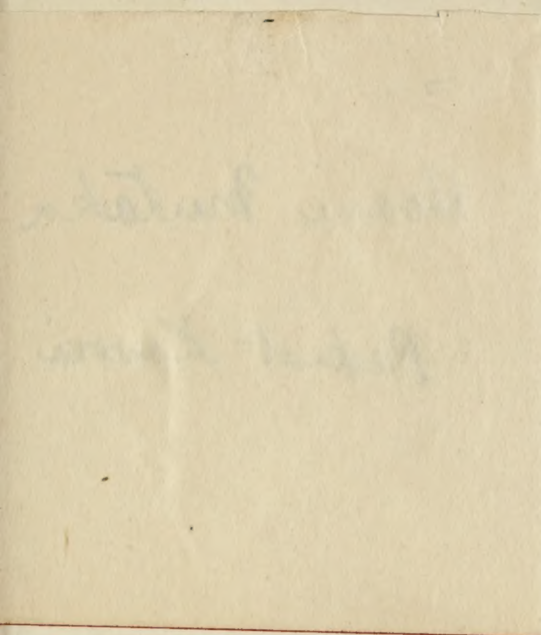
Hoani Mutaka

MAORI
NEW TESTAMENT AND PSALMS

KO TE

KAWENATA HOU

A

TO TATOU ARIKI A TE KAI WHAKAORA

A IHU KARAITI

HE MEA WHAKAMAORI MAI NO TE REO KARIKI

LONDON
BRITISH AND FOREIGN BIBLE SOCIETY
1912

KO NGA

PUKAPUKA O TE KAWENATA HOU.

	Nga Upoko.		Nga Upoko.
Matiu	28	1 Timoti . . .	6
Maka	16	2 Timoti . . .	4
Ruka	24	Taituha . . .	3
Hoani	21	Pirimona . . .	1
Nga Mahi a nga Apotoro	28	Nga Hiperu . . .	13
Roma	16	Hemi	5
1 Koriniti . . .	16	1 Pita	5
2 Koriniti . . .	13	2 Pita	3
Karatia	6	1 Hoani . . .	5
Epeha	6	2 Hoani	1
Piripai	4	3 Hoani . . .	1
Korohe	4	Hura	1
1 Teharonika . .	5	Whakakitenga . .	22
2 Teharonika . .	3		

KO TE

RONGO PAI A MATIU.

UPOKO 1.

Nga tupuna i te taha ki a Hohepa. 18 *Haputanga o Meri.* 20 *Ta te anahera.*

KO te pukapuka o te whakatupuranga o Ihu Karaiti, tama a Rawiri tama a Aperahama.

2 Whanau ake ta Aperahama ko Ihaka; whanau ake ta Ihaka ko Hakopa; whanau ake ta Hakopa ko Hura ratou ko ona tuakana, ko ona teina;

3 Whanau ake ta Hura raua ko Tamara, ko Parete raua ko Hara; whanau ake ta Parete ko Heteromo; whanau ake ta Heteromo ko Arame;

4 Whanau ake ta Arame ko Aminarapa; whanau ake ta Aminarapa ko Nahona; whanau ake ta Nahona ko Haramono;

5 Whanau ake ta Haramono raua ko Rahapa, ko Poaha; whanau ake ta Poaha raua ko Rutu, ko Opere; whanau ake ta Opere ko Hehe;

6 Whanau ake ta Hehe ko Rawiri kingi; whanau ake ta Rawiri kingi raua ko te wahine a Uria, ko Horomona;

7 Whanau ake ta Horomona ko Ropoama; whanau ake ta Ropoama ko Apia; whanau ake ta Apia ko Aha;

8 Whanau ake ta Aha ko Iohapata; whanau ake ta Iohapata ko Iorama; whanau ake ta Iorama ko Ohiaha;

9 Whanau ake ta Ohiaha ko Iotama; whanau ake ta Iotama ko Ahaha; whanau ake ta Ahaha ko Etekiaha;

10 Whanau ake ta Etekiaha ko Manahe; whanau ake ta Manahe ko Amono; whanau ake ta Amono ko Hohaia;

11 Whanau ake ta Hohaia ko Hekoniaha ratou ko ona teina, i te whakahekenga ki Papurona:

12 A, i muri i te whakahekenga atu ki Papurona, ka whanau ta Hekoniaha ko Haratiere; whanau ake ta Haratiere ko Toropapere;

13 Whanau ake ta Toropapere ko Apiuru; whanau ake ta Apiuru ko Eriakimi; whanau ake ta Eriakimi ko Atoro;

14 Whanau ake ta Atoro ko Haroko; whanau ake ta Haroko ko Akimi; whanau ake ta Akimi ko Eriuru;

15 Whanau ake ta Eriuru

ko Ereatara; whanau ake ta Ereatara ko Matana; whanau ake ta Matana ko Hakopa;
16 Whanau ake ta Hakopa ko Hohepa, ko te tahu o Meri; whanau ake *ta Meri* ko Ihu, ko tona ingoa nei ko te Karaiti.
17 Heoi, nga whakatupuranga katoa o Aperahama tae noa ki a Rawiri, tekau ma wha nga whakatupuranga; o Rawiri tae noa ki te whakahekenga ki Papurona, tekau ma wha nga whakatupuranga; a no te whakahekenga ki Papurona tae noa ki a te Karaiti, tekau ma wha nga whakatupuranga.
18 ¶ Na, ko te whanautanga tenei o Ihu Karaiti: he mea taumau a Meri, tona whaea, ma Hohepa, a i te mea kiano raua i tata noa ki a raua, ka kitea kua hapū ia i te Wairua Tapu.
19 Otira he tangata tika a Hohepa, tona tahu, a kahore ona ngakau kia whakakitea nuitia ia, ka mea kia whakarerea pukutia.
20 ¶ Otiia i a ia e hurihuri ana i enei mea, na ka puta moemoea mai tetahi anahera a te Ariki ki a ia, ka mea, E Hohepa, e te tama a Rawiri, kaua e hopohopo ki te tango i a Meri, i tau wahine: na te Wairua Tapu hoki tona hapū.
21 A e whanau ia, he tama, me hua hoki e koe tona ingoa ko Ihu: no te mea, māna e whakaora tona iwi i o ratou hara.
22 Na, ka oti tenei katoa, katahi ka rite ta te Ariki, i korerotia e te poropiti, i mea ai ia,
23 Na ka hapū te wahina, ka whanau hoki he tama, a ka huaina e ratou tona ingoa ko Emanuera, (ko tona whakamaoritanga tenei, Kei a tatou te Atua.)
24 A, te aranga ake o Hohepa i te moe, ka meatia e ia ta te anahera a te Ariki i whakahau ai ki a ia, a tango ana ia i tana wahine:
25 A kihai i mohio ki a ia whanau noa tana tama mātāmua: a huaina ana e ia tona ingoa ko IHU.

UPOKO 2.

Nga Maki. 13 Rerenga o Hohepa. 16 Patunga o nga tamariki. 19 Hokinga o Hohepa ma ki Nahareta.

NA, i te mea kua whanau nei a Ihu ki Peterehema o Huria, i nga ra o Kingi Herora, na ka haere mai etahi Maki i te rawhiti ki Hiruharama,
2 Ka mea, Kei hea tenei kua whanau nei hei kingi mo nga Hurai? i kite hoki matou i tona whetu i te rawhiti, a ka tae mai nei ki te koropiko ki a ia.
3 A, te rongonga o Kingi Herora, ka ohorere ratou ko Hiruharama katoa.
4 Na, whakaminea katoatia ana e ia nga tohunga nui, me nga karaipi o te iwi, a ka ui atu ki a ratou ki te wahi e whanau ai a te Karaiti.
5 Ka mea ratou ki a ia, Ki Peterehema o Huria: ko ta

te poropiti hoki tenei i tuhi-
tuhi ai,
6 A ko koe, e Peterehema,
whenua o Hura, ehara rawa
i te iti rawa i roto i nga ka-
wana o Hura: e puta mai hoki
i a koe he kawana, hei hepara
mo toku iwi, mo Iharaira.
7 Na ka oti nga Maki te
karanga puku e Herora, ka
uia marietia ratou ki te wa
i puta mai ai te whetu.
8 A unga ana ratou e ia ki
Peterehema, i mea ia, Haere,
rapua marietia te tamaiti; a
ka kitea, ka whakahoki i te
korero ki a au, kia haere ai
hoki ahau ki te koropiko ki a ia.
9 Na ka rongo ratou i ta
te kingi, ka haere; na, ko te
whetu i kite ai ratou i te
rawhiti, e haere ana i mua
i a ratou, a tae noa, tu noa ki
runga ake i te takotoranga o
te tamaiti.
10 A, to ratou kitenga i te
whetu, na, ko te tino haringa
i hari ai.
11 A ka tae ki roto ki te
whare, ka kite i te tamaiti
raua ko tona whaea, ko Meri,
na, tapapa ana ratou, koropiko
ana ki a ia: ano ka mawhera
o ratou taonga, ka hoatu etahi
mea ki a ia, he koura, he
parakihe, he maira.
12 A i whakatupatoria ratou
e te Atua, he mea moemoea,
kia kaua e hoki ki a Herora,
na, haere ana ki to ratou
kainga he ara ke.
13 A ka riro ratou, na ka
puta moemoea tetahi anahera
a te Ariki ki a Hohepa, ka
mea, E ara, tangohia te tamai-
ti raua ko tona whaea, e rere
ki Ihipa, a hei reira koe kia
korero ra ano ahau ki a koe:
meāke hoki rapu a Herora
i te tamaiti kia whakang-
aromia.
14 ¶ Na, ka ara ia, ka mau ki
te tamaiti raua ko tona whaea
i te po, a haere ana ki Ihipa:
15 A noho ana i reira, mate
noa a Herora: na ka rite ta
te Ariki i korerotia e te poro-
piti, i mea ai ia, He mea
karanga nāku taku tamaiti i
Ihipa.
16 ¶ A, te kitenga o Herora
ka oti ia te tinihanga e nga
Maki, rahi rawa tona riri, ka
tono *tangata*, a patua iho nga
tamariki katoa, nga mea e rua
nei o ratou tau, me o muri
iho, i Peterehema me nga
wahi katoa o reira, he mea
whakarite ki te taima i uia
marietia e ia ki nga Maki.
17 Katahi ka rite ta Here-
maia poropiti i korero ai, i
mea ai,
18 I rangona he reo ki Rama,
he uhunga, he tangi, he aue
nui, ko Rahera e tangi ana ki
ana tamariki, a kihai i pai kia
whakamarietia, no te mea
kua kahore ratou.
19 ¶ Ano ka mate a Herora,
na ka puta moemoea te ana-
hera a te Ariki ki a Hohepa,
ki Ihipa,
20 Ka mea, Ara ake, tangohia
te tamaiti raua ko tona whaea,
a haere ki te whenua o Iha-
raira: kua mate hoki te hunga
i whai kia patua te tamaiti.
21 A tona aranga ake, ka
mau ki te tamaiti raua ko tona
whaea, ka haere ki te whenua
o Iharaira.

22 Otira ka rongo ia ko Arakerauha te kingi o Huria i muri i tona matua, i a Herora, ka wehi ki te haere ki reira: otiia i whakamaharatia ia e te Atua, he mea moemoea, a haere ana ki nga wahi o Kariri;

23 A ka tae, ka noho ki tetahi pa, ko Nahareta te ingoa: i rite ai ta nga poropiti i mea ai, Me hua ia he tangata no Nahareta.

UPOKO 3.

Kauwhautanga a Hoani. 13 *Iriiringa o te Karaiti.*

NA, i aua ra ka puta mai a Hoani Kai iriiri, ka kauwhau i te koraha o Huria,

2 Ka mea, Ripeneta, kua tata hoki te rangatiratanga o te rangi.

3 Ko ta Ihaia poropiti hoki tenei i korero ai, i mea ai, he reo no tetahi i te koraha e karanga ana, whakapaia te huarahi o te Ariki, whakatikaia ona ara.

4 A, te kakahu o taua Hoani he huruhuru kamera, he hiako hoki te whitiki o tona hope; a ko tana kai he mawhitiwhiti, he honi koraha.

5 Katahi ka haere atu ki a ia a Hiruharama, me Huria katoa, me nga kāinga katoa e tutata ana ki Horano,

6 A iriiria ana e ia ki Horano, me te whāki ano i o ratou hara.

7 A tona kitenga i te tini o nga Parihi o nga Haruki e haere mai ana ki tana iriiringa, ka mea ia ki a ratou, E te uri nakahi, na wai koutou i whakamahara kia rere i te riri meake puta?

8 Na, whakaputaia he hua e rite ana ki o te ripeneta.

9 A kei anga koutou, kei mea i roto i a koutou, Ko Aperahama to tatou matua: ko taku kupu hoki tenei ki a koutou, E ahei ana ano i te Atua te whakaara tamariki ake ma Aperahama i enei kohatu.

10 Na, tenei ka pa te titaha ki te pakiaka o nga rakau: a ki te kahore tetahi rakau e hua i te hua pai, ka tuakina, ka makā ki te ahi.

11 Ko au nei, he iriiri taku i a koutou ki te wai, hei mea ripenetatanga: ko tenei ia e haere mai ana i muri i a au, nui atu tona mana i toku, e kore ahau e tau hei mau i ona hu: māna koutou e iriiri ki te Wairua Tapu, ki te kapura:

12 Ko tana mea tahi kei tona ringa, a e tino tahia e ia tana patunga witi, a e kohia ana witi ki roto ki te whare witi; tena ko te papapa, e tahuna ki te kapura e kore e tineia.

13 ¶ I reira ka haere mai a Ihu i Kariri ki Horano, ki a Hoani, kia iriiria e ia.

14 Otira ka whakakahore a Hoani ki a ia, ka mea, Ko te tikanga ra ko au kia iriiria e koe, a e haere mai ana koe ki a au?

15 Na ka whakahokia e Ihu, a ka mea ki a ia, Tukua ra aianei; ko te tikanga hoki tenei ma taua kia whakarite i nga mea tika katoa. Na tukua ana ia e ia.

16 Ano ka oti a Ihu te iriiri,

tika tonu ake ia i te wai: na,
ko te rangi ka tuwhera ki a
ia, a ka kite ia i te Wairua o
te Atua e heke iho ana, me
he kukupa, a tau ana ki runga
ki a ia:
17 Na, ko tetahi reo no te
rangi, e mea ana, Ko taku
Tama tenei i aroha ai, ko
taku i ahuareka ai.

UPOKO 4.

Whakamatauranga o te Karaiti. 13 *Kei Kaperenauma.* 17 *Ka kauwhau.* 18 *Ko Pita raua ko Anaru.* 21 *Ko Hemi raua ko Hoani.* 23 *Nga turoro.*

ME i reira ka arahina a
Ihu e te Wairua ki te
koraha, kia whakamatautauria
e te rewera.
2 Ano ka wha tekau nga
ra, ka wha tekau nga po i noho
puku ai, muri iho ka hiakai.
3 Na ka tae mai te kai
whakamatautau ki a ia, ka
mea, Ki te mea ko te Tama
koe a te Atua, kiia iho kia
meinga enei kohatu hei taro.
4 Na ka whakahokia e ia,
a ka mea, Kua oti te tuhituhi,
E kore e ora te tangata i te
taro kau, engari i nga kupu
katoa e puta mai ana i te
mangai o te Atua.
5 Me i reira ka kawe te
rewera i a ia ki te pa tapu, a
whakaturia ana ia ki runga
ki te keokeonga o te temepara,
6 A ka mea ki a ia, Ki te
mea ko te Tama koe a te
Atua, rere atu ki raro: kua
oti hoki te tuhituhi, ka korerotia
iho koe e ia ki ana
anahera; ma ratou koe e hiki
ake ki *o ratou* ringa, kei tūtuki
tou waewae ki te kohatu.
7 Mea atu ana a Ihu ki a ia,
Ka oti ano hoki te tuhituhi,
Kaua e whakamatautau ki te
Ariki, ki tou Atua.
8 Ka kawe ano te rewera
i a ia ki runga ki tetahi
maunga tiketike rawa, a
whakakitea katoatia ana ki
a ia nga rangatiratanga o te
ao, me te kororia o aua mea;
9 A mea mai ana ki a ia, Ko
enei mea katoa e hoatu e ahau
ki a koe, ki te tapapa koe, ki
te koropiko ki a au.
10 Na ka mea a Ihu ki a ia,
Haere atu, e Hatana; kua
oti hoki te tuhituhi, Me koropiko
koe ki te Ariki, ki tou
Atua; me mahi ano ki a ia
anake.
11 Na ka mahue ia i te rewera,
a ka haere mai nga
anahera, ka mahi mea māna.
12 Ano ka rongo a Ihu kua
tukua a Hoani ki te whare
herehere, ka haere ia ki
Kariri:
13 ¶ A ka mahue Nahareta
i a ia, a haere ana, ka noho
ki Kaperenauma, ki te taha
o te moana, ki nga kaha o
Hapurona, o Nepetarima:
14 I rite ai ta Ihaia poropiti
i korero ai, i mea ai,
15 Te whenua o Hapurona,
me te whenua o Nepetarima,
i te ara o te moana, i tera
taha o Horano, Kariri o nga
tauiwi,
16 Te hunga i noho i te pouri,
kua kite ratou i te mārama
nui; a ki te hunga i noho i te
wahi me te ātārangi o te mate,

kua puta ake te māramatanga
ki a ratou.
17 ¶ No reira ano a Ihu i timata ai te kauwhau, te mea, Ripeneta, kua tata hoki te rangatiratanga o te rangi.
18 ¶ A i a Ihu e haere ana i te taha o te moana o Kariri, ka kite ia i nga tāngata tokorua, he tuakana, he teina, i a Haimona, tona ingoa nei ko Pita, raua ko tona teina, ko Anaru, e maka ana i te kupenga ki te moana; he kai hao hoki raua.
19 Na ka mea ia ki a raua, Arumia mai au, a maku korua e mea hei kai hao tangata.
20 A mahue ake i a raua nga kupenga, a aru ana i a ia.
21 ¶ A, tona haerenga atu i reira, tokorua atu āna i kite ai, he tuakana, he teina, ko Hemi *tama* a Heperi, raua ko tona teina, ko Hoani, i te kaipuke, i a Heperi, i to raua matua, e ta ana i nga korenga o a ratou kupenga; a karangatia ana raua e ia.
22 Mahue tonu ake i a raua te kaipuke me to raua matua, a aru ana i a ia.
23 ¶ Na ka haereerea katoatia Kariri e Ihu, whakaako ana i roto i o ratou whare karakia, kauwhau ana i te rongo pai o te rangatiratanga, me te whakaora i nga mate katoa, i nga turorotanga katoa o te iwi.
24 A haere ana tona rongo puta noa i Hiria: a kawea mai ana e ratou ki a ia nga tāngata mate katoa e ngaua ana e te tini o nga mate, o nga mamae, me te hunga e nohoia ana e te rewera, me te hunga haurangi, me nga pararutiki; a whakaorangia ake ratou e ia.
25 A he rahi te hui i aru i a ia i Kariri, i Rekaporihi, i Hiruharama, i Huria, i tera taha ano o Horano.

UPOKO 5.

Kauwhau i runga i te maunga.

A TONA kitenga i te whakaminenga, ka haere ia ki runga ki te maunga: ano ka noho ia, ka haere mai ana akonga ki a ia:
2 Na ka puaki tona mangai, a ka whakaako ia i a ratou, ka mea,
3 Ka koa te hunga e rawakore ana te wairua: no ratou hoki te rangatiratanga o te rangi.
4 Ka koa te hunga e tangi ana: ka whakamarietia hoki ratou.
5 Ka koa te hunga ngakau māhaki: ka riro mai hoki i a ratou te whenua.
6 Ka koa te hunga e hiakai ana, e hiainu ana ki te tika: e makona hoki ratou.
7 Ka koa te hunga tohu *tangata:* e tohungia hoki ratou.
8 Ka koa te hunga ngakau ma: e kite hoki ratou i te Atua.
9 Ka koa te hunga hohou rongo: ka huaina hoki ratou he tamariki na te Atua.
10 Ka koa te hunga e whakatoia ana mo te tika: no ratou hoki te rangatiratanga o te rangi.
11 Ka koa koutou ina tawai ratou i a koutou, ina whaka-

toi, ina puaki i a ratou nga kupu kino katoa mo koutou, he mea teka, he whakaaro ki a au.

12 Kia hari, kia whakamanamana: e rahi ana hoki te utu mo koutou i te rangi: he penei hoki ta ratou whakatoinga i nga poropiti i mua i a koutou.

13 Ko koutou te tote o te whenua: otira ki te hemo te ha o te tote, ma te aha e whai tikanga tote ai? heoi ano tona painga, na, ka akiritia ki waho, ka takahia e nga tāngata.

14 Ko koutou te whakamārama o te ao. E kore e ngaro te pa e tu ana i runga i te maunga.

15 E kore ano e tahuna te rama, a e whakaturia ki raro o te mehua, engari ki runga ki te turanga; a ka tiaho ki nga tāngata katoa i roto i te whare.

16 Waihoki kia tiaho to koutou māramatanga ki te aroaro o nga tāngata, kia kite ai ratou i ā koutou hanga pai, kia whakakororia ai i to koutou Matua i te rangi.

17 ¶ Kei mea koutou i haere mai ahau ki te whakakahore i te ture i nga poropiti ranei: kihai ahau i haere mai ki te whakakahore, engari ki te whakatutuki.

18 He pono nei hoki taku e mea nei ki a koutou, E kore tetahi tongi, tetahi tohu ranei o te ture e pahemo, a, te pahemotanga ra ano o te rangi, o te whenua, *engari* kia rite katoa ra ano.

19 Na, ki te whakakahore tetahi i tetahi mea iti rawa o enei kupu ako, a ka akona e ia nga tangata kia pera, ka kiia ia ko te iti rawa i te rangatiratanga o te rangi: a ki te whakaritea e tetahi, ki te whakaakona, ka kiia ia he nui i te rangatiratanga o te rangi.

20 Ko taku kupu hoki tenei ki a koutou, Ki te kore e nui ake ta koutou mahi tika i ta nga karaipi ratou ko nga Parihi, e kore rawa koutou e tapoko ki te rangatiratanga o te rangi.

21 ¶ Kua rongo koutou, i korerotia e nga tupuna, Kaua e patu tangata; a ki te patu tangata tetahi, ka tau te he ki a ia.

22 Na, ko taku kupu tenei ki a koutou, Ki te riri noa tetahi ki tona teina, ka tau te he ki a ia: a ki te mea tetahi ki tona teina, Wairangi! ka tika kia komititia: na, ki te mea tetahi, Poauau! ka tika mona te kapura o Kehena.

23 Na reira ki te mauria e koe to whakahere ki te ata, a ka mahara i reira i hara koe ki tou hoa;

24 Waiho to whakahere i reira i mua o te āta, a haere, mātua houhia te rongo ki tou teina, ka haere ai, ka mau ai i to whakahere.

25 Kia hohoro te whakarite i ta korua korero ko tou hoa tauwhāinga, i a korua ano i te ara, kei tukua koe e te hoa tauwhainga ki te kai whakawa, a ka tukua e te kai whakawa ki te katipa, a ka

makā koe ki te whare here-
here.
26 He pono taku e mea atu
nei ki a koe, E kore rawa koe
e puta mai i reira, kia utua
ra ano te patene whakamu-
tunga.
27 ¶ Kua rongo koutou, i
korerotia e nga tupuna, Kaua
e puremu:
28 Na, ko taku kupu tenei
ki a koutou, Ki te titiro atu
tetahi ki te wahine, he hiahia
ki a ia, kua puremu ke ki a ia
i roto i tona ngakau.
29 Ki te hē koe i tou kanohi
matau, hikarohia, makā atu:
he nui ke hoki te pai ki a koe
ki te ngaro tetahi wahi ou, a
ka kore e makā tou tinana
katoa ki roto ki Kehena.
30 Ki te hē ano hoki koe
i tou ringa matau, poutoa,
makā atu: he nui ke hoki te
pai ki a koe ki te mate tetahi
wahi ou, a ka kore e makā
tou tinana katoa ki Kehena.
31 I korerotia ano, Ki te
whakarere tetahi i tana wa-
hine, me hoatu ki a ia tetahi
pukapuka whakarere:
32 Na, ko taku kupu tenei
ki a koutou, Ki te whakarere
tetahi i tana wahine, a ehara
i te take puremu, e mea ana
ia i te wahine kia puremu: a
ki te marena tetahi i te
wahine i whakarērea, e pure-
mu ana ia.
33 ¶ Kua rongo ano koutou,
i korerotia e nga tupuna,
Kaua e oati teka, engari me
whakamana āu oati ki te
Ariki:
34 Na, ko taku kupu tenei
ki a koutou, Kaua rawa *tetahi*
mea e oatitia; kaua te rangi,
ko to te Atua torona hoki ia:
35 Kaua hoki te whenua;
no te mea nona ia turanga
waewae: kaua hoki a Hiru-
harama; no te mea ko te pa
ia o te Kingi nui.
36 Kaua ano e oatitia tou
mātenga, e kore hoki e ahei
i a koe te mea kia ma tetahi
makawe, kia mangu ranei.
37 Erangi ko tenei hei kupu
ma koutou, Ae, ae; Kahore,
kahore: no te mea ki te maha
atu i ena, no te kino.
38 ¶ Kua rongo koutou i
korerotia, He kanohi mo te
kanohi, he niho mo te niho:
39 Na, ko taku kupu tenei ki
a koutou, Kaua e whakauaua
atu ki te kino: erangi ki te
pakia tou pāpāringa matau e
tetahi, tahuri atu hoki tera ki
a ia.
40 A ki te mea tetahi kia
whakawakia koe, a kia tango-
hia tou koti, tukua atu hoki
tou ngeri ki a ia.
41 A ki te tonoa koe e tetahi
kia haere kotahi te maero,
kia rua āu e haere tahi ai
me ia.
42 Hoatu ki te tangata e tono
mea ana i a koe, kaua ano e
whakahokia atu te tangata e
mea ana ki te taonga tarewa
i a koe.
43 ¶ Kua rongo koutou i
korerotia, Kia aroha atu ki
tou hoa tata, kia kino hoki ki
tou hoa whawhai:
44 Na, ko taku kupu tenei ki
a koutou, Arohaina o koutou
hoa whawhai, manaakitia te
hunga e kanga ana i a koutou,
kia pai te mahi ki te hunga e

kino ana ki a koutou, a inoi
atu mo te hunga e whakawhiu
ana i a koutou, e whakatoi
ana i a koutou :
45 Kia whakatupu tamariki
ai koutou ki to koutou Matua
i te rangi : e mea nei hoki ia i
toua ra kia whiti ki te hunga
kino, ki te hunga pai, kia ua
hoki te ua ki te hunga tika,
ki te hunga he.
46 Ki te aroha hoki koutou
ki te hunga e aroha ana ki a
koutou, he aha te utu e riro i
a koutou? e kore ianei hoki
nga pupirikana e pena?
47 A ki te oha atu koutou ki
o koutou teina anake, no hea
te nui o ta koutou mahi? e
kore ianei hoki e pena nga
pupirikana?
48 Na, kia tika koutou, kia
pera me to koutou Matua i te
rangi e tika ana.

UPOKO 6.

Kauwhau ano.

KIA tupato kei atawhai koutou i te rawakore i te aroaro o nga tāngata, hei tirohanga ma ratou: penei kahore he utu ki a koutou a to koutou Matua i te rangi.
2 Na, ka atawhai koe i te
rawakore, aua e whakatangihia te tētere i mua i a koe,
kei pera me te hunga tinihanga i roto i nga whare karakia, i nga ara, kia whai
kororia ai i nga tāngata. He
pono taku e mea nei ki a
koutou, Kei a ratou ano te
utu mo ratou.
3 Erangi ka atawhaitia e koe
te rawakore, kei mohio tou
maui ki ta tou matau e mea ai;
4 Kia ngaro ai tau atawhainga rawakore: a ko tou Matua e kite nei i te *wahi* ngaro,
māna koe e utu nui.
5 ¶ Ka inoi hoki koe, kaua e
pera me te hunga tinihanga:
ko ta ratou hoki e pai ai ko
te inoi tu i roto i nga whare
karakia, i nga kokinga o nga
ara, kia kitea ai e nga tāngata.
He pono taku e mea nei ki
a koutou, Kei a ratou ano te
utu mo ratou.
6 Na, ka inoi koe, tomo atu
ki tou ruma i roto rawa, ano
ka kati tou tatau, inoi ki tou
Matua i te *wahi* ngaro; a ko
tou Matua e kite nei i te *wahi*
ngaro, māna koe e utu nui.
7 Na, ka inoi koutou, aua e
whakahuatia noatia ko aua
kupu ano, kei pera me nga
tauiwi: ki ta ratou hoki, ma
nga kupu maha e rangona ai
ratou.
8 Na, kei rite koutou ki a
ratou: e mātau ana hoki to
koutou Matua ki nga mea e
matea ana e koutou, i te mea
kiano koutou i inoi noa ki a
ia.
9 Na kia penei ta koutou
inoi. E to matou Matua i te
rangi, Kia tapu tou ingoa.
10 Kia tae mai tou rangatiratanga. Kia meatia tau e
pai ai ki runga ki te whenua,
kia rite ano ki to te rangi.
11 Homai ki a matou aianei
he taro ma matou mo tenei ra.
12 Murua o matou hara, me
matou hoki e muru nei i o te
hunga e hara ana ki a matou.
13 Aua hoki matou e kawea
kia whakawaia; engari whakaorangia matou i te kino:

Nou hoki te rangatiratanga,
te kaha, me te kororia, ake
ake ake. Amine.
14 Ki te whakarerea noatia
iho hoki e koutou nga he a
nga tāngata, ka whakarerea
noatia iho ano a koutou e to
koutou Matua i te rangi.
15 A, ki te kore e whakarerea
noatia iho e koutou nga he
a nga tāngata, e kore ano e
whakarerea noatia iho a kou-
tou he e to koutou Matua.
16 ¶ Ka noho puku hoki kou-
tou, kei rite ki te hunga tini-
hanga, kaua e whakapoururu
te kanohi; e whakaahua ke
ana hoki ratou i o ratou ka-
nohi, kia kitea ai e nga tāngata
e noho puku ana. He pono
taku e mea nei ki a koutou, Kei
a ratou ano te utu mo ratou.
17 Engari, ka noho puku koe,
kaukauria tou upoko, horoia
hoki tou kanohi;
18 Kei kitea koe e nga tā-
ngata e noho puku ana, erangi
e tou Matua i te *wahi* ngaro;
a ko tou Matua e kite nei i te
wahi ngaro, māna koe e utu i
te wahi mārama.
19 ¶ Kaua e purangatia he
taonga mo koutou ki te whe-
nua, ki te wahi e whakangaro
ai te huhu, te waikura, ki te
wahi hoki e keri ai nga tahae,
tahae ai.
20 Erangi purangatia mo
koutou he taonga ki te rangi,
ki te wahi e kore ai e whaka-
ngaro te huhu, te waikura, ki
te wahi hoki e kore ai e keri
nga tahae, tahae ai:
21 Ko te wahi hoki i o kou-
tou taonga, ko reira ano o
koutou ngakau.
22 Ko te kanohi te rama o
te tinana: na, ki te atea tou
kanohi, e mārama katoa tou
tinana.
23 Tena ki te kino tou ka-
nohi, ka pouri katoa tou ti-
nana. Na, ki te pouri te
māramatanga i roto i a koe,
ano te nui o tena pouri!
24 ¶ Kahore he tangata e
pono te mahi ki nga rangatira
tokorua: ka kino hoki ki te-
tahi, ka aroha ki tetahi, ka u
ranei ki tetahi, a ka whakaha-
wea ki tetahi. E kore e pono
i a koutou te mahi ki te Atua,
ki te taonga.
25 Koia ahau ka mea nei ki
a koutou, Kaua e manukanuka
ki to koutou oranga, ki ta
koutou e kai ai, ki ta koutou
e inu ai; ki o koutou tinana
ranei, ki ta koutou e kakahu
ai. Ehara oti te oranga i te
rahi atu i te kai, me te ti-
nana i te kakahu?
26 Tirohia nga manu o te
rangi: kahore hoki e rui,
kahore e kokoti, e kohikohi
ranei ki nga whare witi;
heoi e whangainga ana ratou
e to koutou Matua i te rangi.
Ehara oti koutou i te mea pai
ake i a ratou?
27 Ko wai o koutou e taea e
ia te whakaaro iho te hono
tetahi wahi ki tona roa, kia
kotahi te whatianga?
28 A he aha koutou i manu-
kanuka ai ki te kakahu? Ma-
haratia nga rengarenga o te
whenua, te tupu; e kore nei
e mahi, e kore nei ano e
miro:
29 Na, ko taku kupu tenei ki
a koutou, Kihai a Horomona,

me tona kororia katoa, i rite ki tetahi o enei te whai kakahu.
30 Ha, ki te penei ta te Atua whakakakakahuranga i te tarutaru o te whenua, e whakatarutaru nei inaianei, a apopo ka makā ki te oumu, e kore ianei tāna i a koutou e rahi ake, e te hunga whakapono iti?
31 Na, kaua ra e manukanuka, e mea, He aha ta tatou e kai ai? He aha ta tatou e inu ai? Me whakakakakahu tatou ki te aha?
32 (Ko enei mea katoa nei hoki ta nga tauiwi e rapu ai:) e mātau ana hoki to koutou Matua i te rangi, e matea ana e koutou enei mea katoa.
33 Engari mātua rapua te rangatiratanga o te Atua, me ana mea tika; a ka tapiritia mai enei mea katoa ma koutou.
34 Na, kaua ra e manukanuka ki o apopo: ma apopo hoki e manukanuka āna mea ake. Kāti ano i tona ra ano ko te kino ona ake ano.

UPOKO 7.

Kauwhau ano.

KAUA e whakahe, kei whakahekia koutou.
2 Na, ko te whakahenga e whakahe ai koutou, hei whakahenga ano tena mo koutou: a ko te mehua e mehua ai koutou, hei mehua mai ano tena ki a koutou.
3 He aha hoki tau e titiro ki te otaota i roto i te kanohi o tou teina, tē mahara ki te kurupae i roto i tou kanohi?
4 Me pehea ranei to kupu ki tou teina, Iana, kia kapea atu e ahau te otaota i tou kanohi; a he kurupae ano tena kei roto i tou kanohi?
5 E te tangata tinihanga, mātua kapea mai e koe te kurupae i tou kanohi; katahi koe ka mārama ki te kape i te otaota i roto i te kanohi o tou teina.
6 Kaua e hoatu te mea tapu ki nga kuri, kaua ano e makā a koutou peara ki te aroaro o nga poaka, kei takatakahia e o ratou waewae, a ka tahuri mai, ka haehae i a koutou.
7 ¶ Inoia, a ka hoatu ki a koutou; rapua, a ka kitea e koutou; patukia, a ka uakina ki a koutou:
8 Ka whiwhi hoki nga tāngata katoa ina inoi; ka kite ina rapu; ka uakina hoki ki te tangata e patuki ana.
9 Ko tehea tangata ranei o koutou, ki te inoi ki a ia tana tama ki tetahi taro, e hoatu ranei ki a ia he kohatu?
10 A ki te inoia he ika, e hoatu ranei ki a ia he nakahi?
11 Na e mātau na koutou, te hunga kino, ki te hoatu mea papai ki a koutou tamariki, a, tera noa ake te homaitanga o nga mea papai e to koutou Matua i te rangi ki te hunga e inoi ana ki a ia.
12 Na, nga mea katoa e pai ai koutou kia meatia e nga tangata ki a koutou, meatia ano e koutou ki a ratou: ko ta te ture me ta nga poropiti hoki tenei.
13 ¶ E tomo ma te kuwaha

kuitī: he wharahi hoki te kuwaha, he nui noa atu te ara e tika ana ki te ngaromanga, a he tokomaha e haere ana ra reira:

14 E kuiti ana hoki te kuwaha, e kikī ana te ara e tika ana ki te ora, a he ruarua te hunga e kitea ai.

15 ¶ Kia tupato ki nga poropiti teka e haere mai nei ki a koutou, he hipi te kakahu, ko roto ia he wuruhi kai kino.

16 Ma o ratou hua ka mohiotia ai ratou e koutou. E whakiia ana ranei te karepe i runga i te tataramoa, te piki ranei i te tumatakuru?

17 Waihoki he hua ataahua nga hua o nga rakau pai katoa; he hua kino ia nga hua o te rakau kino.

18 E kore te rakau pai e ahei te hua i te hua kino, e kore ano te rakau kino e hua i te hua ataahua.

19 Ka tuakina nga rakau katoa e kore e hua i te hua ataahua, ka makā ki te ahi.

20 Ina, ma o ratou hua ka mohiotia ai ratou e koutou.

21 ¶ E kore e tomo ki te rangatiratanga o te rangi nga tāngata katoa e mea mai ana ki a au, E te Ariki, e te Ariki; engari ia e mea ana i ta toku Matua i te rangi i pai ai.

22 He tokomaha e mea mai ki a au a taua ra, E te Ariki, e te Ariki; kihai koia matou i poropiti i runga i tou ingoa? i pei rewera hoki i runga i tou ingoa? he tini hoki nga mahi nui i meatia e matou i runga i tou ingoa?

23 Ko reira ano ahau mea ai ki a ratou, Kahore rawa ahau i mohio ki a koutou; mawehe atu i a au, e nga kai mahi i te tutū.

24 ¶ Na, nga tāngata katoa e rongo ana ki enei kupu aku, a e mahia ana e ratou, ka whakaritea e ahau ki te tangata mahara i hanga i tona whare ki runga ki te kamaka:

25 A ka ua te ua, ka puta nga waipuke, ka pupuhi nga hau, te tino akinga ki taua whare; kihai hoki i hinga: no te mea i hangā ki runga ki te kamaka.

26 Me nga tāngata katoa hoki e rongo ana ki enei kupu aku, a kahore e mahi, ka whakaritea ki te tangata whakaaro kore i hanga i tona whare ki runga ki te onepu:

27 Na, ka ua te ua, ka puta nga waipuke, ka pupuhi nga hau, a pa ana ki taua whare; na, kua hinga: he rahi ano tona hinganga.

28 ¶ Ano ka mutu enei korero a Ihu, ka miharo te whakaminenga ki tana ako:

29 I rite hoki tana ako i a ratou ki ta te *tangata* whai mana, kihai hoki i rite ki ta nga karaipi.

UPOKO 8.

Repera. 5 *Pononga a te keneturio.* 14 *Hungawai wahine o Pita.* 16 *Era atu turoro.* 18 *Ko wai hei aru i a ia.* 23 *Tupuhi.* 28 *Rewera ka peia.* 31 *Kei roto i nga poaka.*

ANO ka heke iho ia i te
maunga, he rahi te hui i
aru i a ia.
2 Na ka haere mai tetahi
repera, ka koropiko ki a ia,
ka mea, E te Ariki, ki te pai
koe, e taea ahau e koe te mea
kia ma.
3 A ka totoro atu te ringa o
Ihu, ka pa ki a ia, ka mea, E
pai ana ahau; kia ma koe.
A ma tonu iho tona repera.
4 Katahi ka mea a Ihu ki a
ia, Kia mahara, kei korerotia
ki te tangata; erangi haere,
kia kite te tohunga i a koe,
mauria atu hoki te whakahere
i whakaritea e Mohi, hei mea
whakaatu ki a ratou.
5 ¶ Ano ka tae a Ihu ki Ka-
perenauma, ka haere mai ki
a ia tetahi keneturio, ka inoi
ki a ia,
6 Ka mea, E te Ariki, ko
taku pononga kei te whare e
takoto ana, he pararutiki, e
ngaua kinotia ana.
7 A ka mea a Ihu ki a ia, Ka
haere ahau ki te whakaora i
a ia.
8 Na, ko te whakahokinga a
te keneturio, te meatanga, E
te Ariki, ehara ahau i te ti-
kanga tangata e haere ake ai
koe ki raro i toku tuanui:
engari kia puaki kau to kupu,
a ka ora taku pononga.
9 He tangata hoki ahau e
whakahaua ana, he hoia ano
aku hei whakahaunga maku:
ka mea ahau ki tenei, Haere,
na ka haere ia; ki tetahi,
Haere mai, a ka haere mai;
ki taku pononga hoki, Meatia
tenei, a ka meatia e ia
10 A, te rongonga o Ihu, ka
miharo, a ka mea ki te hunga
e aru ana, He pono taku e
mea nei ki a koutou, Kahore
ahau i kite noa i te whaka-
pono hei rite mo tenei te nui
i roto i a Iharaira.
11 Ko taku kupu ano tenei
ki a koutou, He tokomaha e
haere mai i te rawhiti, i te
hauauru, a e noho tahi i a
Aperahama, i a Ihaka, i a
Hakopa, ki te rangatiratanga
o te rangi.
12 Ko nga tamariki ia o te
rangatiratanga, ka makā ki te
pouri i waho: ko te wahi tera
o te tangihanga me te tetea-
tanga o nga niho.
13 Na ka mea a Ihu ki te
keneturio, Haere, kia rite ki
tou whakapono te meatanga
ki a koe. A ora ake tana
pononga i taua wa pu ano.
14 ¶ Ano ka tae a Ihu ki te
whare o Pita, ka kite ia i tona
hungawai wahine, e takoto
mate ana he kiri-ka.
15 Na ka pa tona ringaringa,
mutu ake tona kiri-ka: a ara
ake ana ia ki te taka mea ma
ratou.
16 ¶ Na i te ahiahi he toko-
maha te hunga e nohoia ana
e nga rewera i mauria mai
ki a ia: na ka peia e tana
kupu nga wairua ki waho, a
whakaorangia ake e ia te
hunga mate katoa:
17 I rite ai ta Ihaia poropiti
i korero ai, i mea ai, Nana i
tango o tatou ngoikoretanga,
i waha *o tatou* mate.
18 ¶ A, te kitenga o Ihu he
rahi te hui e mui ana ki a ia,
ka whakahau ia kia whaka-
whiti ki tawahi.

19 A ka haere mai tetahi
karaipi, ka mea ki a ia, E te
Kai whakaako, ka aru ahau i
a koe ki nga wahi katoa e
haere ai koe.
20 A, ka mea a Ihu ki a ia,
He rua o nga pokiha, he ko-
whanga o nga manu o te
rangi; tena ko te Tama a te
tangata, kahore ona wahi e
takoto ai tona mātenga.
21 A i mea tetahi atu o ana
akonga ki a ia, E te Ariki,
tukua ahau kia mātua haere
ki te tanu i toku pāpā.
22 Na ka mea a Ihu ki a ia,
Arumia ahau: a waiho ma
nga tupāpaku e tanu o ratou
tupāpaku.
23 ¶ Ano, ka eke ia ki te
kaipuke, ka aru ana akonga i
a ia.
24 Na, tutū rawa te puehu o
te moana, a ngaro iho te
kaipuke i te ngaru: a i te
moe ia.
25 A ka haere ana akonga,
ka whakaara i a ia, ka mea,
E te Ariki, whakaorangia ta-
tou, ka ngaro tatou.
26 A ka mea ia ki a ratou,
He aha ta koutou ē wehi, e te
hunga whakapono iti? Me i
reira ka ara ia, a riria iho e
ia te hau me te moana; a
marino noa iho.
27 A miharo noa nga tā-
ngata, ka mea, He tangata
aha tenei? ina, rongo rawa te
hau me te moana ki a ia!
28 ¶ Ano ka whiti ia ki tara-
wahi ki te whenua o nga Kere-
kehini, ka tutaki ki a ia etahi
tāngata tokorua e nohoia ana
e te rewera, e haere mai ana
i roto i nga urupa, he hunga
tutū rawa, tē taea taua ara te
haere e te tangata.
29 Na ka karanga ake raua,
ka mea, He aha maua nāu, e
Ihu, e te Tama a te Atua? kua
tae mai oti koe ki te whaka-
mamae i a māua i te mea ka-
hore ano i rite te taima?
30 A i tawhiti atu i a ratou
tetahi kahui poaka, e kai ana,
he tini.
31 A ka inoi nga rewera ki a
ia, ka mea, Ki te pei koe i a
matou, tukua matou kia haere
ki roto ki te kahui poaka.
32 Na ka mea ia ki a ratou,
Haere. A, to ratou putanga
mai ki waho, haere ana ki
roto ki te kahui poaka; na,
ko te tino rerenga katoatanga
o te kahui poaka ra te pari ki
te moana, a mate iho ki roto
ki te wai.
33 Na ka whati nga kai wha-
ngai, a haere ana ki te pa,
korero ana i nga mea katoa,
me te *meatanga* ki te hunga i
nohoia e nga rewera.
34 Na, puta katoa mai ana
te pa ki waho ki te whakatau
i a Ihu; a ka kite i a ia, ka
tohe kia haere atu ia i o ratou
wahi.

UPOKO 9.

Pararutiki. 9 *Ko Matiu.* 10 *Whakahoatanga o Ihu ki nga pupirikana.* 14 *Mo ana akonga kahore e noho puku.* 20 *Wahine mate.* 23 *Kotiro a Hairuha.* 27 *Nga matapo tokorua.* 32 *Wahangu.*

NA ka eke ia ki te kaipuke,
ka whiti ki tawahi, ka
haere ki tona pa.
2 Na ka kawea mai e ratou

ki a ia tetahi pararutiki, e takoto ana i runga i te moenga; a, te kitenga o Ihu i to ratou whakapono, ka mea ia ki te pararutiki, E tama, kia maia; ka oti ou hara te muru.

3 Na, ka mea etahi o nga karaipi ki a ratou ano, E kohukohu ana tenei tangata.

4 A ka kite a Ihu i o ratou whakaaro, ka mea ia, He aha i kino ai nga whakaaro o roto o o koutou ngakau?

5 Ko tehea hoki te mea takoto noa, ko te mea, Ka oti ou hara te muru; ko te mea ranei, Whakatika, haere?

6 Otira kia mātau ai koutou, he mana muru hara to te Tama a te tangata i runga i te whenua, (katahi ia ka mea ki te pararutiki,) Whakatika, tangohia ake tou moenga, a haere ki tou whare.

7 Na, whakatika ana ia, haere ana ki tona whare.

8 A, te kitenga o te hui, ka miharo, ka whakakororia i te Atua i homai ai tenei mana ki nga tāngata.

9 ¶ A, i a Ihu e haere ana i reira, ka kite ia i tetahi tangata, ko Matiu te ingoa, e noho ana i te wahi tango takoha; a ka mea ki a ia, Arumia mai au. Na, whakatika ana ia, aru ana i a ia.

10 A, i a ia e noho ana i roto i te whare, na, he tokomaha nga pupirikana me nga tāngata hara i haere mai, i noho tahi ki a Ihu ratou ko ana akonga.

11 A, te kitenga o nga Parihi, ka mea ki ana akonga, He aha to koutou Kai whakaako ka kai tahi ai me nga pupirikana, me nga tāngata hara?

12 Otira ka rongo a Ihu, ka mea ki a ratou, Kahore he aha o nga tāngata ora e meatia ai e te rata, engari o te hunga e mate ana.

13 Na, haere, akona te tikanga o tenei, Ko tāku e pai ai ko te tohu *tangata*, hāunga te patunga tapu: kihai hoki ahau i haere mai ki te karanga i te hunga tika, engari i te hunga hara, kia ripeneta.

14 ¶ Me i reira ka haere mai ki a ia nga akonga a Hoani, ka mea, He aha i maha ai o matou ko nga Parihi nohoanga pukutanga, a kahore o akonga e noho puku?

15 Na ka mea a Ihu ki a ratou, E ahei ranei nga tamariki o te whare marena te tangi, i te mea kei a ratou te tāne marena hou? Na, tera e tae mai nga ra, e tangohia ai te tāne marena hou i a ratou, a ko reira noho puku ai ratou.

16 E kore e makā e te tangata tetahi wahi o te kahu hou hei papaki mo te kahu tawhito, no te mea ka riro tetahi wahi o taua kakahu i te whakakapi, a ka nui rawa te pakaru.

17 E kore ano e ringihia te waina hou ki te ipu tawhito: kei pakaru nga ipu, a ka maringi te waina, kore ake nga ipu: erangi e ringihia ana te waina hou ki te ipu hou, a ka ora e rua, e rua.

18 ¶ I a ia e korero ana i enei mea ki a ratou, na ka haere mai tetahi rangatira, ka koro-

piko ki a ia, ka mea, Tenei
kua marere taku tamahine:
otira māu e haere ake, e wha-
kapa tou ringa ki a ia, a ka
ora.
19 Na ka whakatika a Ihu
ratou ko ana akonga, a aru
ana i a ia.
20 ¶ Na, ko te haerenga ki
muri *i a ia* o tetahi wahine,
tekau ma rua nga tau i mate
ai i te pakaruhanga toto, a
pa ana ki te taniko o tona
kakahu:
21 I mea hoki i roto i a ia,
Kia pa kau ahau ki tona ka-
kahu, ka ora ahau.
22 Na ka tahuri a Ihu, a ka
kite i a ia, ka mea, Kia maia,
e ko; na tou whakapono koe
i ora ai. A ora ake te wahine
i taua wa ano.
23 ¶ A, te taenga o Ihu ki te
whare o te rangatira, a ka kite
i nga kai whakatangi puto-
rino me te huihui e ngangau
ana,
24 Ka mea ia ki a ratou,
Whakaatea: kahore hoki i
mate te kotiro, erangi e moe
ana. A kataina iho ia e ra-
tou.
25 Heoi ka oti te huihui te
pei ki waho, ka tomo ia ki
roto, ka mau ki tona ringa, a
ara ake ana te kotiro.
26 A pakū ana tenei rongo
puta noa i taua whenua.
27 ¶ A i a Ihu e haere atu ana
i reira, tokorua nga matapo i
aru i a ia, ka karanga ake, ka
mea, E te Tama a Rawiri, kia
aroha ki a maua.
28 A ka tapoko ia ki te whare,
ka haere mai nga matapo ki
a ia: na ka mea a Ihu ki a
raua, E whakapono ana ranei
korua e taea tenei e ahau?
Ka mea raua ki a ia, Ae, e te
Ariki.
29 Me i reira ka pa ia ki o
raua kanohi, ka mea, Kia rite
ki to korua whakapono te
meatanga ki a korua.
30 Na kua kite o raua ka-
nohi; katahi ka whakatupato
a Ihu i a raua, ka mea, Kia
mahara kei rangona e te ta-
ngata.
31 Ko raua ia, te putanga ki
waho, korerotia nuitia ana ia
puta noa i taua whenua.
32 ¶ I to raua haerenga atu,
na ka kawea mai ki a ia te-
tahi tangata wahangu, he re-
wera tona.
33 A ka oti te rewera te pei,
ka whai reo te wahangu; a
miharo ana te mano, ka mea,
Kahore ano i kitea te penei i
roto i a Iharaira.
34 Otira ka mea nga Parihi,
Na te rangatira o nga rewera
tāna peinga rewera.
35 ¶ Na ka haereerea e Ihu
nga pa katoa me nga kāinga
koraha, a ka ako i roto i o ra-
tou whare karakia, ka kau-
whau i te rongo pai o te
rangatiratanga, me te wha-
kaora i te tini o nga mate, i
te tini o nga turorotanga o te
iwi.
36 A, tona kitenga i nga
mano, ka toko ake tona nga-
kau aroha ki a ratou, e mauiui
ana hoki ratou, e marara ke
ana, me he hipi hepara kore.
37 Katahi ia ka mea ki ana
akonga, Ko te kotinga e nui
ana, ko nga kai mahi e rua-
rua ana;

38 Na, inoi atu ki te Ariki
nāna te kotinga, kia tonoa e
ia he kai mahi ki tana kotinga.

UPOKO 10.

Ngarenga o te Tekau ma rua.

AKA oti te karanga e ia
ana akonga tekau ma
rua, ka hoatu ki a ratou he
mana hei pei i nga wairua
poke, hei whakaora hoki i nga
mate katoa me nga turoro-
tanga katoa.
2 Na, ko nga ingoa enei o
nga apotoro kotahi tekau ma
rua; Te tuatahi, ko Haimona,
he ingoa nei nona ko Pita,
raua ko tona teina, ko Anaru;
ko Hemi *tama* a Heperi, raua
ko tona teina, ko Hoani;
3 Ko Piripi raua ko Patoro-
mu; ko Tamati raua ko Matiu
pupirikana; ko Hemi *tama*
a Arapiu raua ko Repiu, he
ingoa nei nona ko Tariu;
4 Ko Haimona Kananiti raua
ko Hura Ikariote, nāna nei ia
i tuku.
5 Ko tenei tekau ma rua i
tonoa e Ihu, a i ako ia i a ra-
tou, i mea, Kaua e haere ki te
ara o nga tauiwi, kaua ano
hoki e tomo ki tetahi pa o nga
Hamari:
6 Engari me haere ki nga
hipi ngaro o te whare o Iha-
raira.
7 A me kauwhau haere, me
ki, Kua tata te rangatiratanga
o te rangi.
8 Whakaorangia nga turoro,
whakamakia nga repera, wha-
kaarahia nga tupāpaku, peia
nga rewera; ka riro noa nei
i a koutou, me hoatu noa e
koutou.
9 Kaua he koura ma kou-
tou, kaua he hiriwa, kaua he
parahi ki roto ki o koutou
whitiki;
10 Kaua ano he putea mo te
ara; kaua e takiruatia nga
koti, kaua he hu, kaua ano
he tokotoko; ka ea hoki i te
kai mahi tana kai.
11 A, ka tomo koutou ki te-
tahi pa, ki tetahi kāinga ko-
raha ranei, ui atu, Ko wai te
tangata pai o reira? a hei
reira noho ai, a haere noa.
12 Ano ka tomo ki tetahi
whare, me oha atu.
13 A, ki te pai te whare, kia
tau ta koutou rangimarie ki
reira; a, ki te kahore e pai,
kia hoki mai ta koutou rangi-
marie ki a koutou.
14 A, ki te kahore tetahi e
manako ki a koutou, ki te
kore e whakarongo ki ā kou-
tou kupu, ka haere koutou ki
waho o taua whare, o taua pa
ranei, whakangahoroa te pue-
hu o o koutou waewae.
15 He pono taku e mea nei
ki a koutou, Erangi to te
whenua o Horoma raua ko
Komora i te ra whakawa e
māmā i to taua pa.
16 ¶ Nana, ka tonoa nei kou-
tou e ahau ano he hipi ki
roto ki nga wuruhi: na, kia
rite ki te nakahi te mahara,
kia rite ki nga kukupa te kino
kore.
17 Kia tupato ia ki nga tā-
ngata: e tukua hoki koutou
e ratou ki nga runanga, a e
whiua koutou i roto i o ratou
whare karakia;
18 A ka kawea koutou ki nga
kawana, ki nga kingi, mo te

whakaaro ki a au, hei mea
whakaatu ki a ratou, ki nga
tauiwi hoki.
19 Ano ka tukua koutou e
ratou, kaua e manukanuka ki
te pehea, ki te aha, e korero
ai koutou; ka hoatu hoki ki
a koutou i taua wa ta koutou
e korero ai.
20 Ehara hoki i a koutou
nga korero, engari ko te Wairua
o to koutou Matua te
korero ana i roto i a koutou.
21 ¶ Na, ka tukua te tuakana
e te teina ki te mate, te
tama hoki e te pāpā; ka
whakatika nga tamariki ki
nga mātua, ka mea kia whakamatea.
22 A ka kinongia koutou e
nga tāngata katoa he mea hoki
mo toku ingoa; ko te tangata
ia e u ana a taea noatia
te mutunga, ka ora ia.
23 Na ka whakatoia koutou
i tenei pa, rere atu ki tetahi
atu: he pono hoki taku e mea
nei ki a koutou, E kore e poto
i a koutou nga pa o Iharaira
te haere, ko te Tama a te tangata
kua tae mai.
24 Kahore e nui ake te akonga
i *tona* kai whakaako, kahore
hoki te pononga e nui
ake i tona rangatira.
25 Heoi ma te akonga, ko ia
kia rite ki tona kai whakaako,
ma te pononga hoki, kia rite
ki tona rangatira. Ko te
rangatira o te whare i karangatia
e ratou ko Perehepura,
tera noa ake ta ratou mo nga
tāngata o tona whare.
26 Na, kaua e wehi i a ratou:
kahore hoki he mea i hipokina
e mahue te hura; kahore
hoki *he mea* i ngaro e
mahue te mohio.
27 Ko taku e korero nei ki
a koutou i te pouri, me korero
e koutou i te maramatanga:
ko ta o koutou taringa e rongo
ai, me kauwhau ki runga ki
nga whare.
28 Kaua hoki e wehingia te
hunga e whakamate nei i te
tinana, a e kore e ahei te whakamate
i te wairua: engari
ko tenei ta koutou e wehi ai,
ko ia e kaha nei ki te whakangaro
i te wairua raua ko
te tinana ki roto ki Kehena.
29 Kahore ianei e hokona
nga pihoihoi e rua ki te patene
kotahi? a, ki te kahore
to koutou Matua *e mea*, e kore
tetahi o raua e marere ki te
whenua.
30 Na, ko nga makawe o o
koutou mātenga kua oti katoa
te tatau.
31 Na, kaua e wehi; erangi
ra koutou i nga pihoihoi
maha.
32 ¶ Na, ki te whakaae tetahi
ki a au ki te aroaro o nga
tāngata, ka whakaaetia hoki
ia e ahau ki te aroaro o toku
Matua i te rangi.
33 A, ki te whakakahore tetahi
ki a au ki te aroaro o nga
tāngata, ka whakakahoretia
hoki ia e ahau ki te aroaro o
toku Matua i te rangi.
34 ¶ Kei mea i haere mai
ahau ki te kawe mai i te rangimarie
ki te whenua: kihai
ahau i haere mai ki te kawe
mai i te rangi marie, engari i
te hoari.
35 I haere mai hoki ahau ki

te mea i te tangata kia whawhai ki tona pāpā, i te tamahine ki tona whaea, i te hunaonga wahine ki tona hungawai wahine.
36 A ko nga hoa-riri o te tangata, ko nga tangata o tona whare ake.
37 Ki te nui ake te aroha o tetahi ki *tona* pāpā, whaea ranei, a ka iti ki a au, e kore ia e tikangatia maku; a ki te nui ake te aroha o tetahi ki *tana* tama, tamahine ranei, a ka iti ki a au, e kore ia e tikangatia maku.
38 A ki te kore tetahi e mau ki tona ripeka, e aru i muri i a au, e kore ia e tikangatia maku.
39 Te tangata i whiwhi ki te ora, e mate ano ia: a ki te mate tetahi, mona i whakaaro ki a au, ka whiwhi ano ia ki te ora.
40 ¶ Ki te manako tetahi ki a koutou, e manako ana ia ki a au, a ki te manako tetahi ki a au, e manako ana ia ki toku kai tono mai.
41 Ki te manako tetahi ki te poropiti i runga i te ingoa o te poropiti, ka riro i a ia te utu a te poropiti; a ki te manako tetahi ki te tangata tika i runga i te ingoa o te tangata tika, e riro i a ia te utu a te tangata tika.
42 A ki te whakainumia e tetahi tetahi o enei mea nonohi, ahakoa kotahi ano te pāta *wai* matao, i runga i te ingoa o te akonga, he pono taku e mea nei ki a koutou, E kore rawa ia e hapa i tona utu.

UPOKO 11.

Nga akonga a Hoani ka ngarea ki a Ihu. 7 Ta Ihu mona. 20 Mo nga pa kihai i ripeneta. 25 Mo te Rongo pai ka whakapuakina nei ki nga kuare.

AKA mutu ta Ihu whakarite korero ki ana akonga kotahi tekau ma rua, ka haere atu ia i reira ki te whakaako, ki te kauwhau ki o ratou pa.
2 A, te rongonga o Hoani i roto i te whare herehere ki nga mahi a te Karaiti, ka tonoa e ia etahi o ana akonga, tokorua,
3 Ka mea ki a ia, Ko koe ranei tera e haere mai ana, me tatari ranei tatou ki tetahi atu?
4 Na ka whakahokia e Ihu, a ka mea ki a raua, Haere, korerotia ki a Hoani nga mea e rongo nei, e kite nei korua:
5 Ko nga matapo e titiro ana, ko nga kopa e haereere ana, ko nga repera e meinga ana kia ma, ko nga turi e rongo ana, ko nga tupāpaku e whakaarahia ana, a e kauwhautia ana te rongo pai ki te hunga rawakore.
6 A ka koa te tangata e kore e he ki a au.
7 ¶ A i a raua e haere ana, ka timata a Ihu, a ka korerotia a Hoani ki te mano, I haere koutou ki te koraha kia kite i te aha? I te kakaho e whakangaueuetia ana e te hau?
8 Ano ra i haere koutou kia kite i te aha? I te tangata he kakahu maeneene ona?

na, kei nga whare o nga kingi
te hunga i nga kakahu mae-
neene.
9 Ano ra i haere koutou kia
kite i te aha ? I te poropiti ?
ae ra, ko taku kupu tenei ki
a koutou, tera atu ano i te
poropiti.
10 Ko ia hoki tenei, mona te
mea i tuhituhia, na ka tonoa
e ahau taku karere ki mua i
tou aroaro, mana e whakapai
tou ara ki mua i a koe.
11 He pono taku e mea nei
ki a koutou, Kahore ano i
whakatika noa i roto i nga
whanau a te wahine he rahi
ake i a Hoani Kai iriiri : heoi,
rahi ake i a ia te iti rawa i
te rangatiratanga o te rangi.
12 A e tauria ana te ranga-
tiratanga o te rangi no nga ra
iho ano o Hoani Kai iriiri a
mohoa noa nei, a e riro ana i
te hunga taikaha.
13 I poropiti hoki nga poro-
piti katoa me te ture taea
noatia a Hoani.
14 A ki te pai koutou ki te
tango, ko Iraia tenei i meinga
e haere mai ana.
15 Ki te whai taringa tetahi
hei whakarongo, kia rongo
ia.
16 Otiia me whakarite e
ahau tenei whakatupuranga
ki te aha ? E rite ana ki nga
tamariki e noho ana i nga
kainga hoko, a e karanga ana
ki o ratou hoa,
17 E mea ana, Whakatangi
noa matou i te putorino ki a
koutou, a kahore koutou i
kanikani mai ; aue noa matou
ki a koutou, a kahore koutou
i tangi mai.
18 I haere mai hoki a Hoani,
a kihai i kai, kihai i inu, heoi
e mea ana ratou, He rewera
tona.
19 I haere mai te Tama a te
tangata me te kai, me te inu,
ka mea ratou, Na, he tangata
kakai, he tangata iinu waina,
he hoa no nga pupirikana, no
nga tāngata hara. Otira e
whakatikaia ana te whakaaro
nui e ana tamariki.
20 ¶ Katahi ia ka anga, ka
tawai ki nga pa i meinga ai
te maha o ana merekara, mo
ratou kihai i ripeneta :
21 Aue, te mate mou, e Kora-
hina ! aue, te mate mou, e
Petahaira ! me i meatia hoki
ki Taira, ki Hairona nga mere-
kara kua meatia nei ki a ko-
rua, kua ripeneta ke raua, he
taratara hoki te kakahu, *me
te noho ano* i te pungarehu.
22 Ko taku kupu ia tenei ki
a koutou, Erangi to Taira, to
Hairona e māmā a te ra wha-
kawa i to korua.
23 Me koe hoki, e Kapere-
nauma, e tiketike ake na, a
tutuki noa ki te rangi, ka
whakatakā koe ki te reinga :
me i meatia hoki ki Horoma
nga merekara kua meatia nei
ki a koe, kua tu tonu, a taea
noatia tenei ra.
24 Ko taku kupu ia tenei ki
a koutou, Erangi to te whenua
o Horoma e māmā i tou a te
ra whakawa.
25 ¶ I taua wa ka oho a Ihu,
ka mea, He whakawhetai atu
taku ki a koe, e Pa, e te Ariki
o te rangi, o te whenua, no te
mea kua hunā e koe enei mea
i te hunga mātau, i te hunga

mahara, a hurahia atu ana ki
nga kohungahunga.
26 Ae ra, e Pa; i pai hoki te
penei ki tau titiro.
27 Kua tukua mai nga mea
katoa ki a au e toku Matua:
a kahore tetahi e mātau ki te
Tama, ko te Matua anake;
kahore hoki tetahi e mātau ki
te Matua, ko te Tama anake,
me te tangata hoki e pai ai
te Tama kia hurahia atu ki a
ia.
28 ¶ Haere mai ki ahau, e
koutou katoa e mauiui ana, e
taimaha ana, a maku koutou
e whakaokioki.
29 Tangohia taku ioka ki
runga ki a koutou, kia whakaakona
koutou e ahau; he
ngakau māhaki hoki toku, he
ngakau pāpaku: a e whiwhi
koutou ki te okiokinga mo o
koutou wairua.
30 He ngawari hoki taku
ioka, he māmā taku pikaunga.

UPOKO 12.

Tikanga a nga Parihi mo te Hapati. 22 *Tangata i te rewera.* 31 *Kohukohu ki te Wairua Tapu.* 38 *Te hunga tono tohu.* 46 *Tona whaea, aha aha.*

I TAUA wa i haere a Ihu i
te hapati ra waenga witi;
a e mate ana ana akonga i te
hiakai, na ka anga ratou, ka
kakato i nga witi, ka kai.
2 A, te kitenga o nga Parihi,
ka mea ki a ia, Na, o akonga
e mea na i te mea e kore e
tika kia meatia i te hapati.
3 Ka mea ia ki a ratou, Kahore
koutou i kite i ta Rawiri
i mea ai i a ia e mate ana i te
hiakai, ratou ko ona hoa;
4 I tona tomokanga ki te
whare o te Atua, i tana kainga
i nga taro aroaro, i nga
mea kihai nei i tika kia kainga
e ia, e ona hoa ranei, engari
ma nga tohunga anake?
5 A kahore ano koutou i kite
i roto i te ture, e whakanoatia
ana te hapati e nga tohunga
i roto i te temepara i nga hapati,
a kahore he hē?
6 Ko taku kupu ia tenei ki a
koutou, Kei konei tetahi e
rahi atu ana i te temepara.
7 Otiia me i mātau koutou
ki tenei, Ko taku e pai ai, ko
te tohu *tangata,* hāunga te
patunga tapu, kahore koutou
i whakahe i te hunga hara
kore.
8 Ko te Tama nei hoki a te
tangata te Ariki o te hapati.
9 ¶ A, tona haerenga atu i
reira, ka haere ia ki to ratou
whare karakia:
10 Na, he tangata tera kua
memenge tona ringa. A ka
ui ratou ki a ia, ka mea, He
mea tika ranei te whakaora
i te hapati? he mea hoki kia
whakapangia ai e ratou he hē
ki a ia.
11 Na ka mea ia ki a ratou,
Ko tehea tangata o koutou,
ki te mea kotahi ana hipi, a
ka taka ki roto ki te poka i
te hapati, e kore ranei ia e
mau ki taua *hipi,* e hapai ake?
12 Na, tera atu to te tangata
pai i to te hipi. Ina, e tika
ana ano te mahi pai i nga
hapati.
13 Me i reira ka mea ia ki
taua tangata, Torona mai tou

ringa. A, te toronga kua ora
ano, kua pera me tetahi.
14 Na ka haere nga Parihi
ki waho, ka runanga mona ki
te pehea e ngaro ai ia i a
ratou.
15 Otira i mātau a Ihu, a
haere atu ana i reira: a he
rahi te hui i aru i a ia, a wha-
kaorangia ana ratou katoa e
ia;
16 A i whakatupato ano ia i
a ratou kei whakakitea ia:
17 Na ka rite ta Ihaia poro-
piti i korero ai, i mea ai,
18 Na, taku pononga, tāku i
whiriwhiri ai, taku i aroha
ai, ta toku Wairua i ahuareka
ai; ka waiho e ahau toku
Wairua ki runga ki a ia, a
māna e whakapuaki te wha-
kawa ki nga tauiwi.
19 E kore ia e totohe, e kore
ia e hamama; e kore ano e
rangona tona reo i nga ara;
20 E kore e whatiia poro-
keretia e ia te kakaho i ma-
ngungu, e kore e tineia te
muka e whakapaoa ana; kia
puta ra ano i a ia te whakawa
ki te wikitoria.
21 A ka tumanako nga taui-
wi ki tona ingoa.
22 ¶ Me i reira ka kawea
mai ki a ia he tangata e no-
hoia ana e te rewera, he ma-
tapo, he wahangu: a whaka-
orangia ana e ia, no ka korero,
ka kite taua matapo, *taua* wa-
hangu.
23 A ka ohomauri te mano
katoa, ka mea, Ehara ianei
tenei i te Tama a Rawiri?
24 A, te rongonga o nga
Parihi, ka mea, Ehara i a ia
nāna i pei nga rewera nei,
engari na Perehepura, na te
rangatira o nga rewera.
25 A i mātau a Ihu ki ā ratou
whakaaro, a ka mea ki a ra-
tou, Ki te tahuri iho tetahi
rangatiratanga ki a ia ano, ka
kore; a ki te tahuri iho ki a
ia ano tetahi pa, tetahi whare
ranei, e kore e tu:
26 Na, ki te pei a Hatana i a
Hatana ano, e tahuri iho ana
ki a ia ano; me pehea e tu
ai tona rangatiratanga?
27 A ki te mea na Perehe-
pura taku peinga rewera, na
wai te peinga a a koutou ta-
mariki? na, ko ratou hei kai
whakahe mo koutou.
28 Tena ki te mea na te
Wairua o te Atua taku peinga
rewera, ina, kua tae noa mai
te rangatiratanga o te Atua
ki a koutou.
29 Me pehea oti ka tomo ai
te tangata ki te whare o te
tangata kaha, ka pahua ai i
ona taonga, ki te kore ia e
mātua here i taua tangata ka-
ha? ko reira pahua ai i tona
whare.
30 Te tangata ehara i te
hoa noku, he hoa riri ia ki
a au; te tangata kahore e
kohikohi tahi māua, e titari-
tari ana.
31 ¶ Koia ahau ka mea nei
ki a koutou, Ko nga hara
katoa, me nga kohukohu a
nga tāngata e murua: tena
ko te kohukohu ki te Wairua
Tapu, e kore e murua.
32 A, ki te korero whakahe
tetahi mo te Tama a te ta-
ngata, e murua tāna: tena ki
te korero whakahe tetahi mo
te Wairua Tapu, e kore e mu-

rua tāna i tenei ao, e kore
ano i tera atu.
33 Meinga ranei te rakau kia
pai, a pai iho ona hua; meinga ranei te rakau kia kino, a
kino iho ona hua; ma nga
hua hoki ka mohiotia ai te
rakau.
34 E te uri nakahi, me pehea
ka korero pai ai koutou te
hunga kino? he purenatanga
hoki no te ngakau nga kupu
a te mangai.
35 Te tangata pai, he pai āna
e whakaputa ai i roto i nga
taonga pai o te ngakau: te
tangata kino hoki, he kino
āna e whakaputa ai i roto i
nga taonga kino.
36 Na, ka taku kupu tenei
ki a koutou, Me korero e nga
tāngata, a te ra whakawa, te
tikanga o nga kupu pokanoa
katoa e puaki i a ratou.
37 Ma āu kupu hoki koe ka
whakatikaia ai, ma āu kupu
ano ka tau ai te he ki a koe.
38 ¶ Me i reira ka ki etahi o
nga karaipi, o nga Parihi, ka
mea, E te Kai whakaako, e
mea ana matou kia kite i tetahi tohu i a koe.
39 Na ka whakahokia e ia,
ka mea ki a ratou, E rapu
ana te whakatupuranga kino,
puremu, i tetahi tohu; a e
kore tetahi tohu e hoatu, ko
te tohu anake o Hona poropiti:
40 E toru hoki nga ra o
Hona, e toru nga po i roto
i te kopu o te tohora; waihoki ka toru nga ra, ka toru
nga po o te Tama a te tangata
ki te ngakau o te whenua.
41 E whakatika ngatahi nga
tāngata o Ninewe me tenei
whakatupuranga i te whakawakanga, a e whakatau i te hē
ki a ratou: i ripeneta hoki
ratou i te kauwhautanga a
Hona; a tenei tetahi e nui
atu ana i a Hona
42 E whakatika ngatahi te
kuini o te tonga me tenei
whakatupuranga i te whakawakanga, a e whakatau i te
hē ki a ratou: i haere mai
hoki ia i nga pito o te whenua
ki te whakarongo ki nga whakaaro nui o Horomona; a
tenei tetahi e nui atu ana i
a Horomona.
43 Ka puta mai te wairua
poke i roto i te tangata, ka
haereere ra nga wahi maroke
rapu okiokinga ai, a, tē kitea,
44 Ka mea ia, Ka hoki ahau
ki toku whare i puta mai ai
ahau; a, te taenga atu, rokohanga atu e takoto kau ana,
oti rawa te tahi, te whakapai.
45 Na ka haere ia, ka tango
i etahi atu wairua tokowhitu,
hei hoa mona, he kino noa atu
i a ia ano, a ka tomo ratou,
ka noho ki reira: a kino atu
i te timatanga te whakamutunga ki taua tangata. Tera
ano e pera tenei whakatupuranga kino.
46 ¶ I a ia ano e korero ana
ki te mano, na, ko *tona* whaea
ratou ko ona teina e tu ana i
waho, e whai ana kia korero
ki a ia.
47 A ka mea tetahi ki a ia,
Na, tou whaea me ou teina te
tu mai nei i waho, e whai
ana kia korero ki a koe.
48 Na, ko tana whakahokinga, ka mea ki te tangata i

korero ki a ia, Ko wai toku whaea? ko wai hoki oku teina?

49 Na ka torona atu tona ringa ki ana akonga, a ka mea, Na, toku whaea, oku teina!

50 Ki te meatia hoki e tetahi ta toku Matua i te rangi e pai ai, hei teina ia ki a au, hei tuahine, hei whaea.

UPOKO 13.

Mo te kai rui; 24 *Taru kino;* 31 *Pua nani.* 33 *Rewena;* 44 *Taonga ngaro;* 45 *Peara;* 47 *Kupenga.* 53 *Ta ratou mona.*

I TAUA ra i haere atu a Ihu i te whare, a ka noho ki te taha o te moana.

2 Na, he rahi te hui i huihui ki a ia, a ka eke ia ki te kaipuke noho ai; i te takutai ano te hui katoa e tu ana.

3 A he maha ana korero ki a ratou, he mea whakarite; i mea ia, Na, i haere te kai rui ki te rui;

4 A i a ia e rui ana, ka ngahoro etahi *o nga purapura* ki te taha o te ara, a, te rerenga mai o nga manu, kainga ake:

5 Ko etahi i ngahoro ki nga *wahi* kamaka, ki nga wahi kihai i nui te oneone: na pihi tonu ake, kahore hoki i hohonu te oneone;

6 A, te whitinga o te ra, ngaua iho; a, no te mea kahore he putake, memenge noa iho:

7 Ko etahi i ngahoro ki roto ki nga tātaramoa; a, te tupunga ake o nga tātaramoa, koaoaotia ana *nga purapura:*

8 Ko etahi i ngahoro ki te oneone pai, a ka hua, no etahi kotahi rau, no etahi e ono tekau, no etahi e toru tekau.

9 Ki te whai taringa tetahi hei whakarongo, kia rongo ia.

10 ¶ A ka haere mai nga akonga, ka mea ki a ia, Na te aha koe i korero whakarite tonu ai ki a ratou?

11 Na, ko tana whakahokinga ki a ratou, ka mea, No te mea kua hoatu ki a koutou te matauranga ki nga mea ngaro o te rangatiratanga o te rangi, ki a ratou ia, kahore i hoatu.

12 Ki te whai mea hoki tetahi, ka hoatu ano ki a ia, a ka maha atu ana: a ki te kahore he mea a tetahi, ko ana ake ka tangohia i a ia.

13 Na reira enei kupu whakarite aku ki a ratou; no te mea kite rawa ratou, a kahore e kite; rongo rawa, kahore hoki e mātau.

14 A ka rite i a ratou te poropititanga a Ihaia, e mea nei, rongo noa koutou, kahore e mātau; titiro noa koutou, kahore e kite:

15 Kua matotoru hoki te ngakau o tenei iwi, kua puhoi nga taringa ki te whakarongo, ko nga kanohi kua oti te whakamoe e ratou; kei kite o ratou kanohi, kei rongo nga taringa, a ka mātau te ngakau, na ka tahuri ratou, a ka whakaorangia e ahau.

16 Koa tonu ia o koutou kanohi, no te mea ka kite: o koutou taringa hoki, no te mea ka rongo.

17 He pono hoki taku e mea

nei ki a koutou, He tokomaha nga poropiti me nga tāngata tika i hiahia kia kite i nga mea e kite nei koutou, a kahore i kite; kia rongo hoki i nga mea e rongo nei koutou, a kahore i rongo.

18 Na, whakarongo ki te kupu i whakaritea ki te kai rui.

19 Ki te rongo tetahi ki te kupu o te rangatiratanga, a e kore e mātau, na ka haere mai te *wairua* kino, ka kapo i te mea ka oti na te rui ki tona ngakau. Ko te tangata tenei i nga purapura i te taha o te ara.

20 Te tangata ia i nga purapura i nga *wahi* kohatu, ko te tangata i rongo ki te kupu, a hohoro tonu te tango mai, hari tonu;

21 Otiia kahore ona pakiaka, he mea nonaianei kau nei: a, te pānga mai o te whakapawera, o te whakatoinga ranei, mo te kupu, na, hē tonu iho.

22 Te tangata ano i nga purapura i waenga tātaramoa, ko te tangata i rongo ki te kupu; a, ko te whakaaroaronga ki tenei ao, me te hangarau o nga taonga, hei whakakoaoao i te kupu, a kore ake he hua.

23 Te tangata ia i nga purapura i te oneone pai, ko te tangata e rongo ana ki te kupu, a e mātau ana; a ka whai hua, ea ake, no tetahi kotahi rau, no tetahi e ono tekau, no tetahi e toru tekau.

24 ¶ Tenei ake ano tetahi kupu whakarite i makā e ia ki a ratou, i mea ia, E rite ana te rangatiratanga o te rangi ki tetahi tangata i rui i te purapura pai ki tana māra:

25 A i nga tāngata e moe ana, ka haere mai tona hoariri, ruia iho he taru kino ki waenga witi, a haere ana.

26 Ano ka pihi ake te rau, a ka hua, katahi ka kitea hoki nga taru.

27 Na ka haere mai nga pononga o taua rangatira, ka mea ki a ia, E mara, kihai ianei koe i rui i te purapura pai ki to māra? No hea ra ona taru?

28 Na ka kī atu ia ki a ratou, Na te hoa-riri tenei i mea. Katahi ka mea nga pononga ki a ia, E pai ranei koe kia haere matou ki te huihui i aua *taru?*

29 A ka mea ia, Kahore; kei hutia ngatahitia ano nga witi ina huihuia nga taru.

30 Tukua kia tupu tahi, a taea noatia te kotinga: a i te wa o te kotinga ka mea ahau ki nga kai kokoti, Mātua huihuia nga taru, ka paihere ai hei paihere kia tahuna; ko te witi ia me kohi ki taku whare witi.

31 ¶ Tenei ake ano tetahi kupu whakarite i makā e ia ki a ratou, i mea ia, E rite ana te rangatiratanga o te rangi ki te pua nanī, i kawea e te tangata, i ruia ki tana māra:

32 He iti rawa ia i nga purapura katoa: a ka tupu, ko te nui rawa o nga otaota, a whakarakau ana, no ka rere mai nga manu o te rangi, ka noho ki ona manga.

33 ¶ Tenei ake ano tetahi kupu whakarite i korerotia e

ia ki a ratou, E rite ana te ra-
ngatiratanga o te rangi ki te
rewena i tangohia e tetahi
wahine, a whaongia ana ki
roto ki nga mehua paraoa e
toru, no ka rewenatia katoa-
tia.
34 Ko enei mea katoa i kore-
rotia e Ihu ki te mano, he
mea whakarite; a heoi ano
āna kupu ki a ratou he kupu
whakarite anake:
35 I rite ai ta te poropiti i
korero ai, i mea ai, e puaki i
toku mangai nga kupu whaka-
rite; ka korerotia e ahau nga
mea i ngaro no te timatanga
ra ano o te ao.
36 ¶ Katahi ka tonoa e Ihu
te mano, ka haere ia ki te
whare: a ka haere mai ana
akonga ki a ia, ka mea, Wha-
kaaturina mai ki a matou te
kupu i whakaritea ki nga taru
i te māra.
37 Na, ka whakahokia e ia,
a ka mea ki a ratou, Te kai
rui o te purapura pai, ko te
Tama a te tangata;
38 Te māra, ko te ao; te
purapura pai, ko nga tamariki
o te rangatiratanga; a, nga
taru, ko nga tamariki a te
kino;
39 Te hoa-riri i ruia ai, ko te
rewera; te kotinga, ko te mu-
tunga o te ao; nga kai kokoti,
ko nga anahera.
40 Na, e huihuia ana nga
taru, e tahuna ana ki te ahi;
ka pera ano a te mutunga o
tenei ao.
41 Ka tono te Tama a te
tangata i ana anahera ki te
huihui i roto i tona ranga-
tiratanga i nga mea katoa e
tūtuki ai te waewae me nga
kai mahi i te kino;
42 A ka makā e ratou ki roto
ki te oumu ahi; ko te wahi
tera o te tangihanga me te
teteatanga o nga niho.
43 Ko reira te hunga tika
whiti ai me te ra, ki te ranga-
tiratanga o to ratou Matua.
Ki te whai taringa tetahi hei
whakarongo, kia rongo ia.
44 ¶ E rite ana ano te ranga-
tiratanga o te rangi ki te
taonga i hunā ki te māra; a,
te kitenga o tetahi tangata,
na ka hunā e ia, a haere ana,
he koa hoki nona, na hokona
ana āna mea katoa, a hokona
ana taua māra māna.
45 ¶ E rite ana ano te ranga-
tiratanga o te rangi ki te kai
hokohoko, e rapu ana i nga
peara papai:
46 A, tona kitenga i tetahi
peara utu nui, haere ana, ho-
kona ana āna mea katoa, a
hokona ana taua *peara* māna.
47 ¶ E rite ana ano te ranga-
tiratanga o te rangi ki te ku-
penga i tukua ki te moana, a
haoa ana *etahi* o nga *ika* o
ia ahua, o ia ahua:
48 A ka ki, ka kumea ki uta,
a noho ana, kohikohia ana
nga *ika* papai ki nga kete, ko
nga mea kikino ia, i akiritia
ki waho.
49 Ka pera ano a te mutunga
o te ao: ka haere nga ana-
hera, ka wehewehe i te hunga
kino i roto i te hunga tika,
50 A ka maka i a ratou ki
roto ki te oumu ahi: ko te
wahi tera o te tangihanga, o
te teteatanga o nga niho.
51 Ka mea a Ihu ki a ratou,

Kua mātau ranei koutou ki
enei mea katoa? Ka mea ra-
tou ki a ia, Ae, e te Ariki.
52 Na ka mea ia ki a ratou,
Koia nga karaipi katoa, i ako-
na ki te rangatiratanga o te
rangi, i rite ai ki tetahi ranga-
tira whare e whakaputa mai
ana i nga mea hou, i nga mea
tawhito, i roto i tana toa.
53 ¶ A ka mutu enei kupu
whakarite a Ihu, ka haere
atu ia i reira.
54 A ka tae ki tona kāinga
tupu, ka ako i a ratou i roto
i to ratou whare karakia, a
miharo noa ratou, ka mea,
No hea enei whakaaro nui me
nga merekara a tenei ta-
ngata?
55 Ehara ianei tenei i te
tama a te kamura? He teka
ianei ko Meri te ingoa o tona
whaea? A ko Hemi, ratou ko
Hohi, ko Haimona, ko Hura,
ona teina?
56 Me ona tuāhine hoki, ka-
hore ianei ratou katoa i a
tatou nei? No hea ra enei mea
katoa a tenei tangata?
57 Heoi ka hē ratou ki a ia.
Otira ka mea a Ihu ki a ra-
tou, Kei tona kāinga, kei tona
whare anake te poropiti hapa
ai i te honore.
58 A kihai i maha nga mere-
kara i meatia e ia ki reira,
i to ratou whakapono-kore
hoki.

UPOKO 14.

Ta Herora mo te Karaiti.
3 *Ta Heroriaha mo Hoani.*
13 *Nga mano e rima.* 22
Haere ana i runga wai.
34 *Whakaora mate.*

I TAUA wa ka rongo a He-
rora tetaraki ki te rongo
o Ihu,
2 A ka mea ki ana pononga,
Ko Hoani Kai iriiri tenei; kua
ara mai ia i te hunga mate;
a na reira i mahi ai nga mere-
kara i roto i a ia.
3 ¶ I hopukia hoki a Hoani e
Herora, a hereherea ana e ia,
a makā ana ki te whare here-
here, he mea hoki na Hero-
riaha, na te wahine a tona
teina, a Piripi.
4 I mea hoki a Hoani ki a ia,
E kore e tika kia riro ia i a
koe.
5 A i a ia e mea ana ki te
whakamate i a ia, ka wehi i
te mano; ki ta ratou hoki he
poropiti ia.
6 Otira i te haringa, i te ra
whanautanga o Herora, ka
kanikani te tamahine a He-
roriaha i waenganui *i a ratou*,
a ka ahuareka a Herora.
7 Katahi ia ka mea ki a ia,
oati rawa, kia hoatu ki a ia
tana mea e tono ai.
8 Na, he mea whakakī ia na
tona whaea, ka mea, Homai
ki konei ki a au ki runga ano
i te rihi te mātenga o Hoani
Kai iriiri.
9 Heoi ka pouri te kingi:
otiia i whakaaro ia ki te oati,
ki te hunga hoki e noho tahi
ana me *ia*, a ka mea kia hoatu.
10 Na ka tono tangata ia, a
poutoa ana te mātenga o
Hoani i roto i te whare here-
here.
11 A i mauria mai tona
mātenga i runga i te rihi, i
hoatu ki te kotiro: a kawea
atu ana e ia ki tona whaea.

12 Na ka haere mai ana akonga, ka tango i te tinana, a tanumia ana e ratou, a haere ana, korero ana ki a Ihu.

13 ¶ A, te rongonga o Ihu, ka haere atu ia i reira ra te kaipuke ki te koraha ki tetahi wahi motu ke: ano ka rongo te mano, ka aru i a ia ra uta i roto i nga pa.

14 A, ka puta atu a Ihu, ka kite i te huihuinga nui, na ka aroha ia ki a ratou, a whakaorangia ana e ia o ratou turoro.

15 Ano ka ahiahi, ka haere ana akonga ki a ia, ka mea, He wahi koraha tenei, kua heke noa atu ano te ra; tonoa atu te mano, kia haere ai ratou ki nga kāinga, ki te hoko kai ma ratou.

16 Ano ra ko Ihu ki a ratou, Kahore he mea e haere ai ratou; ma koutou e hoatu he kai ma ratou.

17 A ka mea ratou ki a ia, Heoi ano a matou i konei, e rima nga taro, e rua hoki nga ika.

18 Na ka mea ia, Mauria mai ki konei, ki a au.

19 Na ka mea ia ki te mano kia noho ki runga ki te tarutaru, a ka mau ki nga taro e rima, ki nga ika hoki e rua, ka titiro ki runga ki te rangi, ka whakapai, ka whawhati, a hoatu ana e ia nga taro ki nga akonga, a na nga akonga ki te mano.

20 A kai katoa ana ratou, a ka makona: a kotahi tekau ma rua nga kete i kohia ake e ratou, kī tonu i nga whatiwhatinga i toe.

21 A te hunga i kai, me te mea e rima mano nga tāne hāunga nga wāhine me nga tamariki.

22 ¶ Na, akiaki tonu a Ihu i ana akonga kia eke ki te kaipuke, kia whakawhiti i mua i a ia ki tawahi, i a ia e tono ana i nga mano kia haere.

23 A, ka oti te mano te tono, ka kake ia ki runga ki te maunga, ki te wahi motu ke, ki te inoi: na, kua ahiahi, a ko ia anake i reira.

24 Na, tera te kaipuke te akina ra e te ngaru i waenga moana: i hē hoki te hau.

25 A, i te wha o nga mataaratanga o te po ka haere a Ihu ki a ratou, i haere *maori* i runga i te moana.

26 A, te kitenga o nga akonga i a ia e haere ana i runga i te moana, ka ihiihi, ka mea, He wairua; a ka aue i te wehi.

27 Na, kua hohoro te korero a Ihu ki a ratou, te mea, Kia manawanui, ko ahau tenei; aua e wehi.

28 Na ka whakahoki a Pita ki a ia, a ka mea, E te Ariki, ki te mea ko koe tena, kiia mai ahau kia haere atu ki a koe i runga i te wai.

29 Na ka mea ia, Haere mai. A ka marere atu a Pita i te kaipuke, ka haere i runga i te wai, kia tae ai ki a Ihu.

30 Otira ka kite ia i te hau e kaha ana, ka wehi; a ka timata te totohu, ka karanga ake, ka mea, Ahau, e te Ariki, whakaorangia.

31 A hohoro tonu te totoro mai o te ringa o Ihu, ka hopu

i a ia, a ka mea ki a ia, E te
tangata whakapono iti, he
aha koe i ngakau rua ia?
32 Ano ka eke raua ki te
kaipuke, mutu pu te hau.
33 Na ka haere mai te hunga
i runga i te kaipuke, ka koropiko ki a ia, ka mea, He pono,
ko te Tama koe a te Atua.
34 ¶ A, to ratou whitinga
atu, ka tae ki te whenua o
Kenehareta.
35 A, ka mohio nga tāngata
o taua wahi ki a ia, ka tono
tangata puta noa i nga wahi
tutata katoa o reira, hei kawe
mai i nga turoro katoa ki
a ia;
36 A ka inoi ki a ia kia pa
kau ratou ki te taniko o tona
kakahu: a ora ake nga tāngata katoa i pa.

UPOKO 15.

Mo to nga Parihi he ki ta te Atua kupu. 10 *Ko roto hei hoake i te he.* 21 *Wahine Kanaani.* 29 *Era atu whakaoranga.* 32 *Nga* 4000 *ka whangaia.*

NA ka haere mai ki a Ihu
etahi karaipi me etahi
Parihi o Hiruharama, ka mea,
2 He aha āu akonga ka takahi ai i te whakarerenga iho
a nga kaumatua? Kahore
hoki ratou e horoi i o ratou
ringa ina kai taro.
3 Na ka whakahokia e ia,
ka mea ki a ratou, Na te aha
hoki i waiho ai e koutou ta
koutou whakarerenga iho hei
takahi mo ta te Atua kupu
ako?
4 I ki hoki te Atua, i mea,
Whakahonoretia tou pāpā me
tou whaea: a, ki te kohukohua e tetahi *tona* pāpā, whaea
ranei, kia mate ia, mate rawa.
5 Ko koutou ia hei mea, Ki
te mea tetahi ki tona pāpā ki
tona whaea ranei, Taku mea
hei atawhainga mou kua
whakaherea;
6 Na, kaua ia e whakahonore i tona pāpā, i tona whaea.
Heoi waiho ana e koutou ta
koutou whakarerenga iho hei
whakakahore i te kupu ako a
te Atua.
7 E te hunga tinihanga, tika
rawa ta Ihaia i poropiti ai mo
koutou, i mea ai,
8 Te iwi nei, ko o ratou
mangai hei awhi mai ki ahau,
ko nga ngutu hei whakahonore moku; matara noa atu
ia i a au o ratou ngakau.
9 Maumau karakia noa ratou
ki a au, ko ta ratou nei hoki
e whakaako ai ko nga whakahau a te tangata.
10 ¶ A karangatia ana e ia te
mano, ka mea ki a ratou, Kia
rongo, kia mātau:
11 E kore te tangata e poke
i te mea e tapoko ana ki te
mangai; engari te mea e puta
mai ana i roto i te mangai,
ma tena e poke ai te tangata.
12 Me i reira ka haere ana
akonga, ka mea ki a ia, E
mohio ana ranei koe i hē nga
Parihi i to ratou rongonga ai
i taua kupu?
13 Na ka whakahokia e ia,
a ka mea, Ka hutia nga mahuri katoa kihai i whakatokia
e toku Matua i te rangi.
14 Waiho atu ratou: he matapo ratou e arahi ana i te
matapo. A ki te arahina te

matapo e te matapo, ka taka
tokorua, tokorua, ki te waikeri.
15 Ka whakahokia e Pita, a
ka mea ki a ia, Whakaaturia
ki a matou tenei kupu whakarite.
16 A ka mea a Ihu, E kuare
ana ano ranei koutou?
17 Kiano koutou i mātau
noa, ko nga mea katoa e tapoko ana ki te mangai ka
riro ki roto ki te kopu, a e
akiritia ana ki te poka?
18 Tena ko nga mea e puta
mai ana i te mangai, e haere
ake ana i te ngakau; a ma
ena e poke ai te tangata.
19 No roto hoki no te ngakau
te putanga ake o nga whakaaro kino, o nga kohuru, o
nga puremu, o nga moepuku,
o nga tahae, o nga whakapae
teka, o nga kohukohu:
20 Ko nga mea enei e noa ai
te tangata: tena ko te kai me
nga ringa kihai i horoia, e
kore te tangata e noa i tena.
21 ¶ A ka haere atu a Ihu i
reira, ka anga ki nga wahi o
Taira, o Hairona.
22 Na, ko te haerenga mai i
aua wahi o tetahi wahine, he
Kanaani, ka karanga ki a ia,
ka mea, E te Ariki, e te Tama
a Rawiri, kia aroha ki a au;
ko taku tamahine e ngaua kinotia ana e te rewera.
23 A, kahore ana kupu i whakahoki ai ki a ia. Na ka haere
mai ana akonga, ka ki ki a ia,
ka mea, Tonoa kia haere; e
karanga ana hoki i muri i a
tatou.
24 Otira ka whakahokia e
ia, a ka mea, Heoi nga mea
i tonoa mai ai ahau, ko nga
hipi ngaro o te whare o Iharaira.
25 A ka haere mai tera, ka
koropiko ki a ia, ka mea, E
te Ariki, kia puta tou whakaaro ki a au.
26 Na ka whakahokia e ia,
a ka mea, Ehara i te tika kia
tangohia te taro a nga tamariki, kia makā ma nga kuri.
27 A ka mea tera, Ae ra, e te
Ariki: e kai ana ano nga kuri
i nga kongakonga e ngahoro
iho ana i te tepu a o ratou
rangatira.
28 Katahi ka whakahokia e
Ihu, a ka mea ki a ia, E tai,
nui atu tou whakapono: waiho ano i tāu i pai ai. A ora
ake tana tamahine i taua wa
pu ano.
29 ¶ Na, ka whakatika a Ihu
i reira, ka haere ki te taha o te
moana o Kariri: a kake ana
ki te maunga, noho ana i
reira.
30 A he rahi te hui i haere
mai ki a ia, i a ratou ano nga
kopa, nga matapo, nga wahangu, nga mutu, me te tini
ke atu, a tukua iho e ratou
ki nga waewae o Ihu; a whakaorangia ana ratou e ia:
31 Miharo noa te mano i to
ratou kitenga ai i nga wahangu e korero ana, i nga
mutu e ora ana, i nga kopa e
haere ana, i nga matapo e
titiro ana: a whakakororiatia
ana e ratou te Atua o Iharaira.
32 ¶ Na ka karangatia e Ihu
ana akonga, ka mea, E aroha
ana ahau ki te huihui nei, ka
toru nei hoki o ratou ra e
noho ana ki a au, a kahore ā

ratou kai: a e kore ahau e pai kia tonoa pukutia, kei hemo ki te ara.

33 Na, ko te meatanga a ana akonga ki a ia, No hea ā tatou taro i te koraha, e makona ai tenei ope nui ?

34 Na ka mea a Ihu ki a ratou, E hia ā koutou taro? Ka mea ratou, E whitu, me nga ika nonohi, torutoru nei.

35 Na ka mea ia ki te mano kia noho ki raro ki te whenua.

36 A ka mau ia ki nga taro e whitu, ki nga ika, ka whakawhetai, ka whawhati, a hoatu ana e ia ki ana akonga, a na nga akonga ki te mano.

37 A kai ana ratou katoa, a ka makona: a e whitu nga kete i kohia e ratou, kī tonu i nga whatiwhatinga i toe.

38 A te hunga i kai e wha mano nga tāne, hāunga nga wāhine, nga tamariki.

39 A ka oti te mano te tono atu e ia, ka eke ia ki te kaipuke; na kua u ki nga wahi o Makarara.

UPOKO 16.

Ta nga Parihi. 13 *Ta te iwi mona.* 16 *Ta Pita mona.* 17 *Tana mo Pita.* 21 *Mate mona.* 23 *Tana ki a Pita.* 24 *Kia maia ki te mate.*

NA ka haere mai nga Parihi me nga Haruki, ka whakamātautau, ka tono kia whakakitea e ia ki a ratou tetahi tohu i te rangi.

2 Na, ka whakahokia e ia, a ka mea ki a ratou, Ka ahiahi, ka mea koutou, He paki; ina e whero ana te rangi.

3 A i te ata, He āwhā aianei; e whero ana te rangi, e tuku pu ana. E te hunga tinihanga, e mātau ana koutou ki te titiro ki te mata o te rangi; tē taea e koutou nga tohu o nga taima ?

4 E rapu tohu ana te whakatupuranga kino, puremu; a heoi ano te tohu e hoatu ki a ratou ko te tohu o Hona poropiti. Na whakarerea ana ratou e ia, a haere ana.

5 ¶ A, te unga o ana akonga ki tera taha, kua wareware ki te mau taro atu.

6 Na ka mea a Ihu ki a ratou, Kia mahara, kia tupato i te rewena a nga Parihi, a nga Haruki.

7 A ka korerorero ratou ki a ratou ano, ka mea, No te mea kahore tatou i mau taro mai.

8 A ka mohio a Ihu, ka mea ki a ratou, He aha koutou ka korerorero ai ki a koutou, e te hunga whakapono iti, no te mea kihai i maua mai he taro e koutou ?

9 Kiano koutou i mātau noa, kiano koutou i mahara ki nga taro e rima i nga mano e rima, ki te maha hoki o nga kete i riro i a koutou ?

10 Ki nga taro hoki e whitu i nga mano e wha, ki te maha ano o nga kete i riro i a koutou ?

11 He aha koutou tē mātau ai, ehara i te mea mo te taro taku i mea ai ki a koutou, kia tupato i te rewena a nga Parihi, a nga Haruki ?

12 Katahi ratou ka mātau kihai ia i mea kia tupato i te rewena o te taro, engari i te

ako a nga Parihi, a nga Ha-
ruki.
13 ¶ Ka tae a Ihu ki nga
wahi o Hiharia Piripai, ka ui
ia ki ana akonga, ka mea, Ko
wai ra ahau, te Tama a te ta-
ngata, ki ta nga tāngata kī?
14 Na, ka mea ratou, Ki ta
etahi ko Hoani Kai iriiri: ki
ta etahi ko Iraia; ki ta etahi,
ko Heremaia, ko tetahi ranei
o nga poropiti.
15 Ka mea ia ki a ratou, A ki
ta koutou ko wai ahau?
16 Na ka whakahokia e Hai-
mona Pita, a ka mea, Ko te
Karaiti koe, ko te Tama a te
Atua ora.
17 Na ka whakahokia e Ihu,
a ka mea ki a ia, Ka koa koe,
e Haimona Parahona: ehara
hoki i te kikokiko, i te toto,
nāna *tenei* i hura ki a koe,
engari na toku Matua i te
rangi.
18 Na, ko taku kupu ano
tenei ki a koe, Ko koe a Pita,
a ka hangā e ahau taku hahi
ki runga ki tenei kamaka; e
kore ano e taea taua *hahi* e
nga kuwaha o te reinga.
19 Ka hoatu ano e ahau ki
a koe nga ki o te rangatira-
tanga o te rangi: a ko āu e
here ai i te whenua, e herea
ano i te rangi: ko āu hoki e
wewete ai i te whenua e wete-
kia ano i te rangi.
20 Me i reira ka whakatupato
ia i ana akonga, kia kaua e
korerotia e ratou ki te tangata
ko Ihu ia, ko te Karaiti.
21 ¶ No reira ake ano i ti-
mata ai a Ihu te whakaatu ki
ana akonga, kua takoto te ti-
kanga kia haere ia ki Hiruha-
rama, a he maha *nga mamae*
e mamae ai ia i nga kauma-
tua, i nga tohunga nui, i nga
karaipi, a ka whakamatea, a
i te toru o nga ra ka ara.
22 Na ka mau a Pita ki a ia,
ka anga, ka whakahe ki tāna,
ka mea, Aue! kauaka, e te
Ariki! kauaka ra tenei e pa
ki a koe.
23 Na ka tahuri ia, ka mea
ki a Pita, Haere ki muri i a
au, e Hatana: he tūtukitanga
waewae koe ki ahau: kahore
hoki ou ngakau ki nga mea
a te Atua, engari ki a te
tangata.
24 ¶ Katahi a Ihu ka mea ki
ana akonga, Ki te mea tetahi
kia haere mai ki te whai i a
au, me whakakahore ia e ia
ano, a me amo tona ripeka, ka
aru ai i a au.
25 Ki te whai hoki tetahi kia
ora, ka mate ano ia; a ki te
mate tetahi, mona i whakaaro
ki a au, ka kite ano ia i te
ora.
26 He aha hoki te pai ki te
tangata, ki te riro i a ia te
ao katoa, a ka kore he ora
mona? He aha hoki ta te
tangata e hoatu ai hei utu
mona kia ora?
27 Tenei ake hoki ka haere
mai te Tama a te tangata,
ratou ko ana anahera, i runga
i te kororia o tona Matua; a
ko reira hoatu ai e ia ki tenei,
ki tenei te utu o tāna mahi.
28 He pono taku e mea nei
ki a koutou, Tenei ano etahi
e tu nei e kore e pāngia e te
mate, kia kite ra ano i te Tama
a te tangata e haere mai ana
i runga i tona rangatiratanga.

UPOKO 17.

Tona whakaahuatanga ketanga. 14 Tamaiti i te rewera. 22 Mate mona. 24 Tana kohikohi mo te temepara.

AKA pahure nga ra e ono,
ka mau a Ihu ki a Pita,
ki a Hemi raua ko tona teina,
ko Hoani, na, kawea ana ratou
e ia ki runga ki tetahi
maunga tiketike, ki te wahi
motu ke,
2 A ka puta ke tona ahua i
to ratou aroaro: a whiti tonu
tona mata ano he ra, ma tonu
ano ona kakahu ano ko te
māramatanga.
3 Na ka kitea e ratou a Mohi
raua ko Iraia e korerorero ana
ki a ia.
4 Katahi ka oho a Pita, ka
mea ki a Ihu, E te Ariki, he
pai kia noho tatou i konei: ki
te pai koe, ma matou e hanga
etahi wharau ki konei kia
toru; kia kotahi mou, kia
kotahi mo Mohi, kia kotahi
mo Iraia.
5 I a ia ano e korero ana,
na ka taumarumarua iho ratou
e te kapua mārama: na,
he reo no te kapua e mea ana,
Ko taku Tama tenei i aroha
ai, ko taku i ahuareka ai;
whakarongo ki a ia.
6 Ano ka rongo nga akonga,
ka takoto tapapa ratou, a rahi
atu to ratou mataku.
7 Na ka haere mai a Ihu, ka
pa ki a ratou, ka mea, Whakatika,
kaua e wehi.
8 Ano ka ara ake o ratou
kanohi, kahore he tangata i
kitea e ratou, ko Ihu anake.
9 Na, i a ratou e heke iho
ana i te maunga, ka whakatupato
a Ihu i a ratou, ka mea,
Kaua e korerotia ki te tangata
te mea i kitea nei, kia ara ake
ra ano te Tama a te tangata
i te hunga mate.
10 A ka ui ana akonga ki a
ia, ka mea, He aha nga karaipi
ka mea ai, ko Iraia kia mātua
puta mai?
11 Na, ka whakahokia e Ihu,
a ka mea ki a ratou, Ko Iraia
ano e mātua puta hei whakatika
i nga mea katoa.
12 Ko taku ia tenei ki a koutou,
Kua tae noa mai a Iraia,
a kihai ratou i mohio ki a ia,
heoi meatia ana e ratou ki a
ia ta ratou i pai ai. E pera
ano te Tama a te tangata te
mamae i a ratou.
13 Katahi ka mohio nga akonga
ko Hoani Kai iriiri tāna
i korero ai ki a ratou.
14 ¶ Ano ka tae ratou ki te
mano, ka haere mai ki a ia
tetahi tangata, ka tūturi nga
turi ki a ia, ka mea,
15 E te Ariki, kia aroha ki
taku tama: he haurangi hoki
ia, he kino tona mamae: he
maha hoki ona hinganga ki te
kapura, he maha ki te wai.
16 A i kawea ia e ahau ki āu
akonga, heoi kihai ia i taea
te whakaora e ratou.
17 Na, ka oho a Ihu, ka mea,
E te uri whakapono-kore, parori
ke, kia pehea te roa o toku
nohoanga ki a koutou? Kia
pehea te roa o toku manawanuitanga
ki a koutou?
Kawea mai ia ki konei, ki
a au.
18 Na ka riria te rewera e

Ihu; a puta ana i roto i a ia;
a ora ake te tamaiti i taua wa
pu ano.
19 Me i reira ka haere puku
nga akonga ki a Ihu, ka mea,
He aha ra tē ahei ai i a matou
te pei i a ia ki waho?
20 Na ka mea a Ihu ki a
ratou, Na to koutou wha-
kapono-kore: he pono hoki
taku e mea nei ki a koutou,
Ki te mea he whakapono to
koutou, pera me te pua nani
te rahi, e mea koutou ki tenei
maunga, Neke atu i konei ki
tera wahi; a ka neke; kahore
hoki he mea e kore e taea e
koutou.
21 Otira e kore e puta noa
te pena, ma te inoi anake, ma
te noho puku.
22 ¶ A i a ratou e noho ana
i Kariri, ka mea a Ihu ki a
ratou, Meāke tukua te Tama
a te tangata ki nga ringa o
nga tāngata:
23 A ka whakamatea e ratou,
a i te toru o nga ra ka ara.
A nui atu to ratou pouri.
24 ¶ A, to ratou taenga ki
Kaperenauma, ka haere mai
ki a Pita nga kai kohikohi i
te hawhe hekere, ka mea, E
kore ianei tou Kai whakaako
e homai i te hawhe hekere?
25 Ka mea ia, E hoatu ano.
Ano ka tapoko ia ki te whare,
ko Ihu kua korero ki a ia, kua
mea, E pehea ana to wha-
kaaro, e Haimona? E tango-
hia ana e nga kingi o te ao
nga takoha taonga me te
takoha tangata i ā wai? i ā ra-
tou ake tama, i ā nga tāngata
ke ranei?
26 Ka mea a Pita ki a ia, I ā
nga tāngata ke. Na, ko te
kianga a Ihu ki a ia, Ha, pena
ka haere noa nga tamariki.
27 Ahakoa ra kei whai take
hē mai ratou ki a tatou, haere
ki te moana, piua tetahi ma-
tau, a ka eke te ika mātāmua,
tangohia; na ka whakatu-
whera i tona mangai, ka kite
ai koe i tetahi moni: tangohia
tena, ka hoatu ki a ratou, hei
mea moku, mou.

UPOKO 18.

Ana akonga, kia mahaki te ngakau. 23 Te pononga i pakeke ki tona hoa.

I TAUA wa, ka haere mai
nga akonga ki a Ihu, ka
mea, Ko wai te nui rawa i te
rangatiratanga o te rangi?
2 Na ka karangatia e Ihu
tetahi tamaiti nohinohi, a
whakaturia ana e ia ki wae-
nganui i a ratou,
3 Ka mea, He pono taku e
mea nei ki a koutou, Ki te
kore koutou e whakatahuritia,
a e penei me nga tamariki
nonohi, e kore koutou e tomo
ki te rangatiratanga o te rangi.
4 Na, ki te whakaiti tetahi i
a ia, a ka rite ki tenei tamaiti
nohinohi, ko ia te nui rawa i
te rangatiratanga o te rangi.
5 A ki te manako tetahi ki
tetahi tamaiti nohinohi penei,
he whakaaro hoki ki toku
ingoa, e manako ana ki a au.
6 Tena ko tenei, ka hē i te-
tahi tangata tetahi o enei
mea nonohi e whakapono nei
ki a au, nui ke te pai ki a ia
me i whakawerewerea ki tona
kakī te kohatu mira kaihe, me

i pungaia ia ki te rire o te
moana.
7 Aue, te mate mo te ao i nga
take he! kua tino takoto rawa
hoki he putanga mo nga take
he; otiia aue, te mate mo tera
tangata e puta ai te take he!
8 Ki te hē koe i tou ringa,
i tou waewae ranei, poutoa,
makā atu: he nui ke hoki te
pai ki a koe kia kopa koe, kia
ringa mutu, ina tomo ki te
ora, a kia kore e makā ki te
ahi kā tonu me nga ringa e
rua, me nga waewae e rua.
9 Ki te hē hoki koe i tou
kanohi, hikarohia, makā atu:
he nui ke hoki te pai ki a
koe kia kotahi tou kanohi
ina tomo ki te ora, a kia kore
koe e makā ki te kapura o
Kehena me te mau ano nga
kanohi e rua.
10 Kia mahara kei whaka-
hawea ki tetahi o enei mea
nohinohi; ko taku kupu hoki
tenei ki a koutou, E titiro tonu
ana o ratou anahera i te rangi
ki te kanohi o toku Matua i te
rangi.
11 I haere mai hoki te Tama
a te tangata ki te whakaora i
te mea i ngaro.
12 Ka pehea to koutou wha-
kaaro? ki te mea he rau nga
hipi a tetahi tangata, a ka
kotiti ke tetahi o ratou, e kore
ianei e waiho e ia nga tekau
e iwa ma iwa, ka haere i runga
i nga maunga, rapu ai i te mea
i kotiti ke?
13 A ki te kitea, he pono
taku e mea nei ki a koutou,
tera atu tona hari ki taua
hipi, *i te hari* ki nga tekau e
iwa ma iwa kihai i kotiti ke.
14 Waihoki kahore he nga-
kau o to koutou Matua i te
rangi, kia ngaro tetahi o enei
mea nonohi.
15 ¶ A ki te hara tou teina
ki a koe, haere, korerotia tona
hara ki a ia, korua anake: ki
te whakarongo ia ki a koe,
ka riro i a koe tou teina.
16 A ki te kore ia e whaka-
rongo, kawea atu hei hoa mou
kia kotahi, kia tokorua ranei,
kia mau ai nga kupu katoa i
nga mangai o nga kai whaka-
rongo tokorua, tokotoru ranei.
17 A ki te pake ia ki a raua,
korerotia ki te hahi: a ki te
pake ano ia ki te hahi, me
waiho e koe hei tautangata,
hei pupirikana.
18 He pono taku e mea nei
ki a koutou, Ko ā koutou e
here ai i te whenua, e herea
ano ki te rangi: a ko ā kou-
tou e wewete ai i te whenua,
e wetekia ano ki te rangi.
19 Tenei ano taku kupu ki a
koutou, Ki te mea ka tokorua
o koutou e rite tahi ana nga
whakaaro i te whenua mo te-
tahi mea e inoi ai raua, e
meinga ano mo raua e toku
Matua i te rangi.
20 Na, te wahi e whakaminea
ai te hunga tokorua, tokotoru
ranei, he whakaaro ki toku
ingoa, kei reira ahau, kei wae-
nganui i a ratou.
21 Katahi ka haere mai a
Pita ki a ia, ka mea, E te
Ariki, kia hia nga haranga o
toku teina ki a au, me taku
whakarere noa iho *i tona
hara?* kia whitu?
22 Ka mea a Ihu ki a ia, E
kore ahau e mea ki a koe, Kia

whitu: engari, Kia whitu tekau whitu.

23 ¶ Koia i whakaritea ai te rangatiratanga o te rangi ki tetahi kingi, i mea kia korerotia ki a ia ana moni e ana pononga.

24 A ka timata ia te ui, ka kawea ki a ia he tangata, tekau nga mano taranata i a ia.

25 A tē whai *rawa* ia hei utu, ka mea tona ariki kia hokoa ia, tana wahine, me āna tamariki, me ana taonga katoa, hei whakautu.

26 Na ka tapapa iho taua pononga, ka koropiko ki a ia, ka mea, E te ariki, kia ata hanga ki a au, a ka utua katoatia e ahau ki a koe.

27 Na ka oho i te aroha te ariki o taua pononga, tuku ana i a ia, a whakarerea noatia iho e ia ana moni tarewa.

28 Heoi, te putanga o taua pononga ki waho, ka kite i tetahi o ona hoa pononga, kotahi rau ana pene i a ia: na, hopukia ana e ia, a notia iho te kakī, me te ki ano, Utua taku nama.

29 Heoi, tapapa ana tona hoa pononga ki ona waewae, ka inoi ki a ia, ka mea, Kia ata hanga ki a au, a ka utua katoatia e ahau ki a koe.

30 A kihai ia i pai: heoi haere ana, maka ana i a ia ki te whare herehere, kia utua *katoatia* ra ano te nama.

31 Na, te kitenga o ona hoa pononga i taua meatanga, nui atu to ratou pouri, a haere ana, whakaaturia ana ki to ratou ariki nga mea katoa i meatia.

32 Katahi ka karanga tona ariki i a ia, ka mea ki a ia, Pononga kino, i whakarerea noatia e ahau taua moni tarewa katoa i a koe, nāu hoki i inoi ki a au:

33 Ehara oti i te tika kia tohungia e koe tou hoa pononga, me ahau hoki i tohu i a koe?

34 Na ka riri tona ariki, a tukua ana ia ki nga kai whakamamae, kia utua katoatia ra ano tana nama.

35 Tera ano e pera toku Matua i te rangi ki a koutou, ki te kore e whakarerea noatia i roto i o koutou ngakau nga he a te teina o tenei, o tenei o koutou.

UPOKO 19.

Mo te whakarere wahine. 10 *Mo te kore e marena.* 13 *Mo nga tamariki.* 16 *Nga ui a te tangata mo te ora, mo te tika.* 23 *Me ta te Karaiti mo nga taonga.*

A KA mutu enei kupu a Ihu, ka turia atu e ia i Kariri, a ka tae ki nga wahi o Huria, ki tawahi atu o Horano;

2 A he rahi te hui i aru i a ia; a whakaorangia ana ratou e ia i reira.

3 Na ka haere mai nga Parihi ki a ia, ki te whakamatautau i a ia, ka mea ki a ia, He mea tika ranei kia whakarerea e te tangata tana wahine mo te tini o te mea?

4 Na ka whakahokia e ia, a ka mea ki a ratou, Kiano koutou i kite noa, i hangā raua e te Kai hanga i te timatanga he tāne, he wahine,

5 A i mea ano ia, Mo konei
ka mahue i te tangata tona
pāpā, tona whaea, a ka piri
ki tana wahine: a hei kiko-
kiko kotahi raua tokorua?
6 Na, heoi ano to raua toko-
ruatanga, engari kotahi ano
kikokiko. Na, ko ā te Atua i
hono ai, kaua e wehea e te
tangata.
7 Ka mea ratou ki a ia, He
aha ra a Mohi i ako ai kia
hoatu he pukapuka whaka-
rere, ka whakarere ai i a ia?
8 Ka mea ia ki a ratou, Na
te pakeke o o koutou ngakau
i tukua ai koutou e Mohi kia
whakarere i ā koutou wāhine:
i te timatanga iho ra ano ia
kahore i pena.
9 A tenei taku kupu ki a kou-
tou, Ki te whakarere tetahi i
tana wahine, a ehara i te take
puremu, a ka marenatia ki
tetahi atu, e puremu ana ia:
a ki te marena tetahi i te wa-
hine i whakarerea, e puremu
ana ia.
10 ¶ Ka mea ana akonga ki
a ia, Ki te penei te tikanga
mo te tangata raua ko tana
wahine, ehara te marena.
11 Otira ka mea ia ki a ratou,
E kore tenei kupu e rite i nga
tāngata katoa, engari *i te
hunga* i hoatu ai.
12 He unaka hoki i pena i
te whanautanga mai i te kopu
o *o ratou* whaea: ko etahi
unaka he mea whakaunaka na
te tangata: ko etahi unaka
he mea whakaunaka na ratou
ano, he whakaaro hoki ki te
rangatiratanga o te rangi. Ki
te taea tenei te whakarite e
tetahi, māna e whakarite.
13 ¶ I reīra, ka kawea he
tamariki nonohi ki a ia, kia
whakapa ai ia i ona ringa ki
a ratou, a kia inoi: a riria
iho ratou e nga akonga.
14 Na, ko te kianga a Ihu,
Tukua mai nga tamariki no-
nohi, aua hoki e araia atu to
ratou haere mai ki a au: no
nga penei hoki te rangatira-
tanga o te rangi.
15 A whakapākia iho e ia
ona ringa ki a ratou, a haere
atu ana i reira.
16 ¶ Na, ko te haerenga mai
o tetahi, ka mea ki a ia, E te
Kai whakaako pai, he aha te
mahi pai maku, e whiwhi ai
ahau ki te ora tonu?
17 Na, ko tana meatanga ki
a ia, He aha ahau i kiia ai e
koe he pai? kahore tetahi i
pai, kotahi anake, ko te Atua:
ki te mea koe kia tomo ki te
ora, whakaritea nga ture.
18 Ka mea ia ki a ia, Ehea?
Na, ka mea a Ihu, Kaua e
patu tangata, Kaua e puremu,
Kaua e tahae, Kaua e whaka-
pae teka,
19 Whakahonoretia tou pāpā
me tou whaea: me tenei, Kia
aroha ki tou hoa tata anō ko
koe.
20 Ka mea taua taitama ki
a ia, Kua rite i a au enei mea
katoa no toku tamarikitanga:
tena hoki tetahi mea e hapa
ana i a au?
21 Ka mea a Ihu ki a ia, Ki
te mea koe kia tino tika,
haere, hokoa ou taonga, ka
hoatu ki nga rawa-kore, a e
whai taonga koe ki te rangi:
a haere mai i muri i a au.
22 Na ka rongo taua taita-

mariki i taua kupu, haere
pouri ana ia: he maha hoki
ona taonga.
23 ¶ Ka mea a Ihu ki ana
akonga, He pono taku kupu
ki a koutou, E tapoko whakauaua te tangata taonga ki
te rangatiratanga o te rangi.
24 Tenei ano taku kupu ki
a koutou, Erangi te haere o
te kamera ra te kowhao o te
ngira he mea takoto noa, he
whakauaua rawa ia te haere
o te tangata taonga ki roto
ki te rangatiratanga o te Atua.
25 Ano ka rongo ana akonga, rahi rawa to ratou miharo, ka mea, Ko wai ra e ora?
26 Na ka titiro mai a Ihu,
ka mea ki a ratou, Ki te tangata e kore tenei e taea; ki
te Atua ia e taea nga mea
katoa.
27 Katahi ka whakahokia e
Pita, a ka mea ki a ia, Na,
kua mahue nei i a matou nga
mea katoa, kua aru nei i a
koe; he aha ra ma matou?
28 Na ka ki a Ihu ki a ratou,
He pono taku e mea nei ki
a koutou, Ko koutou i aru nei
i a au, ka taea te whanautanga
houtanga, te wa e noho ai te
Tama a te tangata ki runga
ki te torona o tona kororia,
ka noho ano koutou ki runga
ki etahi torona kotahi tekau
ma rua, ki te whakawa i nga
iwi kotahi tekau ma rua o
Iharaira.
29 A ki te mea kua mahue i
tetahi he whare, he teina, he
tuahine ranei, he pāpā, he
whaea, he wahine, he tamariki, he māra, he whakaaro
hoki nāna ki toku ingoa, ka
tātaki rau nga mea e riro i a
ia, a e whiwhi ano ia ki te
oranga mutunga kore.
30 He tokomaha ia o mua e
waiho ki muri; a ko o muri
ki mua.

UPOKO 20.

Mana e hoatu tana e pai ai.
17 *Mate mona.* 20 *Patu i te whakakake o Hoani ma.*
29 *Nga matapo.*

TA te mea e rite ana te
rangatiratanga o te rangi
ki tetahi rangatira whare i
haere i te atatu ki te korero
kai mahi mo tana māra waina.
2 Ano ka oti te whakarite
ki nga kai mahi, kia kotahi
ra he pene, tonoa ana ratou
e ia ki tana māra waina.
3 A, tona haerenga atu i te
toru o nga haora, ka kite i
etahi atu e tu mangere ana i
te kāinga hoko,
4 A ka mea ki a ratou, Haere
hoki koutou ki te māra waina,
a ka hoatu e ahau ki a koutou
te mea e tika ana. Na, haere
ana ratou.
5 I haere ano ia i te ono, i
te iwa o nga haora, a pera
ana ano.
6 I te tekau ma tahi o nga
haora ka haere atu ano ia, ka
kite i etahi atu e tu mangere ana, a ka mea ki a ratou,
He aha ta koutou e tu mangere i konei i te ra roa nei?
7 Ka mea ratou ki a ia, No
te mea ra kahore he tangata
i korero i a matou *ki te mahi.*
Ka mea ia ki a ratou, Haere
ano koutou ki te māra waina;
a ka riro i a koutou te mea e
tika ana.

8 Ano ka ahiahi, ka mea te rangatira o te māra waina ki tana kai whakahauhau, Karangatia nga kai mahi, utua hoki ratou, hei o muri timata ai puta noa ki o mua.

9 A, te taenga mai o te hunga *i korerotia* i te tekau ma tahi o nga haora, kotahi te pene i riro i tetahi, i tetahi.

10 Ka tae mai o mua, hua noa ratou tera atu te mea e riro i a ratou; heoi kotahi ano te pene i riro i tetahi, i tetahi.

11 Ano ka riro i a ratou, ka amuamu ki taua rangatira whare,

12 Ka mea, Kotahi te haora i mahi ai enei o muri, a ka oti ratou te whakarite ki a matou, ki te hunga i pehia nei e te taimaha, e te tikākātanga o te ra.

13 A ka whakahokia e ia, ka mea ki tetahi o ratou, E hoa, kahore aku hē ki a koe: kihai koe i whakarite ki a au me pene?

14 Tangohia tau, a haere: e pai ana ahau kia rite ki tau te mea e hoatu ki tenei o muri.

15 Ehara ianei i te tika kia meatia e ahau tāku e pai ai ki āku mea? E kino ana oti tou kanohi no te mea e pai ana ahau?

16 Heoi, ko o muri e meinga ki mua, ko o mua ki muri: he tokomaha hoki e karangatia ana, he ruarua ia e whiriwhiria.

17 ¶ A i a Ihu e haere ana ki Hiruharama, *i a ratou* i te ara, ka kawea e ia ana akonga kotahi tekau ma rua ki tahaki, a ka mea ki a ratou,

18 Na, e haere ana tenei tatou ki Hiruharama; a ka tukua te Tama a te tangata ki nga tohunga nui, ki nga karaipi, a ka kiia ia e ratou kia mate,

19 A ka tukua ia ki nga tauiwi kia tawaia, kia whiua, kia ripekatia: a i te toru o nga ra ka ara ake.

20 ¶ Me i reira ka tae ki a ia te whaea o nga tama a Heperi, ratou ko ana tamariki, a ka koropiko, ka inoi ki tetahi mea i a ia.

21 Na ka mea ia ki a ia, He hiahia aha tou? Ka mea ia ki a ia, Whakaaetia enei tamariki tokorua aku, kia noho, tetahi ki tou matau, tetahi ki *tou* maui, i tou rangatiratanga.

22 Na, ko te whakahokinga a Ihu, ka mea ia, Kahore korua e mohio ki ta korua e inoi nei. E ahei ranei korua te inu i te kapa meāke inumia e ahau, kia iriiria hoki ki te iriiringa ka iriiria nei ahau? Ka mea raua ki a ia, E ahei ano.

23 Ka mea ia ki a raua, E inu ano korua i taku kapa, e iriiria ki te iriiringa e iriiria ai ahau: ko te noho ia ki toku matau, ki toku maui, ehara i ahau māna e hoatu, engari *ka riro* i te hunga i whakaritea nei e toku Matua mo ratou.

24 Ano ka rangona e te tekau, ka riri ki aua hoa tokorua.

25 Otira ka karangatia ratou e Ihu, a ka mea, E mātau

ana koutou, ko nga kawana
o nga tauiwi hei whakatupu
rangatira ki a ratou, a ko
nga tāngata rarahi hei akiaki
i a ratou.
26 E kore e pena i roto i a
koutou: engari ki te mea te-
tahi kia whakatupu tangata
rahi i roto i a koutou, me
whakatupu kai mahi ia ma
koutou;
27 A ki te mea tetahi kia
whakatupu tino tangata i roto
i a koutou, me whakatupu
pononga ano ia ma koutou:
28 Me te Tama hoki a te
tangata kihai nei i haere mai
kia mahia he mea māna, e-
ngari kia mahi ia, a kia tuku
i a ia kia mate hei whakautu
mo nga tāngata tokomaha.
29 ¶ A i a ratou e haere atu
ana i Heriko, he rahi te hui i
aru i a ia.
30 Na, tokorua nga matapo
e noho ana i te taha o te ara:
ka rongo raua ko Ihu tera e
haere atu ana, ka karanga
ake, ka mea, Kia aroha ki a
maua, e te Ariki, e te Tama
a Rawiri.
31 A i riria raua e te mano,
kia noho puku: heoi rahi ake
ta raua karanga, ka mea, Kia
aroha ki a maua, e te Ariki,
e te Tama a Rawiri.
32 Na, ka tu a Ihu, ka kara-
nga ki a raua, ka mea, Kia
ahatia korua e ahau?
33 Ka mea raua ki a ia, E
te Ariki, kia kite o maua
kanohi.
34 Na ka aroha a Ihu, ka
pa ki o raua kanohi: a titiro
tonu ake o raua kanohi, a aru
ana raua i a ia.

UPOKO 21.

Kei Hiruharama. 12 *Nga hokohoko i roto i te temepara.* 18 *Te piki.* 23 *Ui a nga tino tohunga.* 24 *Purua ake o ratou mangai.* 28 *Kupu mo ratou.*

ANO ka tata ratou ki Hiru-
harama, a ka tae ki Peta-
paki, ki maunga Oriwa, na,
tokorua nga akonga i tonoa
e Ihu,
2 Ka mea ia ki a raua, Haere
ki te kāinga e anga mai ana
ki a korua; na ka kite tonu
korua i tetahi kaihe e here
ana, raua ko tana kuao: wete-
kia, ka arahi mai ki a au.
3 A ki te kī tetahi tangata
ki a korua; ka mea, E mea
ana te Ariki ki a raua māna;
na ka tukua tonutia raua e ia.
4 I meinga katoa tenei hei
whakaritenga mo te *kupu* i
korero ai te poropiti, i mea ai,
5 Mea atu ki te tamahine o
Hiona, na, tou kingi e haere
mai na ki a koe, he ngakau
māhaki tona, e noho ana i
runga i te kaihe, i te kuao
hoki, i te tama a te kaihe.
6 Na, haere ana nga akonga,
meatia ana ta Ihu i mea ai ki
a raua,
7 Arahina mai ana te kaihe
me te kuao, a, wharikitia ana
o raua kakahu ki runga ki a
raua, a whakanohoia ana ia
ki runga.
8 A he nui rawa te hui ki
te whariki i o ratou kakahu
ki te ara; ko etahi i tapahi
manga mai i nga rakau, a
wharikitia ana ki te ara.
9 Ko nga mano i haere i

mua, me te hunga i haere i
muri, kei te karanga, kei te
mea, Ohana ki te Tama a Ra-
wiri: Ka whakapaingia tenei
e haere mai nei i runga i te
ingoa o te Ariki; Ohana i
runga rawa.
10 Ano ka tapoko ia ki Hiru-
harama, ka oho katoa te pa,
ka mea, Ko wai tenei?
11 Ka mea te mano, Ko Ihu
tenei, ko te poropiti o Naha-
reta o Kariri.
12 ¶ A ka tomo a Ihu ki te
temepara o te Atua, na, peia
katoatia ana e ia te hunga e
hoko mai ana, e hoko atu ana
i roto i te temepara, a hurihia
ake nga tepu a nga kai wha-
kawhitiwhiti moni, me nga
nohoanga o te hunga hoko
kukupa,
13 A ka mea ki a ratou, Kua
oti te tuhituhi, Ka karanga-
tia toku whare, he whare inoi;
heoi kua oti nei te mea e kou-
tou hei ana mo nga kai pahua.
14 A i haere mai ki a ia, ki
roto ki te temepara, nga ma-
tapo, me nga kopa; a wha-
kaorangia ake ratou e ia.
15 A, te kitenga o nga to-
hunga nui me nga karaipi i
nga mea whakamiharo i mea-
tia e ia, me nga tamariki e
karanga ana i te temepara, e
mea ana, Ohana ki te Tama
a Rawiri, ka riri,
16 A ka mea ki a ia, E rongo
ana koe ki ta enei e mea nei?
Ka mea a Ihu ki a ratou, Ae
ra; kiano koutou i kite noa,
Pumau tonu i a koe te wha-
kamoemiti a te waha o nga
kohungahunga me nga mea
ngote u?
17 A ka mahue ratou i a ia,
haere ana ia ki waho o te pa,
ki Petani; a moe ana i reira.
18 ¶ Na, i te ata, i a ia e hoki
ana ki te pa, ka hiakai ia.
19 A, tona kitenga i tetahi
piki i te taha o te ara, ka
haere ia ki taua *rakau*, heoi
kihai i kitea tetahi mea i ru-
nga, he rau anake; ka mea ia
ki te *rakau*, Kei whai hua koe
a, ake ake. A maroke tonu
ake te piki.
20 A, te kitenga o nga ako-
nga, ka miharo, ka mea, Ano
te hohoro o te maroke o te
piki nei!
21 Na ka whakahokia e Ihu,
a ka mea ki a ratou, He pono
taku e mea nei ki a koutou,
Me he whakapono to koutou,
a e kore e ruarua, na, e kore e
meatia e koutou ko te penei
anake ki te piki nei, engari
ahakoa mea noa koutou ki
tenei maunga, Kia rangā atu
koe, kia whakatakā ki te moa-
na; ka meatia.
22 A, nga mea katoa e tono
ai koutou ina inoi, ki te wha-
kapono, ka riro mai i a koutou.
23 ¶ A, ka tae ia ki roto ki te
temepara, ka haere mai nga
tohunga nui me nga kauma-
tua o te iwi, i a ia ano e ako
ana, a ka mea, Tena koa te
mana i meatia ai enei mea e
koe? na wai hoki i hoatu
tena mana ki a koe?
24 Na ka whakahokia e Ihu,
a ka mea ki a ratou, Maku ano
e ui ki a koutou kia kotahi
kupu, ki te korerotia e koutou
ki a au, maku hoki e korero
ki a koutou te mana i mea ai
ahau i enei mea.

25 Te iriiringa a Hoani,
no hea koia? no te rangi, no
nga tāngata ranei? A ka ko-
rerorero ratou ki a ratou ano,
ka mea, Ki te mea tatou, No
te rangi; e mea mai ia ki a
tatou, Ha, he aha koutou tē
whakapono ai ki a ia?
26 A, ki te mea tatou, No
nga tāngata; ka wehi tatou
i te mano; ki ta ratou katoa
hoki he poropiti a Hoani.
27 Na ka whakahokia e ra-
tou ki a Ihu, a ka mea, Kahore
matou e mohio. Na, ko tana
meatanga ki a ratou, E kore
ano e korerotia e ahau ki a
koutou te mana i mea ai ahau
i enei mea.
28 ¶ Na, e pehea ana ta kou-
tou whakaaro? Tokorua nga
tama a tetahi tangata; a ka
haere ia ki to mua, ka mea,
E tama, haere ki te mahi aia-
nei ki taku māra waina.
29 Na ka whakahokia e ia,
a ka mea, Kahore au e pai:
otira i muri iho ka puta ke
tona whakaaro, a haere ana.
30 A tona haerenga ki te to-
korua, ka pera ano tana kupu.
Na ka whakahokia mai e tera,
a ka mea, E kara, *ka haere*
ahau: a kihai i tae.
31 Ko wai o taua tokorua i
mea i ta tona matua i pai ai?
Ka mea ratou ki a ia, Ko to
mua. Ka mea a Ihu ki a
ratou, He pono taku e mea
nei ki a koutou, Ko nga pupi-
rikana me nga wāhine puremu
e tika ana i mua i a koutou ki
te rangatiratanga o te Atua.
32 I haere mai hoki a Hoani
ki a koutou ra te ara o te
tika, a kihai koutou i whaka-
pono ki a ia: tena ko nga pu-
pirikana me nga wāhine pu-
remu i whakapono ki a ia: ko
koutou ia, i to koutou kitenga
ai, kihai i puta ke o koutou
whakaaro i muri, kihai i wha-
kapono ki a ia.
33 Kia rongo ki tetahi atu
kupu whakarite: Ki tetahi
rangatira i whakato i te māra
waina, a taiepatia ana, a taka
noa, keria ana e ia te taka-
hanga waina i roto, hangā ana
tetahi whare tiketike, tukua
ana e ia ki nga kai mahi, haere
ano ia ki tawhiti:
34 Ano ka tata te po hua, ka
tonoa e ia ana pononga ki nga
kai mahi, ki te tiki i ona hua.
35 Na, ka mau nga kai mahi
ki ana pononga, whiua ana
tetahi, whakamatea ana te-
tahi, a akina ana tetahi ki te
kohatu.
36 Na ka tonoa ano e ia etahi
atu pononga, he tokomaha
atu i o mua: heoi i peratia
ano ratou.
37 Na, muri rawa iho, ka tono
ia i tana tama ki a ratou, i
mea ia, E hopohopo ratou ki
taku tama.
38 A, te kitenga o nga kai
mahi i te tama, ka mea ki a
ratou ano, Ko te tangata tenei
mona te kāinga; tena, tatou
ka whakamate i a ia, ka tango
i tona kāinga.
39 Na ka mau ratou ki a ia,
makā ana ki waho o te māra
waina, a whakamatea iho.
40 Na ka tae mai te ranga-
tira o te māra waina, e aha
ra ia ki ena kai mahi?
41 Ka mea ratou ki a ia, He
nanakia rawa tana whakanga-

romanga i taua hunga nanakia; a ka tukua te māra waina ki etahi atu kai mahi, ki te hunga e tukua mai ai ki a ia nga hua i nga po *hua*.
42 Ka mea a Ihu ki a ratou, Kiano koutou i kite noa i roto i nga karaipiture, ko te kohatu i kapea e nga kai hanga, kua meinga tenei hei upoko mo te kokonga: na te Ariki tenei, he mea whakamiharo hoki ki o tatou kanohi?
43 Koia ahau ka mea nei ki a koutou, Ka tangohia te rangatiratanga o te Atua i a koutou, a ka hoatu ki tetahi iwi, no taua *rangatiratanga* nei o ratou hua.
44 A ki te hinga te tangata ki runga ki tenei kohatu, na, mongamonga noa: ki te taka ia tenei ki runga ki tetahi, na, ngotangota noa ia me he puehu.
45 A ka rongo nga tohunga nui me nga Parihi ki ana kupu whakarite, ka mohio mo ratou ana korero.
46 Na, i a ratou e whai ana kia hopukia ia, ka wehi i te mano, ki ta ratou hoki he poropiti ia.

UPOKO 22.

Kupu ano mo aua tohunga.
15 *Ta Hiha ma Hiha.* 23
Era atu kupu ana.

A KA oho ake a Ihu, ka korero kupu whakarite ano ki a ratou, ka mea,
2 Ka rite te rangatiratanga o te rangi ki tetahi kingi, i whakatakoto marena mo tana tama,
3 A tonoa ana āna pononga, hei karanga i te hunga i korerotia ki te marenatanga: heoi, kihai ratou i pai ki te haere.
4 Ka tono ano ia i era atu pononga, ka mea, Mea atu ki te hunga i korerotia, Na, kua rite taku tina; kua oti aku puru, aku mea momona te patu, a kua rite katoa nga mea: haere mai ki te marenatanga.
5 Otira i paopaongia e ratou, haere ana ko tetahi ki tana māra, ko tetahi ki tana hokohoko.
6 Na hopukina ana āna pononga e nga mea i mahue, whakatupukinotia iho ratou, a whakamatea iho.
7 Na, te rongonga o taua kingi, ka riri: a tonoa atu ana āna taua, whakangaromia ana taua hunga kohuru, a tahuna ana to ratou pa.
8 Katahi ia ka mea ki ana pononga, E rite ana te marenatanga, ko te hunga ia i karangatia kihai i pai.
9 Haere ra koutou ki nga pekanga o nga ara, a tonoa mai ki te marenatanga te hunga katoa e kite ai koutou.
10 Na ka haere aua pononga ki nga ara, a huihuia katoatia mai ana te hunga i kitea e ratou, te hunga kino, te hunga pai: na ka kikī te marenatanga i nga manuhiri.
11 A, te tapokoranga o te kingi kia kite i nga manuhiri, ka kitea e ia i reira he tangata kahore nei ona kakahu marena:
12 A ka mea ki a ia, E hoa, he aha koe i tomo ai ki konei

kahore nei hoki ou kahu marena? Heoi kihai ia i kuihi.
13 Na ka mea te kingi ki nga kai mahi, Herea ona ringa, ona waewae, kawea atu, makā ki te pouri i waho rawa; ko te wahi tera o te tangi me te teteatanga o nga niho.
14 He tokomaha hoki e karangatia ana, he ruarua ia e whiriwhiria.
15 ¶ Me i reira ka haere nga Parihi, ka runanga ki te pehea e mau ai tetahi kupu āna.
16 A ka tonoa mai ki a ia ā ratou akonga, me nga tāngata whaka-Herora, hei mea, E te Kai whakaako, e mātau ana matou he kupu pono tau, a e whakaako ana koe i te ara o te Atua i runga i te pono, e kore ano ta te tangata e whakaaroa e koe: e kore nei hoki koe e titiro ki te kanohi tangata.
17 Tena, korerotia ki a matou, E pehea ana tou whakaaro? He mea tika ranei te hoatu takoha ki a Hiha, auaka ranei?
18 Otiia i mohio a Ihu ki to ratou whakaaro kino, a ka mea, He aha ta koutou e whakamatautau na i a au, e te hunga tinihanga?
19 Tena koa, kia kite ahau i te moni takoha. A mauria mai ana e ratou ki a ia he pene.
20 Na ka mea ia ki a ratou, No wai tenei ahua me te tuhituhinga?
21 Ka mea ratou ki a ia, No Hiha. Katahi ia ka mea ki a ratou, Hoatu ki a Hiha nga mea ā Hiha; ki te Atua ano nga mea ā te Atua.
22 A ka rongo ratou, ka miharo; a mahue ake ia i a ratou, a haere ana.
23 ¶ I taua ra ka haere mai ki a ia nga Haruki, e mea nei kahore he aranga, ka ui ki a ia,
24 Ka mea, E te Kai whakaako, i mea a Mohi, Ki te mate te tangata, a kahore āna tamariki, ma tona teina e marena tana wahine, e whakatupu ake he uri mo tona tuakana.
25 Na, tokowhitu taua whanau i a matou, he tuakana, he teina: te marenatanga o te tuatahi, ka mate, a hore ona uri, waiho iho tana wahine ma tona teina.
26 Me te tokorua ano, me te tokotoru, puta noa i te tokowhitu.
27 A, muri iho i a ratou katoa ka mate ano te wahine.
28 Na, i te aranga, ma wai o te tokowhitu te wahine? i a ratou katoa nei hoki ia.
29 Na, ka whakahokia e Ihu, a ka mea ki a ratou, E hē ana koutou, tē mohio ki nga karaipiture, ki te kaha ano o te Atua.
30 I te aranga hoki e kore ratou e marena, e kore ano e hoatu kia marenatia, engari ka rite ki nga anahera a te Atua i te rangi.
31 Na, te aranga o te hunga mate, kahore ano koutou i kite i ta te Atua i korero ai ki a koutou, i mea ai,
32 Ko ahau te Atua o Aperahama, te Atua o Ihaka, te

Atua o Hakopa? ehara te Atua i te Atua no te hunga mate, engari no te hunga ora.
33 Ano ka rongo te mano, ka miharo ki tana ako.
34 ¶ Na, te rongonga o nga Parihi, kua kopi i a ia te mangai o nga Haruki, ka whakamine tahi ratou.
35 Na ka ui tetahi o ratou, he kai ako i te ture, ka whakamatautau i a ia, ka mea,
36 E te Kai whakaako, ko tehea te kupu nui o te ture?
37 Ka mea a Ihu ki a ia, Kia whakapaua tou ngakau, tou wairua, tou hinengaro, ki te aroha ki te Ariki, ki tou Atua.
38 Ko te tuatahi tenei, ko te kupu nui.
39 E rite ana ano te tuarua ki tenei, Kia aroha koe ki tou hoa tata, ano ko koe.
40 Kei runga i enei kupu e rua e iri ana te ture katoa me nga poropiti.
41 ¶ A, i nga Parihi e noho huihui ana, ka ui a Ihu ki a ratou,
42 Ka mea, E pehea ana o koutou whakaaro ki a te Karaiti? Na wai ia tama? Ka mea ratou ki a ia, Na Rawiri.
43 Ka mea ia ki a ratou, Na te aha ra a Rawiri, i a ia *e nohoia ana* e te Wairua, i karanga ai i a ia, he Ariki? i ki hoki ia,
44 I mea te Ariki ki toku Ariki, hei toku matau koe noho ai, kia meinga ra ano e ahau ou hoa riri hei turanga waewae mou.
45 Na ka karangatia nei ia e Rawiri he Ariki, a na te aha i tama ai ki a ia?
46 A, hore he tangata i ahei te whakahoki kupu ki a ia, kihai rawa ano tetahi i maia ki te ui ki a ia i taua ra iho ano.

UPOKO 23.

Mo nga Parihi. 34 *Ngaromanga mo Hiruharama.*

ME i reira ka korero a Ihu ki te mano, ki āna akonga ano,
2 Ka mea, Kei te nohoanga o Mohi nga karaipi ratou ko nga Parihi e noho ana:
3 Nga mea katoa e mea ai ratou hei pupuri ma koutou, puritia, mahia; kei rite ia a koutou mahi ki ā ratou mahi: ta ratou hoki he korero, kahore he mahi.
4 E hereherea ana hoki e ratou nga wahanga taimaha, he nanakia me ka pikaua, a whakawahā iho ki runga ki nga pokohiwi o nga tāngata; heoi, kahore ratou e pai kia whakakorikoria ki tetahi o o ratou maihao.
5 Ko a ratou mahi katoa e meatia ana hei matakitakinga ma nga tāngata: e whakawhanuitia ana e ratou a ratou pairakere, e whakanuia ana ano nga taniko o o ratou kakahu;
6 Ko ta ratou e rawe ai ko nga nohoanga rangatira i nga hakari, me nga nohoanga rangatira i nga whare karakia,
7 Me nga ohatanga i nga kāinga hoko, kia karangatia ano e nga tāngata, E rapi, E rapi.
8 Otiia aua koutou e karangatia, E rapi: kotahi hoki

to koutou kai arahi, ko te Ka-
raiti; a he tuakana, he teina
koutou katoa.
9 Kaua ano *tetahi* e karanga-
tia hei matua mo koutou i
runga i te whenua: kotahi
hoki to koutou Matua, ko tera
i te rangi.
10 Aua ano koutou e kara-
ngatia he kai arahi: kotahi
ano to koutou kai arahi, ko te
Karaiti.
11 Ko te nui rawa hoki o
koutou, hei kai mahi ia ma
koutou.
12 Ki te whakahira hoki te-
tahi i a ia, ka whakaititia; a
ki te whakaiti tetahi i a ia,
ka whakahirangia.
13 Aue, te mate mo koutou,
e nga karaipi, e nga Parihi, e
te hunga tinihanga! e paia
ana hoki e koutou te ranga-
tiratanga o te rangi ki te aro-
aro o nga tāngata: kahore
koutou e tomo, kahore ano
e tukua te hunga e tomo ana
kia tapoko atu.
14 Aue, te mate mo koutou,
e nga karaipi, e nga Parihi, e
te hunga tinihanga! no te
mea ka pau i a koutou nga
whare o nga pouaru, a e inoi
roa ana, he ahua kau: mo
reira he nui rawa te hē e tau
ki a koutou.
15 Aue, te mate mo koutou,
e nga karaipi, e nga Parihi,
e te hunga tinihanga! e taia-
whiotia ana hoki e koutou te
moana me te whenua, wha-
kaporohiraiti ai i tetahi, ano
ka riro mai, ka meinga ia e
koutou hei tamaiti mo Ke-
hena *kino* noa atu i a koutou.
16 Aue, te mate mo koutou,
e nga kai arahi matapo, e mea
nei, Ki te oatitia te whare tapu
e tetahi, he mea noa ano; otira
ki te oatitia e tetahi te koura
o te whare tapu, ka mau tāna!
17 E nga kuare, e nga ma-
tapo: ko tehea te mea nui, ko
te koura, ko te whare tapu
ranei i tapu ai te koura?
18 Me tenei, ki te oatitia e
tetahi te āta, he mea noa ano:
otira ki te oatitia te whaka-
here i runga i *te āta*, ka mau
tāna.
19 E nga kuare, e nga ma-
tapo, ko tehea te mea nui, ko
te whakahere, ko te āta ranei
i tapu ai te whakahere?
20 Na, ki te oatitia e tetahi
te āta, e oatitia ana e ia tera
mea, me nga mea katoa i
runga.
21 Ki te oatitia e tetahi te
whare tapu, e oatitia ana e ia
tera mea, me te kai noho o
roto.
22 Ki te oatitia hoki e tetahi
te rangi, e oatitia ana e ia te
torona o te Atua, me te kai
noho o runga.
23 Aue, te mate mo koutou,
e nga karaipi, e nga Parihi, e
te hunga tinihanga! e hoatu
ana hoki e koutou te wahi
whakatekau o te miniti, o te
anihi, o te kumine, a kapea
ake nga mea nui o te ture, te
whakawa, te tohu *tangata*, te
whakapono: e tika ana ano
kia meatia enei, a kia kaua
era e kapea.
24 E nga kai arahi matapo,
e tātari nei i te waeroa, a ho-
rongia ake te kamera.
25 Aue, te mate mo koutou,
e nga karaipi, e nga Parihi, e

te hunga tinihanga! e horoi
nei i waho o te kapa, o te
pereti, ko roto ia e ki ana i
te pahua, i te taikaha.
26 E te Parihi matapo, mātua horoia a roto o te kapa, o te pereti, kia ma ai hoki a waho o aua mea.
27 Aue, te mate mo koutou, e nga karaipi, e nga Parihi, e te hunga tinihanga! e rite ana hoki koutou ki nga urupa kua oti te pani ki te paru ma, he mea ataahua nei a waho ki te titiro atu, ko roto ia kī tonu i nga iwi tupāpaku me nga mea poke katoa.
28 Me koutou ano, ko waho te tika ana ki ta te tangata titiro, ko roto ia e kī ana i te tinihanga, i te kino.
29 Aue, te mate mo koutou, e nga karaipi, e nga Parihi, e te hunga tinihanga! ko koutou nei hoki hei hanga i nga tanumanga o nga poropiti, hei whakapaipai i nga urupa o nga tāngata tika,
30 Me te ki ano, Me i nga ra tatou o o tatou mātua, kihai tatou i uru tahi me ratou ki te *whakaheke* i te toto o nga poropiti.
31 Na ka whakaatu nei koutou i a koutou ano, ko koutou nga tamariki a te hunga nana i patu nga poropiti.
32 Tena ra, kia kī i a koutou te mehua a o koutou mātua.
33 E nga neke, e te uri nakahi, me aha ka rere ai koutou i te kī tuku ki te reinga?
34 ¶ Na, tenei au te tono nei i nga poropiti ki a koutou, i nga tāngata mahara, me nga karaipi: a ko etahi o ratou e whakamatea e koutou, e ripekatia; ko etahi o ratou e whiua i roto i o koutou whare karakia, e whāia hoki i tetahi pa ki tetahi pa:
35 A ka utaina ki a koutou nga toto katoa *o te hunga* tika i whakahekea ki te whenua, no te toto o Apera, o te tangata tika, a tae noa ki te toto o Hakaraia, o te tama a Parakaia, i kohurutia e koutou i te takiwa o te whare tapu, o te āta.
36 He pono taku e mea nei ki a koutou, Tera e pa enei mea katoa ki tenei whakatupuranga.
37 E Hiruharama, e Hiruharama, e whakamate nei i nga poropiti, e aki nei ki te kamaka i te hunga e tonoa ana ki a koe, ano te tini o aku meatanga kia whakaminea o tamariki, kia peratia me te heihei e whakamine nei i ana pi ki raro i ona parirau, a kihai koutou i pai!
38 Na ka mahue ki a koutou to koutou whare kia takoto noa ana.
39 Ko taku kupu hoki tenei ki a koutou, E kore koutou e kite i a au a mua ake nei, kia mea ra ano koutou, Ka whakapaingia ia e haere mai ana i runga i te ingoa o te Ariki.

UPOKO 24.

Mo te temepara. 3 Tona haerenga mai, me nga tohu. 44 Kei rokohina kuaretia.

A TE putanga o Ihu ki waho, ka haere atu i te temepara: a ka haere ana akonga kia whakakitea ki a ia

nga whare i hangā mo te te-
mepara.
2 Na ka mea a Ihu ki a ra-
tou, Kahore ianei koutou e
kite i enei mea katoa? He
pono taku e mea nei ki a
koutou, E kore e toe ki konei
tetahi kohatu ki runga ki te-
tahi kohatu, engari ka whaka-
horoa katoatia.
3 ¶ A, i a ia e noho ana i
runga i maunga Oriwa, ka
haere puku nga akonga ki a
ia, ka mea, Korerotia ki a
matou, ko a hea enei mea? he
aha hoki te tohu o tou hae-
renga mai, o te mutunga hoki
o te ao?
4 Na ka whakahokia e Ihu,
a ka mea ki a ratou, Kia tu-
pato kei mamingatia koutou
e te tangata.
5 He tokomaha hoki e haere
mai i runga i toku ingoa, e
mea, Ko te Karaiti ahau, a he
tokomaha e mamingatia.
6 A e rongo ano koutou ki
nga pakanga, ki nga rongo
pakanga: kia tupato kei oho-
rere koutou: ta te mea kua ta-
koto he putanga mo enei mea
katoa, taihoa ia te mutunga.
7 E whakatika hoki tetahi
iwi ki tetahi iwi, tetahi ranga-
tiratanga hoki ki tetahi ra-
ngatiratanga: a e puta nga
po mate kai, me nga mate
uruta, me nga ru, ki te tini o
te wahi.
8 Otiia ko te timatanga enei
katoa o nga mamae.
9 Ko reira koutou tukua ai
kia tukinotia, a e whakamatea
koutou; e whakakinongia e
nga iwi katoa, he whakaaro
hoki ki toku ingoa.
10 Ko reira ano he tokomaha
e hē, a ka tuku etahi i etahi,
ka kino ano etahi ki etahi.
11 He tokomaha ano nga
poropiti teka e whakatika, a
he tokomaha e mamingatia e
ratou.
12 A, i te kino ka hua, ka
matoke haere te aroha o te
tokomaha.
13 Ko te tangata ia e u ana,
a taea noatia te mutunga, ka
ora ia.
14 A e kauwhautia tenei
rongo pai o te rangatiratanga,
puta noa i te ao, hei mea wha-
kaatu ki nga iwi katoa; a ko
reira puta ai te mutunga.
15 A e kite koutou i te mea
whakarihariha, i te mea wha-
kangaro, i ta Raniera poropiti
i korero ai, e tu ana i te wahi
tapu, (kia matau te kai titiro
pukapuka:)
16 Ko reira kia rere te hunga
i Huria ki nga maunga:
17 Te tangata i runga i te
whare, kei heke iho ki te tiki
mea i roto i tona whare:
18 Kauaka ano te tangata i
te māra e hoki ki te tiki i ona
kakahu.
19 Aue, te mate mo te hunga
e hapū ana, mo nga mea hoki
e whangai ana ki te u, i aua
ra!
20 Me inoi koutou kei roko-
hanga koutou e te whati i te
hotoke, i te hapati ranei:
21 No te mea ka nui te
whakapawera o reira, he mea
kahore ona rite o te tima-
tanga ra ano o te ao, a mohoa
noa nei, e kore ano e pera e
takoto ake nei.
22 A, me i kahore aua ra i

poroa i waenga, hore he kiko-
kiko e ora: otira ka wha-
kaaroa te hunga i whiriwhiria,
a ka poroa aua ra.
23 Ki te mea tetahi ki a kou-
tou i reira, Na, tenei a te Ka-
raiti; na, tera; aua e whaka-
ponohia.
24 E whakatika hoki nga
Karaiti teka, me nga poropiti
teka, a ka hoatu e ratou nga
tohu nunui, me nga mea wha-
kamiharo; a me he mea e
taea, ka mamingatia ano te
hunga i whiriwhiria.
25 Na kua korerotia wawetia
nei e ahau ki a koutou.
26 Na, ahakoa mea ratou ki
a koutou, Na, kei te koraha
ia; aua e haere atu: Na, kei
nga ruma o roto rawa; aua e
whakaponohia.
27 Ka rite hoki ki te uira e
puta mai nei i te rawhiti, a
hiko tonu atu ki te uru, te
haerenga mai o te Tama a te
tangata.
28 Ko te wahi hoki i te tupā-
paku, ko reira ano huihui ai
nga kāhu.
29 A, muri tonu iho i te wha-
kapawera i aua ra ka whaka-
pouritia te ra, e kore ano e
titi te atarau, ka taka iho nga
whetū i te rangi, a ka ngaueue
nga mea kaha o nga rangi:
30 Ko reira ano puta ai te
tohu o te Tama a te tangata
i te rangi: a ko reira nga iwi
katoa o te whenua tangi ai, a
e kite ratou i te Tama a te
tangata e haere mai ana i
runga i nga kapua o te rangi
me te kaha, me te kororia
nui.
31 A e tonoa e ia ana ana-
hera me te tētere tangi nui, a
ka huihuia e ratou āna i whiri-
whiri ai i nga hau e wha, i
etahi pito o te rangi puta noa
i etahi pito.
32 Na, kia akona koutou e
te piki ki tetahi kupu wha-
karite; I tona manga e nga-
wari ana ano, a e puta ana
nga rau, ka mohio koutou ka
tata te raumati:
33 Waihoki ko koutou, ina
kite i enei mea katoa, ka mā-
tau ka tata, kei nga kuwaha.
34 He pono taku e mea nei
ki a koutou, E kore rawa te-
nei whakatupuranga e pahe-
mo, kia puta katoa ra ano
enei mea.
35 Ko te rangi me te whenua
e pahemo, ko aku kupu ia, e
kore e pahemo.
36 Otira kahore tetahi ta-
ngata e mohio ki taua ra, ki
taua haora, kahore nga ana-
hera o te rangi, ko toku Ma-
tua anake.
37 Ka rite hoki ki nga ra i
a Noa te haerenga mai o te
Tama a te tangata.
38 Ka rite hoki ki ta ratou i
nga ra i mua atu o te wai-
puke; e kai ana, e inu ana, e
marena ana, e hoatu ana kia
marenatia, a tae noa ki te ra
i tomo ai a Noa ki roto ki te
āka,
39 A kahore ratou i mohio,
a, pakaru noa te waipuke, a
kahakina katoatia ana ratou;
e pera ano te haerenga mai o
te Tama a te tangata.
40 I taua wa tokorua ki te
mara; kotahi e tangohia, ko-
tahi e waiho.
41 Tokorua wāhine e huri

ana i te mira; kotahi e tangohia, kotahi e waiho.

42 Kia mataara rapea: e kore hoki koutou e mohio ki te haora e puta mai ai to koutou Ariki.

43 Kia mohio ki tenei, me i mātau te tangata o te whare ki te mataaratanga e puta mai ai te tahae, kua mataara ia, a kahore i tukua tona whare kia pokaia.

44 ¶ Na kia tatanga ano koutou: no te mea ka puta mai te Tama a te tangata i te haora e kore ai koutou e mahara.

45 Ko wai ra te pononga pono, mahara, i meinga e tona ariki hei rangatira mo ana tāngata, hei hoatu i te kai ma ratou i te wa e tika ai?

46 Ka koa taua pononga e rokohanga e tona ariki, ina haere mai, e pera ana.

47 He pono taku e mea nei ki a koutou, Ka meinga ia hei rangatira mo ona taonga katoa.

48 Otira ki te mea taua pononga kino i roto i tona ngakau, Ka roa te putanga mai o toku ariki;

49 A ka anga, ka patu i ona hoa pononga, ka kai, ka inu tahi me te hunga haurangi;

50 E tae mai te ariki o taua pononga i te ra e kore ai ia e mahara, i te haora e kore ai ia e mohio,

51 A ka hatepea putia ia, ka meinga mona wahi i roto i te hunga tinihanga: ko te wahi tera o te tangi me te teteatanga o nga niho.

UPOKO 25.

Kia mataara. 14 *Kei mangere.* 31 *Ra whakawa.*

NA ka rite te rangatiratanga o te rangi ki nga wahina kotahi tekau, i mau i a ratou rama, a haere ana ki te whakatau i te tāne marena hou;

2 Tokorima o ratou he mahara, tokorima he kuare.

3 Nga kuare, i mau i a ratou rama, a kihai i mauria he hinu:

4 Te hunga mahara ia, i mau hinu atu i roto i a ratou ipu me a ratou rama.

5 Ka whakaroa te tāne marena hou, ka tunewha ratou katoa, ka moe.

6 A, i waenganui po, ka pa te karanga, E, ka puta te tāne marena hou! haere ki te whakatau i a ia.

7 Katahi ka ara katoa aua wahina, ka whakapai i a ratou rama.

8 Na ka mea te hunga kuare ki te hunga mahara, Homai ki a matou tetahi wahi o ta koutou hinu: kua pirau hoki a matou rama.

9 Na, ko te whakahokinga a te hunga mahara, ka mea, *Kahore;* kei kore e ranea ma matou ma koutou: engari me haere koutou ki nga kai hoko, hoko ai *i tetahi* ma koutou.

10 A, to ratou haerenga atu ki te hoko, ka tae mai te tāne marena hou; a tomo tahi ana me ia ki te marenatanga te hunga kua ata rite: a tutakina ana te tatau.

11 Muri iho ka tae mai era

wahina, ka mea, E te Ariki, e
te Ariki, uakina ki a matou.
12 Na ka whakahokia e ia,
a ka mea, He pono taku e
mea nei ki a koutou, Kahore
ahau e mohio ki a koutou.
13 Kia mataara rapea koutou, e kore hoki koutou e
mohio ki te ra, ki te haora, e
puta mai ai te Tama a te tangata.
14 ¶ E rite ana hoki ki te tangata e haere ana ki tawhiti,
a karangatia ana e ia ana
pononga ake, a hoatu ana ki
a ratou ana taonga.
15 Ki tetahi i hoatu e ia e
rima taranata, ki tetahi e rua,
ki tetahi kotahi; ki ia tangata, ki ia tangata, he mea
whakarite ki to ratou uaua;
a haere tonu ana ia.
16 Na, ko te haerenga o te
tangata i a ia nei nga taranata e rima, hokohokona ana
aua mea e ia, a riro mai ana
i a ia e rima atu nga taranata.
17 Pera tonu hoki te tangata
i nga mea e rua; e rua atu i
riro mai i a ia.
18 Te tangata ia i te mea
kotahi, haere ana, kei te keri
ki te whenua, a hunā ana e
ia te moni a tona ariki.
19 Ā, roa rawa iho, ka puta
te ariki o aua pononga, a ka
korerotia ana moni e ratou
ki a ia.
20 Na, te haerenga mai o te
tangata i a ia nei nga taranata e rima, e rima atu nga
taranata i mauria mai e ia, a
ka mea, E te ariki, e rima au
taranata i homai ai ki a au:
na, e rima atu nga taranata
kua riro i a au hei tapiri mo
era.
21 Ka mea tona ariki ki a ia,
Pai rawa, e te pononga pai,
e *te pononga* pono; pono tonu
to mahi ki nga mea ruarua,
maku koe e mea hei rangatira mo nga mea maha: uru
mai koe ki te hari o tou
ariki.
22 Me ia ano i a ia nei nga
taranata e rua, na ka haere
mai, ka mea, E te ariki, e rua
au taranata i homai ai ki a
au: na, e rua atu nga taranata kua riro i a au hei tapiri
mo era.
23 Ka mea tona ariki ki a ia,
Pai rawa, e te pononga pai, e
te pononga pono; pono tonu
to mahi ki nga mea ruarua,
maku koe e mea hei rangatira
mo nga mea maha: uru mai
koe ki te hari o tou ariki.
24 Na, te haerenga mai o te
tangata i a ia nei te taranata
kotahi, ka mea, E te ariki, i
mātau ahau ki a koe he tangata pakeke koe, e kokoti ana
i te wahi kihai i ruia e koe, e
kohikohi ana i te wahi kihai i
whakatitaria e koe:
25 Na ka wehi ahau, a haere
ana, huna ana i to taranata
ki te whenua: na, tau na.
26 Na, ko te whakahokinga
a tona ariki, ka mea ki a ia,
Pononga kino, *pononga* mangere, i mātau koe e kokoti
ana ahau i te wahi kihai i
ruia e ahau, e kohikohi ana
i te wahi kihai i whakatitaria e ahau:
27 I tika ano me i kawea e
koe taku moni ki nga kai whakawhitiwhiti moni, a, ka tae

mai ahau, ka riro mai taku
me *ona* hua ano.
28 Ko tenei, tangohia te tara-
nata i a ia, hoatu ki tera i
nga taranata kotahi tekau.
29 Ki te whai mea hoki te-
tahi, ka hoatu ano ki a ia, a
ka maha atu ana: a ki te ka-
hore he mea a tetahi, ko ana
mea ake ka tangohia i a ia.
30 A makā te pononga hua
kore ki te pouritanga i waho:
ko te wahi tera o te tangi me
te teteatanga o nga niho.
31 ¶ A te taenga mai o te
Tama a te tangata me tona
kororia, ratou tahi ko nga
anahera tapu katoa, ko reira
ia noho ai ki runga ki te to-
rona o tona kororia:
32 A ka whakaminea ki tona
aroaro nga iwi katoa: a e we-
hea ratou e ia etahi i etahi,
ka peratia me te hepara e
wehe nei i nga hipi, i nga ko-
ati:
33 A ka whakaturia e ia nga
hipi ki tona matau, me nga
koati ki maui.
34 Katahi te Kingi ka mea
ki te hunga i tona matau,
Haere mai, e te hunga whaka-
pai a toku Matua, nohoia te
rangatiratanga kua rite noa
ake mo koutou no te oroko-
hanganga ra ano o te ao:
35 I mate hoki ahau i te hia-
kai, a whangainga ana ahau
e koutou: i mate wai ahau, a
whakainumia ana e koutou:
he manene ahau, a whaka-
manuhiritia ana e koutou:
36 I tu tahanga, a whakaka-
kahuria ana e koutou: he tu-
roro, a tirotirohia ana ahau e
koutou: i te whare herehere
ahau, a haere ake ana koutou
ki a au.
37 Na, ko te whakahokinga
a te hunga tika ki a ia, ka
mea, E te Ariki, nonahea ma-
tou i kite ai i a koe e hiakai
ana, a whangai ana i a koe?
e mate ana ranei i te wai, a
whakainu ana *i a koe?*
38 Nonahea matou i kite ai
i a koe e manene ana, a wha-
kamanuhiri ana *i a koe?* e tu
tahanga ana ranei, a whaka-
kakahu ana *i a koe?*
39 Nonahea hoki matou i kite
ai i a koe e turoro ana, i te
whare herehere ranei, a haere
ana ki a koe?
40 Ko reira whakahokia ai e
te Kingi, a ka mea ki a ratou,
He pono taku e mea nei ki a
koutou, Ko ta koutou i mea ai
ki tetahi o oku teina iti rawa
nei, he meatanga ia ki a au.
41 Ko reira ia ki atu ai ki
te hunga i te taha ki maui,
Mawehe atu i a au, e te hunga
ka oti nei te kanga, ki te ahi
kā tonu, kua kā noa ake mo
te rewera ratou ko ana ana-
hera:
42 I mate hoki ahau i te hia-
kai, a kihai i whangainga e
koutou: i mate i te wai, a
kihai i whakainumia e kou-
tou:
43 He manene ahau, a ki-
hai i whakamanuhiritia e kou-
tou: i tu tahanga, a kihai i
whakakakahuria e koutou: he
turoro ahau, i te whare here-
here, a kihai koutou i tirotiro
i a au.
44 Ko reira ano ratou whaka-
hoki ai ki a ia, mea ai, E te
Ariki, nonahea matou i kite

ai i a koe e mate hiakai ana,
e mate wai ana, e manene
ana, e tu tahanga ana, e tu-
roro ana, i te whare herehere
ranei, a kihai i mahia he mea
māu ?
45 Ko reira whakahokia ai e
ia ki a ratou, a ka mea, He
pono taku e mea nei ki a kou-
tou. I te mea kihai nei i mea-
tia e koutou ki tetahi o nga
nonohi rawa nei, ina, kihai i
meatia ki a au.
46 Na, ko enei e haere ki te
utu-hara kahore nei e mutu :
ko te hunga tika ia, ki te ora
tonu.

UPOKO 26.

Te whakatakoto mona. 6 *Te wahine i whakawahi i a ia.* 17 *Kapenga.* 26 *Hapa Tapu.* 36 *Kei te kari.* 47 *Ka whakaaturia e Hura.* 57 *Kei a Kaiapa.* 69 *Ta Pita.*

A KA mutu enei kupu ka-
toa a Ihu, ka mea ia ki
ana akonga,
2 E matau ana koutou kia
rua ake ra ko te kapenga, a
ka tukua te Tama a te tangata
kia ripekatia.
3 ¶ Na ka whakamine nga
tohunga nui, nga karaipi, me
nga kaumātua o te iwi, ki te
whare o te tino tohunga, ko
tona ingoa nei ko Kaiapa,
4 Ka whakatakoto korero ki
tetahi tinihanga e mau ai a
Ihu, e whakamatea ai.
5 I mea hoki ratou, Kauaka
i te hakari, kei ngangau te
iwi.
6 ¶ Na, i a Ihu i Petani, i te
whare o Haimona repera,
7 Ka haere mai he wahine
ki a ia me tetahi pouaka ko-
hatu *ki tonu* i te hinu kakara,
utu nui, a ringihia ana ki
runga ki tona mātenga, i a
ia e noho ana.
8 A, te kitenga o ana akonga,
ka riri, ka mea, Hei aha tenei
maumau ?
9 He nui hoki te utu me i
hokona tenei hinu kakara, na,
ka hoatu ki te hunga rawa-
kore.
10 A i mohio a Ihu, a ka
mea ki a ratou, He aha ta
koutou e whakapawerawera i
te wahine nei ? he mahi pai
hoki tana i mea nei ki a au.
11 Kei a koutou tonu hoki
te hunga rawakore i nga wa
katoa ; tena ko ahau, e kore
e noho tonu i a koutou.
12 I ringihia ai hoki tenei
hinu kakara ki toku tinana,
he mea mo toku tanumanga.
13 He pono taku e mea nei
ki a koutou, Ko nga wahi o
te ao katoa e kauwhautia ai
tenei rongo pai, ka korerotia
ano ta tenei wahine i mea ai,
hei whakamaharatanga ki a
ia.
14 ¶ Katahi ka haere tetahi
o te tekau ma rua, ko Hura
Ikariote te ingoa, ki nga to-
hunga nui,
15 Ka mea, He aha ta koutou
e pai ai kia homai ki a au, a
maku ia e tuku ki a koutou ?
A e toru tekau hiriwa a ratou
i whakarite ai ki a ia.
16 A no reira ake ano ia i
rapu ai i te wa pai e tukua
ai ia.
17 ¶ Na, i te *ra* tuatahi o te
taro rewena-kore ka haere

mai nga akonga ki a Ihu, ka
mea ki a ia, Ko hea tau e pai
ai kia takā e matou te ka-
penga hei kai māu ?
18 Na ka mea ia, Haere ki
te pa, ki ā mea, ka mea atu
ki a ia, E mea ana te Kai
whakaako, Ka tata toku tai-
ma ; hei a koe matou ko aku
akonga mea ai i te kapenga.
19 A meatia ana e nga ako-
nga ta Ihu i whakarite ai ki
a ratou ; takā ana e ratou te
kapenga.
20 A, ka ahiahi, ka noho ia
me te tekau ma rua.
21 A, i a ratou e kai ana, ka
mea ia, He pono taku e mea
nei ki a koutou, ma tetahi o
koutou ahau e tuku.
22 A pouri noa iho ratou, ka
anga, ka korero takitahi ki a
ia, Ko ahau ranei, e te Ariki ?
23 A ka whakahokia e ia, ka
mea, Ko te tangata e toutou
tahi nei o maua ringa ki te
rihi, māna ahau e tuku.
24 E haere ana hoki te Tama
a te tangata, e pera ana me
te mea i tuhituhia mona: otiia,
aue, te mate mo te tangata e
tukua ai te Tama a te ta-
ngata ! he pai mo taua ta-
ngata me i kaua ia e whanau.
25 Katahi a Hura, tona kai
tuku, ka oho mai, ka mea, E
te Kai whakaako, ko ahau ra-
nei ? Ano ra ko ia ki a ia, Kua
korerotia mai na e koe.
26 ¶ A, i a ratou e kai ana,
ka mau a Ihu ki te taro, a ka
mutu te whakapai, ka wha-
whati, na ka homai ki nga
akonga, ka mea, Tangohia,
kainga ; ko toku tinana tenei.
27 Na ka mau ia ki te kapa,
a, ka mutu te whakawhetai,
ka homai ki a ratou, ka mea,
Inumia tetahi wahi o tenei e
koutou katoa ;
28 Ko oku toto hoki tenei,
ko o te kawenata hou, e wha-
kahekea ana mo te tini, hei
murunga hara.
29 Na, ko taku kupu tenei
ki a koutou, E kore ahau e
inu i tenei hua o te waina a
mua ake nei, kia taea ra ano
taua ra e inumia houtia ai e
tatou i te rangatiratanga o
toku Matua.
30 Ano ka mutu ta ratou
himene, ka haere ki maunga
Oriwa.
31 ¶ Katahi a Ihu ka mea ki
a ratou, Ka hē katoa koutou
ki a au i tenei po : kua oti
hoki te tuhituhi, Ka patua e
ahau te hepara, a ka whaka-
mararatia nga hipi o te kahui.
32 Otira, muri iho i toku
aranga mai, ka haere ahau
i mua i a koutou ki Kariri.
33 Na ka whakahokia e Pita,
a ka mea ki a ia, Ahakoa hē
noa te katoa ki a koe, e kore
rawa ahau e hē.
34 Ka mea a Ihu ki a ia, He
pono taku e mea nei ki a koe,
Ko tenei po ano, i te mea ka-
hore ano i tangi noa te tikao-
kao, ka toru āu whakaka-
horetanga ki a au.
35 Ka mea a Pita ki a ia,
Ahakoa kua takoto te tikanga
kia mate tahi taua, e kore
ahau e whakakahore ki a koe.
I pera ano te kī a nga akonga
katoa.
36 ¶ Katahi ka haere ratou ko
Ihu ki tetahi wahi, tona ingoa
nei ko Kehemane, a ka mea

ia ki nga akonga, Hei konei koutou noho ai, kia haere ahau ki koina inoi ai.

37 Na ka mau ia ki a Pita ratou ko nga tamariki tokorua a Heperi, a ka timata te pouri, te tumatatenga.

38 Na ka mea ia ki a ratou, Karapoti pu toku wairua i te pouri, tata pu ki te mate: hei konei koutou noho ai, kia mataara tahi tatou.

39 A haere ana ia ki pahaki tata atu, takoto tapapa ana, ka inoi, ka mea, E toku Matua, ki te mea e ahei, kia pahemo atu tenei kapa i a au: otira kaua *e waiho* i taku e pai ai, engari i tāu.

40 A ka haere mai ia ki nga akonga, rokohanga mai e moe ana, na ka mea ia ki a Pita, Ha, ko ta koutou tenei? te mataara tahi tatou kia kotahi haora?

41 Kia mataara me te inoi, kei uru ki te whakamatautauranga. E hihiko ana te wairua, ko te kikokiko ia e ngoikore ana.

42 Ka haere atu ano ia, ko te rua *o ona hokinga*, ka inoi, ka mea, E toku Matua, ki te kore e ahei kia pahemo atu tenei kapa i a au, a me inu ano e ahau, waiho ano i tau i pai ai.

43 A, tona haerenga mai, na, rokohanga mai e moe ana ano ratou; i taimaha hoki o ratou kanohi.

44 Na ka waiho ano ratou e ia, a haere ana ano, ka inoi, ko te toru *o nga inoinga*, me te whakahua ano i taua kupu ano.

45 Katahi ia ka haere mai ki ana akonga, ka mea ki a ratou, Moe tonu, takoto marie: na, ka tata te haora, a ka tukua te Tama a te tangata ki nga ringa o te hunga hara.

46 Maranga, ka haere tatou: nana, ka tata te kai tuku i a au.

47 ¶ A, i a ia ano e korero ana, na ka tae mai a Hura, tetahi o te tekau ma rua, he tini hoki nga tāngata i a ia, me nga hoari, me nga patu, *he mea tono mai* na nga tohunga nui, na nga kaumatua o te iwi.

48 Kua oti hoki tetahi tohu te whakarite ki a ratou e tona kai tuku, i mea ia, Na, taku tangata e kihi ai, ko ia tena: hopukia.

49 Na, tika tonu ia ki a Ihu, ka mea, Tena koe, e te Kai whakaako; a kihi ana i a ia.

50 Na ka mea a Ihu ki a ia, E hoa, i haere mai koe ki te aha? Me i reira ka haere mai ratou, ka pa o ratou ringa ki a Ihu, a hopukia ana ia.

51 Na ka totoro te ringa o tetahi o nga hoa o Ihu, a unuhia ana tana hoari, na hāua iho te pononga o te tino tohunga, tapahia ana tona taringa.

52 Katahi ka mea a Ihu ki a ia, Whakahokia iho to hoari ki tona pukoro: ka mate hoki i te hoari te hunga hapai hoari.

53 E hua koe e kore e ahei i a au aianei te inoi ki toku Matua, a maha atu i nga rihiona anahera kotahi tekau

ma rua āna e homai ai ki a
au?
54 Nei ra, ma te aha ka rite
ai ta nga karaipiture, ara, ko
tenei kia meatia?
55 I taua wa ka mea a Ihu
ki nga mano, He tahae *ahau*
i haere mai ai koutou me
nga hoari me nga patu ki te
hopu i a au? i a koutou ahau
e noho ana i te temepara,
e ako ana i tena ra, i tena
ra, a kihai koutou i hopu i a
au.
56 Na, i meatia katoatia te-
nei hei whakaritenga mo nga
karaipiture a nga poropiti.
Na ka whakarere nga akonga
katoa i a ia, a oma ana.
57 ¶ Katahi ka kawea a Ihu
e nga kai hopu ki a Kaiapa,
ki te tino tohunga, kei reira
hoki nga karaipi me nga kau-
mātua e huihui ana.
58 A i aru a Pita i a ia i
tawhiti ki te whare o te tino
tohunga, a tomo ana ki roto,
noho tahi ana me nga kai
mahi, kia kite i te mutunga.
59 Na ka rapu nga tohunga
nui, me nga kaumātua, me te
runanga katoa, ki te whakapae
teka mo Ihu, kia mate ai ia:
60 Heoi kihai i kitea: he
tokomaha hoki nga kai wha-
kapae teka i haere mai, a ki-
hai i kitea. Muri iho ka puta
mai nga kai whakapae teka
tokorua,
61 A ka mea, I mea ia, E
taea e ahau te whakahoro te
whare tapu o te Atua, a kia
toru nga ra ka oti i a au te
hanga.
62 Na ka whakatika te tino
tohunga, ka mea ki a ia, Ka-
hore āu kupu? he aha ta enei
e whakaatu nei mou?
63 Heoi kihai a Ihu i kuihi.
No ka kī mai ano te tino to-
hunga, ka mea ki a ia, Ko te
Atua ora taku whakaoati mou,
na, korero mai ki a matou,
ko te Karaiti ranei koe, ko te
Tama a te Atua?
64 Ka mea a Ihu ki a ia, Kua
korerotia mai na e koe: tenei
ano taku kupu ki a koutou,
Tenei ake ka kite koutou i te
Tama a te tangata e noho ana
ki matau o te kaha, e haere
mai ana i runga i nga kapua
o te rangi.
65 Katahi ka haehae te tino
tohunga i ona kakahu, ka
mea, Kua kohukohu; hei aha
atu ma tatou nga kai wha-
kaatu? Na kua rongo nei
koutou i tana kohukohu.
66 E pehea ana a koutou
whakaaro? Na ka whakaho-
kia e ratou, ka mea, Ka tika
kia mate.
67 Na ka tuwhaina tona
mata e ratou, ka kurua ia; a
ko etahi i papaki *i a ia*,
68 I mea, Poropiti ki a ma-
tou, e te Karaiti, Na wai koe
i papaki?
69 ¶ Na, i waho a Pita e noho
ana, i te marae: a ka haere
mai tetahi kotiro ki a ia, ka
mea, Ko koe hoki i a Ihu o
Kariri.
70 Otira ka whakakahore ia
i te aroaro o ratou katoa, ka
mea, Kahore ahau e mohio ki
tāu e ki mai na.
71 A ka riro atu ia ki waho,
ki te whakamahau, ka kite
ano tetahi atu *kotiro* i a ia,
a mea ana ki te hunga i rei-

ra, I a Ihu o Nahareta ano tenei.
72 A ka whakakahore ano ia, me te oati ano, Kahore ahau e mohio ki tena tangata.
73 A, muri tata iho, ka haere mai te hunga e tu mai ana, ka mea ki a Pita, Koia ano, no ratou ano koe; na tou reo hoki koe i kitea ai.
74 Katahi ia ka timata te kanga, te oati, Kahore ra ahau e mohio ki tena tangata. A tangi tonu iho te tikaokao.
75 Na ka mahara a Pita ki ta Ihu kupu i mea ai ki a ia, E kore e tangi te tikaokao, ka toru āu whakakahoretanga ki a au. Na haere ana ia ki waho, a nui atu tana tangi.

UPOKO 27.

Kei a Pirato. 3 *Taronatanga o Hura.* 19 *Ta te wahine a Pirato.* 24 *Ta Pirato mo te Karaiti.* 26 *Parapa.* 29 *Te karauna.* 31 *Ripekatanga.* 57 *Tanumanga.*

A KA takiri te ata, ka runanga nga tohunga nui katoa me nga kaumātua o te iwi mo Ihu kia whakamatea:
2 Ano ka oti ia te here, ka arahina atu, a tukua ana ki a Ponotio Pirato, ki te kawana.
3 ¶ A, te kitenga o Hura, o te kai tuku i a ia, kua whakaaetia ia kia whakamatea, ka puta ke tona whakaaro, a whakahokia ana e ia nga hiriwa e toru tekau ki nga tohunga nui, ratou ko nga kaumātua,
4 Ka mea, Kua hara ahau i taku tukunga i te toto harakore. A ka mea ratou, Hei aha ma matou? māu *tena* e titiro.
5 Na, makā iho e ia nga hiriwa ki te whare tapu, a puta ana ki waho, haere ana, tarona ana i a ia.
6 Na ka tango nga tohunga nui i nga hiriwa, ka mea, E kore e tika kia pangā enei ki te takotoranga moni, he utu toto hoki.
7 Na ka runanga ratou, a hokoa ana ki aua mea te māra a te kai hanga rihi, hei tanumanga mo nga manene.
8 Na reira hoki i huaina ai taua māra, Ko te māra o te toto, a mohoa noa nei,
9 Katahi ka rite ta Heremaia poropiti i korero ai, i mea ai, Tangohia ana e ratou nga hiriwa e toru tekau, te utu mo te tangata i whakaritea nei ona utu, i whakaritea nei nga utu e etahi o nga tama a Iharaira;
10 A hoatu ana mo te māra a te kai hanga rihi; i pera ano me ta te Ariki i whakarite ai ki a au.
11 ¶ Na, i te tu tera a Ihu i te aroaro o te kawana: a ka ui te kawana ki a ia, ka mea, Ko koe ranei te Kingi o nga Hurai? Ka mea a Ihu ki a ia, Kua korerotia mai na e koe.
12 A, ka whakapangia he hē ki a ia e nga tohunga nui, ratou ko nga kaumātua, kihai ia i whakahoki kupu atu.
13 Katahi ka mea a Pirato ki a ia, Kahore koe e rongo i te tini o nga mea e korerotia nei e ratou mou?

14 Heoi, kahore kia kotahi te kupu i whakahokia e ia ki a ia; tino miharo noa te kawana.

15 Na, ko ta te kawana tikanga i taua hakari, he tuku i tetahi herehere ki te iwi, i ta ratou e pai ai.

16 A i reira ano i a ratou tetahi herehere ingoa nui, ko Parapa te ingoa.

17 Ano ra ka mine mai ratou, ka mea a Pirato ki a ratou, Ko wai ta koutou e pai ai kia tukua e ahau ki a koutou? ko Parapa, ko Ihu ranei e karangatia nei ko te Karaiti?

18 I mahara hoki ia he hae no ratou i tukua ai ia.

19 ¶ A i a ia e noho ana i runga i te nohoanga whakawa, ka tono tangata tana wahine ki a ia, ka mea, Kei ahatia e koe taua tangata tika: he maha hoki nga mea i pa moemoea mai ki a au inaianei, he mea hoki mona.

20 Otiia i whakakiia te mano e nga tohunga nui ratou ko nga kaumatua, kia inoia a Parapa, a kia whakangaromia a Ihu.

21 Na ka whakahokia e te kawana, ka mea ia ki a ratou, Ko tehea o nga tokorua ta koutou e pai ai kia tukua e ahau ki a koutou? Ka mea ratou, Ko Parapa.

22 Ka mea a Pirato ki a ratou, Me aha oti e ahau a Ihu e karangatia nei ko te Karaiti? Ka mea ratou katoa ki a ia, Ripekatia.

23 Na ka mea te kawana, He aha koia tana kino i mea ai? Heoi nui noa atu ta ratou hamama, ka mea, Ripekatia.

24 A, te kitenga o Pirato kahore ia i whai wahi, engari ka nui atu te ngangau, ka mau ia ki te wai, ka horoi i ona ringa ki te aroaro o te mano, ka mea, Kahore ahau e whai hara ki te toto o tenei tangata tika: ma koutou *tena* e titiro.

25 Na ko te whakahokinga a te iwi katoa, ka mea, Hei runga ona toto i a matou, me ā matou tamariki.

26 ¶ Na ka tukua e ia a Parapa ki a ratou: a ka oti a Ihu te whiu, ka tukua kia ripekatia.

27 Katahi ka mauria a Ihu e nga hoia o te kawana ki te whare whakawa, a whakaminea mai ana ki a ia te hapu katoa.

28 Na ka tangohia e ratou ona kakahu, a whakakakahuria ana ia ki te kakahu whero.

29 Ano ka oti tetahi karauna tataramoa te whiri, ka potaea ki tona mātenga, me te kakaho ki tona matau: a ka tukua nga turi ki a ia, ka taunu ki a ia, ka mea, Tena koe, e te Kingi o nga Hurai!

30 A ka tuwhaina ia, ka mau ratou ki te kakaho, a patua iho tona mātenga.

31 ¶ Na ka mutu ta ratou tawai ki a ia, ka tangohia taua kakahu, whakakakahuria ana ona ki a ia, a arahina ana ia kia ripekatia.

32 A i a ratou e haere ana ki waho, ka kitea e ratou he tangata no Hairini, ko Haimona te ingoa: a meinga ana ia e ratou kia amo i tona ripeka.

33 To ratou taenga ki te
wahi e karangatia nei ko
Korokota, e karangatia nei,
ko te wahi angaanga,
34 Ka homai e ratou he wi-
nika ki a ia kia inumia, he mea
whakananu ki te au: a, tana
whakamatauranga atu, kihai
i pai ki te inu.
35 A ka oti ia te ripeka, ka
wehewehea ona kakahu, he
mea maka ki te rota: i rite ai
te kupu i korerotia e te poro-
piti, I wehewehea oku ka-
kahu mo ratou, i maka rota
hoki mo toku kakahu.
36 Na noho ana ratou ki te
tiaki i a ia i reira.
37 A i whakanohoia ano e
ratou ki runga ake i tona mā-
tenga te mea i whakawakia
ia ia, he mea tuhituhi, KO
IHU TENEI, KO TE KINGI
O NGA HURAI.
38 Na, tokorua ano nga
tahae i ripekatia ngatahitia
me ia, kotahi ki matau, ko-
tahi ki maui.
39 A ka kohukohu ki a ia
te hunga e haere ana ra reira,
me te oioi o ratou mātenga,
40 Ka mea, Ko koe hei wha-
kahoro i te whare tapu, hei
hanga ano i nga ra e toru,
whakaorangia koe e koe ano.
Ki te mea ko te Tama koe a
te Atua, heke iho i te ripeka.
41 I pena ano te tawai a nga
tohunga nui, ratou ko nga ka-
raipi, ko nga kaumātua, i mea,
42 Ko era atu i whakaora-
ngia e ia; tē taea a ia ake
te whakaora e ia. Ki te mea
ko te Kingi ia o Iharaira, kia
heke iho ia aianei i te ripeka,
a ka whakapono matou ki a ia.
43 I whakawhirinaki ia ki te
Atua: māna ia e whakaora
aianei ki te pai ia ki a ia: i
mea hoki ia, Ko te Tama ahau
a te Atua.
44 Me nga tahae ano i ripe-
katia tahitia me ia, i pera ano
ta raua tawai ki a ia.
45 Na kua pouri a runga o
te whenua katoa, no te ono o
nga haora a taea noatia te iwa
o nga haora.
46 A ka tata ki te iwa o nga
haora, ka karanga a Ihu, he
nui te reo, ka mea, Eri, Eri,
rama hapakatani? ara, E toku
Atua, e toku Atua, he aha koe
i whakarere ai i a au?
47 A, te rongonga o etahi o
te hunga e tu ana i reira, ka
mea, E karanga ana te ta-
ngata nei i a Iraia.
48 Na kua rere tetahi o ra-
tou, kua mau ki te hautai,
whakakiia ana ki te winika,
a whakanohoia ana ki runga
ki te kakaho, whakainumia
ana māna.
49 Ka mea ehinu, Kāti, kia
kite tatou e haere mai ranei
a Iraia ki te whakaora i a
ia.
50 Na ka karanga ano a
Ihu, he nui te reo, a tuku atu
ana i tona wairua.
51 Na, te arai o te whare
tapu, kua pakaru, e rua nga
wahi, o runga a puta noa ki
raro; ru ana te whenua, pa-
karu ana nga kamaka;
52 Tuwhera noa hoki nga
urupa; a he maha nga tinana
i ara mai o te hunga tapu kua
moe;
53 A puta ake ana i nga uru-
pa i muri iho o tona aranga

mai, haere ana ki roto ki te pa tapu, he tokomaha hoki te hunga i kitea ai ratou.
54 Na, te kitenga o te keneturio, me ona hoa tiaki i a Ihu, i te ru, me nga mea i meatia, nui atu to ratou wehi, ka mea, He pono ko te Tama a te Atua tenei.
55 A he tokomaha nga wāhine i reira e matakitaki ana i tawhiti, nga mea hoki i aru i a Ihu i Kariri, i mahi mea māna:
56 I roto i a ratou a Meri Makarini, a Meri whaea o Hemi raua ko Hohi, me te whaea hoki o nga tama a Heperi.
57 ¶ A, ka ahiahi, ka haere tetahi tangata taonga nui o Arimatia, ko Hohepa te ingoa, ko ia ano he akonga na Ihu:
58 I haere ia ki a Pirato, a tonoa ana e ia te tinana o Ihu. Na ka mea a Pirato kia homai te tinana.
59 Na ka tango a Hohepa i te tinana, a takaia ana e ia ki te rinena ma,
60 A whakatakotoria ana ki tana urupa hou, i haua e ia ki roto ki te kamaka: na, whakatakā atu ana e ia tetahi kohatu nui ki te kuwaha o te urupa, a haere ana.
61 A i reira ano a Meri Makarini, me tera Meri, e noho ana i te ritenga atu o te tanumanga.
62 Na, i te aonga ake i muri i te takanga *hakari*, ka haere nga tohunga nui me nga Parihi ki a Pirato,
63 Ka mea, E mara, e mahara ana matou ki ta tera tangata tinihanga i mea ai, i a ia ano i te ora, Kia taka nga ra e toru ka ara ahau.
64 Na whakahaua atu kia tiakina te tanumanga, a tae noa ki te toru o nga ra, kei haere atu ana akonga i te po, tahae ai i a ia, a ka mea ki te iwi, Kua ara i te hunga mate: penei kino atu i to mua to muri hē
65 Ka mea a Pirato ki a ratou, He kai tiaki ano a koutou: haere, kia puta to koutou whakaaro kei taea atu *ia*.
66 Na haere ana ratou, hiritia ana te kohatu, me *te whakanoho ano i* nga kai tiaki, kei taea atu te tanumanga.

UPOKO 28.

Aranga o te Karaiti. 11 *Ta nga tino tohunga.* 16 *Ka puta ki ana akonga.* 18 *Ka ngare i a ratou.*

I TE mutunga o te hapati, i te mea meāke puao te *ra* tuatahi o te wiki, ka haere a Meri Makarini me tera Meri atu kia kite i te tanumanga.
2 Na, he nui te ru i puta mai: i heke iho hoki tetahi anahera a te Ariki i te rangi, a haere mai ana, whakatakā atu ana e ia te kohatu i te kuwaha, a noho ana i runga.
3 Tona ahua, me te mea he uira, ma tonu hoki tona kakahu, anō he hukarere:
4 A wiri noa iho nga kai tiaki i te wehi ki a ia, whakatupu tupāpaku ana.
5 Na ka oho mai te anahera, ka mea ki nga wāhine, Kei wehi korua: e mātau ana hoki ahau, e rapu ana korua i a Ihu i ripekatia.

6 Kahore ia i konei: kua
ara hoki, kua pera me tāna i
mea ai. Haere mai kia kite i
te wahi i takoto ai te Ariki.
7 A hohoro te haere, kore-
rotia ki ana akonga, kua ara
mai ia i te hunga mate: na,
tena ia te haere na i mua i
a koutou ki Kariri; ko reira
koutou kite ai i a ia: na, kua
korero nei ahau ki a korua.
8 A hohoro tonu to raua
haere mai i te urupa, wehi
ana, nui atu te koa, a oma
ana ki te korero ki ana akonga.
9 A i a raua e haere ana ki
te korero ki ana akonga, na,
ko Ihu kua tutaki ki a raua,
kua mea, E ia ma. Na ka
haere mai raua, ka pupuri i
ona waewae, a koropiko ana
ki a ia.
10 Katahi a Ihu ka mea ki
a raua, Aua e wehi: haere,
ki atu ki oku teina kia haere
ki Kariri, ko reira hoki ratou
kite ai i a au.
11 ¶ A, i a raua e haere ana,
na, kua tae etahi o nga kai
tiaki ki te pa, kua korero ki
nga tohunga nui i nga mea
katoa i meatia.
12 Na, ka huihui ratou ko
nga kaumātua, ka runanga,
a he nui te moni i hoatu e
ratou ki nga hoia,
13 I mea hoki ratou, Me kī
e koutou, I haere mai ana
akonga i te po, a tahaetia
ana ia, i a matou e moe ana.
14 A ki te tae te rongo o
tenei ki te kawana, ma matou
ia e whakamarie, a kahore he
manukanuka mo koutou.
15 Na ka tango ratou i nga
moni, a meinga ana nga mea
i akona ai ratou: heoi e ko-
rerotia ana ano tenei e nga
Hurai a taea noatia tenei
ra.
16 ¶ Na ka haere nga ako-
nga tekau ma tahi ki Kariri,
ki te maunga i whakaritea e
Ihu ki a ratou.
17 A, to ratou kitenga i a ia,
ka koropiko ki a ia: ko etahi
ia i ruarua.
18 ¶ Na ka haere mai a Ihu,
ka korero ki a ratou, ka mea,
Kua tukua katoatia ki a au
te mana o te rangi, o te whe-
nua.
19 Na haere, meinga hei
akonga nga iwi katoa, iriiria
i runga i te ingoa o te Matua,
o te Tama, o te Wairua Tapu:
20 Akona ratou kia mau ki
nga mea katoa i whakahaua
e ahau ki a koutou: na, ko
au tena hei hoa mo koutou i
nga ra katoa, a te mutunga
ra ano o te ao. Amine.

KO TE

RONGO PAI A MAKA.

UPOKO 1.

Hoani Kai iriiri. 9 *To Ihu iriiringa.* 12 *Whakamatautauranga.* 14 *Kauwhautanga.* 16 *Karangatanga i a Pita ma.* 21 *Tana whakaoranga.*

KO te timatanga o te rongo
pai o Ihu Karaiti, o te
Tama a te Atua;
2 Ko te mea hoki ia i tuhi-
tuhia i roto i nga poropiti,
na ka tonoa e ahau taku ka-
rere i mua i tou aroaro, māna
e whakapai tou ara i mua i
a koe.
3 He reo no tetahi i te ko-
raha e karanga ana, wha-
kapaia te huarahi o te Ariki,
whakatikaia ona ara.
4 I te koraha a Hoani e iriiri
ana, e kauwhau ana i te iri-
iringa ripeneta hei murunga
hara.
5 Na ka haere ki a ia te
whenua katoa o Huria, me
nga tāngata o Hiruharama, a
iriiria katoatia ana e ia ki te
awa o Horano, me te whāki
ano i o ratou hara.
6 Na, te kakahu o Hoani,
he huruhuru kamera, he hi-
ako hoki te whitiki o tona
hope; a, tana kai, he mawhi-
tiwhiti he honi koraha;
7 A i kauwhau ano ia, i mea,
Tenei te haere mai nei i muri
i a au tetahi e kaha rawa ana
i a au, e kore ahau e tau ki
te piko iho wewete ai i te
here o ona hu.
8 Ko au nei, he iriiri taku
i a koutou ki te wai: māna
ia koutou e iriiri ki te Wairua
Tapu.
9 ¶ A i aua ra ka haere mai
a Ihu i Nahareta o Kariri, a
ka iriiria e Hoani ki Horano.
10 A, i reira tonu iho, i a ia
e haere ake ana i te wai, ka
kite ia i nga rangi e tuwhera
ana, me te Wairua, ano he
kukupa, e heke iho ana ki a
ia:
11 A ka puta mai he reo no
te rangi, *e mea ana*, Ko koe
taku Tama i aroha ai, taku
i ahuareka atu ai.
12 ¶ A i reira pu ano ka tonoa
ia e te Wairua ki te koraha.
13 A e wha tekau ona ra i
reira i te koraha e whakama-
tautauria ana e Hatana; i
roto ano i nga kararehe mo-
hoao; a ko nga anahera hei
kai mahi māna.
14 ¶ Na, i muri i a Hoani i
tukua *ki te herehere*, ka haere
a Ihu ki Kariri, ki te kauwhau
i te rongo pai o te rangatira-
tanga o te Atua,
15 A ka mea, Kua rite te tai-
ma, kua tata hoki te ranga-

tiratanga o te Atua: ripeneta, whakaponohia te rongo pai.
16 ¶ Na, i a ia e haere ana i
te taha o te moana o Kariri,
ka kite i a Haimona raua ko
tona teina, ko Anaru, e maka
ana i te kupenga ki te moana:
he kai hao hoki raua.
17 Na ka mea a Ihu ki a
raua, Haere mai i muri i a
au, a maku korua e mea hei
kai hao tangata.
18 A mahue tonu ake i a
raua nga kupenga, aru ana i
a ia.
19 A haere tata atu ana i
reira, ka kite ia i a Hemi *tama*
a Heperi, raua ko tona teina,
ko Hoani, i te kaipuke ano
raua e ta ana i nga korenga
o a ratou kupenga.
20 Na karanga tonu ia i a
raua: a mahue ake i a raua
to raua matua, a Heperi, i te
kaipuke me nga kai mahi, a
haere ana i muri i a ia.
21 ¶ A ka tomo ratou ki Kaperenauma; na haere tonu ia
i te hapati ki te whare karakia, ka whakaako,
22 A miharo ana ratou ki
tana ako: i rite hoki tana
ako i a ratou ki ta te tangata
whai mana, kihai hoki i rite
ki ta nga karaipi.
23 A i to ratou whare karakia
tetahi tangata, he wairua poke
tona; a ka karanga ia,
24 Ka mea, Kāti ra, he aha
matou nāu, e Ihu o Nahareta?
kua tae mai koe ki te whakangaro i a matou? e mātau
ana ahau ki a koe, ko te Mea
Tapu a te Atua.
25 A riria iho ia e Ihu, ka
mea ia, Kāti te korero, puta
mai hoki i roto i a ia.
26 Na ka haehae te wairua
kino i a ia, nui atu hoki tona
reo ki te karanga, a puta mai
ana i roto i a ia.
27 A miharo noa ratou katoa, uiui ana ki a ratou ano,
mea ana, He aha tenei? he
aha tenei whakaakoranga
hou? mana tonu nei hoki
tana tono i nga wairua poke,
a rongo rawa ki a ia.
28 Na pakū tonu atu tona
rongo ki nga wahi katoa e
tata ana ki Kariri.
29 ¶ A, to ratou putanga i te
whare karakia, tomo tonu
ratou ko Hemi, ko Hoani, ki
te whare o Haimona raua ko
Anaru.
30 A i te takoto te hungawai
wahine o Haimona, he kiri-ka, a korerotia tonutia ana ia
e ratou ki a ia.
31 Na, tona taenga atu, ka
mau ki tona ringa, whakaarahia ana ia; mutu ake tona
kiri-ka, taka ana e ia he mea
ma ratou.
32 ¶ Na, i te ahiahi, i te
toenetanga o te ra, ka mauria
mai ki a ia nga turoro katoa,
me te hunga e nohoia ana e
nga rewera.
33 A huihui katoa ana te pa
ki te kuwaha.
34 A he tokomaha te hunga
e ngaua ana e te tini o nga
mate i whakaorangia e ia, he
maha hoki nga rewera i peia;
kihai ano i tukua nga rewera
kia korero, no te mea i mātau
ratou ki a ia.
35 ¶ Na, i te atatu, i te mea
e tino pouri ana, ka ara ia,

ka puta ki waho, ka haere
ki te wahi koraha, ki reira
inoi ai.
36 Na ka whai a Haimona
ratou ko ona hoa i a ia.
37 A, ka kitea ia, ka mea ki
a ia, E rapu ana nga tāngata
katoa i a koe.
38 Katahi ia ka mea ki a
ratou, Tatou ka haere ki nga
kāinga tata, ki reira ano ahau
kauwhau ai: ko taku hoki
tena ī haere mai ai.
39 Na ka kauwhau ia i roto
i o ratou whare karakia, puta
noa i Kariri, ka pei hoki i
nga rewera ki waho.
40 ¶ A ka haere mai ki a ia
tetahi repera, ka inoi ki a ia;
te tukunga iho o nga turi ki
a ia, ka mea ki a ia, Ki te
pai koe, e taea ahau e koe te
mea kia ma.
41 Na ka aroha a Ihu, a ka
totoro tona ringa, ka pa ki a
ia, ka mea ki a ia, E pai ana
ahau; kia ma koe.
42 A puaki kau tona reo,
kua kore tona repera, na kua
ma.
43 Na ka whakatupato ia
i a ia, a tonoa tonutia atu
ana;
44 I mea hoki ki a ia, Kei
korerotia tetahi mea ki te
tangata: engari haere, kia
kite te tohunga i a koe, a
mauria atu mo tou whaka-
makanga nga mea i wha-
karitea e Mohi, hei mea wha-
kaatu ki a ratou.
45 Heoi, tona putanga atu,
ka anga, ka korero nui atu,
ka whakapuakina taua mea,
a kihai *a Ihu* i ahei te haere
nui ki roto ki te pa i muri
iho, heoi noho ana ia i waho,
i nga wahi koraha: a haere
mai ana ratou ki a ia i nga
wahi katoa.

UPOKO 2.

Te pararutiki. 14 *Riwai ka karangatia.* 15 *Kei nga pupirikana.* 18 *Kore noho puku o ana akonga.* 23 *Kainga witi i te hapati.*

AMURI iho i etahi ra,
ka tomo ano ia ki Kape-
renauma; a ka rangona kei
te whare ia.
2 Na huihui tonu mai ana,
he tini te tangata, a kahore
noa iho he wahi e o ai *ratou*,
hore rawa i te taha o te
kuwaha: a ka korerotia e ia
te kupu ki a ratou.
3 A ka haere mai etahi ki
a ia, me te kawe mai i tetahi
pararutiki, tokowha ki te kau-
hoa mai.
4 A, tē taea te whakatata ki
a ia i te mano hoki, ka pokaia
te tuanui o te wahi i noho ai
ia: a ka oti te wawahi, tukua
iho ana te moenga i takoto ai
te pararutiki.
5 A, te kitenga o Ihu i to ra-
tou whakapono, ka mea ia ki
te pararutiki, E tama, ka oti
ou hara te muru.
6 Na i reira etahi o nga ka-
raipi e noho ana, e whakaa-
roaro ana i o ratou ngakau,
7 Na te aha enei kupu kohu-
kohu a tenei tangata? ko wai
hei muru hara? Ko te Atua
anake.
8 Na mohio tonu a Ihu i
roto i tona wairua e penei ana
ā ratou whakaaro i roto i a
ratou, ka mea ia ki a ratou,

He aha koutou ka whakaa-
roaro ai i enei mea i roto i o
koutou ngakau?
9 Ko tehea te mea takoto
noa, ko te mea ki te pararu-
tiki, Ka oti ou hara te muru;
ko te mea ranei, Whakatika,
tangohia ake tou moenga,
haere?
10 Otira kia mātau ai kou-
tou he mana muru hara to te
Tama a te tangata i runga i
te whenua, (ka mea ia ki te
pararutiki,)
11 Ko taku kupu tenei ki a
koe, Whakatika, tangohia ake
tou moenga, haere ki tou
whare.
12 Na, whakatika tonu ake
ia, a tangohia ake ana tona
moenga, haere atu ana i te
aroaro o ratou katoa: no ka
miharo ratou katoa, ka wha-
kakororia i te Atua, ka mea,
Kahore ano tatou i kite noa i
te penei.
13 A haere atu ana ano ia i
te taha o te moana; na ka
tae mai te mano katoa ki a
ia, a ka whakaakona ratou
e ia.
14 ¶ A i a ia e haere atu ana,
ka kite ia i a Riwai, *tama* a
Arapiu, e noho ana i te wahi
tango takoha, a ka mea ki a
ia, Arumia ahau. Na wha-
katika ana ia, a aru ana i
a ia.
15 ¶ A, i a ia e noho ana i
tona whare, he tokomaha nga
pupirikana me nga tāngata
hara e noho tahi ana ki a
Ihu ratou ko ana akonga: he
tokomaha hoki ratou, a i aru
i a ia.
16 A, te kitenga o nga karaipi
ratou ko nga Parihi i a ia e
kai tahi ana me nga pupiri-
kana, me nga tāngata hara,
ka mea ki ana akonga, He
aha ia ka kai tahi ai, ka inu
tahi ai, me nga pupirikana,
me nga tāngata hara?
17 Otira ka rongo a Ihu, ka
mea ki a ratou, Kahore he
aha o nga tāngata ora e mea-
tia ai e te rata, engari o te
hunga e mate ana: kihai hoki
ahau i haere mai ki te karanga
i te hunga tika, engari i te
hunga hara, kia ripeneta.
18 ¶ A kei te noho puku nga
akonga a Hoani, ratou ko ā
nga Parihi: a ka haere mai
ratou, ka mea ki a ia, He aha
nga akonga a Hoani me ā nga
Parihi ka noho puku ai, tena
ko āu akonga kahore e noho
puku?
19 Na ka mea a Ihu ki a
ratou, E ahei ranei nga tama
o te whare marena te noho
puku i te mea kei a ratou te
tāne marena hou? e kore ra-
tou e ahei te noho puku i nga
wa kei a ratou nei te tane
marena hou.
20 Na, tera e tae mai nga ra
e tangohia ai te tāne marena
hou i a ratou, katahi ratou
ka noho puku i aua ra.
21 E kore e tuia e te tangata
tetahi wahi o te kahu hou, hei
papaki mo te kahu tawhito;
kei riro *tetahi wahi* o te *kahu*
tawhito i tona whakakapi hou,
a ka nui rawa te pakaru.
22 E kore ano e ringihia e
te tangata te waina hou ki te
ipu tawhito: kei pakaru nga
ipu i te waina hou, a ka ma-
ringi te waina, kore ake nga

ipu: engari me riringi te
waina hou ki te ipu hou.
23 ¶ A i a ia e haere ana i
waenga witi i te hapati, ka
anga ana akonga, ka kakato
haere i nga puku witi.
24 Na ka mea nga Parihi ki
a ia, Na, he aha ratou ka mea
ai i te mea e kore e tika i te
hapati?
25 A ka mea ia ki a ratou,
Kahore ano koutou i kite noa
i ta Rawiri i mea ai, i a ia e
ngaua ana e te hiakai, ratou
ko ona hoa?
26 I tona tomokanga ki te
whare o te Atua i nga ra o
Apiata tohunga nui, a kainga
ana e ia nga taro aroaro, nga
mea kihai nei i tika kia kai-
nga, ma nga tohunga anake,
a hoatu ana e ia ki ona hoa?
27 A i mea ano ia ki a ratou,
Hei mea mo te tangata te
hapati, ehara i te mea ko te
tangata mo te hapati:
28 Waihoki ko te Tama a te
tangata te Ariki o te hapati.

UPOKO 3.

Ringa memenge. 11 *Nga wairua poke.* 13 *Whiriwhiringa o te Tekau ma rua.* 22 *Mo tana peinga rewera.* 31 *Ko wai tona whaea, aha, aha.*

AKA tomo ano ia ki te
whare karakia; na, i
reira tetahi tangata kua me-
menge tona ringa.
2 A ka titiro pu ratou ki a
ia, me kore ia e whakaora i a
ia i te hapati; he mea hoki
kia pa ai he hē ki a ia.
3 Na ka mea ia ki te tangata
i te ringa memenge, Whaka-
tika ki waenganui.
4 Na ka mea ia ki a ratou,
He mea tika ranei te mahi
pai i te hapati, te mahi kino
ranei? te whakaora ranei, te
whakamate ranei? A kahore
ratou i kīkī.
5 Na ka tirotiro riri ia ki a
ratou, he pouri hoki mo te
pakeke o o ratou ngakau, a ka
mea ki taua tangata, Totoro
mai tou ringa. A, te toronga
mai o tona ringa, kua ora,
kua pera me tetahi.
6 A haere tonu atu nga
Parihi ratou ko nga tāngata
whaka-Herora, ka runanga
mona, ki te pehea e ngaro ai
ia.
7 ¶ Na ka haere a Ihu ratou
ko ana akonga ki te moana:
a he nui te tangata i aru i a
ia i Kariri, i Huria,
8 I Hiruharama, i Irumia, i
tawahi hoki o Horano; me te
hunga hoki e tata ana ki
Taira, ki Hairona, nui atu te
huihui; to ratou rongonga ki
nga mea i mea ai ia, haere
mai ana ki a ia.
9 Na, ka mea ia ki ana ako-
nga kia tatatata tetahi kai-
puke iti ki a ia, i te mano
hoki, kei tutetutea ia e ratou.
10 He tokomaha hoki i wha-
kaorangia e ia; no ka popō
mai ki a ia te hunga katoa
e mate ana, kia pa ai ki a ia.
11 Me nga wairua poke hoki,
to ratou kitenga i a ia, takoto
ana ki tona aroaro, karanga
ana, mea ana, Ko te Tama
koe a te Atua.
12 A he maha ana kupu ki a
ratou kia kaua ia e whaka-
kitea e ratou.
13 ¶ Na ka kake ia ki te mau-

nga, akarangatia ana ki a ia āna
i pai ai: a ka tae ratou ki a ia.
14 A kotahi tekau ma rua
āna i whakarite ai hei hoa
mona, hei tononga hoki māna
ki te kauwhau,
15 Kia whai mana hoki e ora
ai nga mate, e peia ai nga
rewera:
16 A huaina iho e ia a Haimona ko Pita;
17 Ko Hemi hoki *tama* a
Heperi, raua ko Hoani teina
o Hemi; a huaina iho raua ko
Poaneki, ara, Ko nga tama a
te whatitiri:
18 Ko Anaru, ko Piripi, ko
Patoromu, ko Matiu, ko Tamati, ko Hemi *tama* a Arapiu,
ko Tariu, ko Haimona Kananiti,
19 Ko Hura Ikariote hoki,
nāna nei ia i tuku. Na ka
tae ratou ki te whare;
20 A ka huihui mai ano te
mano, no kihai rawa ratou i
ahei te kai taro.
21 Ano ka rongo ona hoa, ka
haere ki te pupuri i a ia: i
mea hoki, E haurangi ana ia.
22 ¶ Na ka mea nga karaipi i
haere mai i Hiruharama, Kei
a ia a Perehepura, a na te
rangatira o nga rewera tāna
peinga rewera.
23 Na ka karangatia ratou e
ia, a ka korero whakarite ki
a ratou, Me pehea a Hatana
ka pei ai i a Hatana?
24 Ki te tahuri iho hoki tetahi rangatiratanga ki a ia
ano, e kore taua rangatiratanga e tu.
25 Ki te tahuri iho hoki tetahi whare ki a ia ano, e kore
taua whare e tu.
26 A ki te whakatika a Hatana, a ka tahuri iho ki a ia
ano, e kore ia e tu, engari he
mutunga tona.
27 E kore te tangata e ahei
te haere ki roto ki te whare
o te tangata kaha, pahua ai
i ona taonga, ki te kahore e
mātua herea te tangata kaha;
ko reira pahua ai i tona whare.
28 He pono taku e mea nei
ki a koutou, Ko nga hara
katoa o nga tama a nga tāngata e murua, me nga kohukohu e kohukohu ai ratou:
29 Tena ko te tangata e kohukohua ai te Wairua Tapu,
e kore e murua tona a ake ake,
engari ka tau te hē ki a ia a
ake ake:
30 Mo ratou i ki, He wairua
poke tona.
31 ¶ A, te taenga mai o ona
teina, ratou ko tona whaea,
ka tu i waho, a tono tangata
ana ki a ia, ki te karanga i a
ia.
32 A e noho ana te mano i
tetahi taha ona, i tetahi taha,
a ka mea ratou ki a ia, Na,
tou whaea me ou teina, kei
waho o rapu ana i a koe.
33 Na, ko tana whakahokinga ki a ratou, ka mea, Ko
wai toku whaea, ko wai hoki
oku teina?
34 Na ka tirotiro ia ki te
hunga e noho ana i tetahi
taha ona, i tetahi taha, a ka
mea, Na, toku whaea, oku
teina!
35 Ki te meatia hoki e tetahi
ta te Atua i pai ai, hei teina
ia ki a au, hei tuahine, hei
whaea.

UPOKO 4.

Te kai rui. 21 *Hei rama tatou.* 26 *Ata tupu o te Rongo Pai,* 30 *A nui noa atu.* 35 *Te tupuhi.*

NA ka timata ano ia te whakaako i te taha o te moana: a he rahi te hui i huihui ki a ia, no ka eke ia ki runga ki te kaipuke, ka noho ki te moana; a i uta te mano katoa i te taha o te moana.

2 A he maha ana mea i whakaako ai ki a ratou, he mea whakarite, i mea hoki ki a ratou, i a ia e ako ana,

3 Whakarongo; Na, i haere atu te kai rui ki te rui:

4 A, i a ia e rui ana, ka ngahoro etahi ki te taha o te ara, a, te rerenga mai o nga manu o te rangi, na kainga ake.

5 Ko etahi i ngahoro ki te *wahi* kamaka, ki te *wahi* kihai i nui te oneone; a pihi tonu ake, kahore hoki i hohonu te oneone:

6 A, te whitinga o te ra, ngaua iho; a no te mea kahore he putake, memenge noa iho.

7 Ko etahi i ngahoro ki roto ki nga tataramoa, a, te tupunga ake o nga tataramoa, koaoaotia ana nga *purapura*, a kore ake he hua.

8 Ko etahi i ngahoro ki te oneone pai, a whai hua ana; tona tupu! tona nui! ea ake, no etahi e toru tekau, no etahi e ono tekau, no etahi kotahi rau.

9 A i mea ano ia ki a ratou, Ki te whai taringa tetahi hei whakarongo, kia rongo ia.

10 ¶ Otira ka mahue ko ia anake, ka ui ki a ia ona hoa me te tekau ma rua ki taua kupu whakarite.

11 Ka mea ia ki a ratou, Kua hoatu ki a koutou te matauranga ki te mea ngaro o te rangatiratanga o te Atua: ki te hunga ia o waho e rarototia ana nga mea katoa i te kupu whakarite:

12 Mo te titiro rawa ratou, na, e kore e kite; rongo rawa, na, e kore e mātau; kei tahuri, a ka murua o ratou hara.

13 I mea ano ia ki a ratou, Kahore ranei koutou e mātau ki tenei kupu whakarite? a me pehea ka mātau ai koutou ki nga kupu whakarite katoa?

14 Ko te kai rui, e rui ana i te kupu.

15 Ko enei te hunga i te taha o te ara, i te wahi e ruia ana te kupu; a, to ratou rongonga ai, haere tonu mai a Hatana, kapohia ake te kupu i ruia ki o ratou ngakau.

16 Ko enei ano te hunga i nga purapura i nga *wahi* kamaka; ko te hunga i to ratou rongonga ai i te kupu, hohoro tonu te tango, hari tonu;

17 Na kahore o ratou pakiaka, he mea nonaianei kau nei: heoi, te pānga mai o te whakapawera, o te whakatoinga ranei mo te kupu, hē tonu iho.

18 Ko enei ano te hunga i nga purapura i roto i nga tataramoa; ko nga mea i rongo ki te kupu

19 Na, te putanga o te whakaaroaronga ki tenei ao, o te hangarau o nga taonga, o nga hiahia ki era atu mea, koa-

oaotia iho te kupu, a kore ake he hua.

20 Ko enei ano te hunga i nga purapura i te oneone pai; ko te hunga e rongo ana ki te kupu, a tango tonu, a whai hua ana, o etahi e toru tekau, o etahi e ono tekau, o etahi kotahi rau.

21 I mea ano ia ki a ratou, Ko raro koia i te mehua te rama whakaturia ai, ina mauria mai, ko raro ranei i te moenga? he teka ianei me whakatu ki runga ki t turanga?

22 E kore hoki tetahi mea i hunā e mahue te whakakite; kahore hoki tetahi mea i hunā, engari kia puta ki te māramatanga.

23 Ki te mea he taringa o tetahi hei whakarongo, kia rongo ia.

24 A i mea ano ia ki a ratou, Kia tupato ki ta koutou e rongo ai: ko te mehua hoki e mehua ai koutou, hei mehua ano tena ki a koutou: a ka tapiritia mai ano *he mea* ma koutou, ma nga kai whakarongo.

25 Ki te whai mea hoki tetahi, ka hoatu ano ki a ia: a ki te kahore he mea a tetahi, ko āna ake ka tangohia i a ia.

26 ¶ A i mea ano ia, E rite ana te rangatiratanga o te Atua ki te tangata i makā e ia te purapura ki te oneone;

27 A moe ana, ara ana, i te po, i te ao, me te tupu ano tera te purapura; na kua roa, tē matauria te peheatanga.

28 E hua ana hoki te whenua i tona kaha ake ano; ko te rau ki mua, ko reira te puku, muri iho ko te witi pakari i roto i te puku.

29 Otira ka rite nga hua, na, ka hohoro te tuku atu i tana toronaihi. kua taea hoki te kotinga.

30 ¶ A i mea ano ia, Me whakarite e tatou te rangatiratanga o te Atua ki te aha? he aha oti te kupu whakarite hei whakaritenga ma tatou?

31 E rite ana ki te pua nani, i tona whakatokanga ki te whenua, ko te iti rawa ia o nga purapura katoa i runga i te whenua:

32 A, ka oti te whakato, ka tupu, ka nui atu i nga otaota katoa, a ka nui ona manga; no ka noho nga manu o te rangi i tona taumarumarutanga iho.

33 Na, he maha ana kupu whakarite pera i korerotia ai e ia te kupu ki a ratou, a ratou hoki i ahei ai te whakarongo.

34 A heoi ano ana kupu ki a ratou, he kupu whakarite anake: a ka mahue ko ratou anake, ka whakaaturia e ia nga mea katoa ki ana akonga.

35 ¶ A i mea ano ia ki a ratou i taua ra, i te mea ka ahiahi, Tatou ka whakawhiti ki tawahi.

36 Na ka tono ratou i te mano kia haere, a ka kawe i a ia, i runga tonu ano ia i te kaipuke. A i a ia ano etahi atu kaipuke nonohi.

37 Na ko te putanga o tetahi hau, he tupuhi, a eke ana nga

ngaru ki runga ki te kaipuke, a tomo noa.
38 Na, i runga ia i tetahi urunga e moe ana, i te kei: a ka whakaara ratou i a ia, ka mea ki a ia, E te Kai whakaako, kahore o whakaaro ki a tatou ka ngaro nei?
39 Na ka ara ia, a riria iho e ia te hau, ka mea ia ki te moana, Kāti, whakamutua. Na mariri iho te hau, a tino marino ana.
40 Katahi ia ka mea ki a ratou, He aha ta koutou e mataku nei? he aha koutou tē whakapono ai?
41 Na ka mataku whakaharahara ratou, ka mea tetahi ki tetahi, Ko wai tenei, ina rongo rawa te hau me te moana ki a ia?

UPOKO 5.

Tangata i nga rewera. 13 *Nga poaka.* 25 *Pakaruhanga toto.* 35 *Kotiro a Hairuha.*

ATO ratou whitinga ki tera taha o te moana, ki te whenua o nga Kararini;
2 Na, mahuta kau i te kaipuke, ka tutaki ki a ia tetahi tangata i roto i nga urupa, he wairua poke tona,
3 Kei nga urupa nei tona nohoanga; a, ahakoa he mekameka, kihai ia i taea te here e tetahi tangata:
4 He maha hoki ona herenga ki nga here waewae, ki nga mekameka, heoi motumotuhia ana e ia nga mekameka, mongamonga noa ano nga here waewae: a kihai tetahi tangata i ahei te whakamarie i a ia.
5 I nga urupa tonu ia, i nga maunga, i te po, i te ao, e hamama ana, e haehae ana i a ia ki te kohatu.
6 A, tona kitenga i a Ihu i tawhiti, oma ana ia, koropiko ana ki a ia,
7 A he nui tona reo ki te karanga, ka mea, Ko te aha taku, tau, e Ihu, e te Tama a te Atua i runga rawa? Ko te Atua taku whakaoati mou, na kaua ahau e whakamamaetia.
8 He meatanga hoki nāna ki a ia, Puta mai i tenei tangata, e te wairua poke.
9 Na ka ui ia ki a ia, Ko wai tou ingoa? A ka whakahokia e tera, ka mea, Ko Rihiona toku ingoa: he tokomaha hoki matou.
10 A, nui atu tana inoi ki a ia kia kaua ratou e tonoa i taua whenua.
11 Na, kei reira, kei nga maunga tetahi kahui poaka e kai ana, tona tini.
12 Na ka inoi nga rewera katoa ki a ia, ka mea, Tonoa matou ki nga poaka, kia tomo matou ki a ratou.
13 Na tukua tonutia ana ratou e Ihu. Heoi, te putanga o nga wairua poke, ka tomo ki nga poaka: te tino rerenga o te kahui ra te pari ki te moana, (me te mea e rua mano;) a paremo iho ki te moana.
14 Na whati ana nga kai whangai o nga poaka, a korerotia ana ki te pa, ki aua whenua. Na ka puta mai ra-

tou kia kite i taua mea kua
meatia nei.
15 A, to ratou taenga ki a
Ihu, ka kite i te tangata i no-
hoia nei e nga rewera, tera
hoki i te rihiona, e noho ana,
kua oti te whakakakahu, kua
tika nga whakaaro: a ka ma-
taku ratou.
16 A ka korerotia ki a ratou
e te hunga i kite te meatanga
ki te tangata i nga rewera, ki
nga poaka hoki.
17 Na ka anga ratou, ka tohe
ki a ia kia haere atu i o ratou
wahi.
18 Ano ka eke ia ki te kai-
puke, ka inoi ki a ia te ta-
ngata i nga rewera, kia waiho
ia hei hoa mona.
19 Otira kihai a Ihu i tuku
i a ia, i mea hoki ki a ia, Hae-
re ki tou whare, ki ou whanau-
nga, ka korero ki a ratou i
nga mea nui i meinga e te Ari-
ki ki a koe, tana atawhaitanga
ano i a koe.
20 Na ka haere ia, ka anga,
ka korero ki Rekaporihi, i nga
mea nui i mea ai a Ihu ki a ia: a
miharo ana nga tāngata katoa.
21 ¶ A, te whitinga ano o Ihu
ki tawahi i runga i te kaipuke,
he rahi te hui i huihui ki a ia:
a i te taha ia o te moana.
22 Na, ko te haerenga mai o
tetahi o nga rangatira o te
whare karakia, ko Hairuha
tona ingoa; a ka kite i a ia,
ka takoto ki ona waewae,
23 A he nui tana inoi ki a
ia, ka mea, E whakahemo-
hemo ana taku tamahine no-
hinohi: kia haere ake koe ki
te whakapa i ou ringa ki a ia
kia ora ai; a ka ora.
24 Na haere tahi ana raua;
a he tini te tangata i aru i a
ia, popō tonu ki a ia.
25 ¶ Na, ko tetahi wahine e
mate ana i te pakaruhanga
toto, tekau ma rua nga tau,
26 A he maha nga meatanga
a nga rata tokomaha ki a ia,
hemo noa ona rawa katoa, tē
matūtū ake tetahi wahi, heoi
kake haere ana *te mate;*
27 A, tona rongonga ki a Ihu,
ka haere mai i muri, i roto i te
mano, a pa ana ki tona kaka-
hu.
28 I mea hoki, Ahakoa pa
kau ahau ki ona kakahu, ka
ora ahau.
29 A mimiti tonu ake te puna
o ona toto; no ka mahara a
roto o tona tinana kua ora ia
i te mate.
30 Na, mohio tonu a Ihu kua
puta he mana i roto i a ia,
ka tāhurihuri i roto i te mano,
ka mea, Ko wai tenei kua pa
nei ki oku kakahu?
31 A ka mea ana akonga ki
a ia, E kite ana koe i te mano
e popō nei ki a koe, a e mea
ana koe, Ko wai tenei kua pa
mai ki a au?
32 Heoi tirotiro ana ia kia
kite i te wahine i mea nei i
tenei mea.
33 Na, ka haere mai te wa-
hine me te wehi, me te wiri, i
mahara hoki ki te mea i meatia
ki a ia, a takoto ana ki tona
aroaro, korerotia katoatia ana
e ia te tikanga ki a ia.
34 Ano ra ko *Ihu* ki a ia, E
ko, na tou whakapono koe i
ora ai; haere marie, kia ora
koe i tou mate.
35 ¶ I a ia ano e korero ana,

ka haere mai etahi *o nga tangata* o te rangatira o te whare
karakia, ka mea, Kua mate to
tamahine: hei aha ake māu
te whakararuraru i te Kai
whakaako?
36 A, rongo kau a Ihu i te
korerotanga o taua kupu, ka
mea ia ki te rangatira o te
whare karakia, Kaua e mataku, ko te whakapono ia, kia
whakapono.
37 A kihai tetahi tangata i
tukua kia haere tahi me ia,
ko Pita anake, ko Hemi, ko
Hoani, teina o Hemi.
38 A, te taenga ki te whare
o te rangatira o te whare karakia, a ka kite ia i te ngangau, i te nui hoki o te tangi,
o te aue a etahi.
39 Tona tomokanga ki roto,
ka mea ia ki a ratou, He aha
koutou ka ngangau ai, ka tangi
ai? kahore te kotiro i mate,
engari e moe ana.
40 Na kataina iho ia e ratou.
Heoi ka oti katoa te pei ki
waho, ka mau ia ki te pāpā,
ki te whaea o te kotiro, ratou
ko ona hoa, a tomo ana ki te
wahi i takoto ai te kotiro.
41 Na ka mau ia ki te ringa
o te kotiro, a ka mea ki a ia,
Tarita kumi; ko tona whakamaoritanga tenei, E ko, ko
taku kupu tenei ki a koe, e ara.
42 Na whakatika tonu ake te
kotiro, a haere ana; kotahi
tekau ma rua hoki ona tau.
Na, ko te tino miharotanga i
miharo ai ratou.
43 A he nui tana whakatupato i a ratou, kia kaua tenei
e mohiotia e tetahi tangata;
a ka kī kia hoatu he kai māna.

UPOKO 6.

Ihu i Nahareta e whakahaweatia ana. 7 Ka ngarea te tekau ma rua. 14 Nga kupu mona. 17 Matenga o Hoani. 30 Merekara whangai.

AI haere ia i reira, a ka tae
ki tona kāinga tupu; me
te aru ano ana akonga i a ia.
2 A, ka taka mai te hapati,
ka anga ia, ka whakaako i roto
i te whare karakia; a ke tokomaha i to ratou rongonga ai
i miharo, i mea, No hea enei
mea a tenei tangata? a he
matauranga aha tenei kua homai nei ki a ia, i oti ai enei
merekara nui i ona ringa?
3 Ehara ianei tenei i te kamura, i te tama a Meri, i te
tuakana o Hemi, o Hohi, o
Hura, o Haimona? a kahore
ianei ona tuāhine i konei, i a
tatou? Heoi hē ana ratou ki
a ia.
4 Otira ka mea a Ihu ki a
ratou, Kei tona kāinga anake,
kei ona whanaunga, kei tona
whare, te poropiti hapa ai i te
honore.
5 A kihai ia i ahei te mea i
tetahi merekara ki reira, heoi
ano ko te whakapa i ona ringa
ki etahi tāngata ngoikore torutoru kia ora ai.
6 A miharo ana ia ki to ratou
whakapono-kore. Na haereerea ana e ia nga kāinga
koraha, a tawhio noa, whakaako ai.
7 ¶ Katahi ia ka karanga i te
tekau ma rua, a ka anga, ka
tono i a ratou tokorua, tokorua; a hoatu ana ki a ratou

he mana hei *pei i* nga wairua
poke.
8 I mea ano ia ki a ratou kia
kaua tetahi mea e mauria ki
te ara, hei te tokotoko anake;
kaua he putea, kaua he taro,
kaua he moni mo roto i te
whitiki:
9 Engari nga hu, e here *na;*
kaua ano e takiruatia nga
koti hei kakahu.
10 A i mea ano ia ki a ratou,
Ka tapoko ki tetahi whare, hei
reira noho ai, a haere noa i
reira.
11 A ki te kahore etahi e
manako ki a koutou, ki te kore
e whakarongo ki a koutou, ka
haere atu i reira, whakanga-
horotia te puehu i raro i o
koutou waewae hei whakaatu
ki a ratou. He pono taku e
mea nei ki a koutou, Erangi
to Horoma, to Komora, i te ra
whakawa e māmā i to taua
pa.
12 Na ka haere ratou, ka
kauwhau kia ripeneta nga tā-
ngata.
13 A he maha nga rewera i
peia, he tokomaha ano nga
turoro i kaukauria ki te hinu,
i whakaorangia.
14 ¶ A, te rongonga *ki a ia* o
Kingi Herora, (kua nui haere
hoki tona ingoa,) ka mea ia,
Kua ara a Hoani Kai iriiri i
te hunga mate, a na reira i
mahi ai nga merekara i roto
i a ia.
15 Ka mea etahi, Ko Iraia
ia. Ko etahi i mea, He poro-
piti ia, he pera ranei me tetahi
o nga poropiti.
16 Heoi, te rongonga o He-
rora, ka mea ia, Ko Hoani
tenei i poutoa e ahau te mā-
tenga: kua ara ia i te hunga
mate.
17 ¶ I tono tangata hoki
taua Herora a hopukia ana
a Hoani, a herea iho ki te
whare herehere, he mea hoki
mo Heroriaha, wahine a tona
teina, a Piripi: kua marenatia
hoki e ia.
18 Na Hoani hoki i mea ki
a Herora, E kore e tika kia
riro i a koe te wahine a tou
teina.
19 Na ka mauāhara a Hero-
riaha ki a ia, a ka mea kia
whakamatea ia; heoi kihai i
taea:
20 I hopohopo hoki a Herora
ki a Hoani, i mahara hoki he
tangata tika, he tapu, na ka
ata tiaki i a ia; a he maha
ana mea i mea ai ia i tona
rongonga ai ki a ia, i whaka-
ahuareka ano ki te whaka-
rongo ki a ia.
21 A ka taka mai tetahi wa
pai, i ta Herora takanga hapa
i tona ra whanautanga ma
ana tāngata nunui, ma nga
rangatira hoia, ma nga tino
tangata o Kariri;
22 Na, te haerenga mai o te
tamahine a taua Heroriaha
ki roto, ka kanikani, a ka
ahuareka a Herora, ratou ko
te hunga e noho tahi ana, ka
mea te kingi ki te kotiro, Mau
e tono ki a au tau e pai ai, a
ka hoatu e ahau ki a koe.
23 Na ka oati ia ki a ia,
Tāu e tono ai ki ahau, aha-
koa ko tetahi taha o toku
rangatiratanga, me hoatu e
ahau ki a koe.
24 Na ka haere ia, ka korero

ki tona whaea, Me tono e au ki te aha? A ka mea tera, Ki te mātenga o Hoani Kai iriiri.

25 Na, hohoro tonu tona haere ki te kingi, ka tono, ka mea, Tāku i pai ai, kia homai e koe ki a au aianei, ko te mātenga o Hoani Kai iriiri i runga i te rihi.

26 Heoi, pouri rawa te kingi; *otira* i whakaaro ki te oati, ki te hunga hoki e noho tahi ana me *ia*, a kihai i pai kia whakakahoretia tāna.

27 Na, tonoa tonutia ana he kai patu e te kingi, i mea hoki kia mauria mai tona mātenga: a haere ana tera, poutoa iho e ia tona mātenga i roto i te whare herehere,

28 A mauria mai ana tona mātenga i runga i te rihi, hoatu ana ki te kotiro: a na te kotiro i hoatu ki tona whaea.

29 Ano ka rongo ana akonga, ka haere ka tango i te tinana, a whakatakotoria ana e ratou ki te urupa.

30 ¶ Na ka huihui nga apotoro ki a Ihu, a korerotia ana e ratou ki a ia nga mea katoa i mea ai ratou, i whakaako ai.

31 Na ka mea ia ki a ratou, Haere mai koutou nei ano ki te koraha, tatou anake, kia tā ai te manawa: he tokomaha hoki e haere mai ana, e haere atu ana, no kihai rawa ratou i watea ki te kai.

32 A haere puku ana ratou ki te koraha, ki tetahi wahi motu ke, ra te kaipuke.

33 A i kite nga mano i to ratou haerenga, a he tokomaha i mātau ki a ia, na ka oma ra uta ki reira i roto i nga pa katoa, a ko ratou kua tae, a huihui ana ki a ia.

34 Ano ka puta a Ihu, a ka kite i te hui nui, ka aroha ki a ratou, no te mea i rite ratou ki te hipi hepara-kore: a ka anga ia, ka ako i a ratou ki nga mea maha.

35 Na kua heke noa atu te ra, a ka haere mai ana akonga ki a ia, ka mea, He wahi koraha tenei, kua heke noa atu ano te ra:

36 Tonoa ratou kia haere ki nga whenua, ki nga kāinga koraha, i tetahi taha, i tetahi taha, ki te hoko taro ma ratou: kahore hoki ā ratou mea hei kai.

37 Na ka whakahokia e ia, a ka mea ki a ratou, Ma koutou e hoatu he kai ma ratou. Ka mea ratou ki a ia, Me haere oti matou ki te hoko taro ki nga pene e rua rau, ka hoatu ai hei kai ma ratou?

38 Ka mea ia ki a ratou, E hia ā koutou taro? tikina tirohia. A ka mohio ratou, na ka mea, E rima, e rua hoki nga ika.

39 Ka mea ia ki a ratou kia meinga ratou katoa kia noho, he nohoanga, he nohoanga, ki runga ki te tarutaru matomato.

40 Na ka noho ratou, he rōpū he rōpū, tataki rau, tataki rima tekau.

41 A ka mau ia ki nga taro e rima ki nga ika hoki e rua, a ka titiro ki runga ki te rangi, ka whakapai, ka whawhati i nga taro, a hoatu ana ki ana

akonga kia whakatakotoria ma ratou; i tuwhaina ano hoki e ia nga ika e rua ma ratou katoa.
42 A kai katoa ana ratou, a ka makona.
43 A kotahi tekau ma rua nga kete i kohia e ratou, kī tonu i nga whatiwhatinga, i nga ika hoki.
44 A me te mea e rima mano nga tane i kai taro ra.
45 ¶ A akiaki tonu iho ia i ana akonga kia eke ki te kaipuke, kia whakawhiti i mua *i a ia* ki tawahi, ki Petahaira, i a ia e tono ana i te mano kia haere.
46 Na, ka mutu tana poroporoaki, ka haere ia ki te maunga, ki te inoi.
47 Na kua ahiahi, a i waenga moana te kaipuke, ko ia anake hoki i uta.
48 Na ka kite ia i a ratou e ruwhā ana i te hoenga; i hē hoki to ratou hau: a, i te wha o nga mataaratanga o te po, ka haere atu ia ki a ratou, i haere *maori* i runga i te moana, me te mea hoki ka pahika ke i a ratou.
49 Ano ka kite ratou i a ia e haere ana i runga i te moana, ka mea ratou, He wairua! a ka aue:
50 I kite hoki ratou katoa i a ia, a ihiihi ana. Na ka hohoro ia te korero ki a ratou, a ka mea ki a ratou, Kia manawanui: ko ahau tenei; kaua e wehi.
51 Na ka eke ia ki te kaipuke, ki a ratou; a mariri iho te hau: a nui atu to ratou oho mauri, miharo ana.
52 Kihai hoki i mahara ki nga taro: he pakeke hoki no o ratou ngakau.
53 A, to ratou whitinga, ka tae ki te whenua o Kenehareta, a u ana ki uta.
54 A, to ratou mahutatanga i te kaipuke, mohio tonu ratou ki a ia,
55 A oma ana puta noa i taua whenua, a tawhio noa, ka anga, ka mau mai i nga turoro i runga i nga moenga ki te wahi i rongo ai ratou kei reira ia.
56 A i ona haerenga katoatanga ki nga kāinga koraha, ki nga pa, ki nga whenua ranei, ka whakatakotoria nga turoro ki nga kāinga hoko, ka inoi ki a ia kia pa kau ratou ki te taniko o tona kakahu: a ora ake nga tāngata katoa i pa ki a ia.

UPOKO 7.

Ka whakahengia nga akonga. 8 *Ta Ihu.* 24 *Wahine Kanaani.* 31 *Turi, whango.*

NA ka huihui ki a ia nga Parihi, me etahi o nga karaipi i haere mai i Hiruharama.
2 A, to ratou kitenga i etahi o ana akonga e kai taro ana me te noa ano nga ringa, ara, kihai i horoia, ka whakahe ratou.
3 E kore hoki e kai nga Parihi, me nga Hurai katoa, ki te kahore i ata horoia nga ringa, e pupuri ana hoki i te whakarerenga iho a nga kaumātua.
4 E kore ano ratou e kai *ina hoki mai* i te kāinga hoko, ki te mea kahore i horoi. He

maha hoki era atu mea kua
riro mai kia puritia e ratou,
nga horoinga o nga kapa, o
nga pāta, o nga mea parahi,
o nga nohoanga.
5 Katahi ka ui nga Parihi
me nga karaipi ki a ia, He
aha o akonga tē haere ai i
runga i te whakarerenga iho
a nga kaumātua, a kahore e
horoi i nga ringa ina kai
taro?
6 Na ka whakahokia e ia,
a ka mea ki a ratou, Tika
rawa ta Ihaia i poropiti ai mo
koutou, mo te hunga tiniha-
nga, te mea hoki i tuhituhia,
Te iwi nei, ko nga ngutu hei
whakahonore i a au, matara
noa atu ia i a au o ratou
ngakau.
7 Otira maumau karakia noa
ratou ki a au, ta ratou nei
hoki e whakaako ai, ko nga
whakahau a te tangata.
8 Kua whakarerea hoki e
koutou ta te Atua kupu ako,
pupuri ai i te whakarerenga
iho a nga tāngata, i nga ho-
roinga o nga pāta, o nga kapa:
he maha hoki nga mea pena
e meinga ana e koutou.
9 I mea ano ia ki a ratou,
Tena ra ta koutou hanga ki
te whakakahore i te whaka-
hau a te Atua, kia mau ai
koutou ki ta koutou whaka-
rerenga iho.
10 I mea hoki a Mohi, Wha-
kahonoretia tou pāpā me tou
whaea; me tenei, Ki te kohu-
kohua e tetahi *tona* pāpā,
whaea ranei, kia mate ia,
mate rawa:
11 Ko koutou ia hei mea, Ki
te mea tetahi ki tona pāpā, ki
tona whaea ranei, Ko taku
mea hei atawhainga mou, he
koropana, ara, he mea i wha-
kaherea,
12 Na, heoi ano a koutou
tukunga i a ia, ki te mea i te-
tahi mea ma tona pāpā, ma
tona whaea ranei;
13 Ka waiho nei e koutou
ta koutou whakarerenga iho,
i whakarerea iho nei e koutou,
hei whakakahore mo ta te
Atua kupu: a he maha nga
mea pena e meinga ana e
koutou.
14 ¶ Na karangatia ana e ia
te mano katoa, a mea ana ki
a ratou, Whakarongo koutou
katoa, kia mātau koutou:
15 Kahore he mea o waho
o te tangata ka tapoko nei ki
roto ki a ia hei whakanoa i a
ia: engari nga mea e puta
ana i roto i a ia, ma enei e
noa ai te tangata.
16 Ki te whai taringa tetahi
hei whakarongo, kia rongo ia.
17 Ano ka mawehe mai ia i
te mano ki te whare, ka ui
ana akonga ki a ia ki te ti-
kanga o tena kupu whaka-
rite.
18 Na ka mea ia ki a ratou,
Ha, e kuare ana ano koutou?
Kahore koutou i mātau, ko
nga mea katoa o waho e ta-
poko nei ki te tangata, e kore
ia e noa i era;
19 No te mea e kore e tapoko
ki tona ngakau, engari ki te
kopu, a puta ana ki te poka,
me te tahi ano i nga kai ka-
toa?
20 I mea ano ia, Ko te mea
e puta ake ana i te tangata,
ma tera e noa ai te tangata.

21 No roto hoki no te ngakau
o nga tāngata te putanga o
nga whakaaro kino, o nga
puremu, o nga moe puku, o
nga kohuru,
22 O nga tahae, o nga hiahia
apo, o nga kino, o te tini-
hanga, o te hiahia taikaha, o
te kanohi kino, o te kohu-
kohu, o te whakapehapeha,
o te wairangi:
23 No roto te putanga ake o
enei kino katoa, a ma reira e
noa ai te tangata.
24 ¶ Na ka whakatika atu ia
i reira, ka haere ki nga wahi
o Taira, o Haironа, a tomo
ana ki tetahi whare, kihai i
pai kia rongo tetahi tangata:
otiia kihai i ngaro.
25 I rongo hoki ki a ia tetahi
wahine, he wairua poke to
tana kotiro, a haere ana, ta-
koto ana ki ona waewae:
26 He wahine Kariki hoki
ia, no Hairopinihia tona iwi;
ka inoi ki a ia kia peia e ia te
rewera i roto i tana kotiro.
27 Na ka mea a Ihu ki a ia,
Tukua kia mātua makona
nga tamariki: e kore hoki e
pai kia tangohia te taro a
nga tamariki, kia makā ma
nga kuri.
28 Na ka whakahokia e ia,
a ka mea ki a ia, Ae ra, e te
Ariki: e kai ana ano nga
kuri i raro i te tepu i nga
kongakonga a nga tamariki.
29 Na ka mea ia ki a ia,
Koia kei tena kupu, haere;
kua puta te rewera i roto i to
kotiro.
30 A, tona haerenga ki tona
whare, na rokohanga atu kua
puta te rewera, a ko tana ko-
tiro e takoto ana i runga i te
moenga.
31 ¶ A i hoki ano ia i nga
wahi o Taira, o Haironа, a
haere ana ki te moana o Ka-
riri, ra waenga o nga wahi o
Rekaporihi.
32 Na ka mauria mai ki a
ia he turi e whango ana; ka
tohe ki a ia kia whakapākia
iho tona ringa ki a ia.
33 Na ka tangohia ia i roto
i te mano ki tahaki, a kuhua
ana ona maihao ki ona ta-
ringa, na ka tuwha, ka wha-
kapa ki tona arero;
34 Ka titiro ki te rangi, ka
hotu tona manawa, ka mea ki
a ia, Epata, ara, Kia puare.
35 Na puare tonu iho ona
taringa, a korokoro noa ana
te here o tona arero, na kua
tika ana korero.
36 Katahi ia ka whakatupato
i a ratou kia kaua e korerotia
ki te tangata: otira whaka-
tupato noa ia i a ratou, nui
noa atu ta ratou korero;
37 A tino miharo rawa ratou,
ka mea, Pai tonu tana mea-
tanga i nga mea katoa: e mea
ana ia i nga turi kia rongo, i
nga reo kore kia korero.

UPOKO 8.

Nga mano e wha. 10 *Nga Parihi e mea ana ki te tohu.* 13 *Kupu mō ratou.* 22 *Matapo.* 27 *Mo tona matenga.* 34 *Kia maia.*

I AUA ra, i te mano e nui
rawa ana, a kahore he kai
ma ratou, ka karanga a Ihu
i ana akonga, ka mea ki a
ratou,
2 E aroha ana ahau ki nga

tāngata, ka toru nei hoki o
ratou ra e noho ana ki a au,
a kahore ā ratou kai:
3 A, ki te tonoa pukutia e
ahau ki o ratou whare, ka
hemo ki te ara: i haere mai
hoki etahi o ratou i tawhiti.
4 Na ka whakahokia ki a ia
e ana akonga, Me aha te tangata
ka makona ai enei i te
taro i konei, i te koraha?
5 Ka ui ia ki a ratou, E hia
ā koutou taro? Ka mea ratou,
E whitu.
6 Na ka mea ia ki te mano
kia noho ki te whenua: a ka
mau ki nga taro e whitu, ka
whakawhetai, ka whawhati, a
hoatu ana e ia ki ana akonga
kia whakatakotoria; a whakatakotoria
ana e ratou ma
te mano.
7 He ika ano ā ratou, torutoru
nei, he mea nonohi: a,
ka mutu te whakapai, ka mea
ia kia whakatakotoria hoki
era.
8 Na kai ana ratou, a ka
makona: a kohia ake ana o
nga whatiwhatinga i toe e
whitu kete.
9 A me te mea e wha mano
te hunga i kai: a tonoa ana
ratou e ia.
10 ¶ Na, eke tonu ia, ratou
ko ana akonga, ki te kaipuke,
a ka tae ki nga wahi o Taramanuta.
11 Na ka haere mai nga
Parihi, ka anga, ka totohe ki
a ia, ka rapu tohu i a ia i
te rangi, hei whakamatautau
mona.
12 Na ka hotu tona wairua,
ka mea ia, He aha tenei whakatupuranga
ka rapu ai i te
tohu? he pono taku e mea nei
ki a koutou, E kore e hoatu
he tohu ki tenei whakatupuranga.
13 ¶ Na mahue ake ratou i a
ia, a eke ana ano ia ki te kaipuke,
rere ana ki tera taha.
14 Na, i wareware ratou ki
te mau taro, a kotahi anake a
ratou taro i te kaipuke.
15 Na ka whakatupato ia i
a ratou, ka mea, Kia mahara,
kia tupato i te rewena a nga
Parihi, i te rewena hoki a
Herora.
16 A ka korerorero ratou ki
a ratou ano, ka mea, No te
mea kahore ā tatou taro.
17 A ka mohio a Ihu, ka
mea ki a ratou, He aha koutou
ka korerorero ai no te
mea kahore ā koutou taro?
kiano koutou i mātau noa,
kiano i mahara? e pakeke
tonu ana ano ranei o koutou
ngakau?
18 He kanohi nei o koutou,
a kahore e kite? he taringa
nei o koutou, a kahore e rongo?
kahore e mahara?
19 I a au i whawhati i nga
taro e rima ma nga mano e
rima, e hia nga kete kī o nga
whatiwhatinga i kohia e koutou?
Ka mea ratou ki a ia,
Kotahi tekau ma rua.
20 I nga *taro* hoki e whitu
ma nga mano e wha, e hia
nga kete kī o nga whatiwhatinga
i kohia e koutou? Ka
mea ratou, E whitu.
21 Na ka mea ia ki a ratou,
He aha ra koutou tē mātau
ai?
22 ¶ A, tona taenga ki Petahaira,
ka kawea mai e ratou

he matapo ki a ia, a ka inoi
ki a ia kia whakapangia e ia.
23 Na ka mau ia ki te ringa
o te matapo, ka arahi i a ia ki
waho o te kāinga; ka tuwha
ki ona kanohi, a whakapakia
ana ona ringa ki a ia, ka ui
ki a ia me kore ia e kite i
tetahi mea.
24 Na ka titiro ake ia, ka
mea, E kite ana ahau i nga
tāngata e haereere ana me te
mea he rakau.
25 Me i reira ka whakapakia
ano nga ringa ki ona kanohi,
a ka mea i a ia kia titiro
mai: na ka ora ia, a ka mā-
rama te titiro ki nga tāngata
katoa.
26 Na ka tono ia i a ia ki
tona whare, ka mea, Kaua
e tomo ki te kāinga, kaua
ano e korerotia ki tetahi i te
kāinga.
27 ¶ Na, ka haere a Ihu ratou
ko ana akonga ki nga kāi-
nga o Hiharia Piripai: a i
te ara ka ui ia ki ana ako-
nga, ka mea ki a ratou, Ki
ta nga tangata kī, ko wai
ahau?
28 Na, ko ta ratou whaka-
hokinga, Ko Hoani Kai iriiri:
ki ta etahi, ko Iraia; a ki ta
etahi, ko tetahi o nga poro-
piti.
29 Na ka mea ia ki a ratou,
A, ki ta koutou kī, ko wai
ahau? Na, ko te whakaho-
kinga a Pita, ka mea ki a ia,
Ko te Karaiti koe.
30 Na ka whakatupato ia i a
ratou, kia kaua ia e korerotia
ki te tangata.
31 ¶ Katahi ia ka anga, ka
whakaako i a ratou, kua ta-
koto te tikanga kia maha nga
mamae o te Tama a te tangata,
kia whakakinongia hoki e nga
kaumātua, e nga tohunga nui,
e nga karaipi, a kia whaka-
matea, kia ara ano hoki ina
pahure nga ra e toru.
32 I korerotia mata-nuitia
ano taua kupu e ia. A ka mau
a Pita ki a ia, ka anga, ka
whakahe ki tana.
33 Otira ka tahuri ia, ka ti-
tiro ki ana akonga, ka wha-
kahe ki ta Pita, ka mea, Haere
ki muri i a au, e Hatana: ka-
hore hoki ou ngakau ki nga
mea a te Atua, engari ki ā
te tangata.
34 ¶ Na ka karangatia e ia
te mano, ratou ko ana akonga,
a ka mea ki a ratou, Ki te
mea tetahi tangata kia haere
mai ki te whai i a au, me
whakakahore ia e ia ano, me
amo tona ripeka, ka aru ai i
a au.
35 Ki te whai tetahi kia ora,
ka mate ia; a ki te mate
tetahi, mona i whakaaro ki a
au, ki te rongo pai ano hoki,
ka ora ia.
36 He aha hoki te pai ki te
tangata, ki te riro i a ia te
ao katoa, a ka kore he ora
mona?
37 He aha hoki ta te tangata
e hoatu ai hei utu mona kia
ora?
38 Ki te whakama hoki tetahi
ki a au me aku korero, i
tenei whakatupuranga pure-
mu, hara; ka whakama ano
te Tama a te tangata ki a ia,
ina haere mai i runga i te
kororia o tona Matua, ratou
ko nga anahera tapu.

UPOKO 9.

Whakaahuatanga ketanga. 11 Iraia. 14 Wairua kino ka peia. 30 Mo tona matenga. 33 Kei whakakake. 38 He aha te kore noa ai e whai tahi.

I MEA ano ia ki a ratou, He pono taku e mea nei ki a koutou, Tenei ano etahi o te hunga e tu nei, e kore e pāngia e te mate, kia kite ra ano i te rangatiratanga o te Atua e haere mai ana i runga i te kaha.

2 A, ka pahure nga ra e ono, ka mau a Ihu ki a Pita, ki a Hemi, ki a Hoani, na kawea ana ratou e ia ki runga ki tetahi maunga tiketike, ko ratou anake: a ka puta ke tona ahua i to ratou aroaro.

3 A, kanapa tonu ona kakahu, ma tonu, me te hukarere; e kore e taea e te kai horoi i runga i te whenua te mea kia pera te ma.

4 Na ka kitea e ratou a Iraia raua ko Mohi: e korerorero ana hoki raua ki a Ihu.

5 Na ka oho a Pita, ka mea ki a Ihu, E te Kai whakaako, he mea pai kia noho tatou ki konei: na kia hangā e matou etahi wharau kia toru; kia kotahi mou, kia kotahi mo Mohi, kia kotahi mo Iraia.

6 Kahore hoki ia i mātau ki tana e korero ai; i wehi hoki ratou.

7 A ko tetahi kapua e taumarumaru ana ki runga ki a ratou: a ka puta he reo i te kapua, e mea ana, Ko taku Tama tenei i aroha ai; whakarongo ki a ia.

8 A, titiro rawa mai ratou ki tetahi taha, ki tetahi taha, kahore a ratou tangata i kite ai, ko ratou anake, ko Ihu.

9 A, i a ratou e heke iho ana i te maunga, ka whakatupato ia i a ratou kia kaua e korerotia ki te tangata ā ratou i kite ai, kia ara ra ano te Tama a te tangata i te hunga mate.

10 A i puritia taua kupu e ratou, ka uiui ki a ratou ano, he aha ra te aranga ake i te hunga mate.

11 ¶ A ka ui ratou ki a ia, ka mea, He aha nga karaipi ka mea ai, ko Iraia kia mātua puta mai?

12 Na ka whakahokia e ia, a ka mea ki a ratou, E puta ana ano a Iraia ki mua, ki te whakatika i nga mea katoa; kua oti ano te tuhituhi mo te Tama a te tangata, kia maha ona mamae, kia whakakahoretia.

13 Ko taku kupu ia tenei ki a koutou, Kua tae mai ano a Iraia, heoi meatia ana e ratou ki a ia ta ratou i pai ai, nga mea hoki i tuhituhia mona.

14 ¶ A, tona taenga ki nga akonga, ka kite ia he rahi te hui e karapoti ana i a ratou, me nga karaipi e totohe ana ki a ratou.

15 A kite kau te mano katoa i a ia, ka miharo, a oma ana, oha ana ki a ia.

16 Na ka ui ia ki nga karaipi, He aha ta koutou e totohe na ki a ratou?

17 Na ka whakahokia e te-

tahi i roto i te mano, ka
mea, E te Kai whakaako, kua
kawea mai e ahau taku tama
ki a koe, he wairua reo-kore
tona;
18 A i nga wahi e hopu ai *te
wairua* i a ia, ka taia iho:
tutū ana te huka, tetea noa
iho ona niho, a pakoko haere
ana: i mea ano ahau ki āu
akonga kia peia ia ki waho;
heoi kihai i taea e ratou.
19 Na, ko tana whakaho-
kinga ki a ia, ka mea, E te
uri whakapono-kore, kia pe-
hea te roa o taku nohoanga
ki a koutou? kia pehea te
roa o taku manawanuitanga
ki a koutou? Kawea mai ki
a au.
20 Na, kawea mai ana ia ki
a ia: a, tona kitenga i a ia,
na, haea tonutia iho ia e te
wairua; a hinga ana ia ki te
whenua, ka oke, ka huka.
21 Na ka ui ia ki tona ma-
tua, Pehea te roa o tenei mea
i a ia? Ka mea mai ia, No
te tamarikitanga:
22 A he maha ana turaka-
nga i a ia ki te kapura, ki te
wai, kia ngaro ai: otira ki te
taea e koe te aha ranei, aro-
haina maua, kia puta to wha-
kaaro ki a maua.
23 Ka mea a Ihu ki a ia,
Ki te taea e koe te whaka-
pono, ka taea nga mea katoa
e te tangata whakapono.
24 Na, karanga tonu mai te
matua o te tama, ka mea, me
te heke ano nga roimata, E
whakapono ana ahau, e te
Ariki; kia puta to whakaaro
ki taku whakapono-kore.
25 Na, te kitenga o Ihu i te
mano e oma mai ana, ka riria
e ia te wairua poke, ka mea
ki a ia, E te wairua reo-kore,
turi, ko taku kī tenei ki a
koe, Puta mai i roto i a ia,
kaua ano e tomo ki roto ki a
ia a muri ake nei.
26 Na, hamama ana tera,
a haehae noa iho i a ia, a
puta ana ki waho: no ka
pera *taua tangata* me te tu-
papaku, a he tokomaha i mea,
Kua mate.
27 Na ka mau a Ihu ki tona
ringa, ka whakaara i a ia;
a ka whakatika ia.
28 A ka tomo ia ki te whare,
ka ui puku ana akonga ki a
ia, He aha matou tē ahei ai
te pei i a ia ki waho?
29 Ano ra ko ia ki a ratou,
E kore e puta noa te pena,
ma te inoi anake, ma te noho-
puku.
30 ¶ Na ka hapainga e ratou
i reira, a haere ana ra wae-
nganui o Kariri; a kihai ia i
pai kia rangona e tetahi.
31 Ko tana hoki tena i wha-
kaako ai ki ana akonga, i mea
ai ki a ratou, Ka tukua te
Tama a te tangata ki nga
ringa o nga tāngata, a ma
ratou ia e whakamate; a ka
oti ia te whakamate, ka ara
ake i te toru o nga ra.
32 Na, kihai ratou i mātau
ki taua kupu, a ka mataku
ki te ui ki a ia.
33 ¶ Na, tona taenga ki Ka-
perenauma: a i a ia i roto i
te whare, ka ui ia ki a ratou,
He aha ta koutou i korerorero
ai ki a koutou i te ara?
34 A kihai ratou i kīkī: ko
ta ratou hoki i korerorero ai

ki a ratou i te ara, ko wai e
nui rawa.
35 Na ka noho ia, a ka ka-
ranga i te tekau ma rua, ka
mea ki a ratou, Ki te whai
tetahi kia waiho ko ia hei
mua, ka waiho ia hei muri i
te katoa, hei kai mahi ma te
katoa.
36 I mau ano ia ki tetahi
tamaiti nohinohi, a whaka-
turia ana ki waenganui i a
ratou: na, ka okooko i a ia,
a ka mea ki a ratou,
37 Ki te manako tetahi ki
tetahi o nga tamariki penei,
he whakaaro ki toku ingoa,
e manako ana ia ki a au: a
ki te manako tetahi ki a au,
ehara ahau i tana i manako
ai, engari ko toku kai tono
mai.
38 ¶ Na ka oho a Hoani ki
a ia, ka mea, E te Kai wha-
kaako, i kite matou i tetahi
e pei rewera ana i runga i tou
ingoa, a kahore e haere tahi
tatou: na, riria iho e matou,
mona kahore e haere tahi
tatou.
39 Na ka mea a Ihu, Kaua
ia e riria: ki te mea hoki
noku te ingoa e mahi mere-
kara ai tetahi, e kore e ho-
horo tana korero kino moku.
40 Ko ia hoki ehara i te
hoa riri ki a tatou, no tatou
ia.
41 Ki te whakainumia kou-
tou e tetahi ki te kapa wai,
he whakaaro ki toku ingoa,
no te mea no te Karaiti kou-
tou, he pono taku e mea nei
ki a koutou, e kore ia e hapa i
tona utu.
42 Na, ki te mea tetahi kia
hē tetahi o enei mea nonohi
e whakapono nei ki a au, he
nui te pai ki a ia ki te wha-
kawerewerea tetahi kohatu
mira ki tona kakī, a ka makā
ia ki te moana.
43 Na, ki te hē koe i tou
ringa, poutoa: he nui hoki
te pai ki a koe kia tomo mutu
koe ki te ora, a kia kaua e
haere me te mau ano nga
ringa e rua ki Kehena, ki te
kapura e kore e tineia:
44 Ki te wahi e kore ai e
mate to ratou kutukutu, ki
te kapura e kore e tineia.
45 Ki te hē ano koe i tou
waewae, poutoa: he nui hoki
te pai ki a koe kia tomo kopa
koe ki te ora, a kia kaua e
makā me te mau ano nga
waewae e rua ki Kehena, ki
te kapura e kore tineia:
46 Ki te wahi e kore ai e
mate to ratou kutukutu, ki te
kapura e kore e tineia.
47 Ki te hē ano koe i tou
kanohi, makā atu: he pai
hoki ki a koe kia tomo ka-
nohi tahi ki te rangatira-
tanga o te Atua, a kia kaua
koe e makā me nga kanohi e
rua ki te kapura o Kehena:
48 Ki te wahi e kore ai e
mate to ratou kutukutu, ki
te kapura e kore e tineia.
49 Ta te mea ka totetia nga
tāngata katoa ki te kapura,
ka totetia ano nga patunga
tapu katoa ki te tote.
50 He pai te tote: otira
ki te pirau te tote, ma te
aha e whai tikanga tote ai?
Kia whai tote i roto i a kou-
tou, kia mau hoki te rongo
a tetahi ki tetahi.

UPOKO 10.

Whakarere wahine. 13 *Mo nga tamariki.* 17 *Tangata taonga.* 23 *Whakarere taonga.* 32 *Mo tona matenga, aranga.* 35 *Patu i te whakakake o Hoani ma.* 46 *Paratimiuha.*

NA ka whakatika ia i reira,
a haere ana ki nga wahi
o Huria, ra tera taha o Horano: na, ka huihui mai ano nga mano ki a ia; a ka whakaako ano ia i a ratou, ko tana hanga hoki ia.

2 Na ka haere mai nga Parihi, ka ui ki a ia, He mea tika ranei kia whakarere te tangata i *tana* wahine? he whakamatautau hoki mona.

3 Na ka whakahokia e ia, a ka mea ki a ratou, He aha ta Mohi i mea ai ki a koutou?

4 Ka ki mai ratou, I tukua e Mohi kia tuhituhia he pukapuka whakarere, ka whakarere ai.

5 Na ka whakahokia e Ihu, a ka mea ki a ratou, Na te pakeke o o koutou ngakau i tuhituhia ai e ia tenei kupu ako ki a koutou.

6 I te orokohanganga ia, i hangā raua e te Atua he tāne he wahine.

7 Mo konei ka mahue i te tangata tona pāpā me tona whaea, a ka piri ki tana wahine;

8 A hei kikokiko kotahi raua tokorua: na, heoi ano to raua tokoruatanga, engari kotahi ano kikokiko.

9 Na, ā te Atua i hono ai, kaua e wehea e te tangata.

10 A i te whare ka ui ano ana akonga ki a ia ki taua mea.

11 A ka mea ia ki a ratou, Ki te whakarere tetahi i tana wahine, a ka marena i tetahi atu, e puremu ana ia, e hara ana ki tera.

12 Ki te whakarere ano te wahine i tana tane, a ka marenatia ki tetahi atu, e puremu ana ia.

13 ¶ Na ka kawea mai ki a ia etahi tamariki nonohi, kia pa ai ia ki a ratou: otira ka riria e nga akonga te hunga nana i kawe mai.

14 A, te kitenga o Ihu, ka riri, a ka mea ki a ratou, Tukua nga tamariki nonohi kia haere mai ki a au, kaua hoki ratou e araia atu: no nga penei hoki te rangatiratanga o te Atua.

15 He pono taku e mea nei ki a koutou, Ki te kahore e rite te tango a tetahi i te rangatiratanga o te Atua ki ta te tamaiti nohinohi, e kore ia e tomo ki roto.

16 Na, okookona ana ratou e ia, whakapakia iho ona ringa ki a ratou, a manaakitia ana ratou.

17 ¶ Na, i a ia e haere ana i te huarahi, ka oma mai tetahi, tukua iho ana nga turi ki a ia, ka ui ki a ia, E te Kai whakaako pai, me aha ahau ka whiwhi ai ki te oranga tonutanga?

18 Na ka mea a Ihu ki a ia, He aha ahau i kiia ai e koe he pai? kahore tetahi

i pai, kotahi anake ko te Atua.
19 E mātau ana koe ki nga ture, Kaua e puremu, Kaua e patu tangata, Kaua e tahae, Kaua e whakapae teka, Kaua e kaiā, Whakahonoretia tou pāpā me tou whaea.
20 Na ka whakahokia mai e tera, a ka mea ki a ia, E te Kai whakaako, kua rite katoa enei mea i a au no toku tamarikitanga ake.
21 Na ka titiro a Ihu ki a ia, ka aroha ki a ia, ka mea ki a ia, Kotahi te mea kahore nei i a koe: haere, hokona ou mea, ka hoatu ki nga rawakore, a e whai taonga koe ki te rangi: katahi ka amo i te ripeka, ka aru i a au.
22 Otira i mamae ia i taua kupu, a haere pouri ana: he maha hoki ona taonga.
23 ¶ Na ka tirotiro a Ihu, ka mea ki ana akonga, Anō te whakauaua o te tapoko o te hunga taonga ki te rangatiratanga o te Atua!
24 Na ka miharo nga akonga ki ana kupu. A ka whakahokia ano e Ihu, ka mea ki a ratou, E tama ma, anō te whakauaua o te tapoko ki to te Atua rangatiratanga o te hunga e whakawhirinaki ana ki te taonga!
25 Erangi te haere o te kamera ra te kowhao o te ngira, he mea takoto noa, he *whakauaua* rawa ia te haere o te tangata taonga ki roto ki te rangatiratanga o te Atua.
26 Na, rahi rawa to ratou miharo, a ka mea ki a ratou ano, Ko wai ra e ora?
27 Na ka titiro a Ihu ki a ratou, ka mea, E kore tenei e taea e te tangata, ki te Atua ia e taea ano: e taea hoki nga mea katoa e te Atua.
28 Katahi ka anga a Pita ka mea ki a ia, Na, kua mahue nei i a matou nga mea katoa, kua aru nei i a koe.
29 Na ka whakahokia e Ihu, a ka mea, He pono taku e mea nei ki a koutou, Ki te whakarerea e tetahi tangata, he whare, he teina, he tuāhine, he pāpā, he whaea, he wahine, he tamariki, he māra, he whakaaro hoki nāna ki a au, ki te rongo pai ano hoki,
30 Ina, tataki rau nga mea e riro i a ia i tenei wa, he whare, he teina, he tuāhine, he whaea, he tamariki, he māra, me te whakatoinga: a i te ao meake puta, he oranga tonutanga.
31 He tokomaha ia o mua e waiho ki muri; ko o muri hoki ki mua.
32 ¶ Na, i te huarahi ratou e haere ana ki Hiruharama; me te haere ano a Ihu i mua i a ratou: na, e miharo ana ratou; e aru mataku ana. Heoi ka mau ano ia ki te tekau ma rua, ka anga ka korero ki a ratou i nga mea meāke pa ki a ia,
33 Nana, e haere ana tenei tatou ki Hiruharama; a ka tukua te Tama a te tangata ki nga tohunga nui, ki nga karaipi; a ka kiia ia e ratou kia mate, ka tukua hoki ia e ratou ki nga tauiwi:
34 A ka tawaia ia, ka whiua,

ka tuwhaina, ka whakamatea:
a i te toru o nga ra ka ara.
35 ¶ Na ka haere ki a ia a
Hemi raua ko Hoani, nga tama a Heperi, ka mea, E te
Kai whakaako, e mea ana
maua kia meatia e koe ta
maua e inoi ai.
36 Na ka mea ia ki a raua,
He aha ta korua e mea ai kia
meatia e ahau ma korua?
37 Ka mea raua ki a ia, Tukua
ki a maua kia noho, tetahi ki
tou matau, tetahi ki tou maui,
i tou kororia.
38 Na, ko te meatanga a
Ihu ki a raua, Kahore korua
e mātau ki ta korua e inoi
nei. E ahei ranei korua te
inu i te kapa ka inumia nei e
ahau? kia iriiria ki te iriiringa ka iriiria nei ahau?
39 Ka mea raua ki a ia, E
ahei ano. Ka kī a Ihu ki
a raua, E inu ano korua i
te kapa ka inumia e ahau; e
iriiria korua ki te iriiringa
e iriiria ai ahau:
40 Tena ko te noho ki toku
matau, ki toku maui, ehara i
te mea maku e hoatu, engari
ka riro i te hunga i whakaritea
nei mo ratou.
41 A, te rongonga o te tekau,
ka anga ka riri ki a Hemi raua
ko Hoani.
42 Na ka karangatia ratou e
Ihu, a ka mea ia ki a ratou, E
mahara ana koutou, ko te
hunga e kiia ana he kawana
no nga tauiwi, hei whakatupu
rangatira ki a ratou; a ko o
ratou tāngata rarahi hei akiaki i a ratou.
43 Otira e kore e pera i roto
i a koutou: engari ki te mea
tetahi kia whakatupu tangata
rahi i roto i a koutou, me whakatupu kai mahi ia ma koutou:
44 A ki te mea tetahi o koutou kia whakatupu tino tangata, me whakatupu pononga ia ma te katoa.
45 Kihai nei hoki te Tama
a te tangata i haere mai kia
mahia he mea māna, engari
kia mahi ia, kia tuku hoki i a
ia kia mate hei utu mo nga
tāngata tokomaha.
46 ¶ Na ka tae ratou ki Heriko: a i a ia e haere atu ana
i roto i Heriko, ratou ko ana
akonga, ko te mano tini, e
noho ana a Paratimiuha, tama
a Timiuha, he matapo, i te
taha o te ara, ki te tono mea
māna.
47 A, tona rongonga, ko Ihu
o Nahareta tena, ka anga ia
ka karanga, ka mea, E Ihu, e
te Tama a Rawiri, kia aroha
ki a au.
48 A he tokomaha ki te riri
i a ia kia noho puku: heoi
tino rahi ake tana karanga,
E te Tama a Rawiri, kia aroha
ki a au.
49 Na ka tu a Ihu, ka mea
kia karangatia ia. A karangatia ana e ratou te matapo,
ka mea ki a ia, Kia maia,
whakatika; e karanga ana ia
i a koe.
50 Na ka whakarerea e ia
tona kakahu, a whakatika
ana, haere ana ki a Ihu.
51 Na ka oho a Ihu, ka mea
ki a ia, He aha tāu e hiahia
na kia meatia e ahau māu?
Ka kī te matapo ki a ia, E te
Ariki, kia titiro ahau.

52 Ka mea a Ihu ki a ia,
Haere; na tou whakapono koe
i ora ai. Na, titiro tonu iho
ia, a aru ana i a Ihu i te ara.

UPOKO 11.

Ki Hiruharama i runga i te kaihe. 12, 20 *Te piki.* 15 *Hokohoko i roto i te temepara.* 27 *Nga mangai o nga tino tohunga ka purua.*

ANO ka tata ratou ki Hiruharama, ki Petapaki, ki Petani, *a ka tae* ki maunga Oriwa, tokorua ana akonga i tonoa e ia,

2 I mea ano ia ki a raua,
Haere ki te kāinga e anga
mai ana ki a korua: a tomo
kau ki reira, ka kite i tetahi
kuao e here ana, kahore ano
kia nohoia e te tangata; wetekina, arahina mai.

3 A ki te kī mai tetahi tangata ki a korua, He aha tenei ka
meinga ai e korua? ka mea
atu, E mea ana te Ariki ki a
ia māna; na, ka tukua tonutia
mai ki konei.

4 Na, haere ana raua, a ka
kitea te kuao e here ana ki te
kuwaha i waho, i te pekanga o
te ara; a wetekina mai ana e
raua.

5 A ka mea etahi o te hunga
e tu ana i reira ki a raua, He
aha ta korua e wewete na i te
kuao?

6 Na, ka korerotia e raua ki
a ratou ta Ihu i mea ai: a tukua mai ana raua e ratou.

7 A ka arahina te kuao ki a
Ihu, na, wharikitia ana o raua
kakahu ki runga ki a ia; a
noho ana ia i runga.

8 Na, he tokomaha i whariki
i o ratou kakahu ki te ara:
ko etahi i kokoti i nga manga
o nga rakau, a wharikitia ana
ki te ara.

9 Ko te hunga i haere i mua,
me te hunga i haere i muri, i
karanga, i mea, Ohana; Ka
whakapaingia ia e haere mai
ana i runga i te ingoa o te
Ariki:

10 Ka whakapaingia te rangatiratanga o to tatou matua,
o Rawiri, e haere mai ana i
runga i te ingoa o te Ariki:
Ohana i runga rawa.

11 Na ka tomo a Ihu ki Hiruharama, ki roto hoki ki te
temepara: a tirotirohia iho e
ia nga mea katoa, ko te wa
hoki ia o te ahiahi, na, haere
ana ia ratou ko te tekau ma
rua ki Petani.

12 ¶ Na, i te aonga ake, i a
ratou kua riro mai i Petani,
ka hiakai ia:

13 A, tona kitenga i tetahi
piki i tawhiti, he rau ona,
ka haere atu, me kore e kitea
tetahi mea i runga: a, tona
taenga atu, kihai i kitea e ia
tetahi mea, he rau anake;
ehara hoki i te po piki.

14 Na ka oho a Ihu, ka mea
ki taua *rakau*, Kaua rawa te
tangata e kai i tetahi hua ou
ake tonu atu; me te whakarongo ano ana akonga.

15 ¶ A ka tae ratou ki Hiruharama: na, te tomokanga o
Ihu ki te temepara, ka anga
ka pei ki waho i te hunga e
hoko atu ana, e hoko mai ana
i roto i te temepara, a hurihia
ake nga tepu o nga kai whakawhitiwhiti moni, me nga no-

hoanga o nga kai hoko ku-
kupa ;
16 Kihai ano i tukua kia
kawea tetahi oko e te tangata
ra te temepara.
17 A i whakaako ia, i mea ki
a ratou, Kahore koia i tuhi-
tuhia, Ka karangatia toku
whare he whare inoi mo nga
tauiwi katoa ? otiia kua mei-
nga nei e koutou hei ana mo
nga kai pahua.
18 A i rongo nga karaipi me
nga tohunga nui, a ka rapu
ki te pehea e whakangaromia
ai ia : i mataku hoki ratou i a
ia, no te mea i miharo te
mano katoa ki tana ako.
19 Ano ka ahiahi, ka haere
ia ki waho o te pa.
20 ¶ A i te atatu, i a ratou
e haere ana, ka kite i te piki
kua maroke ake i nga pakiaka.
21 Na ka mahara a Pita, a
ka mea ki a ia, E te Kai wha-
kaako, na, te piki i kangā ra
e koe, kua maroke.
22 Na ka whakahokia e Ihu,
a ka mea ki a ratou, Kia mau
te whakapono ki te Atua.
23 He pono hoki taku e mea
nei ki a koutou, Ki te mea
tetahi ki tenei maunga, Kia
rangā atu koe, kia whakatakā
ki te moana ; a e kore e ruarua
tona ngakau, engari ka wha-
kaponohia e ia te putanga o
nga mea i kiia e ia ; ka whi-
whi ia ki tana i mea ai.
24 Koia ahau ka mea nei ki
a koutou, Ko nga mea katoa
e tono ai koutou ina inoi, me
whakapono ka riro i a koutou,
a ka whiwhi koutou.
25 A ka tu koutou, ka kara-
kia, ki te mea he take riri to
koutou ki tetahi, murua : kia
murua ai hoki o koutou hē e
to koutou Matua i te rangi.
26 Na, ki te kore koutou e
muru, e kore ano to koutou
Matua i te rangi e muru i o
koutou hē.
27 ¶ Na ka haere ano ratou
ki Hiruharama : a i a ia e
haereere ana i te temepara,
ka haere mai ki a ia nga to-
hunga nui, me nga karaipi,
me nga kaumatua ;
28 A ka mea ki a ia, Tena,
te mana i meatia ai enei mea
e koe ? na wai hoki tenei
mana i hoatu ki a koe, i mea
ai koe i enei mea ?
29 Na ka whakahokia e Ihu,
ka mea ki a ratou, Maku ano
e ui ki a koutou kia kotahi
kupu, a ma koutou e whaka-
hoki mai ki a au, katahi ka
korerotia e ahau ki a koutou
te mana i mea ai ahau i enei
mea.
30 Te iriiringa a Hoani, no
te rangi, no nga tāngata ra-
nei ? korerotia mai ki a au.
31 A ka korerorero ratou ki
a ratou ano, ka mea, Ki te
mea tatou, No te rangi ; e mea
mai ia, Ha, he aha koutou tē
whakapono ai ki a ia ?
32 A ki te mea tatou, No nga
tāngata ; ka mataku ratou i
te iwi : ki ta ratou katoa hoki
he poropiti pono a Hoani.
33 Na, ka whakahokia e
ratou, ka mea ki a Ihu, Ka-
hore matou e kite. Na, ko te
whakahokinga a Ihu, ka mea
ki a ratou, E kore ano e kore-
rotia e ahau ki a koutou te
mana i mea ai ahau i enei
mea.

UPOKO 12.

Mo nga Hurai. 13 *Ta Hiha ki a Hiha.* 18 *He o nga Haruki.* 28 *Te ture nui.* 35 *Kuaretanga ki a ia.* 41 *Patene a te pouaru.*

NA ka timataia e ia tetahi kupu whakarite ki a ratou. I whakatokia e tetahi tangata he māra waina, a taiepatia ana ki te taiepa, na ka keria te takotoranga waina, a hangā ana tetahi whare tiketike, a tukua ana e ia ki nga kai mahi, na,ko tona haerenga ki tawhiti.

2 A i te po i tika ai ka tonoa e ia he pononga ki nga kai mahi, ki te tiki i etahi hua o te māra waina i nga kai mahi.

3 Na ka mau ratou ki a ia, a whiua ana ia, tonoa kautia atu ana.

4 Na ka tonoa ano e ia ki a ratou tetahi atu pononga; a ka akina ia e ratou ki te kohatu, ngawhā iho tona mātenga, a, ka oti ia te tukino, ka tonoa atu.

5 Na ka tonoa ano e ia tetahi atu; a whakamatea iho ia e ratou; me era atu, tona tini, ko etahi i whiua, ko etahi i whakamatea.

6 Na, kotahi ake ano tāna, he tama aroha nāna, a muri rawa iho ka tonoa hoki ia ki a ratou, i mea ia, E hopohopo ratou ki taku tama.

7 Na ka mea aua kai mahi ki a ratou ano, Ko te tangata tenei mona te kāinga; tena, tatou ka whakamate i a ia, a mo tatou te kāinga.

8 Na ka mau ratou ki a ia, whakamatea iho, a makā ana ki waho o te māra waina.

9 Na, ka pehea te rangatira o te māra waina? ka haere mai ia ka whakangaro i nga kai mahi, a ka hoatu te māra waina ki etahi atu.

10 Kahore koia koutou i kite i tenei karaipiture; Ko te kohatu i kapea e nga kai hanga, kua meinga hei upoko mo te kokonga:

11 Na te Ariki tenei, a he mea whakamiharo ki o tatou kanohi?

12 Na ka whai ratou kia hopukina ia, otiia i mataku i te mano: i mātau hoki ratou mo ratou te kupu whakarite i korerotia nei e ia: na, whakarerea ana ia, haere ana ratou.

13 ¶ Na ka tonoa e ratou ki a ia etahi o nga Parihi, ratou ko nga tāngata whaka Herora, hei hopu mo tetahi kupu āna.

14 A, to ratou taenga mai, ka mea ki a ia, E te Kai whakaako, e mātau ana matou he kupu pono tāu, e kore ano ta te tangata e whakaaroa e koe: e kore ano koe e titiro ki te kanohi tangata, engari e whakaako ana i te ara o te Atua i runga i te pono. He mea tika ranei te hoatu takoha ki a Hiha, ehara ranei?

15 Me hoatu ranei e matou, kaua ranei e hoatu? Otira i mohio ia ki ta ratou tinihanga, a ka mea ki a ratou, He aha koutou ka whakamatautau ai i a au? mauria mai he pene ki a au, kia kite ai ahau.

16 A mauria mai ana. Na, ko tana meatanga ki a ratou,

No wai tenei ahua me te tuhituhinga? Ka mea ratou ki a ia, No Hiha.
17 Na ka whakahokia e Ihu, ka mea ki a ratou, Hoatu ki a Hiha nga mea a Hiha, ki te Atua ano nga mea a te Atua. A miharo ana ratou ki a ia.
18 ¶ Na ka haere ki a ia nga Haruki, e mea nei kahore he aranga; ka ui ki a ia, ka mea,
19 E te Kai whakaako, i tuhituhi a Mohi ki a matou, Ki te mate te tuakana o tetahi tangata, a ka waiho *tana* wahine, kahore hoki he tamariki hei waihotanga iho, me tango tana wahine e tona teina, ka whakatupu uri ai mo tona tuakana.
20 Na, tokowhitu taua whanau i mua, he tuakana, he teina: a ka tango to mua i te wahine, a mate iho ia, kahore hoki he uri hei waihotanga iho.
21 Katahi ka tango te tuarua i a ia, ka mate, kahore ano hoki ona uri hei waihotanga iho: pera tonu ano hoki te tuatoru.
22 I tango ano te tokowhitu i a ia, a kahore o ratou uri hei waihotanga iho: muri rawa iho ka mate ano te wahine.
23 Na, i te aranga, i te mea ka ara ratou, ma wai o ratou te wahine? he wahine hoki ia na ratou tokowhitu.
24 Na ka whakahokia e Ihu, ka mea ki a ratou, Ehara ianei tenei i te mea i hē ai koutou, kahore nei hoki e mohio ki nga karaipiture, ki te kaha hoki o te Atua?
25 I te mea hoki ka ara ratou i te hunga mate, e kore e marena, e kore ano e hoatu kia marenatia; engari ka rite ki nga anahera o te rangi.
26 Na, te hunga mate, to ratou aranga mai; kahore koutou i kite i roto i te pukapuka a Mohi, i ta te Atua i kī ai ki a ia, i tera i te rakau, i mea ai, Ko te Atua ahau o Aperahama, ko te Atua o Ihaka, ko te Atua o Hakopa?
27 Ehara ia i te Atua no te hunga mate, engari he Atua no te hunga ora: na, nui atu to koutou hē.
28 ¶ A, te haerenga mai o tetahi o nga karaipi, te rongonga ki a ratou e totohe ana, a ka kite he pai tana whakahoki ki a ratou, ka ui ki a ia, Ko tehea te tuatahi o nga ture katoa?
29 Na, ko te whakahokinga a Ihu ki a ia, Te tuatahi o nga ture katoa, Whakarongo, e Iharaira; Ko te Ariki, ko to tatou Atua, he Ariki kotahi:
30 Kia whakapaua hoki tou ngakau, tou wairua, tou hinengaro, tou kaha, ki te aroha ki te Ariki, ki tou Atua: ko te ture tuatahi tenei.
31 A e rite ana ano te tuarua, ko ia tenei, Kia aroha koe ki tou hoa tata, anō ko koe. Kahore he ture ke atu e rahi ake ana i enei.
32 Na ka mea te karaipi ki a ia, Ka pai, e te Kai whakaako, he pono to korero: no te mea kotahi ano te Atua; a kahore atu tetahi, ko ia anake:

33 Ko te whakapaunga hoki
o te ngakau, o te hinengaro,
o te wairua, o te kaha, ki te
aroha ki a ia, me te aroha ki
tona hoa tata, anō ko ia, nui
atu tena i nga tahunga tinana
me nga patunga tapu katoa.
34 A, te kitenga o Ihu he
kupu mohio tana i whakahoki
ai, ka mea ki a ia, Kahore
koe i matara atu i te ranga-
tiratanga o te Atua. A kihai
tetahi tangata i maia ki te ui
ki a ia i muri iho.
35 ¶ Na ka kī a Ihu, ka mea,
i a ia e whakaako ana i roto i
te temepara, Na te aha nga
karaipi ka mea ai, he tama
na Rawiri a te Karaiti?
36 Na Rawiri ake hoki te
kupu, ara, na te Wairua Tapu,
I mea te Ariki ki toku Ariki,
Hei toku matau koe noho ai,
kia meinga ra ano e ahau ou
hoa riri hei turanga waewae
mou.
37 Na ka karangatia nei ia
e Rawiri ake ano, He Ariki;
a no hea ia i tama ai ki a ia?
A ahuareka ana te mano tini
ki te whakarongo ki a ia.
38 Na i mea ano ia ki a
ratou i tana akoranga, Kia
tupato ki nga karaipi, ko ta
ratou e rawe ai ko nga
kakahu roroa ina haereere,
me nga ohatanga i nga kāinga
hoko,
39 Me nga nohoanga ra-
ngatira i nga whare karakia,
me nga nohoanga rangatira i
nga hākari:
40 Ka pau nei i a ratou nga
whare o nga pouaru, a e inoi
roa ana, he ahua kau: he nui
rawa te mate e pa ki enei.
41 A i te noho a Ihu i te
ritenga atu o te takotoranga
moni, e matakitaki ana ki te
mano e panga moni ana ki
te takotoranga moni: a he
tokomaha nga tāngata tao-
nga, he maha hoki nga mea
i pangā e ratou.
42 Na, ko te haerenga mai o
tetahi pouaru rawakore, makā
ana e ia nga mea nohinohi e
rua, kotahi ia patene.
43 Na ka karangatia e ia
ana akonga, ka mea ki a
ratou, He pono taku e mea
nei ki a koutou, Ko ta tenei
pouaru rawakore i maka ai,
nui atu i ā ratou katoa e
maka ra ki te takotoranga
moni:
44 Ko ratou katoa hoki, he
hira nei o ratou, a makā ana
ko tetahi wahi; ko tenei ia
he rawakore, a makā ana āna
mea katoa, *ara*, tona oranga
katoa.

UPOKO 13.

Temepara ka kore. 9 *Nga tohu.* 24 *Tona haerenga mai.* 28 *Kia mataara.*

A I a ia e haere atu ana i te
temepara, ka mea tetahi
o ana akonga ki a ia, E te
Kai whakaako, nana, te tu o
nga kohatu, te tu o nga
whare!
2 Na ka whakahokia e Ihu,
ka mea ki a ia, Ka kite koe
i enei whare nunui? e kore
tetahi kohatu e waiho i runga
i tetahi kohatu, engari ka
whakahoroa.
3 A, i a ia e noho ana i
maunga Oriwa i te ritenga o
te temepara, ka ui puku ki a

ia a Pita, a Hemi, a Hoani, a Anaru,
4 Korerotia mai ki a matou, ko a hea enei mea, a he aha te tohu ina tata enei mea katoa te rite?
5 Na, ko te whakahokinga a Ihu ki a ratou, ka anga ka korero, Kia tupato kei mamingatia koutou e te tangata:
6 He tokomaha hoki e haere mai i runga i toku ingoa, e mea, Ko ahau *ia;* a he tokomaha e mamingatia.
7 A e rongo koutou ki nga pakanga, ki nga rongo pakanga, kei ohorere: kua takoto hoki he putanga *mo aua mea;* taihoa ia te mutunga.
8 E whakatika hoki tetahi iwi ki tetahi iwi, tetahi rangatiratanga ki tetahi rangatiratanga: a he tini nga wahi e puta ai te ru, ka puta ano hoki nga po mate kai, me nga whakaohooho: ko nga timatanga enei o nga mamae.
9 ¶ Na, kia tupato ki a koutou: ka tukua hoki koutou ki nga runanga; ka whiua i roto i nga whare karakia: a ka whakaturia ki te aroaro o nga kawana, o nga kingi, mo te whakaaro ki a au, hei mea whakaatu ki a ratou.
10 Kua takoto ia te tikanga kia mātua kauwhautia te rongo pai ki nga tauiwi katoa.
11 A ka arahina koutou, ka tukua atu, kaua e manukanuka wawe ki ta koutou e korero ai, kaua ano e maharahara: engari te mea e hoatu ki a koutou i taua haora, ko tena ta koutou e korero ai: ehara hoki i te mea ma koutou nga korero, engari ma te Wairua Tapu.
12 Na ka tukua te tuakana e te teina ki te mate, te tamaiti hoki e te pāpā; a e whakatika nga tamariki ki nga mātua, mea ai kia whakamatea.
13 A ka kinongia koutou e nga tāngata katoa, he mea hoki mo toku ingoa: te tangata ia e u ana, a taea noatia te mutunga, ko tenei e ora.
14 A e kite koutou i te mea whakarihariha, i te mea whakangaro, i ta Raniera poropiti i korero ai, e tu ana i te wahi e kore e tika, (kia mātau te kai titiro pukapuka,) ko reira me rere te hunga i Huria ki nga maunga:
15 Te tangata hoki i runga i te whare kei heke iho ki roto ki te whare, kei tapoko ki te tiki i tetahi mea i roto i tona whare:
16 Kaua ano te tangata i te māra e hoki mai ki muri, ki te tiki i tona kakahu.
17 Aue, te mate o te hunga e hapū ana, o nga mea hoki e whangai ana ki te u, i aua ra!
18 Ma koutou ia e inoi kei rokohanga koutou e te whati i te hotoke.
19 He whakapawera hoki aua ra, kahore ona rite o te orokohanganga ra ano i hangā nei e te Atua, a mohoa noa nei, kahore hoki he pera i muri nei.
20 A me i kahore aua ra i poroa i waenga e te Ariki, e

kore tetahi kikokiko e ora: otira ka whakaaroa te hunga whiriwhiri i whiriwhiria e ia, a ka poroa aua ra i waenga.

21 Ki te mea tetahi ki a koutou i reira, Na, tenei a te Karaiti; Na, tera; kaua e whakaponohia:

22 E whakatika hoki nga Karaiti teka, me nga poropiti teka, a ka hoatu e ratou nga tohu me nga mea whakamiharo, a, me i taea, ka mamingatia ano te hunga i whiriwhiria.

23 Kia tupato ra koutou: na, kua korerotia wawetia nei e ahau nga mea katoa ki a koutou.

24 ¶ Na, i aua ra, muri iho i taua whakapawera, ka whakapouritia te ra, e kore ano e titi te atarau.

25 Ka taka iho nga whetu o te rangi, a ka ngaueue nga mea kaha o nga rangi.

26 Ko reira ano kitea ai te Tama a te tangata, e haere mai ana i runga i nga kapua, me te kaha nui me te kororia.

27 Ko reira ano ia tono ai i ana anahera, a ka huihuia āna i whiriwhiri ai i nga hau e wha, i te pito o te whenua tae noa ki te pito o te rangi.

28 ¶ Na, kia akona koutou e te piki ki tetahi kupu whakarite; I tona manga e nga wari ana, a e puta ana nga rau, ka mohio koutou ka tata te raumati:

29 Waihoki ko koutou, ina kite i enei mea e puta mai ana, ka mātau ka tata, kei nga kuwaha.

30 He pono taku e mea nei ki a koutou, E kore tenei whakatupuranga e pahemo, kia puta ra ano enei mea katoa.

31 Ko te rangi me te whenua e pahemo: ko aku kupu ia e kore e pahemo.

32 Otiia, kahore tetahi tangata e mātau ki taua ra, ki taua haora, kahore nga anahera o te rangi, kahore te Tama, ko te Matua anake.

33 Kia tupato, kia mataara, me te inoi ano: kahore hoki koutou e mātau ki te wa, ko a hea ranei.

34 Ka rite hoki ki te tangata e haere ana ki tawhiti, mahue iho i a ia tona whare, a tukua iho e ia nga tikanga ki ana pononga, tana mahi ma tetahi, ma tetahi, a ka whakahau iho ki te kai tiaki tatau kia mataara.

35 Ae ra, kia mataara: kahore hoki koutou e mātau ki te wa e haere mai ai te rangatira o te whare, ko te ahiahi, ko waenganui po ranei, ko te tangi o te heihei, ko te atatu ranei:

36 Kei puta whakarere, a ka rokohanga mai koutou e ia e moe ana.

37 Na, taku ka mea atu nei ki a koutou, e meatia ana ano ki te katoa, Kia mataara.

UPOKO 14.

Whakatakoto mona. 3 *Whakawahinga.* 10 *Ta Hura.* 12 *Ta Ihu mo te Kapenga.* 17 *Te kai tuku.* 22 *Hapa tapu.* 27 *Kupu whakatupato.* 32 *Kehemane.* 43 *Ta Hura tuku.* 46 *Ka mau.* 53 *Whakawakanga.* 66 *Ta Pita.*

NA, kia rua ake nga ra ko te Kapenga, me *te hakari* o te taro rewena-kore: a ka rapu nga tohunga nui me nga karaipi i tetahi tinihanga e mau ai ia, e whakamatea ai.
2 I mea ano ratou, Kauaka i te hakari, kei ngangau te iwi.
3 ¶ A i a ia i Petani i te whare o Haimona repera, i a ia ano e noho ana, ka haere mai tetahi wahine me tetahi pouaka kohatu, *kī tonu* i te hinu kakara, he tino nara, he mea utu nui; a wahia ana e ia te pouaka kohatu, ringihia ana ki tona mātenga.
4 A i riri etahi i roto i a ratou, i mea, Hei aha tenei maumau o te hinu kakara?
5 Maha atu hoki i nga pene e toru rau te utu, me i hokona tenei *hinu*, na, ka hoatu ki te hunga rawakore. Na ka amuamu ratou ki a ia.
6 Ka mea atu a Ihu, Kāti ano u ana; he aha ta koutou e whakapawerawera i a ia? he mahi pai tana i mea nei ki a au.
7 Kei a koutou tonu hoki te hunga rawakore i nga wa katoa, a hei atawhainga ratou ma koutou i nga wa e pai ai koutou: e kore ia ahau e noho tonu ki a koutou.
8 Ko tāna ake kua whakapaua mai e ia: kua whakaaro wawe ia kia whakawahia toku tinana mo te tanumanga.
9 He pono taku e mea nei ki a koutou, Ko nga wahi o te ao katoa e kauwhautia ai tenei rongo pai, ka korerotia ano ta tenei wahine i mea ai, hei whakamaharatanga ki a ia.
10 ¶ Na, ka haere a Hura Ikariote, tetahi o te tekau ma rua, ki nga tohunga nui, ki te tuku i a ia ki a ratou.
11 Ano ka rongo ratou, ka hari, ka whakaae kia hoatu he moni māna, Na ka rapu ia ki te wa pai e tukua ai ia.
12 ¶ A i te ra tuatahi o te taro rewena-kore, i te wa e patua ai te Kapenga, ka mea ana akonga ki a ia, Ko hea koe pai ai kia haere matou ki te taka, kia kai ai koe i te Kapenga?
13 A tokorua ana akonga i tonoa e ia, ka mea ia ki a raua, Haere ki te pa, a ka tutaki ki a korua he tangata e mau ana i te kahaka wai: haere i muri i a ia.
14 A ka mea ki te tangata o te whare e tomo ai ia, E mea ana te Kai whakaako, Kei hea te ruma e kai ai matou ko aku akonga i te Kapenga?
15 A ka whakaaturia e ia ki a korua he ruma nui i runga, oti rawa te whariki, te whakapai: hei reira taka ai ma tatou.
16 Na, haere ana āna akonga, a, te taenga ki te pa, ka kitea tana i korero ai ki a raua: a takā ana e raua te Kapenga.
17 ¶ Ano ka ahiahi, ka haere atu ia me te tekau ma rua.
18 I a ratou e noho ana, e kai ana, ka mea a Ihu, He pono taku e mea nei ki a koutou, Ko tetahi o koutou, kei

toku taha nei e kai ana, māna
ahau e tuku.
19 Na ka pa te pouri ki a
ratou, ka kī takitahi ki a ia,
Ko ahau koia? me tetahi atu,
Ko ahau koia?
20 Na, ka whakahokia e ia,
ka mea ki a ratou, Ko tetahi
o te tekau ma rua e toutou
tahi nei māua ki te rihi.
21 E haere ana te Tama a
te tangata, e pera ana me te
mea i tuhituhia mona: otiia
aue, te mate mo te tangata e
tukua ai te Tama a te ta-
ngata! he mea pai mo taua
tangata me i kaua ia e wha-
nau.
22 ¶ A, i a ratou e kai ana,
ka mau a Ihu ki te taro, a ka
mutu te whakapai, ka wha-
whati, na ka homai ki a ra-
tou, ka mea, Tangohia, kai-
nga: ko toku tinana tenei.
23 Na ka mau ia ki te kapa,
a, ka mutu te whakawhetai,
ka homai ki a ratou: a ka
inumia e ratou katoa.
24 I mea ano ia ki a ratou,
Ko oku toto tenei, ko o te ka-
wenata hou, e whakahekea
ana mo te tini.
25 He pono taku e mea nei
ki a koutou, E kore ahau e
inu i te hua o te waina a
mua ake nei, kia taea ra ano
taua ra e inumia houtia ai e
ahau i te rangatiratanga o te
Atua.
26 Ano ka mutu ta ratou
himene, ka haere ki maunga
Oriwa.
27 ¶ Katahi a Ihu ka mea ki a
ratou, Ka hē koutou katoa ki
a au i tenei po: kua oti hoki
te tuhituhi, Ka patua e ahau
te hepara, a ka whakamara-
ratia nga hipi.
28 Otira muri iho i toku
aranga mai, ka haere ahau i
mua i a koutou ki Kariri.
29 Ka mea a Pita ki a ia,
Ahakoa hē te katoa, e kore
ahau *e hē*.
30 Na ka mea a Ihu ki a ia,
He pono taku e mea nei ki a
koe, Ko akuanei, i tenei po
ano, i te mea kahore ano kia
rua noa nga tangihanga o te
tikaokao, ka toru āu whaka-
kahoretanga ki a au.
31 Katahi ka tino nui rawa
tana meatanga atu, Ahakoa
kua takoto te tikanga kia mate
tahi taua, e kore ahau e wha-
kakahore ki a koe. I pera ano
te korero ā ratou katoa.
32 ¶ To ratou taenga ki te
wahi, ko tona ingoa nei ko
Kehemane; ka mea ia ki ana
akonga, Hei konei koutou
noho ai, kia inoi ahau.
33 Na ka mau ia ki a Pita,
ratou ko Hemi, ko Hoani, a
ka timata te koera, te tumata-
tenga;
34 Na ka mea ia ki a ratou,
Karapoti pu toku wairua i te
pouri, tata pu ki te mate: hei
konei koutou noho ai, kia
mataara.
35 Na ka haere ia ki pahaki
tata atu, ka takoto ki te whe-
nua, ka inoi, me kahore e
ahei kia pahemo atu tenei
haora i a ia.
36 A ka mea, E Apa, e Pa,
ka taea e koe nga mea katoa;
tangohia atu tenei kapa i a
au: otiia kaua *e waiho* i taku
e pai ai, engari i tau.
37 Na ka haere mai ia, a

rokohanga mai e moe ana ratou, a ka mea ki a Pita, E Haimona, e moe ana koe? e kore e taea e koe te mataara kia kotahi haora?

38 Kia mataara, me te inoi, kei uru ki te whakamatautauranga. E hihiko ana te wairua, ko te kikokiko ia e ngoikore ana.

39 Ka haere atu ano ia, ka inoi, ka whakahua i taua kupu ano.

40 A, tona hokinga mai, rokohanga mai ano e moe ana, (i taimaha hoki o ratou kanohi,) a kihai i mātau ki ta ratou e whakahoki ai ki a ia.

41 Na, haere mai ana ano ia, ko te toru o nga haerenga, a ka mea ki a ratou, Moe tonu, takoto marire: heoi ra, kua taea te haora; na, ka tukua te Tama a te tangata ki nga ringa o te hunga hara.

42 Maranga, ka haere tatou; na, ka tata te kai tuku i a au.

43 ¶ A korero kau ia, kua puta a Hura, tetahi o te tekau ma rua, a he tini nga tāngata i a ia, me nga hoari, me nga patu, *he mea tono mai* na nga tohunga nui, na nga karaipi, na nga kaumatua.

44 Na, kua oti tetahi tohu te whakarite ki a ratou e tona kai tuku; i mea ia, Ko taku tangata e kihi ai, ko ia tera; hopukina, kia mau te arahi atu.

45 Na, tona taenga mai, tika tonu ki a ia, ka mea, E te Kai whakaako, e te Kai whakaako; a kihi ana i a ia.

46 ¶ Na, ka pa o ratou ringa ki a ia, a hopukina ana ia.

47 Na ka unuhia he hoari e tetahi o te hunga e tu ana i reira, a hāua iho e ia te pononga o te tohunga nui, a tapahia ana tona taringa.

48 Na ka kī a Ihu, ka mea ki a ratou, He tahae *ahau*, i haere mai ai koutou me nga hoari, me nga patu ki te hopu i a au?

49 I a koutou ahau e whakaako ana i te temepara i tena ra, i tena ra, a kihai koutou i hopu i a au: otira kia rite nga karaipiture.

50 Na, whakarere ana ratou katoa i a ia, a oma ana.

51 Na ka arumia ia e tetahi taitamariki, heoi nei ona kakahu ko tetahi rinena; a ka hopukina ia e nga taitamariki:

52 Na ka mahue i a ia te rinena, a oma tahanga ana i a ratou.

53 ¶ Katahi, ka kawea a Ihu e ratou ki te tino tohunga: a kua huihui mai ki a ia nga tohunga nui katoa, me nga kaumatua, me nga karaipi.

54 A i aru a Pita i a ia i tawhiti, tae noa ki roto ki te whare o te tohunga nui: a noho tahi ana me nga kai mahi, pāinaina ai ki te taha o te ahi.

55 Na, i rapu nga tohunga nui me te runanga katoa i te korero mo Ihu, e whakamatea ai; heoi kihai i kitea.

56 He tokomaha hoki nga kai whakapae teka mona, otiia kihai i rite a ratou korero.

57 Na ka whakatika etahi, ka whakapae teka ki a ia, ka mea,

58 I rongo matou ki a ia e
mea ana, Maku e whakahoro
tenei whare tapu i hangā e
te ringa, a kia toru nga ra ka
hangā e ahau tetahi atu, ehara
i te mea i hangā e te ringa.
59 Heoi kihai nei ano i rite
a raua korero.
60 Na ka whakatika te tino
tohunga i waenganui, ka ui
ki a Ihu, ka mea, Kahore āu
kupu? he aha ta enei e whakaatu nei mou?
61 Heoi kihai i kuihi, kahore
he kupu i whakahokia e ia.
Ka ui ano te tino tohunga
ki a ia, ka mea ki a ia, Ko
koe ranei a te Karaiti, te Tama a Tera e whakapaingia
nei?
62 Ka mea a Ihu ki a ia, Ko
ahau ano *ia:* a tera koutou e
kite i te Tama a te tangata
e noho ana ki matau o te
kaha, e haere mai ana i roto
i nga kapua o te rangi.
63 Katahi ka haehae te tino
tohunga i ona kakahu, ka
mea, Hei aha atu ma tatou
nga kai whakaatu?
64 Kua rongo koutou ki te
kohukohu: e pehea ana a
koutou whakaaro? Na ka
whakaae ratou katoa ka tika
te mate mona.
65 Katahi ka anga etahi ka
tuwha ki a ia, ka arai i tona
kanohi, ka kuru i a ia, ka
mea ki a ia, Poropiti mai: i
pahiatia ano ia e nga pononga.
66 ¶ A, i a Pita i te whare i
raro, ka haere mai tetahi o
nga kotiro a te tohunga nui:
67 A, tona kitenga i a Pita e
pāinaina ana, ka titiro ki a
ia, ka mea, I a Ihu o Nahareta ano hoki koe.
68 Na ka whakakahore ia,
ka mea, Kahore ahau e mātau, kahore ano e mahara ki
tau korero. Haere ana ia ki
te whakamahau; a ka tangi
te tikaokao.
69 A ka kite te kotiro i a ia,
ka anga ka korero ki te hunga
e tu tata ana, No ratou hoki
tenei.
70 Na ka whakakahore ano
ia. A muri tata iho, ka korero ano ki a Pita te hunga e
tu tata ana, He pono no ratou
koe; no Kariri hoki koe, e
rite na hoki tou reo.
71 Katahi ia ka timata te
kanga, te oati, Kahore ahau
e mātau ki tena tangata e
korero na koutou.
72 Na, kua tuarua te tangi
o te tikaokao. A ka mahara
a Pita ki te kupu i korero ai
a Ihu ki a ia, E kore e tuaruatia te tangi o te tikaokao, ka toru āu whakakahoretanga ki a au. A ka whakaaroa iho e ia, na ka tangi.

UPOKO 15.

Kei a Pirato. 6 *Parapa mo te ora; Ihu mo te mate.* 16 *Karauna tataramoa.* 21 *Ripekatanga.* 33 *Matenga.* 42 *Tanumanga.*

A MEA kau ake te ata, ka
runanga nga tohunga
nui, nga kaumatua, nga karaipi, me te runanga katoa, a,
ka oti a Ihu te here, ka arahina atu, a tukua atu ana ki
a Pirato.
2 A ka ui a Pirato ki a ia,
Ko koe ranei te Kingi o nga

Hurai? A ka whakahokia e
ia, ka mea ki a ia, Kua ko-
rerotia mai na e koe.
3 A he maha nga mea i wha-
kawakia ai ia e nga tohunga
nui.
4 Ka ui ano a Pirato ki a ia,
ka mea, Kahore āu kupu wha-
kahoki? na, te tini o nga
kupu e korero nei ratou mou.
5 Heoi kahore ā Ihu kupu;
no ka miharo a Pirato.
6 ¶ Na, kotahi te herehere
e tukua ana ki a ratou i taua
hakari, ta ratou e inoi ai.
7 Na, i reira *tetahi* tangata,
ko Parapa te ingoa, e here
tahi ana me ona hoa tutū, he
hunga i patu tangata i te
ngangaretanga.
8 Na ka karanga te mano,
ka anga, ka tono *kia meatia e
ia* tana i mea ai ki a ratou i
mua.
9 Na ka whakahokia e Pirato
ki a ratou, ka mea, E pai ana
ranei koutou kia tukua e ahau
ki a koutou te Kingi o nga
Hurai?
10 I mahara hoki ia he hae
i tukua ai ia e nga tohunga
nui.
11 Na ka whakahihiri nga
tohunga nui i te mano, engari
ko Parapa kia tukua ki a ra-
tou.
12 A ka whakahokia ano e
Pirato, ka mea ki a ratou,
He aha oti ta koutou e pai ai
kia meatia e ahau *ki tenei* e
meinga nei e koutou ko te
Kingi o nga Hurai?
13 Ka karanga ano ratou,
Ripekatia.
14 Na, ka kī a Pirato ki a
ratou, He aha koia tana kino
i mea ai? Heoi nui noa atu
ta ratou hamama, Ripekatia
ia.
15 Na ka mea a Pirato kia
whakamanawarekatia te ma-
no, a tukua ana e ia a Parapa
ki a ratou, a, ka oti a Ihu te
whiu, ka tukua kia ripekatia.
16 ¶ Na ka arahina ia e nga
hoia ki te marae, ara ki te
whare whakawa, a karanga-
rangatia ana te hapu katoa.
17 A ka whakakakahuria ia
ki te *kakahu* papura, a ka oti
tetahi karauna tataramoa te
whiri, ka potaea ki a ia.
18 Na ka anga ratou, ka oha
ki a ia, Tena koe, e te Kingi
o nga Hurai!
19 A patua ana e ratou tona
mātenga ki te kakaho, tuwha
ana ki a ia, a ka tukua nga
turi ki a ia, ka koropiko ki a
ia.
20 Ano ka mutu ta ratou
taunu ki a ia, ka tangohia te
ka kahu papura, a whakakaka-
huria ana ia ki ona ake ka-
kahu, a arahina ana ia kia
ripekatia.
21 ¶ Na ka meinga e ratou
tetahi tangata e tika ana na
reira, a Haimona no Hairini,
kia amo i tona ripeka; i haere
mai ia i nga whenua, ko te
pāpā o Arehanera raua ko
Rupuha.
22 Na ka arahina ia ki
tetahi wahi, ki Korokota, tona
tikanga ina whakamaoritia,
Ko te wahi angaanga.
23 A hoatu ana ki a ia he
waina, he mea whakananu ki
te maira, kia inumia: otira
kihai i tangohia e ia.
24 Na, ka oti ia te ripeka, ka

wehewehea ona kakahu, he
mea maka ki te rota, *kia kitea
ai* ko te aha e riro i tetahi, i
tetahi.
25 Na, ko te toru ia o nga
haora, a ka ripeka ratou i a
ia.
26 I tuhituhia ano ki runga
te mea i whakawakia ai ia,
KO TE KINGI O NGA HU-
RAI.
27 A tokorua nga tahae i
ripekatia ngatahitia me ia;
tetahi ki matau, tetahi ki tona
maui.
28 Na ka rite te karaipiture
e mea nei, I tāua ngatahitia
ia me te hunga hara.
29 A tawai ana ki a ia te
hunga e haereere ana i reira,
me te oioi o ratou mātenga,
ka mea, Ha, ko koe hei wha-
kahoro i te whare tapu, hei
hanga ano i nga ra e toru,
30 Whakaorangia koe e koe
ano, heke iho hoki i te ripeka.
31 Me nga tohunga nui, ratou
ko nga karaipi, i tawai, i mea
tetahi ki tetahi, Ko era atu i
whakaorangia e ia, tē taea a
ia ake te whakaora e ia.
32 Te Karaiti, te Kingi o
Iharaira! kia heke iho i te
ripeka, kia kite ai tatou, kia
whakapono ai. I tawai hoki
ki a ia te hunga i ripekatia
ngatahitia me ia.
33 ¶ Ano ka taea te ono o
nga haora, ka pouri a runga o
te whenua katoa, taea noatia
te iwa o nga haora.
34 A, i te iwa o nga haora,
ka karanga a Ihu, he nui te
reo, ka mea, Iroi, Iroi, rama
hapakatani? ko te tikanga
tenei ina whakamaoritia, E
toku Atua, e toku Atua, he
aha koe i whakarere ai i a
au?
35 A, te rongonga o etahi o
te hunga e tu ana i reira, ka
mea, Nana, e karanga ana ia
i a Iraia.
36 Na ka oma tetahi, ka
whakakī i tetahi hautai ki te
winika, a whakanohoia ana
ki te kakaho ka whakainu
atu māna, ka mea, Kāti; kia
kite tatou e haere mai ranei
a Iraia ki te tango i a ia ki
raro.
37 Na, he nui te reo i puaki
i a Ihu, a hemo ake.
38 Na, kua pakaru te arai o
te whare tapu, e rua nga wahi,
o runga a puta noa ki raro.
39 A, te kitenga o te kene-
turio e tu ana, e anga mai
ana ki a ia, i penei tana kara-
nga, a ka hemo, ka mea ia,
He pono ko te Tama a te
Atua tenei tangata.
40 I reira hoki etahi wāhine
e matakitaki mai ana i ta-
whiti: i roto i a ratou a Meri
Makarini, a Meri hoki whaea
o Hemi potopoto raua ko
Hohi, me Haromi hoki;
41 (Ara, nga wāhine i aru
nei i a ia, i a ia i Kariri, a i
mahi mea māna;) he toko-
maha hoki era atu wāhine i
haere tahi mai me ia ki Hiru-
harama.
42 ¶ Na, kua tino ahiahi, ko
te ra takanga ano ia, ara, ko
to mua ake i te hapati,
43 Na, haere ana a Hohepa
o Arimatia, he rangatira ru-
nanga, he tangata ano e tatari
ana ki te rangatiratanga o te
Atua, haere maia ana ia ki

a Pirato, inoia ana te tinana
o Ihu.
44 Na, ka miharo a Pirato,
hua noa kahore ano i mate:
a karangatia ana e ia te ke-
neturio, ka ui ki a ia, Kua
mate noa ake ranei ia?
45 Ano ka rongo ki te ke-
neturio, ka hoatu te tinana ki
a Hohepa.
46 A ka hokona e tera tetahi
rinena, a tangohia ana ia ki
raro, takaia ana ki te rinena;
whakatakotoria ana ia ki roto
ki te urupa i haua ki te ka-
maka, a whakatakā atu ana
he kohatu ki te kuwaha o te
urupa.
47 I kite ano a Meri Maka-
rini raua ko Meri *whaea* o
Hohi i te wahi i whakatako-
toria ai ia.

UPOKO 16.

Ta te anahera. 9 *Putanga o Ihu ki a Meri,* 12 *ki te tokorua,* 14 *ki nga apotoro.* 19 *Kakenga.*

A TE pahemotanga o te
hapati, ka hokona etahi
mea kakara e Meri Makarini,
e Meri *whaea* o Hemi, e
Haromi, mo ta ratou haere
ki te whakawahi i a ia.
2 Na, i te atatu o te *ra* tua-
tahi o te wiki, ka haere ratou
ki te urupa, i te putanga o te
ra;
3 A ka mea ki a ratou ano,
Ko wai ta tatou hei whakataka
i te kohatu i te kuwaha o te
urupa?
4 A, ta ratou tirohanga atu,
ka kite kua hurihia te ko-
hatu: he nui whakaharahara
hoki.
5 Ano ka tomo ratou ki te
urupa, ka kite i tetahi taita-
mariki e noho ana ki matau,
he kakahu ma tona; a ka
koera ratou.
6 Na ka mea ia ki a ratou,
Kaua e koera: E rapu ana
koutou i a Ihu o Nahareta i
ripekatia: kua ara ia; kahore
ia i konei: titiro ki te wahi i
whakatakotoria ai ia.
7 Otira haere, korerotia atu
ki ana akonga, ki a Pita hoki,
e haere ana ia i mua i a kou-
tou ki Kariri: ko reira koutou
kite ai i a ia, ko tana hoki
tena i mea ai ki a koutou.
8 A hohoro tonu ta ratou
haere mai, oma mai ana i te
urupa; i wiri hoki ratou, i
koera: kihai rawa hoki i ko-
rero ki tetahi tangata; i wehi
hoki.
9 ¶ A, te aranga ake *o Ihu* i te
atatu i te *ra* tuatahi o te wiki,
ka mātua puta ia ki a Meri
Makarini, e whitu nei nga
rewera i peia e ia i roto i a
ia.
10 Haere ana tera, ka korero
ki ana *akonga* ki mua, i a
ratou e pouri ana, e tangi
ana.
11 ¶ A, to ratou rongonga ai
e ora ana ia, a kua kitea e ia,
kihai ratou i whakapono.
12 Muri iho i enei mea ka
puta ia, he ahua ke hoki tona,
ki etahi atu o ratou tokorua,
i a raua e haere ana, e anga
ana ki nga whenua.
13 Na, ka haere raua, ka
korero ki era atu: kihai ano
hoki ta raua i whakaponohia.
14 ¶ Muri iho ka puta ia ki
te tekau ma tahi, i a ratou e

noho ana *ki te kai*, a riria iho e ia to ratou whakapono-kore, me te pakeke o te ngakau, mo ratou kihai i whakapono ki te hunga i kite nei i a ia kua ara.
15 Aka mea ki a ratou, Haere ki te ao katoa, kauwhautia te rongo pai ki nga tāngata katoa.
16 Ko ia e whakapono ana, a ka oti te iriiri, ka whakaorangia; na, te tangata e kore e whakapono, ka tau te he ki a ia.
17 A ka whai tahi enei tohu i te hunga e whakapono ana: Ma toku ingoa ratou ka pei rewera ai; ka korerotia ai e ratou nga reo hou;
18 Ka tango ake ai i nga nakahi; a ki te inu i tetahi mea whakamate, e kore e ahatia; ka pa o ratou ringa ki nga turoro, a ka ora.
19 Na, te mutunga o tana korerotanga ki a ratou, ka tangohia te Ariki ki te rangi, a noho ana ki te ringa matau o te Atua.
20 Na, haere ana ratou, kauwhau ana i nga wahi katoa, me te mahi tahi ano te Ariki, me te whakau i te kupu ki nga tohu e whai tahi ana. Amine.

KO TE

RONGO PAI A RUKA.

UPOKO 1.

Mo tana pukapuka. 5, 57 *Hoani.* 26 *Anahera ki a Meri.* 67 *Ta Hakaraia.*

NA, he tokomaha kua anga nei ki te whakahaere i te korero o nga mea kua tino whakaaetia nei i roto i a tatou,
2 He mea whakarite tonu ki nga tukunga mai ki a tatou ā nga kai titiro, ā nga kai mahi i te kupu, o te timatanga iho ano;
3 Koia ahau i mea ai kia ata whakatakina iho nga mea katoa i nga take mai ano, a kia tuhituhi whakatepe atu ki a koe, e Tiopira, e te tangata pai rawa,
4 Kia mātau ai koe ki te tūturutanga o nga mea i whakaakona ai koe.
5 ¶ No mua, no nga ra o Herora kingi o Huria, tetahi tohunga, ko Hakaraia te ingoa, no te wiki o Apia: tana wahine hoki no nga tamahine a Arona, tona ingoa ko Erihapeti.
6 A he hunga tika raua i te aroaro o te Atua, kahore he

he o ta raua haere i runga i nga kupu ako katoa me nga tikanga a te Ariki.
7 Na, kahore ā raua tamariki, he pākoko hoki a Erihapeti, a kua maha haere nga ra o tetahi, o tetahi.
8 A kei nga mahi tohunga ia i te aroaro o te Atua i te takanga mai o tana wiki,
9 E whakarite ana i nga ritenga a nga tohunga; ka taka mai mana te haere ki roto ki te whare tapu o te Ariki, tahu ai i te whakakakara.
10 Na, i waho te nuinga katoa o te iwi e inoi ana, i te haora whakakakakara.
11 A ka kitea e ia tetahi anahera a te Ariki e tu ana ki matau o te āta whakakakakara.
12 Na ka ohorere a Hakaraia i tona kitenga ai, a tau ana te wehi ki a ia.
13 Na ka mea te anahera ki a ia, Kaua e mataku, e Hakaraia: kua rangona hoki to inoi; a ka whanau ta korua tama ko tāu wahine, ko Erihapeti; me hua ano e koe tona ingoa ko Hoani.
14 A ka hari, ka whakamanamana koe; he tokomaha hoki e hari ki tona whanautanga.
15 E nui hoki ia ki te aroaro o te Ariki; kaua ano ia e inu i te waina, i te wai whakahaurangi ranei; a ka kī ia i te Wairua Tapu, no te kopu mai ano o tona whaea.
16 He tokomaha ano hoki o nga tama a Iharaira ka whakatahuritia e ia ki te Ariki, ki to ratou Atua.
17 Ka haere ano ia i tona aroaro i runga i te wairua, i te mana o Iraia, hei whakatahuri i nga ngakau o nga mātua ki nga tamariki, i te hunga turi ki nga whakaaro o te hunga tika; kia rite ai i a ia he hunga e ata rite ana mo te Ariki.
18 Na, ko te meatanga a Hakaraia ki te anahera, Ma te aha ka mātau ai ahau ki tenei mea? he koroheke nei hoki ahau, kua maha haere hoki nga ra o taku wahine.
19 Na ka whakahokia e te anahera, ka mea ki a ia, Ko Kapariera ahau, kei te aroaro o te Atua toku turanga; a kua tonoa mai nei ahau ki te korero ki a koe, ki te whakapuaki i tenei rongo pai ki a koe.
20 Nana, ka reokoretia koe, e kore ano e taea te whakapuaki kupu, kia tae mai ra ano te ra e meatia ai enei mea, mou kihai i whakapono ki aku kupu, ka mana nei i te wa e rite ai.
21 A tatari tonu te iwi ki a Hakaraia, me te miharo ano ki tona roa ki roto ki te whare tapu.
22 A, tona putanga mai, kihai ia i ahei te korero ki a ratou: a ka mahara ratou, kua kite ia i tetahi putanga atua i roto i te whare tapu: na, ka tungou ia ki a ratou, a mau tonu iho tona wahangu.
23 A ka rite nga ra hei minitatanga māna, ka hoki ia ki tona whare.
24 Na, muri iho i aua ra ka hapū tana wahine, a Erihapeti,

a e rima nga marama i wha-
kangaro ai ia i a ia, i mea ia,
25 Ko ta te Ariki tenei i mea
ai ki a au, i nga ra i titiro
mai ai ia, ki te whakamutu i
toku tawainga i roto i nga
tāngata.
26 ¶ Na, i te ono o nga mara-
ma ka tonoa a Kapariera, te
anahera, e te Atua ki tetahi pa
o Kariri, ko Nahareta te ingoa,
27 Ki tetahi wahina i tau-
mautia ma tetahi tangata, ko
Hohepa te ingoa, no te whare
o Rawiri; te ingoa o te wa-
hina, ko Meri.
28 Na, te haerenga o te ana-
hera ki roto ki a ia, ka mea,
Tena koe, e te wahine kua
manakohia nei; kei a koe te
Ariki: ko koe te manaakitia i
roto i nga wāhine.
29 A, tona kitenga i a ia, ka
oho ki tana kupu, ka wha-
kaaroaro ki te tikanga o tenei
ohatanga.
30 Na ka mea te anahera ki
a ia, Kei mataku koe, e Meri:
kua paingia hoki koe e te
Atua.
31 Na ka hapū tena koe, a
ka whanau he tama, a me
hua tona ingoa ko IHU.
32 Ka nui ia, ka karangatia
hoki, ko te Tama a te Runga
Rawa: a ka hoatu ki a ia e
te Ariki, e te Atua, te torona
o Rawiri, o tona pāpā:
33 A hei kingi ia mo te whare
o Hakopa ake ake ake; e kore
ano e mutu tona rangatira-
tanga.
34 Na ka mea a Meri ki te
anahera, E peheatia tenei,
kahore nei hoki ahau e mohio
ki te tāne?
35 Na ka whakahokia e te
anahera, a ka mea ki a ia, Ka
tae mai te Wairua Tapu ki
runga ki a koe, a ka tauma-
rumaru iho te kaha o te
Runga rawa ki runga ki a
koe: mo reira ano hoki ka
karangatia *tou* whanau tapu,
Ko te Tama a te Atua.
36 Na, kua hapū ano tena a
Erihapeti tou teina, he tama,
i tona ruruhitanga; a ko te
ono tenei o nga marama ona
i karangatia nei he pākoko.
37 Kahore hoki he mea e
kore te taea e te Atua.
38 Ano ra ko Meri, Na, ko
te pononga a te Ariki; kia
peratia ahau me tau i korero
ai. A mawehe atu ana te
anahera i a ia.
39 ¶ Na ka whakatika a Meri
i aua ra, a haere kaikā ana ki
te whenua pukepuke, ki te-
tahi pa o Hura;
40 A ka tomo ki te whare o
Hakaraia, ka oha ki a Eriha-
peti.
41 A, te rongonga o Eriha-
peti i te ohatanga a Meri, ka
oho te tamaiti i roto i tona
kopū: na, kua kī a Erihapeti
i te Wairua Tapu;
42 A he nui tona reo ki te
karanga, ka mea, Ka ma-
naakitia koe i roto i nga wā-
hine, ka manaakitia ano te
hua o tou kopū.
43 No hea hoki tenei ki a au,
kia haere mai te whaea o toku
Ariki ki a au?
44 Na, pa kau mai te reo o
to ohatanga ki oku taringa,
ka oho te tamaiti i toku kopū
i te hari.
45 A ka koa ano ia e wha-

kapono ana: ka whakaritea
hoki nga mea i korerotia ki a
ia e te Ariki.
46 Ka mea a Meri, Ka whakanui toku wairua i te Ariki,
47 A e hari ana toku wairua
ki te Atua, ki toku Kai whakaora;
48 Mona i titiro ki te iti o
tana pononga: ta te mea
hoki katahi ahau ka kiia e
nga whakatupuranga katoa e
haere ake nei, he wahine hari.
49 He nui hoki nga mahi a
te Mea Kaha ki ahau; a e
tapu ana tona ingoa.
50 He mahi tohu tana ki te
hunga e wehi ana ki a ia, ki
tenei whakatupuranga, ki tenei whakatupuranga.
51 Kua whakaputaina he
kaha e ia, *ara*, e tona ringa;
nāna te hunga whakakake i
marara ai i te whakaaro a o
ratou ngakau.
52 Kua whakatakā e ia te
hunga kaha i nga nohoanga,
a whakateiteitia ake ana te
hunga iti.
53 Kua whakakiia e ia te
hunga mate hiakai ki nga
mea pai; a tonoa kautia atu
ana te hunga taonga.
54 Kua tautokona e ia a
Iharaira tana pononga, he
whakamaharatanga hoki ki
tana mahi tohu;
55 Ki a Aperahama ratou
ko tona whanau ake tonu atu,
pera hoki me tana i korero ai
ki o tatou mātua.
56 A tata tonu ki te toru o
nga marama i noho ai a Meri
ki a ia, a hoki ana ki tona
whare.
57 ¶ A ka rite te taima o
Erihapeti e whanau ai; na,
ka whanau he tama.
58 A, te rongonga o te hunga
e noho tata ana, me ona whanaunga, kua whakanuia e te
Ariki tona aroha ki a ia; na
ka hari tahi me ia.
59 A i te waru o nga ra ka
haere mai ratou ki te kokoti
i te tamaiti; a huaina ana e
ratou, ko Hakaraia, ko te
ingoa hoki o tona pāpā.
60 Na ka whakahokia e
tona whaea, ka mea, Kahore;
engari me hua ia ko Hoani.
61 Na, ko ta ratou meatanga ki a ia, Ara, kahore
tenei ingoa i huaina ki tetahi
o ou whanaunga.
62 Na ka tungou ratou ki
tona pāpā, ko wai tana e pai
ai kia huaina ki a ia.
63 A ka mea ia ki tetahi
papa tuhituhi, a ka tuhituhi,
ka mea, Ko Hoani he ingoa
mona. A miharo ana ratou
katoa.
64 Na ka whai reo tonu iho
tona mangai, me tona arero,
a ka korero ia, ka whakapai
ki te Atua.
65 A tau ana te wehi ki te
hunga katoa e noho tata ana
ki a ratou: a ka korerotia
enei mea katoa puta noa i te
whenua pukepuke katoa o
Huria.
66 Na ka rongoatia *enei
mea* ki roto ki o ratou ngakau
e te hunga katoa i rangona ai,
ka mea, He tama aha ianei
tenei! I a ia hoki te ringa o
te Ariki.
67 ¶ Na, kua kī a Hakaraia,
tona pāpā, i te Wairua Tapu,
a ka poropiti, ka mea,

68 Kia whakapaingia te Ariki,
te Atua o Iharaira; kua titiro
mai hoki ia, kua hoko i tona
iwi,
69 A kua whakaarahia ake e
ia he haona whakaora mo tatou,
i roto i te whare o Rawiri,
o tana pononga;
70 Ko tana hoki ia i korerotia
e te mangai o ana poropiti
tapu, no te timatanga ano
o te ao:
71 Hei whakaora *i a tatou* i
o tatou hoa whawhai, i te
ringa ano o te hunga katoa e
kino ana ki a tatou;
72 Hei whakaputanga mo te
mahi tohu ki o tatou tupuna,
hei whakamaharatanga ki tana
kawenata tapu;
73 Ki te oati i oati ai ia ki
a Aperahama, ki to tatou
tupuna,
74 Kia tukua mai e ia ki a
tatou he oranga i te ringa o
o tatou hoa whawhai; a kia
mahi wehi kore ki a ia,
75 I runga i te tapu, i te tika,
ki tona aroaro, i nga ra katoa
e ora ai tatou.
76 A ko koe, e tama, ka karangatia
ko te poropiti a te
Runga rawa: e haere hoki
koe i te aroaro o te Ariki, hei
whakapai i ona ara;
77 Hei whakamatau i tona
iwi ki te whakaoranga, i o
ratou hara e murua ana;
78 He mea hoki na te aroha
na te mahi tohu a to tatou
Atua; na reira hoki i puta ai
te puaotanga o runga ki a tatou,
79 Hei whakamārama i te
hunga e noho ana i te pouri,
i te atarangi hoki o te mate,
hei whakatika i o tatou waewae
ki te huarahi o te rangimarie.
80 Na ka tupu taua tamaiti,
a ka kaha haere tona wairua;
a noho ana i nga koraha, taea
noatia te ra e whakakitea ai
ia ki a Iharaira.

UPOKO 2.

Whanautanga o Ihu. 8 *Anahera ki nga hepara.* 22 *Purenga o Meri.* 25 *Ta Himiona.* 36 *Ana.* 41 *Te Tamaiti i te temepara.*

IAUA ra ka whakatakotoria
he tikanga e Hiha Akuhata,
kia tuhituhia te ao
katoa.
2 No te kāwanatanga o Hairinia
i Hiria i meatia ai tenei
tuhituhinga tuatahi.
3 A ka haere nga tāngata
katoa kia tuhituhia, ia tangata,
ia tangata, ki tona pa
ake ano.
4 A i haere atu ano a Hohepa
i Kariri, i te pa o Nahareta,
ki Huria, ki te pa o
Rawiri, ko Peterehema te
ingoa; (no te mea no te whare
ia, no te kawei o Rawiri:)
5 Kia tuhituhia ai raua ko
Meri tana wahine taumau, ko
ia ano e hapū ana.
6 A, i a raua i reira, ka rite
nga ra e whanau ai ia.
7 Na ka whanau tana matamua,
a takaia ana e ia ki nga
kakahu, ka whakatakotoria
ki te takotoranga kai ma nga
kararehe; no te mea kahore
he wahi mo ratou i te whare.
8 ¶ A i taua wahi etahi hepara
e noho koraha ana, e tiaki
ana i ta ratou kahui i te po.

9 Na, ko te putanga o tetahi anahera a te Ariki ki a ratou, a whiti mai ana te kororia o te Ariki ki a ratou, a tawhio noa: a nui whakaharahara to ratou wehi.

10 Na ka mea te anahera ki a ratou, Kaua e mataku: ta te mea he kai kauwhau tenei ahau ki a koutou mo te hari nui, meāke puta mai ki te iwi katoa.

11 Nonaianei hoki i whanau ai he Kai whakaora mo koutou i te pa o Rawiri, ara a te Karaiti, te Ariki.

12 A ko te tohu tenei ki a koutou; E kite koutou i te tamaiti ka oti te takai ki te kakahu, e takoto ana i te takotoranga kai ma nga kararehe.

13 A kihai i aha ko te tini noa iho o te ope o te rangi e noho tahi ana me taua anahera, e whakamoemiti ana ki te Atua, e mea ana,

14 *Kia whai* kororia te Atua i runga rawa, kia mau te rongo ki runga ki te whenua, me te whakaaro pai ki nga tāngata.

15 A, ka mawehe atu nga anahera i a ratou ki te rangi, ka mea nga hepara tetahi ki tetahi, Tatou ka haere ki Peterehema, kia kite i tenei mea kua puta nei, kua whakapuakina mai nei e te Ariki ki a tatou.

16 Na ka hohoro ratou te haere, a ka kite i a Meri, i a Hohepa, i te tamaiti ano e takoto ana i te takotoranga kai ma nga kararehe.

17 Ano ka kite, ka whakapuakina te mea i korerotia ki a ratou mo tenei tamaiti.

18 A miharo ana nga kai whakarongo katoa ki enei mea, i korerotia nei ki a ratou e nga hepara.

19 Ko Meri ia, i ata rongoa i enei mea katoa, whakaaroaro ai i roto i tona ngakau.

20 Na ka hoki nga hepara, me te whakakororia, me te whakamoemiti ki te Atua mo nga mea katoa i rongo nei, i kite nei ratou, i rite nei ki nga mea i korerotia ki a ratou.

21 Ano ka rite nga ra e waru e kotia ai te tamaiti, ka huaina tona ingoa ko IHU, ko ta te anahera i hua ai i te mea kahore ano i hapū tona whaea.

22 ¶ A ka rite nga ra e purea ai te *whaea*, e whakaritea ai te ture a Mohi, ka kawea ia e ratou ki Hiruharama, kia tapaea atu ki te Ariki;

23 (Kia peratia me te mea i tuhituhia ki te ture a te Ariki, Ko nga tāne katoa e oroko puta mai i te kopū, e karangatia, e tapu ana ki te Ariki;

24 Kia hoatu ano he patunga tapu, te mea i korerotia i roto i te ture a te Ariki, Kia rua kukupa, kia rua ranei pi kukupa.

25 ¶ Na, i Hiruharama tetahi tangata ko Himiona te ingoa; he tangata tika, he tangata whakaaro, e tatari ana ki te whakaharinga o Iharaira: a kei runga te Wairua Tapu i a ia.

26 Na, kua whakamaharatia mai ia e te Wairua Tapu, e kore ia e kite i te mate, kia kite ra ano ia i ta te Ariki Karaiti.

27 Na ka haere mai ia ki te
temepara, he meatanga na te
Wairua: a i nga mātua e
mau mai ana i te tamaiti, i
a Ihu, kia meatia ai e raua ki
a ia ta te ture i whakarite
ai,
28 Ka tango ia i a ia ki ona
ringa, a ka whakapai ki te
Atua, ka mea,
29 Katahi, e te Ariki, ka
tukua to pononga kia haere
i runga i te rangimarie, ka
pera me tau i korero ai:
30 Ka kite nei hoki oku
kanohi i tau whakaoranga,
31 Ka whakatakotoria nei e
koe ki te aroaro o nga iwi
katoa;
32 Hei whakamārama e kite
ai nga tauiwi, hei kororia
hoki mo to iwi, mo Iharaira.
33 A miharo tonu a Hohepa
raua ko tona whaea ki nga
kupu i korerotia mona.
34 Na ka manaaki a Himi-
ona i a raua, a ka mea ki a
Meri, ki tona whaea, Nana, ka
waiho tenei *tama* hei takanga,
hei aranga, mo te tini o te ta-
ngata i roto i a Iharaira; hei
tohu hoki e korerotia kinotia;
35 (Ae ra, ka tika atu ano
te hoari, a puta noa i tou ake
wairua,) e hurahia ai nga
whakaaro o nga ngakau maha.
36 ¶ Me Ana hoki, he poro-
piti, he tamahine na Panuera,
no te iwi o Ahera: kua maha
haere ona ra, e whitu nga
tau o tona wahinatanga ake i
noho ai ia ki te tāne;
37 He pouaru, tata pu ki te
waru tekau ma wha ona tau;
heoi kihai i mahue i a ia te
temepara; he karakia tonu
tāna, he noho puku, he inoi,
i te po, i te ao.
38 Na ka tae mai ia i taua
haora ano, ka whakawhetai
ki te Ariki, a korerotia ana
ia e ia ki te hunga katoa o
Hiruharama e tatari ana ki
te whakaoranga.
39 Ano ka oti nga mea katoa
e rite ana ki ta te ture a te
Ariki, ka hoki ratou ki Kariri,
ki to ratou pa, ki Nahareta.
40 Na ka tupu te tamaiti,
a ka kaha haere tona wairua,
ka kī i te whakaaro nui: i a
ia ano to te Atua aroha noa.
41 ¶ A i haere ona mātua i ia
tau, i ia tau, ki Hiruharama
ki te hakari o te kapenga.
42 A, ka tekau ma rua ona
tau, ka haere ratou ki Hiru-
harama i runga i nga ritenga
o te hākari:
43 A ka rite nga ra, i a raua
e hoki ana, ka noho te tamaiti,
a Ihu ki Hiruharama; kihai
hoki a Hohepa raua ko tona
whaea i mohio.
44 I mea hoki raua kei roto
ia i te tira, na ka haere,
kotahi te ra ki te ara; a ka
rapu raua i a ia i roto i nga
whanaunga, i ā raua tāngata
hoki i mohio ai.
45 A, tē kitea ia, hoki ana ki
Hiruharama, ki te rapu i a ia.
46 A, muri iho i nga ra e
toru, ka kitea ia i roto i te
temepara, e noho ana i wae-
nganui o nga kai whakaako,
e whakarongo ana ki a ratou,
e ui ana ki a ratou.
47 A miharo katoa ki tona
matauranga, ki ana korero,
te hunga i rongo ki a ia.
48 Ano ka kite raua i a ia,

ka tino miharo: a ka mea
tona whaea ki a ia, E tama,
he aha koe i penei ai ki a
maua ? na, pouri noa iho
maua ko tou pāpā, i a maua i
rapu nei i a koe.
49 Ka mea ia ki a raua, He
aha korua i rapu ai i a au?
kihai korua i mahara, me mea
ahau i nga mea a toku Matua?
50 Heoi kihai raua i mātau
ki te kupu i korerotia e ia ki
a raua.
51 Na ka haere tahi atu ia
me raua, ka tae ki Nahareta,
a ka ngohengohe ki a raua;
ko tona whaea ia, i rongoa i
enei kupu katoa i roto i tona
ngakau.
52 Na ka kake haere a Ihu
te whakaaro nui, te kaumatua,
ka paingia ano e te Atua,
e te tangata.

UPOKO 3.

1, 18 *Hoani.* 15 *Mo Ihu.*
21 *Iriiringa o Ihu.* 23 *Nga tupuna o Meri.*

NA, i te tekau ma rima o
nga tau o te rangatiratanga
o Taipiria Hiha, i a
Ponotio Pirato e kawana ana
i Huria, i a Herora e tetaraki
ana i Kariri, i tona teina hoki
i a Piripi e tetaraki ana i Ituria,
i te whenua hoki o Tarakonaiti,
a ko Rihania e tetaraki
ana i Apirini,
2 Ko Anaha raua ko Kaiapa
nga tohunga nui, ka puta te
kupu a te Atua ki a Hoani,
tama a Hakaraia, ki te koraha.
3 Na ka haere ia ki nga wahi
katoa e patata ana ki Horano,
ka kauwhau i te iriiri ripeneta,
hei murunga hara;
4 I pera ano ia me te mea i
tuhituhia ki te pukapuka o
nga korero a Ihaia poropiti, i
mea nei, He reo no tetahi i te
koraha e karanga ana, Whakapaia
te huarahi o te Ariki,
whakatikaia ona ara;
5 Ka whakakiia nga awaawa
katoa, ka tahoroa nga maunga
me nga pukepuke katoa;
a e meinga kia tika nga *wahi*
kopikopiko, ko nga *wahi* taratara
hei ara maeneene;
6 A e kite nga kikokiko katoa
i te whakaoranga a te Atua.
7 Na ka mea ia ki nga mano
i haere mai kia iriiria e ia,
E te uri nakahi, na wai koutou
i whakamahara kia rere
i te riri meāke puta mai?
8 Na, whakaputaina nga hua
e rite ana ki o te ripeneta, a
kei anga, kei mea i roto i a
koutou, Ko Aperahama to tatou
matua: ko taku kupu
hoki tenei ki a koutou, E ahei
ana ano i te Atua te whakaara
tamariki ake ma Aperahama
i roto i enei kohatu.
9 Na, tenei ka pa te titaha
ki te pakiaka o nga rakau: a
ki te kahore tetahi rakau e
hua i te hua pai, ka tuakina,
ka māka ki te ahi.
10 Na ka ui nga mano ki a
ia, ka mea, Me aha ra matou?
11 Na ka whakahokia e ia,
a ka mea ki a ratou, Ko te
tangata i nga koti e rua, kia
hoatu ki te tangata kahore
ona; me te tangata he kai
tāna, kia pera ano.
12 Na ka haere hoki nga
pupirikana kia iriiria, a ka
mea ki a ia, E te kai whakaako,
me aha matou?

13 Ka mea ia ki a ratou, Kei
nui ake i nga mea i whakari-
tea ma koutou ta koutou e
tango ai.
14 Ka ui ano nga hoia ki
a ia, ka mea, Me aha hoki
matou? Na, ko tana meata-
nga ki a ratou, Kaua e tuki-
notia tetahi, kaua e whakapae
teka; kāti ano ma koutou ko
o koutou utu.
15 ¶ Na, i te iwi e tatari ana,
a e whakaaroaro katoa ana i
roto i o ratou ngakau ki a
Hoani, ko te Karaiti ia, ehara
ranei;
16 Ka kī a Hoani, ka mea ki
a ratou katoa, Ko ahau nei,
he iriiri taku i a koutou ki te
wai; kei te haere mai ia tetahi
e kaha rawa ana i a au, e kore
ahau e tau hei wewete i te
here o ona hu: māna koutou
e iriiri ki te Wairua Tapu ki
te kapura:
17 Ko tana mea tahi kei tona
ringa, a ka tino tahia e ia
tana patunga witi, e kohia
ano e ia te witi ki roto ki
tana whare witi; ko te papapa
ia e tahuna ki te kapura e
kore e tineia.
18 ¶ He maha atu ano ana
kupu whakahau i kauwhau ai
ia ki te iwi.
19 Otira i riria e ia a Herora
tetaraki mo Heroriaha, wa-
hine a Piripi, a tona tuakana,
mo nga kino katoa hoki i
meinga e Herora;
20 Na, i runga i era katoa,
tutakina ana e ia a Hoani ki
te whare herehere.
21 ¶ A, ka poto te iwi te iriiri,
i a Ihu ano kua iriiria, a e
inoi ana, ka tuwhera te rangi,
22 Na ka heke iho te Wairua
Tapu ki runga ki a ia, he ahua
tinana ano hoki tona, anō he
kukupa, ka puta ano he reo
no te rangi, e mea ana, Ko
koe taku Tama i aroha ai,
taku i ahuareka atu ai.
23 ¶ Na, a Ihu nei, e whaka-
tatata ana ona tau ki te toru
tekau; a ki ta te tangata kī,
he tama ia na Hohepa, a ko
ia ta Hiri,
24 Ko ia ta Matata, ko ia ta
Riwai, ko ia ta Mereki, ko ia
ta Iana, ko ia ta Hohepa,
25 Ko ia ta Matatiaha, ko ia
ta Amoho, ko ia ta Nauma,
ko ia ta Eheri, ko ia ta
Nakai,
26 Ko ia ta Maata, ko ia ta
Matatiaha, ko ia ta Hemei,
ko ia ta Hohepa, ko ia ta
Hura,
27 Ko ia ta Hoana, ko ia ta
Reha, ko ia ta Horopapere,
ko ia ta Haratiere, ko ia ta
Neri,
28 Ko ia ta Mereki, ko ia ta
Ari, ko ia ta Kohama, ko ia
ta Eremorama, ko ia ta Ere,
29 Ko ia ta Hohe, ko ia ta
Erietere, ko ia ta Horimi, ko
ia ta Matata, ko ia ta Riwai,
30 Ko ia ta Himiona, ko ia
ta Hura, ko ia ta Hohepa, ko
ia ta Honana, ko ia ta Eria-
kimi,
31 Ko ia ta Merea, ko ia ta
Mainana, ko ia ta Matata, ko
ia ta Natana, ko ia ta Rawiri,
32 Ko ia ta Hehe, ko ia ta
Opere, ko ia ta Poaha, ko ia
ta Haramono, ko ia ta Na-
hona,
33 Ko ia ta Aminarapa, ko
ia ta Arame, ko ia ta Hete-

romo, ko ia ta Parete, ko ia
ta Hura,
34 Ko ia ta Hakopa, ko ia ta
Ihaka, ko ia ta Aperahama,
ko ia ta Tara, ko ia ta Nahora,
35 Ko ia ta Haruku, ko ia ta
Rakau, ko ia ta Pereke, ko ia
ta Epere, ko ia ta Hara,
36 Ko ia ta Kainana, ko ia
ta Arapahata, ko ia ta Hema,
ko ia ta Noa, ko ia ta Rameka,
37 Ko ia ta Matuhara, ko ia
ta Enoka, ko ia ta Iarere, ko
ia ta Marereere, ko ia ta Kainana,
38 Ko ia ta Enoha, ko ia ta
Heta, ko ia ta Arama, ko ia
ta te Atua.

UPOKO 4.

Whakamatautauranga o Ihu. 14 *Kauwhautanga.* 31 *Tangata i te rewera.* 38 *Hungawai o Pita, me era atu turoro.* 40 *Nga rewera.* 42 *Tana inoinga.*

NA, ki tonu a Ihu i te
Wairua Tapu, a hoki ana
i Horano; na ka kawea ia e
te Wairua ki te koraha,
2 A e wha tekau nga ra i
whakamatautauria ai ia e te
rewera. Kihai ano i kai i
tetahi mea i aua ra: ka pahemo, muri iho ka hiakai.
3 Na ka mea te rewera ki a
ia, Ki te mea ko te Tama koe
a te Atua, kiia iho tenei kohatu
kia meinga hei taro.
4 Na ka whakahokia e Ihu
ki a ia, ka mea, Kua oti te
tuhituhi, E kore e ora te tangata i te taro kau, engari
i nga kupu katoa a te Atua.
5 Katahi te rewera ka kawe
i a ia ki runga ki tetahi maunga tiketike, a mea kau iho
kua whakakitea katoatia ki a
ia nga rangatiratanga katoa
o te ao.
6 Ka mea te rewera ki a ia,
Maku e hoatu ki a koe tenei
rangatiratanga katoa, me te
kororia o enei mea: kua tukua
hoki ki ahau; a ka hoatu e
ahau ki taku e pai ai.
7 Na, ki te koropiko koe ki
toku aroaro, mou katoa.
8 Na ka whakahokia e Ihu
ki a ia, ka mea, Haere ki
muri i a au, e Hatana: kua
oti hoki te tuhituhi, Me koropiko koe ki te Ariki, ki tou
Atua, me mahi ano ki a ia
anake.
9 Na ka kawea ia ki Hiruharama, a whakaturia ana ki
runga ki te keokeonga o te
temepara, a ka mea ki a ia,
Ki te mea ko te Tama koe a
te Atua, rere atu i konei ki
raro:
10 Kua oti hoki te tuhituhi,
Ka korerotia iho koe e ia ki
ana anahera kia tiakina koe:
11 Ma ratou koe e hiki ake
ki *o ratou* ringa, kei tūtuki
tou waewae ki te kohatu.
12 Na ka whakahokia e Ihu,
ka mea ki a ia, Kua takoto te
korero, Aua e whakamatautau
ki te Ariki, ki tou Atua.
13 A ka mutu katoa te whakamatautauranga a te rewera,
ka mawehe atu i a ia mo tetahi
wahi.
14 ¶ Na ka hoki a Ihu i runga i te kaha o te Wairua ki
Kariri: a haere ana tona rongo, a puta noa i nga wahi
tata katoa.

15 A ka whakaako ia i roto i o ratou whare karakia, me te whakakororia te katoa i a ia.

16 ¶ Na ka haere ia ki Nahareta, ki te wahi i whangainga ai ia: ka tomo i te ra hapati ki te whare karakia, ko tana hanga hoki ia, ka whakatika ki te korero pukapuka.

17 A ka homai ki a ia te pukapuka a Ihaia poropiti. Ano ka wherahia te pukapuka, ka tupono ia ki te wahi i tenei tuhituhinga,

18 Kei ahau te Wairua o te Ariki, nāna nei hoki ahau i whakawahi, hei kauwhau i te rongo pai ki te hunga rawakore; kua tonoa mai ahau e ia ki te whakaora i te hunga ngakau marū, ki te kauwhau ki nga herehere kia haere noa, ki nga matapo kia titiro, ki te tuku i te hunga e kurua ana kia haere noa atu,

19 Ki te kauwhau i te tau manakohanga mai a te Ariki.

20 Na ka kopia e ia te pukapuka, a hoatu ana ki te kai tiaki, noho ana. A matatau tonu ki a ia nga kanohi o te hunga katoa i roto i te whare karakia.

21 Katahi ia ka anga, ka korero ki a ratou, Nonaianei, i o koutou taringa *e whakarongo* mai nei, i mana ai tenei karaipiture.

22 A i whakapai ratou katoa ki a ia, i miharo ki nga kupu pai i puta i tona mangai. Ka mea ratou, Ehara ianei tenei i te tama a Hohepa?

23 Ka mea ia ki a ratou, Tera rawa e puaki mai i a koutou tenei kupu whakarite ki a au, E rata, rongoa koe i a koe ano: ko nga mea i rongo ai matou kua meinga ki Kapernauma, meinga hoki ki konei ki tou whenua.

24 I mea ano ia, He pono taku e mea nei ki a koutou, E kore te poropiti e manakohia i tona ake whenua.

25 Otira he pono taku e mea nei ki a koutou, He tokomaha nga pouaru i roto i a Iharaira i nga ra i a Iraia, i te rangi kua oti te kopani i nga tau e toru, i nga marama e ono, i te mate-kaitanga nui o te whenua katoa;

26 Heoi kihai i tonoa a Iraia ki tetahi o ratou, ki te wahine pouaru anake, ki Harepata o Hairona.

27 He tokomaha hoki nga repera i roto i a Iharaira, i nga ra o Eriha poropiti: a kihai tetahi o ratou i whakamakia, ko Naamana anake o Hiria.

28 A kī tonu i te riri te hunga katoa i te whare karakia, i te rongonga ai ki enei mea;

29 Na, ko to ratou whakatikanga ake, ka maka i a ia ki waho o te pa, a arahina ana ki te pari o te puke i hangā ai to ratou pa, whakataka ai i a ia ki raro.

30 Otira i tika ia ra waenganui o ratou, a haere ana.

31 ¶ A ka tae ki Kaperenauma, ki tetahi pa o Kariri, ka whakaako hoki i a ratou i nga hapati.

32 Na ka miharo ratou ki tana ako: i whai mana hoki tana kupu.

33 A i te whare karakia
tetahi tangata he wairua re-
wera poke tona, a nui atu
tona reo ki te karanga,
34 Ka mea, Kāti ra; he aha
matou nāu, e Ihu o Nahareta;
kua tae mai koe ki te whaka-
ngaro i a matou? e mohio
ana ahau ki a koe; ko te Mea
Tapu a te Atua.
35 Na, riria iho ia e Ihu, ka
mea ia, Kāti to korero, puta
mai hoki i roto i a ia. Katahi
te rewera ka turaki i a ia ki
waenganui, a puta mai ana i
roto i a ia, kihai hoki tera
i ahatia.
36 Na, tau ana te miharo ki
a ratou katoa, a ka korerorero
tetahi ki tetahi, ka mea, He
aha tenei kupu? mana tonu
nei hoki tana tono i nga
wairua poke, kaha tonu, a
puta mai ana ki waho.
37 A pakū ana tona rongo
puta noa i nga wahi tutata
katoa.
38 ¶ A, tona whakatikanga i
te whare karakia, tomo tonu
ki te whare o Haimona. Na,
e mate ana te hungawai wa-
hine o Haimona, he nui te
kiri-ka; a ka inoi ratou ki a
ia mona.
39 Na ka tu ia ki runga i a
ia, a riria iho te kiri-ka; a
mutu ake: na, ara tonu ake
ia kei te taka mea ma ratou.
40 ¶ I te toenetanga o te ra,
ka kawea mai ki a ia e nga
tāngata katoa nga mea o ratou
e mate ana i te tini o nga
mate; na, whakapakia iho e
ia ona ringa ki tenei, ki tenei
o ratou, a ora ake ratou.
41 A he tokomaha te hunga
i puta mai nga rewera i roto i
a ratou; i karanga hoki *aua
wairua*, i mea, Ko te Karaiti
koe, ko te Tama a te Atua.
A riria ana ratou e ia, kihai i
tukua kia korero: i mātau
hoki ratou ko te Karaiti ia.
42 ¶ Ka ao te ra, ka puta atu
ia, ka haere ki tetahi wahi
koraha: a ka rapu nga mano
i a ia, a ka tae ki a ia, na,
puritia ana ia, kei whakarerea
ratou e ia.
43 Ka mea ia ki a ratou, Me
kauwhau e ahau te rangati-
ratanga o te Atua ki era atu
pa ano: koia hoki ahau i
tonoa mai ai.
44 A kauwhau ana ia i nga
whare karakia o Kariri.

UPOKO 5.

Kei te kaipuke o Pita.
12 *Repera.* 17 *Pararutiki.*
27 *Riwai.* 29 *Tana hakari.*
33 *Korenga e nohopuku o*
ana akonga.

A I te mano e aki mai ana
ki a ia ki te whakarongo
ki te kupu a te Atua, na, e tu
ana ia i te taha o te roto o
Kenehareta,
2 Na ka kite ia i etahi kai-
puke e rua e tu ana i te taha
o te roto: ko nga kai hao ia,
kua riro mai i runga, e horoi
ana i nga kupenga.
3 Na ka eke ia ki tetahi o
nga kaipuke, ki to Haimona,
ka mea ki a ia kia neke atu
ki waho tata. Na, noho ana
ia, whakaakona ana e ia te
iwi i runga i te kaipuke.
4 A, ka mutu tana korero, ka
mea ia ki a Haimona, Neke
atu ki te wahi hohonu, ka

tuku ai i ā koutou kupenga
ki te hao.
5 Na, ko te whakahokinga a
Haimona, ka mea ki a ia, E
kara, mahi noa matou i te po
roa nei, tē mau tetahi: heoi
nau na te kupu, me tuku e
ahau te kupenga.
6 A, ta ratou meatanga i
tenei, he mano tini nga ika i
mau i a ratou: a ka whaka-
pakaru ta ratou kupenga.
7 Na ka tawhiri ratou ki o
ratou hoa i tera kaipuke, kia
hoe mai hei hoa mo ratou.
A, to ratou taenga mai, wha-
kakiia ana nga kaipuke e rua,
no ka whakatotohu.
8 A, te kitenga o Haimona
Pita, ka hinga iho ki nga turi
o Ihu, ka mea, Mawehe atu i
a au, e te Ariki; he tangata
hara hoki ahau.
9 Mau tonu hoki tona miharo
me to ona hoa katoa, ki te
haonga o nga ika i haoa nei
e ratou:
10 To Hemi hoki raua ko
Hoani, he tama raua na He-
peri, he hoa hoki no Haimona.
Na ka mea a Ihu ki a Hai-
mona, Kaua e mataku; i enei
wa e takoto ake nei ka hao
tangata koe.
11 A ka whakauria nga kai-
puke ki uta, mahue ake nga
mea katoa i a ratou, a aru
ana i a ia.
12 ¶ A i a ia i tetahi o nga
pa, na, ko tetahi tangata e kapi
ana i te repera: a, tona ki-
tenga i a Ihu, ka takoto ta-
papa, ka inoi ki a ia, ka mea,
E te Ariki, ki te pai koe, e
taea ahau e koe te mea kia
ma.
13 Na ka totoro tona ringa,
ka pa ki a ia, ka mea, E pai
ana ahau: kia ma koe. A
mutu tonu ake tona repera.
14 Na ka whakatupato ia i
a ia kia kaua e korerotia ki
te tangata: Engari haere, kia
kite te tohunga i a koe, kawea
atu hoki mo tou whakamaka-
nga nga mea i whakaritea e
Mohi, hei mea whakaatu ki a
ratou.
15 Heoi tino pakū atu ana
tona rongo: a he tokomaha
noa atu i huihui mai ki te
whakarongo, kia whakaora-
ngia hoki e ia o ratou ngoi-
koretanga.
16 Otira i haere puku ia ki
te koraha, ki te inoi.
17 ¶ A i tetahi o aua ra, e
whakaako ana ia, me te noho
ano nga Parihi me nga kai
whakaako o te ture, i haere
mai nei i nga kāinga katoa o
Kariri, o Huria, o Hiruha-
rama: a *i reira* ano te kaha
o te Ariki hei whakaora i a
ratou.
18 Na, ko etahi tāngata e
kawe mai ana i tetahi tangata
i runga i te moenga, he para-
rutiki: a mea noa ratou kia
kawea ia ki roto, kia whaka-
takotoria ki tona aroaro.
19 A, tē kitea e ratou te pe-
heatanga e kawea ai ia ki
roto, i te mano hoki, ka kakea
te whare, a tukua iho ana ia
ra nga toetoe, me te moenga
ano, ki waenganui, ki te aro-
aro o Ihu.
20 A, tona kitenga i to ratou
whakapono, ka mea ia ki a
ia, E hoa, ka oti ou hara te
muru.

21 Na ka anga, ka whaka-
aroaro nga karaipi me nga
Parihi, ka mea, Ko wai tenei
nāna nga kupu kohukohu?
Ko wai hei muru hara? ko te
Atua anake.
22 Otira i mahara a Ihu ki
ā ratou whakaaroaronga, a
ka oho, ka mea ki a ratou,
He aha ta koutou e whaka-
aroaro na i roto i o koutou
ngakau?
23 Ko tehea te mea takoto
noa, ko te mea, Ka oti ou
hara te muru; ko te mea
ranei, Whakatika, haere?
24 Otiia kia mātau ai koutou
he mana muru hara to te
Tama a te tangata i runga i
te whenua, (ka mea ia ki te
pararutiki,) Ko taku kupu te-
nei ki a koe, Whakatika, ta-
ngohia ake tou moenga, haere
ki tou whare.
25 Na, whakatika tonu ake
ia i to ratou aroaro, a tango-
hia ake ana te mea i takoto
ai ia, haere ana ki tona whare,
me te whakakororia i te
Atua.
26 A miharo katoa ratou, ka
whakakororia i te Atua, kī
tonu hoki ratou i te mataku,
ka mea, Puta ke nga mea i
kite nei tatou i naianei.
27 ¶ A, muri iho i enei mea,
ka haere ia, a ka kite i tetahi
pupirikana, ko Riwai te ingoa,
e noho ana i te wahi tango
takoha: a ka mea ki a ia,
Arumia mai ahau.
28 Na, whakarerea ake e ia
nga mea katoa, a whakatika
ana, aru ana i a ia.
29 ¶ Na ka takā e Riwai he
hākari nui māna i tona whare:
a he tokomaha nga pupiri-
kana me nga tāngata ke i
noho tahi ratou.
30 Na ka amuamu o ratou
karaipi me nga Parihi ki ana
akonga, ka mea, He aha kou-
tou ka kai tahi ai, ka inu tahi
ai me nga pupirikana me nga
tāngata hara?
31 Na ka whakahokia e Ihu,
a ka mea ki a ratou, Kahore
he aha o nga tāngata ora e
meatia ai e te rata, engari o
te hunga e mate ana.
32 Kihai ahau i haere mai
ki te karanga i te hunga tika,
engari i te hunga hara, kia
ripeneta.
33 Na ka mea ratou ki a ia,
He aha nga akonga a Hoani
ka hono ai te noho puku, ka
inoi ai, me nga *akonga* ano a
nga Parihi; ko āu ia e kai
ana, e inu ana?
34 Na, ko tana meatanga ki
a ratou, E taea ranei e kou-
tou te mea kia noho puku
nga tama o te whare marena,
i te mea kei a ratou te tāne
marena hou?
35 Na, tera e tae mai nga ra
e tangohia ai te tāne marena
hou i a ratou, katahi ratou
ka noho puku i aua ra.
36 I korerotia ano e ia tetahi
kupu whakarite ki a ratou;
E kore e makā e te tangata
tetahi wahi o te kahu hou hei
papaki mo te kahu tawhito;
kei pakaru i te mea hou, a e
kore te papaki i *tangohia* mai
i te mea hou e u ki te mea
tawhito.
37 E kore hoki te tangata e
riringi i te waina hou ki te
ipu tawhito; kei pakaru nga

ipu i te waina hou, na, ka maringi, a kore ake nga ipu.

38 Engari me riringi te waina hou ki te ipu hou; a ora ake e rua, e rua.

39 Ka inu hoki te tangata i te *waina* tawhito, e kore ia e hiahia wawe ki te mea hou: e mea hoki ia, Erangi te mea tawhito.

UPOKO 6.

Hapati. 12 *Te Tekau ma rua,* 17 *Turoro.* 20 *Kauwhau.* 47 *Turanga pai mo te whare.*

NA, i te hapati tuatahi i muri i te ra tuarua, ka haere ia ra waenga witi; a katohia ana e ana akonga nga puku witi, kainga ake, he mea komukumuku ki nga ringa.

2 Ka mea etahi o nga Parihi ki a ratou, He aha koutou ka mea ai i te mea e kore e tika kia meatia i te hapati?

3 Na ka whakahokia e Ihu, a ka mea ki a ratou, Kahore ianei koutou i kite i ta Rawiri i mea ai, i a ia e mate ana i te hiakai, ratou ko ona hoa;

4 I tona tomokanga atu ki te whare o te Atua, a tangohia ana e ia nga taro aroaro, na, kainga ana e ia, hoatu ana hoki ki ona hoa, nga mea kihai nei i tika kia kainga, engari ma nga tohunga anake?

5 I mea ano ia ki a ratou, Ko te Tama a te tangata te Ariki ano hoki o te hapati.

6 ¶ A i tetahi atu hapati, ka tomo ia ki te whare karakia, ka whakaako: a kei reira tetahi tangata, ko tona ringa matau kua memenge.

7 A ka titiro pu nga karaipi me nga Parihi ki a ia, me kore ia e whakaora i te hapati; kia ai hei whakawakanga mona.

8 Na ka mahara ia ki ā ratou whākaaro, a ka mea ki te tangata i te ringa memenge, Whakatika, e tu ki waenganui. A whakatika ana ia, tu ana.

9 Katahi ka mea a Ihu ki a ratou, Maku e ui ki a koutou tetahi mea; He mea tika ranei te mahi pai i te hapati, te mahi kino ranei? te whakaora, te whakamate ranei?

10 Na ka tirotiro ia ki a ratou katoa, a ka mea ki taua tangata, Torona mai to ringa. A pera ana ia: na, kua ora ano tona ringa, kua pera me tetahi.

11 Na, kī tonu ratou i te haurangi; a ka korerorero ki a ratou ano, me aha ranei a Ihu e ratou.

12 ¶ A i aua ra ka haere ia ki te maunga ki te inoi, a he inoi tonu tāna i te roa o te po ki te Atua.

13 A ka ao te ra, ka karangatia e ia ana akonga: a kotahi tekau ma rua o ratou āna i whiriwhiri ai, a huaina ana e ia he apotoro;

14 Ko Haimona, (i huaina ano hoki ia ko Pita,) ko tona teina, ko Anaru, ko Hemi raua ko Hoani, ko Piripi raua ko Patoromu,

15 Ko Matiu raua ko Tamati, ko Hemi *tama* a Arapiu,

ko Haimona e karangatia nei
ko Heroti,
16 Ko Hura *teina* o Hemi,
ko Hura Ikariote hoki, ko ia
ano te kai tuku.
17 ¶ Na, ka heke iho ngatahi
ratou, a tu ana ki te wahi
raorao, ratou ko te ropu o
ana akonga, me te huihuinga
nui o te iwi i Huria katoa, i
Hiruharama, i te taha hoki o
te moana o Taira o Hairona,
i haere mai nei ki te whakarongo
ki a ia, kia whakaorangia
hoki o ratou mate;
18 Me te hunga ano e whakatoia
ana e nga wairua poke:
a whakaorangia ana ratou.
19 A i whai te mano katoa
kia pa ki a ia: i puta mai
hoki he kaha i a ia, a whakaorangia
ana ratou katoa.
20 ¶ Na ka titiro ona kanohi
ki ana akonga, a ka mea ia,
Ka koa *koutou*, e nga rawakore:
mo koutou hoki te
rangatiratanga o te Atua.
21 Ka koa *koutou* e hiakai
nei inaianei: ka makona hoki
koutou. Ka koa *koutou* e
tangi nei inaianei: e kata
hoki koutou.
22 Ka koa koutou, ina kinongia
e nga tāngata, ina
wehewehea mai *i roto i a ratou*,
ina tawaia, ina rukea atu
to koutou ingoa, ano he mea
kino, mo te whakaaro hoki
ki te Tama a te tangata.
23 Kia hari i taua ra, me te
tupekepeke: he nui hoki to
koutou utu i te rangi: i peneitia
hoki nga poropiti e o
ratou mātua.
24 Otira aue, te mate mo
koutou, mo te hunga taonga!
kei a koutou hoki to koutou
whakamarietanga.
25 Aue, te mate mo koutou,
mo te hunga e makona ana!
e mate hoki koutou i te hiakai.
Aue, te mate mo koutou,
mo te hunga e kata ana inaianei!
ka aue hoki koutou, ka
tangi.
26 Aue, te mate mo koutou
ua korerotia paitia koutou e
nga tāngata katoa! i penei
hoki o ratou mātua ki nga
poropiti teka.
27 Na, ko tāku kupu tenei ki
a koutou e whakarongo mai
nei, Arohaina o koutou hoa
whawhai; kia pai te mahi ki
te hunga e kino ana ki a koutou;
28 Manaakitia te hunga e
kanga ana i a koutou, me inoi
mo te hunga e whakawhiu
ana i a koutou.
29 Na, ki te pakia tou paparinga
e tetahi, tahuri atu hoki
tetahi; a, ki te tangohia tou
ngeri e tetahi, kaua e kaiponuhia
tou koti.
30 Hoatu ki nga tāngata katoa
e inoi ana ki a koe; kaua
ano e tonoa o mea ki te tangohia
e te tangata.
31 Ko ta koutou e pai ai kia
meatia e nga tāngata ki a koutou,
meatia ano e koutou ki a
ratou.
32 A, ki te aroha koutou ki
te hunga e aroha ana ki a
koutou, kei hea he whakawhetai
ki a koutou? e aroha ana
hoki te hunga hara ki te hunga
e aroha ana ki a ratou.
33 A, ki te atawhai koutou i
te hunga e atawhai ana i a
koutou, kei hea he whakawhe-

tai ki a koutou? e pena ana
ano te hunga hara.
34 Ki te tuku moni hoki
koutou ki te hunga e mea ai
koutou ka utua mai e ratou,
kei hea he whakawhetai ki a
koutou? e tuku moni ana
hoki te hunga hara ki te hu-
nga hara, mo te pera kia wha-
kahokia ki a ratou.
35 Engari kia aroha ki o
koutou hoa whawhai, ata-
whaitia hoki, tukua atu te
moni, kaua ano e whakaaro
kia utua mai ta koutou; a e
rahi te utu ki a koutou, ka
whakatupu tamariki ano hoki
koutou ki a te Rungarawa:
e atawhai ana hoki ia i te hu-
nga e kore e whakawhetai, i
te hunga kino.
36 Kia ngawari rapea kou-
tou, kia pera me to koutou
Matua e ngawari ana.
37 Kaua e whakawa, a e kore
koutou e whakawakia: kaua
e whakatau he a e kore te
he e whakataua ki a kou-
tou: houhia te rongo, a e
houhia ano te rongo ki a
koutou:
38 Hoatu, a ka homai ki a
koutou; he mehua pai, pehi
rawa, oioi rawa, purena tonu
ta ratou e homai ai ki te ko-
korutanga o o koutou kakahu.
Ko te mehua hoki e mehua
ai koutou, hei mehua ano tena
ki a koutou.
39 A ka puaki tana kupu
whakarite ki a ratou, E ahei
ranei te matapo te arahi i te
matapo? e kore ranei e taka
tokorua ki te waikeri?
40 E kore te akonga e rahi
ake i tona kai whakaako:
engari ka rite ano ki o ratou
kai whakaako nga tāngata ka-
toa kua tino pukengatia.
41 He aha tāu e titiro ki te
otaota i roto i te kanohi o tou
teina, tē kite i te kurupae i
tou ake kanohi?
42 E pehea ranei to korero
ki tou teina, E *taku* teina, iaua,
kia kapea atu e ahau te otaota
i roto i tou kanohi, tē kite i te
kurupae i roto i tou kanohi?
E te tangata tinihanga, kia
mātua kapea atu e koe te ku-
rupae i roto i tou kanohi,
katahi koe ka mārama ki te
kape i te otaota i roto i te
kanohi o tou teina.
43 E kore hoki te rakau ata-
ahua e hua i te hua kino; e
kore ano te rakau kino e hua
i te hua ataahua.
44 Ma ona hua ake nei hoki
ka mohiotia ai tenei rakau,
tenei rakau. E kore hoki e
kohia nga piki i runga i nga
tataramoa, e kore ano e wha-
kiia te karepe i runga i te
tumatakuru.
45 He tangata pai, he pai
tana e whakaputa mai ai i
roto i te taonga pai a tona
ngakau; he tangata kino, he
kino tana e whakaputa mai ai
i roto i nga taonga kino o tona
ngakau: he purenatanga ho-
ki no te ngakau nga kupu a
te mangai.
46 He aha koutou ka kara-
nga ai ki a au, E te Ariki, e te
Ariki, tē mahi i aku korero?
47 ¶ Na, te tangata e haere
mai ana ki a au, e rongo ana
ki aku kupu, a e mahi ana,
maku e whakaatu ki a koutou
he ritenga aha tona:

48 Ka rite ia ki te tangata i
hangā e ia tetahi whare, i
keri, i whakahohonu, a wha-
katakoto ana i te turanga ki
runga ki te kamaka: a, te
putanga mai o te waipuke, ka
pakaru te roma ki taua whare,
heoi kihai i taea te whaka-
ngaueue: no te mea i hangā
ki runga ki te kamaka.
49 Tena ko te tangata i ro-
ngo, a kihai i mahi, ka rite ia
ki te tangata i hanga i tetahi
whare ki runga ki te oneone,
a kahore he turanga: te pa-
karutanga mai o te roma, na,
hinga tonu iho; a nui atu te
pakarutanga o taua whare.

UPOKO 7.

Keneturio. 11 *Naina.* 18 *Ta Hoani ki a Ihu.* 24 *Mo Hoani.* 36 *Wahine hara, —tona aroha.*

ANO ka mutu enei kupu
katoa ānа, me te wha-
karongo ano te iwi, ka tomo
ia ki Kaperenauma.
2 Na, e mate ana te pononga
a tetahi keneturio, meāke
marere, tana hoki i mate-nui
ai.
3 A, tona rongonga ki a Ihu,
ka tonoa ki a ia etahi kau-
matua o nga Hurai, hei mea
ki a ia kia haere mai ki te
whakaora i tana pononga.
4 A, to ratou taenga mai ki
a Ihu, he kaha ta ratou inoi,
ka mea, he pai *te tangata* e
meatia ai tenei e ia:
5 E aroha ana hoki ia ki to
tatou iwi, nāna hoki i hanga
te whare karakia mo matou.
6 Na, haere tahi ana a Ihu
me ratou. A i a ia kahore
nei i matara mai i te whare,
ka tono te keneturio i etahi
hoa ki a ia, ka mea ki a ia, E
te Ariki, kei maumau ngenge
noa koe: ehara hoki ahau i
te tikanga tangata e haere
ake ai koe ki raro i toku tua-
nui:
7 Koia tē tae ai toku aro ki
te haere atu ki a koe: engari
kia puaki mai tau kupu, a ka
ora taku pononga.
8 He tangata hoki ahau e
whakahaua ana, he hoia ano
aku hei whakahaunga maku,
na ka mea ahau ki tenei,
Haere, a ka haere; ki tetahi
atu hoki, Haere mai, a ka
haere mai; ki taku pononga
ano hoki, Meatia tenei, a ka
meatia e ia.
9 Te rongonga o Ihu ki enei
mea, ka miharo ki a ia, a ka
tahuri, ka mea ki te mano e
aru ana i a ia, Ko taku kupu
tenei ki a koutou, kahore ano
ahau i kite i roto i a Iharaira
i te whakapono hei rite mo
tenei te nui.
10 A, te hokinga atu ki te
whare o te hunga i tonoa, ro-
kohanga atu kua ora te pono-
nga i mate.
11 ¶ A i te aonga ake, ka
haere ia ki tetahi pa, ko Naina
te ingoa; a he tokomaha o ana
akonga i haere tahi me ia, he
rahi hoki te hui.
12 A ka whakatata ia ki te
kuwaha o te pa, na, he tupa-
paku tera e kauhoatia mai
ana, he huatahi na tona
whaea, a ko ia he pouaru: a
he tokomaha o te pa e *haere*
tahi ana me ia.

13 A, te kitenga o te Ariki i a ia, ka aroha ki a ia, ka mea ki a ia, Kaua e tangi.
14 Na ka haere ia, ka pa ki te kauhoa: a, tu tonu nga kai kauhoa. Na, ko tana meatanga, E tama, ko taku kupu tenei ki a koe, E ara.
15 Na ka noho te tupapaku ki runga, ka anga, ka korero. A hoatu ana ia e ia ki tona whaea.
16 Na ka tau te wehi ki a ratou katoa: a ka whakakororia i te Atua, ka mea, Kua puta ake i roto i a tatou he poropiti nui; a, Kua titiro mai te Atua ki tona iwi.
17 Na, haere ana tenei korero mona puta noa i Huria, i nga wahi patata katoa ano hoki.
18 ¶ A ka korerotia enei mea katoa ki a Hoani e ana akonga.
19 Na ka karangatia e Hoani etahi o ana akonga tokorua, ka tonoa ki a Ihu, mea ai, Ko koe ranei tera e haere mai ana? me tatari ranei matou ki tetahi atu?
20 A, te taenga mai o aua tāngata ki a ia, ka mea, Kua tonoa mai maua e Hoani Kai iriiri ki a koe, mea ai, Ko koe ranei tera e haere mai ana? me tatari ranei matou ki tetahi atu?
21 I taua wa pu ano he tokomaha te hunga i whakaorangia e ia i nga turorotanga, i nga mate, i nga wairua kino; a he tokomaha nga matapo i meinga kia kite.
22 A ka whakahokia e Ihu, ka mea ki a raua, Haere korerotia ki a Hoani nga mea e kite nei, e rongo nei korua; ko nga matapo e titiro ana, ko nga kopa e haereere ana, ko nga repera kua ma, ko nga turi e rongo ana, ko nga tupapaku e whakaarahia ana, e kauwhautia ana te rongo pai ki te hunga rawakore;
23 Na ka koa te tangata e kore e hē ki a au.
24 ¶ A, te rironga o nga karere a Hoani, ka timata ia, a ka korerotia a Hoani ki te mano, I haere atu koutou ki te koraha kia kite i te aha? I te kakaho e whakangaueuetia ana e te hau?
25 Ano ra, i haere koutou kia kite i te aha? I te tangata he kakahu maeneene ona? Na, kei nga whare kingi te hunga i nga kakahu whakapaipai, i nga kai papai.
26 Ano ra, i haere koutou kia kite i te aha? I te poropiti? Ae ra, ko taku kupu tenei ki a koutou, tera atu i te poropiti.
27 Mona te mea kua tuhituhia nei, Na, ka tonoa e ahau taku karere ki mua i tou aroaro, māna e whakapai tou huarahi i mua i a koe.
28 Ko taku kupu hoki tenei ki a koutou, Kahore he poropiti nui atu i a Hoani Kai iriiri i roto i nga whanau a nga wāhine: heoi rahi ake i a ia te nohinohi rawa o te rangatiratanga o te Atua.
29 Na, i whakatikaia ta te Atua e te hunga katoa i rongo, e nga pupirikana ano, i iriiria hoki ki te iriiringa a Hoani.
30 Ko nga Parihi ia, ratou

ko nga kai whakaako o te
ture, i whakakahore ki ta te
Atua whakaaro ki a ratou, i
a ratou kihai nei i iriiria e ia.
31 A ka mea te Ariki, Me
whakarite e ahau nga tāngata
o tenei whakapaparanga ki te
aha? e rite ana ki te aha?
32 E rite ana ki nga tamariki
e noho ana i te kāinga
hoko, e karanga ana ki a ratou
ano, e mea ana, Whakatangi
noa matou i te putorino
ki a koutou, a kahore koutou
i kanikani; aue noa matou
ki a koutou, na, kahore koutou
i tangi.
33 I haere mai hoki a Hoani
Kai iriiri, a kihai i kai taro,
kihai i inu waina; heoi ka
mea koutou, He rewera tona.
34 I haere mai te Tama a te
tangata me te kai, me te inu;
a ka mea koutou, Na, he tangata
kakai, he tangata iinu
waina, he hoa no nga pupirikana
me nga tāngata hara!
35 Otira e whakatikaia ana
te whakaaro nui e ana tamariki
katoa.
36 ¶ Na ka mea tetahi o nga
Parihi ki a ia kia kai tahi
raua. A ka tomo ia ki te
whare o te Parihi, ka noho.
37 A ka mātau tetahi wahine
hara o te pa, kei te whare o
te Parihi ia e noho ana, na,
ka kawea mai e ia tetahi
pouaka kohatu *e kī ana* i te
hinu kakara,
38 A tu tangi ana i muri i
ona waewae, ka anga ka
whakamakuku i ona waewae
ki nga roimata, ka muru ki
nga makawe o tona mātenga,
ka kihi i ona waewae, ka
whakawahi ki te hinu kakara.
39 A, te kitenga o te Parihi
i karangatia ai ia, ka korero i
roto i a ia, ka mea, Me he
poropiti tenei, kua mātau ia
ki te wahine e pa nei ki a ia,
tona peheatanga: he wahine
hara hoki.
40 Na ka korero a Ihu, ka
mea ki a ia, E Haimona, he
kupu taku ki a koe. Ka mea
ia, Korero, e te Kai whakaako.
41 Na, tokorua nga tāngata
i a raua te moni a tetahi kai
tuku moni: e rima rau nga
pene i tetahi, e rima tekau i
tetahi.
42 A, tē whai mea raua hei
whakautu mai, whakarerea
noatia ana e ia ki a raua.
Na, māu e korero mai, ko wai
o raua e tino nui tona aroha
ki a ia.
43 Na ka whakahokia e
Haimona, ka mea, Ki taku
whakaaro, ko te tangata nāna
te mea nui i whakarerea noatia
atu. Na, ko tana meatanga
ki a ia, Tika tonu tāu.
44 Na ka tahuri ia ki te
wahine, a ka mea ki a Haimona,
E kite ana koe i tenei
wahine? I haere mai ahau
ki roto ki tou whare, kahore
i homai e koe he wai mo oku
waewae: nāna ia i whakamakuku
oku waewae ki nga roimata,
a murua iho ki nga
makawe o tona mātenga.
45 Kihai koe i kihi i ahau:
ko tenei ia kahore ano i mutumutu
te kihi i oku waewae no
taku taenga mai ra ano.
46 Kihai koe i whakawahi i

toku mātenga ki te hinu: na,
whakawahia ana e ia oku
waewae ki te hinu kakara.
47 Koia ahau ka mea nei ki
a koe, Kua murua ona tini
hara; ina hoki he nui tona
aroha: otira i iti nga mea o
tetahi i murua, ka iti ano
tona aroha.
48 A ka mea ia ki a ia, Kua
murua ou hara.
49 Na ka anga ka korero
ona hoa noho ki a ratou ano,
Ko wai tenei e muru nei ano
hoki i nga hara?
50 Na, ko tana meatanga ki
te wahine, Na tou whakapono
koe i ora ai; haere marie.

UPOKO 8.

Ta nga wahine atawhaitanga i a te Karaiti. 4 Kai rui. 19 Tona whaea, aha, aha. 22 Ki te hau. 26 Rewera. 37 Ta nga Kararini. 43 Wahine mate. 49 Ta Hairuha kotiro.

A MURI iho, ka haereere
, ano ia ki nga pa, ki nga
kāinga, ka kauwhau, ka wha-
kapuaki i te rongo pai o te
rangatiratanga o te Atua: i a
ia hoki te tekau ma rua,
2 Me etahi wāhine hoki kua
oti nei te whakaora i nga
wairua kino, i nga ngoikore-
tanga, ko Meri e karangatia
nei ko Makarini, e whitu nei
nga rewera i puta mai i roto
i a ia,
3 Ko Hoana hoki, wahine
a Kuha, a ta Herora kai wha-
kahauhau, me Huhana, me
era atu tona tini, a na ratou i
mahi etahi o o ratou taonga
hei mea māna.
4 Na kua rahi te hui i mine
mai, kua tae hoki ki a ia i
tenei pa, i tenei pa, a ka
korero kupu whakarite ia:
5 I haere atu te kai rui ki
te rui i tana purapura: a, i a
ia e rui ana, ka ngahoro etahi
ki te taha o te ara; a takahia
ana, na, kainga ake e nga
manu o te rangi.
6 Ko etahi i ngahoro ki
runga ki te toka; te tupunga
ake, kua maroke, kahore hoki
he makuranga.
7 Ko etahi i ngahoro ki roto
ki nga tataramoa; a tupu tahi
ana nga tataramoa, koaoaotia
iho.
8 Ko etahi i ngahoro ki te
oneone pai; tupu ana, tata-
kirau ona hua. Ka mutu
enei korero, ka karanga ia,
Ko ia he taringa ona hei
whakarongo, kia rongo ia.
9 ¶ Na, ka ui ana akonga ki
a ia, ka mea, He aha te ti-
kanga o tenei kupu wha-
karite?
10 Ka mea ia, Kua hoatu ki
a koutou te matauranga ki
nga mea ngaro o te ranga-
tiratanga o te Atua: ki era
atu ia, he whakarite nga
kupu: kia kite ai ratou, a e
kore e kite, kia rongo ai,
a kore ake e mātau.
11 Na, tenei te kupu wha-
karite: Ko te purapura te
kupu a te Atua.
12 Era i te huarahi, ko nga
kai whakarongo; me i reira
ka haere mai te rewera, ka
kapo i te kupu i roto i o ratou
ngakau, kei whakapono ratou,
a ka ora.
13 Era i runga i te toka ko

te hunga e tango nei i te
kupu me te hari ano i to
ratou rongonga ai; kahore
ia o ratou pakiaka, whaka-
pono ana ratou e hia ake ano
ra, a i te wa o te whakama-
tautau ka mawehe atu.
14 Tera i ngahoro ki roto ki
nga tataramoa, ko te hunga e
whakarongo ana, a, te haere-
nga atu, ka koaoaotia e nga
whakaaroaronga, e nga tao-
nga, e nga whakaahuareka o
te ao, a hore ake e pakari
o ratou hua.
15 Ko tera i te oneone pai,
ko te hunga e tika ana, e pai
ana te ngakau, a, te rongonga
i te kupu, ka pupuri, a hua
ana nga hua i runga i te
manawanui.
16 E kore e tahuna te rama
e tetahi, a e hipokina ki te
oko, e waiho ranei i raro i te
moenga; engari ka whakatu-
ria ki runga ki te turanga,
kia kitea ai te māramata-
nga e te hunga e tomo mai
ana.
17 E kore hoki tetahi mea i
hunā, e mahue te whakakite;
e kore ano tetahi mea i ngaro,
e mahue te mohio te puta
hoki ki te māramatanga.
18 Kia tupato ki ta koutou
whakarongo: ki te whai mea
hoki tetahi, ka hoatu ano ki
a ia; a ki te kahore he mea a
tetahi, ko te mea i kiia nāna
ake, ka tangohia i a ia.
19 ¶ Na, ka haere mai ki a ia
tona whaea me ona teina, a
kihai ratou i ahei te tutuki
ki a ia, na te mano hoki.
20 Na ka korerotia ki a ia,
ka mea ratou, Tou whaea me
ou teina te tu mai nei i waho,
e mea ana kia kite i a koe.
21 Na ka whakahokia e ia,
a ka mea ki a ratou, Ko toku
whaea me oku teina enei e
rongo nei, e mahi nei i te kupu
a te Atua.
22 ¶ A, i tetahi o aua ra, ka
eke ia, ratou, ko ana akonga
ki te kaipuke: a ka mea ki a
ratou, Tatou ka whakawhiti
ki tera taha o te roto. Na,
rere ana ratou.
23 A i a ratou e rere ana, ka
moe ia: na, ko te putanga o
tetahi hau, he tupuhi, ki te
roto; a ka tomo ratou, tata
pu ki te tahuri.
24 Na ka haere ratou, ka
whakaara i a ia, ka mea, E
kara, e kara, ka mate tatou.
Na ka ara ia, a riria ana e ia
te hau, me te ngaru o te
moana: a mutu iho, na, kua
marino.
25 Na ka mea ia ki a ratou,
Kei hea to koutou whakapono?
Mataku ana ratou, miharo
ana, ka mea ki a ratou ano,
Ko wai ra tenei, ka tapa nei
ki nga hau ki te moana, a
rongo rawa ki a ia?
26 ¶ Na, ka rere atu ratou ki
te whenua o nga Kararini, ki
tawahi atu o Kariri.
27 A, tona haerenga atu ki
uta, ka tutaki ki a ia he
tangata no te pa, he rewera
ona no mua ke, kahore nei
ona kakahu i kakahu ai, kihai
ano i noho i roto i te whare,
engari ki nga urupa.
28 A, tona kitenga i a Ihu,
ka karanga, ka takoto ki tona
aroaro, a he nui tona reo ki
te mea mai, He aha ahau

nāu, e Ihu, e te Tama a te Atua i runga rawa? E, kaua ra ahau e whakamamaetia.
29 (I mea hoki ia ki te wairua poke kia puta mai i taua tangata. He maha hoki nga wa i hopukia ai ia e ia: a e tiakina ana ia, he mea here ki nga mekameka ki nga here waewae; heoi motumotuhia ana e ia nga here, a aia ana e te rewera ki te koraha.)
30 Na ka ui a Ihu ki a ia, ka mea, Ko wai tou ingoa? Ka mea ia, Ko Rihiona: he tokomaha hoki nga rewera i tomo ki roto ki a ia.
31 Katahi ka inoi ratou ki a ia kia kaua ratou e tonoa e ia kia haere ki te hohonu.
32 Na, kei reira tetahi kahui poaka, he maha, e kai ana i runga i te maunga: a ka inoi ratou ki a ia kia tukua ratou kia tomo ki aua *poaka.* A tukua ana ratou.
33 A, te putanga o aua rewera i roto i te tangata, ka tomo ki roto ki nga poaka: na, ko te tino rerenga o te kahui ra te pari ki te moana, a paremo iho.
34 Ano ka kite nga kai whangai i taua mea i meatia, ka whati, ka haere, ka korero ki te pa, ki aua whenua hoki.
35 Na ka haere mai ratou kia kite i taua mea i meatia; a, to ratou taenga ki a Ihu, ka kite i te tangata i puta nei nga rewera i roto i a ia, kua oti te whakakakahu, kua tika ona whakaaro, e noho ana ki nga waewae o Ihu: a ka mataku ratou.
36 A korerotia ana ki a ratou e te hunga i kite, te whakaoranga o te tangata i nga rewera.
37 Na ka mea te huihui katoa o nga kāinga patata o nga Kararini kia mawehe atu ia i a ratou; i mataku whakaharahara hoki ratou: a eke ana ia ki te kaipuke, hoki ana.
38 Na ka inoi ki a ia te tangata i puta nei nga rewera i roto i a ia, kia meinga hei hoa mona: heoi ka tono atu a Ihu i a ia, ka mea,
39 Hoki atu ki tou whare, korerotia nga mea nui kua meinga nei e te Atua ki a koe. Na, haere ana ia, korerotia ana ki te pa katoa nga mea nui i mea ai a Ihu ki a ia.
40 ¶ A ka hoki a Ihu, ka koa te mano ki tona taenga mai: e tatari ana hoki ratou katoa ki a ia.
41 Na, ko te haerenga mai o tetahi tangata, ko Hairuha te ingoa, he rangatira ano ia no te whare karakia: a takoto ana ki nga waewae o Ihu, ka inoi ki a ia kia tomo ki tona whare:
42 Kotahi tana tamahine, he huatahi, kotahi nei tekau ma rua ona tau, a e whakahemohemo ana. Na, i tona haerenga, popō tonu nga mano ki a ia.
43 ¶ Na, ko tetahi wahine e mate ana i te pakaruhanga toto, tekau ma rua nga tau, a poto katoa tona oranga ki nga rata, kihai ano i taea te whakaora e tetahi,

44 Ka haere mai ia i muri, ka pa ki te taniko o tona kakahu: a mutu iho te rere o ona toto.

45 Na ka mea a Ihu, Ko wai tenei kua pa nei ki a au? Ano ka whakakahore katoa, ka mea a Pita ratou ko ona hoa, E kara, e pipiri ana nga mano ki a koe, e tutetute ana, a e mea ana oti koe, Ko wai tenei kua pa nei ki a au?

46 Otira i mea ano a Ihu, Kua pa mai ano tetahi ki a au: e mahara ana hoki ahau kua puta atu he mana i a au.

47 A, te kitenga o te wahine kihai ia i ngaro, haere wiri mai ana, takoto ana i tona aroaro, korerotia ana e ia ki a ia i te aroaro o te iwi katoa te mea i pa ai ia ki a ia, me te hohoro o tona oranga.

48 Na ka mea ia ki a ia, Kia maia, e ko: na tou whakapono koe i ora ai; haere marie.

49 ¶ I a ia ano e korero ana, ka haere mai tetahi i *te whare* o te rangatira o te whare karakia, ka mea ki a ia, Kua mate to tamahine; kaua e whakararua te Kai whakaako.

50 A, te rongonga o Ihu, ka whakahokia e ia ki a ia, ka mea, Kaua e mataku: ko te whakapono ia kia whakapono, a ka ora.

51 A ka tomo ia ki te whare, kihai tetahi i tukua e ia kia tapoko, ko Pita anake, ko Hemi, ko Hoani, me te pāpā raua ko te whaea o te kotiro.

52 A e tangi ana ratou katoa, e aue ana mona. Na ka mea ia, Kaua e tangi; kahore ia i mate, engari e moe ana.

53 A kataina iho ia e ratou, i mohio hoki ratou kua mate ia.

54 Otira ka oti katoa te pei e ia ki waho, ka mau ia ki tona ringa, ka karanga, ka mea, E ko, e ara.

55 Na, hoki mai ana tona wairua, a whakatika tonu ake ia: na ka mea ia kia hoatu he kai māna.

56 A, miharo tonu ona mātua: na ka whakatupato ia i a ratou kia kaua e korerotia taua meatanga ki tetahi.

UPOKO 9.

Ngarenga o ana apotoro. 7 *Hiahia o Herora.* 10 *Mano e rima.* 18 *Nga kupu mona.* 23 *Kia maia.* 28 *Whakaahuatanga ketanga.* 37 *Tamaiti i te rewera.* 43 *Mo tona matenga ano.* 46 *Kei whakakake.* 51 *Ta nga Hamari.*

NA ka karangatia e ia ana akonga kotahi tekau ma rua, a ka hoatu ki a ratou he kaha, he mana, *e peia ai* nga rewera katoa, e ora ai nga mate.

2 A tonoa ana ratou ki te kauwhau i te rangatiratanga o te Atua, ki te whakaora hoki i te hunga e mate ana.

3 A i mea ano ia ki a ratou, Kaua tetahi mea e mauria ki te ara, kaua nga tokotoko, kaua he putea, kaua he taro, kaua he moni; kaua ano e takiruatia nga koti.

4 A ka tomo koutou ki tetahi whare, hei reira noho ai, a haere noa i reira.

5 A ki te kahore etahi e

manako ki a koutou, ka haere
koutou ki waho o taua pa, na,
te puehu nei ano o o kou-
tou waewae whakangahoro-
tia atu, hei mea whakaatu ki
a ratou.
6 Na, to ratou rironga atu,
ka haereerea e ratou nga
kāinga, ka kauwhau i te rongo
pai, ka whakaora i nga wahi
katoa.
7 ¶ A, te rongonga o Herora
tetaraki ki nga mea katoa i
meinga e ia, ka pohēhē, no te
mea ki ta etahi kī, kua ara
mai a Hoani i te hunga
mate;
8 Ki ta etahi, kua puta mai
a Iraia; ki ta etahi, kua ara
mai tetahi o nga poropiti ona-
mata.
9 Na ka mea a Herora, Kua
poutoa e ahau te mātenga o
Hoani: a ko wai tenei mona
nei enei korero ka rangona
nei e ahau? A ka whai kia
kite i a ia.
10 ¶ Na, te hokinga mai o nga
apotoro, ka korerotia ki a ia
nga mea katoa i mea ai ratou.
A ka tango ia i a ratou, ka
haere ko ratou anake, ki te-
tahi wahi koraha o te pa ko
Petahaira nei te ingoa.
11 Ano ka rongo te mano, ka
aru i a ia: na ka pupuri ia i
a ratou, ka korerotia ki a ra-
tou te rangatiratanga o te
Atua, whakaorangia ana hoki
e ia te hunga e mea ana kia
rongoatia.
12 Na, kua titaha haere te
ra, a ka haere te tekau ma
rua, ka mea ki a ia, Tonoa
te mano, kia haere ki nga
kāinga ki nga whenua i tetahi
taha, i tetahi taha, moe ai, ki
te mea kai hoki ma ratou; he
wahi koraha hoki tenei i a
tatou nei.
13 A ka mea ia ki a ratou,
Ma koutou e hoatu he kai ma
ratou. Ka mea ratou, Heoi
ano ā matou, e rima nga taro
e rua nga ika; ki te kahore
matou e haere ki te hoko kai
ma tenei iwi katoa.
14 A me te mea e rima mano
nga tāne. A ka mea ia ki
ana akonga, Meinga ratou kia
noho, kia rima tekau ki te
nohoanga.
15 A pera ana ratou, meinga
katoatia ana kia noho.
16 Na ka mau ia ki nga taro
e rima, ki nga ika e rua, ka
titiro atu ki te rangi, ka wha-
kapai i aua mea, ka whawhati,
ka hoatu ki nga akonga kia
whakatakotoria atu ma te
mano.
17 Na ka kai ratou, ka ma-
kona katoa: a kotahi tekau
ma rua nga kete i kohia ake
e ratou, he toenga na ratou
no nga whatiwhatinga.
18 ¶ A i a ia e inoi ana ko
ia anake, kei a ia ano nga
akonga: na ka ui ia ki a ra-
tou, ka mea, Ko wai ahau ki
ta nga tāngata kī?
19 Na, ka whakahokia e ra-
tou, ka mea, Ko Hoani Kai
iriiri; ki ta etahi, ko Iraia;
na, ki ta etahi, kua ara tetahi
o nga poropiti onamata.
20 Na ka mea ia ki a ratou,
A ki ta koutou kī, ko wai
ahau? Ka whakahokia e Pita,
a ka mea, Ko te Karaiti a te
Atua.
21 Katahi ia ka whakatupato

i a ratou, ka mea kia kaua
tenei e korerotia ki te ta-
ngata;
22 I mea ano ia, Kua takoto
te tikanga kia maha nga ma-
mae o te Tama a te tangata,
kia whakakinoa ano ia e nga
kaumatua, e nga tohunga nui,
e nga karaipi, kia whaka-
matea, a i te toru o nga ra
kia ara.
23 ¶ I mea ano ia ki a *ratou*
katoa, Ki te mea tetahi kia
haere mai i muri i a au, me
whakakahore ia e ia ano, me
amo tona ripeka i nga ra ka-
toa, ka aru ai i a au.
24 Ki te whai hoki tetahi kia
ora, ka mate ia: a ki te mate
tetahi, mona i whakaaro ki a
au, ka ora ia.
25 He aha hoki te painga ki
te tangata, ki te riro i a ia te
ao katoa, a ko ia ano ka ngaro,
ka riro ranei i te hē?
26 Ta te mea ki te whakama
tetahi ki a au, me aku korero,
ka whakama ano te Tama a
te tangata ki a ia, ina haere
mai i runga i te kororia ona,
o tona Matua, o nga anahera
tapu.
27 Na, he pono taku korero
ki a koutou, Tenei ano etahi
o te hunga e tu nei e kore e
pangia e te mate, kia kite ra
ano i te rangatiratanga o te
Atua.
28 ¶ A ka tata ki te waru o
nga ra i muri i enei korero, ka
mau ia ki a Pita, ki a Hoani,
ki a Hemi, ka haere atu ki
runga ki te maunga, ki te
inoi.
29 A i tana inoinga, ka puta
ke te ahua o tona mata, a mā
tonu tona kakahu, kanapa
tonu.
30 Na, tokorua nga tāngata
e korero tahi ana me ia, ko
Mohi raua ko Iraia:
31 I puta kororia mai, a i
korero ki tona haerenga meā-
ke nei rite i a ia ki Hiru-
harama.
32 A i pehia a Pita ratou ko
ona hoa e te moe: a, to ratou
aranga ake, ka kite i tona
kororia, me nga tāngata to-
korua e tu tahi ana me ia.
33 A i a raua e mawehe atu
ana i a ia, ka mea a Pita ki a
Ihu, E kara, he mea pai kia
noho tatou i konei: na, kia
hangā e matou etahi wharau
kia toru; kia kotahi mou, kia
kotahi mo Mohi, kia kotahi
mo Iraia: tē mohio ia ki tana
i mea ai.
34 I a ia e korero ana i enei
mea, ka puta mai he kapua, a
taumaru iho ana ki a ratou:
a mataku ana ratou i to ratou
haerenga ki roto ki te ka-
pua.
35 Na ka puta mai he reo i
te kapua, ka mea, Ko taku
Tama tenei i aroha ai: wha-
karongo ki a ia.
36 A, te mutunga o te reo,
ko Ihu anake i kitea. A wha-
karongo kau ana ratou, kihai
hoki i korerotia e ratou ki te
tangata i aua ra tetahi o nga
mea i kite ai ratou.
37 ¶ Na, i te aonga ake o te
ra, i a ratou kua tatū iho i
runga i te maunga, he rahi te
hui i tutaki ki a ia.
38 Na ka karanga mai tetahi
tangata i roto i te mano, ka
mea, Tena koa, e te Kai

whakaako, titiro mai ki taku tama: ko ia anake hoki tāku.

39 Na, te hopukanga a te wairua i a ia, kihai i aha kua hamama; na ka haehae i a ia me te tutū ano te huka, a marū iho ia, na, whakarere whakauaua ana i a ia.

40 A, i te inoi ahau ki o akonga kia peia ia ki waho: heoi kihai i taea e ratou.

41 Na ka whakahokia e Ihu, a ka mea, E te uri whakapono-kore, parori ke, kia pehea te roa o taku nohoanga ki a koutou, o taku manawanuitanga ki a koutou? Kawea mai to tama ki konei.

42 Na, i a ia e haere mai ana, ka taia iho ia e te rewera, haehaea iho. Na ka riria te wairua poke e Ihu, a whakaorangia ana te tamaiti, hoatu ana ki tona pāpā.

43 ¶ Oho mauri katoa ana ratou ki te nui o te Atua. A, i a ratou e miharo ana ki nga mea katoa i meinga e Ihu, ka mea ia ki ana akonga,

44 Rongoatia enei korero ki roto ki o koutou taringa: meāke hoki tukua te Tama a te tangata ki nga ringa o nga tāngata.

45 A kihai ratou i mohio ki tenei kupu, kua ngaro hoki, kei kitea taua mea e ratou: a ka mataku ratou ki te ui ki a ia ki taua kupu.

46 ¶ Na, ka puta ake he korerorero i roto i a ratou, ko wai o ratou e nui rawa.

47 A ka kite a Ihu i te whakaaroaronga o o ratou ngakau, ka mau ia ki tetahi tamaiti, a whakaturia ana ki tona aroaro,

48 Ka mea ki a ratou, Ki te manako tetahi ki tenei tamaiti, na te whakaaro hoki ki toku ingoa, e manako ana ia ki a au: a ki te manako tetahi ki a au, e manako ana ia ki toku kai tono mai: na, te iti rawa i roto i a koutou katoa ko ia hei mea nui.

49 Na ka whakahokia e Hoani, ka mea, E kara, i kite matou i tetahi e pei rewera ana i runga i tou ingoa; a riria iho e matou, mona kahore e haere tahi tatou.

50 A ka mea a Ihu ki a ia, Kaua e riria: ki te mea hoki ehara tetahi i te hoa whawhai no tatou, no tatou ano ia.

51 ¶ Ano ka rite nga ra mo tona tangohanga ki runga, māro pu tona kanohi ki te haere ki Hiruharama:

52 Na ka tono ia i etahi karere ki mua i tona aroaro: a ka haere ratou, ka tomo ki tetahi kāinga o nga Hamari ki te mea tukunga mai mona.

53 Heoi kihai era i manako ki a ia, e anga ana hoki ona kanohi ki Hiruharama.

54 A, te kitenga o ana akonga, o Hemi raua ko Hoani, ka mea raua, E te Ariki, e pai ana ranei koe kia korerotia e maua he kapura kia heke iho i te rangi, hei whakangaro i a ratou, hei pera me ta Iraia i mea ai?

55 A ka tahuri ia, ka riri ki a raua, ka mea, Kahore korua e mātau no tehea wairua korua.

56 Kihai hoki te Tama a te tangata i haere mai ki te whakamate tangata, engari ki te whakaora. A haere ana ratou he kāinga ke.

57 ¶ A i ratou e haere ana i te ara, ka mea tetahi ki a ia, E te Ariki, ka aru ahau i a koe ki nga wahi katoa e haere ai koe.

58 Na, ko te meatanga a Ihu ki a ia, He rua o nga pokiha, he kohanga o nga manu o te rangi; tena ko te Tama a te tangata, kahore ona wahi e takoto ai tona mātenga.

59 Ka mea ia ki tetahi atu, Arumia mai ahau. A ka mea ia, E te Ariki, tukua ahau kia mātua haere ki te tanu i toku pāpā.

60 Na, ka mea a Ihu ki a ia, Waiho ma nga tupapaku e tanu o ratou tupapaku: ko koe ia, me haere ki te kauwhau i te rangatiratanga o te Atua.

61 Ka mea hoki tetahi atu, E te Ariki, ka aru ahau i a koe; otira tukua ahau kia mātua poroporoaki ki te hunga i toku whare.

62 Na ka mea a Ihu ki a ia, Ki te pa te ringa o tetahi ki te parau, a ka titiro ki muri, e kore ia e tau mo te rangatiratanga o te Atua.

UPOKO 10.

Ngarenga o te Whitu tekau. 17 *To ratou hokinga mai.* 21 *Tana whakawhetai.* 25 *Ko wai te hoa tata.* 38 *Tana ki a Mata.*

NA, i muri i enei mea ka whakaritea ano e te Ariki etahi atu e whitu tekau, a tonoa ana ratou takirua, takirua, ki mua i tona aroaro, ki nga pa katoa ki nga wahi meāke nei ia haere ki reira.

2 I mea ano ia ki a ratou, Ko te kotinga e nui ana, ko nga kai mahi ia e ruarua ana: na, inoi atu ki te Ariki nāna te kotinga, kia tonoa e ia he kai mahi ki tana kotinga.

3 Haere: nana, ka tonoa nei koutou e ahau, ano he reme ki waenganui o nga wuruwhi.

4 Kaua e mauria he takotoranga moni, kaua he putea, kaua ano he hu: kaua ano e oha atu ki tetahi i te huarahi.

5 A ka tomo koutou ki tetahi whare, ka mātua mea atu, *Kia tau* te rangimarie ki tenei whare.

6 A ki te mea kei reira te tama a te rangimarie, ka tau ta koutou rangimarie ki reira: ki te kahore, e hoki mai ano ki a koutou.

7 Na, hei taua whare koutou noho ai, ka kai ai, ka inu ai i ta ratou e homai ai: ka tika hoki te utu mo te kai mahi. Kaua e haereere i *tenei* whare ki *tera* whare.

8 A, ka tomo koutou ki tetahi pa, a ka manako mai ratou ki a koutou, kainga nga mea e whakatakotoria ana ma koutou:

9 Me whakaora te hunga mate o reira, ka mea ki a ratou, Kua tata ki a koutou te rangatiratanga o te Atua.

10 Tena ki te tomo koutou ki tetahi pa, a e kore ratou e manako ki a koutou, me haere

atu ki nga huarahi o reira, me
ki atu,
11 Te puehu nei o to koutou
pa e piri nei ki a matou, tenei
te mukua atu nei e matou ki
a koutou: otira kia mohio
koutou ki tenei, kua tata ki a
koutou te rangatiratanga o te
Atua.
12 Ko taku kupu tenei ki a
koutou, Engari to Horoma i
taua ra e māmā i to taua pa.
13 Aue, te mate mou, e Ko-
rahina! aue, te mate mou, e
Petahaira! me i meatia hoki
ki Taira ki Hairona nga mere-
kara kua meatia nei ki a ko-
rua, kua ripeneta ke raua, he
taratara hoki te kakahu, me
te noho i roto i te pungarehu.
14 Otira erangi to Taira, to
Hairona, i te ra whakawa, e
māmā i to korua.
15 Me koe hoki, e Kapere-
nauma, e ikeike na, a tutuki
noa ki te rangi, ka whakatakā
koe ki te reinga.
16 Ki te whakarongo tetahi
ki a koutou, e whakarongo
ana ia ki a au; a ki te wha-
kakahore tetahi ki a koutou,
e whakakahore ana ia ki a
au; a ki te whakakahore te-
tahi ki a au, e whakakahore
ana ki toku kai tono mai.
17 ¶ Na, ka hoki hari mai
aua tekau e whitu, ka mea, E
te Ariki, nga rewera na ano,
rongo tonu ki a matou, he
mea hoki na tou ingoa.
18 A ka mea ia ki a ratou, I
kite ahau i a Hatana, me te
mea he uira, te takanga i te
rangi.
19 Na, ka hoatu nei e ahau
ki a koutou he mana e haere
ai koutou i runga i nga nakahi,
i nga kopiona, i te kaha katoa
ano o te hoa whawhai: a e
kore rawa koutou e mate i
tetahi mea.
20 Otira kaua e hari ki tenei,
ki nga wairua ka riro nei ki
raro i a koutou; ko ta koutou
ia e tino hari ai, ko o koutou
ingoa kua oti te tuhituhi ki te
rangi.
21 ¶ I taua wa ano ka hari te
wairua o Ihu, a ka mea ia,
Ka whakawhetai ahau ki a
koe, e Pa, e te Ariki o te rangi,
o te whenua, kua hunā nei
hoki e koe enei mea i te hu-
nga mātau, i te hunga mahara,
a hurahia ana ki nga ko-
hungahunga: ae ra, e Pa, i
pai hoki te penei ki tau titiro.
22 Kua oti nga mea katoa te
tuku ki a au e toku Matua: e
kore ano tetahi e mātau ki te
Tama ko wai ia, ko te Matua
anake; ko wai ranei te Matua,
ko te Tama anake, me te
tangata ano hoki e pai ai te
Tama kia whakakitea ia.
23 Na, ka tahuri ia ki nga
akonga, ka mea puku atu, Ka
hari nga kanohi e kite ana i
nga mea e kite nei koutou:
24 Ko taku kupu hoki tenei
ki a koutou, he tokomaha nga
poropiti me nga kingi i hiahia
kia kite i nga mea e kite nei
koutou, a kahore i kite; kia
rongo ano i nga mea e rongo
nei koutou, a kahore i rongo.
25 ¶ Na, ka whakatika tetahi
kai whakaako o te ture, ka
whakamatautau i a ia, ka mea,
E te Kai whakaako, me aha
ahau ka whiwhi ai ki te ora-
nga tonutanga?

26 Ka mea ia ki a ia, He aha
te mea i tuhituhia ki te ture?
ka pehea to korerotanga?
27 Na ka whakahokia e ia,
ka mea, Kia whakapaua tou
ngakau, tou wairua, tou kaha,
tou hinengaro, ki te aroha ki
te Ariki, ki tou Atua; *me aro-*
ha hoki ki tou hoa tata, ano
ko koe.
28 Ka mea ia ki a ia, Ka tika
to korero: meinga tenei, a ka
ora koe.
29 Na ka mea ia kia whaka-
tika i a ia, a ka kī atu ki a
Ihu, Ko wai ra toku hoa tata?
30 Na ka whakahokia e Ihu,
ka mea, I haere atu tetahi
tangata i Hiruharama ki He-
riko, a ka tutaki ki nga kai
pahua, na ka huia ona e ra-
tou, ka tukitukia ia, a haere
ana, whakarerea iho ia, me te
mea kua mate.
31 Na, ko tetahi tohunga e
haere noa ana i taua ara: a,
tona kitenga i a ia, ninihi ke
ana na tahaki.
32 I pena hoki tetahi Ri-
waiti, tae kau ki taua wahi,
ka haere ka titiro, ninihi ke
ana na tahaki.
33 Na, ko tetahi Hamari e
haere ana ki nga whenua, te
taenga ki a ia, ka kite i a ia,
ka aroha,
34 Na ka haere atu, ka ta-
kai i ona patunga, ringihia
iho ki te hinu, ki te waina, ka
whakanoho i a ia ki tona ake
kararehe, a kawea ana ia ki
te whare tira, atawhaitia ana
ia.
35 I te aonga ake, i tona
haerenga, ka tangohia e ia e
rua nga pene, a hoatu ana ki
te tangata i te whare, ka mea
ki a ia, Māu ia e tiaki; a ki
te maha atu āu mea e pau,
maku koe e utu ina hoki mai
ahau.
36 Na, ki tau whakaaro, ko
wai o tenei tokotoru te hoa
ona i tutaki nei ki nga kai
pahua?
37 Ka mea ia, Ko tera i ata-
whaitia ai ia. Ka mea ano a
Ihu ki a ia, Haere, kia pera
ano tau mahi.
38 ¶ A, i to ratou haerenga
atu, ka tomo ia ki tetahi kāi-
nga: na, ko tetahi wahine, ko
Māta te ingoa, i whakamanu-
hiri i a ia ki tona whare.
39 A he teina tona, ko Meri
te ingoa, na ka noho tenei ki
nga waewae o Ihu, whaka-
rongo ai ki tana kupu.
40 Na, raruraru noa iho a
Māta i te nui o te mahi tuari,
a haere mai ana, ka mea, E
te Ariki, he mea noa oti ki a
koe kia waiho nei e toku teina
maku anake te tuari? na,
korero atu kia haere mai ia
hei hoa moku.
41 Ka whakahokia e Ihu, ka
mea ki a ia, E Māta, e Māta,
e manukanuka ana koe e ra-
ruraru ana ki nga mea maha:
42 Kotahi ia te mea e matea
ana: a kua whiriwhiria e
Meri tena wahi pai, e kore
nei e tangohia i a ia.

UPOKO 11.

Kia kaha ki te inoi. 14 *Te wahangu.* 29 *Tana kauwhau.* 37 *Mo nga Parihi.*

AI a ia e inoi ana i tetahi
wahi, a ka mutu, ka ki
tetahi o ana akonga ki a

ia, E te Ariki, whakaakona
matou ki te inoi, me Hoani
hoki i whakaako i ana ako-
nga.
2 Ka mea ia ki a ratou, Ka
inoi koutou, mea atu, E to
matou Matua i te rangi, Kia
tapu tou ingoa. Kia tae mai
tou rangatiratanga. Kia mea-
tia tau e pai ai ki runga ki
te whenua, kia rite ano ki to
te rangi.
3 Homai ta matou taro ki
a matou, to tenei ra, to tenei
ra.
4 Murua o matou hara; e
murua ana hoki e matou o
nga tāngata katoa e hara ana
ki a matou. Aua hoki ma-
tou e kawea kia whakawaia;
engari whakaorangia matou i
te kino.
5 I mea ano ia ki a ratou,
Ko wai o koutou ki te mea he
hoa tona, a ka tae atu ki a ia
i waenganui po, ka mea ki a
ia, E hoa, homai ki a au etahi
taro, kia toru;
6 Kua tae mai hoki toku hoa
ki a au i te ara, kahore aku
mea e whakatakoto ai ahau
māna?
7 A ka whakahokia mai e
tera i roto, ka mea, Hoha ki,
kāti ra: kua tutakina noatia
ake te tatau, a kei te moenga
nei matou ko aku tamariki; e
kore e ahei kia whakatika atu
ahau ki te hoatu ki a koe.
8 Ko taku kupu tenei ki a
koutou, Ahakoa kahore ia i
whakatika ki te hoatu ki a ia,
no te mea he hoa nona, ma
tana tohe ano ka ara ake ai
ia, ka hoatu ai ki a ia i nga
mea i tonoa e ia.
9 Ko taku kupu ano tenei
ki a koutou, Inoia, a ka homai
ki a koutou; rapua, a ka
kitea e koutou; patukia, a
ka uakina ki a koutou.
10 Ta te mea ka whiwhi
nga tāngata katoa ina inoi;
ka kite ina rapu; a ka
uakina ki te tangata e patuki
ana.
11 Ko tehea matua o koutou
ki te inoia e tana tama tetahi
taro, e hoatu ranei ki a ia he
kamaka? a, *ki te inoia* he ika,
e hoatu ranei ki a ia he na-
kahi hei ika?
12 A, ki te inoia he hua manu,
e hoatu ranei ki a ia he kopi-
ona?
13 Ki te mea ko koutou,
hunga kino nei, e mātau ana
ki te hoatu mea papai ki a
koutou tamariki: tera noa
ake te homaitanga o te Wai-
rua Tapu e to koutou Matua
i te rangi ki te hunga e inoi
ana ki a ia.
14 ¶ Na e pei rewera ana ia,
he wahangu ano hoki ia. A,
te putanga o te rewera ki
waho, ka korero te wahangu;
a miharo ana te mano.
15 Na ka mea etahi o ratou,
Na te rangatira o nga rewera,
na Perehepura tāna peinga
rewera.
16 Na ka whakamatautau
etahi, ka mea ki tetahi tohu
i a ia i te rangi.
17 Otiia i mātau ia ki ā ratou
whakaaro, a ka mea ki a ratou,
Ki te tahuri iho tetahi ra-
ngatiratanga ki a ia ano, ka
kore; a, *ki te tahuri* tetahi
whare ki tetahi whare, ka
hinga.

18 A, ki te tahuri iho a Ha-
tana ki a ia ano, me pehea
e tu ai tona rangatiratanga?
e mea na hoki koutou, na
Perehepura taku peinga re-
wera.
19 Na, ki te mea na Perehe-
pura taku peinga rewera, na
wai te peinga a a koutou
tama? mo konei hei kai wha-
kahe ratou mo koutou.
20 Tena ki te mea na te ringa
o te Atua taku peinga rewera,
ina, kua tae noa mai te ra-
ngatiratanga o te Atua ki a
koutou.
21 I te mea ka tiakina tona
whare e te tangata kaha, he
patu nei tana, ka ata takoto
ona taonga:
22 Ki te puta mai ia tetahi
e kaha atu ana i a ia, a ka
hinga tera, na, ka tangohia
ana patu i whakamanawa atu
ia, ka tuwhatuwhaia ona tao-
nga.
23 Te tangata ehara i te
hoa noku, he hoa riri ia ki
a au: te tangata kahore e
kohikohi tahi maua, e titari-
tari ana.
24 Ka puta mai te wairua
poke i roto i te tangata, ka
haereere ia ra nga wahi wai
kore rapu okiokinga ai; a, tē
kitea, ka mea ia, Ka hoki
ahau ki toku whare i puta
mai ai ahau.
25 A, te taenga atu, rokoha-
nga atu kua oti te puruma, te
whakapaipai.
26 Na ka haere ia, ka tango
i etahi atu wairua tokowhitu,
he kino atu i a ia ano; a tomo
atu ana, noho ana i reira: a
kino atu i te timatanga te
whakamutunga o taua ta-
ngata.
27 ¶ A, i a ia e korero ana i
enei mea, ka karanga ake te-
tahi wahine i roto i te mano,
ka mea ki a ia, Koa tonu te
kopu i kawea ai koe, me nga
u i ngotea e koe.
28 Ano ra hoki ko ia, Engari,
koa tonu te hunga e whakaro-
ngo ana ki te kupu a te Atua,
a e mahi ana.
29 ¶ Ano ka rupeke mai te
mano, ka anga ia ka korero,
He whakatupuranga kino te-
nei: e rapu ana i tetahi
tohu; a e kore tetahi tohu e
hoatu, ko te tohu anake o
Hona poropiti.
30 I waiho nei hoki a Hona
hei tohu ki nga tāngata o
Ninewe, ka pera ano te Tama
a te tangata ki tenei whaka-
tupuranga.
31 Ka whakatika ngatahi te
kuini o te tonga i te whaka-
wakanga me nga tāngata o
tenei whakatupuranga, a ka
whakatau i te hē ki a ratou:
i haere mai hoki ia i nga pito
o te whenua ki te whakaro-
ngo ki te whakaaro nui o
Horomona; a tenei ano te-
tahi e nui atu ana i a Horo-
mona.
32 Ka whakatika ngatahi
nga tāngata o Ninewe i te
whakawakanga me tenei wha-
katupuranga, a ka whakatau
i te hē ki a ratou: i ripeneta
hoki ratou i te kauwhautanga
a Hona; a tenei ano tetahi e
nui atu ana i a Hona.
33 ¶ Ka tahuna te rama, e
kore e waiho e te tangata ki
te *wahi* ngaro, ki raro ranei i

te puhera, engari ki runga ki
te turanga, kia kitea ai te
māramatanga e te hunga e
tomo atu ana.
34 Ko te kanohi te rama o
te tinana: na, ki te atea tou
kanohi, ka mārama ano tou
tinana katoa; tena ki te kino,
ka pouri ano hoki tou tinana.
35 Na, kia tupato kei pouri
te māramatanga i roto i a
koe.
36 Na, ki te mārama tou
tinana katoa, a kahore ona
wahi pouri, ka mārama katoa
ano, me te mea ko te mura o
te rama e whakamārama ana
i a koe.
37 ¶ I a ia e korero ana, ka
kiia ia e tetahi Parihi kia
tina rahi raua: a ka haere ia
ki roto, ka noho.
38 A, te kitenga o te Parihi,
ka miharo, no te mea kahore
ia e horoi i mua o te tina.
39 Ka mea te Ariki ki a ia,
Tenei koutou, e nga Parihi,
te horoi nei i waho o te kapa,
o te rihi; ko roto ia o kou-
tou e kī ana i te pahua, i te
kino.
40 E te hunga kuare, kihai
ianei i hangā a roto e te kai
hanga o waho?
41 Engari hoatu nga mea o
roto hei atawhainga mo nga
rawakore; a ka ma nga mea
katoa ki a koutou.
42 ¶ Na, aue, te mate mo
koutou, e nga Parihi! e hoatu
ana hoki e koutou te wahi
whakatekau o te miniti, o te
ru, o nga otaota katoa, a kapea
ake te whakarite whakawa
me te aroha ki te Atua: e
tika ana ano ko enei kia
meatia, kia kaua ano hoki
era e kapea.
43 Aue, te mate mo kou-
tou, e nga Parihi! ko ta kou-
tou hoki e rawe ai ko nga
nohoanga rangatira i nga
whare karakia, me nga ohata-
nga i nga kāinga hoko.
44 Aue, te mate mo koutou,
e nga karaipi, e nga Parihi,
e te hunga tinihanga! e rite
ana koutou ki nga urupa e
ngaro ana, a e kore e kitea e
nga tāngata e haereere ana
i runga.
45 ¶ Na ka whakahokia e te-
tahi o nga kai whakaako o te
ture, ka mea ki a ia, E te Kai
whakaako, he whakahe ano
hoki mo matou enei korero
āu.
46 Na, ko tana meatanga,
Aue, te mate mo koutou ano,
e nga kai whakaako o te ture!
e whakawaha ana hoki kou-
tou i nga tāngata ki nga
kawenga e taimaha rawa ana
hei pikaunga, a e kore tetahi
o o koutou matihao e pa atu
ki aua kawenga.
47 Aue, te mate mo koutou!
ko koutou nei hoki hei hanga
i nga urupa o nga poropiti, a
na o koutou mātua ratou i
whakamate.
48 Na, he kai whakaatu kou-
tou, he kai whakaae ki nga
mahi a o koutou mātua: na
ratou hoki ratou i whakamate,
ko koutou hoki hei hanga i
o ratou urupa.
49 Na konei ano te mataura-
nga o te Atua i mea ai, Maku
e tono he poropiti, he apotoro
ki a ratou, a ka whakamate,
ka tukino ratou i etahi o ratou:

50 Kia rapua ai *he utu* i
tenei whakapaparanga mo te
toto o nga poropiti katoa, i
ringihia nei no te timatanga
ra ano o te ao;
51 No te toto o Apera, tae
noa ki te toto o Hakaraia i
mate ki te takiwa o te āta, o
te temepara: ae ra, ka mea
atu ahau ki a koutou, E rapua
he utu i tenei whakapapa-
ranga.
52 Aue, te mate mo koutou,
e nga kai whakàako o te ture!
kua tangohia hoki e koutou
te kī o te matauranga: kihai
koutou i tomo ki roto, a i arai
i te hunga e tomo ana.
53 ¶ Na, i a ia e korero ana
i enei mea ki a ratou, ka ti-
mata ta nga karaipi ta nga
Parihi, a kaha rawa ta ratou
tohe ki a ia, he mea kia maha
atu ai ana korero:
54 E whanga ana hoki mona,
e whai ana kia mau tetahi
kupu a tona mangai, e wha-
kapa hē ai ratou ki a ia.

UPOKO 12.

Ako kei rite ki nga Parihi.
13 *Ako mo te apo taonga,*
aha, aha. 49 *Te tukino mo*
ratou.

NA, kei te huihui ano tera
nga mano, tona tini, no
ka takatakahi i a ratou ano,
a ka anga ia, ka mea ki ana
akonga, Ko tenei ta koutou
e tupato wawe ai, ko te rewena
a nga Parihi, ara, ko te tini-
hanga.
2 Kahore hoki he mea i
hipokina e mahue te hura;
kahore hoki *tetahi mea* ngaro
e mahue te mohio.
3 Mo konei ko ta koutou e
korero ai i te pouri, ka ra-
ngona i te māramatanga; a
ko ta koutou e ki ai ki te
taringa i nga ruma i roto
rawa, ka kauwhautia i runga
i nga whare.
4 Na, ko taku kupu tenei ki
a koutou, e oku hoa, Kaua e
wehingia te hunga e whaka-
mate nei i te tinana, a, muri
iho, kahore ake ā ratou e mea
ai.
5 Engari maku e whakaatu
ki a koutou ta koutou e wehi
ai: Wehingia ia kei a ia nei
te tikanga mo te maka ki
Kehena i muri i tana whaka-
matenga; ae ra hoki, ko taku
kupu tenei ki a koutou, Kia
wehi ki a ia.
6 Kahore ianei e hokona nga
pihoihoi e rima ki nga patene
e rua? a kahore tetahi o ra-
tou e wareware i te Atua.
7 Heoi ko nga makawe nei
ano o o koutou mātenga, oti
katoa te tatau. Kaua ra e
wehi: erangi koutou i nga
pihoihoi maha.
8 Ko taku kupu tenei ki a
koutou, Ki te whakaae tetahi
ki a au ki te aroaro o nga
tāngata, ka whakaaetia ano
ia e te Tama a te tangata ki
te aroaro o nga anahera a te
Atua:
9 A, ki te whakakahore tetahi
ki a au ki te aroaro o nga
tāngata, ka whakakahoretia
ano ia ki te aroaro o nga
anahera a te Atua.
10 A, ki te korero tetahi he
whakahe mo te Tama a te
tangata, ka murua tona hara:
tena ko te tangata e kohuko-

hua ai te Wairua Tapu, e kore
tana e murua.
11 A ka kawea koutou ki
nga whare karakia, ki nga
rangatira, ki te hunga whai
mana; kaua e manukanuka
ki te pehea, ki te aha ranei
e whakahoki atu ai koutou,
ki ta koutou ranei e korero
ai.
12 Ma te Wairua Tapu hoki
koutou e ako i taua haora ano
ki nga mea e tika ana kia
korerotia e koutou.
13 ¶ Na ka mea tetahi i roto
i te mano ki a ia, E te Kai
whakaako, mea atu ki toku
tuakana, kia kotia mai moku
tetahi wahi o te kāinga.
14 Na, ko tana meatanga ki
a ia, E te tangata nei, na wai
ahau i mea hei kai whakarite
whakawa, hei kai kokoti mo
koutou?
15 I mea ano ia ki a ratou,
Kia mahara, kia tupato ki te
apo: ehara hoki te hua o ona
taonga i te mea e ora ai te
tangata.
16 Na ka korerotia e ia te-
tahi kupu whakarite ki a ra-
tou, ka mea, Hua rawa te
whenua o tetahi tangata tao-
nga:
17 Na ka whakaaroaro ia i
roto i a ia, ka mea, Me pehea
ahau? kahore hoki aku wahi
e kohikohi ai ahau i aku hua.
18 A ka mea ia, Tenei taku
e mea ai: ka wawāhia e ahau
aku whare witi, a ka hangā
kia nui: a ka kohikohia ki
reira aku hua katoa, me aku
mea papai:
19 Katahi ahau ka mea ki
toku wairua, E *toku* wairua,
ka maha o mea papai kei te
rongoa mo nga tau e maha;
noho noa iho, e kai, e inu,
kia koa te ngakau.
20 Otiia ka mea te Atua ki
a ia, Kuare, ko a tenei po
ano tangohia ai tou wairua i
a koe: a ma wai nga mea
kua pae na i a koe?
21 Ka penei ano te tangata
mona ake ano nga taonga e
meatia ana e ia, a kahore
e hua nga taonga whaka te
Atua.
22 ¶ Na ka mea ia ki ana
akonga, Koia ahau ka mea nei
ki a koutou, Kaua e manuka-
nuka ki to koutou oranga, ki
ta koutou e kai ai; ki te tinana
ano, ki ta koutou e kakahu ai.
23 Rahi atu te oranga i te
kai, me te tinana i te ka-
kahu.
24 Whakaaroa nga pukeko:
kahore nei e whakato, kahore
e kokoti; kahore a ratou toa,
kahore he whare witi; heoi
e whangainga ana ratou e te
Atua: tera noa ake koutou i
nga manu.
25 Ko wai o koutou e taea e
ia te whakaaro iho, te hono
atu tetahi wahi ki tona roa,
kia kotahi te whatianga?
26 A, ki te kore e taea e kou-
tou te mea nohinohi rawa,
he aha i manukanuka ai ki
tetahi atu?
27 Maharatia nga rengare-
nga, to ratou tupu: e kore
nei e mahi, e kore e miro;
na, ko taku kupu tenei ki a
koutou, Kihai a Horomona
me tona kororia katoa i rite ki
tetahi o enei te whai kakahu.
28 Na, ki te penei ta te Atua

whakakakakahu i te tarutaru,
kei te parae nei inaianei, a
apopo ka makā ki te oumu;
tera noa ake tana i a koutou,
e te hunga whakapono iti.
29 Kaua ra e rapu ki ta koutou
e kai ai, ki ta koutou e
inu ai, kaua e tirengi noa te
whakaaro.
30 E rapu ana hoki nga iwi
o te ao ki enei mea katoa: a
e mahara ana to koutou Matua
e matea ana e koutou
enei mea.
31 Engari rapua te rangatiratanga
o te Atua, a ka
tapiritia mai enei mea katoa
ma koutou.
32 Kaua e mataku, e te kahui
nohinohi; kua pai hoki
to koutou Matua ki te homai
i te rangatiratanga ki a koutou.
33 Hokona o koutou taonga,
hoatu he mea ma te hunga
rawakore; hanga ma koutou
he pēke moni e kore e tawhitotia,
he taonga ki te rangi e
kore e memeha, ki te wahi e
kore nei e tata atu te tahae,
e kore ano te huhu e kai.
34 Ko te wahi hoki i to koutou
taonga, ko reira ano o
koutou ngakau.
35 ¶ Kia whitikiria o koutou
hope, kia kā nga rama;
36 A, te rite mo koutou hei
nga tāngata e tatari ana ki
to ratou rangatira, ina hoki
mai i te marenatanga; mo
tona tae rawa mai patukituki
ai, na, uaki tonu ratou
ki a ia.
37 Ka koa nga pononga e
rokohina mai e to ratou rangatira
e mataara ana ina tae
mai: he pono taku e mea nei
ki a koutou, ka whitiki ia i a
ia, a ka mea i a ratou kia
noho, ka haere mai ki te mahi
mea ma ratou.
38 A ki te haere mai ia i te
rua o nga mataaratanga, ki
te haere mai i te toru o nga
mataaratanga, a ka rokohina
e penei *ana* ano, ka koa aua
pononga.
39 Otira kia mohio koutou
ki tenei, me i mātau te tangata
i te whare, ki te wa e
haere mai ai te tahae, kua
mataara ia, a kahore i tukua
kia pokaia tona whare.
40 Kia tatanga ra koutou:
no te mea e puta mai te Tama
a te tangata i te haora e kore
ai koutou e mahara.
41 ¶ Na ka mea a Pita ki a
ia, E te Ariki, mo matou tenei
kupu whakarite e korero
nei koe? mo te katoa ranei?
42 Na ka mea te Ariki, Ko
wai ra te tuari pono, mahara,
e meinga e *tona* ariki hei rangatira
mo ana tangata, hei
hoatu i te mehua kai i te wa
e tika ai?
43 Ka koa taua pononga, ki
te rokohina e tona rangatira
ina tae mai, e pena ana.
44 He pono taku e mea nei
ki a koutou, ka meinga ia hei
rangatira mo ana taonga katoa.
45 Otira ki te mea taua pononga
i roto i tona ngakau,
Ka roa te haerenga mai o toku
ariki; a ka anga, ka whiu
i nga pononga tāne, i nga pononga
wāhine, ka kai, ka inu,
ka haurangi;
46 Ka haere mai te ranga-

tira o taua pononga i te ra e
kore ai ia e mahara, i te
haora e kore ai ia e mohio, a
ka hautopea ia, ka meinga
mona wahi i roto i te hunga
whakapono-kore.
47 Na, te pononga i mahara
ki ta tona rangatira i pai ai,
a kihai i whakaaro wawe, ki-
hai i mea i tana i pai ai, he
maha nga whiu mona.
48 Tena ko ia kihai nei i
mātau, a kua mea i nga mea
e tika ai kia whiua, he toru-
toru nga whiu mona. He nui
hoki te mea i hoatu ki tetahi
tangata, he nui te mea e kiia
kia homai e ia: a he nui te
mea i tukua atu ki tetahi ta-
ngata, hira noa atu te mea e
tonoa i a ia.
49 ¶ I haere mai ahau ki te
maka kapura ki te whenua;
a ko te aha taku e pai ai?
kia tungia nei ano!
50 Otiia he iriiringa toku e
iriiria ai ahau; a takare tonu
ahau kia oti ra ano.
51 E mea ana ranei koutou,
i haere mai ahau ki te homai
i te rangimarire ki te whe-
nua? Tenei taku kupu ki a
koutou, Kahore; engari i te
wehewehe:
52 Ta te mea i nga ra e ta-
koto ake nei ka tokorima i
roto i te whare kotahi, ka
tahuri ratou ki a ratou ano,
tokotoru ki te tokorua, toko-
rua ki te tokotoru.
53 Tahuri ana ko te pāpā ki
te tama, ko te tama ki te
pāpā; te whaea ki te tama-
hine, me te tamahine ki te
whaea: te hungawai wahine
ki tana hunaonga, me te hu-
naonga ki tona hungawai wa-
hine.
54 ¶ A i mea ano ia ki nga
mano, Ka kite koutou i te
kapua e puta mai ana i te
hauauru, na, mea tonu ake
koutou, He ua te haere mai
nei; a ko ia ano ia.
55 A, *ka kite* i te tonga e pu-
puhi ana, ka mea koutou,
Meāke ko te werawera; a ko
ia ano ia.
56 E te hunga tinihanga, e
mātau ana koutou ki te titiro
ki te mata o te whenua, o te
rangi; he aha koutou tē titiro
ai ki tenei taima?
57 He aha hoki koutou ake
ano tê whakaaro ai i te mea
tika?
58 I a korua ko tou hoa tau-
whāinga e haere ana ki te
kai whakarite whakawa, hei
te huarahi ano kia kaha te
mea kia tukua atu koe e ia:
kei toia koe e ia ki te kai
whakarite whakawa, a ka tu-
kua koe e te kai whakarite
whakawa ki te katipa, a ka
makā koe e te katipa ki te
whare herehere.
59 Ko taku kupu tenei ki a
koe, E kore koe e puta mai i
reira, kia poto ra ano nga
moni iti rawa te utu e koe.

UPOKO 13.

Ripeneta. 6 *Piki hua kore.* 10 *Te piko ka whakaorangia.* 22 *Kuwaha kuiti.* 31 *Mo Herora.* 34 *Hiruharama.*

I REIRA ano etahi i taua
wa e korero ana ki a ia ki
nga tāngata o Kariri, i wha-
kananua nei o ratou toto e

Pirato ki a ratou patunga
tapu.
2 Na, ko te whakahokinga a
Ihu, ka mea ki a ratou, E
mea ana ranei koutou, he
hara rawa aua tāngata o Kariri
i nga tāngata katoa o
Kariri, no te mea he pera o
ratou mate?
3 Na, ko taku kupu tenei ki
a koutou, Kahore: engari ki
te kore koutou e ripeneta, ka
pera ano hoki koutou katoa
te ngaro.
4 Me taua tekau ma waru i
horoa nei e te pourewa o Hiroama,
a mate iho, e mea ana
oti koutou, he hara rawa ratou
i nga tāngata katoa e
noho ana i Hiruharama?
5 Ko taku kupu tenei ki a
koutou, Kahore: engari ki te
kore koutou e ripeneta, ka pera
ano koutou katoa te mate.
6 ¶ A i korerotia e ia tenei
kupu whakarite; He piki ta
tetahi tangata, he mea whakato
ki tana māra waina; na,
ka haere ia, ka rapu hua i
runga, a kihai i kitea.
7 Katahi ia ka mea ki te kai
mahi waina, Na, ka toru oku
tau e haere mai ana ki te
rapu hua i runga i tenei piki,
heoi kahore i kitea: tuakina;
hei aha i maumauria ai hoki
te whenua?
8 ¶ Na, ko ta tera whakahokinga
ka mea ki a ia, E te
ariki, waiho ano hoki i tenei
tau, kia keria ra ano e ahau
nga taha, a kia makā he wairakau:
9 A ki te whai hua, *ka waiho:*
ki te kahore, ka tuakina
e koe
10 ¶ A i roto ia i tetahi o
nga whare karakia e whakaako
ana i te hapati.
11 Na, ko tetahi wahine, he
wairua ngoikore tona, kotahi
tekau ma waru nga tau, piko
tonu, kihai rawa i ahei te
whakatika ake.
12 A, te kitenga o Ihu i a ia,
ka karanga, ka mea ki a ia,
E kui, ka oti tou ngoikoretanga
te wewete atu.
13 Na, whakapakia iho e ia
ona ringa ki a ia: a kihai i
aha kua tika, a whakakororia
ana i te Atua.
14 Na ka korero te rangatira
o te whare karakia, i riri
hoki mo Ihu i whakaora i te
hapati, a ka mea ki te mano,
E ono nga ra e tika ai te
mahi: hei reira koutou haere
mai ai kia whakaorangia, kauaka
i te ra hapati.
15 Na ka whakahokia e te
Ariki ki a ia, ka mea, Tangata
tinihanga, e kore ianei
tenei tangata, tenei tangata o
koutou e wewete i tana kau i
te hapati, i tana kaihe ranei,
ka arahi atu ai i te turanga
ki te whakainu?
16 A, tenei tamahine nei a
Aperahama, i herea nei e Hatana,
kotahi tekau ma waru
nga tau, kihai ianei i tika
kia wetekina tenei here ona
i te ra hapati?
17 Ano ka korerotia enei
mea e ia, ka whakama katoa
te hunga e whakahe ana ki a
ia: a hari katoa te mano ki
nga mea kororia katoa i meinga
e ia.
18 ¶ Na ka mea ia, E rite
ana te rangatiratanga o te

Atua ki te aha? a me whakarite e ahau ki te aha?

19 E rite ana ki te pua nani i kawea e te tangata, i ruia ki tana kari; a ka tupu, ka whakarakaunui; no ka noho nga manu o te rangi ki ona manga.

20 A i mea ano ia, Me whakarite e ahau te rangatiratanga o te Atua ki te aha?

21 E rite ana ki te rewena i tangohia e tetahi wahine, a whaongia ana ki roto ki nga mehua paraoa e toru, no ka rewenatia katoatia.

22 ¶ A ka haereerea e ia nga pa, nga kāinga koraha, whakaako ai, me te ahu ano ki Hiruharama.

23 Na ka mea tetahi ki a ia, E te Ariki, he torutoru koia te hunga e ora? Na, ko tana meatanga ki a ratou,

24 Kia kaha te tohe ki te tomo ma te kuwaha kuiti: ko taku kupu hoki tenei ki a koutou, he tokomaha e whai ki te tomo, a e kore e taea.

25 Kia whakatika kau te tangata i te whare, kia tutakina te tatau, katahi koutou ka anga, ka tu ki waho, ka patuki ki te tatau, ka mea, E te Ariki, e te Ariki, uakina ki a matou; na ka whakahokia mai e ia, a ka mea ki a koutou, Kahore ahau i mohio ki a koutou, no hea ranei;

26 Ko reira koutou timata ai te mea, Kua kai matou kua inu ki tou aroaro, a i whakaako ano koe ki o matou huarahi.

27 A ka kī mai ano ia, Ka mea atu ahau ki a koutou, kahore ahau i mātau ki a koutou, no hea ranei; mawehe atu i a au, e nga kai mahi katoa i te kino.

28 Ko te wa tena o te tangihanga me te teteatanga o nga niho, ina kite koutou i a Aperahama, i a Ihaka, i a Hakopa, me nga poropiti katoa, kei te rangatiratanga o te Atua, a ko koutou kua makā ki waho.

29 A ka haere mai ratou i te rawhiti, i te hauauru, i te hauraro, i te tonga, ka noho ki te rangatiratanga o te Atua.

30 Na, tera etahi o muri e meinga ki mua, me etahi o mua ki muri.

31 ¶ I taua ra ka tae etahi o nga Parihi, ka mea ki a ia, Haere, whakarerea a konei: e hiahia ana hoki a Herora kia whakamatea koe.

32 A ka mea ia ki a ratou, Haere mea atu ki taua pokiha, Na, tenei ahau te pei rewera nei, te mahi nei i te mahi whakaora aianei, apopo, a i te toru *o nga ra* ka oti taku.

33 Otiia me haereere ahau aianei, apopo, a tahi ra: e kore hoki e ahei kia mate he poropiti i waho o Hiruharama.

34 E Hiruharama, e Hiruharama, e whakamate nei i nga poropiti, e aki nei ki te kamaka i te hunga e tonoa ana ki a koe; ano te tini o aku meatanga kia whakaminea o tamariki, kia peratia me te heihei *e whakamine* nei i ana pi ki raro ki ona parirau, a kihai koutou i pai!

35 Na ka mahue ki a koutou to koutou whare kia takoto

noa ana: he pono taku e
mea nei ki a koutou, E kore
koutou e kite i a au, kia tae
mai ra ano *te ra* e mea ai
koutou, Ka whakapaingia ia
e haere mai ana i runga i te
ingoa o te Ariki.

UPOKO 14.

Whakaoranga i te hapati. 7 Kei whakakake. 25 E tahi atu kupu ako ana.

AI tona haerenga ki te
whare o tetahi o nga ra-
ngatira, he Parihi, ki te kai
taro i te hapati, na, titiro pu
ana ratou ki a ia.
2 Na, he tangata kopu tetere
tera i tona aroaro.
3 Na ka oho a Ihu, ka ko-
rero ki nga kai whakaako o
te ture, ki nga Parihi, ka mea,
He mea tika ranei te whaka-
ora i te hapati?
4 A kihai ratou i kīkī. Na
ka mau ia ki a ia, a whaka-
orangia ana, tukua ana kia
haere.
5 Na ka whakahokia e ia ki
a ratou, ka mea, Ki te taka te
kaihe, te kau ranei, a tetahi
o koutou ki te poka, e kore
ianei e hutia ake e ia i reira
pu ano i te ra hapati?
6 A kihai i taea e ratou te
utu enei *kupu* ana.
7 ¶ Na ka korerotia e ia te-
tahi kupu whakarite ki te
hunga i karangatia, i tona
kitenga i a ratou e whiriwhiri
ana i nga nohoanga rangatira;
i mea ia ki a ratou,
8 Ki te karangatia koe e te-
tahi ki te marenatanga, kaua
e noho ki te nohoanga ranga-
tira; kei karangatia hoki e ia
tetahi e nui atu ana i a koe;
9 A ka haere mai te tangata
i karangatia ai korua, ka mea
ki a koe, Tukua he nohoanga
mo tenei; a ka whakama koe,
ka haere ki to muri nohoanga
noho ai.
10 Engari, ka karangatia
koe, haere, e noho ki to muri
nohoanga; mo te tae rawa mai
o te tangata nāna koe i kara-
nga, na ka mea ia ki a koe,
E hoa, neke ake. Ko reira
hoki koe whai kororia ai i te
aroaro o nga tāngata e noho
tahi ana koutou.
11 Ki te whakanui hoki te-
tahi i a ia, ka whakaititia; a
ki te whakaiti tetahi i a ia, ka
whakanuia.
12 ¶ I mea ano ia ki te ta-
ngata nāna nei ia i karanga, E
taka koe i te tina, i te hapa ra-
nei, kaua e karangatia ou hoa,
kaua hoki ou teina, kaua hoki
ou whanaunga, kaua ano nga
tāngata taonga e noho tata
ana; kei karangatia ano koe,
a ka whai utu koe.
13 Engari ka taka hakari
koe, karangatia nga rawakore,
nga ngongengonge, nga kopa,
nga matapo:
14 A ka koa koe; kahore
hoki a ratou utu ki a koe:
engari ka utua koe a te ara-
nga o te hunga tika.
15 ¶ Ano ka rongo ki enei
mea tetahi o te hunga e noho
tahi ana ki te kai, ka mea ki
a ia, Ka koa te tangata kai
taro i te rangatiratanga o te
Atua.
16 Na ka mea ia ki a ia, I
takā he hapa nui e tetahi ta-

ngata, a he tokomaha i karangatia:
17 A ka tonoa tana pononga i te haora o te hapa, hei mea ki te hunga i karangatia, Haere mai; kua rite nei hoki nga mea katoa.
18 Na, ka anga ratou katoa, ka whakakahore ngatahi. Ka mea to mua ki a ia, Kua hokona e ahau he māra, me haere ahau kia kite: e mea ana ahau ki a koe, kia tukua ahau kia whakakahore.
19 Na, ko te meatanga mai a tetahi, E rima takirua nga okiha kua hokona e ahau, ka haere ahau ki te whakamatau: e mea ana ahau ki a koe, kia tukua ahau kia whakakahore.
20 A i mea mai ano tetahi, Kua marenatia ahau ki te wahine, a he mea tenei e kore ai ahau e ahei te haere.
21 Na, te haerenga mai o taua pononga, ka korerotia enei mea ki tona rangatira. Na ka riri te tangata i te whare, a ka mea ki tana pononga, Hohoro te haere ki nga ara, ki nga huarahi o te pa, arahina mai ki konei nga rawakore, nga ngongengonge, nga kopa, me nga matapo.
22 Na ka mea te pononga, E kara, kua rite tau i mea ai, a tenei ano he wahi *takoto noa.*
23 A ka mea te rangatira ki te pononga, Haere ki nga huarahi, ki nga taiepa, toia hoki kia haere mai, kia kī ai toku whare.
24 Ko taku kupu hoki tenei ki a koutou, E kore tetahi o aua tāngata i karangatia ra e kai i taku hapa.
25 ¶ Na, he rahi te hui i haere tahi me ia: ka tahuri ia, ka mea ki a ratou,
26 Ki te haere mai tetahi ki a au, a ka kore e whakakino ki tona pāpā, whaea, wahine, tamariki, teina, tuahine, ae ra ki te ora ano mona ake, e kore ia e ahei hei akonga maku.
27 A ki te kore tetahi e mau ki tona ripeka, e haere mai i muri i a au, e kore ia e ahei hei akonga maku.
28 Ko wai hoki o koutou, ki te mea ia ki te hanga taumaihi, e kore e mātua noho ki te tatau i nga utu, e ranea ranei āna mea hei whakaoti?
29 Kei whakatakoto rawa ake ia i te turanga, na e kore e taea te whakaoti, a ka tawai ki a ia te hunga katoa e titiro ana,
30 Ka mea, I timata te tangata nei te hanga whare, a kihai i taea te whakaoti.
31 Ko tehea kingi ranei e haere ana ki te whawhai ki tetahi atu kingi, a e kore e mātua noho, e whakaaro, e ahei ranei ia me nga mano kotahi tekau, te tu ki te riri i tetahi atu e haere mai ana ki a ia me nga mano e rua tekau?
32 A, ki te kahore, i a ia ano i tawhiti, ka tukua he karere, ka mea kia houhia te rongo.
33 Waihoki, ko nga tāngata katoa o koutou e kore e whakarere i a ratou mea katoa, e kore e ahei hei akonga maku.

34 He mea pai te tote: otira
ki te hemo te ha o te tote, ma
te aha ka whai ha ai?
35 E kore e pai mo te whe-
nua, e kore ano hei whaka-
wairakau; a ka akiritia ki
waho. Ko ia he taringa ona
hei whakarongo, kia rongo ia.

UPOKO 15.

Hae o nga Parihi ka patua.
11 *Tama kuare.*

NA ka whakatata ki a ia
nga pupirikana katoa me
nga tāngata hara, ki te wha-
karongo ki a ia.
2 A ka amuamu nga Parihi
me nga karaipi, ka mea, E
manako ana tenei tangata ki
nga tāngata hara, a e kai tahi
ana me ratou.
3 ¶ Na ka korerotia e ia
tenei kupu whakarite ki a
ratou, a ka mea,
4 Ko tehea tangata o kou-
tou, he rau ana hipi, a ka
ngaro tetahi o ratou, e kore
ianei e waiho e ia nga tekau
e iwa ma iwa i te koraha, a
ka haere ki taua mea i ngaro,
kia kitea ra ano?
5 A ka kitea, ka waha i ru-
nga i ona pokowhiwhi, ka
koa.
6 Ano ka tae ki te whare, ka
karangatia ona hoa me nga
tāngata e noho tata ana, ka
mea ki a ratou, Kia hari tahi
tatou; kua kitea hoki taku
hipi i ngaro.
7 Ko taku kupu tenei ki a
koutou, Ka pera ano i te ra-
ngi mo te tangata hara ko-
tahi ina ripeneta, nui atu i
te hari mo nga tāngata tika e
iwa tekau ma iwa, kahore
nei ā ratou mea e ripeneta
ai.
8 ¶ Ko tehea wahine ranei,
kotahi nei tekau ana moni, a
ki te ngaro tetahi moni, e
kore ianei ia e tahu i te rama,
e puruma i te whare, e rapu
marie, kia kitea ra ano?
9 Ano ka kitea, ka karanga-
tia ona hoa me te hunga e
noho tata ana, ka mea, Kia
hari tahi tatou; kua kite hoki
ahau i taku moni i ngaro.
10 Waihoki ko taku kupu
tenei ki a koutou, He hari kei
te aroaro o nga anahera a te
Atua mo te tangata hara ko-
tahi ina ripeneta.
11 ¶ A i mea ano ia, Tokorua
nga tama a tetahi tangata:
12 A ka mea to muri o raua
ki tona pāpā, E pa, homai ki
a au te wahi taonga e wehea
e koe moku. Na ka wehe-
wehea e ia ki a raua tona
oranga.
13 A kihai i maha nga ra, ka
kohikohia e te tama o muri
nga mea katoa, a haere ana
ki te whenua tawhiti, mau-
mauria ana ona taonga ki
reira, he tōreretanga ki te
kino.
14 Ano ka poto ana mea
katoa, ka mate rawa taua
whenua i te kai; a ka timata
ia te rawakore.
15 Na ka haere ia, ka noho
ki tetahi o nga tāngata o taua
whenua; a ka tonoa e ia ki
ana māra ki te whangai po-
aka.
16 A i hiahia ia kia whaka-
kiia tona kopu ki nga hua
e kainga ana e nga poaka:

heoi kihai i hoatu e tetahi ki
a ia.
17 A, te hokinga ake o ona
whakaaro, ka mea ia, Ano te
tini o nga kai mahi a toku
pāpā, he nui noa atu a ratou
taro, ko ahau ia, ka ngaro i
te kai kore!
18 Ka whakatika ahau, ka
haere ki toku matua, ka mea
ki a ia, E pa, kua hara ahau
ki te rangi, ki tou aroaro ano,
19 A heoi ano tikanga kia
karangatia ahau he tama nāu:
meinga ahau kia rite ki te-
tahi o o kai mahi.
20 Na ka whakatika ia, a
haere ana ki tona matua. Na,
i a ia i tawhiti, ka kite tona
matua i a ia, ka aroha, ka
oma, hinga iho ki tona kakī,
kihi ana i a ia.
21 Na, ko te meatanga a te
tama ki a ia, E pa, kua hara
ahau ki te rangi, ki tou aroaro
ano, a heoi ano tikanga kia
karangatia ahau he tamaiti
nāu.
22 Na ka mea te matua ki
ana pononga, Mauria mai te
kakahu, te mea pai rawa,
whakakakahuria ki a ia; ho-
mai hoki he mowhiti mo tona
ringa, he hu hoki mo ona
waewae:
23 Kawea mai ano te kuao
kau, te mea whangai, patua;
kia kai tatou, kia koa te nga-
kau:
24 Ko tenei tama hoki aku
i mate, a kua ora; i ngaro, a
kua kitea. A ka anga ratou,
ka koa.
25 Na, kei te māra tana ta-
ma mātāmua: a, tona hae-
renga mai, ka whakatata ki
te whare, ka rongo i te waiata
i te kanikani.
26 Na karangatia ana e ia
tetahi o nga tāngata, ka ui,
he aha ra enei mea.
27 Na, ko ta tera meatanga
ki a ia, Kua tae mai to teina;
a kua patua te kuao momona
a te kau e tou matua, no te
mea kua riro ora mai ia.
28 Na ka riri ia, a kihai i
pai kia haere ki roto: me
i reira ka haere tona matua
ki waho, ka tohe ki a ia.
29 Na ka whakahokia e ia,
ka mea ki tona matua, Na, te
tini o nga tau i mahi nei ahau
ki a koe, kahore rawa hoki
i takahi i to kupu: heoi ka-
hore rawa i homai e koe ki
a au he kuao koati, kia koa
tahi ai ahau me oku hoa:
30 Tena ka tae mai nei tenei
tama āu, i pau nei to oranga
i a ia, ratou tahi ko nga wāhine
puremu, kua patua e koe te
kuao momona a te kau māna.
31 Na ka mea tera ki a ia,
E tama, kei a au tonu koe, a
māu aku mea katoa.
32 He tika ia kia koa *tatou*,
kia hari: i mate hoki to teina
nei, a kua ora; i ngaro, a kua
kitea.

UPOKO 16.

*Whakaaro tika mo nga tao-
nga.* 14 *He o ta nga Pari-
hi.* 19 *Te tangata taonga.*

A I mea ano ia ki ana ako-
nga, No mua tetahi ta-
ngata taonga, he tuari taonga
tana; a ka korerotia ia ki a
ia, e maumauria ana e ia ana
mea.
2 Na ka karangatia ia, a

ka mea ki a ia, He aha tenei
e rangona nei e ahau mou?
korerotia mai te tikanga o
nga mea i tuaritia e koe; e
kore hoki e ahei kia waiho
koe hei tuari.
3 Na, ko te meatanga a taua
tuari i roto i a ia, Me aha
ahau? e tangohia ana hoki
i a au te tuaritanga e toku
ariki: e kore ahau e kaha ki
te keri; e whakama ana ahau
ki te tono *mea maku.*
4 E mohio ana ahau ki taku
e mea ai, mo toku peinga
rawatanga atu i te tuaritanga,
ka ai o ratou whare hei tuku-
nga atu moku.
5 Na ka karangatia e ia
tenei tangata, tenei tangata o
te hunga i a ratou nei etahi
mea a tona ariki, a ka mea ki
te tuatahi, E hia nga mea a
toku ariki i a koe?
6 Na ka mea tera, Kotahi
rau mehua hinu. Na, ko tana
meatanga ki a ia, Tangohia
to pukapuka, hohoro te noho,
tuhituhia e rima tekau.
7 Katahi ia ka mea ki tetahi,
E hia hoki i a koe? Ka mea
ia, Kotahi rau mehua witi.
Na ka mea ia ki a ia, Ta-
ngohia to pukapuka, tuhitu-
hia e waru tekau.
8 A ka whakamoemititia te
tuari kino e te ariki, mona i
whai whakaaro: engari hoki
nga tamariki o tenei ao, i to
ratou whakapaparanga, e nui
ana te whakaaro i to nga ta-
mariki o te mārama.
9 Na, ko taku kupu tenei ki
a koutou, Waiho te taonga
kino hei mea i etahi hoa aroha
mo koutou; mo te hē rawa
iho o koutou, ka ai he tuku-
nga atu mo koutou ki nga
whare ora tonu.
10 Ko ia e pono ana i te mea
nohinohi rawa, e pono ano i
te mea nui: a ko ia e kore e
tika i te mea nohinohi rawa,
e kore e tika i te mea nui.
11 Na, ki te kahore i pono ta
koutou mahi ki te taonga hē,
ma wai e tuku ki a koutou
te *taonga* pono?
12 A, ki te kahore koutou i
pono i to te tangata ke, ma
wai e hoatu he mea ma koutou
ake ki a koutou?
13 E kore e ahei i tetahi te
mahi ki nga rangatira toko-
rua: ka kino hoki ki tetahi,
ka aroha ki tetahi; ka u ranei
ki tetahi, a ka whakahawea
ki tetahi. E kore e ahei i a
koutou te mahi ki te Atua, ki
te taonga.
14 ¶ A i rongo nga Parihi ki
enei mea katoa, he hunga
apoapo moni hoki ratou: a ka
whakahi ki a ia.
15 Na, ko tana meatanga ki
a ratou, Ko koutou te hunga
e whakatikatika ana i a kou-
tou ano i te aroaro o nga
tāngata; ko te Atua ia e
mātau ana ki o koutou nga-
kau: ko te mea nui hoki ki
nga tāngata hei mea whakari-
hariha ki te aroaro o te Atua.
16 *I tutuki* te ture me nga
poropiti ki a Hoani: no reira
ake i kauwhautia ai te ranga-
tiratanga o te Atua, a taruke
ana nga tāngata katoa ki roto.
17 Erangi te pahemotanga o
te rangi, o te whenua, e takoto
noa ana, e kore ia tetahi tohu
o te ture e taka.

18 Ki te whakarere tetahi i
tana wahine, a ka marena i
tetahi atu, e puremu ana ia:
a ki te marena tetahi i te
wahine kua whakarerea e te
tangata, e puremu ana ia.
19 ¶ I mua tetahi tangata
taonga, he kakahu papura
ona, he rinena, i kai ano i nga
kai papai i nga ra katoa:
20 Na, ko tetahi tangata ra-
wakore ko Raharuhi te ingoa,
ka whakatakotoria ki tona ku-
waha, he tuwhenua,
21 A e hiahia ana kia wha-
ngainga ki nga kongakonga e
ngahoro ana i te tepu a te
tangata taonga: i haere mai
ano nga kuri, a mitimiti ana
i ona mate.
22 Nawai a, ka mate te ta-
ngata rawakore, a kawea ana
e nga anahera ki te uma o
Aperahama: i mate ano te
tangata taonga, a tanumia
ana;
23 A tona tirohanga ake i te
reinga, i a ia e whakamamaetia
ana, ka kite i a Aperahama i
tawhiti, me Raharuhi i tona
uma.
24 Na ka karanga ia, ka
mea, E pa, e Aperahama, kia
aroha ki a au, tonoa mai hoki
a Raharuhi ki te tou i te pito
o tona matihao ki te wai, hei
whakamatao i toku arero; e
mamae ana hoki ahau i tenei
muramura.
25 Na ka mea a Aperahama,
E tama, kia mahara, kua riro
i a koe āu mea papai i tou
oranga, he kino hoki nga mea
i a Raharuhi: na ka whaka-
marietia nei ia, a e whaka-
mamaetia ana koe.
26 A hāunga enei mea katoa,
kua oti te whakapumau tetahi
tawhā nui ki te takiwa o kou-
tou, o matou: a ki te mea
etahi ki te whakawhiti atu i
konei ki a koutou, e kore e
ahei; e kore ano e whiti mai
i kona ki a matou.
27 Ano ra ko tera, Koia ahau
ka mea nei ki a koe, e pa, kia
tonoa ia ki te whare o toku
pāpā:
28 Tokorima hoki oku teina;
kia korero ai ia ki a ratou,
kei haere mai hoki ratou ki
tenei wahi mamae.
29 Ka mea a Aperahama ki
a ia, Kei a ratou a Mohi ratou
ko nga poropiti; me whakaro-
ngo ki a ratou.
30 Ka mea ia, Kahore, e pa,
e Aperahama: engari ki te
haere tetahi ki a ratou o te
hunga mate, ka ripeneta ra-
tou.
31 Na ka mea mai tera ki a
ia, Ki te kore ratou e whakaro-
ngo ki a Mohi, ki nga poro-
piti, e kore ano e whakaae,
ahakoa ara atu te tangata i te
hunga mate.

UPOKO 17.

Etahi atu akoranga ana.
5 *Kahore he koninga ake mo ta tatou ki te Atua.* 11 *Nga repera.* 20 *Tona haerenga mai he huaki tata.*

NA ka mea ia ki nga ako-
nga, E kore e taea te
whakakahore te putanga o
nga take hē: otiia aue, te
mate mo te *tangata* e puta ai!
2 E nui te pai ki a ia ki te
whakawerewerea ki tona kakī
te kohatu mira kaihe, kia

makā hoki ia ki te moana, a
kia kaua ia e whakahe i tetahi
o enei mea nohinohi.
3 Kia tupato ki a koutou: Ki
te hara ki a koe tou teina,
riria; a, ki te ripeneta, murua
tāna.
4 A, ki te whitu nga haranga
ki a koe i te ra tahi, a ka whitu
ona hokinga ki a koe i te ra
tahi, a ka mea, E ripeneta
ana ahau; murua tāna.
5 ¶ A ka mea nga apotoro ki
te Ariki, Whakanuia to matou
whakapono.
6 Na ka mea te Ariki, Ki te
mea he whakapono to koutou,
me te pua nani *te rahi*, ka
mea koutou ki tenei hikamai-
na, Kia rangā atu koe, kia
whakatokia ki te moana; na
ka rongo ki a koutou.
7 Na, ko wai o koutou he
pononga tana e parau ana, e
tiaki ana ranei i nga hipi, a,
tona hokinga mai i te māra,
ka mea tonu atu ki a ia,
Haere ake, e noho ki te kai?
8 A e kore e mea ki a ia,
Takā he hapa maku, ka whi-
tiki ai i a koe, ka tuari mai ki
a au, a ka kai ahau, ka inu;
a, ka mutu enei mea, ka kai
hoki koe, ka inu?
9 E whakawhetai oti ia ki
taua pononga, mona i mea i
nga mea i whakahaua ai ia?
E mea ana ahau, Kahore.
10 Waihoki ko koutou, ka
oti nga mea katoa i whaka-
haua ai koutou, me kī atu,
He pononga kino matou: ta
matou i mea ai, ko te mea
kua takoto nei te tikanga kia
mahia e matou.
11 ¶ A, i a ia e haere ana ki
Hiruharama, ka haere ia ra
waenganui o Hamaria, o Ka-
riri.
12 A, i a ia e tomo ana ki
tetahi kainga koraha, kotahi
tekau nga tāngata i tutaki ki
a ia, he repera, na ka tu mai
ratou i tawhiti:
13 A ka karanga, ka mea, E
kara, e Ihu, kia aroha ki a
matou.
14 A, tona kitenga atu, ka
mea ki a ratou, Haere, kia
kite nga tohunga i a koutou.
A i a ratou e haere ana, na
kua ma.
15 A, te kitenga o tetahi o
ratou, kua ora ia, ka hoki
mai, a he rahi tona reo ki te
whakakororia i te Atua,
16 A takoto tapapa ana ia
ki ona waewae, ka whaka-
whetai ki a ia: a no Hamaria
ia.
17 A ka oho atu a Ihu, ka
mea, Kihai ranei te tekau i
whakaorangia? a kei hea nga
tokoiwa?
18 Heoi ano nga mea i kitea
e hoki mai ana ki te homai i
te kororia ki te Atua, ko
tenei tangata iwi-ke.
19 Na ka mea ki a ia, Wha-
katika, haere: na to whaka-
pono koe i ora ai.
20 ¶ A ka uia ia e nga Parihi,
ko a hea puta ai te rangatira-
tanga o te Atua, na ka wha-
kahokia e ia ki a ratou, ka
mea, E kore e kitea te puta-
nga o te rangatiratanga o te
Atua:
21 E kore ano ratou e mea,
Na, tenei! na, tera! kei roto
hoki i a koutou te rangatira-
tanga o te Atua.

22 ¶ A i mea ano ia ki nga akonga, Tera e tae mai nga ra e hiahia ai koutou kia kite i tetahi o nga ra o te Tama a te tangata, a e kore e kite.

23 A e mea ratou ki a koutou, Na, tenei; na, tera: kaua e haere atu, kaua e aru atu.

24 Ka rite hoki ki te uira e hiko mai ana i tetahi wahi i raro o te rangi, a tiaho atu ana ki tetahi wahi i raro o te rangi; e pera ano te Tama a te tangata i tona ra.

25 Otiia ko te tikanga tenei kia maha nga mamae mona ki mua, kia whakakinoa ano hoki e tenei whakapaparanga.

26 Ka rite hoki ki nga ra i a Noa nga ra o te Tama a te tangata.

27 E kai ana ratou, e inu ana, e marena ana, e tukua ana ki te marena, taea noatia te ra i tomo ai a Noa ki te āka, a, te putanga o te waipuke, na, ngaro katoa.

28 Ka rite ano ki nga ra i a Rota; e kai ana ratou, e inu ana, e hoko mai ana, e hoko atu ana, e whakato ana, e hanga whare ana;

29 A, te ra i puta ai a Rota i Horoma, ka uaina he kapura he whanariki i te rangi, na, ngaro katoa.

30 Ka pera ano i te ra e whakakitea mai ai te Tama a te tangata.

31 I taua ra, kei runga tetahi i te whare, me ona taonga hoki i roto i te whare, kaua ia e heke iho ki te tiki i aua mea: te tangata hoki i te māra, kaua hoki ia e hoki atu ki nga mea o muri.

32 Kia mahara ki te wahine a Rota.

33 Ki te whai tetahi kia ora ia, ka mate ano ia; a ki te mate tetahi, ka ora ano ia.

34 Ko taku kupu tenei ki a koutou, I taua po tokorua i te moenga kotahi; kotahi e tangohia, kotahi e waiho.

35 Tokorua nga wāhine e huri ana; kotahi e tangohia, kotahi e waiho.

36 Tokorua nga tāngata i te māra; kotahi e tangohia, kotahi e waiho.

37 Na ka whakahokia e ratou, ka mea ki a ia, Ko hea, e te Ariki? Ka mea ia ki a ratou, Ko te wahi i te tupapaku, ko reira huihui ai nga ekara.

UPOKO 18.

Me inoi, 9 me te whakaiti ano i a koe. 15 Nga tamariki. 18 Arainga a te taonga. 28 Me whakanui ia ki runga ake i nga mea maori. 31 Mo tona matenga. 35 Te matapo.

NA ka korero ia i tetahi kupu whakarite ki a ratou mo tenei, kia inoi tonu, kia kaua e ngoikore;

2 I mea ia, I tetahi pa tetahi kai whakarite whakawa, kihai nei i wehi ki te Atua, kihai ano i hopohopo ki te tangata:

3 A i taua pa ano tetahi pouaru; na ka haere mai ia ki a ia, ka mea, Whakatikaia taku whakawa i toku hoa tauwhāinga.

4 A, roa iho, kihai ia i pai:

muri iho ka mea ia i roto i a
ia, Ahakoa kahore ahau e
wehi ki te Atua, e hopohopo
ki te tangata:
5 Heoi ka raruraru ahau i te
pouaru nei, na ka whakati-
kaia e ahau tana whakawa,
kei haere tonu mai, a taea
noatia iho taku raru.
6 Ka mea te Ariki, Whakaro-
ngo ki ta te kai whakarite
whakawa kino i mea ra.
7 A e kore ranei te Atua e
whakatika i te whakawakanga
a ana tāngata i whiriwhiri ai,
e karanga nei ki a ia i te ao, i
te po, ahakoa whakaroa noa
ia ki a ratou?
8 Ko taku kupu tenei ki a
koutou, Ka hohoro ia te wha-
katika i ta ratou whakawa.
Otira ka tae mai te Tama a te
tangata, e rokohina mai ranei
e ia he whakapono ki runga
ki te whenua?
9 ¶ Ka korero ano ia i tenei
kupu whakarite ki etahi i u
o ratou whakaaro ki a ratou
ano, he tika, a i whakakore-
kore ki era atu:
10 Tokorua nga tāngata i
haere ki te temepara ki te
inoi; he Parihi tetahi, ko te-
tahi he pupirikana.
11 Tu ana te Parihi ko ia
anake, ko tana karakia tenei,
E te Atua, ka whakawhetai
ahau ki a koe, no te mea
kahore ahau e rite ki era atu
tāngata, ki te hunga hao tao-
nga, kino, puremu, moku ho-
ki tē rite ki tenei pupirikana.
12 Takirua oku nohoanga
pukutanga i te wiki, e hoatu
ana e ahau te wahi whakate-
kau o aku mea katoa.
13 Ko te pupirikana ia, i tu
mai i tawhiti, kihai i mea kia
anga ake ona kanohi ki te
rangi, heoi patuki ana ki tona
uma, ka mea, E te Atua,
tohungia ahau, te tangata
hara.
14 Ko taku kupu tenei ki a
koutou, Nui atu te tika o
tenei i to tera i te hokinga atu
ki tona whare: ki te wha-
kanui hoki tetahi i a ia, ka
whakaititia; a ki te whakaiti
tetahi i a ia, ka whakanuia.
15 ¶ Na ka kawea mai e ra-
tou ki a ia etahi tamariki no-
nohi, kia pa ai ia ki a ratou:
a, te kitenga o *ana* akonga, ka
riria atu ratou.
16 Otira ka karangatia ratou
e Ihu, ka mea ia, Tukua nga
tamariki nonohi kia haere
mai ki a au, kaua hoki ratou
e araia atu: no nga penei
hoki te rangatiratanga o te
Atua.
17 He pono taku e mea nei
ki a koutou, Ki te kahore e
rite te tango a tetahi i te
rangatiratanga o te Atua ki
ta te tamaiti nohinohi, e kore
rawa ia e tomo ki roto.
18 ¶ Na ka ui tetahi ranga-
tira ki a ia, ka mea, E te Kai
whakaako pai, me aha ahau
ka whiwhi ai ki te oranga
tonutanga?
19 Na, ko te meatanga a Ihu
ki a ia, He aha ahau i kiia ai
e koe he pai? kahore tetahi
i pai, kotahi anake, ko te
Atua.
20 E mātau ana koe ki nga
ture, Kaua e puremu, Kaua e
patu tangata, Kaua e tahae,
Kaua e whakapae teka, Wha-

kahonoretia tou pāpā me tou
whaea.
21 Na ka mea ia, Kua rite i
a au enei katoa no toku ta-
marikitanga ake.
22 A, te rongonga o Ihu ki
enei mea, ka mea ki a ia,
Kotahi te mea kahore i rite
i a koe: hokona o mea katoa,
ka tuwha atu ma nga rawa-
kore, a e whai taonga koe ki
te rangi: a haere mai i muri
i a au.
23 Na ka rongo ia ki enei
mea, ka pouri rawa; he nui
hoki ona taonga.
24 A ka kite a Ihu i a ia e
pouri rawa ana, ka mea, Ano
te whakauaua o te tapoko o
te hunga taonga ki te ranga-
tiratanga o te Atua!
25 Ta te mea erangi te haere
o te kamera ra te kowhao o
te ngira, e takoto noa ana, he
whakauaua rawa ia te haere
o te tangata taonga ki roto
ki te rangatiratanga o te
Atua.
26 Na ka mea nga kai wha-
karongo, Ko wai ra e ora?
27 Ka mea ia, Ko nga mea
e kore e taea e te tangata, e
taea e te Atua.
28 A ka mea a Pita, Na, kua
whakarerea nei e matou nga
mea katoa, a aru ana i a koe.
29 Na ka mea ia ki a ratou,
He pono taku e mea nei ki a
koutou, Ki te whakarerea e
tetahi tangata he whare, he
matua, he tuakana, he wa-
hine, he tamariki, he wha-
kaaro hoki nana ki te ranga-
tiratanga o te Atua,
30 Ina, tini atu nga mea e
riro i a ia i tenei wa, a i te
ao meake puta ko te oranga
tonutanga.
31 ¶ A ka mau ia ki te tekau
ma rua, ka mea ki a ratou,
Na, e haere ana tenei tatou
ki Hiruharama, a ka rite
katoa nga mea i tuhituhia e
nga poropiti mo te Tama a te
tangata.
32 Ka tukua hoki ia ki nga
tauiwi, ka tawaia, ka wha-
katupuria kinotia, ka tu-
whaina:
33 A, ka oti ia te whiu, ka
whakamatea: a i te toru o
nga ra ka ara.
34 A kihai ratou i mātau ki
tetahi o enei mea: a he mea
huna ki a ratou tenei kupu,
kihai hoki ratou i mohio ki
nga mea i korerotia.
35 ¶ A, i a ia e whakatata ana
ki Heriko, e noho ana tetahi
matapo i te taha o te huarahi
ki te tono *mea mana:*
36 A, tona rongonga i te
mano e haere atu ana, ka ui
atu, He aha tenei?
37 Ka mea ratou ki a ia, Ko
Ihu o Nahareta e haere atu
ana.
38 Katahi ia ka karanga, ka
mea, E Ihu, e te Tama a
Rawiri, kia aroha ki a au.
39 Na ka riria ia e te hunga
i haere i mua kia noho puku:
heoi rahi noa ake tana kara-
nga, E te Tama a Rawiri, kia
aroha ki a au.
40 Na ka tu a Ihu, ka mea
kia arahina mai ki a ia: ano
ka tata, ka ui ki a ia,
41 Ka mea, Kia ahatia koe
e ahau? Ka mea ia, E te
Ariki, kia titiro ahau.
42 Ka mea a Ihu ki a ia,

Titiro: na tou whakapono
koe i whakaora.
43 A titiro tonu ake ia, a aru
ana i a ia, me te whaka-
kororia i te Atua: a, te kite-
nga o te iwi katoa, ka wha-
kamoemiti ki te Atua.

UPOKO 19.

Hakiaha. 11 *Nga moni i nga pononga.* 28 *Kei runga i te kaihe.* 37 *Ta te mano.* 41 *Tana tangi.* 45 *Tana i roto i te temepara.*

AKA tomo *a Ihu*, ka tika
i waenganui o Heriko.
2 Na, ko tetahi tangata, ko
Hakiaha te ingoa i karanga-
tia ai, he rangatira pupiri-
kana, he tangata taonga ano:
3 I whai ia kia kite i a Ihu
he pehea ranei ia; heoi kihai
i taea e ia i te mano, he ta-
ngata poto hoki.
4 Na ka oma ia ki mua, a
kake ana ki tetahi hikamora,
kia kite i a ia: meāke hoki ia
tika ra reira.
5 Ano ka tae a Ihu ki taua
wahi, ka titiro atu, ka kite i
a ia, a ka mea ki a ia, E Haki-
aha, e ahua, heke iho; me
noho hoki ahau ki tou whare
aianei.
6 A hohoro tonu ia te heke
iho, koa tonu hoki ki a ia hei
manuhiri māna.
7 Na ka amuamu katoa nga
tāngata i kitea ai, ka mea,
Kua riro ia ki te tangata
hara noho ai.
8 Na ka tu a Hakiaha, ka
mea ki te Ariki, E te Ariki,
na, he hoatu taku i te hawhe
o aku taonga ki te hunga
rawakore: a, ki te mea kua
riro mai i a au te mea a te-
tahi i te whakapae teka, ka
takiwhatia aku utu.
9 Na, ko te meatanga a Ihu
ki a ia, Nonaianei te oranga
i tae mai ai ki tenei whare,
he tama nei hoki ia na Apera-
hama;
10 I haere mai hoki te Tama
a te tangata ki te rapu, ki te
whakaora i te mea i ngaro.
11 ¶ A i a ratou e whakaro-
ngo ana ki enei mea, ka kore-
rotia ano e ia tetahi kupu wha-
karite, no te mea e tata ana
ia ki Hiruharama, a e mea
ana ratou, ko reira pu ano
whakakitea mai ai te rangati-
ratanga o te Atua.
12 Na ka mea ia, I haere
tetahi rangatira nui ki te
whenua mamao, kia riro ai i
a ia tetahi rangatiratanga, ka
hoki mai ai.
13 A kotahi tekau āna pono-
nga i karangatia e ia, a kotahi
tekau nga pauna i hoatu e ia
ki a ratou, ka mea ki a ratou,
Mahia *enei*, kia hoki mai ra
ano ahau.
14 Otira i kino tona iwi ki
a ia, ka tono karere i muri i
a ia, ka mea, E kore matou
e pai ki tenei hei kingi mo
matou.
15 A, tona hokinga mai, i te
rironga o te rangatiratanga i
a ia, na ka mea kia kara-
ngatia ki a ia aua pononga, i
hoatu nei e ia te moni ki a
ratou, kia kite ai ia i ta tetahi,
i ta tetahi i mahi ai.
16 Ka tae mai to mua, ka
mea, E te ariki, ka ngahuru
nga pauna kua mahia ki to
pauna.

17 A ka mea ia ki a ia, Ka
pai, e te pononga pai: pono
tonu tau mahi i te mea nohi-
nohi rawa, na, hei rangatira
koe mo nga pa kotahi tekau.
18 A, te haerenga mai o te
tokorua, ka mea, E te ariki,
e rima nga pauna kua mahia
ki to pauna.
19 A ka mea ia ki tenei, Hei
rangatira ano koe mo nga pa
e rima.
20 Na, te haerenga mai o
tetahi, ka mea, E te ariki, na,
to pauna; i te rongoa hoki i
a au i roto i te tauera:
21 I mataku hoki ahau ki a
koe, no te mea he tangata
uaua koe: e tango ana koe i
te mea kihai i whakatakotoria
iho e koe, e kotikoti ana i te
mea kihai i ruia e koe.
22 Na, ko tana meatanga ki
a ia, Kei ta to mangai he
whakahēanga maku i a koe,
e te pononga kino. I mohio
koe he tangata uaua ahau, e
tango ana i te mea kihai i
whakatakotoria e ahau, e ko-
tikoti ana i te mea kihai i
ruia e ahau:
23 A he aha koe tē hoatu ai
i taku moni ki te takotoranga
moni, penei kua riro mai taua
mea i a au, me *ona* hua ano,
i toku taenga mai?
24 Na ka mea ia ki te hunga
e tu tata ana, Tangohia te
pauna i a ia, hoatu hoki ki
tera i nga pauna kotahi tekau.
25 (Ka mea ratou ki a ia, E
te ariki, kotahi nei tekau ana
pauna.)
26 Ko taku kupu hoki tenei
ki a koutou, Ki te whai mea
tetahi, ka hoatu ano ki a ia;
a ki te kahore he mea a
tetahi, ko ana mea ake ka
tangohia i a ia.
27 Tena ko aua hoa riri oku
kihai nei i pai ki a au hei
kingi mo ratou, arahina mai
ki konei, me patu ki toku
aroaro.
28 ¶ Ano ka mutu enei ko-
rero, ka turia atu e ia ki mua,
ka haere ki Hiruharama.
29 Ano ka tata ia ki Peta-
paki ki Petani, ki te maunga
e karangatia nei ko to nga
Oriwa, na, tokorua ana ako-
nga i tonoa e ia,
30 I mea ia, Haere korua ki
te kāinga e anga mai ana *ki
a korua;* ano ka tomo atu,
ka kite korua i tetahi kuao
kaihe e here ana, he mea
kahore ano i nohoia noatia e
te tangata: wetekina, arahina
mai.
31 A ki te mea tetahi ki a
korua, He aha i wetekina ai
e korua? kia penei ta korua
kī atu, E mea ana te Ariki ki
a ia māna.
32 Na, te haerenga atu o
nga tāngata i tonoa, roko-
hanga atu, rite tonu ki tana i
korero ai ki a raua.
33 Na, i a raua e wewete
ana i te kuao, ka mea ona
rangatira ki a raua, He aha
korua ka wewete ai i te kuao
na?
34 Na, ko ta raua meatanga
atu, E mea ana te Ariki ki a
ia māna.
35 Na ka arahina mai ia ki
a Ihu: a pangā iho e raua o
raua kakahu ki runga ki te
kuao, whakanohoia ana a Ihu
ki runga.

36 A, i a ia e haere ana, ka wharikiria o ratou kakahu ki te huarahi.
37 ¶ A, tona tatanga ki te heketanga o maunga Oriwa, na, koa noa iho te huihui katoa o nga akonga, ka anga, ka whakamoemiti ki te Atua, he nui hoki te reo, mo nga merekara katoa i kite ai ratou;
38 Ka mea, Ka whakapaingia te Kingi e haere mai ana i runga i te ingoa o te Ariki: he rongo mau ki runga ki te rangi, he kororia ki runga rawa.
39 Na ka mea etahi o nga Parihi i roto i te mano ki a ia, E te Kai whakaako, riria o akonga.
40 Na ka whakahokia e ia, ka korero ki a ratou, Ko taku kupu tenei ki a koutou, me i noho puku enei, kua karanga ake nga kamaka.
41 ¶ Ano ka tata ia, a ka kite i te pa, ka tangihia e ia,
42 Ka mea, Me i mohio koe, a koe ano, ahakoa i tenei ra nei ano ou, ki nga mea e mau ai tou rongo! ko tenei kua hunā atu i tou tirohanga.
43 Tera hoki e tae mai nga ra ki a koe, e hangā ai e ou hoa riri he parepare mou a taka noa, a ka karapotia koe, ka kopania hoki i nga taha katoa.
44 A ka whakahoroa koe ki raro, me o tamariki i roto i a koe; e kore ano e waiho tetahi kamaka i runga i tetahi kamaka i roto i a koe; no te mea kihai koe i mātau ki te wa i tirohia ai koe.
45 ¶ A ka tomo ia ki te temepara, ka anga, ka pei ki waho i te hunga o reira e hoko mai ana, e hoko atu ana;
46 A ka mea ki a ratou, Kua oti te tuhituhi, Ko toku whare hei whare inoi: a kua meinga nei e koutou hei ana mo nga kai pahua.
47 ¶ A whakaako ana ia i te temepara i ia ra, i ia ra. Otiia e rapu ana nga tohunga nui me nga karaipi me nga rangatira o te iwi kia whakangaromia ia;
48 Heoi kihai i kitea ta ratou e mea ai: no te mea e u ana nga tāngata katoa ki a ia, e whakarongo ana.

UPOKO 20.

Te ui ka utua ki te ui. 9 *Mara waina.* 19 *Mo te takoha,* 27 *Tana ki nga Haruki.* 41 *Ariki o Rawiri.* 45 *Mo nga karaipi.*

A, I tetahi o aua ra, i a ia e whakaako ana i te iwi i roto i te temepara, a e kauwhau ana i te rongo pai, ka tae mai nga tohunga nui, nga karaipi, me nga kaumatua ki *a ia,*
2 Ka korero ki a ia, ka mea, Korerotia mai ki a matou te mana i mea ai koe i enei mea? na wai hoki i hoatu tena mana ki a koe?
3 Ka whakahokia e ia, a ka mea ki a ratou, Maku hoki e ui ki a koutou kia kotahi kupu; a ma koutou e mea mai ki a au:
4 Te iriiringa a Hoani, no te rangi ranei, no nga tāngata ranei?
5 A ka korero ratou ki a

ratou ano, ka mea, Ki te mea
tatou, No te rangi; ka mea
mai ia, Ha, he aha koutou tē
whakapono ai ki a ia?
6 A ki te mea tatou, No nga
tāngata; ka akina tatou e te
iwi katoa ki te kamaka: e
mea ana hoki ratou he poro-
piti a Hoani.
7 Na ka whakahokia mai e
ratou, E kore e kitea no hea
ranei.
8 Na, ko te meatanga a Ihu
ki a ratou, E kore ano e kore-
rotia e ahau ki a koutou te
mana i mea ai ahau i enei
mea.
9 ¶ Na ka anga ia, ka korero
i tenei kupu whakarite ki te
iwi; I whakatokia tetahi māra
waina e tetahi tangata, a tu-
kua ana ki nga kai mahi, a
haere ana ki tawhiti, a maha
noa nga ra.
10 A i te po i tika ai ka
tonoa he pononga ki nga kai
mahi, kia homai ai e ratou ki
a ia etahi o nga hua o te māra
waina: otira ka whiua ia e
nga kai mahi, whakahokia
kautia ana.
11 Na ka tonoa ano e ia
tetahi atu pononga: a ka
whiua ano ia e ratou, ka tu-
kinotia, whakahokia kautia
ana.
12 Na ka tonoa ano hoki
tetahi e ia, te tuatoru: a tu-
kitukia ana ia e ratou, makā
ana ki waho.
13 Na ka mea te rangatira
o te māra waina, Me pehea
ahau? Ka tonoa taku tama,
taku e aroha nei: tera pea
ratou e hopohopo *ki a ia* ina
kite i a ia.
14 A, te kitenga o nga kai
mahi i a ia, ka korerorero ki
a ratou ano, ka mea, Ko te
rangatira tenei mona te kāi-
nga: tena, tatou ka whaka-
mate i a ia, kia riro mai ai te
kāinga mo tatou.
15 Na, makā ana ia ki waho
o te māra waina, whakamatea
iho. Na ka aha te rangatira
o te māra waina ki a ratou?
16 Ka haere mai ia, ka
whakangaro i aua kai mahi,
a ka hoatu te māra waina ki
etahi atu. A, ka rongo ratou,
ka mea, Kauaka.
17 Ka titiro ia ki a ratou, ka
mea, He aha ra tenei kua oti
te tuhituhi, Ko te kohatu i
kapea e nga kai hanga, kua
meinga tenei hei upoko mo
te kokonga?
18 Na, ki te hinga tetahi ki
runga ki tenei kohatu, na,
mongamonga noa; a ki te
hinga tenei ki runga ki tetahi,
ngotangota noa ia, ano he
puehu.
19 ¶ Na ka whai nga tohu-
nga nui me nga karaipi kia
hopukia ia i taua wa ano; a ka
mataku ratou i te iwi: i mo-
hio hoki ratou i korerotia e
ia tenei kupu whakarite mo
ratou.
20 A ka ata tirohia ia e
ratou, tonoa mai ana he kai
whakarongo, ko te ahua kei
to te hunga tika, hei hopu mo
tana korero, kia tukua ai ia
ki te rangatiratanga, ki te
kaha o te kawana.
21 A ka ui ratou ki a ia, ka
mea, E te Kai whakaako, e
mohio ana matou he tika tau
e korero nei, e whakaako nei,

e kore ano e manakohia e koe
te kanohi *tangata*, engari e
whakaako pono ana koe i te
huarahi a te Atua:
22 He mea tika ranei te
hoatu takoha e matou ki a
Hiha, kauaka ranei?
23 Otira i kitea e ia to ratou
hianga, a ka mea ki a ratou,
He aha koutou ka whakama-
tautau nei i a au?
24 Kia kite ahau i tetahi
pene. No wai tona ahua me
te tuhituhinga? Na ka wha-
kahokia e ratou, ka mea, No
Hiha.
25 Katahi ia ka mea ki a
ratou, Hoatu rapea ki a Hiha
nga mea a Hiha, ki te Atua
ano nga mea a te Atua.
26 Heoi kihai i taea e ratou
te hopu i tetahi korero ana i
te aroaro o te iwi: na ka
miharo ratou ki tana kupu, a
whakarongo kau ana.
27 ¶ Na ka tae mai etahi o
nga Haruki e mea nei kahore
he aranga; ka ui ki a ia,
28 Ka mea, E te Kai wha-
kaako, i tuhituhi a Mohi ki a
matou, Ki te mate te tuakana
o tetahi tangata, a he wahine
ano tana, a ka mate uri-kore
ano ia, me tango te wahine e
tona teina, ka whakatupu uri
ai mo tona tuakana.
29 Na, tokowhitu taua wha-
nau: ka tango to mua i te
wahine, a mate uri-kore ana.
30 Na ka tango te tokorua i
te wahine, a ka mate uri-kore
ano ia.
31 Na ka tango te tokotoru
i a ia; penei ano nga tokowhi-
tu: kahore ā ratou tamariki
i waiho ai, a mate iho ratou.
32 Na, muri iho i te katoa,
ka mate ano te wahine.
33 Na, i te aranga, ma wai o
ratou te wahine? he wahine
hoki ia na te tokowhitu.
34 Ka whakahokia e Ihu, ka
mea ki a ratou, E marena
ana, e hoatu ana ki te marena
nga tamariki o tenei ao:
35 Tena ko te hunga e pai-
ngia ana kia whiwhi ki tera
ao, ki te aranga ano i roto i te
hunga mate, e kore e marena,
e kore ano e hoatu ki te
marena:
36 E kore ano ratou e ahei
kia mate: e rite ana hoki ki
nga anahera; he tamariki ho-
ki ratou na te Atua, he tama-
riki na te aranga.
37 Na, te aranga o te hunga
mate, kua whakakitea mai
tena e Mohi i *tana mo* te ra-
kau, i te Ariki e korerotia ana
e ia, Ko te Atua o Aperahama,
ko te Atua o Ihaka, ko te
Atua o Hakopa.
38 Ehara hoki ia i te Atua
no te hunga mate, engari no
te hunga ora: e ora katoa
ana hoki i roto i a ia.
39 Na ka whakahokia mai e
etahi o nga karaipi, ka mea,
E te Kai whakaako, e pai ana
to korero.
40 A kihai ratou i maia ki
te ui ano ki a ia ki tetahi
mea.
41 ¶ Na ka mea ia ki a ratou,
Na te aha ratou i mea ai he
tama na Rawiri a te Karaiti?
42 Kua mea nei a Rawiri i te
pukapuka o nga waiata, I mea
te Ariki ki toku Ariki, Hei to-
ku matau koe noho ai,
43 Kia meinga ra ano e ahau

ou hoa riri hei turanga waewae mou.
44 Na ka karangatia nei ia e Rawiri he Ariki, a na te aha i tama ai ki a ia?
45 ¶ A, i te iwi katoa e whakarongo ana, ka mea ia ki ana akonga,
46 Kia tupato ki nga karaipi, ko ta ratou nei e rawe ai ko nga kakahu roroa ina haereere ratou, a e whakapai ana ki nga ohatanga i nga kāinga hoko, me nga nohoanga rangatira i nga whare karakia, me nga nohoanga rangatira i nga hākari;
47 Pau ake hoki i a ratou nga whare o nga pouaru, a e inoi roa ana, he ahua kau: nui rawa te hē e tau ki a ratou.

UPOKO 21.

Te kohikohi pai. 5 *Whakangaromanga o Hiruharama.* 20 *Tohu.* 34 *Kia mataara.*

A, TANA tirohanga ake, ka kite i te hunga taonga, e maka ana i a ratou *moni* hoatu noa ki te takotoranga moni.
2 A ka kite ia i tetahi pouaru rawakore, e maka ana i nga moni nohinohi rawa e rua ki reira.
3 Na ka mea ia, He pono taku e mea nei ki a koutou, nui ke ta tenei pouaru rawakore i maka ai i ā ratou katoa:
4 Ko ratou katoa hoki, e hira nei o ratou, a makā ana ko tetahi wahi ki roto ki nga mea ma te Atua: ko tenei ia, he rawakore, a makā ana e ia tona oranga katoa.
5 ¶ A, i etahi e korero ana ki te temepara, ka oti nei te whakapaipai ki nga kohatu papai, ki nga whakahere, ka mea ia,
6 Na, enei mea e kite nei koutou, tera e tae mai nga ra e kore ai e toe tetahi kohatu i runga i tetahi kohatu, engari ka whakahoroa.
7 Na ka ui ratou ki a ia, ka mea, E te Kai whakaako, ko a hea enei mea? a he aha te tohu ina tata enei mea te puta?
8 A ka mea ia, Kia mahara kei mamingatia koutou: he tokomaha hoki e haere mai i runga i toku ingoa, e mea, Ko ahau *ia;* a kua tata te taima: na, kei haere i muri i a ratou.
9 Na, ka rongo koutou ki nga taua, ki nga whakaoho, kaua e mataku: kua takoto hoki te tikanga mo enei mea kia mātua puta mai; taihoa ia te mutunga.
10 ¶ Katahi ia ka mea ki a ratou, Ka whakatika tetahi iwi ki tetahi iwi, tetahi rangatiratanga ki tetahi rangatiranga;
11 A e nui nga ru i te tini o nga wahi, me nga wa o te mate kai, me nga mate uruta; me nga mataku hoki, me nga tohu nui o te rangi.
12 A ko mua ake i enei mea katoa pa ai o ratou ringa ki a koutou, tukino ai *i a koutou,* tuku ai ki nga whare whakawa, ki nga whare herehere, he mea arahi ki nga kingi ki nga kawana, mo toku ingoa.

13 A ka waiho ki a koutou hei tohu whakaatu.
14 Na, kia tūturu o koutou ngakau, kia kaua e whakaaroa wawetia ta koutou kupu e whakahoki atu ai:
15 Maku hoki e hoatu ki a koutou he mangai, he matauranga, e kore e taea te whakakahore, te pehi, e o koutou hoa whawhai katoa.
16 A ka tukua atu koutou e nga mātua, e nga teina, e nga whanaunga, e nga hoa; ka whakamatea ano etahi o koutou.
17 Ka kino ano nga tāngata katoa ki a koutou, he whakaaro ki toku ingoa.
18 Otiia e kore e ngaro tetahi makawe o o koutou upoko.
19 Ma te manawanui e mau ai o koutou wairua.
20 ¶ Otira ka kite koutou i Hiruharama e karapotia ana e nga taua, ko reira koutou mohio ai, kua tata tona whakangaromanga.
21 Hei reira kia oma te hunga i Huria ki nga maunga; me te hunga i waenganui o reira kia haere atu; kei haere hoki ki reira te hunga i nga tuawhenua.
22 Ko nga ra hoki enei o te rapunga utu, e rite ai nga mea katoa kua oti te tuhituhi.
23 Otira aue, te mate o te hunga e hapū ana, o nga mea e whangai ana ki te u, i aua ra! e nui hoki te aituā ki te whenua, me te riri ki tenei iwi.
24 A ka hinga ratou i te mata o te hoari, ka riro pārau ki nga iwi katoa: a ka takahia Hiruharama e nga tauiwi, kia rite ra ano nga wa o nga tauiwi.
25 Na ka whai tohu te ra, te marama, me nga whetu: a i runga i te whenua he pawera no nga tauiwi, he tumatatenga; me te haruru ano te moana, te ngaru;
26 Ka hemo ano nga tāngata i te mataku, i te tāringa atu ki nga mea e puta mai ana ki te ao: e ngaueue hoki nga mea kaha o nga rangi.
27 Ko reira ano ratou kite ai i te Tama a te tangata e haere mai ana i runga i te kapua, me te kaha ano, me te kororia nui.
28 Ano ka timata enei mea te puta, titiro ake, kia ara hoki o koutou mātenga; ka tata hoki to koutou whakaoranga.
29 ¶ Na ka korerotia e ia tetahi kupu whakarite ki a ratou; Titiro ki te piki, me nga rakau katoa;
30 I te mea e pihi ana, na ka kite koutou, ka mātau noa ake kua tata te raumati.
31 Waihoki, ko koutou, ina kite i enei mea e puta mai ana, ka mātau, kua tata te rangatiratanga o te Atua.
32 He pono taku e mea nei ki a koutou, E kore rawa e pahemo tenei whakatupuranga, kia puta *enei* mea katoa.
33 E pahemo te rangi me te whenua, ko aku kupu ia, e kore e pahemo.
34 ¶ Otira kia tupato ki a koutou ano, kei taimaha o koutou ngakau i te kakai, i te hau-

rangi, i nga raruraru o te ao, a ka puta whakarere mai taua ra ki a koutou.

35 Ka puta mai hoki, ano he reti, ki nga tāngata katoa e noho ana i te mata o te whenua katoa.

36 Mo konei ra kia mataara, kia inoi tonu, kia paingia ai koutou kia mawhiti i enei mea katoa meake nei puta, kia tu hoki i te aroaro o te Tama a te tangata.

37 ¶ A i whakaako ia i te temepara i te awatea; na, i te po, ka haere, ka noho ki te maunga i karangatia nei ko to nga Oriwa.

38 A i haere katoa te iwi ki a ia i te atatu ki te temepara, ki te whakarongo ki a ia.

UPOKO 22.

Ta nga tino tohunga ratou ko Hura. 7 Kapenga. 19 Hapa tapu. 21 Ta Ihu mo Hura. 24 Mo nga akonga, kia kaua e whakatupu rangatira. 39 Kei Oriwa. 47 Ta Hura. 50 Maraku. 54 Ta Pita. 63 A Ihu i te runanga.

NA kua tata te hakari taro rewena-kore, e karangatia nei ko te kapenga.

2 A ka rapu nga tohunga nui me nga karaipi ki te pehea e whakamate ai ratou i a ia: i mataku hoki ratou i te iwi.

3 ¶ Na ka tapoko a Hatana ki a Hura, tona ingoa nei ko Ikariote, ko ia nei tetahi o te tekau ma rua.

4 A ka haere ia, ka korero ki nga tohunga nui me nga rangatira hoia, ki te pehea e tukua ai ia ki a ratou.

5 A ka hari ratou, ka whakaae kia hoatu he moni ki a ia.

6 Na ka whakaae ia, a ka rapu i te wa pai e tukua ai ia ki a ratou, i te mea kahore he huihuinga tangata.

7 ¶ Na ka tae mai te ra o te taro rewena-kore, i tika nei kia patua te kapenga.

8 A ka tonoa e ia a Pita raua ko Hoani, ka mea, Tikina, takā te kapenga ma tatou, kia kai ai tatou.

9 Na ka mea raua ki a ia, Ko hea koe pai ai kia takā e maua?

10 A ka mea ia ki a raua, Na, ka tomo korua ki te pa, ka tutaki he tangata ki a korua e mau ana i te kahaka wai; e aru korua i a ia ki te whare e tomo ai ia;

11 Ka mea ai ki te tangata i te whare, E mea ana te Kai whakaako ki a koe, Kei hea te ruma e kai ai matou ko aku akonga i te kapenga?

12 A ka whakaaturia e ia ki a korua he ruma nui i runga, oti rawa te whariki: me taka e korua ki reira.

13 Na haere ana, a rokohanga atu rite tonu ki tana i korero ai ki a raua: a takā ana e raua te kapenga.

14 ¶ A ka rite te haora, ka noho ia, ratou ko nga apotoro kotahi tekau ma rua.

15 Na ka mea ia ki a ratou, Nui atu toku hiahia kia kai tahi tatou i tenei kapenga, i te mea kahore ano ahau i mate noa:

16 Ko taku kupu hoki tenei
ki a koutou, E kore ahau e
kai i tenei a muri ake nei, kia
tino rite ra ano i te rangati-
ratanga o te Atua.
17 Na ka mau ia ki te kapa,
ka mutu te whakawhetai, ka
mea ia, Tangohia tenei, tu-
whaina ma koutou:
18 Ko taku kupu hoki tenei
ki a koutou, E kore ahau e
inu i te hua o te waina, kia
tae mai ra ano te rangatirata-
nga o te Atua.
19 ¶ Na ka mau ia ki te taro,
ka mutu te whakawhetai, ka
whawhati, na ka hoatu e ia
ki a ratou, a ka mea, Ko toku
tinana tenei e hoatu ana mo
koutou: meinga tenei hei
whakamaharatanga ki a au.
20 I peneitia ano hoki te
kapa, i muri iho i te hapa, i
mea ia, Ko tenei kapa te ka-
wenata hou i runga i oku toto
e ringihia ana mo koutou.
21 Otira, *tenei* kei ahau nei,
kei te tepu, te ringa o te kai
tuku i a au.
22 Na, e haere ana te Tama
a te tangata, e pera ana me
te mea i whakaritea: he aue
ia ma te tangata e tukua ai
ia!
23 Na ka anga ratou ka
rapu ki a ratou ano, ma wai
o ratou tenei e mea.
24 ¶ A he tautotohe ano ta
ratou, ko wai o ratou e mei-
nga te tangata nui.
25 Na ka mea ia ki a ratou,
Ko nga kingi o nga tauiwi hei
whakatupu rangatira ki a ra-
tou; a e huaina ana o ratou
kai akiaki, He hunga atawhai.
26 Otiia kaua koutou e pera:
engari kia rite ki to muri
rawa te mea nui o koutou:
kia rite ano te tino tangata
ki te kai mahi.
27 Ko wai hoki te mea nui,
ko ia e noho ana ki te kai, ko
te kai mahi ranei? ehara
ranei te tangata e noho ana
ki te kai? tenei raia ahau i
roto i a koutou te rite nei ki
te kai mahi.
28 Na, ko koutou te hunga i
noho tahi tatou i oku whaka-
matautauranga.
29 A ka whakarite ahau i te
rangatiratanga mo koutou, i
te pera me ta toku Matua i
whakarite ai moku;
30 Kia kai, kia inu koutou ki
taku tepu i toku rangatira-
tanga, kia noho ano ki runga
ki nga torona, whakawa ai i
nga iwi kotahi tekau ma rua
o Iharaira.
31 Na ka mea te Ariki, E
Haimona, e Haimona, na,
kua inoia koutou e Hatana
kia tātaria, ano he witi:
32 Otiia kua inoi ahau mou,
kei hemo tou whakapono: a
ka tahuri mai koe, whakaka-
hangia ou teina.
33 Na ka mea tera ki a ia,
E te Ariki, e pai ana ahau kia
haere hei hoa mou ki te whare
herehere, ki te mate hoki.
34 Ano ra ko ia, Tenei taku
kupu ki a koe, e Pita, e kore
te tikaokao e tangi aianei, ka
toru āu whakakahoretanga i
tou matauranga ki a au.
35 ¶ I mea ano ia ki a ratou,
I taku tononga i a koutou, a
kahore a koutou pēke moni,
kahore he putea, kahore he
hu, i kore ranei tetahi mea

ma koutou? Ka mea ratou,
Kahore.
36 Ano ra ko ia ki a ratou,
Tena ko tenei, ki te mea he
pēke moni to tetahi, mauria,
me te putea ano: me ia
hoki kahore ana hoari, kia
hokona tona kakahu, ka hoko
ai i *tetahi*.
37 Ko taku kupu hoki tenei
ki a koutou, Ko te tikanga
tenei, kia rite i a au te mea
kua oti nei te tuhituhi, ara,
Kua huihuia ia ki te hunga
hara: he tutukitanga hoki to
nga mea moku.
38 Na ka mea ratou, E te
Ariki, na, e rua enei hoari.
A ka mea ia ki a ratou, Kāti
ano.
39 ¶ Na ka puta atu ia, ka
haere ki maunga Oriwa, ko
tana hanga hoki; me te aru
ano ana akonga i a ia.
40 A, te taenga ki taua wahi,
ka mea ia ki a ratou, Me inoi
kei uru koutou ki te wha-
kamatautauranga.
41 Na ka mawehe atu ia i a
ratou, kei to te taunga ka-
maka *te mataratanga*, a ka
tukua ona turi, ka inoi,
42 Ka mea, E Pa, ki te pai
koe, tangohia atu tenei kapa
i a au: otira kauaka e waiho
i taku e pai ai, engari i tāu.
43 Na ka puta mai ki a ia
tetahi anahera i te rangi, e
whakakaha ana i a ia.
44 A, uaua tonu tana inoi,
me te oke ano: a ko tona
kakawa, ano he tepe toto e
turuturu iho ana ki te whe-
nua.
45 Na ka ara ia i te inoi, a,
te taenga ki ana akonga, roko-
hanga mai e moe ana ratou,
he ngakau pouri hoki.
46 Na, ko tana meatanga ki
a ratou, He aha koutou ka
moe ai? Whakatika ki te
inoi, kei uru ki te whaka-
matautauranga.
47 ¶ A, i a ia e korero ana,
na, ko te huihuinga tangata,
me tera hoki i karangatia nei
ko Hura, ko ia hoki tetahi o te
tekau ma rua, e haere ana i
mua i a ratou, na ka whaka-
tata ia ki a Ihu ki te kihi i a
ia.
48 Ano ra ko Ihu ki a ia, E
Hura, he kihi tāu hei tuku
mo te Tama a te tangata?
49 A, te kitenga o ona hoa i
nga mea meāke meatia, ka
mea ratou ki a ia, E te Ariki,
me patu ranei matou ki te
hoari?
50 Na, hāua iho e tetahi o
ratou te pononga a te tohu-
nga nui, a tapahia ana tona
taringa matau.
51 Na ka oho mai a Ihu, ka
mea, Kāti ra i tenei. A whaka-
pakia ana tona taringa, na
kua ora.
52 Katahi ka mea a Ihu ki
nga tohunga nui, ki nga ra-
ngatira o te temepara, ki nga
kaumatua, i haere atu ki a
ia, He tahae *ahau* i haere
mai ai koutou me nga hoari
me nga patu?
53 I a au e noho ana i a kou-
tou i te temepara i ia ra, i ia
ra, kihai i totoro mai o kou-
tou ringa ki a au: otira no
koutou tenei haora, ko te ka-
hanga hoki o te pouri.
54 ¶ Na ka hopu ratou i a ia,
ka arahi atu, a kawea ana ia

ki roto ki te whare o te tino
tohunga. Ko Pita ia i aru
i tawhiti.
55 Ano ka oti i a ratou he
kapura te tahu ki waenga
marae, i a ratou e noho tahi
ana, ka noho hoki a Pita i
waenganui o ratou.
56 Na ka kitea ia e tetahi
kotiro, i a ia e noho ana i te
kapura; a matatau tonu mai
te titiro ki a ia, ka mea, I a
ia ano hoki tenei.
57 Na ka whakakahore ia
ki a ia, ka mea, E ko, kahore
ahau e mohio ki a ia.
58 A taro kau iho ka kite
tetahi atu i a ia, ka mea, No
ratou hoki koe. Na, ka mea
a Pita, E mara, kahore.
59 A, me te mea kotahi te
haora ki te takiwa, ka tohe
ano tetahi atu, ka mea, He
pono i a ia ano hoki tenei:
no Kariri hoki.
60 A ka mea a Pita, E mara,
kahore ahau e mātau ki tau
e mea. A i reira pu ano, i a
ia e korero ana, ka tangi te
tikaokao.
61 Na ka tahuri te Ariki, ka
titiro ki a Pita. A ka ma-
hara a Pita ki te kupu a te
Ariki, ki tana meatanga ki a
ia, E kore e tangi te tikaokao,
ka toru āu whakakahoretanga
ki a au.
62 Na haere atu ana a Pita
ki waho, a nui atu tana tangi.
63 ¶ Na ka taunu nga kai
pupuri o Ihu ki a ia, ka whiu.
64 A ka hipokina ia, ka
pahiatia tona kanohi, ka ui
ki a ia, ka mea, Poropiti mai,
na wai koe i papaki?
65 A he maha era atu kupu
kino i korero ai ratou ki
a ia.
66 ¶ Ano ka ao te ra, ka hui-
hui nga kaumatua o te iwi,
nga tohunga nui, me nga ka-
raipi, a arahina atu ana ia ki to
ratou runanga, ka mea ratou,
67 Ko te Karaiti ranei koe?
meinga mai ki a matou. Ano
ra ko ia ki a ratou, Ki te
korerotia e ahau ki a koutou,
e kore koutou e whakapono;
68 A ki te ui ahau, e kore
koutou e whakahoki kupu ki
a au, e kore ano hoki e tuku
i a au kia haere.
69 Tenei ake ka noho te
Tama a te tangata ki matau
o te kaha o te Atua.
70 Na ka mea ratou katoa,
Ko te Tama ranei koe a te
Atua? Ano ra ko ia ki a
ratou, Kua korerotia mai na
e koutou, ko ahau ia.
71 Na ka mea ratou, Hei
aha ake he kai whakaatu ma
tatou? kua rongo nei hoki
tatou ake i ta tona mangai.

UPOKO 23.

A Ihu i a Pirato. 8 Ta Herora ki a ia. 13 Ko Parapa kia ora: ko Ihu kia mate. 27 Tana ki nga wahine e tangi ana. 33 Tona ripekatanga. 50 Tanumanga.

KATAHI ka whakatika to
ratou huihui katoa, a
arahina ana ia ki a Pirato.
2 Na ka anga ratou ka wha-
kapa hē ki a ia, ka mea, Kua
mau i a matou tenei tangata
e kukume ke ana i te iwi, e
mea ana, kia kaua e hoatu te
takoha ki a Hiha, e kī ana he
kingi ia, ko te Karaiti.

3 Na ka ui a Pirato ki a ia, ka mea, Ko koe ranei te kingi o nga Hurai? Ka whakahokia e ia ki a ia, ka mea, Kua korerotia mai na e koe.

4 Na, ko te meatanga a Pirato ki nga tohunga nui, ki nga mano, Kahore tetahi hē o tenei tangata i mau i a au.

5 A nui atu ta ratou tohe, ka mea, E whakahihiri ana ia i te iwi, e whakaako ana puta noa i Huria, no Kariri te timatanga, a taea noatia a konei.

6 A, te rongonga o Pirato ki Kariri, ka ui, No Kariri ranei tenei tangata?

7 A ka rongo ia no te rangatiratanga o Herora ia, ka tonoa ia ki a Herora, i Hiruharama hoki ia i aua ra.

8 ¶ A, te kitenga o Herora i a Ihu, nui rawa tona hari: no mua hoki tona hiahia kia kite i a ia, he maha hoki nga mea i rangona e ia mona; i mea hoki ia kia kite i tetahi tohu e meinga ana e ia.

9 Na he maha nga kupu i ui ai ia ki a ia; heoi kahore kau he kupu i whakahokia e ia.

10 Na, tu ana nga tohunga nui me nga karaipi, a kaha rawa ta ratou whakapa hē ki a ia.

11 Na ka whakorekore a Herora ratou ko ana hoia ki a ia, ka taunu, a ka oti ia te whakakakahu ki te kahu whakapaipai, ka whakahokia ki a Pirato.

12 I taua rangi ano ka houhia te rongo a Pirato raua ko Herora: i mua hoki e mauahara ana ki a raua.

13 ¶ Na ka karangatia e Pirato nga tohunga nui, nga rangatira, me te iwi ano,

14 Ka mea ia ki a ratou, Kua kawea mai nei e koutou tenei tangata ki a au, me te kī ano kei te kukume ke ia i te iwi: a ka oti nei ia te uiui e ahau i to koutou aroaro, kihai i mau i a au tetahi hē o tenei tangata i roto i nga mea i whakapangia nei e koutou ki a ia:

15 Kihai ano a Herora: i tonoa hoki koutou e ahau ki a ia; a kahore nei ana mahi e tika ai kia mate ia.

16 Na, me whiu ia e ahau, ka tuku atu ai.

17 (Kua takoto hoki te tikanga kia tukua tetahi ki a ratou i te hakari.)

18 Na ka panui ratou ki te karanga, ka mea, Whakamatea tenei, ko Parapa te tuku mai ki a matou:

19 (Ko tenei hoki i makā ki te whare herehere mo te nananga i nana ai ia i roto i te pa, mo te patu tangata.)

20 Na ka karanga ano a Pirato, he mea hoki nāna kia tukua a Ihu.

21 Heoi karanga ana ratou, mea ana, Ripekatia ia, ripekatia.

22 Ka mea ano ia ki a ratou, ko te toru o nga meatanga, He aha ra te kino i meinga e tenei tangata? kahore ano i mau i a au tetahi hē ona e mate ai: maku ia e whiu, ka tuku atu ai.

23 Heoi nui atu o ratou reo

ki te tohe, ka tono kia ripe-
katia ia. A riro rawa i nga reo
o ratou ko nga tohunga nui.
24 Na ka kī a Pirato kia
waiho i ta ratou i tono ai.
25 Na tukua ana ki a ratou
te tangata i makā ki te whare
herehere mo te nananga, mo
te patu tangata, ta ratou hoki
i tono ai; ko Ihu ia, i tukua
ki ta ratou i pai ai.
26 ¶ A, i a ratou e arahi ana i
a ia, ka mau ki a Haimona, ki
tetahi tangata o Hairini, e
haere mai ana i nga whenua,
a whakatakotoria ana ki a ia
te ripeka, kia amohia i muri i
a Ihu.
27 ¶ Na he nui te huihuinga
o te iwi i aru i a ia, me nga
wāhine hoki e tangi ana, e
aue ana ki a ia.
28 Na ka tahuri a Ihu ki a
ratou, ka mea, E nga tamā-
hine o Hiruharama, kaua ahau
e tangihia, engari me tangi
ki a koutou, ki a koutou tama-
riki.
29 Tera hoki e puta nga ra
e mea ai ratou, Koa tonu nga
pākoko, me nga kopu kahore
ano i whanau, me nga u ka-
hore ano i ngotea.
30 Ko reira timata ai ratou
te mea ki nga maunga, Horo
iho ki runga ki a matou: ki
nga pukepuke hoki, Hipokina
matou.
31 Ki te meinga hoki enei
mea e ratou i te rakau e kai-
mata ana, ko te aha e meatia
i te rakau ka maroke?
32 ¶ Na, tokorua ano hoki
era, he hunga mahi kino, e
arahina ngatahitia ana ratou
kia whakamatea.
33 ¶ A ka tae mai ratou ki
te wahi e karangatia nei ko
Angaanga, ka ripeka i a ia ki
reira, me aua kai mahi kino,
kotahi ki matau, kotahi ki
maui.
34 Na ka mea a Ihu, E Pa,
houhia te rongo ki a ratou:
kahore hoki ratou e mahara
ki ta ratou e mea nei. A
wehewehea ana ona kakahu
e ratou, he mea maka ki te
rota.
35 Me te tu ano te iwi mata-
kitaki ai. Na ka whakahi
ratou tahi ko nga rangatira,
ka mea, Ko era atu i whaka-
orangia e ia; māna ano ia e
whakaora, ki te mea ko te
Karaiti ia, ko ta te Atua i
whiriwhiri ai.
36 I taunu hoki nga hoia ki
a ia, i haere mai me te kawe
mai i te winika ki a ia,
37 I mea, Ki te mea ko te
kingi koe o nga Hurai, māu
koe e whakaora.
38 A ka tuhituhia te tuhi-
tuhinga ki runga i a ia, no
Kariki, no Roma, no Hiperu
nga reta, KO TE KINGI TE-
NEI O NGA HURAI.
39 ¶ I kohukohu ano ki a ia
tetahi o nga kai mahi kino i
iri ra, i mea, Ki te mea ko
te Karaiti koe, whakaorangia
koe, tatou hoki.
40 Na ka whakahokia e te-
tahi, ka riri ki a ia, ka mea,
E kore ranei koe e mataku ki
te Atua, kei tenei mate tahi
nei hoki koe?
41 Ka tika raia to taua; ka
whiwhi hoki taua ki nga mea e
tika ana mo a taua hanga: ko
tenei ia, kahore ana mahi hē.

42 Na, ko tana meatanga ki
a Ihu, E te Ariki, kia mahara
koe ki a au ina haere mai koe
i runga i tou rangatiratanga.
43 Ano ra ko Ihu ki a ia,
He pono taku e mea nei ki a
koe, Ko aianei koe noho ai ki
a au, ki pararaiha.
44 ¶ Na kua tata ki te ono o
nga haora, a ka pouri a runga
o te whenua katoa, a, te iwa
ra ano o nga haora.
45 I pouri ano te ra, i paka-
ru ano hoki te arai o te whare
tapu i waenganui.
46 A nui atu te reo o Ihu ki
te karanga; i mea ia, E Pa,
tena toku wairua ka tukua
atu na ki ou ringa. Ka mutu
enei kupu, ka hemo.
47 Na, te kitenga o te kene-
turio i taua mea, ka whakako-
roria ia i te Atua, ka mea,
He pono, he tangata tika
tenei.
48 Me te hunga katoa hoki i
huihui ki taua matakitakinga,
i to ratou kitenga i aua mea i
meatia, ka patuki ki o ratou
uma, a hoki ana.
49 A tu mai ana i tawhiti te
hunga katoa i mohio ki a ia,
ratou ko nga wāhine i aru
mai i a ia i Kariri, mataki-
taki ana ki enei mea.
50 ¶ Na, *tera* tetahi tangata,
ko Hohepa te ingoa, he ta-
ngata noho runanga; he ta-
ngata pai, he tangata tika:
51 (Kihai ano i whakaae ki
ta ratou whakaaro, ki ta ra-
tou mahi;) no Arimatia ia, no
tetahi pa o nga Hurai: he
tangata ano ia e tatari ana ki
te rangatiratanga o te Atua.
52 I haere ia ki a Pirato, a
tonoa ana e ia te tinana o
Ihu.
53 Na ka tangohia iho e ia
taua *tinana*, a takaia ana ki
te rinena, ka waiho ki te rua
i haua ki roto ki te kohatu,
kahore hoki i takoto noa te-
tahi tangata ki reira.
54 Na, ko te ra takanga *ha-
kari* ia, a meāke puao te ha-
pati.
55 A i aru mai ano nga wā-
hine i haere tahi mai nei me
ia i Kariri, a kite ana i te
urupa, i te whakatakotoranga
ano o tona tinana.
56 Na, ka hoki ratou, ka
mahi i nga mea kakara me
nga hinu; a noho ana i te
hapati, he whakaaro hoki ki
te ture.

UPOKO 24.

*Ta nga anahera mo tona ara-
nga.* 13 *Putanga i te ara
ki Emauha;* 36 *Ki nga apo-
toro.* 50 *Kakenga.*

NA, i te *ra* tuatahi o te wiki,
i te tino ata po, ka haere
ratou ki te urupa, ki te mau i
nga mea kakara kua mahia
nei e ratou, ratou tahi ko
etahi atu.
2 A, rokohanga e ratou kua
hurihia te kamaka i te uru-
pa.
3 A, to ratou haerenga ki
roto, kihai i kitea te tinana o
te Ariki, o Ihu.
4 A, i a ratou e whakaaroaro
ana ki tenei, na, tokorua nga
tāngata i puta ki a ratou, uira
tonu nga kakahu.
5 Na, i a ratou e mataku ana,
a e kupapa iho ana o ratou
kanohi ki te whenua, ka mea

raua ki a ratou, He aha koutou ka rapu ai i te tangata ora i roto i te hunga mate?
6 Kahore ia i konei, engari kua ara: kia mahara ki tana i mea ai ki a koutou i a ia i Kariri,
7 Ki tana meatanga, Kua takoto te tikanga kia tukua te Tama a te tangata ki nga ringa o te hunga hara, kia ripekatia, a, i te toru o nga ra, kia ara.
8 Na ka mahara ratou ki ana kupu;
9 A hoki ana i te urupa, ka korero i enei mea katoa ki te tekau ma tahi, ratou ko era atu katoa.
10 Ko Meri Makarini ratou ko Hoana, ko Meri *whaea* o Hemi, ko o ratou hoa wāhine, nga kai korero i enei mea ki nga apotoro.
11 A ki ta ratou whakaaro he mea tito noa a ratou kupu, a kihai ratou i whakapono-hia.
12 Katahi ka whakatika a Pita, ka oma ki te urupa; a, tona pikonga iho ka kite, ko nga kakahu takai anake e takoto ana; a hoki ana me te miharo ano i roto i a ia ki taua mea i meatia.
13 ¶ Na, tokorua o ratou e haere ana i taua ra ki tetahi kāinga koraha, e ono tekau paronga te mataratanga i Hiruharama, ko Emauha te ingoa.
14 A e korerorero ana raua tetahi ki tetahi ki enei mea katoa i meinga.
15 A, i a raua e korerorero ana e uiui ana ki a raua, na, ko Ihu ake ano kua whakatata mai, a haere tahi ana ratou.
16 I puritia hoki o raua kanohi, i kore ai raua e mohio ki a ia.
17 Na ka mea ia ki a raua, He aha enei kupu e korero nei korua ki a korua, i a korua e haere nei, e ahua pouri nei?
18 Na ka whakahokia e tetahi, ko Kereopa te ingoa, a ka mea ki a ia, I Hiruharama koe e noho ana, a ko koe anake kahore i mohio ki nga mea kua meinga nei ki reira i enei ra?
19 Ka mea ia ki a raua, Ki ehea mea? Ka mea raua ki a ia, Ki nga mea o Ihu o Nahareta, he poropiti hoki ia, he kaha tana mahi, tana kupu, i te aroaro o te Atua, o te iwi katoa:
20 Ki tona hoatutanga hoki e nga tohunga nui, e o matou rangatira hoki, kia tukua ki te mate, a ripekatia ana ia.
21 I tumanako ano matou ki a ia, māna e whakaora a Iharaira: na, i te taha ano o enei mea katoa, ko te toru hoki tenei o nga ra i meinga ai enei mea.
22 A miharo noa iho matou ki etahi wāhine o matou, i haere i te atatu ki te urupa;
23 Heoi kihai i kitea tona tinana, a haere mai ana ratou, ka mea, kua kitea ano e ratou he putanga anahera, i mea mai nei, kei te ora ia.
24 Na ka haere atu etahi o o maua hoa ki te urupa, a rokohanga atu, rite tonu ki

ta nga wāhine i korero ai: otira kihai ia i kitea.

25 Na, ko tana meatanga ki a raua, E te hunga whakaaro kore, ngakau puhoi ki te whakapono ki nga mea katoa i korero ai nga poropiti:

26 Kahore ianei i takoto te tikanga kia mate a te Karaiti i enei mea, a kia tomo ki tona kororia?

27 Na ka timata ia ki ta Mohi, ki ta nga poropiti katoa, a whakaaturia ana ki a raua nga mea mona o nga karaipiture katoa.

28 A ka tata ki te kāinga i haere ai ratou: na ka ahu atu ia, me te mea e haere tonu ana ia.

29 Na ka tohe raua ki a ia, ka mea, E noho ki a maua: kua ahiahi hoki, kua titaha hoki te ra. Na ka tomo atu ia, ka noho ki a raua.

30 A, tona nohoanga iho ki a raua, ki te kai, ka mau ia ki te taro, ka whakapai, ka whawhati, a hoatu ana ki a raua.

31 Na kua kite o raua kanohi, a ka mohio ki a ia; a ngaro whakarere atu ia i a raua.

32 A ka mea raua ki a raua, Kihai koia o taua ngakau i mumura i roto i a taua, i a ia e korero ana ki a taua i te ara, e whakaatu ana i nga karaipiture ki a taua?

33 Na ka whakatika raua i taua haora ano, a hoki ana ki Hiruharama, a rokohanga mai kua huihui te tekau ma tahi me o ratou hoa,

34 A e mea ana, Koia rawa ano! kua ara te Ariki, a kua puta ki a Haimona.

35 Na ka korerotia e raua nga meatanga i te ara, to raua mohiotanga hoki ki a ia i te whatiwhatinga o te taro.

36 ¶ A, i a raua e korero ana i enei mea, na, ko Ihu ake ano e tu ana i waenganui o ratou, e mea ana ki a ratou, *Kia tau* te rangimarie ki a koutou.

37 Na, koera ana ratou, wehi tonu; i mea hoki he wairua ta ratou i kite ai.

38 Na, ko tana meatanga ki a ratou, He aha koutou ka pororaru ai? na te aha hoki i puta ake ai nga whakaaroaronga i roto i o koutou ngakau?

39 Tirohia oku ringa me oku waewae, ko ahau ano ia: whawhakia ahau, kia kite ai koutou; kahore hoki o te wairua kikokiko, wheua ranei, me oku e kitea nei e koutou.

40 Ano ka korerotia tenei, ka whakakitea ki a ratou ona ringa me ona waewae.

41 A i a ratou kahore nei i whakapono i te hari, a e miharo ana, ka mea ia ki a ratou, He kai ranei ta koutou i konei?

42 Ka hoatu e ratou ki a ia tetahi ika, he mea tunu, me tetahi honikoma.

43 Na ka tango ia, a kainga ana e ia i to ratou aroaro.

44 ¶ I mea ano ia ki a ratou, Ko nga kupu enei i korero ai ahau ki a koutou, i a au ano i a koutou, me whakarite nga mea katoa kua oti te tuhituhi i roto i te ture a Mohi, i nga poropiti, i nga waiata, moku.

45 Katahi ia ka whakama-
koha i o ratou hinengaro,
kia mātau ai ki nga karaipi-
ture,
46 A ka mea ki a ratou, Ko
te mea tenei i tuhituhia, ko
te tikanga ano tenei, ko te
Karaiti kia whakamamaetia,
kia ara ano i te hunga mate i
te toru o nga ra:
47 A kia kauwhautia te ripe-
neta me te murunga hara i
runga i tona ingoa, ki nga
tauiwi katoa; ki Hiruharama
ano hoki timata ai.
48 Na, ko koutou hei kai
whakaatu mo enei mea.
49 A maku e tuku ki a kou-
tou te mea i korerotia i mua
e toku Matua: otiia kia noho
koutou ki te pa, ki Hiruha-
rama, kia whiwhi ra ano ki
te kaha i runga.
50 ¶ Na, arahina ana ratou e
ia ki waho, ki Petani, na kua
ara ona ringa, a whakapai-
ngia ana ratou e ia.
51 A, i a ia e whakapai ana i
a ratou, ka mawehe atu ia i a
ratou, kahakina atu ana ki te
rangi.
52 Na ka koropiko ki a ia, a
hoki ana ki Hiruharama, he
nui hoki te koa:
53 A noho tonu ana ratou i
te temepara, me te whaka-
moemiti, me te whakapai ki
te Atua. Amine.

KO TE

RONGO PAI A HOANI.

UPOKO 1.

*Atuatanga, tangatatanga, ma-
hi, a Ihu. 15 Ta Hoani.
35 Anaru ma.*

I TE timatanga te Kupu, a
i te Atua te Kupu, ko te
Atua ano te Kupu.
2 I te Atua ano tenei *Kupu*
i te timatanga.
3 Nāna nga mea katoa i
hanga; a kahore tetahi mea
i kore te hanga e ia o nga
mea i hangā.
4 I a ia te ora; a ko te ora
te māramatanga mo nga tā-
ngata.
5 I roto i te pouri te Māra-
matanga e whiti ana; heoi
kihai i mau i te pouri.
6 I tonoa mai he tangata e
te Atua, ko Hoani tona ingoa.
7 I haere mai ia hei kai
whakaatu, hei whakaatu mo
te Māramatanga, kia meinga
ai e ia nga tāngata katoa kia
whakapono.
8 Ehara ia i te Māramata-
nga, engari hei kai whakaatu
mo te Māramatanga.

9 Ko te Māramatanga pono tera, e mārama ai nga tāngata kātoa e haere mai ana ki te ao.
10 I te ao ia, i hangā ano e ia te ao, a kihai te ao i mohio ki a ia.
11 I haere mai ia ki ona, a kihai ona i manako ki a ia.
12 Tena ko te hunga i manako ki a ia, i tukua e ia ki a ratou nga tikanga e meinga ai ratou hei tamariki ma te Atua, ki te hunga hoki e whakapono ana ki tona ingoa:
13 Ki te hunga ehara nei i te toto, ehara i ta te kikokiko i pai ai, ehara i ta te tangata i pai ai, engari na te Atua i whanau ai.
14 A i whakakikokikotia te Kupu, a noho ana i a matou, (a i kite ano matou i tona kororia, he kororia e rite ana ki to te Tama kotahi a te Matua), kī tonu i te aroha noa me te pono.
15 ¶ I korerotia ano ia e Hoani; i karanga tera, i mea, Ko ia tenei i korerotia ra e ahau, Ko ia e haere mai ana i muri i a au e meinga ana ki mua i a au: no mua hoki ia i a au.
16 A kua riro i a tatou katoa tetahi wahi o tona raneatanga, te aroha noa hoki hono iho ano ki te aroha noa.
17 I homai hoki e Mohi te ture, ko te aroha noa me te pono, i ahu mai i a Ihu Karaiti.
18 Kahore ano tetahi i kite noa i te Atua; ko te Tama kotahi i te uma o te Matua, nana *ia* i whakapuaki.
19 ¶ Na, ko te korero tenei a Hoani, i te tononga o nga tohunga ratou ko nga Riwaiti e nga Hurai i Hiruharama hei ui ki a ia, Ko wai koe?
20 Na ka whakina e ia, kihai i whakakahore, i whaki hoki, Ehara ahau i a te Karaiti.
21 A ui ana ratou ki a ia, Ko wai oti? Ko Iraia koe? Ka mea ia, Kahore. Ko te poropiti oti koe? Ka whakahokia e ia, Kahore.
22 Na ka mea ratou ki a ia, Ko wai koia koe? hei kupu whakahoki ma matou ki te hunga i tonoa mai ai matou. E pehea ana koe ki a koe?
23 Ka mea ia, He reo ahau no tetahi e karanga ana i te koraha, Whakatikaia te huarahi o te Ariki; he pera ano me ta Ihaia poropiti i mea ai.
24 A no nga Parihi te hunga i tonoa.
25 Na ka ui ratou ki a ia, ka mea ki a ia, Na te aha oti koe i iriiri ai, ki te mea ehara koe i a te Karaiti, ehara i a Iraia, ehara i te poropiti?
26 Na ka whakahokia e Hoani ki a ratou, ka mea, He iriiri taku ki te wai: otiia tena te tu na i waenganui i a koutou tetahi kahore e mohiotia e koutou;
27 Ko ia tenei e haere mai ana i muri i a au, no mua ia i a au; kahore hoki ahau e tau hei wewete i te here o tona hu.
28 I meatia enei mea ki Petapara, ki tawahi atu o Horano, ki te wahi i iriiri ai a Hoani.

29 ¶ I te aonga ake ka kite a
Hoani i a Ihu e haere mai
ana ki a ia, a ka mea, Na, te
Reme a te Atua, hei waha
atu i te hara o te ao!
30 Ko ia tenei i korero ai
ahau, Kei te haere mai i muri
i a au tetahi tangata kua
meinga ki mua i a au; no
mua hoki ia i a au.
31 A kahore ahau i mātau
ki a ia; heoi hei whakakite i
a ia ki a Iharaia, i haere mai
ai ahau me taku iriiri ki te
wai.
32 Na ka whakaatu a Hoani,
ka mea, I kite ahau i te Wai-
rua e heke iho ana i te rangi,
ano he kukupa, a noho ana i
runga i a ia.
33 A kahore ahau i mātau ki
a ia: engari i ki mai ki a au
te kai tono i a au ki te iriiri
ki te wai, Te tangata e kite
ai koe i te Wairua e heke iho
ana, a e noho ana ki runga
ki a ia, ko ia tena te kai iri-
iri ki te Wairua Tapu.
34 A kua kite ahau, kua
whakaatu nei hoki, ko te Ta-
ma tenei a te Atua.
35 ¶ I te aonga ake i te tu ano
a Hoani, me ana akonga to-
korua;
36 Na ka titiro ia ki a Ihu
e haere ana, a ka mea, Na, te
Reme a te Atua!
37 A ka rongo nga akonga
tokorua ki a ia e korero ana,
a aru ana raua i a Ihu.
38 A, te tahuritanga o Ihu,
ka kite i a raua e aru ana, ka
mea ia ki a raua, E rapu aha
ana korua? Na, ko ta raua
meatanga ki a ia, E Rapi, (ko
te tikanga tenei ina whaka-
maoritia, E te Kai whakaako,)
kei hea tou kāinga?
39 Ka mea ia ki a raua, Haere
mai kia kite. Haere ana raua,
a ka kite i tona wahi i noho
ai, a noho ana i a ia i taua
ra: ko te tekau hoki ia o nga
haora.
40 Ko Anaru teina o Hai-
mona Pita tetahi o taua to-
korua i rongo nei ki a Hoani,
a aru ana i a ia.
41 Ko ia kua kite wawe i
tona tuakana ake, i a Hai-
mona, ka mea ki a ia, Kua
kitea e maua te Mihaia, (ko
te tikanga tenei ina whaka-
maoritia, ko te Karaiti.)
42 Ka arahi ia i a ia ki a
Ihu. A ka titiro a Ihu ki a
ia, ka mea, Ko Haimona koe,
tama a Hona: me hua koe
ko Kipa, (tona whakamaori-
tanga, ko Kohatu.)
43 ¶ I te aonga ake ka mea a
Ihu kia haere ki Kariri, a,
tona kitenga i a Piripi, ka
mea ki a ia, Arumia mai ahau.
44 Na, no Petahaira a Piripi,
no te pa o Anaru raua ko
Pita.
45 Ka kite a Piripi i a Na-
tanahira, ka mea ki a ia, Kua
kitea e matou ta Mohi i tuhi-
tuhi ai i roto i te ture, ta nga
poropiti hoki, a Ihu o Naha-
reta, tama a Hohepa.
46 Na ka mea a Natanahira
ki a ia, E puta koia tetahi
mea pai i Nahareta? Ka mea
a Piripi ki a ia, Haere mai
kia kite.
47 A, te kitenga o Ihu i a Na-
tanahira e haere mai ana ki
a ia, ka puaki tana kupu
mona, Na, he tino tangata no

Iharaira, kahore ona tiniha-
nga.
48 Ka mea a Natanahira ki
a ia, No hea koe i mātau ai ki
a au? Ka whakahokia e Ihu
ki a ia, ka mea, I te mea
kiano koe i karangatia e Pi-
ripi, i a koe ano i raro i te
piki, i kite ahau i a koe.
49 Na ka whakahokia e Na-
tanahira, ka mea ki a ia, E
Rapi, ko te Tama koe a te
Atua, ko te Kingi koe o Iha-
raira.
50 Na ka whakahokia e Ihu,
ka mea ki a ia, Nā taku mea-
tanga ki a koe, I kite ahau i
a koe i raro i te piki, i wha-
kapono ai koe? rahi atu i
enei nga mea e kitea e koe.
51 I mea ano ia ki a ia, He
pono, he pono tenei kupu aku
ki a koutou, Tukua atu kou-
tou kite ai i te rangi e tu-
whera ana, i nga anahera ano
a te Atua e piki atu ana, e
heke iho ana ki te Tama a te
tangata.

UPOKO 2.

Te wai hei waina. 12 *Kei Kaperenauma.* 13 *Kei Hiruharama.* 14 *Ana mahi i reira.*

NA, i te toru o nga ra he
marenatanga kei Kana o
Kariri; a i reira te whaea o
Ihu:
2 A i karangatia ano a Ihu
ratou ko ana akonga ki te
marenatanga.
3 A, te potonga o te waina,
ka mea te whaea o Ihu ki a
ia, Kahore a ratou waina.
4 Ka mea a Ihu ki a ia, Ko
te aha taku, tau, e tai? ka-
hore ano kia taea noatia toku
haora.
5 Ka mea tona whaea ki nga
kai mahi, Ko tana e mea ai
ki a koutou, meatia.
6 A e ono nga ipu kohatu e
tu ana i reira, he tikanga na
nga Hurai mo te horoi, e rua,
e toru nga mehua o tetahi, o
tetahi, ina kī.
7 Ka mea a Ihu ki a ratou,
Whakakiia nga ipu ki te wai.
A whakakiia ana e ratou,
purena noa.
8 Na ka mea ia ki a ratou,
Tena, utuhia, kawea atu ki te
rangatira o te hākari. A ka-
wea ana e ratou.
9 Ano ka whakamatautau te
rangatira o te hākari i te wai
i whakawainatia, a kihai i
mohio no hea ranei; (ko nga
pononga ia i utuhia ai te wai
i mohio;) ka karanga te ra-
ngatira o te hākari ki te tāne
marena hou,
10 Ka mea ki a ia, E wha-
katakotoria ana e nga tāngata
katoa te waina pai i te timata-
nga; a ka roa te inumanga,
mo reira te *waina* he iti iho
nei te pai: ko koe *ia*, kua
tohu i te waina pai mo konei.
11 I meatia tenei timatanga
merekara e Ihu ki Kana o
Kariri, a whakakitea ana e ia
tona kororia; a whakapono
ana ana akonga ki a ia.
12 ¶ Muri iho i tenei ka haere
ia ki Kaperenauma, a ia,
tona whaea, ona teina, me
ana akonga: a kihai i maha
nga ra i noho ai ratou ki
reira.
13 ¶ Na kua tata te kapenga

o nga Hurai, a ka haere a Ihu ki Hiruharama:
14 Na, rokohanga atu e ia kei roto i te temepara e noho ana nga kai hoko kau, hipi, kukupa, me nga kai whakawhitiwhiti moni.
15 A ka oti tetahi whiu te hanga e ia ki nga aho nonohi, na, whiua katoatia ana ratou e ia ki waho i te temepara, me nga hipi, me nga kau; a ringihia ana te moni a nga kai whakawhitiwhiti moni, hurihia ake nga tepu;
16 I mea ano ia ki nga kai hoko kukupa, Tangohia atu enei i konei; aua te whare o toku Matua e meinga hei whare hokohoko.
17 A ka mahara ana akonga ki te mea i tuhituhia, Ka pau ahau i te aroha ki tou whare.
18 Na ka whakahokia e nga Hurai, ka mea ki a ia, He aha te tohu e whakakitea ana e koe ki a matou, ina koe ka mea i enei mea?
19 Na ka whakahokia e Ihu, ka mea ki a ratou, Wawahia tenei whare tapu, a, kia toru nga ra, ka ara ano i a au.
20 Ano ra ko nga Hurai, E wha tekau ma ono nga tau i hangā ai tenei whare tapu, a e oti ranei te hanga e koe i nga ra e toru?
21 Otira ko te whare tapu o tona tinana tana i korero ai.
22 Na, tona aranga ake i te hunga mate, ka mahara ana akonga ki tana korerotanga i tenei ki a ratou; a whakapono ana ki te karaipiture, ki te kupu hoki i korerotia e Ihu.
23 ¶ Na, i a ia i Hiruharama i te kapenga, i te hākari, he tokomaha i whakapono ki tona ingoa, i to ratou kitenga i ana merekara i meatia e ia.
24 Otira kihai a Ihu i tuku i a ia ki a ratou, i mohio hoki ia ki nga tāngata katoa.
25 A kahore ana meatanga kia whakaaturia te tangata e tetahi: i mātau hoki ia ki te mea i roto i te tangata.

UPOKO 3.

Ta Ihu ki a Nikorima. 14 *Me titiro ki a ia, ka kore e mate.* 22 *Ta Hoani Kai iriiri mona.*

NA, he tangata tera no nga Parihi, ko Nikorima tona ingoa, he rangatira no nga Hurai:
2 I haere mai tenei ki a Ihu i te po, a ka mea ki a ia, E Rapi, e mātau ana matou i haere mai koe i te Atua hei kai whakaako, ina hoki e kore tetahi tangata e ahei te mea i enei merekara e meatia nei e koe, ki te kahore te Atua i a ia.
3 Ka whakahokia e Ihu, ka mea ki a ia, He pono, he pono taku e mea nei ki a koe, Ki te kahore te tangata e whanau hou, e kore ia e ahei te kite i te rangatiratanga o te Atua.
4 Ka mea a Nikorima ki a ia, Me pehea ka whanau ai te tangata i tona koroheketanga? e taea ranei te takirua o nga haerenga ki roto ki te kopu o tona whaea, whanau mai ai?
5 Ka whakahokia e Ihu, He

pono, he pono taku e mea nei ki a koe, Ki te kahore te tangata e whanau i te wai, i te Wairua hoki, e kore ia e ahei te tomo ki te rangatiratanga o te Atua.

6 Ko ta te kikokiko e whanau ai he kikokiko; a ko ta te Wairua e whanau ai he wairua.

7 Aua ra e miharo ki taku i mea nei ki a koe, He mea tūturu tenei, ara, kia whanau hou koutou.

8 E pupuhi ana te hau ki tana wahi e pai ai, a ka rongo koe ki tona harurutanga, otiia e kore e mohiotia e koe te wahi i puta mai ai, e tae atu ai ranei: ko te ritenga tenei ki te hunga katoa ka whanau i te Wairua.

9 Ka whakahokia e Nikorima, ka mea ki a ia, Me pehea ka taea ai enei mea?

10 Ka whakahokia e Ihu, ka mea ki a ia, He kai whakaako koe no Iharaira, a kahore i mātau ki enei mea?

11 He pono, he pono taku e mea nei ki a koe, E korerotia ana e matou ta matou i mātau ai, a e whakaaturia ana ta matou i kite ai; heoi, e kore koutou e tango ki ta matou whakaaturanga.

12 Ki te mea kua korerotia e ahau ki a koutou nga mea o te whenua, a kahore koutou e whakapono, me pehea ka whakapono ai ki te korerotia e ahau ki a koutou nga mea o te rangi?

13 Kahore hoki he tangata i kake noa ki te rangi, ko ia anake i heke iho i te rangi, ko te Tama a te tangata, e noho mai nei i te rangi.

14 Ka rite hoki ki ta Mohi whakairinga i te nakahi i te koraha; kua takoto te tikanga kia pera te whakairinga o te Tama a te tangata:

15 Kia kahore ai e ngaro te tangata e whakapono ana ki a ia, engari kia whiwhi ai ki te oranga tonutanga.

16 Koia ano te aroha o te Atua ki te ao, homai ana e ia tana Tama kotahi, kia kahore ai e ngaro te tangata e whakapono ana ki a ia, engari kia whiwhi ai ki te oranga tonutanga.

17 Kihai hoki te Atua i tono i tana Tama ki te ao, ki te whakahē i te ao; engari kia ora ai te ao i a ia.

18 Ko ia e whakapono ana ki a ia, e kore e tau te hē ki a ia: tena ko ia e kore e whakapono, kua whakahengia noatia ake, mona kihai i whakapono ki te ingoa o te Tama kotahi a te Atua.

19 A ko te whakahenga tenei, no te mea kua tae mai nei te māramatanga ki te ao, a nui atu to nga tāngata aroha ki te pouri i to ratou ki te māramatanga, he kino hoki no a ratou mahi.

20 E kino ana hoki ki te māramatanga nga kai mahi katoa i te kino, e kore ano hoki e haere mai ki te māramatanga, kei whakakitea a ratou mahi.

21 Tena ko te kai mahi i te pono, e haere mai ana ki te māramatanga, kia kitea ai ana mahi, i mahia i roto i te Atua.

22 ¶ A no muri i enei mea ka haere a Ihu, ratou ko ana akonga, ki te whenua o Huria; a noho tahi ana ratou ki reira, me tana iriiri ano.

23 Na, i te iriiri ano hoki a Hoani ki Enona, ki tetahi wahi e tata ana ki Harema, no te mea he nui te wai o reira: a ka haere mai ratou, ka iriiria.

24 Kahore hoki i pangā noatia a Hoani ki te whare herehere,

25 Na ka totohe nga akonga a Hoani ki nga Hurai ki te purenga.

26 A ka haere ratou ki a Hoani, ka mea ki a ia, E rapi, te tangata i tera taha na korua i Horano, tau i whakaatu mai na, nana, kei te iriiri ano ia, a e haere ana te katoa ki a ia.

27 Ka whakahokia e Hoani, ka mea, E kore tetahi mea e riro mai i te tangata, ki te kore e homai ki a ia i runga i te rangi.

28 Ko koutou hei kai whakaae ki a au, ki taku meatanga, Ehara ahau i a te Karaiti, engari i tonoa mai ahau i mua i a ia.

29 Te tangata i te wahine marena hou, ko ia te tāne marena hou: na, te hoa o te tāne marena hou, e tu ana, e rongo ana ki a ia, ka hari pu ki te reo o te tāne marena hou: na reira i tino nui ai tenei hari oku.

30 Ko te tikanga tenei, ko ia kia nui haere, ko ahau kia iti haere.

31 ¶ Ko ia e haere mai ana i runga, kei runga ake ia i te katoa: ko to te whenua no te whenua ia, a no te whenua ana korero: ko ia e haere mai ana i te rangi, kei runga ake ia i te katoa.

32 A ko tana i kite ai, i rongo ai, ko ia tana e whakaatu ai: kahore hoki tetahi tangata e tango i tana whakaaturanga.

33 Ki te manako tetahi ki tana whakaaturanga, kua piri tana tohu ki te pono o ta te Atua.

34 Ko ta te Atua i tono mai ai, e korero ana ia i nga kupu a te Atua: kahore hoki te Wairua e homai e te Atua i runga-i te mehua.

35 E aroha ana te Matua ki te Tama, a kua hoatu nga mea katoa ki tona ringa.

36 Ko ia e whakapono ana ki te Tama, he oranga tonutanga tona: a ko ia e kore e whakapono ki te Tama, e kore e kite i te ora; engari ka mau tonu te riri a te Atua ki a ia.

UPOKO 4.

Ki te wahine o Hamaria. 31 *Ki ana akonga.* 43 *Kei Kariri.* 46 *Te tamaiti mate i Kaperenauma.*

ANO ka mohio te Ariki, kua rongo nga Parihi, ko nga akonga a Ihu i mea ai, i iriiri ai, he tokomaha atu i ā Hoani.

2 (He ahakoa ra ehara i a Ihu nana i iriiri, engari na ana akonga,)

3 Ka mahue Huria i a ia, a
hoki ana ano ki Kariri.
4 Na, te ara mona i tika na
Hamaria.
5 A ka haere ia ki tetahi pa
o Hamaria, ko Haika te
ingoa, e patata ana ki te
kāinga i hoatu e Hakopa ki
tana tama ki a Hohepa.
6 A kei reira te puna a
Hakopa. Na kua ngenge a
Ihu i te haerenga, heoi noho
ana ia ki te taha o te puna:
a meāke ko te ono o nga
haora.
7 Na ka haere mai tetahi
wahine o Hamaria ki te utu
wai: ka mea a Ihu ki a ia,
Homai he wai moku.
8 (Kua riro hoki ana akonga
ki te pa, ki te hoko kai:)
9 Na, ko te meatanga mai a
te wahine o Hamaria ki a ia,
He aha koe ka tono mai ai
ki te wai i a au, ina he Hurai
koe, he wahine ahau no
Hamaria? kahore hoki e
tātata nga Hurai ki nga Hamari.
10 Ka whakahokia e Ihu, ka
mea ki a ia, Me i mātau koe
ki ta te Atua e homai ai, ki
tenei hoki e mea nei ki a koe,
Homai he wai moku; penei
kua tono koe ki a ia, a kua
hoatu e ia te wai ora ki a
koe.
11 Ka mea te wahine ki a ia,
E kara, kahore au pēre, a e
hohonu ana te puna: no hea
tena wai ora āu?
12 He nui oti koe i to matou
matua, i a Hakopa, i homai ai
te puna ki a matou, a inu ana
ia i konei, ratou ko ana tamariki, me ana kararehe?
13 Ka whakahokia e Ihu, ka
mea ki a ia, E mate ano i te
wai nga tāngata katoa e inu
ana i tenei wai:
14 Tena ko te tangata e inu
ana i te wai e hoatu e ahau
ki a ia, e kore e mate i te wai
a ake ake; engari te wai e
hoatu e ahau ki a ia, hei puna
wai i roto i a ia e pupū ake
ana, a te oranga tonutanga
ra ano.
15 Ka mea te wahine ki a ia,
E kara, homai ki a au tena
wai, kei mate ahau i te wai,
kei haere mai hoki ki konei
utu ai.
16 Ka mea a Ihu ki a ia,
Tikina karangatia tou tahu,
ka hoki mai ai.
17 Ka whakahokia e te wahine, ka mea, Kahore oku
tahu. Ka mea a Ihu ki a ia,
He korero tika tau, Kahore
oku tahu:
18 Ina hoki kua tokorima ou
tahu; a ko ia i a koe nei ehara
i te tahu nou: he pono tenei
korero āu.
19 Ka mea te wahine ki a ia,
E kara, e kite ana ahau he
poropiti koe.
20 I karakia o matou mātua
i runga i tenei maunga; a e
mea ana koutou, ko Hiruharama te wahi e tika ai te karakia.
21 Ka mea a Ihu ki a ia, E
tai, whakapono ki a au, meake
puta te wa, e kore ai koutou
e karakia ki te Matua i runga
i tenei maunga, e kore ano i
Hiruharama.
22 Kahore koutou e mohio
ki ta koutou e karakia nei: e
mātau ana matou ki ta matou

e karakia nei: no nga Hurai
nei hoki te ora.
23 Otira meāke puta te wa,
a tenei ano, e karakia ai nga
kai karakia pono ki te Matua
i runga i te wairua, i te pono:
e rapu ana hoki te Matua ki
te pera hei karakia ki a ia.
24 He Wairua te Atua: a
me karakia nga kai karakia
ki a ia i runga i te wairua, i te
pono.
25 Ka mea te wahine ki a
ia, E mātau ana ahau kei te
haere mai a te Mihaia, (e ka-
rangatia nei ko te Karaiti;)
ka tae mai ia, mana nga mea
katoa e korero ki a tatou.
26 Ka mea a Ihu ki a ia, Ko
ahau ano ia e korero nei ki a
koe.
27 ¶ Na ka puta mai i reira
ana akonga a ka miharo ki
tana korerotanga ki te wa-
hine: heoi kihai tetahi i mea,
He aha tau e rapu? He aha
koe ka korero ai ki a ia?
28 Na ka whakarerea e te
wahine tana ipu, a haere ana
ki te pa, ka mea ki nga tā-
ngata,
29 Haere mai, kia kite i te
tangata i korerotia mai ai ki
a au nga mea katoa i mea ai
ahau: ehara oti tenei i a te
Karaiti?
30 Me i reira ka puta ratou
ki waho o te pa, a haere ana
ki a ia.
31 ¶ A i taua takiwa ano ka
tohe nga akonga ki a ia, ka
mea, E te Kai whakaako, e
kai ra.
32 Ka mea ia ki a ratou, He
kai ano taku hei kai maku, e
kore e kitea e koutou.
33 Na ka mea nga akonga
tetahi ki tetahi, I kawea mai
ranei e tetahi he kai māna?
34 Ka mea a Ihu ki a ratou,
Ko taku kai tenei, ko te mea
i ta toku kai tono e pai ai, kia
whakaotia hoki tana mahi.
35 E kore ianei koutou e
mea, Kia wha atu nga ma-
rama, a ka taea te kotinga?
Nana, ko taku kupu tenei ki
a koutou, Kia ara ake o kou-
tou kanohi, tirohia nga māra;
kua ma noa ake: ko te ko-
tinga tenei.
36 A ka whiwhi te kai kokoti
ki te utu, ka kohia ano hoki
e ia nga hua mo te oranga
tonutanga: kia hari tahi ai te
kai rui raua ko te kai kokoti.
37 Na konei hoki i pono ai
taua ki, E rui ana tetahi, e
kokoti ana tetahi.
38 I tonoa koutou e ahau ki
te kokoti i te mea kihai i ma-
hia e koutou: he tangata ke
na ratou i mahi, a kua uru
koutou ki ā ratou mahi.
39 ¶ A he tokomaha nga Ha-
mari o taua pa i whakapono
ki a ia, mo te ki a te wahine i
mea ra, I korerotia mai e ia
ki a au nga mea katoa i mea
ai ahau.
40 Ano ka tae nga Hamari
ki a ia, ka mea kia noho ia ki
a ratou: a e rua nga ra i noho
ai ia ki reira.
41 Na, hira noa ake nga
tāngata i whakapono, he mea
hoki na tana ake kupu;
42 I mea ano ki te wahine,
Ehara i te mea na to kupu i
whakapono ai matou inaia-
nei: kua rongo nei hoki ma-
tou ake, a ka mātau, ko te

Karaiti pu tenei, ko te Kai
whakaora o te ao.
43 ¶ Ka pahure nga ra e rua,
ka turia e ia i reira, a haere
ana ki Kariri.
44 I mea hoki a Ihu, Kahore
he honore o te poropiti i tona
kāinga ake.
45 A, tona taenga ki Kariri,
ka whakamanuhiritia ia e nga
tāngata o Kariri, i kite hoki
ratou i nga mea katoa i mea-
tia e ia ki Hiruharama, i te
hākari: i haere hoki ratou ki
te hākari.
46 ¶ A ka tae ano a Ihu ki
Kana o Kariri, ki te wahi i
meatia ai e ia te wai hei wai-
na. Na, ko tetahi tangata
a te kingi, kei Kaperenauma
tana tama e mate ana.
47 Ano ka rongo ia kua tae
mai a Ihu i Huria ki Kariri,
ka haere atu ki a ia, ka inoi
ki a ia kia haere ia ki te wha-
kaora i tana tama: meake
hoki marere.
48 Na, ko te meatanga a Ihu
ki a ia, Ki te kahore koutou e
kite i nga tohu, i nga mere-
kara, e kore koutou e wha-
kapono.
49 Ka mea te tangata a te
kingi ki a ia, E te Ariki, haere
ake i te mea kahore ano kia
mate noa taku tama.
50 Ka mea a Ihu ki a ia,
Haere; kua ora to tama. Na,
whakapono ana te tangata ki
te kupu i korerotia e Ihu ki
a ia, a haere ana.
51 A, i a ia e haere ana, ka
tutaki ana pononga ki a ia,
ka korero, ka mea, Kua ora
to tama.
52 Na ka ui ia ki a ratou ki
te haora i matūtū ake ai ia.
Ka mea ratou ki a ia, Nona-
nahi, no te whitu o nga haora,
i mutu ai tona kā.
53 Na ka mohio te pāpā ko
te tino haora ia i mea ai a
Ihu ki a ia, Kua ora to tama:
a whakapono ana ia ratou ko
tona whare katoa.
54 Ko te rua ano tenei o nga
merekara i meatia e Ihu, i
muri i tona haerenga i Huria
ki Kariri.

UPOKO 5.

Whakaoranga i te Hapati.
10 *Ta nga Hurai.* 17 *Ana
utu ki a ratou.*

MURI iho i enei mea he
hākari ta nga Hurai; a
haere ana a Ihu ki Hiruha-
rama.
2 ¶ Na, kei Hiruharama te-
tahi wai kaukauranga kei te
tatau hipi, tona ingoa Hiperu
ko Petehera; e rima ona wha-
kamahau.
3 Na, kei roto i enei e takoto
ana tona tini o nga turoro, o
nga matapo, o nga kopa, o nga
memenge, e tatari ana ki te
pokarekarenga o te wai.
4 I heke iho hoki tetahi
anahera i te wa i rite ai ki
te kaukauranga, whakapoka-
rekare ai i te wai: a ko ia
kua tae wawe i muri iho o te
pokarekarenga o te wai, i ora
i tona mate, ahakoa he aha,
he aha.
5 Na, kei reira tetahi ta-
ngata, e toru tekau ma waru
nga tau i mate ai.
6 A, te kitenga o Ihu i a ia e
takoto ana, a ka mātau ano

ka roa ke nei te wa ona *e*
mate ana, ka mea ki a ia, E
pai ana ranei koe kia wha-
kaorangia?
7 Ka whakahokia e taua tu-
roro ki a ia, E te Ariki, ka-
hore aku tangata hei tuku
i a au ki te kaukauranga,
ina whakapokarekarea te wai:
heoi i ahau e haere atu ana,
ka heke atu tetahi i mua i a
au.
8 Ka mea a Ihu ki a ia,
Whakatika, tangohia ake tou
moenga, haere.
9 A ora tonu ake taua ta-
ngata, a tangohia ake ana e
ia tona moenga, haere ana.
A ko te hapati taua ra.
10 ¶ Na ka mea nga Hurai ki
taua tangata i whakaorangia,
Ko te hapati tenei: e kore
e tika kia mauria e koe tou
moenga.
11 Ka whakahokia e ia ki a
ratou, Te tangata i whakaora-
ngia ai ahau, nāna i mea ki a
au, Tangohia ake tou moenga,
haere.
12 Na ka ui ratou ki a ia,
Ko wai tena tangata i mea
na ki a koe, Tangohia ake tou
moenga, haere?
13 Otiia kihai taua tangata
i whakaorangia i mohio ko
wai ia: i pahuhu atu hoki a
Ihu, he tokomaha hoki nga
tāngata i taua wahi.
14 Muri iho i enei mea ka
kite a Ihu i a ia i roto i te
temepara, a ka mea ki a ia,
Na, ka oti nei koe te wha-
kaora, kāti te hara, kei kino
rawa iho te mea e pa ki a
koe.
15 Haere ana taua tangata,
korero ana ki nga Hurai, Na
Ihu ia i whakaora.
16 Koia nga Hurai i whai ai
i a Ihu, i mea ai kia whaka-
matea ia, mona i mea i enei
mea i te hapati.
17 ¶ Na ka whakahokia e Ihu
ki a ratou, E mahi ana toku
Matua a taea noatia tenei ra;
e mahi ana ano ahau.
18 Koia nga Hurai i tino
whai rawa ai kia patua ia,
ehara hoki i te mea ko tana
takahanga anake i te hapati,
engari mona i mea ko te Atua
tona Matua ake, i mea e rite
ana ia ki te Atua te nui.
19 ¶ Na ka whakahokia e
Ihu, a ka mea ki a ratou, He
pono, he pono taku e mea nei
ki a koutou, E kore e taea e te
Tama te mea tetahi mea e ia
anake, engari nga mea e kite
ai ia e meatia ana e te Matua:
ko tana hoki e mea ai, e mea-
tia ana hoki e te Tama.
20 E aroha ana hoki te Ma-
tua ki te Tama, a e whaka-
kitea ana ki a ia nga mea
katoa e mea ai ia: a nui atu i
enei nga mahi e whakakitea
e ia ki a ia, kia miharo ai
koutou.
21 Ko ta te Matua hoki, he
whakaara, he whakaora i nga
tupāpaku; ka pera ano te Ta-
ma, ka whakaora i ana e pai
ai.
22 E kore hoki te Matua e
whakawa i tetahi, engari kua
tukua e ia nga whakawa ka-
toa ki te Tama:
23 Kia rite ai te whaka-
honore a nga tāngata katoa i
te Tama ki ta ratou whaka-
honore i te Matua. Ki te

kahore tetahi e whakahonore
i te Tama, e whakakahore
ana ia i te honore mo te Matua
nana nei ia i tono mai.
24 ¶ He pono, he pono taku
e mea atu nei ki a koutou, Te
tangata e rongo ana ki taku
korero, a e whakapono ana ki
toku kai tono mai, he oranga
tonutanga tona; e kore ano
ia e riro ki roto ki te whakamatenga,
engari kua whiti
i te mate ki te ora.
25 He pono, he pono taku e
mea nei ki a koutou, Meāke
puta te wa, a tenei ano inaianei,
e rongo ai nga tupāpaku
i te reo o ta te Atua
Tama; a, te hunga e rongo
ana ka ora.
26 Ta te mea he oranga to
te Matua kei roto i a ia; waihoki
kua homai e ia ki te
Tama, kia whai oranga i roto
i a ia;
27 A kua homai ano ki a ia
he tikanga mo te whakawa,
no te mea ko te Tama ia a te
tangata.
28 Kaua e miharo ki tenei:
no te mea meāke puta te wa,
e rongo ai i tona reo nga tāngata
katoa i roto i nga
urupa,
29 A ka puta mai; ko nga
kai mahi o te pai ki te aranga
o te oranga; a ko nga kai
mahi o te kino ki te aranga
o te whakawakanga.
30 ¶ E kore e ahei i a au te
mea tetahi mea e ahau anake:
rite tonu taku whakawa ki
taku e rongo ai: a e tika
ana taku whakawa; kahore
hoki ahau e rapu i taku i pai
ai, engari i ta te Matua i pai
ai, nāna nei ahau i tono
mai.
31 Me he mea ko ahau hei
whakaatu i aku aha, i aku
aha, ehara taku i te whakaatu
pono.
32 Tera atu ano tetahi kai
whakaatu moku; a e mohio
ana ahau he whakaaturanga
pono tāna e whakaatu nei
moku.
33 I tono tangata koutou ki
a Hoani, a i whakaaturia e
ia te pono.
34 Kahore ahau e manako
ki ta te tangata whakaturanga:
engari e korerotia ana
e ahau enei mea kia ora ai
koutou.
35 He rama kā tera, he rama
mārama tonu: a he wa ano i
pai ai koutou kia hari ki tona
māramatanga.
36 Otiia he kai whakaatu
ano toku nui atu i a Hoani:
ko nga mahi hoki i homai e
te Matua kia whakaotia e
ahau, ko aua mahi e mahia
nei e ahau, hei whakaatu
moku, i tonoa mai ahau e te
Matua.
37 Na, te Matua nana nei
ahau i tono mai, kua oti ahau
te whakaatu e ia. Kahore
ano koutou i rongo noa ki
tona reo, kahore ano i kite i
tona ahua.
38 Kahore ano hoki i mau
tana kupu i roto i a koutou;
ina kahore ano koutou i whakapono
ki tenei i tonoa mai
e ia.
39 Whakatakina nga tikanga
o nga karaipiture; e mea
ana hoki koutou kei reira te
oranga tonutanga mo koutou:

a ko enei hei kai whakaatu moku.

40 Heoi kahore koutou e pai kia haere mai ki a au, kia whiwhi ai ki te ora.

41 He kororia tangata, kahore au e manako atu.

42 Na, kua mātau ahau ki a koutou, kahore te aroha o te Atua i roto i a koutou.

43 Kua tae mai nei ahau i runga i te ingoa o toku Matua, a kahore nei koutou e manako ki a au; ki te haere mai tetahi i runga i tona ake ingoa, ka manako koutou ki a ia.

44 Me pehea koutou ka whakapono ai, i a koutou ka whakapai nei ki te honore a koutou ki a koutou ano, a kahore e rapu i te honore *e puta mai ana* i te Atua anake?

45 Kei mea koutou, e korerotia to koutou hē e ahau ki te Matua: tera te kai korero mo to koutou hē, ko Mohi, ko ta koutou e tumanako nei.

46 Me i whakapono hoki koutou ki a Mohi, kua whakapono ano ki a au: tana hoki i tuhituhi ai he mea moku.

47 Tena ko tenei ka kore koutou e whakapono ki ana i tuhituhi ai, ma te aha ka whakapono ai ki aku korero?

UPOKO 6.

Whangainga o nga mano e rima. 15 *Ta ratou.* 16 *Tona mawehenga atu.* 22 *Ka whaia.* 26 *Tana.* 32 *Ko ia te taro ora.* 66 *Ta ratou.* 68 *Ta Pita.*

MURI iho i enei mea ka whiti a Ihu i te moano o Kariri, *ara* i to Taipiria.

2 A he rahi te hui i aru i a ia, i kite hoki ratou i ana merekara i mea ai ia ki nga turoro.

3 Na ka haere a Ihu ki runga ki te maunga, a noho ana i reira ratou ko ana akonga.

4 A kua tata te kapenga, te hākari a nga Hurai.

5 Na, te marangatanga ake o nga kanohi o Ihu, ka kite i te rahi o te hui e haere mai ana ki a ia; ka mea ia ki a Piripi, Ko hea tatou hoko ai i etahi taro, kia kai ai enei?

6 I penei ai tana ki hei whakamatau mona; i mohio hoki ia ki tana e mea ai.

7 Ka mea a Piripi ki a ia, E kore e ranea ma ratou nga taro o nga pene e rua rau, e kore e riro tetahi wahi iti i tenei, i tenei o ratou.

8 Ka mea tetahi o ana akonga ki a ia, a Anaru teina o Haimona Pita,

9 He tamaiti tenei e rima ana taro pare, e rua ika nonohi; heoi hei aha enei ma tenei ope nui?

10 Na ka mea a Ihu, Meinga nga tāngata kia noho. He nui hoki te tarutaru i taua wahi. Na, noho ana nga tangata ki raro, te tokomaha me te mea e rima mano.

11 Na ka mau a Ihu ki nga taro; a ka mutu te whakawhetai, ka tuwha atu ki nga akonga, a na nga akonga ki te hunga i noho ra; me nga ika ano, ta ratou i pai ai.

12 Ano ka makona ratou, ka

mea ia ki ana akonga, Kohikohia nga toenga o nga whatiwhatinga, kei maumauria tetahi wahi.

13 Na kohikohia ana e ratou, a whakakiia ana nga kete tekau ma rua ki nga whatiwhatinga o nga taro pare e rima, ki nga toenga a nga tāngata i kai ra.

14 A, te kitenga o aua tāngata i te merekara i meatia e Ihu, ka mea ratou, Ko ia ano, tenei ko te poropiti e haere mai ana ki te ao.

15 ¶ A i mahara a Ihu, meāke ratou haere mai ki te tango i a ia, ki te whakakingi i a ia, na haere ana ano ia ki te maunga, ko ia anake.

16 ¶ Ano ka ahiahi, ka haere ana akonga ki te moana.

17 Na ka eke ratou ki te kaipuke, ka whakawhiti ki tera taha o te moana, ki Kaperenauma. A kua pouri noa ake, kahore ano a Ihu kia tae noa ki a ratou.

18 Na, ko te turanga o te moana, he nui hoki no te puhanga o te hau.

19 A, to ratou hoenga atu, e rua tekau ma rima, e toru tekau ranei paronga, ka kite i a Ihu e haere *maori* ana i runga i te moana, a e whakatata ana ki te kaipuke: na ka mataku ratou.

20 Na ka mea ia ki a ratou, Ko ahau tenei; aua e mataku.

21 Na ka mea ratou kia eke ia ki te kaipuke: a kihai i aha kua u te kaipuke ki te wahi i hoe ai ratou.

22 ¶ I te aonga ake, ka maha-ra te mano e tu ana i tera taha o te moana, kahore he poti ke atu o reira, ko tera anake i eke ai ana akonga, a kihai a Ihu i eke tahi ratou ko ana akonga ki te poti, engari ko ana akonga anake i haere;

23 (He poti ke ra ia i u mai i Taipiria ki pahaki atu o te wahi i kai ai ratou i te taro i ta te Ariki whakawhetainga:)

24 A, te kitenga o te mano kahore a Ihu i reira, kahore ano hoki ana akonga, ka eke ano ratou ki nga kaipuke, ka rere ki Kaperenauma ki te rapu i a Ihu.

25 A, to ratou kitenga i a ia i tawahi o te moana, ka mea ki a ia, E Rapi, nonahea koe i tae mai ai ki konei?

26 ¶ Ka whakahokia e Ihu ki a ratou, ka mea, He pono, he pono taku e mea nei ki a koutou, Ehara i te mea he kitenga no koutou i nga merekara i rapu ai koutou i a au, engari no te mea i kai koutou i nga taro, a ka makona.

27 Aua e mahia te kai memeha, engari te kai e mau tonu ana, ā te oranga tonutanga ra ano, ta te Tama hoki a te tangata e hoatu ai ki a koutou: kua oti hoki ia te whai tohu e te Atua, e te Matua.

28 Na ka mea ratou ki a ia, Me aha matou e mahi ai i nga mahi a te Atua?

29 Ka whakahokia e Ihu, a ka mea ki a ratou, Ko ta te Atua mahi tenei, kia whakapono koutou ki tana i tono mai ai.

30 Na ka mea ratou ki a ia,
Ko tehea tohu te meatia ana
e koe kia kite ai matou, kia
whakapono ai ki a koe? tena
koa tau mahi?
31 I kai mana o tatou mātua
i te koraha; ko te mea hoki
tena i tuhituhia, I homai e ia
he taro i te rangi hei kai ma
ratou.
32 ¶ Na, ko te meatanga a Ihu
ki a ratou, He pono, he pono
taku e mea nei ki a koutou,
Ehara i a Mohi nana i hoatu
tena taro ki a koutou i te
rangi; engari tenei te hoatu
nei te taro pono o te rangi e
toku Matua ki a koutou.
33 Ko te taro hoki a te Atua,
ko ia e heke iho ana i te
rangi, e homai ana i te oranga
ki te ao.
34 Na ka mea ratou ki a ia,
E te Ariki, homai tenei taro
ki a matou i nga wa katoa.
35 Ka mea a Ihu ki a ratou,
Ko ahau te taro o te ora: ki
te haere mai tetahi ki a au, e
kore rawa ia e hiakai; ki te
whakapono hoki tetahi ki a
au, mutu ake tona mate wai.
36 Otira i mea ano ahau ki
a koutou, Kua kite koutou i
a au, a kahore i whakapono.
37 Ko a te Matua e homai
ai ki a au, ka haere katoa mai
ki a au; a ki te haere mai
tetahi ki a au, e kore rawa e
pangā e ahau ki waho.
38 I heke iho hoki ahau i te
rangi, ehara i te mea hei
mahi i taku i pai ai, engari
i ta toku kai tono mai i pai
ai.
39 A ko ta te Matua i pai ai,
nana nei ahau i tono mai,
koia tenei, kia kaua e ngaro
i a au tetahi wahi o nga mea
katoa i homai e ia ki a au;
engari kia whakaarahia ake
e ahau a te ra whakamutu-
nga.
40 A ko te pai tenei a toku
kai tono mai, ko nga tāngata
katoa e kite ana i te Tama, a
e whakapono ana ano ki a ia,
kia whiwhi ratou ki te oranga
tonutanga; maku ano ratou
e whakaara ake a te ra wha-
kamutunga.
41 ¶ Na ka korero komuhu-
muhu nga Hurai ki a ia, mona
i mea, Ko ahau te taro i heke
iho i te rangi.
42 A ka mea ratou, Ehara
oti tenei i a Ihu, tama a Ho-
hepa, e mohio nei tatou ki
tona pāpā raua ko tona whaea?
ha! he pehea tana e ki nei, I
heke iho ahau i te rangi?
43 Na ka whakahokia e Ihu,
ka mea ia ki a ratou, Kāti
te komuhumuhu i roto i a
koutou.
44 Kahore he tangata e ahei
te haere mai ki a au, ki te
kahore ia e kumea e te Matua
i tonoa mai ai ahau: a maku
ano ia e whakaara ake a te
ra whakamutunga.
45 Kua oti te tuhituhi i roto
i nga poropiti, A ka wha-
kaakona katoatia ratou e te
Atua. Na, nga tāngata katoa
kua rongo ki te Matua, a kua
akona, ka haere mai ki a au.
46 Kahore hoki te tangata i
kite i te Matua; ko ia anake
i puta mai i te Atua, ko ia
kua kite i te Matua.
47 He pono, he pono taku e
mea nei ki a koutou, Ki te

whakapono tetahi ki a au, he
oranga tonutanga tona.
48 Ko ahau te taro o te ora.
49 I kai mana o koutou mātua i te koraha, a kua mate.
50 Ko te taro tenei e heke
iho ana i te rangi, kia kai ai
te tangata i a ia, a kia kaua e
mate.
51 Ko ahau te taro ora i
heke iho i te rangi; ki te kai
tetahi i tenei taro, e ora tonu
ia: a, te taro e hoatu e ahau,
ko oku kikokiko, e hoatu e
ahau hei oranga mo te ao.
52 ¶ Na ka totohe nga Hurai
tetahi ki tetahi, ka mea, Me
pehea e homai ai e tenei tangata ona kikokiko kia kainga
e tatou?
53 Na, ko te meatanga a Ihu
ki a ratou, He pono, he pono
taku e mea nei ki a koutou,
Ki te kahore koutou e kai i
nga kikokiko o te Tama a te
tangata, e inu i ona toto, kahore he oranga i roto i a
koutou.
54 Ko ia e kai ana i oku
kikokiko, a e inu ana i oku
toto, he oranga tonutanga
tona; a maku ia e whakaara
ake a te ra whakamutunga.
55 He kai pono hoki oku
kikokiko, he tino mea oku
toto hei inumanga.
56 Ko ia e kai ana i oku
kikokiko, a e inu ana i oku
toto, e noho ana i roto i a au,
me ahau hoki i roto i a ia.
57 Na te Matua ora hoki
ahau i tono mai, no te Matua
ano toku oranga: waihoki ki
te kai tetahi i a au, kei a au
he oranga mona.
58 Ko te taro tenei i heke
iho i te rangi: e kore e pera
me o koutou mātua i kai mana
nei, a kua mate: ki te kai
tetahi i tenei taro, e ora
tonu ia.
59 I korerotia enei mea e ia
i roto i te whare karakia, i a
ia e whakaako ana i Kapernauma.
60 ¶ Na, he tokomaha ana
akonga i te rongonga ai, i
mea, He kupu pakeke tenei;
ko wai e ahei te whakarongo
atu?
61 A ka mohio a Ihu i roto i
a ia, e komuhumuhu ana ana
akonga ki tenei, ka mea ia ki
a ratou, E hē ana koutou ki
tenei?
62 *Ka pehea* ra ki te mea ka
kitea e koutou te Tama a te
tangata, e kake atu ana ki te
wahi i noho ai ia i mua?
63 Ko te wairua te whakaora
ana; kahore o te kikokiko
wahi: he wairua, he oranga,
nga kupu e korero nei ahau
ki a koutou.
64 Tenei ano ia etahi o
koutou kahore o ratou whakapono. I mātau hoki a Ihu
no te timatanga ki nga mea
kahore o ratou whakapono,
ki te tangata ano e tukua
ai ia.
65 A ka mea ia, Na konei
ahau i mea ai ki a koutou,
Kahore he tangata e ahei te
haere mai ki a au, ki te kahore e hoatu ki a ia e toku
Matua.
66 ¶ I taua wa he tokomaha
ana akonga i hoki ki muri, a
mutu ake to ratou haere tahi
me ia.
67 Na ka mea a Ihu ki te

tekau ma rua, E mea ana ano
ranei koutou kia haere?

68 Na ka whakahokia e
Haimona Pita ki a ia, E te
Ariki, me haere matou ki a
wai? kei a koe nga kupu o te
oranga tonutanga.

69 A kua whakapono matou,
kua mātau, ko te Karaiti koe,
ko te Tama a te Atua ora.

70 Ka whakahokia e Ihu ki
a ratou, He teka ianei kotahi
tekau ma rua koutou i whiri-
whiria e ahau, a he rewera
tetahi o koutou?

71 Ko Hura Ikariote, *tama* a
Haimona tana i korero ai: ko
te tangata hoki ia meāke nei
tuku i a ia; ko tetahi o te
tekau ma rua hoki ia.

UPOKO 7.

Tana ki ona teina. 10 *Kei Hiruharama.* 14 *Kei te temepara.* 40 *Ta te iwi mona.* 45 *Riri a nga Parihi.*

I MURI i enei mea ka hae-
reere a Ihu i Kariri: ka-
hore hoki ia i pai ki te
haereere i Huria, e rapu ana
hoki nga Hurai kia whaka-
matea ia.

2 Na kua tata ta nga Hurai
hākari wharau.

3 Na ka mea ona teina ki a
ia, Haere atu i konei, anga
atu ki Huria, kia kite ai ano
o akonga i au mahi e mahi
nei koe.

4 E kore hoki tetahi tangata
e mea huna i tetahi mea, ki
te whai ia kia ara tona ingoa.
Ki te mea koe i enei mea, kia
kite te ao i a koe.

5 Kihai hoki ona teina i
whakapono ki a ia.

6 Na ka mea a Ihu ki a
ratou, Kahore ano kia taea
noatia toku taima: to koutou
taima ia, kei nga wa katoa.

7 E kore te ao e kino ki a
koutou; engari ka kino ki a
au, no te mea e whakaaturia
ana e ahau e kino ana āna
mahi.

8 Haere koutou ki tenei hā-
kari: e kore ahau e haere
wawe ki tenei hākari; kahore
hoki toku taima kia ata rite
noa.

9 A ka mutu tenei korero
āna ki a ratou, ka noho ia ki
Kariri.

10 ¶ Ano ka riro ona teina,
ka haere ano ia ki te hākari,
ehara i te mea whakakite
nui, engari i tuā huna.

11 A i rapu nga Hurai ki a
ia i te hākari, i mea, Kei hea
ia?

12 A he nui te korero komu-
humuhu mona i roto i te ma-
no: ko etahi i mea, He tangata
pai ia: ko etahi i mea, Kahore;
engari e whakapohehe ana ia
i te iwi.

13 Heoi kihai i rahi te korero
a tetahi tangata mona, he
wehi ki nga Hurai.

14 ¶ Na, i waenganui o te
hākari, ka haere a Ihu ki roto
ki te temepara whakaako ai.

15 A ka miharo nga Hurai,
ka mea, Na te aha i hua ai te
mohio o tenei tangata, ehara
nei hoki ia i te mea wha-
kaako?

16 Ka whakahokia e Ihu ki
a ratou, ka mea, Ehara i te
mea naku ake taku e wha-

kaako nei, engari na toku kai
tono mai.
17 Ki te pai tetahi tangata
ki te mea i tana e pai ai, e
mātau ia ki te whakaakoranga, na te Atua ranei, he
korero naku ake ranei.
18 Te tangata nāna ake tāna
korero, e whai ana ia i tona
ake kororia: tena ki te whai
tetahi i te kororia o tona kai
tono, e pono ana ia, a kahore
ona hē.
19 He teka ianei na Mohi te
ture i homai ki a koutou, a
kahore e whakaritea te ture
e tetahi o koutou? He aha
koutou ka whai nei kia whakamatea ahau?
20 Na, ko te whakahokinga
a te mano, ka mea, He rewera
tou: ko wai te whai ana kia
whakamatea koe?
21 Ka whakahokia e Ihu, ka
mea ki a ratou, Kotahi aku
mahi i mahi ai, a e miharotia
ana e koutou katoa.
22 I homai e Mohi te kotinga
ki a koutou; (ehara i te mea
na Mohi ake, engari na nga
tupuna;) a e kokoti ana koutou i te tangata i te hapati.
23 Ki te kotia te tangata i te
hapati, kei takahia te ture a
Mohi; e riri ana oti koutou
ki a au, moku i whakaora
rawa i te tangata i te hapati?
24 Kaua e waiho te whakawa
i runga i ta te kanohi, engari
kia tika ta koutou whakarite.
25 ¶ Me i reira ka mea etahi
o nga tāngata o Hiruharama,
Ehara oti tenei i a ia, i whaia
nei e ratou kia whakamatea?
26 Na, maia tonu tana korero,
a kahore a ratou kupu ki a ia.
E tino mātau ana ranei nga
rangatira, ko te tino Karaiti
tenei?
27 Otiia e mātau ana tatou
ki te wahi i puta mai ai tenei:
tena ka tae mai a te Karaiti,
kahore he tangata e mātau ki
te wahi e puta mai ai ia.
28 Na ka karanga a Ihu, i
te temepara, i a ia e whakaako ana, ka mea, E mātau
ana koutou ki a au, e mātau
ana ano ki te wahi i haere
mai ai ahau: ehara i a au
ake toku haere mai; engari e
pono ana te kai tono mai i a
au; kahore nei ano koutou i
mātau noa ki a ia.
29 E mātau ana ahau ki a
ia; i puta mai hoki ahau i a
ia, nāna ano ahau i tono
mai.
30 A i whai ratou kia hopukia ia: otiia kihai i pa te
ringa o tetahi ki a ia, kahore
hoki tona haora i taka noa.
31 A he tokomaha o te mano
i whakapono ki a ia, i mea,
Ka tae mai a te Karaiti, tera
ranei e maha atu ana merekara e mea ai i a tenei e mea
nei?
32 I ronga nga Parihi i te
mano e korerorero ana i enei
mea mona; na ka tonoa e
nga Parihi ratou ko nga tohunga nui he katipa ki te
hopu i a ia.
33 Na ka mea a Ihu ki a
ratou, He iti noa ake te wahi
e noho ai ahau ki a koutou,
katahi ahau ka hoki ki toku
kai tono mai.
34 Tera koutou e rapu i a
au, heoi e kore koutou e kite:
e kore hoki koutou e ahei te

haere ake ki te wahi e noho
ai ahau.
35 Na ka mea nga Hurai ki
a ratou ano, E haere oti ia ki
hea, e kore ai e kitea e tatou?
e haere oti ia ki nga konene
i roto i nga Kariki, ako ai i
nga Kariki?
36 He ki aha tenei e ki mai
nei ia, Tera koutou e rapu i a
au, a e kore e kite: e kore
hoki koutou e ahei te haere
ake ki te wahi e noho ai
ahau?
37 ¶ I te ra whakamutunga,
i te *ra* nui o te hākari, i tu a
Ihu, i karanga, i mea, Ki te
mate wai tetahi, kia haere
mai ia ki a au inu ai.
38 Ki te whakapono tetahi
ki a au, ka rite ki ta te karai-
piture, ka rere nga awa wai
ora i roto i tona kopu.
39 (I korerotia tenei e ia mo
te Wairua, meāke nei riro i
te hunga e whakapono ana ki
a ia; kahore hoki te Wairua
Tapu kia tae noa mai; no te
mea kiano a Ihu i whaka-
kororiatia noatia.)
40 ¶ A he tokomaha o te
mano i to ratou rongonga ai i
tenei kupu, i mea, He pono ko
te Poropiti tenei.
41 Ka mea etahi, Ko te
Karaiti tenei. Ko etahi i
mea, E puta mai ranei a te
Karaiti i Kariri?
42 Kahore koia te karaipiture
i mea, E puta mai a te Karaiti
i te uri o Rawiri, i Petere-
hema, i te kāinga i noho ai a
Rawiri?
43 Na ka waiho ia hei take
wehewehenga mo te mano.
44 Ko etahi o ratou i mea
kia hopukia ia: otira kihai i
pa nga ringa o tetahi ki a ia.
45 ¶ Na, ko te taenga atu o
nga katipa ki nga tohunga
nui ratou ko nga Parihi; ka
mea enei ki a ratou, Na te
aha ia tē kawea mai ai e kou-
tou?
46 Ka whakahokia e nga
katipa, Kahore rawa he ta-
ngata i rite ana korero ki a
tenei tangata.
47 Na ka pehia ta ratou e
nga Parihi, Kua tinihangatia
ano hoki koutou?
48 Kua whakapono koia te-
tahi o nga rangatira, o nga
Parihi ranei ki a ia?
49 Ko tenei hunga ia kahore
nei e mātau ki te ture, ka oti
ratou te kanga.
50 Ka mea e Nikorima ki a
ratou, (tera hoki i haere po
mai ki a ia, ko ia hoki tetahi
o ratou,)
51 Ka whakahengia ranei te
tangata e to tatou ture, i te
mea kahore ano i whakarongo
noa ki a ia, i mātau hoki ki
tana mahi?
52 Na ka pehia e ratou, ka
mea ki a ia, Ko koe hoki no
Kariri? Mau e rapu, e titiro:
kahore hoki kia ara noa te-
tahi poropiti i Kariri.
53 ¶ Na hoki ana ratou ki
tona whare, ki tona whare.

UPOKO 8.

Te wahine puremu. 12 *Ta Ihu kauwhau.*

NA ka haere a Ihu ki maunga Oriwa.
2 A i te atatu ka hoki ano ia
ki te temepara, a tae katoa
mai ana te iwi ki a ia; na ka

noho ia, ka whakaako i a ratou.

3 Katahi ka arahina mai ki a ia e nga karaipi ratou ko nga Parihi tetahi wahine i hopukia e puremu ana; a whakaturia ana ki waenganui.

4 Ka mea ratou ki a ia, E te Kai whakaako, i hopukia putia te wahine nei e puremu ana.

5 A i whakahau a Mohi ki a matou i roto i te ture, kia akina nga penei ki te kohatu: tena koa tau ki?

6 I penei ai ratou he whakamatautau mona, kia whai take ai ratou e whakapangia ai he hē ki a ia. Ka piko a Ihu, a tuhituhi ana tona ringa ki te whenua.

7 A ka tohe tonu ratou ki te ui ki a ia, ka whakatika ake ia, ka mea ki a ratou, Te tangata o koutou kahore ona hara, māna te kohatu mātāmua e aki ki a ia.

8 Na ka piko ano ia, ka tuhituhi ki te whenua.

9 A, to ratou rongonga ai, ka ngau o ratou hē i roto i o ratou ngakau, ka haere takitahi atu ki waho, na nga kaumatua i timata, a poto noa o muri rawa: a ko Ihu anake i mahue, me te wahine hoki e tu ana i waenganui.

10 A, te marangatanga ake o Ihu, kahore ana tangata i kite ai, ko te wahine anake, na ka mea ia ki a ia, E tai, kei hea aua kai whakapa hē ou? kahore ano ranei tetahi kia whakatau noa i te hē ki a koe?

11 Ano ra ko tera, Kahore, e te Ariki. Ka mea a Ihu ki a ia, Kahore ano hoki ahau e whakatau i te hē ki a koe: haere, kāti te hara.

12 ¶ I ki atu ano a Ihu ki a ratou, i mea, Ko ahau te whakamarama o te ao: ki te aru tetahi i a au, e kore ia e haere i te pouri, engari ka whiwhi ki te māramatanga o te ora.

13 Na ka mea nga Parihi ki a ia, Ko koe ano tou kai whakaatu; ehara tau i te whakaaturanga pono.

14 Ka whakahokia e Ihu, a ka mea ki a ratou, Ahakoa ko ahau ano toku kai whakaatu, e pono ana taku whakaaturanga: no te mea e mātau ana ahau ki te wahi i haere mai ai ahau, ki te wahi hoki e haere atu nei ahau; ko koutou ia, kahore e mātau ki te wahi i haere mai ai ahau, ki te wahi ano e haere atu nei ahau.

15 Na te kikokiko ta koutou tikanga whakawa; e kore ahau e whakawa i tetahi.

16 A ki te whakawa ahau, e tika ana taku whakawa; ehara hoki i te mea ko ahau anake, engari ko maua ko te Matua nāna nei ahau i tono mai.

17 Kua oti ano hoki te tuhituhi i roto i to koutou ture, E pono ana te whakaaturanga a nga tangata tokorua.

18 Ko ahau hei kai whakaatu moku, a hei kai whakaatu ano moku te Matua nāna nei ahau i tono mai.

19 Na ka mea ratou ki a ia, Kei hea tou Matua? Ka

whakahokia e Ihu, Kahore
koutou e mātau ki a au,
kahore ano ki toku Matua:
me i mātau koutou ki a au,
kua mātau ano ki toku Matua.
20 I korerotia enei kupu e
Ihu i te whare takotoranga
taonga, i a ia e whakaako ana
i roto i te temepara: a kahore
tetahi i hopu i a ia; kiano
hoki tona haora i taka noa.
21 ¶ Me i reira ka ki atu ano
a Ihu ki a ratou, E haere atu
ana ahau, a tera koutou e
rapu i a au, e mate ano hoki
i roto i to koutou hara: e
kore koutou e ahei te haere
ake ki te wahi e haere ai
ahau.
22 Na ka mea nga Hurai,
E whakamate oti ia i a ia
ano? ina ia ka mea, E kore
koutou e ahei te haere ake ki
te wahi e haere ai ahau.
23 Ano ra ko ia ki a ratou,
No raro nei koutou; no runga
ahau: no tenei ao koutou;
ehara ahau i tenei ao.
24 Koia ahau i mea ai ki a
koutou, E mate koutou i roto
i o koutou hara: ki te kore
hoki koutou e whakapono ko
ahau *ia*, e mate koutou i roto
i o koutou hara.
25 Katahi ratou ka mea ki a
ia, Ko wai koe? Na ka mea
a Ihu ki a ratou, Ko taku ano
i korero ai ki a koutou i te
timatanga.
26 He maha aku mea mo
koutou e korero ai, e whakawa ai: otira e pono ana toku
kai tono mai; a e korerotia
ana e ahau ki te ao nga mea
i rongo ai ahau ki a ia.
27 Kihai ratou i mātau ko
te Matua tana i korero ai ki
a ratou.
28 Katahi a Ihu ka mea ki a
ratou, Kia oti te Tama a te
tangata te whakairi e koutou,
ko reira koutou mātau ai ko
ahau *ia*, a e kore e meatia
tetahi mea e ahau ake; engari
ko a toku Matua i whakaako
mai ai ki a au, ko enei aku
e korero nei.
29 Kei a au nei ano toku kai
tono mai: kihai ahau i waiho
e te Matua ko ahau anake;
no te mea e mahi tonu ana
ahau i nga mea e paingia ana
e ia.
30 I a ia ano e korero ana i
enei mea, he tokomaha i
whakapono ki a ia.
31 ¶ Me i reira ka mea a Ihu
ki nga Hurai i whakapono ki
a ia, Ki te mau tonu koutou
ki taku kupu, he tino akonga
koutou naku;
32 A e mātau koutou ki te
pono, ma te pono ano koutou
ka rangatira ai.
33 Ka whakahokia e ratou
ki a ia, He whanau matou na
Aperahama, kahore matou i
waiho noa hei pononga ma
tetahi tangata: he aha tau e
mea, Ka whakarangatiratia
koutou?
34 Ka whakahokia e Ihu ki
a ratou, He pono, he pono
taku e mea nei ki a koutou,
He pononga na te hara nga
kai mahi katoa i te hara.
35 E kore te pononga e noho
tonu i te whare: ko te Tama
ia, e noho tonu ana.
36 Na, i te mea ka whakarangatiratia koutou e te

Tama, he tino rangatira koutou.

37 E mātau ana ano ahau, he whanau koutou na Aperahama; heoi e whai ana koutou kia whakamatea ahau, he kore hoki no taku kupu e mau i roto i a koutou.

38 E korerotia ana e ahau taku i kite ai ki toku Matua: a e mahi ana koutou i ta koutou i kite ai ki to koutou matua.

39 Ka whakahokia e ratou, ka mea ki a ia, Ko Aperahama to matou matua. Ka mea a Ihu ki a ratou, Me he tamariki koutou na Aperahama, kua mahia e koutou nga mahi a Aperahama.

40 Tena ko tenei e whai ana koutou kia whakamatea ahau, te tangata i korero i te pono ki a koutou, taku hoki i rongo ai ki te Atua: kihai a Aperahama i pena.

41 E mahi ana koutou i nga mahi a to koutou matua. Katahi ratou ka mea ki a ia, Kihai matou i whanau poriro mai; kotahi to matou Matua, ko te Atua.

42 Ka mea ano a Ihu ki a ratou, Me he mea ko te Atua to koutou Matua, kua aroha koutou ki a au: i haere mai hoki ahau i te Atua, a kua tae mai nei; kihai hoki ahau i haere noa mai, engari nāna ahau i tono mai.

43 He aha ra koutou tē mātau ai ki taku korero? no te mea e kore koutou e ahei te whakarongo ki taku kupu.

44 Na to koutou matua koutou, na te rewera, a e pai ana kia mea i ta to koutou matua i hiahia ai. He kai kohuru ia no te timatanga, a kihai i mau ki te pono, no te mea kahore he pono i roto i a ia. I te mea ka korero teka ia, e korerotia ana e ia āna: he korero teka hoki tana, ko te matua hoki ia o tena mea.

45 I taku korerotanga i te pono, kahore koutou e whakapono ki a au.

46 Ko wai o koutou hei whakaatu he hara toku? Ki te pono taku korero, he aha koutou tē whakapono ai ki a au?

47 E whakarongo ana te tangata a te Atua ki nga korero a te Atua: koia koutou tē whakarongo ai, no te mea ehara koutou i te Atua.

48 Na ka whakahokia e nga Hurai, ka mea ki a ia, Kahore koia i tika ta matou i mea ra, No Hamaria koe, a he rewera tou?

49 Ka whakahokia e Ihu, Kahore oku rewera; engari e whakahonore ana ahau i toku Matua, ko koutou ia te whakakahore ana i te honore moku.

50 Kahore aku whai i te kororia moku: tera ano te kai whai, te kai whakatikatika.

51 He pono, he pono taku e mea nei ki a koutou, Ki te pupuri tetahi i taku kupu, e kore ia e kite i te mate, ake ake.

52 Ka mea ano nga Hurai ki a ia, Katahi matou ka mohio he rewera tou. Kua mate a Aperahama ratou ko nga poro-

piti; a e mea ana koe, Ki te
pupuri tetahi i taku kupu, e
kore ia e pangia e te mate,
ake ake.
53 He nui oti koe i to matou
matua, i a Aperahama kua
mate nei? kua mate ano nga
poropiti: ki tau ko wai koe?
54 Ka whakahokia e Ihu, Ki
te whakahonore ahau i a au
ano, he honore noa toku: ko
toku Matua hei whakahonore
i a au; ko ta koutou e mea
nei, Ko ia to koutou Atua:
55 Heoi kahore koutou i
mātau ki a ia; ko ahau ia e
mātau ana ki a ia: a ki te
mea ahau, Kahore ahau e
mātau ki a ia, he tangata teka
ahau, he pena ano me koutou:
otira e mātau ana ahau ki a
ia, a e pupuri ana i tana kupu.
56 I hari to koutou matua, a
Aperahama, mona ka kite i
toku ra: i kite ia, a koa ake.
57 Katahi ka mea nga Hurai
ki a ia, Kahore ano i rima
tekau noa ou tau, a kua kite
koe i a Aperahama?
58 Ka mea a Ihu ki a ratou,
He pono, he pono taku e mea
nei ki a koutou, Kahore ano
a Aperahama kia whanau noa,
ko ahau tenei.
59 Na ka mau ratou ki
etahi kohatu hei epa ki a
ia: heoi huna ana a Ihu i a
ia, puta mai ana i roto i te
temepara na waenganui o
ratou, a tika tonu atu.

UPOKO 9.

Te matapo, 8 *Kei nga Parihi.*
35 *Kei a Ihu.* 39 *Ta Ihu.*

NA, i a *Ihu* e haere ana, ka
kite ia i tetahi i matapo,
no *tona* whanautanga mai
ano.
2 Na ka ui ana akonga ki a
ia, ka mea, E te Kai whaka-
ako, ko wai i hara, ko tenei,
ko ona mātua ranei, i whanau
matapo ai ia?
3 Ka whakahokia e Ihu,
Ehara i te mea ko tenei kua
hara, ko ona mātua ranei:
engari kia ai ia hei whaka-
kitenga mo nga mahi a te
Atua.
4 Me mahi e ahau nga mahi
a toku kai tono mai i te mea
e ao ana: meāke ko te po e
kore ai e taea te mahi e tetahi
tangata.
5 I te mea ke i te ao nei ahau,
ko ahau te māramatanga o te
ao.
6 Ka mutu enei korero ana,
ka tuwha ia ki te whenua, a
pokepokea ana tetahi paru
ki te huware, pania ana te
paru ki nga kanohi o te ma-
tapo,
7 Na ka mea ki a ia, Haere
ki te horoi ki te kaukauranga
i Hiroama, (ko Tono te wha-
kamaoritanga.) Na haere
ana ia, horoi ana, a hoki titiro
mai ana.
8 Me i reira ka mea nga tā-
ngata e noho tata ana, ratou
ko nga tāngata i kite i tona
matapotanga i mua, Ehara
ianei tenei i taua tangata i
noho ra, i tono *mea māna?*
9 Ka mea etahi, Ko ia tenei:
ko etahi *i mea,* Me ia ano te
ahua: ka mea ia, Ko ahau
ra *ia.*
10 Katahi ratou ka mea ki a
ia, Na te aha ra i kite ai ou
kanohi?

11 Ka whakahokia e ia, a ka
mea, Na tetahi tangata, ko
Ihu te ingoa, i pokepoke paru,
a pania ana e ia ki oku kano-
hi; i mea ano ia ki a au, Hae-
re ki Hiroama horoi ai: na,
toku haerenga atu, toku ho-
roinga, kite ana ahau.
12 Na ka mea ratou ki a ia,
Kei hea ia? Ka mea ia, E
kore ahau e mohio.
13 ¶ Ka kawea atu ki nga
Parihi taua tangata i matapo
i mua ra.
14 A no te hapati i pokepo-
kea ai e Ihu te paru, i meinga
ai ona kanohi kia kite.
15 Na ka ui ano nga Parihi
ki a ia, ki te pehea i kite ai ia.
Ka mea ia ki a ratou, I pania
e ia he paru ki oku kanohi,
na horoi ana ahau, kite ana.
16 Na ka mea etahi o nga
Parihi, Ehara tenei i te ta-
ngata na te Atua, ina hoki tē
whakarite ia i te hapati. Ka
mea etahi, Ma te aha e taea
ai enei merekara e te tangata
hara? Na ka wehewehea
ratou.
17 Ka mea ano ratou ki te
matapo, E pehea ana koe ki
a ia, ki tana meatanga i ou
kanohi kia kite? Ka mea ia,
He poropiti ia.
18 Heoi kahore nga Hurai i
whakapono i matapo taua ta-
ngata, a kua meinga kia kite,
karangatia noatia e ratou nga
mātua ona i meinga nei kia
kite.
19 Na ka ui ratou ki a raua,
ka mea, Ko ta korua tama
tenei, e mea nei korua i wha-
nau matapo mai? na te aha
ra ia i titiro ai inaianei?
20 Ka whakahokia ki a ratou
e ona mātua, ka mea, E mo-
hio ana ano maua, ko ta maua
tama tenei, a i whanau ma-
tapo mai ano:
21 Ko te mea ia i kite ai ia
inaianei, kahore i mohiotia e
maua; kahore ano hoki maua
e mohio na wai i mea ona
kanohi kia kite: he kaumatua
ia; ui atu ki a ia: māna ia e
korero.
22 I penei ona mātua, no te
mea i mataku raua i nga Hu-
rai: kua takoto noa ake hoki
ta nga Hurai tikanga, na, ki
te whakaae tetahi, ko te Kara-
iti ia, me pei ki waho o te
whare karakia.
23 Koia ona mātua i mea ai,
He kaumatua ia; ui atu ki
a ia.
24 Na ka karangatia ano e
ratou te tangata i matapo i
mua ra, a ka mea ki a ia, Ho-
atu he kororia ki te Atua; e
mātau ana matou he tangata
hara tenei.
25 Na ka whakahokia e ia,
a ka mea, Kahore ahau e mā-
tau he tangata hara ranei ia:
kotahi ano taku e mātau nei,
i matapo ahau i mua, a kua
kite tenei.
26 Ka mea ano ratou ki a ia,
I aha ia ki a koe? I peheatia
ou kanohi, i meinga ai e ia
kia kite?
27 Ka whakahokia e ia ki a
ratou, Kua korerotia noatia
ake e ahau ki a koutou, a ki-
hai koutou i whakarongo: he
aha ka hiahia ai koutou kia
rongo ano? e mea ana oti
koutou kia meinga hei akonga
māna?

28 Na whakahi ana ratou ki a ia, ka mea, Ko koe tana akonga; ko matou ia he akonga na Mohi.
29 E mātau ana matou i korero te Atua ki a Mohi: ko tenei tangata ia, kahore matou e mātau ki *tona* wahi i haere mai ai.
30 Na, ko te whakahokinga a taua tangata, ka mea ki a ratou, Ha! he mea whakamiharo ra tenei, kahore koutou i mātau ki *tona* wahi i haere mai ai, heoi kua meinga e ia oku kanohi kia kite.
31 E mātau ana ra tatou, e kore te Atua e whakarongo ki nga tāngata hara: tena ki te karakia tetahi ki te Atua, a ka mea i tana e pai ai, ka rongo ki a ia.
32 Kahore rawa i rangona no te timatanga ra ano o te ao, i whakatirohia e tetahi nga kanohi o te tangata i whanau matapo mai.
33 Me he mea kihai i puta mai tenei tangata i te Atua, e kore e taea e ia tetahi mea.
34 Na ka whakahokia e ratou, ka mea ki a ia, I whanau pu koe i roto i nga hara, a ko koe hei whakaako i a matou? Na peia ana ia e ratou ki waho.
35 ¶ I rongo a Ihu kua oti ia te pei e ratou ki waho; a, tona kitenga i a ia, ka mea ki a ia, E whakapono ana ranei koe ki te Tama a te Atua?
36 Ka whakahokia e ia, a ka mea, Ko wai ia, e te Ariki, kia whakapono ai ahau ki a ia?
37 Ka mea a Ihu ki a ia, Kua kite koe i a ia, ko ia hoki tenei e korero nei ki a koe.
38 Na, ko tana meatanga mai, E te Ariki, e whakapono ana ahau. Na koropiko ana ia ki a ia.
39 Katahi a Ihu ka mea, I haere mai ahau ki tenei ao ki te whakarite whakawa, he mea e kite ai te hunga kahore nei i kite; e whakamatapotia ai hoki te hunga e kite ana.
40 A, ka rangona enei mea e etahi o nga Parihi e tu tahi ana me ia, ka mea ratou ki a ia, E matapo ana ano ranei matou?
41 Ka mea a Ihu ki a ratou, Me i matapo koutou, kahore o koutou hara: tena ka mea na koutou, E kite ana matou; na, e mau na to koutou hara.

UPOKO 10.

Te tatau. Hepara pai. 19 *Ta ratou mona.* 22 *Ana mahi hei tohu mona.* 40 *Kei Horano.*

HE pono, he pono taku e mea nei ki a koutou, Ki te kahore tetahi e tomo ra te kuwaha ki te kāinga hipi, a ka piki ke, he tahae ia, he tangata pahua.
2 Tena ko te tangata e tomo ana ra te kuwaha, ko te hepara ia o nga hipi.
3 Ka uaki te kai tiaki tatau ki a ia; a ka rongo nga hipi ki tona reo: na ka karangatia e ia ana hipi ake, to tenei ingoa, to tenei ingoa, a ka arahina ki waho.
4 A ka oti ana ake hipi te tuku ki waho, ka haere ia ki mua i a ratou, a ka aru nga

hipi i a ia: e mātau ana hoki
ratou ki tona reo.
5 E kore ia ratou e aru i te
tauhou, engari ka oma i a ia:
e kore hoki e mātau ki te reo
o nga tauhou.
6 I korerotia tenei kupu whakarite e Ihu ki a ratou: heoi
kihai ratou i mohio ki nga
mea i korerotia e ia ki a ratou.
7 ¶ Na ka mea ano a Ihu
ki a ratou, He pono, he pono
taku e mea nei ki a koutou,
Ko ahau te tatau o nga hipi.
8 He tahae, he kai pahua te
hunga katoa i haere mai i
mua i a au: heoi kihai nga
hipi i whakarongo ki a ratou.
9 Ko ahau te tatau: ki te
waiho ahau hei huarahi tomokanga mo tetahi, e ora ia,
a ka haere ki roto, ka haere
ki waho, ka kite hoki i te
kai.
10 Heoi ano ta te tahae e
haere mai ai, he tahae, he
patu, he whakamōtī hoki: i
haere mai ahau kia whiwhi
ai ratou ki te ora, ina, tona
nui noa atu.
11 Ko ahau te hepara pai:
he hepara pai, ka tuku i a ia
ano kia mate mo nga hipi.
12 Tena ko te tangata e utua
ana, ehara nei i te hepara,
ehara nei i a ia nga hipi, tona
kitenga i te wuruhi e haere
mai ana, whakarerea ake e ia
nga hipi, oma ana: na ka
hopukia ratou e te wuruhi,
a whakamararatia ana nga
hipi.
13 Ka oma te tangata e utua
ana, no te mea e utua ana ia,
a kahore ana whakaaro ki
nga hipi.
14 Ko ahau te hepara pai,
e mātau ana hoki ki aku, a e
matauria ana ahau e aku,
15 Pera tonu me to te Matua
matauranga ki a au, me toku
matauranga hoki ki te Matua:
e tuku ana hoki ahau i a au
ki te mate mo nga hipi.
16 He hipi atu ano aku, ehara
nei i tenei kāinga: me arahi
mai ratou e ahau, a ka rongo
ratou ki toku reo; a e whakakotahitia te kahui, kotahi ano
hoki hepara.
17 Koia te Matua ka aroha
mai ai ki a au, no te mea e
tuku ana ahau i a au kia
mate, kia whakaora ake ai
ano ahau i a au.
18 Ehara i te mea ma tetahi
tangata ahau e whakamate,
engari maku ano ahau e tuku
ki te mate. Kei a au te tikanga mo te tuku atu, kei a
au ano te tikanga mo te whakaora. Na toku Matua tenei
ture kua riro mai nei i a au.
19 ¶ Katahi ka wehewehea
nga Hurai, na enei kupu
hoki.
20 He tokomaha o ratou i
mea, He rewera tona, e haurangi ana; he aha koutou ka
whakarongo ai ki a ia?
21 Ko etahi i mea, Ehara
enei i nga kupu a te tangata
e nohoia ana e te rewera. E
ahei koia i te rewera te mea
i nga kanohi o nga matapo
kia kite?
22 ¶ A i Hiruharama ano
tenei, i te hākari horohoronga, i te mea ko te hotoke.
23 E haereere ana a Ihu i te

temepara i te whakamahau o
Horomona.
24 Na ka karapotia ia e nga
Hurai, a ka mea ratou ki a ia,
Kia pehea te roa o tau mahi
whakaruarua i o matou nga-
kau? Ki te mea ko te Karaiti
koe, korerotia matanuitia mai
ki a matou.
25 Ka whakahoki a Ihu ki a
ratou, Kua korerotia e ahau
ki a koutou, a kahore koutou
e whakapono: ko nga mahi e
mahi nei ahau i runga i te
ingoa o toku Matua, ko enei
hei kai whakaatu moku.
26 Otira e kore koutou e
whakapono, no te mea ehara
koutou i te hipi naku, ko taku
hoki ia i mea ai ki a koutou.
27 E rongo ana aku hipi ki
toku reo, a e mātau ana ahau
ki a ratou, e aru ana hoki
ratou i a au:
28 A e hoatu ana e ahau ki a
ratou he oranga tonutanga;
e kore ano ratou e ngaro ake
ake, e kore ano tetahi e tango
i a ratou i roto i toku ringa.
29 Nui atu i te katoa toku
Matua, nana nei *ratou* i ho-
mai ki a au; e kore ano *ratou*
e taea e tetahi te tango i roto
i te ringa o toku Matua.
30 Ko ahau, ko te Matua, ko-
tahi maua.
31 Katahi ka mau ano nga
Hurai ki te kohatu hei aki ki
a ia.
32 Ka whakahokia e Ihu ki
a ratou, He maha nga mahi
pai kua whakakitea nei e ahau
ki a koutou, he mea na toku
Matua; mo tehea o aua mahi
ka akina ai ahau e koutou?
33 Ka whakahokia e nga
Hurai ki a ia, ka mea, Ehara
te mahi pai i te mea e akina
ai koe; engari mo te kohu-
kohu; mo te mea hoki ko koe,
tangata nei ano, e whakaatua
na i a koe.
34 Ka whakahokia e Ihu ki
a ratou, Kahore ranei i tuhi-
tuhia i roto i ta koutou ture,
I mea ahau, He atua koutou?
35 Ki te huaina e ia he atua
te hunga i tae nei te kupu a
te Atua ki a ratou, a e kore
e taea te whakakahore te ka-
raipiture;
36 E mea ana oti koutou ki
ta te Matua i whakatapu ai,
i tono mai ai hoki ki te ao, E
kohukohu ana koe; noku i
mea, Ko te Tama ahau a te
Atua?
37 Ki te kore ahau e mahi
i nga mahi a toku Matua, aua
ahau e whakaponohia.
38 Tena ki te mahi ahau,
ahakoa kahore koutou e wha-
kapono ki a au, whakaponohia
nga mahi: kia mātau ai kou-
tou, kia whakapono ai, ko te
Matua kei roto i a au, me
ahau hoki kei roto i a ia.
39 Na ka whai ano ratou kia
hopukia ia: heoi puta atu ana
ia i o ratou ringa;
40 ¶ Na ka haere ano ia ki
tera taha o Horano, ki te
wahi i mātua iriiri ai a Hoa-
ni; a noho ana i reira.
41 A he tokomaha i haere ki
a ia; i mea ratou, Kihai a
Hoani i mahi i tetahi mere-
kara: he pono ia nga mea
katoa i korerotia e Hoani mo
tenei.
42 A he tokomaha o reira
i whakapono ki a ia.

UPOKO 11.

Ko Raharuhi. 47 Ta Kaiapa ma mona. 49 poropititanga mona. 54 Rapu kau ana.

NA, kei te mate tetahi tangata, a Raharuhi o Petani, kainga o Meri raua ko tona tuakana, ko Māta.

2 (Ko taua Meri ia nāna nei i whakawahi te Ariki ki te hinu, i muru hoki i ona waewae ki ona makawe; he tungane nona a Raharuhi i mate nei.)

3 Na ka tono tangata nga tuāhine ki a ia, ka mea, E te Ariki, tenei kei te mate tau tangata e aroha nei.

4 Te rongonga o Ihu, ka mea ia, Ehara tenei i te mate e mate rawa ai ia, engari hei mea mo te kororia o te Atua; ma tenei hoki ka whai kororia ai te Tama a te Atua.

5 Na i aroha a Ihu ki a Māta, raua ko tona teina, ki a Raharuhi hoki.

6 Ano ka rongo ia ki tona matenga, e rua ona ra i noho ai ki taua wahi ra ano.

7 Muri iho i tenei ka mea ia ki ana akonga, Tatou ka haere ano ki Huria.

8 Ka mea nga akonga ki a ia, E te Kai whakaako, i whai nga Hurai i mua tata ake nei kia akina koe ki te kohatu; a e haere atu ano koe ki reira?

9 Ka whakahokia e Ihu, He teka ianei tekau ma rua nga haora o te ra? Ki te haere tetahi i te awatea, e kore ia e tūtuki, no te mea e kite ana ia i te māramatanga o tenei ao.

10 Tena ka haere tetahi i te po, ka tūtuki ia, no te mea kahore he whakamarama i roto i a ia.

11 Ka korerotia enei mea e ia: na, muri iho ka mea ia ki a ratou, Kei te moe to tatou hoa a Raharuhi; otiia ka haere ahau ki te whakaara i a ia i te moe.

12 Na, ko te meatanga a ana akonga, E te Ariki, me he mea kei te moe ia, e ora.

13 Kaore ko tona matenga ta Ihu i korero ai: ko ratou ia i mea, mo te takotoranga ina moe tana korero.

14 Katahi, ka mea nui a Ihu ki a ratou, Kua mate a Raharuhi.

15 A e hari ana ahau, he whakaaro hoki ki a koutou, no te mea kahore ahau i reira, kia whakapono ai koutou; ahakoa ra kia haere tatou ki a ia.

16 Na ka mea a Tamati, e karangatia nei ko Ririmu, ki ona hoa akonga, Kia haere ano tatou, kia mate tahi me ia.

17 ¶ Na, te taenga atu o Ihu, rokohanga atu e wha ona ra i roto i te urupa.

18 Na e tata ana Petani ki Hiruharama, kotahi pea tekau ma rima paronga:

19 A he tokomaha nga Hurai i tae mai ki a Māta raua ko Meri, ki te whakamarie i a raua mo to raua tungane.

20 A, te rongonga o Māta, tena a Ihu te haere mai na, ka whakatau i a ia: ko Meri ia i noho i roto i te whare.

21 Na ka mea a Māta ki a
Ihu, E te Ariki, me i konei
koe, kihai i mate toku tu-
ngane.
22 Heoi e mātau nei ano
ahau, ko tau e inoi ai ki te
Atua, e homai e te Atua ki a
koe.
23 Ka mea a Ihu ki a ia, E
ara ano tou tungane.
24 Ka mea a Māta ki a ia,
Ka mātau ahau e ara ano ia
i te aranga a te ra whaka-
mutunga.
25 Ka mea a Ihu ki a ia, Ko
ahau te aranga me te ora: ko
ia e whakapono ana ki a au,
ahakoa kua mate, e ora ano:
26 E kore ano e mate ake
ake nga tāngata katoa e ora
ana, a e whakapono ana ki a
au. E whakapono ana ranei
koe ki tenei?
27 Ka mea ia ki a ia, Ae, e
te Ariki: e whakapono ana
ahau, ko te Karaiti koe, ko te
Tama a te Atua, e haere mai
ana ki te ao.
28 A, ka mutu enei korero
ana, ka haere, ka karanga
puku i tona teina, i a Meri, ka
mea, Kua tae mai te Kai
whakaako, a e karanga ana
ki a koe.
29 Ano ka rongo ia, hohoro
tonu te whakatika a haere
mai ana ki a ia.
30 Na, kahore a Ihu i tomo
noa ki te kāinga; heoi kei
taua wahi ano ia i tutaki ai
a Māta ki a ia.
31 A, te kitenga o nga Hurai
e noho ana ki a ia i roto i te
whare, e whakamarie ana i a
ia, ka hohoro a Meri te wha-
katika, te puta ki waho, ka
aru ratou i a ia, ka mea, E
haere ana ia ki te urupa, ki
reira tangi ai.
32 Ano ka tae a Meri ki te
wahi kei reira nei a Ihu, a ka
kite i a ia, ka takoto ki ona
waewae, ka mea ki a ia, E te
Ariki, me i konei koe, kihai i
mate toku tungane.
33 Ano ka kite a Ihu i a ia e
tangi ana, me nga Hurai i
haere tahi mai me ia e tangi
ana, ka ngunguru ia, ara,
tona wairua, ka koingo,
34 A ka mea, I whakatako-
toria ia e koutou ki hea? Ka
mea ratou ki a ia, E te Ariki,
haere mai kia kite.
35 Tangi ana a Ihu.
36 Na ka mea nga Hurai,
Nana, tona aroha ki a ia!
37 Na ka mea etahi o ratou,
He kai whakatitiro tenei i
nga kanohi o te matapo, a
kahore ranei i taea e ia te
mea i tenei tangata kia kaua
e mate?
38 Na ka ngunguru ano a
Ihu i roto i a ia, ka haere ki
te urupa. He ana ia, kua oti
te pa ki te kohatu.
39 Ka mea a Ihu, Tangohia
te kohatu. Ka mea ki a ia a
Māta, tuahine o te tupāpaku,
E te Ariki, kua piro noa ake
ia: ko te *po* wha hoki tenei.
40 Ano ra ko Ihu ki a ia,
Kihai koia ahau i mea ki a
koe, Ki te whakapono koe, e
kite koe i te kororia o te
Atua?
41 Na ka tangohia e ratou
te kohatu i te wahi i takoto
ai te tupāpaku. Na ka ara
ake nga kanohi o Ihu, ka mea
ia, E Pa, ko taku whakawhe-

tai tenei ki a koe, mou i whakarongo ki a au.
42 I mahara ano ahau e rongo tonu ana koe ki a au: heoi he whakaaro ki te hunga e tu mai nei i korero ai ahau, kia whakapono ai ratou, nau ahau i tono mai.
43 Ano ka penei tana ki atu, he nui tona reo ki te karanga, E Raharuhi, puta mai.
44 Na, ko te putanga mai o te tupāpaku, he mea here nga ringa me nga waewae ki nga takai: he mea takai tona mata ki te tauera. Ka mea a Ihu ki a ratou, Wetekia, tukua kia haere.
45 ¶ Na, he tokomaha nga Hurai i haere mai nei ki a Meri, a, to ratou kitenga i nga mea i mea ai a Ihu, ka whakapono ki a ia.
46 Ko etahi o ratou i haere ki nga Parihi, i korero ki a ratou i nga mea i mea ai a Ihu.
47 ¶ Na ka whakaminea he runanga e nga tohunga nui ratou ko nga Parihi, a ka mea, Kei te aha tatou nei? he maha hoki nga merekara e meatia nei e tenei tangata.
48 Ki te penei ta tatou tuku i a ia, ka whakapono katoa ki a ia: a ka haere mai nga Roma, ka tango i to tatou kāinga, i to tatou iwi.
49 Na, ko tetahi o ratou, ko Kaiapa, ko te tohunga nui o ia tau, ka mea ki a ratou, kahore koutou e mātau ki tetahi mea,
50 Tē whakaaro, he pai mo tatou ki te mate te tangata kotahi mo te iwi, a kahore e ngaro te iwi katoa.
51 Na, ehara tenei korero i te mea nāna ake: engari ko te tohunga nui ia mo tera tau, a ka poropiti, kia mate a Ihu mo taua iwi;
52 A hāunga taua iwi anake, engari kia whakaminea kia kotahi nga tamariki a te Atua kua marara noa atu.
53 No taua ra ake ano ka runanga ratou kia whakamatea ia.
54 ¶ Koia i mutu ai te haere matanui o Ihu i roto i nga Hurai. Heoi haere atu ana ia i reira ki te wahi e tata ana ki te koraha, ki tetahi pa, ko Eperaima te ingoa, a noho ana i reira ratou ko ana akonga.
55 ¶ Na kua tata te kapenga a nga Hurai: a he tokomaha i haere atu i taua whenua i mua o te kapenga ki Hiruharama, ki te pure i a ratou.
56 Na ka rapu ratou i a Ihu, a ka korerorero ki a ratou ano, i a ratou e tu ana i te temepara, E pehea ana a koutou whakaaro? e kore ranei ia e haere mai ki te hākari?
57 Na kua takoto te tikanga a nga tohunga nui ratou ko nga Parihi, ki te mātau tetahi tangata ki te wahi e noho ai ia, me whakaatu, kia hopukia ai ia e ratou.

UPOKO 12.

Ta Meri whakawahinga. 12 *Haere nui ana a Ihu ki Hiruharama.* 20 *Nga Kariki.* 37 *Pakeke tonu nga Hurai.* 44 *Ta Ihu ki a ratou.*

NA, e ono nga ra i mua ake
o te kapenga, ka haere a
Ihu ki Petani, kei reira nei a
Raharuhi i mate ra, i wha-
kaarahia ake nei e ia i te
hunga mate.
2 A taka ana e ratou he hapa
māna ki reira, ko Māta te kai
taka: ko Raharuhi tetahi o te
hunga i noho tahi me ia.
3 Na ka mau a Meri ki
tetahi pauna hinu kakara, he
tino nara, he mea utu nui, a
whakawahia ana e ia nga
waewae o Ihu, me te muru
ano i ona waewae ki ona
makawe; kī noa te whare i te
kakara o te hinu.
4 Na ka mea tetahi o ana
akonga, a Hura Ikariote, *tama*
a Haimona, tenei meāke nei
tuku i a ia,
5 He aha tenei hinu tē ho-
koa ai ki nga pene e toru rau,
ka hoatu ai ki te hunga rawa-
kore?
6 I korerotia ai tenei e ia,
ehara i te mea he whakaaro
nona ki te hunga rawakore;
erangi no te mea he tahae ia,
i a ia hoki te putea, ko ia
hoki hei mau i nga mea i
whaongia *ki roto.*
7 Na, ko te meatanga a Ihu,
Waiho ra u ana: i tohungia
tenei e ia mo te ra o toku
tanumanga.
8 Kei a koutou hoki nga
rawakore i nga wa katoa; ko
au ia e kore e noho tonu ki a
koutou.
9 ¶ He tokomaha o nga Hu-
rai i mātau, kei reira *a Ihu:*
a haere mai ana, ehara i te
mea mo Ihu anake, erangi
kia kite hoki i a Raharuhi, i
whakaarahia e ia i te hunga
mate.
10 Otira kua takoto te wha-
kaaro a nga tohunga nui kia
whakamatea ano a Raharuhi;
11 Nana hoki i tokomaha ai
nga Hurai i haere, i whaka-
pono ki a Ihu.
12 ¶ I te aonga ake ka rongo
te mano tini i haere mai nei
ki te hākari, e haere mai ana
a Ihu ki Hiruharama,
13 Ka mau ratou ki nga
manga nikau, haere ana ki te
whakatau i a ia, me te kara-
nga, Ohana: ka whakapai-
ngia te Kingi o Iharaira e
haere mai ana i runga i te
ingoa o te Ariki.
14 Ano ka kite a Ihu i tetahi
kuao kaihe, ka noho ia i
runga; ka pera ano me te
mea i tuhituhia,
15 Kaua e mataku, e te tama-
hine o Hiona: na, kei te haere
mai tou Kingi, e noho ana i
runga i te kuao kaihe.
16 Otiia kihai ana akonga i
mātau wawe ki enei mea:
engari ka oti a Ihu te whaka-
kororia, katahi ratou ka ma-
hara, kua tuhituhia enei mea
mona, a kua meinga ano enei
mea ki a ia.
17 I whakaae ano te hunga
i tona taha i tana karanga-
tanga i a Raharuhi i roto i
te urupa, i tana whakaara-
hanga hoki i a ia i te hunga
mate.
18 Na konei hoki te mano i
whakatau ai i a ia, i rongo
hoki ratou, kua meinga tenei
merekara e ia.
19 Na ka mea nga Parihi ki
a ratou ano, Ka kite ranei

koutou kahore a koutou wahi?
na kua riro te ao ki te whai i
a ia.
20 ¶ Na he Kariki etahi o te
hunga i haere mai ki te hā-
kari, ki te karakia:
21 A haere mai ana enei ki
a Piripi o Petahaira o Kariri,
a ki ana ki a ia, mea ana,
E kara, e hiahia ana matou
kia kite i a Ihu.
22 Haere ana a Piripi, korero
ana ki a Anaru: na Anaru
ano raua ko Piripi i korero ki
a Ihu.
23 Ka ki a Ihu ki a raua, ka
mea, Kua tae mai te haora e
whakakororiatia ai te Tama
a te tangata.
24 He pono, he pono taku e
mea nei ki a koutou, Ki te
kore tetahi pata witi e marere
ki te oneone, a e pirau, ka
takoto ko ia anake: tena ki
te pirau, he nui ona hua.
25 Ki te aroha tetahi ki te
ora, ka mate ano ia; a ki te
kino tetahi ki te ora i tenei
ao, ka tūturu ki a ia te ora
ake ake.
26 Ki te mea tetahi ko ia
hei kai mahi maku, me aru
ahau e ia: a, te wahi e noho
ai ahau, ko reira ano taku kai
mahi: a ki te mahi tetahi i
aku mahi, ma toku Matua ia
e whakahonore.
27 Kua pouri tenei toku wai-
rua; a kia pehea atu ahau?
E Pa, whakaorangia ahau i
tenei wa: otira ko te mea
tenei i haere mai ai ahau ki
tenei wa.
28 E Pa, whakakororiatia
tou ingoa. Na ka puta he
reo i te rangi, Kua whaka-
kororiatia e ahau, a e whaka-
kororiatia ano.
29 A, te rongonga o nga
tāngata e tu ana *i reira*, ka
mea, He whatitiri: ko etahi i
mea, Kua korero tetahi ana-
hera ki a ia.
30 Ka whakahokia e Ihu,
ka mea, Ehara tenei reo, i
puta mai nei, i te mea moku,
engari mo koutou.
31 Ko aianei te whakawa mo
tenei ao: ko aianei makā ai
te rangatira o tenei ao ki
waho.
32 A ki te whakairihia ake
ahau ki runga i te whenua,
maku nga tāngata katoa e
kukume ki a au.
33 I penei ia hei whakaatu i
te mate e mate ai ia.
34 Ka whakahokia e te mano
ki a ia, Kua rongo matou ki
ta te ture, e ora tonu ana a te
Karaiti: a he aha tau e mea,
Me whakairi te Tama a te
tangata? Ko wai koia tenei
Tama a te tangata?
35 Ano ra ko Ihu ki a ratou,
He wahi iti nei te maunga o
te māramatanga i roto i a
koutou. Haere ra i te mea e
whai māramatanga ana kou-
tou, kei rokohina koutou e te
pouri: ko ia hoki e haere ana
i te pouri, e kore e kite i te
wahi e haere ai ia.
36 I te mea kei a koutou te
māramatanga, me whakapono
ki te māramatanga, kia mei-
nga ai koutou he tamariki na
te māramatanga. I korero-
tia e Ihu enei mea, a haere
ana, huna ana i a ia, *kei kitea*
e ratou.
37 ¶ Heoi ahakoa i meatia e

ia aua merekara maha ki to
ratou aroaro, kihai ratou i
whakapono ki a ia:
38 I rite ai te korero a Ihaia
poropiti, tana i mea ai, E te
Ariki, ko wai i whakapono ki
ta matou korero? I whaka-
kitea hoki ki a wai te ringa o
te Ariki?
39 Koia hoki ratou tē ahei
ai te whakapono, kua mea
nei hoki a Ihaia,
40 I whakamatapotia e ia o
ratou kanohi, i whakapake-
ketia o ratou ngakau; kei
kite nga kanohi, kei mātau
hoki te ngakau, kei tahuri
ratou, a ka whakaorangia e
ahau.
41 I korerotia enei mea e
Ihaia, i te wa i kite ai ia i
tona kororia, i puaki ai hoki
tana kupu mona.
42 He ahakoa ra he toko-
maha ano nga rangatira i
whakapono ki a ia; otira ki-
hai i whakaae *ki a ia*, he
whakaaro hoki ki nga Parihi,
kei peia ratou ki waho o te
whare karakia:
43 Ko ta te tangata honore
hoki ta ratou i rawe ai, a
kapea ake ta te Atua honore.
44 ¶ Na ka karanga a Ihu,
ka mea, Ki te whakapono te-
tahi ki a au, ehara ahau i tana
i whakapono ai, engari ko
toku kai tono mai.
45 A ko ia e kite ana i a au,
e kite ana hoki i toku kai
tono mai.
46 Kua tae mai nei ahau
hei whakamarama mo te ao,
kei noho i te pouri tetahi e
whakapono ana ki a au.
47 Na, ki te rongo tetahi ki
aku kupu, a e kore e whaka-
pono, e kore ahau e whakahe
i a ia: kihai hoki ahau i haere
mai ki te whakahe i te ao,
engari ki te whakaora i te ao.
48 Ko ia e whakakahore ana
ki a au, a e kore e tango i
aku kupu, tena ano te kai
whakahe mona; te kupu i
korerotia e ahau, ko tena hei
whakahe mona a te ra whaka-
mutunga.
49 No te mea ehara i a au
ake aku korero; engari na te
Matua i tonoa mai ai ahau,
nana i tuku mai te ture ki a
au, mo taku e korero ai, mo
taku e ki ai.
50 A e mahara ana ano ahau
he oranga tonutanga tana
ture: na, aku e korero nei,
rite tonu ki ta te Matua i
mea mai ai ki a au taku ko-
rero.

UPOKO 13.

Horoinga i nga waewae, me tana ako. 18 *Mo Hura.* 31 *Kia aroha.* 36 *Ki a Pita.*

NA, i mua ake o te hākari
o te kapenga, ka mahara
a Ihu kua taka tona wa e
haere atu ai ia i tenei ao ki
te Matua; aroha ana ia ki
ona o te ao nei, arohaina ana
ratou taea noatia te mutunga.
2 Na, te mutunga o te hapa,
kua whakamaharatia noatia
ake ano hoki e te rewera te
ngakau o Hura Ikariote, *tama*
a Haimona, kia tukua ia;
3 A ka mahara a Ihu kua
oti nga mea katoa te homai e
te Matua ki ona ringa, a i

haere mai ia i te Atua, a e
hoki atu ana ki te Atua;
4 Ka whakatika ia i te hapa,
ka whakarere i ona kakahu;
ka mau ki te tauera, ka whi-
tiki i a ia.
5 Me i reira ka ringihia e ia
he wai ki te peihana, a ka
anga ka horoi i nga waewae
o nga akonga, ka muru hoki
ki te tauera i whitikiria ai
ia.
6 A, tona haerenga ki a
Haimona Pita; ka mea tera
ki a ia, E te Ariki, e horoi
ana koe i oku waewae?
7 Ka whakahokia e Ihu, ka
mea ki a ia, E kore koe e mā-
tau aianei ki taku e mea nei:
otira e mātau koe a mua ake
nei.
8 Ka mea a Pita ki a ia, E
kore rawa koe e horoi i oku
waewae. Ka whakahokia e
Ihu ki a ia, Ki te kore ahau
e horoi i a koe, kahore āu
wahi i roto i a au.
9 Ka mea a Haimona Pita
ki a ia, E te Ariki, aua ra ko
oku waewae anake, engari ko
oku ringa me toku mātenga.
10 Ka mea a Ihu ki a ia, Ki
te mea i te horoi tetahi, ka-
hore atu he aha mona, ko te
horoi anake i ona waewae, e
ma katoa ana hoki ia: a e ma
ana ano koutou; he teka ia
te katoa.
11 I mohio hoki ia ki te
tangata e tukua ai ia; koia
ia i mea ai, Kahore koutou
katoa i ma.
12 ¶ A ka oti o ratou wae-
wae te horoi, a ka mau ia ki
ona kakahu, ka noho ano, na
ka mea ki a ratou, E mātau
ana ranei koutou ki taku i
mea nei ki a koutou?
13 E karangatia ana ahau e
koutou, E te Kai whakaako,
E te Ariki: a e tika ana ano
ta koutou korero; ko ahau
hoki *ia*.
14 Na kua horoia nei o kou-
tou waewae e ahau, e *to kou-
tou* Ariki, e *to koutou* Kai
whakaako; me horoi ano hoki
e koutou nga waewae o tetahi,
o tetahi.
15 Kua hoatu nei hoki e
ahau he tauira mo koutou,
kia rite ai ta koutou mahi ki
taku i mea nei ki a koutou.
16 He pono, he pono taku e
mea nei ki a koutou, Kahore
te pononga i nui ake i tona
rangatira; e kore ano te ta-
ngata i tonoa e nui atu i tona
kai tono.
17 Ki te mātau koutou ki
enei mea, ka koa ki te meatia
e koutou.
18 Ehara taku i te korero
mo koutou katoa: e mātau
ana ahau ki aku i whiriwhiri
ai: otira kia rite ai te karai-
piture, Ko ia e kai taro tahi
nei maua, kua hiki ake tona
rekereke ki a au.
19 Na ka korerotia nei e
ahau ki a koutou i te mea
kahore ano i puta noa, mo te
puta rawa mai, kia whaka-
pono ai koutou, ko ahau *ia*.
20 He pono, he pono taku
e mea atu nei ki a koutou,
Ki te tango tetahi i taku e
tono ai, e tango ana ia i a au;
a ki te tango tetahi i a au, e
tango ana i toku kai tono
mai.
21 ¶ Ano ka korerotia e Ihu

enei mea, ka pouri tona wairua, a ka korero ia, ka mea, He pono, he pono taku e mea nei ki a koutou, ma tetahi o koutou ahau e tuku.

22 Na ka titiro nga akonga tetahi ki tetahi, ka pohehe, ko wai ranei tana i korero ai.

23 Na, i te whakawhirinaki ki te uma o Ihu tetahi o ana akonga, ta Ihu hoki i aroha ai.

24 Na ka tungou a Haimona Pita ki a ia kia ui atu, ko wai ranei tana i korero ai.

25 Na ka takoto atu ia ki te uma o Ihu, a ka mea ki a ia, E te Ariki, ko wai koia?

26 Ka whakahokia e Ihu, Ko te tangata e hoatu ai e ahau te maramara taro ki a ia, ina toua iho e ahau. Ano ka toua iho e ia te maramara taro, ka hoatu ki a Hura Ikariote *tama* a Haimona.

27 A, muri iho i te maramara taro, ka tomo a Hatana ki roto ki a ia. Na ka mea a Ihu ki a ia, E ahua te mea i tau e mea ai.

28 Kahore ia tetahi o te hunga i taua hapa i mātau mo te aha tenei i korerotia nei e ia ki a ia.

29 I mea hoki etahi, no te mea i a Hura te putea, koia a Ihu i mea ai ki a ia, Hokoa nga mea ma tatou mo te hākari; kia hoatu ranei tetahi mea ma nga rawakore.

30 Na ka tangohia e ia te maramara taro, haere tonu atu ki waho: he po ano hoki.

31 ¶ A, tona rironga ki waho, ka mea a Ihu, Katahi te Tama a te tangata ka whakakororiatia, a ka whai kororia ano te Atua i a ia.

32 Ki te whai kororia te Atua i a ia, ka whai kororia ano ia i roto i te Atua ake, ina, ka hohoro ia te whakakororia e ia.

33 E nga tamariki, poto kau nei toku noho i a koutou. Tera koutou e rapu i a au: a, ko taku i mea ai ki nga Hurai, E kore koutou e ahei te haere ake ki te wahi e haere ai ahau; ko taku kupu ano tena ki a koutou.

34 He ture hou taku ka hoatu nei ki a koutou, Kia aroha koutou tetahi ki tetahi; kia rite ki toku aroha ki a koutou, waihoki kia aroha koutou tetahi ki tetahi.

35 Ma konei ka mātau ai te katoa, he akonga koutou naku, me ka aroha koutou tetahi ki tetahi.

36 ¶ Ka mea a Haimona Pita ki a ia, E te Ariki, e haere ana koe ki hea? Ka whakahokia e Ihu ki a ia, E kore koe e ahei te aru i a au aianei ki te wahi e haere atu nei ahau; a mua ia ka aru koe i a au.

37 Ka mea a Pita ki a ia, E te Ariki, he aha ahau tē aru ai i a koe aianei? Ka tuku ahau i a au kia mate, he whakaaro naku ki a koe.

38 Ka whakahokia e Ihu ki a ia, E tuku oti koe i a koe ki te mate, he whakaaro nau ki a au? He pono, he pono taku e mea nei ki a koe, E kore e tangi te tikaokao, kia toru ra ano āu whakakahoretanga ki a au.

UPOKO 14.

Tana whakamarie. 6 Ko ia te ara, aha, aha. 16 Mo te Wairua. 27 Mo tana rangimarie.

KEI pouri o koutou ngakau: e whakapono ana koutou ki te Atua, whakapono hoki ki a au.

2 He maha nga nohoanga i roto i te whare o toku Matua: me he kahore, kua korerotia e ahau ki a koutou. Ka haere ahau ki te mea i tetahi wahi hei tukunga ake mo koutou.

3 A ki te haere ahau ki te mea wahi hei tukunga ake mo koutou, ka haere mai ano ahau, ki te tango i a koutou ki a au; kia noho ai hoki koutou ki te wahi e noho ai ahau.

4 Na, e mātau ana koutou ki te wahi e haere atu nei ahau, e mātau ana ano hoki ki te huarahi.

5 Ka mea a Tamati ki a ia, E te Ariki, kahore matou e mātau ki te wahi e haere na koe; me pehea ka mātau ai matou ki te huarahi?

6 Ka mea a Ihu ki a ia, Ko ahau te huarahi, te pono, me te ora: e kore rawa tetahi tangata e haere ake ki te Matua, ki te kahore ahau.

7 Me i mātau koutou ki a au, kua mātau ano ki toku Matua: na, i enei ake wa ka mohio koutou ki a ia, kua kite ano hoki i a ia.

8 Ka mea a Piripi ki a ia, E te Ariki, whakakitea te Matua ki a matou, a ka tatu o matou *ngakau.*

9 Ka mea a Ihu ki a ia, Roa noa atu toku nohoanga i a koutou, a kahore ano koe i mātau noa ki a au, e Piripi? Ko ia kua kite i a au, kua kite hoki i te Matua; a he aha koe ka mea ai, Whakakitea te Matua ki a matou?

10 E kore ianei koe e whakapono, ko ahau kei roto i te Matua, a ko te Matua kei roto i a au? ko nga kupu e korero nei ahau ki a koutou, ehara i te korero naku ake: engari na te Matua e noho ana i roto i a au, ko ia te mea ana i nga mahi.

11 Whakapono mai ki a au, kei roto ahau i te Matua, a ko te Matua kei roto i a au: a ki te kahore, whakaaro ki nga mahi, ka whakapono ai ki a au.

12 He pono, he pono taku e mea atu nei ki a koutou, Ki te whakapono tetahi ki a au, ko nga mahi e mea nei ahau, e meinga ano e ia; a nui atu i enei āna e mea ai; no te mea e haere ana ahau ki toku Matua.

13 A ko ta koutou e inoi ai i runga i toku ingoa, e meatia tenei e ahau, kia whai kororia ai te Matua i te Tama.

14 Ki te inoia tetahi mea e koutou i runga i toku ingoa, maku e whakamana mai.

15 Ki te aroha koutou ki a au, kia mau ki aku ture.

16 A ka inoi ahau ki te Matua, a māna e homai ki a koutou tetahi atu Kai whakamarie, hei noho tonu ki a koutou;

17 Te Wairua o te pono; e

kore nei e riro i te ao, no te mea e kore e kite i a ia, e kore ano e mātau ki a ia: otira e mātau ana koutou ki a ia; kei a koutou hoki ia e noho ana, a ka noho ano i roto i a koutou.
18 E kore koutou e waiho pani e ahau: e haere mai ano ahau ki a koutou.
19 Taro ake a heoi ano kitenga o te ao i a au; ko koutou ia e kite i a au: e ora ana ahau, a ka ora ano koutou.
20 A taua ra koutou mātau ai kei roto ahau i toku Matua, a ko koutou kei roto i a au, me ahau hoki kei roto i a koutou.
21 Te tangata kei a ia nei aku ture, a e puritia ana e ia, ko ia te aroha ana ki a au: a ki te aroha tetahi ki a au, ka arohaina ia e toku Matua, a ka aroha ahau ki a ia, ka whakaatu i a au ki a ia.
22 Ka mea a Hura ki a ia, hāunga a Ikariote, E te Ariki, me pehea tau whakaatu i a koe ki a matou, a kahore ki te ao?
23 Ka whakahokia e Ihu, ka mea ki a ia, Ki te aroha tetahi ki a au, e puritia e ia taku kupu: a ka arohaina ia e toku Matua, ka haere atu maua ki a ia, ka noho tonu ki a ia.
24 Ki te kahore tetahi e aroha ki a au, e kore e puritia e ia aku kupu: na, ehara i a au ake te kupu e rongo nei koutou, engari na te Matua i tonoa mai ai ahau.
25 Kua korerotia nei e ahau enei mea ki a koutou, i a au e noho nei i a koutou.
26 Na, te Kai whakamarie, te Wairua Tapu, e tonoa mai e te Matua i runga i toku ingoa, māna koutou e whakaako ki nga mea katoa, māna koutou e whakamahara ki nga mea katoa kua korerotia nei e ahau ki a koutou.
27 ¶ He rangimarie taku e waiho nei ki a koutou, tenei taku rangimarie te hoatu nei e ahau ki a koutou; e kore e rite ki ta te ao hoatutanga taku hoatutanga ki a koutou. Kei pouri o koutou ngakau, kei mataku.
28 Kua rongo na koutou ki taku i mea ai ki a koutou, E haere ana ahau, a ka hoki mai ano ki a koutou. Me i aroha koutou ki a au, kua hari koutou, noku i mea, E haere ana ahau ki te Matua: e nui ana hoki toku Matua i a au.
29 Na kua korero nei ahau ki a koutou, i te mea kahore ano i puta, mo te puta rawa mai, ka whakapono koutou.
30 E kore e maha ake aku korero ki a koutou: e haere mai ana hoki te ariki o tenei ao, a kahore ana wahi i roto i a au;
31 Otira kia mātau ai te ao, e aroha ana ahau ki te Matua; a ko ta te Matua i whakahau mai ai ki a au, ko taku tena e mea nei. Whakatika, ka haere atu tatou i konei.

UPOKO 15.

Te Waina. 18 *Kia u ina tukinotia.* 26 *Kai Whakamarie.*

KO ahau te waina pono, ko toku Matua te kai mahi.

2 Ko nga manga katoa i roto
i a au e kore e whai hua, e
tangohia e ia: a nga *manga*
katoa e whai hua ana, ka
whakapaia e ia, kia maha atu
ai ona hua.
3 Na kua ma tenei koutou
i te kupu i korerotia e ahau
ki a koutou.
4 Kia u koutou ki roto ki a
au, me ahau hoki ki roto ki a
koutou. Ka rite hoki ki te
manga e kore e whai hua ko
ia anake, ki te kahore e u ki
te waina; e kore ano hoki
koutou, ki te kore e u ki roto
ki a au.
5 Ko ahau te waina, ko kou-
tou nga manga: ki te u te-
tahi ki roto ki a au, me ahau
hoki ki roto ki a ia, ka maha o
tera hua: ki te motu ke hoki
i ahau, e kore tetahi mea e
taea e koutou.
6 Ki te kore e u tetahi ki
roto ki a au, ka makā atu ia,
ano he manga, a ka maroke;
na ka kohikohia, ka makā ki
te kapura, ka tahuna.
7 Ki te u koutou ki roto ki
a au, a ka u ano aku kupu ki
roto ki a koutou, e inoia e kou-
tou ta koutou e pai ai, a ka
meatia ma koutou.
8 Ka whakakororiatia toku
Matua ki te penei, ki te whai
hua maha koutou: a ka mei-
nga koutou he akonga naku.
9 Rite tonu ki to te Matua
aroha ki a au toku aroha
ki a koutou: kia u ki toku
aroha.
10 Ki te pupuri koutou i aku
ture, ka u koutou ki toku
aroha: me ahau hoki kua
pupuri nei i nga ture a toku
Matua, a ka u nei ki tona
aroha.
11 Kua korerotia enei mea
e ahau ki a koutou, kia pumau
ai toku koa i roto i a koutou,
kia nui rawa ai ano to koutou
koa.
12 Ko taku ture tenei, Kia
aroha koutou tetahi ki tetahi,
me ahau hoki kua aroha nei
ki a koutou.
13 Kahore he aroha o tetahi
i rahi ake i tenei, ara, kia
tuku te tangata i a ia ano kia
mate mo ona hoa.
14 Ko koutou oku hoa, ki te
meatia e koutou aku e whaka-
hau nei ki a koutou.
15 Heoi ano taku meatanga
he pononga koutou; e kore
hoki te pononga e mohio ki
ta tona ariki e mea ai: engari
kua oti koutou te hua e au
he hoa; ko aku mea katoa
hoki i rongo ai ahau ki toku
Matua, kua oti te whakakite
e ahau ki a koutou.
16 Kahore koutou i whiri-
whiri i a au, engari naku kou-
tou i whiriwhiri, a naku ano
koutou i mea kia haere, kia
whai hua, kia mau tonu hoki
o koutou hua: a ko ta koutou
e inoi ai ki te Matua i runga
i toku ingoa, ka hoatu ki a
koutou.
17 Ko aku whakahau enei ki
a koutou, kia aroha koutou
tetahi ki tetahi.
18 ¶ Ki te mea e kinongia
ana koutou e te ao, e mohio
ana koutou i kinongia ahau i
mua i a koutou.
19 Me he mea no te ao kou-
tou, e arohaina e te ao ona:
tena ko tenei, ehara nei kou-

tou i te ao, a naku ano koutou
i whiriwhiri i roto i te ao,
koia te ao ka kino ai ki a
koutou.
20 Kia mahara ki te kupu i
korero ai ahau ki a koutou,
E kore te pononga e rahi ake
i tona ariki. Ki te mea i
whakatoia ahau e ratou, ka
whakatoia ano koutou; ki te
mea i pupuri ratou i taku
kupu, ka pupuri ano ratou i
ta koutou.
21 Otira e meatia katoatia
enei mea e ratou ki a kou-
tou he whakaaro ki toku
ingoa, no te mea kahore ratou
i mohio ki toku kai tono mai.
22 Me i kaua ahau te haere
mai, te korero ki a ratou,
penei kahore o ratou hara:
tena ko tenei, kahore o ratou
whakaoraora mo to ratou
hara.
23 Te tangata e whakakino
ana ki a au, e whakakino ana
hoki ki toku Matua.
24 Me i kaua te mahia e
ahau i roto i a ratou nga mahi
kahore i mahia e tetahi atu,
penei kahore o ratou hara:
tena ko tenei, kua kite ratou,
kua whakakino ano hoki ki a
maua ko toku Matua.
25 *Ma tenei* ia ka rite ai te
kupu i tuhituhia ki to ratou
ture, Kua kino noa ratou ki
a au.
26 ¶ Otiia ka tae mai te Kai
whakamarie e tonoa mai e
ahau ki a koutou i te Matua,
te Wairua o te pono, e puta
mai ana i te Matua, ko ia hei
kai whakaatu moku:
27 Ko koutou ano hei kai
whakaatu, no te mea i ahau
koutou no te timatanga iho
ra ano.

UPOKO 16.

Mo te tukinotanga ano. 7 Ta te kai whakamarie. 23 Te inoi i runga i tona ingoa. 33 Era atu kupu ana.

KUA korerotia e ahau enei
mea ki a koutou, kei hē
koutou.
2 Ka peia atu koutou i roto
i nga whare karakia; a meāke
puta te wa e mea ai nga kai
whakamate katoa i a koutou,
he mahi pai ta ratou ki te
Atua.
3 Na, e meatia enei mea ki
a koutou, no te mea kahore
ratou i mohio ki te Matua,
kahore hoki ki a au.
4 Otiia kua korerotia enei
mea e ahau ki a koutou, mo
te puta rawa mai o taua wa,
ka mahara koutou ki aua mea,
he mea korero naku ki a kou-
tou. Na, kihai enei mea i
korerotia e ahau ki a koutou
i te timatanga, no te mea e
noho ana ahau i a koutou.
5 Na e haere ana tenei ahau
ki toku kai tono mai; a ka-
hore tetahi o koutou i ui mai
ki a au, Ko hea koe?
6 Otira i taku korerotanga
nei i enei mea ki a koutou,
ka kī o koutou ngakau i te
pouri.
7 ¶ Na, he pono taku korero
ki a koutou; Nui atu te pai
mo koutou ki te haere ahau:
ki te kahore hoki ahau e
haere, e kore te Kai whaka-
marie e tae mai ki a koutou;
a ki te haere ahau, maku ia
e tono mai ki a koutou.

8 Na ka tae mai ia, māna e
whakaatu ki te ao te hara, te
tika, me te whakawa:
9 Te hara, mo ratou kahore
e whakapono ki a au;
10 Te tika, no te mea e
haere ana ahau ki toku Ma-
tua, a heoi ano to koutou
kitenga i a au;
11 Te whakawa, no te mea
kua whakatikaia te whakawa
mo te rangatira o tenei ao.
12 Tenei ake aku mea maha
e korero ai ahau ki a koutou,
otiia e kore e taea e koutou
te mau aianei.
13 Na ka tae mai ia, te
Wairua o te pono, māna kou-
tou e arahi ki te pono katoa:
ehara hoki tana i te korero
nāna ake; engari ka korerotia
e ia nga mea e rongo ai ia:
māna hoki e whakakite ki a
koutou nga mea e puta mai
ana.
14 Ka whakakororiatia ahau
e ia: ka tango hoki ia i aku
mea, a ka whakaaturia ki a
koutou.
15 Nga mea katoa a te Ma-
tua, naku: koia ahau i mea
ai, ka tangohia e ia aku mea,
a ka whakaaturia ki a koutou.
16 Taro ake a e kore koutou
e kite i a au: a taro ake ano,
ka kite koutou i a au, no te
mea ka haere ahau ki te Ma-
tua.
17 Na ka mea etahi o ana
akonga tetahi ki tetahi, He
aha tenei e mea nei ia ki a
tatou, Taro ake a e kore kou-
tou e kite i a au: taro ake
ano ka kite ano koutou i a
au: me tenei, No te mea e
haere ana ahau ki te Matua?
18 Na ka mea ratou, He
aha tenei e mea nei ia, Taro
ake? e kore tatou e mātau ki
tana e mea nei.
19 A i mohio a Ihu, e hiahia
ana ratou ki te ui atu ki a ia,
a ka mea ki a ratou, E rapu
ana koutou i roto i a koutou
ki taku i mea ra, Taro ake a
e kore koutou e kite i a au:
a, taro ake ano ka kite ano
koutou i a au?
20 He pono, he pono taku e
mea nei ki a koutou, Ka tangi
koutou, ka aue, ko te ao ia
ka hari: e pouri ano koutou,
otira ka meinga to koutou
pouri hei hari.
21 I te mea ka whakamamae
te wahine, ka pouri, no te
mea ka tae mai tona wa: ka
whanau tana tamaiti, heoi
ano maharatanga ki te ma-
mae, i te hari hoki, no te mea
ka whanau he tangata ki te
ao.
22 Na, tenei koutou te pouri
nei: e kite ano ia ahau i a
koutou, a ka hari o koutou
ngakau, e kore hoki e tango-
hia i a koutou to koutou hari
e tetahi.
23 ¶ Na, i taua ra e kore kou-
tou e ui ki tetahi mea i a au.
He pono, he pono taku e mea
nei ki a koutou, Ko a koutou
e inoi ai ki te Matua i runga
i toku ingoa, e homai e ia ki
a koutou.
24 Kahore ano i inoia noatia
e koutou tetahi mea i runga i
toku ingoa: inoia, a ka whi-
whi koutou, kia tino nui ai to
koutou koa.
25 ¶ He mea whakarite taku
korerotanga i enei mea ki a

koutou: otiia meake puta te
wa e kore ai ahau e korero
kupu whakarite ki a koutou,
engari ka mārama taku korero
ki a koutou mo te Matua.

26 A taua ra ka inoi koutou
i runga i toku ingoa; a e kore
ahau e mea ki a koutou, e
inoi ahau ki te Matua mo
koutou:

27 E aroha ana hoki te Matua
ake ano ki a koutou, mo
koutou hoki i aroha ki a au,
a i whakapono i haere mai
ahau i te Atua.

28 I haere mai ahau i te
Matua, a kua tae mai nei ki
te ao: ka mahue ano i a au
te ao, a ka haere ki te Matua.

29 Ka mea ana akonga ki a
ia, Na, kua mārama to korero,
ehara tau korero i te kupu
whakarite.

30 Katahi matou ka mohio,
tenei koe te mohio nei ki nga
mea katoa, a e kore e mea
ma tetahi e ui ki a koe: na
konei matou i whakapono ai
i haere mai koe i te Atua.

31 Ka whakahokia e Ihu ki
a ratou, Katahi koutou ka
whakapono?

32 Na, meāke puta te wa, a
kua puta nei ano, e whakamararatia
ai koutou ki tana
mea, ki tana mea, a ka waiho
ko ahau anake; otiia he teka
ko ahau anake, no te mea kei
a au nei te Matua.

33 Kua korerotia e ahau enei
mea ki a koutou, kia whai
marietanga ai koutou i roto i
a au. To koutou i te ao nei,
he matemate: otira kia maia;
kua taea e ahau te ao.

UPOKO 17.

Tana inoi ki tona Matua mo ana akonga, ratou ko te hunga whakapono.

KA korerotia enei mea e
Ihu, na, ka anga ake ona
kanohi ki te rangi, ka mea,
E Pa, kua taea te haora:
whakakororiatia to Tama, kia
whakakororiatia ai ano hoki
koe e to Tama:

2 Kua tukua mai nei hoki e
koe ki a ia nga tikanga mo
nga kikokiko katoa, kia hoatu
e ia te oranga tonutanga ki
te hunga katoa kua homai
nei e koe ki a ia.

3 A ko te oranga tonutanga
tenei, kia mātau ratou ki a
koe, *ko koe* anake te Atua
pono, ki a Ihu Karaiti ano
hoki i tonoa mai nei e koe.

4 Kua whakakororiatia koe
e ahau i runga i te whenua:
ka oti i a au te mahi i homai
e koe kia mahia e ahau.

5 Na kia whai kororia ahau
aianei i a koe ake, e Pa; hei
te kororia i kororiatia ai ahau
i a koe i mua atu o te ao.

6 Kua whakapuakina e ahau
tou ingoa ki nga tāngata i
homai e koe ki a au i roto i
te ao: nou ratou, nau ano
hoki ratou i homai ki a au; a
kua puritia e ratou tau kupu.

7 Katahi ratou ka mātau nau
nga mea katoa i homai nei
e koe ki a au;

8 No te mea kua hoatu e
ahau ki a ratou nga kupu i
homai e koe ki a au; a kua
tango ratou, kua tino mātau
ano, i haere mai ahau i a koe,

kua whakapono ano ratou,
nau ahau i tono mai.
9 Mo ratou taku inoi: kahore aku inoi mo te ao, engari mo āu i homai ai ki a au; nau hoki ratou.
10 Aku katoa, nau ano, naku hoki āu; a ka whai kororia ahau i a ratou.
11 Na heoi ano toku noho i te ao; kei te ao nei ano enei, ko ahau ia ka haere atu ki a koe. E te Matua tapu, puritia i runga i tou ingoa te hunga kua homai e koe ki a au, kia kotahi ai ratou, me tāua nei.
12 I ahau ano e noho ana i a ratou i te ao, i puritia ratou e ahau i runga i tou ingoa: kua tiakina e ahau āu i homai ai ki a au, a kahore tetahi o ratou i ngaro, ko te tama anake o te ngaromanga; kia rite ai te karaipiture.
13 Na ka haere atu nei ahau ki a koe; a e korerotia ana e ahau enei mea i te ao nei, kia tino nui ai toku koa i roto i a ratou.
14 Kua hoatu e ahau tau kupu ki a ratou; a e kino ana te ao ki a ratou, no te mea ehara ratou i te ao, me ahau hoki ehara nei i te ao.
15 Kahore aku inoi kia tangohia atu ratou e koe i te ao, engari kia tiakina ratou e koe kei kino.
16 Ehara ratou i te ao, me ahau hoki ehara i te ao.
17 Whakatapua ratou e koe i runga i to pono: ko tau kupu te pono.
18 Nau ahau i tono mai ki te ao, he pena ano taku tono i a ratou ki te ao.
19 A he whakaaro ki a ratou i whakatapu ai ahau i a au, kia tapu ai hoki ratou i te pono.
20 Ehara taku i te inoi mo enei anake, engari mo te hunga e meinga e ta ratou kupu kia whakapono ki a au;
21 Kia kotahi ai ratou katoa; me koe hoki, e Pa, i roto i a au, me ahau ano i roto i a koe, kia kotahi ai hoki ratou i roto i a tāua: kia whakapono ai te ao, nau ahau i tono mai.
22 Kua hoatu ano e ahau ki a ratou te kororia i homai e koe ki a au; kia kotahi ai ratou, me taua nei hoki he kotahi:
23 Ko ahau i roto i a ratou, ko koe hoki i roto i a au, kia tino tutuki ai ratou ki te kotahitanga: kia mohio ai ano te ao, nau ahau i tono mai, a e rite ana tou aroha ki a ratou ki tou aroha ki a au.
24 E Pa, e mea ana ahau kia noho tahi ki a au, ki te wahi e noho ai ahau, āu i homai ai ki a au; kia kite ai ratou i toku kororia kua homai nei e koe ki a au: no mua atu hoki i te hanganga o te ao tou aroha ki a au.
25 E te Matua tika, ahakoa te ao tē mohio ki a koe, e mohio ana ano ahau ki a koe, a kua mohio ano enei, nau ahau i tono mai.
26 Kua whakapuakina ano tou ingoa e ahau ki a ratou, a ka whakapuakina ano: kia

mau ai i roto i a ratou te
aroha i arohaina ai ahau e
koe, me ahau ano i roto i a
ratou.

UPOKO 18.

Ta Hura. 3 *Nga kai hopu.* 10 *Maraku.* 12 *Whare o te tino tohunga.* 15 *Ta Pita.* 19 *Ta Kaiapa.* 28 *Kei a Pirato.* 40 *Ko Parapa kia ora.*

KA mutu enei korero a Ihu,
ka haere ia, ratou ko ana
akonga ki tera taha o te ma-
nga wai, ara o Kerono. Na,
he kāri kei reira, a tapoko atu
ana ia, ratou ko ana akonga.
2 I matauria ano taua wahi
e Hura, e te tangata e tukua
ai ia: he maha hoki nga
hokinga o Ihu ratou ko ana
akonga ki reira.
3 ¶ Na ka hoatu ki a Hura
tetahi matua me etahi katipa
e nga tohunga nui, ratou ko
nga Parihi, a haere ana ki
reira, me nga roherohe, me
nga rama, me nga patu.
4 A i mātau a Ihu ki nga
mea katoa meāke pa ki a ia,
ka puta atu, ka mea ki a
ratou, Ko wai ta koutou e
rapu?
5 Ka whakahokia e ratou ki
a ia, Ko Ihu o Nahareta. Ka
mea a Ihu ki a ratou, Ko ahau
ia. A, i te tu ano i roto i a
ratou a Hura, tona kai tuku.
6 Na, tana korerotanga ki a
ratou, Ko ahau *ia*, hoki ana
ratou ki muri, hinga ana ki
te whenua.
7 Na ka ui ano ia ki a ratou,
Ko wai ta koutou e rapu? Ka
mea ratou, Ko Ihu o Naha-
reta.
8 Ka whakahokia e Ihu, Kua
mea ahau ki a koutou, Ko
ahau *ia:* ki te mea e rapu
ana koutou i a au, tukua enei
kia haere:
9 Kia rite ai te kupu i kore-
rotia e ia, Kahore i ngaro
tetahi o te hunga i homai e
koe ki a au.
10 ¶ Na, he hoari ta Haimona
Pita, unuhia ana e ia, a haua
iho te pononga a te tohunga
nui, tapahia ana tona taringa
matau. Te ingoa o taua pono-
nga ko Maraku.
11 Ka mea a Ihu ki a Pita,
Kuhua to hoari ki te tako-
toranga: auaka ranei te kapa
i homai e toku Matua ki a au
e inumia e ahau?
12 ¶ Me i reira ka hopukina
a Ihu e taua matua, e te
rangatira me nga katipa o
nga Hurai, a hereherea ana
ia.
13 Na ka mātua kawea ia e
ratou ki a Anaha; ko ia hoki
te hungawai o Kaiapa, ko
Kaiapa hoki te tohunga nui
mo ia tau.
14 Ko Kaiapa te kai wha-
katakoto i te whakaaro ki
nga Hurai, Nui atu te pai ki
te mate te tangata kotahi mo
te iwi.
15 ¶ Na ka arumia a Ihu e
Haimona Pita, raua ko tetahi
atu o nga akonga: i mohiotia
hoki taua akonga e te tohunga
nui, a tomo tahi ana me Ihu
ki te whare o te tohunga
nui.
16 Ko Pita ia, i tu i te kuwaha
i waho. Na ka puta atu taua

akonga i mohiotia nei e te
tohunga nui, ka korero ki te
kai tiaki o te tatau, a arahina
ana a Pita ki roto.
17 Na, ko te meatanga a te
kotiro tiaki o te tatau ki a
Pita, Ehara ianei koe i tetahi
o nga akonga a tenei tangata?
Ka mea ia, Ehara.
18 Na, i te tu tera nga
pononga me nga katipa, i
whakaungia hoki e ratou he
kapura waro, i te makariri:
a inaina ana ratou: tu tahi
ana ano a Pita me ratou, ina-
ina ana.
19 ¶ Na ka uia a Ihu e te
tohunga nui ki ana akonga,
ki tana ako.
20 Ka whakahokia e Ihu ki
a ia, I mārama tonu taku
korero ki te ao; i ako tonu
ahau i roto i te whare karakia,
i te temĕpara hoki, i te wahi
i huihui tonu ai nga Hurai;
kahore hoki tetahi mea i ko-
rerotia pukutia e ahau.
21 He aha koe ka ui ai ki a
au? ui atu ki te hunga i
rongo ki taku i mea ai ki a
ratou: nana, e mohio ana
ratou ki aku i korero ai.
22 Tana korerotanga i enei
kupu, ka papaki i a Ihu tetahi
o nga katipa i tu ra, ka mea,
E pena ana koe ki te tohunga
nui?
23 Ka whakahokia e Ihu ki
a ia, Ki te kino aku korero,
whakaaturia te kino: a, ki te
pai, he aha koe i papaki ai i
a au?
24 Na ka tonoa hereheretia
atu ia e Anaha ki a Kaiapa
tohunga nui.
25 ¶ A i te tu ano a Hai-
mona Pita, e inaina ana. Ka
mea ratou ki a ia, Ehara
ianei koe i tetahi o ana ako-
nga? Ka whakakahore ia, ka
mea, Ehara.
26 Ka mea tetahi o nga
pononga a te tohunga nui, he
whanaunga nona i tapahia nei
te taringa e Pita, Kihai ianei
ahau i kite i a koe, korua tahi,
i te kāri?
27 Na ka whakakahore ano
a Pita: a tangi tonu iho te
tikaokao.
28 ¶ Katahi ka arahina a
Ihu e ratou i a Kaiapa ki te
whare whakawa: a ka puao
te ata; ko ratou ia kihai i
tomo ki te whare whakawa,
kei poke ratou; engari kia
kai ai ratou i te kapenga.
29 Na ka puta a Pirato ki
a ratou, ka mea, He aha ta
koutou korero whakawa mo
tenei tangata?
30 Ka whakahokia e ratou,
ka mea ki a ia, Me i kaua ia
te mahi i te kino, kihai i
kawea mai e matou ki a
koe.
31 Na, ko te meatanga a
Pirato ki a ratou, Tangohia
atu, whakawakia; kei ta kou-
tou te ture. Ka ki nga Hurai
ki a ia, E kore e tika kia
whakamatea tetahi tangata
e matou:
32 I rite ai hoki te kupu i
korerotia e Ihu, tana hoki i
korero ai hei whakaatu i te
matenga e mate ai ia.
33 ¶ Me i reira ka tomo ano
a Pirato ki te whare whakawa,
a ka karanga i a Ihu, ka mea
ki a ia, Ko te Kingi ranei koe
o nga Hurai?

34 Ka whakahokia e Ihu ki a ia, Nau ake ano tenei kupu, he korero ranei moku na te tangata ke ki a koe?
35 Ka mea a Pirato, He Hurai koia ahau? Na tou iwi, na nga tohunga nui ano hoki, koe i kawe mai ki a au: i aha koia koe?
36 Ka whakahokia e Ihu, Ehara toku rangatiratanga i tenei ao: me he mea no tenei ao toku rangatiratanga, kua tatau aku pononga, kei tukua ahau ki nga Hurai: tena ko tenei ehara toku rangatiratanga i konei.
37 Na ka mea a Pirato ki a ia, He kingi oti koe? Ka whakahokia e Ihu, Kua korerotia mai na e koe he kingi ahau. Ko te mea tenei i whanau ai ahau; na tenei hoki ahau i haere mai ai ki te ao, hei kai whakaatu mo te pono. E whakarongo ana ki toku reo nga tāngata katoa o te pono.
38 Ka mea a Pirato ki a ia, He aha te pono? A, te puakanga o tenei ki, hoki ana ia ki waho ki nga Hurai, ka mea ki a ratou, Kahore tetahi hē o tenei tangata i mau i a au.
39 Otiia he ritenga tenei na koutou, kia tukua e ahau ki a koutou tetahi tangata i te kapenga: na, e pai ana ranei koutou kia tukua e ahau ki a koutou te Kingi o nga Hurai?
40 Heoi karanga katoa ana ano ratou, ka mea, Auaka tenei, engari a Parapa. Na, he tahae a Parapa.

UPOKO 19.

E tukinotia ana a Ihu. 4 Ta Pirato mona. 17 Ka ripekatia. 23 Ta nga hoia. 25 Tona whaea. 28 Matenga. 31 Tona werohanga. 38 Tanumanga.

KATAHI ka mau a Pirato ki a Ihu, ka whiu *i a ia.*
2 A ka whiria e nga hoia he karauna tataramoa, potaea ana ki tona mātenga, whakakakakahuria ana hoki ia ki te kahu papura,
3 Na ka mea ratou, Tena koe, e te Kingi o nga Hurai! a pakia ana ia.
4 ¶ Ka haere ano a Pirato, ka mea ki a ratou, Na, tenei te arahina atu nei e ahau ki a koutou, kia mohio ai koutou, kahore rawa i mau i a au tetahi hē ona.
5 Na ka puta a Ihu ki waho, me te karauna tataramoa i runga i a ia, me te kakahu papura. Ka mea *a Pirato* ki a ratou, Na, te tangata nei!
6 A, te kitenga o nga tohunga nui ratou ko nga katipa i a ia, ka karanga ratou, ka mea, Ripekatia, ripekatia. Ka ki a Pirato ki a ratou, Tangohia atu ia e koutou, ripekatia: kahore hoki i mau i a au tetahi hē ona.
7 Ka whakahokia e nga Hurai ki a ia, He ture to matou, a ki to matou ture, he mea tika kia mate ia, mona i mea ko te Tama ia a te Atua.
8 A, te rongonga o Pirato i tenei ki, nui rawa tona wehi;
9 Ka tomo ano ia ki te whare

whakawa, a ka mea ki a Ihu,
No hea koe? Heoi kahore a
Ihu kupu whakahoki ki a ia.
10 Na ka mea a Pirato ki a
ia, E kore koe e korero ki a
au? kahore koe e mohio, kei
a au te tikanga mo te ripeka
i a koe, kei a au ano te tika-
nga mo te tuku i a koe kia
haere?
11 Ka whakahokia e Ihu,
Kahore o tikanga ki a au, me
kahore i homai ki a koe i ru-
nga: koia i nui rawa ai te
hara o te kai tuku i a au ki a
koe.
12 Na, i reira ake ano ka
whai a Pirato kia tukua ia
kia haere: otiia ka karanga
nga Hurai, ka mea, Ki te tu-
kua tenei e koe, ehara koe i
te hoa no Hiha: ki te whaka-
kingi tetahi tangata i a ia, he
whakakahore tana i a Hiha.
13 Ano ka rongo a Pirato i
tenei korero, ka arahina e ia
a Ihu ki waho, a noho ana ki
runga ki te nohoanga wha-
kawa, ki te wahi e karangatia
nei, ko te Whariki kohatu, ki
te reo Hiperu, ko Kapata.
14 Ko te takanga ia o te
kapenga, tata pu ki te ono o
nga haora: a ka mea ia ki
nga Hurai, Na, to koutou
Kingi!
15 Na, ko ta ratou karanga-
tanga, Whakamatea, whaka-
matea, ripekatia. Ka mea a
Pirato ki a ratou, Kia ripeka
koia ahau i to koutou Kingi?
Ka whakahokia e nga tohu-
nga nui, Kahore o matou
kingi, ko Hiha anake.
16 Katahi ia ka hoatu e ia
ki a ratou kia ripekatia. A
ka mau ratou ki a Ihu, ka
arahi atu.
17 ¶ A amo ana ia i tona
ripeka, haere ana ki te wahi
e karangatia nei, ko te wahi o
te angaanga, tona ingoa ki te
reo Hiperu, ko Korokota:
18 Na, ripekatia ana ia e
ratou ki reira, a ia me tera
tokorua atu, kotahi ki tetahi
taha, kotahi ki tetahi taha, ko
Ihu i waenganui.
19 Na, tuhituhia ana e Pirato
tetahi ingoa, whakapiritia ana
ki te ripeka. Ko te tuhituhi
tenei, KO IHU O NAHA-
RETA, KO TE KINGI O
NGA HURAI.
20 A he tokomaha nga Hurai
i korerotia ai tenei ingoa: i
tata hoki ki te pa te wahi i
ripekatia ai a Ihu: i tuhi-
tuhia hoki ki te reo Hiperu,
ki te reo Kariki, ki te reo o
Roma.
21 Na ka mea nga tohunga
nui o nga Hurai ki a Pirato,
Aua e tuhituhia, Ko te Kingi
o nga Hurai; engari, Nāna i
mea, Ko te Kingi ahau o nga
Hurai.
22 Ka whakahokia e Pirato,
Ko taku i tuhituhi ai, kua
tuhituhia.
23 ¶ A, ka oti a Ihu te ripeka
e nga hoia, ka mau ratou ki
ona kakahu, wehea ake kia
wha nga wahi, ki ia hoia he
wahi; me te koti ano: na,
kahore he tui o te koti, he
mea whatu iho i runga a puta
noa.
24 Na ka mea ratou tetahi
ki tetahi, Kaua e haea e tatou,
engari me maka ki te rota
kia kitea ai, mo wai ranei:

na ka rite te karaipiture e
mea nei, I wehewehea oku
kakahu mo ratou, i maka rota
hoki mo toku weruweru. Ko
ta nga hoia tenei i mea ai.

25 ¶ Na, i te taha o te ripeka
o Ihu tona whaea e tu ana,
ratou ko te teina o tona
whaea, ko Meri wahine a
Kereopa, ko Meri Makarini.

26 A, te kitenga o Ihu i tona
whaea, me te akonga hoki i
aroha ai ia e tu tahi ana, ka
mea ia ki tona whaea, E tai,
nana, to tamaiti!

27 Katahi ia ka mea ki taua
akonga, Na, tou whaea! No
taua haora ake ano, i tango
ai taua akonga i a ia ki tona
whare.

28 ¶ Muri iho i tenei, ka
mohio a Ihu ka oti nga mea
katoa, na ka mea ia, hei
whakaritenga hoki mo te
karaipiture, He mate wai
toku.

29 Na, tera e tu ana tetahi
oko, kī tonu i te winika: a ka
whakakiia e ratou tetahi hau-
tai ki te winika, whakanohoia
ana ki runga ki te hihopa,
hoatu ana ki tona mangai.

30 A, te inumanga nei o te
winika e Ihu, ka mea ia, Kua
oti: na ka tuohu tona māte-
nga, tukua atu ana te wairua.

31 ¶ Na, *i mea* nga Hurai,
kia kaua e mau nga tinana ki
te ripeka i te hapati, ko te
takanga hoki ia, ko te ra nui
hoki taua hapati, ka mea
ratou ki a Pirato kia whatiia
o ratou waewae, kia tango-
hia atu hoki.

32 Na ka haere nga hoia,
ka whawhati i nga waewae o
to mua, me o tera i ripekatia
ngatahitia me ia.

33 A, to ratou taenga ki a
Ihu, ka kite kua mate noa
ake ia, kihai i whatiia e ratou
ona waewae:

34 Engari i werohia tona
kaokao e tetahi o nga hoia ki
te matia, a puta tonu he toto,
he wai.

35 A ko te tangata i kitea ai,
ko ia ano te kai whakaatu, e
pono ana ano tana whaka-
aturanga: a e mohio ana ano
ia he korero pono tana, he
mea ra kia whakapono ai
koutou.

36 I meatia hoki enei mea,
kia rite ai te karaipiture, E
kore tetahi iwi ona e whatiia.

37 A e mea ana ano tetahi
atu karaipiture, Ka titiro
ratou ki ta ratou i wero ai.

38 ¶ Muri iho i enei mea,
ka inoi a Hohepa o Arimatia
ki a Pirato kia tangohia e ia
te tinana o Ihu; he akonga
ia na Ihu, otiia he mea huna,
i te wehi ki nga Hurai: a
whakaae ana a Pirato. Na
ka haere ia, ka tango i te
tinana o Ihu.

39 I haere ano a Nikorima,
tera i haere ra i mua ki a
Ihu i te po, me te mau ano
i te maira, i te aroa, he mea
whakananu, kia kotahi pea
rau pauna.

40 Na ka tango raua i te
tinana o Ihu, takaia ana ki
nga kakahu rinena me nga
mea kakara, ko ta nga Hurai
ritenga hoki ia mo te tanu.

41 Na, he kāri kei te wahi i
ripekatia ai ia; a i roto i taua
kāri tetahi urupa hou, he mea

kahore ano i takotoria noatia e tetahi.
42 Na ka whakatakotoria a Ihu e raua ki reira, no te mea he *ra* takanga ia no nga Hurai; a e tata ana te urupa.

UPOKO 20.

Meri ki te rua. 3 *Pita raua ko Hoani.* 11 *Putanga ki a Meri;* 19 *ki ana akonga.* 24 *Ta Tamati.*

I TE *ra* tuatahi o te wiki ka haere a Meri Makarini ki te urupa i te atatu, i te mea e pouri ana ano, a ka kite i te kohatu kua tangohia atu i te urupa.
2 Na ka oma ia, ka haere ki a Haimona Pita raua ko tera akonga i aroha ai a Ihu, a ka mea ki a raua, Kua tangohia e ratou te Ariki i te urupa, a kahore matou e mohio ki te wahi i waiho ai ia e ratou.
3 ¶ Na ka puta atu a Pita, me taua akonga, ka haere ki te urupa.
4 A oma ngatahi ana raua; otiia i hohoro tera akonga i a Pita, a ko ia kua tae wawe ki te urupa.
5 Na, piko iho ana ia, ka kite i nga takai rinena e takoto ana; heoi kihai i tapoko ki roto.
6 Na ka haere mai ano a Haimona Pita, i muri i a ia, a, tona tomokanga ki te urupa, ka kite i nga takai rinena e takoto ana,
7 Me te tauera i takaia ai tona mātenga, kihai i takoto tahi me nga takai rinena, he mea whakakopa ia ki tetahi wahi i tahaki.
8 Katahi ka tomo tera akonga, i tae wawe mai nei ki te urupa, kite ana, whakapono ana.
9 Kiano hoki ratou i mohio noa ki te karaipiture, Kua takoto te tikanga kia ara ake ia i te hunga mate.
10 Na hoki ana ano nga akonga ki te kāinga.
11 ¶ Ko Meri ia, i tu tonu i waho o te urupa tangi ai: a, i a ia e tangi ana, ka piko iho ki te urupa,
12 Ka kite i nga anahera tokorua, he ma nga kakahu, e noho ana, ko tetahi ki te mātenga, ko tetahi ki nga waewae, i te wahi i takoto ai te tinana o Ihu.
13 A ka mea raua ki a ia, E tai, he aha tau e tangi? Ka mea ia ki a raua, Kua tangohia e ratou toku Ariki, a e kore ahau e mātau ki te wahi i whakatakotoria ai ia.
14 A, ka penei ana korero, ka tahuri whakamuri, ka kite i a Ihu e tu ana, otiia kihai i mohio ko Ihu ia.
15 Ka mea a Ihu ki a ia, E tai, he aha tau e tangi? ko wai tau e rapu? Hua noa ia ko te kai ngaki kāri, na, ko tana meatanga ki a ia, E mara, ki te mea kua mauria atu ia e koe, korerotia ki a au te wahi i whakatakotoria ai ia, a maku ia e tango atu.
16 Ka mea a Ihu ki a ia, E Meri. Ka tahuri atu tera, ka mea ki a ia, E Raponi; (ko te tikanga tenei, E te Kai whakaako.)
17 Ka mea a Ihu ki a ia, Kei pa ki a au; kiano hoki ahau

i kake noa ki toku Matua: engari haere ki oku teina, ka mea ki a ratou, ka kake ahau ki toku Matua, ki to koutou Matua; ki toku Atua, ki to koutou Atua.
18 Haere ana a Meri Makarini, korero ana ki nga akonga, kua kite ia i te Ariki, a kua korerotia e ia enei mea ki a ia.
19 ¶ I taua ra tuatahi ano o te wiki, i te ahiahi, i nga tatau e kati ana o te wahi i huihui ai nga akonga i te wehi i nga Hurai, ka haere mai a Ihu, ka tu i waenganui, a ka mea ki a ratou, *Kia tau* te rangimarie ki a koutou.
20 A ka puaki tenei kupu āna, ka whakakitea e ia ona ringa me tona kaokao ki a ratou. Na, hari tonu nga akonga, i to ratou kitenga i te Ariki.
21 Ka mea ano a Ihu ki a ratou, *Kia tau* te rangimarie ki a koutou: i tonoa mai ahau e te Matua, ka pera ano taku tono i a koutou.
22 Ka korerotia tenei, ka whakaha mai ia, a ka mea ki a ratou, Kia riro te Wairua Tapu i a koutou:
23 Ki te whakarerea noatia atu e koutou nga hara o etahi, ka whakarerea o ratou; a ki te whakamaua o etahi e koutou, ka mau ano.
24 ¶ Ko Tamati ia, ko tetahi o te tekau ma rua, tetahi o ona ingoa ko Ririmu, kahore i a ratou i te taenga mai o Ihu.
25 A, te meatanga a era akonga ki a ia, Kua kite matou i te Ariki; ka mea ia ki a ratou, Ki te kahore ahau e kite i te ngaunga a nga whao i ona ringa, e kuhu i toku matihao ki te ngaunga a nga whao, e kuhu hoki i toku ringa ki tona kaokao, e kore e whakaponohia e ahau.
26 ¶ A ka pahemo ano nga ra e waru, na, kei roto ano ana akonga, ratou ko Tamati: ka haere mai a Ihu i te mea e kati ana nga tatau, ka tu i waenganui, ka mea, *Kia tau* te rangimarie ki a koutou.
27 Katahi ia ka mea ki a Tamati, Torona mai tou matihao, kia kite hoki koe i oku ringa; torona mai hoki tou ringa, ka kuhu ki toku kaokao: aua e whakateka, engari me whakapono.
28 Na ka whakahokia e Tamati, ka mea ki a ia, E toku Ariki, e toku Atua.
29 Ka mea a Ihu ki a ia, No to kitenga i a au, i whakapono ai koe, e Tamati: ka koa te hunga kahore i kite, a kua whakapono.
30 ¶ He maha ano era atu tohu i oti i a Ihu, i te aroaro o ana akonga, kahore nei i tuhituhia ki tenei pukapuka:
31 Otiia kua tuhituhia enei, kia whakapono ai koutou ko Ihu te Karaiti, ko te Tama a te Atua; kia whiwhi ai hoki ki te oranga i runga i tona ingoa, ina whakapono.

UPOKO 21.

Putanga ano ki ana akonga.
15 *Tana ki a Pita.* 18 *Mo*

to Pita matenga. 20 *Mo Hoani.*

MURI iho i enei mea ka whakakite a Ihu i a ia ki nga akonga i te moana o Taipiria; ko tana whakakitenga tenei:
2 E noho tahi ana a Haimona Pita, a Tamati, ko Ririmu nei tona ingoa, a Natanahira o Kana o Kariri, nga *tama* a Heperi, tokorua atu ano o ana akonga.
3 Ka mea a Haimona Pita ki a ratou, Ka haere ahau ki te hao. Ka mea ratou ki a ia, Tatou tahi te haere. Haere ana ratou, a eke tonu atu ki runga ki te kaipuke; a i taua po kihai i mau tetahi mea.
4 Na ka puao te ata, ka tu a Ihu ki tatahi: otiia kihai nga akonga i mohio ko Ihu ia.
5 Na, ko te meatanga a Ihu ki a ratou, E tama ma, kahore a koutou kai? Ka whakahokia e ratou ki a ia, Kahore.
6 Ka mea ia ki a ratou, Makā te kupenga ki te taha matau o te kaipuke, a ka mau *etahi*. Na, ta ratou makanga atu, kihai i taea te kukume i te tini o nga ika.
7 Katahi ka mea te akonga i arohangia e Ihu ki a Pita, Ko te Ariki. A, te rongonga o Haimona Pita, ko te Ariki, ka whitikiria tona kakahu, (e tu kau ana hoki ia,) a rere ana ki te moana.
8 Ko era akonga ia, i hoe mai *i runga* i te poti; (kihai hoki i mamao atu i te whenua, me te mea e rua rau whatianga,) e kukume ana i te kupenga me nga ika.
9 A, to ratou uranga ki uta, ka kite i te kapura waro me nga ika e takoto ana i runga, me tetahi taro.
10 Ka mea a Ihu ki a ratou, Homai etahi o nga ika kua mau na i a koutou.
11 Na haere ana a Haimona Pita, a kumea ana e ia te kupenga ki uta, kī tonu i nga ika nunui, kotahi rau e rima tekau ma toru: a ahakoa tini, kihai i pakaru te kupenga.
12 Ka mea a Ihu ki a ratou, Haere mai ki te kai. Heoi kihai tetahi o nga akonga i maia ki te ui ki a ia, Ko wai koe? i mohio hoki ko te Ariki.
13 Na ka haere mai a Ihu, ka mau ki te taro, a homai ana e ia ki a ratou, me nga ika.
14 Ko te toru tenei o nga putanga o Ihu ki ana akonga, i muri i tona aranga ake i te hunga mate.
15 ¶ A, ka mutu ta ratou kai, ka mea a Ihu ki a Haimona Pita, E Haimona, *tama* a Hona, rahi atu ranei tou aroha ki a au i to enei? Ka mea tera ki a ia, Ae, e te Ariki; e mohio ana koe e aroha ana ahau ki a koe. Ka mea ia ki a ia, Whangainga aku reme.
16 Ka mea ano ia ki a ia, ko te rua o nga meatanga mai, E Haimona, *tama* a Hona, e aroha ana koe ki a au? Ka mea tera ki a ia, Ae, e te

Ariki; e mohio ana koe e
aroha ana ahau ki a koe. Ka
mea ia ki a ia, Whangainga
aku hipi.
17 Ka mea ia ki a ia, ko te
toru o nga meatanga, E Hai-
mona, *tama* a Hona, e aroha
ana koe ki a au? Ka pouri a
Pita no te mea ka toru ana
meatanga ki a ia, E aroha
ana koe ki a au? Ka mea
ano ki a ia, E te Ariki, e
mohio ana koe ki nga mea
katoa; e mohio ana koe e
aroha ana ahau ki a koe. Ka
mea a Ihu ki a ia, Whangai-
nga aku hipi.
18 He pono, he pono taku e
mea nei ki a koe, I tou tama-
rikitanga, i whitiki koe i a
koe, i haere ki tau wahi i pai
ai: ka koroheketia koe, ka
whakamarokia e koe ou ringa,
a he tangata kē māna koe e
whitiki, e kawe ki te wahi e
kore ai koe e pai.
19 I korerotia tenei e ia, hei
tohu mo te mate e whakako-
roria ai ia i te Atua. A ka
puaki tenei kupu āna, ka mea
ia ki a ia, Haere mai i muri i
a au.
20 A, te tahuritanga o Pita,
ka kite i te akonga i aroha ai
a Ihu e aru ana; tera hoki i
whakawhirinaki ki tona uma
i te hapa, a i mea, E te Ariki,
ko wai te kai tuku mou?
21 A, te kitenga o Pita i a
ia, ka mea ki a Ihu, E te
Ariki, e aha ra tenei?
22 Ka mea a Ihu ki a ia, Ki
te pai ahau kia noho tonu ia
kia tae mai ra ano ahau, hei
aha mau? haere mai koe i
muri i a au.
23 Heoi ka puta atu tenei
kupu ki nga hoa, e kore taua
akonga e mate: otiia kihai a
Ihu i mea ki a ia, E kore ia
e mate; engari, Ki te pai
ahau kia noho tonu ia kia tae
mai ra ano ahau, hei aha
mau?
24 ¶ Ko taua akonga tenei
e whakaatu nei i enei mea,
ko te kai tuhituhi hoki ia i
enei mea: a e mohio ana ano
matou e tika ana tana wha-
kaaturanga.
25 Na, tera atu ano tona
tini o nga mea i mea ai a Ihu,
me i tuhia katoatia, e mea
ana ahau, e kore te ao nei
ano e whai takotoranga mo
nga pukapuka e tuhia. Amine.

KO

NGA MAHI A NGA APOTORO.

UPOKO 1.

Ihu ki ana akonga. 6 Kakenga. 15 Te whakakapi mo Hura.

TO mua korero he mea tuhituhi naku, e Tiopira, mo
nga mea katoa i timata ai a
Ihu te mahi, te ako,
2 Taea noatia te ra i tangohia ake ai ia, i muri i tana
akoranga, ara i ta te Wairua
Tapu, ki nga apotoro i whiriwhiria e ia;
3 He maha hoki nga tohu i
whakakite ora ai ia i a ia ki
a ratou, i muri i tona matenga; e wha tekau ano nga
ra i kitea ai e ratou, i korerotia ai e ia nga mea o te
rangatiratanga o te Atua:
4 A ka huihui tahi ia me
ratou, ka mea ia kia kaua
ratou e haere atu i Hiruharama, engari kia taria te mea
i korerotia i mua e te Matua,
i rongo ra koutou ki a au:
5 I iriiri hoki a Hoani ki te
wai; ko koutou ia e kore e
maha ake nga ra ka iriiria ki
te Wairua Tapu.

6 ¶ A ka tamene mai ratou, ka
ui ki a ia, ka mea, E te Ariki,
ko te wa ianei tenei e whakahoki ai koe i te rangatiratanga ki a Iharaira?
7 Na, ko tana meatanga ki
a ratou, E kore e riro i a koutou te mohio ki nga wa ki
nga taima, kua waiho e te
Matua māna ake te tikanga.
8 Engari ka riro he kaha i
a koutou, ina haere mai te
Wairua Tapu ki runga ki a
koutou: a hei kai whakaatu
koutou moku ki Hiruharama,
ki Huria katoa, ki Hamaria
hoki, a tae noa ki te pito
whakamutunga o te ao.
9 Ano ka mutu tana korero
i enei mea, i a ratou ano e
titiro ana, ka tangohia atu
ia: a toremi atu i to ratou
tirohanga ki roto ki te kapua.
10 A i a ratou e titiro matatau atu ana ki te rangi, i a
ia e haere ana, na, tokorua
nga tāngata e tu ana i to
ratou taha, he ma nga kakahu;
11 E mea mai ana, E nga
tāngata o Kariri, he aha ta
koutou e tu e matakitaki atu
na ki te rangi? ko tena Ihu
kua tangohia atu na i a koutou ki te rangi, ka pera ano

tona haerenga mai me ia i tirohia atu na e koutou e haere ana ki te rangi.

12 ¶ Na hoki ana ratou ki Hiruharama i te maunga e karangatia nei ko Oriwa, he wahi tata ki Hiruharama, he haerenga hapati.
13 A ka tomo ratou, ka kake ki te ruma i runga, ki te wahi i noho ai a Pita, a Hemi, a Hoani, a Anaru, a Piripi, a Tamati, a Patoromu, a Matiu, a Hemi *tama* a Arapiu, a Haimona Heroti, a Hura *teina* o Hemi.
14 Enei katoa, kotahi tonu te whakaaro i u ai ki te inoi, ki te karakia, me nga wāhine, me to Ihu whaea me Meri, me ona tēina.

15 ¶ I aua ra ka whakatika a Pita i waenganui o nga akonga, ka mea, (na, te maha o nga ingoa ki te huihuia, kotahi rau e rua tekau,)
16 E hoa ma, e *oku* tēina, i tika ano kia whakaritea tenei karaipiture, ta te Wairua Tapu, i korerotia i mua e te mangai o Rawiri mo Hura, mo te kai arahi o nga kai hopu i a Ihu.
17 I huihuia tahitia hoki ia ki a tatou, i a ia ano tetahi wahi o tenei mahi.
18 Na hokoa ana e taua tangata tetahi wahi ki te utu o te kino; a taka tupou iho, koara pu i waenganui, pakaru katoa ki waho ona whekau.
19 I rangona ano e te hunga katoa e noho ana i Hiruharama; na reira taua wahi i huaina ai, ko Akerama, he *kupu* no to ratou reo mo tenei, Ko te kāinga o te toto.
20 Kua oti hoki te tuhituhi ki te pukapuka o nga waiata, Kia ururuatia tona nohoanga, kaua hoki tetahi e noho ki reira; a, kia riro tana mahi tirotiro i tetahi atu.
21 Na, ko te tikanga tenei, Ko nga tāngata i haere tahi nei tatou, i nga wa katoa i haereere mai ai, i haereere atu ai te Ariki, a Ihu i roto i a tatou,
22 Hei te iriiringa a Hoani timata ai, a tae noa ki te ra i tangohia ake ai ia i a tatou, me waiho tetahi o era hei hoa mo tatou ki te whakaatu i tona aranga mai.
23 A tokorua a ratou i whakarite ai, ko Hohepa i karangatia nei ko Pahapa, tetahi o ona ingoa ko Hutuha, raua ko Matiaha.
24 Na ka inoi ratou, ka mea, Ko koe, e te Ariki, te mohio ana ki nga ngakau o te katoa, mau e whakakite ko wai o tenei tokorua tau i whiriwhiri ai,
25 Kia riro i a ia tetahi wahi o tenei mahi minita, o te apotorotanga, i taka atu nei a Hura, he mea kia haere ai ia ki tona wahi.
26 Na ka hoatu e ratou o raua rota; a ka tau te rota ki a Matiaha; a uru ana ia ki nga Apotoro tekau ma tahi.

UPOKO 2.

Wairua Tapu. 4 *Reo ke.* 5 *Ta te mano.* 14 *Ta Pita.* 37 *Te iriiringa.* 41 *Te hahi.*

AKA taka mai te ra o te
Petekoha, e noho tahi
ana ratou katoa, kotahi ano
te whakaaro.
2 Na, puta whakarere mai
ana he harurutanga no te
rangi, ano he hau nui e keri
ana, a kī katoa te whare i
noho ai ratou.
3 Heoi puta mai ana ki a
ratou etahi arero he mea ma-
nganga, ano he ahi, a tau ana
ki runga ki tetahi, ki tetahi o
ratou.
4 Na, kī katoa ratou i te
Wairua Tapu, a ka timata te
korero, rere ke ana nga reo,
rite tonu ki ta te Wairua i
hoatu ai ki a ratou kia kore-
rotia.

5 ¶ A i Hiruharama e noho
ana etahi Hurai, he hunga
whakaaro, no nga iwi katoa i
raro o te rangi.
6 Na ka haere te rongo o
tenei, ka whakarapopoto te
mano, ka pororaru, no te mea
ka rangona e tera, e tera tona
reo e korerotia ana e ratou.
7 Na ka oho ratou katoa, ka
miharo, ka mea tetahi ki te-
tahi, Na, ehara ianei enei
katoa e korero nei i te hunga
no Kariri?
8 A na te aha tatou ka rongo
nei, ia tangata, ia tangata, i o
tatou reo o to tatou whanau-
tanga?
9 Te hunga o Patia, o Miria,
o Erama, nga mea e noho ana
i Mehopotamia, i Huria, i Ka-
parokia, i Ponoto, i Ahia,
10 I Perukia, i Pamapuria, i
Ihipa, i nga wahi o Ripia e
patata ana ki Hairini, me nga
manuhiri o Roma, nga Hurai,
nga porohiraiti,
11 Nga Kariti, nga Arapi, e
rongo ana tatou i a ratou e
whakapuaki ana i nga mahi
nui a te Atua, a no tatou ano
nga reo.
12 A miharo katoa ana ratou,
pohēhē ana, ka mea tetahi ki
tetahi, He aha tenei?
13 Ko etahi i whakamanu-
manu, i mea, E kī ana ratou
i te waina reka.

14 ¶ Otira ka whakatika a
Pita me te tekau ma tahi, ka
karanga ake, ka mea ki a ra-
tou, E nga tāngata o Huria,
koutou katoa e noho ana i
Hiruharama, kia mohio kou-
tou ki tenei, kia whai taringa
mai ki aku kupu:
15 Kahore hoki o enei hau-
rangi me ta koutou e wha-
kaaro nei, ko te toru hoki
tenei o nga haora o te ra.
16 Engari ko te mea tenei i
korerotia e Hoera poropiti;
17 A, tenei ake kei nga ra
whakamutunga, e ai ta te
Atua, ka ringihia e ahau toku
Wairua ki nga kikokiko ka-
toa: a e poropiti a koutou
tama, a koutou tamahine, e
kite ano a koutou taitamariki
i nga kitenga, a ka moemoea
o koutou kaumatua:
18 I aua ra ano ka ringihia
e ahau toku Wairua ki aku po-
nonga tāne, ki aku pononga
wahine, a ka poropiti ratou:
19 Ka hoatu ano e ahau nga
mea whakamiharo i te rangi
i runga, me nga tohu ki te
whenua i raro; he toto, he
kapura, he paoa pongere:

20 Ko te ra ka rere ke, ka pouri, ko te marama ka whakatoto, i te mea kiano i puta noa mai taua ra nui o te Ariki e rahi nei te rongo:

21 Na, ko reira ora ai te hunga katoa e karanga ana ki te ingoa o te Ariki.

22 E nga tāngata o Iharaira, kia rongo koutou ki enei kupu; Ko Ihu o Nahareta, he tangata i whakakitea nuitia e te Atua ki a koutou, i runga i nga merekara, i nga mea whakamiharo, i nga tohu i mea te Atua kia mahia e ia i waenganui o koutou, e mahara ana ano ra koutou:

23 Ko tenei tangata i tukua, he whakaaro i whakatakotoria, he mea hoki i mohiotia noatia ake e te Atua, tangohia ana e koutou, whakamatea iho, he mea titi e nga ringa kino;

24 Na te Atua ia i whakaara ake, nāna i wewete nga mamae o te mate: no te mea e kore ia e taea te pupuri e taua *mate*.

25 Ko ta Rawiri korero hoki tenei mona, Kua kite noa ake ahau i te Ariki i mua tonu i toku aroaro; kei toku matau nei ia; a e kore ahau e whakakorikoria:

26 Koia i koa ai toku ngakau, i whakamanamana ai hoki toku arero; i takoto tumanako ai ano oku kikokiko:

27 No te mea e kore e waiho e koe toku wairua i te po, e kore ano e tukua to Mea Tapu kia kite i te pirau.

28 Kua whakakitea e koe ki a au nga huarahi o te ora; purena tonu toku koa i tou aroaro.

29 E hoa ma, e *oku* tēina, e tika ana kia hangai te kupu ki a koutou mo te tupuna, mo Rawiri, kua mate ia, kua tanumia, kei a tatou ano tona urupa, a taea noatia tenei ra.

30 He poropiti ano ia, a i mahara ano kua oati te Atua i te oati ki a ia, ka whakaputaina ake a te Karaiti, he hua no tona hope, he mea hoki no te kikokiko, hei noho ki runga ki tona torona;

31 I kite wawe ia *i tenei*, a korerotia ana te aranga o te Karaiti, ara, tona wairua kihai i waiho i te reinga, kihai ano tona kikokiko i kite i te pirau.

32 Kua whakaarahia ake tenei Ihu e te Atua: ko matou katoa nga kai whakaatu.

33 Na ka oti nei ia te whakaikeike e te ringa matau o te Atua, a ka homai ki a ia e te Matua te Wairua Tapu i korerotia i mua, kua ringihia mai e ia tenei, e kite nei, e rongo nei koutou.

34 Kahore hoki a Rawiri i kake ki te rangi; heoi e mea ana ia, I mea te Ariki ki toku Ariki, Hei toku ringa matau koe noho ai,

35 Kia meinga ra ano e ahau ou hoa riri hei turanga waewae mou.

36 Mo reira ra kia mātau pu te whare katoa o Iharaira, kua meinga e te Atua hei Ariki, hei Karaiti, taua Ihu i ripekatia na e koutou.

37 ¶ To ratou rongonga ai, ka pawerawera o ratou ngakau, a ka mea ki a Pita ratou ko era atu apotoro, E hoa ma, e nga tuākana, me aha matou?

38 Na, ko te meatanga a Pita ki a ratou, Ripeneta, kia iriiria tena tangata, tena tangata o koutou i runga i te ingoa o Ihu Karaiti, hei murunga hara; a ka riro i a koutou te homaitanga o te Wairua Tapu.

39 Ki a koutou hoki, ki a koutou tamariki te kupu homai, ki te hunga katoa ano o tawhiti, ki nga mea e karanga ai te Ariki, to tatou Atua.

40 A he maha atu era kupu i korero ai, i kauwhau ai ia, i mea ai, Kia ora koutou i tenei whakatupuranga tutū.

41 ¶ Na, nga mea i tango hari i tana kupu, i iriiria, a tata tonu ki te toru o nga mano nga wairua i honoa mai i taua ra.

42 A u tonu ratou ki te ako a nga apotoro, ki te whakahoatanga, ki te whawhati taro, ki te inoi.

43 A tau ana te wehi ki nga wairua katoa; he maha hoki nga mea whakamiharo me nga tohu i meinga e nga apotoro.

44 I noho tahi ano te hunga whakapono katoa, i huihuia katoatia ano hoki a ratou mea;

45 A hokoa ana e ratou nga kāinga, me nga taonga, a tuwhaina ana ma te katoa, rite tonu ki te mate o tetahi, o tetahi.

46 Noho tonu ano hoki ratou i tenei ra, i tenei ra, i te temepara, kotahi tonu ano te ngakau, a whawhati taro ana i ia whare, i ia whare, kai ana i *a ratou* kai i runga i te koa, i te ngakau tapatahi;

47 E whakamoemiti ana ki te Atua, e paingia ana hoki e te iwi katoa. A honoa ana e te Ariki i nga ra katoa ki te hahi te hunga e whakaorangia ana.

UPOKO 3.

Te kopa. 11 Ta Pita kauwhau.

NA, e haere tahi ana a Pita raua ko Hoani ki te temepara i te haora inoi, i te iwa *o nga haora.*

2 Na ka kawea mai tetahi tangata, he kopa no te kōpū mai ano o tona whaea, he mea whakatakoto i nga ra katoa ki te kuwaha o te temepara i karangatia nei ko Ataahua, ki te tono mea māna i te hunga e tomo ana ki te temepara;

3 A, tona kitenga i a Pita raua ko Hoani meāke tomo ki te temepara, ka tono ia ki tetahi mea māna

4 Na ka titiro matatau a Pita raua ko Hoani ki a ia, a ka mea, Titiro mai ki a maua.

5 Na ka tatari ake ia ki a raua, hua noa, ka riro mai tetahi mea a raua māna.

6 Ano ra ko Pita, Kahore aku hiriwa, aku koura; na, taku nei, me hoatu tenei e ahau ki a koe: Whakatika i runga i te ingoa o Ihu Karaiti o Nahareta, haere.

7 Na, ko tana hopukanga i
tona ringa matau, kei te wha-
kaara: na, kaha tonu iho ona
waewae me nga pona.
8 Heoi, tona mokowhitinga
[illegible]na, haere ana, tomo
[illegible] ana me raua ki te teme-
para, haere ana, tupeke ana,
whakamoemiti ana ki te Atua.
9 A ka kite te iwi katoa i a
ia e haere ana, e whakamoe-
miti ana ki te Atua,
10 A ka mahara, ko ia ano
tera i noho ki *te tono* mea
māna ki te tatau Ataahua o
te temepara: na, ka ohorere
ratou, ka miharo ki taua mea
i pa ki a ia.

11 ¶ A, i te kopa i whaka-
orangia nei e pupuri ana i a
Pita raua ko Hoani, ka oma
mai te iwi katoa ki a ratou
ki te whakamahau i karanga-
tia nei ko ta Horomona, rahi
rawa te miharo.
12 A, te kitenga o Pita, ka
mea ki te iwi, E nga tāngata
o Iharaira, he aha ta koutou
e miharo ki tenei? he aha
hoki koutou ka titiro pu mai
ai ki a maua, me te mea he
mana no maua ake, he nga-
kau karakia ranei i meatia ai
tenei kia haere?
13 Na te Atua o Aperahama,
o Ihaka, o Hakopa, na te
Atua o o tatou mātua, i wha-
kakororia tana Tama, a Ihu;
ta koutou i tuku na, i whaka-
kahore na i te aroaro o Pirato,
i a ia ra i mea kia tukua ia
kia haere.
14 Heoi whakakahoretia ana
e koutou te Mea Tapu, te
Mea Tika, a inoia ana ko te
tangata kohuru kia tukua ki
a koutou;
15 A patua ana e koutou te
take o te ora; na kua whaka-
arahia nei ia e te Atua i te
hunga mate; a ko nga kai
whakaatu nei ano matou.
16 A na tona ingoa, na te
whakapono hoki ki tona ingoa
i whakakaha tenei tangata, e
kite nei, e mātau nei koutou;
ae, ko te whakapono ki a ia
te mea nāna i hoatu tenei tino
oranga ki a ia i te aroaro o
koutou katoa.
17 Na, e *oku* tēina, e mahara
ana ahau, na te kuare tena
mahi a koutou ko o koutou
rangatira.
18 Heoi, nga mea a te Atua
i whakakitea i mua e nga
mangai o ana poropiti katoa,
mo te Karaiti kia whakama-
maetia, kua rite enei i a ia.
19 Na, ripeneta ra koutou,
tahuri hoki, kia murua ai o
koutou hara, ina tae mai nga
wa o te tānga manawa i te
aroaro o te Ariki,
20 A ka tonoa e ia a Ihu
Karaiti, i kauwhautia nei ki
a koutou i mua:
21 Kua takoto nei te tikanga
kia noho ia ki te rangi, kia
tae mai ra ano nga wa o te
whakahokinga o nga mea
katoa, o ta te Atua, i korerotia
e nga mangai o ana poropiti
tapu katoa, o te timatanga ra
ano o te ao.
22 I mea ra hoki a Mohi ki
nga tupuna, Ma te Ariki, ma
to koutou Atua e whakaara
ake he poropiti mo koutou i
roto i o koutou tēina, he penei
ano me ahau te ahua; ko ia

ta koutou e whakarongo ai i nga mea katoa e mea ai ia ki a koutou.

23 A, nga wairua katoa e kore e whakarongo ki taua poropiti, ka whakamatea rawatia i roto i te iwi.

24 Na, nga poropiti katoa, o Hamuera iho ano, me o muri nei, te hunga katoa i korero, i poropititia ano enei ra e ratou.

25 Ko koutou nga tamariki a nga poropiti, o te kawenata hoki i whakatakotoria e te Atua ki o tatou tupuna, i a ia i mea ki a Aperahama, Ma tou uri ka manaakitia ai nga hapu katoa o te ao.

26 Ka oti nei tana Tama, a Ihu te whakaara e te Atua, ka mātua tonoa mai nei ia e ia ki a koutou, hei manaaki i a koutou, hei whakatahuri i tenei, i tenei i o koutou hara.

UPOKO 4.

Ka mau a Pita ma. 5 *E whakawakia ana.* 8 *Ta Pita.* 13 *Ta ratou.* 19 *Ta Pita-ma.* 23 *Ta te hahi.* 31 *Ta te Atua.* 32 *To ratou aroha.*

A I a raua e korero ana ki te iwi, ka whakaekea raua e nga tohunga, e te rangatira o te temepara, e nga Haruki,

2 I riri mo ta raua ako i te iwi, mo te kauwhautanga hoki i runga i a Ihu i te aranga i roto o te hunga mate.

3 Na ka pa o ratou ringa ki a raua, a ka meinga kia tiakina kia ao ra ano te ra; no te mea kua ahiahi noa ake.

4 Ahakoa ra he tokomaha i whakapono o te hunga i rongo i te kupu; te tokomaha o nga tāngata, me te mea e rima nga mano.

5 ¶ Na, i te aonga ake, ka huihui o ratou rangati[illegible]a kaumātua me nga karaipi, ki Hiruharama,

6 Ratou ko Anaha tino tohunga, ko Kaiapa, ko Hoani, ko Arehanera, me nga whanaunga katoa o te tohunga nui.

7 Ano ka whakaturia raua ki waenganui, ka uia, Tena koa te mana, te ingoa i meatia ai tenei e korua?

8 A kī tonu a Pita i te Wairua Tapu, ka mea ki a ratou, E nga rangatira o te iwi, e nga kaumātua o Iharaira,

9 Ki te uia maua aianei ki te mahi pai ki te tangata ngoikore, ki te peheatanga i whakaorangia ai ia;

10 Kia mohio koutou katoa, me te iwi katoa o Iharaira, na te ingoa o Ihu Karaiti o Nahareta i ripekatia na e koutou, i whakaarahia ake ano e te Atua i te hunga mate, nāna tenei i tu ora ai i to koutou aroaro.

11 Ko te kohatu tenei i whakakahoretia e koutou, e nga kai hanga, a kua meinga nei hei upoko mo te kokonga.

12 Kahore hoki he oranga i tetahi ake: kahore hoki he ingoa ke atu i raro o te rangi kua homai ki nga tāngata, e ora ai tatou.

13 ¶ Na ka kite ratou i te maia o Pita raua ko Hoani, a ka mātau ki a raua ehara i te

mea whakaako, a he hunga
ware, ka miharo ratou; ka
mahara hoki he hoa raua no
Ihu.
14 A ka kite i te tangata i
whakaorangia e tu tahi ana
ratou, kahore a ratou kupu
hei whakahoki.
15 Na ka tono ratou i a
raua kia haere ki waho o te
runanga, a ka korerorero ki
a ratou ano,
16 Ka mea, Me aha e tatou
enei tāngata? ka kite katoa
hoki te hunga e noho ana i
Hiruharama, he merekara
ingoa nui kua meinga nei e
raua; e kore ano e ahei te
whakorekore e tatou.
17 Otiia kaua e tukua kia
horapa atu ki roto ki te iwi;
engari kia kaha ta tatou whakawehi
i a raua, kia kaua e
korerotia tenei ingoa ki tetahi
tangata, i nga wa e takoto
ake nei.
18 A karangatia ana raua e
ratou, ka mea ki a raua, Kia
kaua rawa e korero, kia kaua
e whakaako i runga i te ingoa
o Ihu.
19 Na, ko te whakahokinga
a Pita raua ko Hoani ki a
ratou, ka mea, Whakaaroa e
koutou, ka tika ranei ki te
aroaro o te Atua ko koutou
kia whakarangona, a kaua te
Atua?
20 E kore hoki e ahei kia
kaua e korerotia e maua nga
mea i kite ai, i rongo ai matou.
21 Heoi whakawehi ana ano
ratou ki a raua, a tukua ana
kia haere, kihai hoki i kitea
te mea e whiua ai raua, *i wehi
hoki* i te iwi: i whakakororia
katoa hoki i te Atua mo taua
mea i meatia.
22 No te mea kua wha tekau
ke nga tau o te tangata i
meinga nei ki a ia tenei merekara
whakaora.

23 ¶ A, ka oti raua te tuku,
ka haere ki o raua hoa, a korerotia
katoatia ana nga mea i
korero ai nga tohunga nui me
nga kaumātua ki a raua.
24 A, to ratou rongonga ai,
ka karanga tahi ratou ki te
Atua, ka mea, E te Ariki, ko
koe te Atua i hangā ai te
rangi me te whenua, te moana,
me o reira mea katoa:
25 Nau te kupu *i korerotia* e
te mangai o to pononga, o
Rawiri, He aha ka naua ai
nga tauiwi, ka whakaaro
horihori ai te iwi?
26 I whakatika nga kingi o
te whenua, i huihui ngatahi
nga rangatira ki te whawhai
ki te Ariki raua ko tana
Karaiti.
27 He pono nei hoki te huihuinga
o Herora, o Ponotio
Pirato, o nga tauiwi, ratou
ko te iwi o Iharaira, ki to
Tama tapu, ki a Ihu i whakawahia
e koe,
28 Ki te mea i ta tou ringa,
i ta tou whakaaro i whakatakoto
ai i mua kia meatia.
29 Na, titiro iho, e te Ariki,
aianei ki ā ratou kupu whakawehi:
a tukua ki o pononga
kia tino maia te korero i to
kupu,
30 Whakamarokia mai tou
ringa ki te whakaora; a kia
meatia nga tohu me nga mea

whakamiharo, i runga i te
ingoa o to Tama tapu, o
Ihu.

31 ¶ Te mutunga o ta ratou
inoi, ka ngaueue te wahi i
whakamine ai ratou; a kī
katoa ana ratou i te Wairua
Tapu, na, maia noa iho ratou
ki te korero i te kupu a te
Atua.
32 Kotahi ano ngakau, ko-
tahi ano wairua o te mano
o te hunga whakapono: kihai
ano tetahi i mea, māna ake
tetahi o ana taonga; heoi he
mea huihui noa iho a ratou
mea katoa.
33 A nui atu te kaha i wha-
kapuakina ai e nga apotoro te
aranga o te Ariki, o Ihu; he
nui ano te aroha noa i runga
i a ratou katoa.
34 Kahore hoki tetahi o ratou
i rawakore: ko te hunga hoki
he kāinga, he whare o ratou,
hokona ana e ratou, a mauria
mai ana nga utu o nga mea i
hokoa,
35 A whakatakotoria ana ki
nga waewae o nga apotoro:
na ka tuwhaina ma ia ta-
ngata, ma ia tangata, he mea
whakarite ki te mate o tetahi,
o tetahi.
36 A ko Hohi i huaina e
nga apotoro ko Panapa, (ko
te tikanga tenei ina whaka-
maoritia, Ko te tama a te
whakamarietanga,) he Riwa-
iti, ko Kaiperu tona kāinga,
37 He wahi whenua tona, na
hokoa ana, a mauria mai ana
nga moni, whakatakotoria ana
ki nga waewae o nga apo-
toro.

UPOKO 5.

Anania ma—korero teka. 17
Ka mau nga apotoro. 19
Ta te anahera: 21 *Ta
ratou.* 22 *Nga katipa.* 27
Kei te runanga. 29 *Ta
Pita ma.* 33 *Ka waiho i
ta Kamariere.*

NA ka hokona he kāinga e
tetahi tangata, ko Anania
te ingoa, raua ko tana wahine,
ko Hapaira;
2 A wehea ketia atu ana e
ia tetahi wahi o te utu, me te
mohio ano tana wahine, ka
mauria mai tetahi wahi, a
whakatakotoria ana ki nga
waewae o nga apotoro.
3 Na, ko te meatanga a Pita,
E Anania, na te aha i wha-
kakiia ai tou ngakau e Hatana
kia teka koe ki te Wairua
Tapu, a kia wehea atu te-
tahi wahi o te utu o te
whenua?
4 He teka ianei nou ake i te
mea kahore ano i riro, a ka
oti te hoko, i a koe ano te
tikanga mo te pehea, mo te
pehea? na te aha tenei mea
i whakaaroa ai i roto i tou
ngakau? kihai koe i teka ki
te tangata, engari ki te Atua.
5 A, te rongonga o Anania i
enei kupu, hinga ana, mate
rawa: a he nui te wehi i tau
ki te hunga katoa i rongo i
enei mea.
6 Na ka whakatika nga tai-
tamariki, takai ana i a ia,
maua atu ana ki waho, tanu-
mia ana.

7 ¶ A ka tata te takiwa ki
te toru o nga haora, ka tomo

mai tana wahine, kihai i mo-
hio ki taua meatanga.
8 Na, ko te meatanga a Pita
ki a ia, Korero mai ki a au,
ko nga utu tera i hokoa ai e
korua te whenua? Ka mea
mai ia, Ae, ko ia tena.
9 Ka mea a Pita ki a ia, He
aha korua i ngakau tahi ai ki
te whakamatautau i te Wairua
o te Ariki? Nana, kei te ku-
waha nga waewae o te hunga
i tanumia ai to tāne, a ma
ratou koe e kawe ki waho.
10 Na hinga tonu iho ia ki
ona waewae, mate rawa: a,
te haerenga mai o nga taita-
mariki, rokohanga mai kua
mate, na kawea ana ki waho,
tanumia ana ki te taha o tana
tāne.
11 A nui atu te wehi o te
hahi katoa, o te hunga katoa
ano i rangona ai enei mea.

12 ¶ A no nga apotoro nga
ringa i meinga ai nga tohu
maha, me nga mea whaka-
miharo, i roto i te iwi; (a i
noho ratou katoa ki te wha-
kamahau a Horomona, kotahi
ano te ngakau.
13 Kihai hoki tetahi o era
atu i maia te uru ki a ratou: a
whakanuia ana ratou e te iwi.
14 A nui atu te hunga wha-
kapono i honoa ki te Ariki,
tona tini o te tāne, o te wā-
hine.)
15 I mauria atu ano e ratou
nga turoro ki nga ara, he mea
whakatakoto ki nga moenga,
ki nga whariki, kia taumaru-
maru iho ai ko te atarangi
kau o Pita ki tetahi o ratou,
i a ia e haere ana.
16 A he tokomaha i huihui
mai ki Hiruharama i nga pa
o tetahi taha, o tetahi taha,
me te mau mai ano i nga
turoro, i te hunga ano e wha-
katoia ana e nga wairua poke:
a whakaorangia katoatia ana
ratou.

17 ¶ Me i reira ka whakatika
te tohunga nui, ratou ko ona
hoa katoa, (te titorehanga ki
nga Haruki,) kī tonu i te riri,
18 Ka pa o ratou ringa ki
nga apotoro, a makā ana e
ratou ki te whare herehere
nui.
19 Otira na tetahi anahera
a te Ariki i uaki nga tatau o
te whare herehere i te po;
arahina ana ratou e ia ki
waho, ka mea ia,
20 Haere, e tu i roto i te
temepara, ka korero ki te iwi
i nga kupu katoa o tenei ora.
21 A, to ratou rongonga ai,
tomo ana ki te temepara i te
atatu, ako ana. Na, te hae-
renga mai o te tohunga nui,
ratou ko ona hoa, huihuia ana
e ratou te runanga me nga
kaumātua katoa o nga tama
a Iharaira, ka tono tangata
ki te whare herehere hei tiki
i a ratou.
22 A, te taenga atu o nga
katipa, kihai ratou i kitea i
roto i te whare herehere, na,
ka hoki atu, ka korero,
23 Ka mea, Rokohina atu e
matou e tutaki ana ano te
whare herehere, u tonu, me
nga kai tiaki e tu ana i waho
o nga tatau: te whakapuare-
tanga, kahore kau i kitea
tetahi i roto.

24 Ano ka rongo te tohunga, ratou ko te rangatira o te temepara, ko nga tohunga nui, ki enei kupu, ka pororaru, he aha ranei te tukunga iho o tena mea.

25 ¶ Na, ko te haerenga mai o tetahi, ka korero ki a ratou, ka mea, Na, te hunga i makā ra e koutou ki te whare herehere, e tu mai ra i te temepara, e ako ana i te iwi.

26 Katahi ka haere te rangatira, ratou ko nga katipa, a arahina mai ana ratou, he mea ata hanga: i wehi hoki i te iwi, kei akina ki te kohatu.

27 A ka oti ratou te arahi mai, ka whakaturia ki roto ki te runanga: na ka ui te tohunga nui ki a ratou,

28 Ka mea Kihai koia matou i ata whakatupato i a koutou kia kaua e ako i runga i tenei ingoa? na kua kī nei Hiruharama i ta koutou ako, a e mea ana koutou kia whakairia nga toto o tenei tangata ki a matou.

29 Na, ko te whakahokinga a Pita, ratou ko nga apotoro, ka mea, Erangi te whakarongo ki te Atua, kaua ki te tangata.

30 Na te Atua o o tatou tūpuna i whakaara ake a Ihu, kua whakamatea na e koutou, he mea whakairi ki te rakau.

31 Kua oti tenei te whakanoho ki runga e te ringa matau o te Atua, hei Pirinihia, hei Kai whakaora, hei homai i te ripeneta, i te murunga hara ki a Iharaira.

32 A ko matou ana kai whakaatu i enei mea; ko te Wairua Tapu ano i homai e te Atua ki te hunga e rongo ana ki a ia.

33 ¶ A, to ratou rongonga ai, mamae pu ratou, a ka runanga kia whakamatea ratou.

34 Na ka whakatika tetahi o nga Parihi i roto i te runanga, ko Kamariere te ingoa, he kai whakaako i te ture, he tangata e whakanuia ana e te iwi katoa, ka mea, kia nekehia atu nga apotoro ki waho tetahi wahi;

35 Na, ko tana meatanga ki a ratou, E nga tāngata o Iharaira, kia tupato ki ta koutou e mea ai ki enei tāngata.

36 I mua hoki i enei ra ka whakatika a Teura, me te ki ano, ko ia tetahi *tangata nui;* a tata tonu ki te wha o nga rau te tokomaha o nga tāngata i huihui ki a ia: na, marū iho ia; whakamararatia ake hoki te hunga katoa i rongo ki a ia, kore ake.

37 A, muri iho i taua tangata, ka whakatika a Hura o Kariri i nga ra o te tuhituhinga, a he tini te tangata i kumea ki te whai i a ia; ngaro iho ano ia; marara ake te hunga katoa i rongo ki a ia.

38 Na, ko taku kupu tenei ki a koutou, Kāti te mea ki enei tāngata, waiho; ki te mea hoki na te tangata tenei whakaaro, tenei mahi, tera e kahore noa iho:

39 Tena, na te Atua, e kore rawa e taea te whakakahore e koutou; kei kitea pea e whawhai ana koutou ki te Atua.

40 A rongo rawa ratou ki a ia: na ka karanga i nga apotoro, ka whiu, ka whakatupato, kia kaua e korero i runga i te ingoa o Ihu, a tukua ana kia haere.

41 Heoi haere hari atu ana ratou i te aroaro o te runanga, no te mea i paingia ratou kia whaikinotia mo tona ingoa.

42 A i tenei ra, i tenei ra, hore rawa kia mutu ta ratou ako, ta ratou kauwhau i a Ihu Karaiti, i roto i te temepara, i tenei whare, i tenei whare.

UPOKO 6.

Nga rikona mo nga rawakore. 8 *Tepene.* 11 *Ka whakawakia.*

NA, i aua ra, i te mea ka tokomaha haere nga akonga, ka amuamu nga Hurai whaka-Kariki ki nga Hiperu, no te mea i hapa a ratou pouaru i nga mea i tuwhaina i tenei ra, i tenei ra.

2 Katahi ka karangatia e te tekau ma rua te mano o nga akonga, ka mea E kore e pai kia whakarerea e matou te kupu a te Atua, a ko te mahi tepu ma matou.

3 Na tirohia iho, e nga têina, i roto i a koutou kia tokowhitu nga tāngata e korerotia paitia ana, e kī ana i te Wairua Tapu, i te mahara, a ma matou ratou e whakatu ki tenei mahi.

4 Ko matou ia ka u tonu ki te inoi, ki te mahi i te kupu.

5 A pai katoa te mano ki taua korero: na, whiriwhiria ana e ratou a Tepene, he tangata e kī ana i te whakapono, i te Wairua Tapu, ratou ko Piripi, ko Porokoru, ko Nikanora, ko Timona, ko Paramena, ko Nikora, he porohiraiti no Anatioka:

6 Na whakaturia ana ratou ki te aroaro o nga apotoro: ka inoi era, ka whakapa i nga ringa ki a ratou.

7 ¶ Heoi tupu ana te kupu a te Atua; tino nui haere ana te tokomaha o nga akonga i Hiruharama; a he tokomaha rawa nga tohunga i tahuri mai ki te whakapono.

8 ¶ A kī tonu a Tepene i te whakapono, i te kaha, he nui hoki nga merekara me nga tohu i meatia e ia i roto i te iwi.

9 Na ka whakatika etahi o te whakaminenga e karangatia nei, no nga Riperetini, me etahi o nga tāngata o Hairini, o Arehanaria, o te hunga hoki o Kirikia, o Ahia, totohe ai ki a Tepene.

10 A kihai i tau i a ratou te whakatae ki te mohio, ki te wairua i korero ai ia.

11 Na ka whakaki ratou i etahi tangata hei mea, I rongo matou i a ia e korero kohukohu ana mo Mohi, mo te Atua ano hoki.

12 A whakaohokia ana e ratou te iwi, nga kaumatua, me nga karaipi, na, whakaekea ana ia e ratou, hopukia ana, kawea ana ki te runanga.

13 A whakaturia ana e ratou etahi kai whakapae teka hei mea, Kahore e mutu te korero a tenei tangata i nga kupu

kohukohu mo tenei kāinga tapu, mo te ture:
14 I rongo hoki matou ki a ia e mea ana, Ma tenei Ihu o Nahareta e pākaru te kāinga nei, e whakaputa ke nga ritenga i homai e Mohi ki a tatou.
15 A ka titiro pu ki a ia te hunga katoa e noho ana i te runanga, ka kite i tona mata, ano he mata anahera.

UPOKO 7.

Ta Tepene korero whakapapa. He whakahaere i ta te Atua, i ta ratou ko o ratou tupuna; 52 *I ta ratou ki a Ihu.* 54 *Ka riri.* 59 *Tona matenga.*

KATAHI ka mea te tohunga nui, He pono ranei enei mea?
2 Na, ko tana meatanga, E hoa ma, e *oku* tuākana, e *aku* mātua, whakarongo; I puta te Atua o te kororia ki to tatou matua, ki a Aperahama, i a ia i Mehopotamia, i te mea kiano i noho noa ki Karana,
3 I mea ki a ia, Haere atu i tou whenua, i ou whanaunga, a haere mai ki te whenua e whakakitea e ahau ki a koe.
4 Na, ko tona haerenga mai i te whenua o nga Karari, noho ana ki Karana: a, te matenga o tona pāpā, ka whakahekea mai ia ki tenei whenua e noho nei koutou.
5 A kihai i homai tetahi kāinga mona i konei, kahore noa iho he turanga waewae: heoi i mea mai ia, e homai a konei hei kāinga mona, mo tona whanau ano i muri i a ia, i te mea kahore ano ana tamariki.
6 I penei ano te korero a te Atua, e noho manene tana whanau ki te whenua ke: ka meinga hoki hei pononga, a e wha rau nga tau e tukinotia ai.
7 Na, te iwi e meinga ai ratou hei pononga, ka whakawakia e ahau, e ai ta te Atua: muri iho i tenei ka puta mai ratou, a ka karakia i tenei wahi ki a au.
8 A i homai ano e ia ki a ia te kawenata o te kotinga: a whanau ake tana tama ko Ihaka, a i te tuawaru o nga ra ka kotia; a na Ihaka a Hakopa; na Hakopa hoki nga tūpuna kotahi tekau ma rua.
9 Na ka hae nga tūpuna, a hokoa ana a Hohepa ki Ihipa: otira i a ia te Atua;
10 Nāna ia i whakaora i ona matenga katoa, a homai ana ki a ia he pai, he matauranga i te aroaro o Parao kingi o Ihipa; a meinga ana e tera hei kawana mo Ihipa, mo tona whare katoa.
11 Na, ko te putanga o te mate kai ki te whenua katoa o Ihipa, o Kanaana, he nui te mate: kihai rawa i kitea he oranga e o tatou mātua.
12 Ano ka rongo a Hakopa, e whai witi ana a Ihipa, ka mātua tonoa e ia o tatou mātua.
13 A i te rua *o nga haerenga* ka whakaaturia a Hohepa ki ona tuākana; a ka kitea e Parao te iwi o Hohepa.
14 Na ka tono tangata a Hohepa ki te tiki i tona pāpā, i a Hakopa, me ona huānga katoa, e whitu tekau ma rima nga wairua.

15 Na ka heke a Hakopa ki Ihipa, a ka mate, a ia, me o tatou mātua.

16 Ka kawea ratou ki Hikeme, ka whakatakotoria ki te urupa i hokoa e Aperahama, he mea hoko ki te moni i nga tama a Emora *papā* o Hikeme.

17 Ano ka tata te wa mo te mea i korerotia i mua, i oatitia e te Atua ki a Aperahama, ka tupu te iwi, ka tini haere ki Ihipa,

18 A whakatika noa tetahi atu kingi kihai nei i mohio ki a Hohepa.

19 Tinihangatia ana e tenei to tatou iwi, whakatupuria kinotia ana o tatou matua, meinga ana kia makā atu a ratou tamariki kei ora.

20 I taua wa ka whanau a Mohi, he mea ataahua ki te Atua, e toru nga marama i whangainga ai ia i roto i te whare o tona pāpā.

21 A ka oti ia te maka atu, ka tangohia ake e te tamahine a Parao, a atawhaitia ana hei tamaiti māna.

22 Na ka whakaakona a Mohi ki nga whakaaro mohio katoa o nga Ihipi, kaha rawa te kupu, te mahi.

23 A, ka tino wha tekau ona tau, ka mea a roto o tona ngakau, kia kite ia i ona tuākana, i nga tama a Iharaira.

24 A, ka kite ia i tetahi e whakatupuria kinotia ana, ka awhinatia e ia, a rapua ana e ia he utu mo te mea i tukinotia, patua iho e ia te Ihipi.

25 Hua noa e mohio ona tuākana, nona te ringa e homai ai e te Atua te whakaoranga mo ratou: heoi kihai ratou i mohio.

26 Na, i te aonga ake, ka puta ano ia ki etahi e whawhai ana ki a raua, ka tohe kia houhia ta raua rongo, ka mea, E hoa ma, he teina he tuakana korua; he aha tetahi ka kino ai ki tetahi?

27 Heoi turakina atu ana ia e te tangata nana te hē ki tona hoa; i mea ia, Na wai koe i mea hei rangatira hei kai whakarite whakawa mo maua?

28 E mea ana koe ki te whakamate i a au, me koe i whakamate i te Ihipi inanahi?

29 Na ka oma a Mohi i taua korero, a noho manene ana i te whenua o Miriana; a whanau ana ki reira ana tama tokorua.

30 A, ka tino rite nga tekau e wha o nga tau, ka puta ki a ia i te koraha o maunga Hinai tetahi anahera a te Ariki, i roto i te mura ahi i te rakau.

31 A, te tirohanga a Mohi, ka miharo ki taua kitenga: a i a ia e whakatata ana ki te matakitaki, ka puaki te reo o te Ariki ki a ia,

32 Ko ahau te Atua o ou mātua, te Atua o Aperahama, te Atua o Ihaka, te Atua o Hakopa. Heoi wiri noa a Mohi, kihai i ngoto te titiro atu.

33 Na, ko te kianga a te Ariki ki a ia, Wetekia nga hu o ou waewae: he whenua tapu hoki te wahi e tu na koe.

34 Kua kite ahau, kua kite

ahau i te matenga o taku iwi i Ihipa, kua rongo hoki i to ratou auetanga, a kua heke iho nei ki te whakaora i a ratou. Na, haere mai, me tono koe e ahau ki Ihipa.

35 Ko taua Mohi i whakakahoretia ra e ratou, i mea ra ratou, Na wai koe i mea hei rangatira hei kai whakarite whakawa? ko ia ano i tonoa e te Atua hei rangatira, hei kai whakaora, he mea ki mai na te anahera i puta ki a ia i roto i te rakau.

36 Nāna ratou i arahi mai ki waho, i muri iho i tana mahinga i nga mea whakamiharo i nga tohu ki te whenua o Ihipa, ki te moana Whero, ki te koraha, i nga tau e wha tekau.

37 Ko taua Mohi ano tenei nāna nei i mea ki nga tama a Iharaira, Ma te Ariki, ma to koutou Atua e whakaara ake he poropiti mo koutou, i roto i o koutou tēina, he penei ano me ahau; ko ia ta koutou e rongo ai.

38 Ko ta te hahi tangata tenei i te koraha, ko te hoa o te anahera i korero ki a ia i maunga Hinai, o o tatou mātua ano hoki: i riro mai ano i a ia nga ture ora kia homai ki a tatou:

39 Kihai nei o tatou mātua i pai ki te whakarongo ki a ia, heoi peia ana ia e ratou, a hoki ana o ratou ngakau ki Ihipa,

40 A mea ana ratou ki a Arona, Hangā ma tatou etahi atua hei haere i mua i a tatou: ko tenei Mohi hoki i arahina mai ai tatou i te whenua o Ihipa, kahore tatou e mātau i ahatia ranei.

41 Heoi hangā ana e ratou he kuao kau i aua ra, a tapaea ana he patunga tapu ma taua whakapakoko, a koa ana o ratou ngakau ki nga mahi a o ratou ringa.

42 Na ka tahuri te Atua, ka tukua ratou kia karakia ki te ope o te rangi: kia pera me *te mea* i tuhia ki te pukapuka a nga poropiti, E te whare o Iharaira, i homai koia e koutou ki a au nga patunga tapu me nga whakahere, i nga tau e wha tekau i te koraha?

43 Na kua mau koutou ki te tapenakara o Moroka, ki te whetu o to koutou atua, o Remapana, ki nga whakapakoko i hangā e koutou hei koropikonga atu; na, maku koutou e kawe atu ki ko atu i Papurona.

44 I o tatou tūpuna te tapenakara o te whakaaturanga i te koraha, tana hoki i whakarite ai, i mea ai ki a Mohi kia hangā e ia, kia rite ki te ahua i kite ai ia.

45 A, te rironga mai i o tatou tūpuna, na mauria mai ana e ratou ko Hohua ki te whenua o nga tauiwi i peia nei e te Atua i te aroaro o o tatou tūpuna, a taea noatia nga ra i a Rawiri;

46 Na, i paingia tera e te Atua, a ka mea ia kia kitea tetahi tapenakara mo te Atua o Hakopa.

47 Na Horomona ia i hanga he whare mona.

48 He ahakoa e kore a te

Runga rawa e noho ki nga whare i hangā e te ringa, ko ta te poropiti hoki tena i mea ai,
49 Ko te rangi toku torona, ko te whenua toku turanga waewae: he whare pehea ta koutou e hanga ai moku? e ai ta te Ariki: a ko tehea te wahi e okioki ai ahau?
50 Ehara koia i toku ringa nana enei mea katoa i hanga?

51 ¶ E te hunga kakī maro, kahore nei i kotia te ngakau, te taringa, tutū tonu koutou ki te Wairua Tapu: rite tonu ta koutou ki ta o koutou tūpuna.
52 Ko tehea o nga poropiti kihai i whakatupuria kinotia e o koutou mātua? a marū iho i a ratou te hunga i poropititia ai te haerenga mai o te Tika: ko koutou nei ona kai tuku, ona kai whakamate:
53 Kua riro ano i a koutou te ture, he mea whakatakoto mai na nga anahera, heoi kihai i mau i a koutou.

54 ¶ A, to ratou rongonga i enei mea, mamae pu o ratou ngakau, tetea noa iho nga niho ki a ia.
55 Otiia kī tonu ia i te Wairua Tapu, a titiro pu ana ki te rangi, ka kite i te kororia o te Atua, me Ihu e tu ana ki te ringa matau o te Atua;
56 Na, ko tana kianga atu, Nana, ka kite ahau i nga rangi e tuwhera ana, me te Tama a te tangata e tu ana i te ringa matau o te Atua.
57 Na, nui atu to ratou reo ki te hamama, purua ana o ratou taringa, tahi tonu te amohanga mai ki a ia,
58 Makā ana e ratou ki waho o te pa, akina iho ki te kamaka: i whakatakotoria ano e nga kai whakaatu o ratou kakahu ki nga waewae o tetahi taitamariki, ko Haora te ingoa.
59 Heoi akina ana a Tepene ki te kamaka e ratou, i a ia e karanga ana, e mea ana, E te Ariki, e Ihu, tena toku wairua ki a koe.
60 Na tukua ana e ia nga turi, a nui atu tona reo ki te karanga, E te Ariki, aua tenei hara e whakairia ki a ratou. A, tana korerotanga i tenei, ka moe.

UPOKO 8.

Piripi ki Hamaria. 14 *A Pita-ma ka ungā ki reira.* 18 *Haimona Makutu.* 26 *Unaka o Etiopia.*

A I reira a Haora e whakaae ana ki tona matenga. Na, he nui te whakatoinga o te hahi i Hiruharama i taua wa: a marara katoa ratou, puta noa i nga wahi o Huria, o Hamaria; kahore ia nga apotoro.
2 A na te hunga whakaaro a Tepene i kawe *i tanu,* he nui hoki te tangihanga i tangihia ai ia e ratou.
3 Ko Haora ia, raru ana i a ia te hahi, tomo ana ki tenei whare, ki tenei whare, toia ana nga tāne nga wāhine, a hoatu ana ki roto ki te whare herehere.

4 ¶ Na, nga mea i marara

atu, haere noa atu ana me te kauwhau i te kupu.

5 I haere ano a Piripi ki te pa o Hamaria, a kauwhau ana i a te Karaiti ki a ratou.

6 Na, kotahi ano te ngakau o nga tāngata ki te whakarongo ki nga mea i korero ai a Piripi, i a ratou e rongo ana, e kite ana, i nga merekara i mea ai ia.

7 I puta mai hoki nga wairua poke i roto i te tini e nohoia ana, he nui hoki te reo ki te karanga: he tokomaha ano nga pararutiki, nga kopa, i whakaorangia.

8 A nui atu te hari o taua pa.

9 ¶ Na, ko tetahi tangata, ko Haimona te ingoa, no mua nei tana mahi makutu i roto i taua pa, e ki ana he tangata nui ia, a miharo noa te iwi o Hamaria.

10 A i whakarongo katoa ki a ia te iti, te rahi, i mea, Ko te kaha nui o te Atua tenei tangata.

11 I whakarongo ai ratou ki a ia, kua roa ke hoki to ratou miharotanga ki ana mahi makutu.

12 Ano ka whakapono ratou ki a Piripi e kauwhau ana i nga mea o te rangatiratanga o te Atua, o te ingoa hoki o Ihu Karaiti, ka iriiria ratou, nga tāne, nga wāhine.

13 Me Haimona ano, i whakapono ano ia, i iriiria, a u ana ki a Piripi; a, tona kitenga i nga merekara, i nga tohu nunui i meinga, ka miharo.

14 ¶ A ka rongo nga apotoro i Hiruharama, ko Hamaria kua tango i te kupu a te Atua, ka tonoa ki a ratou a Pita raua ko Hoani.

15 To raua taenga atu, ka inoi mo ratou kia riro te Wairua Tapu i a ratou:

16 (Kahore hoki ia i tau noa ki tetahi o ratou: i iriiria kautia i runga i te ingoa o te Ariki, o Ihu.)

17 Me i reira ka whakapakia nga ringa ki a ratou, a ka riro mai te Wairua Tapu.

18 ¶ A, te kitenga o Haimona, na te pānga o nga ringa o nga apotoro i hoatu ai te Wairua Tapu, ka mauria mai he moni ki a ratou,

19 Ka mea ia, Homai hoki ki a au tenei mana, kia riro ai te Wairua Tapu i te tangata e whakapakia e oku ringa.

20 Na, ko te meatanga a Pita ki a ia, Kia pirau ngatahi korua ko to moni, ina koe ka mea, ma te moni ka whiwhi ai ki nga mea e homai ana e te Atua.

21 Kahore he wahi mou, kahore he taunga mou ki tenei mea: kahore hoki i tika tou ngakau i te aroaro o te Atua.

22 Na ripenetatia tenei kino au, inoi ki te Atua, me kore e murua te whakaaro o tou ngakau.

23 Kua kite hoki ahau i a koe, kei te au kawa, kei te here o te kino.

24 Na, ko te whakahokinga a Haimona, ka mea, Ma korua e inoi moku ki te Ariki, kei pa ki a au tetahi o nga mea kua korerotia na e korua.

25 ¶ A ka mutu ta raua whakaatu, ta raua kauwhau i te kupu a te Ariki, ka hoki ki Hiruharama, a he maha nga kāinga o nga Hamari i kauwhautia ai e raua te rongo pai.

26 ¶ Na ka ki tetahi anahera a te Ariki ki a Piripi, ka mea, Whakatika, haere ki te tonga, ki te ara e maro ana i Hiruharama ki Kaha; he wahi koraha tena.
27 Whakatika ana ia, haere ana: na, ko tetahi tangata o Etiopia, he unaka, he tangata nui na Kanarahi kuini o nga Etiopia, ko te kai tiaki ia o ona taonga katoa, i haere ki Hiruharama, ki te karakia,
28 A e hoki ana, e noho ana i runga i tona hariata, me te korero i a Ihaia poropiti.
29 Na, ko te meatanga a te Wairua ki a Piripi, Haere, awhitia atu ki te hariata ra.
30 Heoi oma atu ana a Piripi, a, ka rongo ki a ia e korero ana i a Ihaia poropiti, ka mea atu, E mātau ana ranei koe ki tau e korero na?
31 Ano ra ko ia, Me pehea koia, ki te kore tetahi e arataki i a au? Na ka mea ia ki a Piripi kia eke ki runga, noho tahi ai raua.
32 A, te wahi o te karaipiture i korero nei ia, ko ia tenei, Ano he hipi i arahina ia kia patua; a me te reme i te aroaro o tona kai kukuti e wahangu ana, kihai i kuihi tona waha:
33 I tona whakaitinga i whakakorea he whakarite whakawa mona: ma wai hoki tona whakatupuranga e korero? kua tangohia hoki ia kei ora ki te whenua.
34 Na ka oho te unaka, ka mea ki a Piripi, Tena koa, mo wai tenei korero a te poropiti? mona ranei, mo te tangata ke ranei?
35 Na ka puaki te mangai o Piripi, a ka timata i taua karaipiture ano, kauwhautia ana e ia a Ihu ki a ia.
36 A, i a raua e haere ana i te ara, ka tae ki tetahi wai: a ka mea te unaka, Na, he wai; he aha ahau tē iriiria ai?
37 Mea atu ana a Piripi, Ki te whakapono katoa tou ngakau, e ahei ano. Na ka whakahokia e ia, a ka mea, E whakapono ana ahau ko Ihu Karaiti te Tama a te Atua.
38 Katahi tera ka mea kia tu te hariata: a heke ana raua ki te wai, a Piripi raua ko te unaka, a iriiria ana ia e ia.
39 A, to raua haerenga ake i te wai, kahakina atu ana a Piripi e te Wairua o te Ariki, a heoi ano to te unaka kitenga i a ia: na haere hari ana ia i tona ara.
40 Ko Piripi ia, i kitea ki Ahota: na haereere ana ia ki te kauwhau ki nga pa katoa, tae noa ki Hiharia.

UPOKO 9.

Haora ki Ramahiku. 4 *Ihu ki a ia.* 18 *Iriiringa.* 20 *Kauwhautanga.* 23 *Oranga*

noatanga. 26 *Kei Hiruharama.* 32 *Ta Pita ki a Ainia,* 36 *ki a Tapita.*

KO Haora ia, he whaka-
wehi tonu, he patu ta
tona ngakau mo nga akonga
a te Ariki, a haere ana ki te
tohunga nui;
2 Kei te tono pukapuka i a
ia ki nga whakaminenga i
Ramahiku, mo te tutaki rawa
ake ki etahi tāngata e anga
penei ana, nga tāne, nga wā-
hine, ka herea e ia, ka kawea
ki Hiruharama.
3 I a ia ano e haere ana, a
ka whakatata ki Ramahiku;
na whiti whakarere ana ki
a ia he māramatanga no te
rangi:
4 Hinga ana ia ki te whenua,
ka rongo i tetahi reo e mea
ana ki a ia, E Haora, e Haora,
he aha tau e whakatoi nei i a
au?
5 Ano ra ko ia, Ko wai koe,
e te Ariki? Ka mea te Ariki,
Ko Ihu ahau, e whakatoia nei
e koe: ehara tau, te whana
ki nga koikoi.
6 Na wiri ana ia, ihiihi ana,
ka mea, E te Ariki, kia aha
ahau? Ano ra ko te Ariki ki
a ia, Whakatika, tomo atu ki
te pa, a ka korerotia ki a koe
tau e mea ai.
7 Na, nga tāngata i haere
tahi ra ia, tu reo kore ana
ratou, rongo kau ana ki te
reo, kahore i kitea he ta-
ngata.
8 A, te whakatikanga ake o
Haora i te whenua, te ma-
wheratanga o ona kanohi,
hore rawa ana tāngata i kite
ai: na ka arahina ringari-
ngatia ia, a kawea ana ki
Ramahiku.
9 A e toru ona ra kihai ia i
kite, kihai i kai, kihai i inu.

10 ¶ Na, i Ramahiku tetahi
akonga, ko Anania te ingoa;
a ka puta te Ariki, ka mea ki a
ia, he mea kitenga, E Anania.
A ka mea tera, Tenei ahau,
e te Ariki.
11 Ano ra ko te Ariki ki a
ia, Whakatika, haere ki te ara
e karangatia nei ko Tika, ka
rapu i roto i te whare o Hura
i *tetahi tangata,* ko Haora
te ingoa, no Tarahu: kei te
inoi hoki ia,
12 A kua kite moemoea i
tetahi tangata, ko Anania te
ingoa, e tomo ana, e whakapa
ana i *tona* ringa ki a ia, kia
kite ai ia.
13 Na, ko te whakahokinga
a Anania, E te Ariki, he toko-
maha aku i rongo ai ki tenei
tangata, ki te nui o ana kino
i mea ai ki tau hunga tapu i
Hiruharama:
14 A tenei ano kei a ia he
tikanga i nga tohunga nui,
kia herea katoatia te hunga e
karanga ana ki tou ingoa.
15 Heoi ka mea te Ariki ki
a ia, Haere: he mea whiri-
whiri ia naku, hei mau mo
toku ingoa ki te aroaro o nga
tauiwi, o nga kingi, o nga
tama a Iharaira:
16 Ka whakakitea atu hoki
e ahau ki a ia nga mea nui e
mamae ai ia mo toku ingoa.
17 Na haere ana a Anania,
tomo ana ki roto ki te whare,
ka whakapa i ona ringa ki a
ia, ka mea, E *toku* teina, e

Haora, na te Ariki, na Ihu i
puta ra ki a koe i te ara i
haere mai na koe, nāna ahau
i tono mai, kia kite ai koe,
kia kī ai hoki i te Wairua
Tapu.
18 Na marere tonu iho *etahi*
mea, ano he unahi, i ona
kanohi, a kite tonu ake ia, ka
whakatika, ka iriiria.

19 ¶ Na ka kai ia, ka whai
kaha. Na, noho ana a Haora
ki nga akonga i Ramahiku i
etahi ra;
20 A kauwhautia tonutia ana
e ia a te Karaiti i roto i nga
whare karakia, ko te Tama
ia a te Atua.
21 A miharo tonu te hunga
katoa i rongo, ka mea, Ehara
ianei tenei i te kai whaka-
ngaro o te hunga i karanga
ki tenei ingoa i Hiruharama,
a ko te mea ano tenei i haere
mai ai ia, kia herea ratou,
kia arahina ki nga tohunga
nui?
22 Heoi ka kaha haere a
Haora, a whakapororarutia
ana e ia nga Hurai e noho
ana i Ramahiku, i a ia e wha-
kakite ana ko te Karaiti ano
tenei.

23 ¶ A ka maha nga ra ka
pahure, ka runanga nga Hurai
kia whakamatea ia:
24 Heoi i mātau a Haora ki
ta ratou whakapapanga *mona*.
A whanga tonu ratou ki nga
tatau i te ao, i te po, kia wha-
kamatea ia.
25 Na ka mau nga akonga
ki a ia i te po, a tukua iho
ana e ratou ra te taiepa i
roto i te kete.

26 ¶ A, te taenga o Haora
ki Hiruharama, ka whai kia
uru ki nga akonga: otiia i
wehi katoa ratou i a ia, kihai
i whakapono he akonga ia.
27 Na ka tango a Panapa i
a ia, a arahina ana ki nga
apotoro, a korerotia ana e ia
ki a ratou tona kitenga i te
Ariki i te ara, tana korerota-
nga hoki ki a ia, tona maia
hoki ki te kauwhau i Rama-
hiku i runga i te ingoa o Ihu.
28 Na ka noho ia i a ratou,
haereere atu ana, haereere
mai ana i Hiruharama.
29 A maia rawa ia te kau-
whau i runga i te ingoa o te
Ariki, o Ihu, korero ana, to-
tohe ana ki nga Hurai whaka-
Kariki: otiia ka whakanga-
kau ratou kia whakamatea ia.
30 A, ka mohio nga tuākana,
ka arahina ia ki raro, ki Hi-
haria, a tonoa ana ki Tarahu.

31 ¶ Na ka whai tānga ma-
nawa nga hahi, puta noa i
Huria, i Kariri, i Hamaria,
tupu ana te whakaaro; a
haere ana i runga i te wehi o
te Ariki, i te whakamarie-
tanga ano a te Wairua Tapu,
ka whakatokomahatia

32 ¶ A, i a Pita e haereere
ana ki nga *kāinga* katoa, ka
haere ki raro, ki nga tāngata
tapu e noho ana i Raira.
33 A ka kitea i reira tetahi
tangata, ko Ainia te ingoa, e
waru ona tau i takoto ai i
runga i te moenga, he para-
rutiki.
34 Na, ko te meatanga a
Pita ki a ia, E Ainia, ka ora
koe i a Ihu Karaiti: whaka-

tika, wharikitia tou moenga. Na whakatika tonu ake ia.
35 A i kite katoa i a ia te hunga e noho ana i Raira, i Harona, a tahuri ana ki te Ariki.

36 ¶ Na, i Hopa tetahi akonga e noho ana, ko Tapita te ingoa, te whakamaoritanga, ko Roka: he mahi tonu ta taua wahine i nga mahi pai, he atawhai rawakore.
37 A i aua ra ka turorotia ia, ka mate rawa: a ka oti ia te horoi e ratou, ka whakatakotoria ki to runga ruma.
38 Na, e tata ana Raira ki Hopa, a, te rongonga o nga akonga, kei reira a Pita, ka tonoa e ratou tokorua nga tāngata ki a ia hei mea, kia kaua ia e whakaroa ki te haere ki a ratou.
39 Na whakatika ana a Pita, haere tahi ana ratou. Tona taenga atu, ka arahina ki te ruma i runga: a i tona taha e tu ana nga pouaru katoa, e tangi ana, e whakakite ana i nga koti i nga kakahu i hangā e Roka, i a ia e noho ana i a ratou.
40 Na ka tonoa ratou katoa e Pita ki waho, ka tukua ona turi, ka inoi; na tahuri ana ia ki te tupāpaku, ka mea, E Tapita, e ara. Na ka titiro ona kanohi: a ka kite i a Pita, ka noho ki runga.
41 Na hoatu ana e ia *tona* ringa ki a ia, whakaarahia ana ia, a ka oti te karanga nga tāngata tapu me nga pouaru, hoatu ora ana i a ia.
42 A ka rangona *tenei* puta noa i Hopa; he tokomaha hoki i whakapono ki te Ariki.
43 A he maha ona ra i noho ai ia ki Hopa, ki a Haimona kai mahi hiako.

UPOKO 10.

Koroniria. 9 *Putanga ki a Pita.* 23 *Kei a Koroniriama.* 44 *To ratou iriiringa.*

NA, i Hiharia tetahi tangata, ko Koroniria te ingoa, he keneturio no te pu i karangatia nei ko to Itari;
2 He tangata karakia ia, e wehi ana i te Atua, ratou ko tona whare katoa, he maha ana mahi atawhai ki te iwi, me te inoi tonu ano ki te Atua.
3 I kite nui ia, i te mea ka tata ki te iwa o nga haora o te ra, i tetahi anahera a te Atua, he mea kitenga, e haere mai ana ki a ia, e mea ana hoki ki a ia, E Koroniria.
4 Na ka titiro pu atu ia ki a ia, a ka wehi, ka mea, He aha, e te ariki? Ka ki mai tera ki a ia, Kua puta ake au inoi me au mahi atawhai, hei whakamaharatanga ki te aroaro o te Atua.
5 Na tonoa aianei he tangata ki Hopa, ki te tiki i a Haimona, te rua nei o ona ingoa ko Pita:
6 He manuhiri ia na Haimona kai mahi hiako, kei te taha nei o te moana tona whare: māna e korero ki a koe tau e mea ai.
7 A, te rironga o te anahera i korero nei ki a Koroniria, tokorua ana tāngata i karangatia e ia, me tetahi hoia

karakia no te hunga e piri
tonu ana ki a ia;
8 A, ka oti *enei* mea katoa te
korero ki a ratou, ka tonoa
ratou e ia ki Hopa.

9 ¶ Na, i te aonga ake, i a
ratou e haere ana, a ka wha-
katata ki te pa, ka kake a
Pita ki runga ki te tuanui, i
te ono o nga haora, ki te inoi:
10 Na, ka nui tona mate kai,
ka mea ia ki te kai: otira, i a
ratou e taka ana, ka puta te
ngakau matakite ki a ia;
11 Na ka kite i te rangi e
mawhera ana, me tetahi mea
e heke iho ana ki a ia, ano he
kakahu nui, he mea here i
nga pito e wha, a tatū rawa
ki raro ki te whenua:
12 A i runga ano i taua mea
nga mea waewae-wha katoa
o te whenua, me nga kara-
rehe mohoao, me nga mea
ngokingoki, me nga manu o
te rangi.
13 Na, ko te putanga o te
reo ki a ia, E Pita, e ara;
patua, e kai.
14 Na, ko te kianga atu a
Pita, Kahore, e te Ariki; ki-
ano hoki ahau i kai i te mea
noa, i te mea poke.
15 Na ka tuaruatia ano te
reo ki a ia, Ko ā te Atua i
mea ai kia mā, aua e whaka-
noatia e koe.
16 A, ka toru nga meatanga
o tenei, ka whakahokia taua
mea ki te rangi.

17 ¶ Heoi, i a Pita e whaka-
aroaro ana i roto i a ia ki te
tikanga o te kitenga nei, na,
ko nga tāngata i tonoa e Ko-
roniria kua ui ki te whare o
Haimona, a e tu ana i te
kuwaha,
18 E karanga ana, e ui ana,
me kahore he manuhiri i ko-
na, a Haimona, te rua nei o
ona ingoa ko Pita.
19 A, i a Pita e whakaaro
ana ki taua kitenga, ka mea
te Wairua ki a ia. Nana,
tokotoru enei tāngata e rapu
nei i a koe.
20 Na whakatika, heke atu,
haere tahi koutou, kei ruarua;
naku hoki ratou i tono mai.
21 Na ka haere iho a Pita
ki aua tāngata i tonoa mai ki
a ia e Koroniria; ka mea, Ko
ahau tenei e rapua nei e kou-
tou: he aha tenei e tu nei
koutou?
22 Na ka mea ratou, Ko
Koroniria ra, he keneturio,
he tangata tika, e wehi ana i
te Atua, e korerotia paitia ana
e te iwi katoa o nga Hurai,
kua whakamaharatia ia e te-
tahi anahera tapu kia tikina
mai koe ki tona whare, kia ro-
ngo ai ia ki etahi kupu i a koe.

23 ¶ Na karangatia ana ra-
tou e ia ki roto hei manuhiri
māna. A i te aonga ake ka
haere tahi ratou ko Pita; i
haere tahi ano etahi tēina
i Hopa.
24 Na, i te aonga ake, ka
tomo ratou ki Hiharia. A e
tatari ana a Koroniria ki a
ratou, kua oti hoki te huihui
mai ona whanaunga, me ona
hoa tupu.
25 Na, i a Pita e tomo atu
ana, ka tutaki a Koroniria ki
a ia, hinga ana ki *ona* wae-
wae, koropiko ana.

26 Otira ka whakaara a
Pita i a ia, ka mea, E tu ki
runga; he tangata ano hoki
ahau.

27 Na ka korerorero raua,
a, te tomokanga ki roto, ka
kite he tokomaha kua mene
mai.

28 Na, ko tana meatanga ki
a ratou, E mātau ana koutou
e kore e tika kia huihui te
tangata o nga Hurai, kia
haere atu ranei ki te tangata
iwi ke: otiia kua whakakitea
e te Atua ki a au kia kaua e
kiia te tangata he noa, he
poke.

29 Koia ahau i haere mai ai,
tē whai kupu i toku tikinga
ake: na, ka ui nei ahau, he
aha te mea i tikina ake ai
ahau?

30 Ka mea a Koroniria, I te
noho puku ahau a taea noa-
tia tenei haora, i te wha o
enei ra ka pahemo nei; a i
te iwa o nga haora, ka inoi
ahau i roto i toku whare; na,
ko te turanga o tetahi tangata
i toku aroaro, kanapa tonu te
kakahu,

31 Ka mea mai, E Koroniria,
kua rangona to inoi, e maha-
ratia ana hoki āu mahi ata-
whai i te aroaro o te Atua.

32 Na tonoa he tangata ki
Hopa, ki te tiki i a Haimona,
te rua nei o ona ingoa ko
Pita; he manuhiri ia i roto i
te whare o Haimona kai mahi
hiako, i te taha o te moana;
ka tae mai ia, māna e korero
ki a koe.

33 Na, tono tonu atu ahau
ki a koe; a tika tonu tau
mahi, tou haerenga mai. Na,
tenei matou katoa kei te aro-
aro o te Atua, whakarongo ai
ki nga mea katoa i whaka-
haua e te Atua ki a koe.

34 ¶ Na ka puaki te mangai o
Pita, ka mea, He pono, ka
kite ahau kahore a te Atua
whakapai kanohi.

35 Engari ki te wehi tetahi
tangata o nga tini iwi ki a ia,
ki te mahi tika, ka paingia e ia.

36 Te kupu i homai e ia kia
whakapuakina ki nga tama
a Iharaira, te kauwhau o te
rongo ka mau i a Ihu Karaiti:
(ko ia te Ariki o te katoa:)

37 E mātau ana ano kou-
tou ki taua kupu, i kauwhau-
tia nei puta noa i Huria, no
Kariri te timatanga, i muri i
te iriiringa i kauwhautia e
Hoani;

38 He mea mo Ihu o Naha-
reta i whakawahia nei e te
Atua ki te Wairua Tapu, ki
te kaha: a haereere ana ki te
mahi pai, ki te whakaora i te
hunga katoa i pehia e te re-
wera; no te mea i a ia te
Atua.

39 A ko matou nga kai wha-
kaatu o nga mea katoa i mea
ai ia ki te whenua o nga
Hurai, ki Hiruharama; a
whakamatea ana ia e ratou,
he mea whakairi ki runga ki
te rakau:

40 I whakaarahia ake tenei
tangata e te Atua i te toru o
nga ra, a meinga ana kia
kitea nuitia;

41 Ehara i te mea e te iwi
katoa, engari e nga kai wha-
kaatu i whiriwhiria e te Atua
i mua, *ara* e matou i kai tahi,

i inu tahi nei me ia, i muri i tona aranga ake i te hunga mate.

42 A i mea ia ki a matou kia kauwhau ki te iwi, kia whakaatu, ko ia ta te Atua i whakarite ai hei Kai whakarite whakawa mo nga tāngata ora, mo nga tāngata mate.

43 He kai whakaatu nga poropiti katoa mona, ara, ma tona ingoa ka whiwhi ai ki te murunga hara nga tāngata katoa e whakapono ana ki a ia.

44 ¶ I a Pita e korero ana i enei kupu, ka tau te Wairua Tapu ki te hunga katoa e whakarongo ana ki te kupu.

45 A miharo ana te hunga whakapono o te kotinga, nga mea i haere tahi i a Pita, no te mea kua ringihia mai ano hoki te Wairua Tapu, kua homai ki nga tauiwi;

46 I rongo hoki ratou ki nga reo i korero ai, i whakanui ai ratou i te Atua. Katahi ka oho a Pita,

47 E ahei ranei te whakakahore e tetahi te wai, kei iriiria enei, kua whiwhi tahi nei me tatou ki te Wairua Tapu?

48 Na ka mea ia kia iriiria ratou i runga i te ingoa o te Ariki. A ka tohe ratou kia noho ia i etahi ra.

UPOKO 11.

Pita.—Mo tona haerenga ki a Koroniria. 19 *Rongo pai kei nga whenua.* 22 *Panapa ka ungā ki a ratou.* 26 *Karaitiana.* 27 *Atawhai ki nga rawakore.*

A I rongo nga apotoro me nga tuākana i Huria, kua tango ano hoki nga tauiwi i te kupu a te Atua.

2 Na, te taenga o Pita ki Hiruharama, ka whakawakia ia e te hunga o te kotinga,

3 I mea ratou, I haere koe ki roto ki nga tāngata kihai i kotia, a kai tahi ana koutou.

4 Na ka timata a Pita, ka korero whakatepe atu ki a ratou, ka mea,

5 I te pa ahau, i Hopa e inoi ana: a ka kite moemoea i tetahi kitenga, ko tetahi mea e heke iho ana, ano he kakahu nui, he mea tuku iho i te rangi ki nga pito e wha; a tae tonu mai ki a au:

6 A ka titiro pu atu ahau ki reira, ka whakaaro ahau, a ka kitea nga mea waewae wha o te whenua, me nga kararehe mohoao, me nga mea ngokingoki, me nga manu o te rangi.

7 A ka rongo ahau i te reo e mea ana ki a au, E ara, e Pita; patua, e kai.

8 Heoi ka ki atu ahau, Kahore, e te Ariki: kiano hoki tetahi mea e noa ana, e poke ana, i tapoko noa ki toku mangai.

9 Na ka whakahoki ano te reo ki a au i te rangi, ko te rua o nga meatanga, Ko ā te Atua i mea ai kia ma, aua e whakanoatia e koe.

10 A, ka toru nga meatanga o tenei, ka hutia katoatia ake ano ki te rangi.

11 Na, i reira pu ano kua tae ake nga tangata tokotoru ki te whare i noho ai ahau,

he mea tono mai no Hiharia ki a au.

12 Na ka mea te Wairua ki a au kia haere tahi matou, kia kaua ahau e ruarua. I haere tahi ano i a au enei tēina tokoono, a tomo ana matou ki te whare o taua tangata:

13 Na ka korerotia mai e ia ki a matou tona kitenga i te anahera i tona whare e tu ana, e mea ana ki a ia, Tonoa etahi tāngata ki Hopa, tikina a Haimona, te rua nei o ona ingoa ko Pita;

14 Māna e korero ki a koe etahi kupu, e ora ai koutou ko tou whare katoa.

15 A, taku timatanga ki te korero, ka tau te Wairua Tapu ki a ratou, ka pera ano me ia ki a tatou i te timatanga.

16 Katahi ahau ka mahara ki te kupu a te Ariki, ki tana i mea ai, I iriiri ra a Hoani ki te wai; ko koutou ia, ka iriiria ki te Wairua Tapu.

17 Na ka rite nei ta te Atua mea i hoatu ai ki a ratou, ki tana nei ki a tatou, ki te hunga kua whakapono ki te Ariki, ki a Ihu Karaiti; he aha ahau, hei arai i ta te Atua?

18 Ano ka rongo ratou ki enei mea, mutu pu ta ratou korero, heoi ka whakakororia i te Atua, ka mea, Koia hoki, kua homai e te Atua ki nga tauiwi te ripeneta e ora ai.

19 ¶ Na, te hunga i whakamararatia i te tukinotanga i puta ake i to Tepene, haereere ana ratou, a tae noa ki Piniki, ki Kaiperu, ki Anatioka, me te kauwhau ano i te kupu ki nga Hurai anake, kahore ki etahi atu.

20 Etahi tāngata hoki o ratou no Kaiperu, no Hairini, i haere enei ki Anatioka, i korero ki nga *Hurai* whaka-Kariki, i kauwhau i te Ariki, i a Ihu.

21 A i a ratou te ringa o te Ariki: he tokomaha rawa hoki i whakapono, i tahuri ki te Ariki.

22 ¶ Na, te taenga o te rongo o enei mea ki nga taringa o te hahi i Hiruharama, ka tonoa e ratou a Panapa kia haere ki Anatioka.

23 A, tona taenga atu, tona kitenga i te aroha noa o te Atua, ka hari, ka whakahau i a ratou katoa kia u te ngakau, kia piri ki te Ariki.

24 He tangata pai hoki ia, kī tonu i te Wairua Tapu, i te whakapono: a he nui te hunga i honoa ki te Ariki.

25 Me i reira ka haere atu a Panapa ki Tarahu, ki te rapu i a Haora:

26 A, tona kitenga i a ia, ka kawea ia ki Anatioka. A kotahi to raua tino tau i huihui ai ki te hahi, he nui hoki te hunga i whakaakona. A i mātua huaina nga akonga he Karaitiana ki Anatioka.

27 ¶ I aua ra ka haere mai etahi poropiti i Hiruharama ki Anatioka.

28 A ka whakatika tetahi o ratou, ko Akapu te ingoa, ka korero, *he mea whakaako* e te Wairua, meāke he mate

nui i te hiakai pa ai ki te whenua, a puta noa: i puta ano tenei i nga ra o Karauria Hiha.
29 Na ka whakatakoto tikanga nga akonga, ara, nga mea i whai rawa, tenei, tenei, kia tonoa he mea ma nga tuākana e noho ana i Huria:
30 I pera ano ratou, i mea kia kawea ki nga kaumātua e nga ringa o Panapa raua ko Haora.

UPOKO 12.

Matenga o Hemi. 3 *Hereherenga o Pita.* 6 *Ka whakaputaina mai e te anahera.* 20 *Matenga o Herora.*

NA, i taua wa, ka totoro nga ringa o kingi Herora ki te tukino i etahi o te hahi.
2 A whakamatea ana e ia a Hemi tuakana o Hoani ki te hoari.
3 A, tona kitenga he pai ki nga Hurai, ka anga ia, ka hopu ano i a Pita. (Ko nga ra ia o te taro rewena-kore.)
4 Ano ka mau ia, ka makā ki te whare herehere, a tukua ana ki nga hoia kotahi tekau ma ono kia tiakina; i mea, ko muri iho i te kapenga ka whakaputaina ki waho, ki te iwi.
5 Na ka puritia a Pita ki roto ki te whare herehere: otiia kihai i mutumutu te inoi a te hahi ki te Atua mona.

6 ¶ Ano ka tata ia te arahina ki waho e Herora, i taua po e moe ana a Pita i waenganui o nga hoia tokorua, he mea here ki nga mekameka e rua: me nga kai tiaki i te tatau, e tiaki ana i te whare herehere.
7 Na, ko te turanga o tetahi anahera a te Ariki ki *tona* taha, tiaho ana te māramatanga i roto i te whare: na ka papaki ia i te kaokao o Pita, ka whakaara i a ia, ka mea, E ara, hohoro. A marere iho ona mekameka i nga ringa.
8 Na, ko te meatanga a te anahera ki a ia, Whitikiria tou, herea ou hu. A meinga ana e ia. Ka mea ano ki a ia, Kakahuria tou kakahu, haere mai i muri i a au.
9 Na ka haere ia ki waho, ka aru i a ia; a kihai i mahara he pono ta te anahera i mea ai; hua noa he rekanga kanohi tana i kite nei.
10 Ano ka mahue te tuatahi, te tuarua o nga kai tiaki, ka tae ki te tatau rino i te putanga atu ki te pa; tuwhera noa ana ki a raua: puta ana raua ki waho, haere ana, puta rawa i tetahi ara, mawehe tonu atu te anahera i a ia
11 A, te hokinga ake o nga whakaaro o Pita, ka mea ia, Katahi ahau ka tino mohio, kua tono mai te Ariki i tana anahera, hei tango i a au i roto i te ringa o Herora, i nga mea katoa ano e taria nei e te iwi o nga Hurai.
12 Ano ka whakaaroa e ia, ka haere ki te whare o Meri, whaea o Hoani te rua nei o ona ingoa ko Maka; he tokomaha hoki kua huihui ki reira e inoi ana.
13 A, te patukinga a Pita ki te tatau o te whatitoka, ka tae mai he kotiro ki te

whakarongo, ko Rora te ingoa.
14 Ano ka mohio ia ki te reo o Pita, kihai i uakina te tatau i te hari, heoi oma ana ki roto, ki te korero ki te tunga o Pita i te tatau.
15 Na ka mea ratou ki a ia, E haurangi ana koe. Heoi ka tohe tonu ia he pono. Na ka mea ratou, Ko tona anahera.
16 Me te patuki tonu ano tera a Pita: a, ta ratou uakanga, ka kite i a ia, ka miharo.
17 Na ka pepehi atu tona ringa i a ratou kia kaua e kuihi, ka korerotia ki a ratou tona whakaputanga mai e te Ariki i te whare herehere. A ka mea, Korerotia enei mea ki a Hemi, ratou ko nga tēina. Na ka puta mai ia, a haere ana he wahi ke.
18 Na, ka ao te ra, kihai i iti te pororaru o nga hoia, i ahatia ranei a Pita.
19 Na ka rapu a Herora i a ia, a, tē kitea, ka whakawa i nga kai tiaki, a ka mea kia whakamatea. Na haere atu ana ia i Huria ki raro, ki Hiharia noho ai.

20 ¶ A he nui te riri o Herora ki te hunga o Taira, o Hairona: otira ka puta ngatahi mai ratou ki a ia, a ka oti a Parahitu, te kai tiaki o te whare moenga o te kingi, te whakaki e ratou, ka tono kia houhia te rongo; no to te kingi whenua hoki nga kai o to ratou.
21 A i tetahi ra i whakaritea, ka kakahu a Herora i tetahi kakahu kingi, ka noho ki runga ki te torona, a whakatu ana ki a ratou.
22 Na, ko te karangatanga a te huihui, He reo atua, ehara i to te tangata.
23 A i reira pu ano ka patua ia e tetahi anahera a te Ariki, no te mea kihai i hoatu e ia te kororia ki te Atua: a kainga ana ia e te kutukutu, hemo ake.

24 ¶ Na, ka tupu te kupu a te Atua, ka nui haere.
25 A ka hoki a Panapa raua ko Haora i Hiruharama, i te otinga o ta raua mahi, me te kawe mai i a Hoani, te rua nei o ona ingoa ko Maka.

UPOKO 13.

Paora raua ko Panapa ka ungā. 4 Ta Paora ki a Erima. 13 Kei Anatioka. 44 Ta nga Hurai, 46 I tahuri ai a Paora ma ki nga Tauiwi.

NA, i te hahi i Antioka etahi poropiti, me etahi kai whakaako: ko Panapa, ko Himeona i karangatia nei ko Nikera, ko Rukia no Hairini, ko Manaena he mea whakatupu ngatahi nei raua ko Herora tetaraki, me Haora ano.
2 A, i a ratou e karakia ana ki te Ariki, e noho puku ana, ka mea te Wairua Tapu, Motuhia mai ki a au a Panapa raua ko Haora ki te mahi i karangatia ai raua e ahau.
3 Na ka noho puku ratou, ka inoi, ka popoki iho o ratou ringa ki a raua, a tonoa ana kia haere.

4 ¶ Na, ka tonoa nei raua e te Wairua Tapu, ka haere ki Herukia; a rere atu ana i reira ki Kaiperu.

5 Na, i a raua i Harami, ka kauwhautia e raua te kupu a te Atua i roto i nga whare karakia o nga Hurai: i a raua ano a Hoani hei kai mahi.

6 A, to ratou putanga ki tera taha o te motu, ki Papaho, ka kitea tetahi kai makutu, he poropiti teka, he Hurai, ko Paraihu te ingoa:

7 I te tino kawana ia, i a Herekiu Paora; he tangata ma ra *a Herekiu;* a karangatia ana e ia a Panapa raua ko Haora, i hiahia kia rongo ki te kupu a te Atua.

8 Otira i tautohe ki a raua a Erima te kai makutu, (ko te whakamaoritanga hoki tenei o tona ingoa,) i mea kia tahuri ke te tino kawana i te whakapono.

9 Na, te tino tirohanga pūtanga ki a ia o Haora, (ara o Paora,) kī tonu i te Wairua Tapu,

10 Ka mea, Kī tonu koe i te tinihanga, i nga tini mahi pokanoa; tama a te rewera, hoa riri o nga mahi tika katoa! e kore ianei e mutu to whakaputa ke i nga ara tika a te Ariki?

11 Na, aianei *pa ai* te ringa o te Ariki ki a koe, ka matapotia koe, e kore e kite i te ra a taka noa tetahi wa. Na tau tonu iho ki a ia he kohu me te pouri; a haereere noa ia ki te rapu kai arahi.

12 A, te kitenga o te tino kawana i taua meatanga, ka whakapono, i miharo hoki ki te ako a te Ariki.

13 ¶ Na ka rere atu a Paora ratou ko ona hoa i Papaho, ka u ki Pereka i Pamapuria: a whakarere ana a Hoani i a raua, hoki ana ki Hiruharama.

14 Ko raua ia, haere atu ana i Pereka, tae tonu atu ki Anatioka i Pihiria, a tomo ana ki te whare karakia i te ra hapati, noho ana,

15 A ka mutu te korerotanga o te ture me nga poropiti, ka tono tangata nga rangatira o te whare karakia ki a raua, ka mea, E hoa ma, ki te mea he kupu whakaako ta korua ki te hunga nei, korero.

16 ¶ Na ka tu a Paora ki runga, ka tawhiri tona ringa, ka mea, E nga tangata o Iharaira, e te hunga e wehi ana ki te Atua, whakarongo mai.

17 Na te Atua o tenei iwi, o Iharaira, i whiriwhiri o tatou mātua, a whakanuia ana e ia tenei iwi, *i a ratou* e noho manene ana i te whenua o Ihipa, a i runga tonu te ringa i arahina mai ai ratou e ia i reira.

18 Na, me te mea e wha tekau nga tau i atawhaitia ai ratou e ia i te koraha.

19 A, ka whitu nga iwi ka ngaro i a ia i te whenua o Kanaana, ka wehewehea e ia ki te rota to ratou whenua mo ratou.

20 A, muri iho i enei mea, i te mea ka tata ki nga tau e wha rau e rima tekau, ka

hoatu e ia he kai whakarite whakawa, taea noatia a Hamuera poropiti.
21 Katahi ratou ka mea ki tetahi kingi: a homai ana e te Atua ki a ratou a Haora, tama a Kihi, he tangata no te pu o Peniamine, a e wha tekau nga tau.
22 A, ka oti ia te whakataka, ka whakaarahia ake a Rawiri hei kingi mo ratou; i whakaaturia hoki ia e ia, i korerotia, Kua kitea e ahau a Rawiri tama a Hehe, he tangata e whakaaetia ana e toku ngakau; ka meatia e ia nga mea katoa e pai ai ahau.
23 He uri no tenei tangata, he Kai whakaora mo Iharaira, a Ihu i whakaarahia nei e te Atua, ko tana hoki tena i korero ai i mua:
24 No mua tata ano hoki i tona haerenga mai te kauwhautanga a Hoani i te iriiri ripeneta ki te iwi katoa o Iharaira.
25 A, ka tutuki a Hoani ki tona tutukitanga, ka mea ia, Ko wai koia ahau ki ta koutou whakaaro? ehara ra ahau *i a ia*, engari tera te haere mai ana *tetahi* i muri i a au, ko ona hu, e kore ahau e tau hei wewete.
26 E *oku* tuākana, e nga tamariki o te kawei o Aperahama, e te hunga i roto i a koutou e wehi ana ki te Atua, kua homai te kupu o tenei oranga kia whakapuakina ki a koutou.
27 Kihai te hunga e noho ana i Hiruharama, me o ratou rangatira, i mohio ki a ia, ki nga reo ano o nga poropiti e korerotia ana i nga hapati katoa. Na kua rite i a ratou *aua reo*, i a ratou i tuku *i a ia* ki te mate.
28 Ahakoa kihai i kitea e ratou he mea e mate ai ia, ka tohe ratou ki a Pirato kia whakamatea ia.
29 Ano ka rite katoa i a ratou nga mea i tuhituhia mona, tangohia iho ana *ia* i te rakau, whakatakotoria ana ki roto ki te urupa.
30 Heoi na te Atua ia i whakaara ake i te hunga mate:
31 A he maha nga ra i kitea ai ia e te hunga i haere tahi i a ia i Kariri ki Hiruharama, ko ratou hoki hei kai whakaatu mona ki te iwi.
32 Na, he kauwhau tenei ta maua ki a koutou i te rongo pai, i korerotia i mua ki nga mātua,
33 Kua mana nei tenei i te Atua, hei mea ma tatou, ma a ratou tamariki, i a ia i whakaara nei i a Ihu; ko te mea hoki tena i tuhituhia i te rua o nga waiata, Ko koe taku Tama, nonaianei koe i whakatupuria ai e ahau.
34 Ko tana korero ano tenei mona i whakaarahia nei e ia i te hunga mate, tē hoki ano ki te pirau i muri iho, Ka hoatu e ahau ki a koutou nga mea tapu, nga mea pono o Rawiri.
35 Koia hoki ia i mea ai i tetahi atu *waiata*, E kore koe e tuku i to Mea Tapu kia kite i te pirau.
36 Ko Rawiri hoki i mahi i ta te Atua i pai ai i tona wha-

katupuranga ano, a moe iho, whakatakotoria ana ki ona mātua, kite ana i te pirau
37 Ko tenei ia i whakaarahia ake nei e te Atua, kihai ia i kite i te pirau.
38 Na kia mohio koutou, e *oku* tuākana, na tenei tangata te murunga hara e kauwhautia nei ki a koutou;
39 A māna nga tangata katoa, e whakapono ana, ka whakatikaia ai i nga mea katoa, e kore nei koutou e whakatikaia i runga i ta Mohi ture.
40 Na kia mahara, kei pa ki a koutou te mea i korerotia e nga poropiti;
41 Titiro mai, e te hunga whakahawea, ka miharo ai, a whakangaromia iho: ka mahia hoki e ahau he mahi i o koutou ra, he mahi e kore e whakaponohia e koutou ki te whakapuakina e te tangata ki a koutou.

42 ¶ A, ka puta mai nga Hurai i roto i te whare karakia, ka tohe nga tauiwi kia kauwhautia ano aua kupu ki a ratou i to muri iho hapati.
43 Heoi ka pākarukaru te huihui, he tokomaha nga Hurai me nga porohiraiti karakia i aru i a Paora raua ko Panapa: a ka korero raua ki a ratou, ka ako kia mau tonu ratou ki te aroha noa o te Atua.

44 ¶ Na, i to muri iho hapati, ka huihui mai te pa, me te mea ko ratou katoa, ki te whakarongo ki te kupu a te Atua.
45 A, te kitenga o nga Hurai i te huihui, ka kī ratou i te hae, ka whakakahore ki nga mea i korerotia e Paora, ka whakateka, ka kohukohu.
46 Katahi a Paora raua ko Panapa ka korero maia atu, ka mea, I takoto te tikanga kia mātua korerotia te kupu a te Atua ki a koutou: na ka peia nei e koutou, ka whakaaro koutou e kore e pai te oranga tonutanga mo koutou, na ka tahuri atu nei maua ki nga tauiwi.
47 I penei hoki te ako a te Ariki ki a matou, Kua waiho koe e ahau hei mārama ki nga tauiwi, kia ai koe hei oranga puta noa i nga pito o te whenua.
48 Na, te rongonga o nga tauiwi, ka hari, ka whakakororia i te kupu a te Ariki: a ka whakapono te hunga i rite mo te oranga tonutanga.
49 A pakū ana te kupu a te Ariki puta noa i taua whenua.
50 Otira i whakaohokia nga wāhine karakia e nga Hurai, me nga wāhine rangatira, me nga tāngata nunui o te pa, a ara ana i a ratou he whakatoinga mo Paora raua ko Panapa, peia ana raua i o ratou wahi.
51 Heoi ruia atu ana e raua te puehu o o raua waewae ki a ratou, a haere ana ki Ikoniuma.
52 Na, kī tonu nga akonga i te hari, i te Wairua Tapu.

UPOKO 14.

Tukinotia ana i Ikoniuma. 8 *Kopa i Raihitara.* 19 *Ta ratou ki a Paora.* 21 *Kau-*

whau tonu. 26 Hoki ana ki Anatioka.

NA, i Ikoniuma, ka haere tahi raua ki roto ki te whare karakia o nga Hurai, a ka korero, no ka whakapono tona tini o nga Hurai, o nga Kariki.

2 Na nga Hurai whakateka ia i whakaoho, i whakakino nga ngakau o nga tauiwi ki nga tēina.

3 Na, he nui te wa i noho ai raua, i maia ai te korero i *nga mea a* te Ariki, me te whakaae ano ia ki te kupu o tona aroha noa, me te homai ano e ia nga tohu me nga mea whakamiharo kia meatia e o raua ringa.

4 Otiia i wehewehea nga tāngata o te pa: ko etahi i u ki nga Hurai, ko etahi ki nga apotoro.

5 A i nga tauiwi, ratou ko nga Hurai, ko o ratou rangatira, e huaki mai ana ki te whakutupu kino, ki te aki i a raua ki te kohatu,

6 Ka tupato raua, a rere ana ki Raihitara, ki Rerepe, ki nga pa o Raikaonia, ki pahaki tata atu ano hoki:

7 A kauwhautia ana e raua te rongo pai ki reira.

8 ¶ A i Raihitara e noho ana tetahi tangata waewae ngoikore, he kopa no te kopu mai o tona whaea, kahore i haere i mua iho:

9 I rongo tenei i a Paora e korero ana: a, te tirohanga pūtanga atu o tera ki a ia, ka kite he whakapono tona e ora ai;

10 He nui noa atu tona reo ki te ki atu, E tu ou waewae ki runga. Na mokowhiti ake ana ia, haere ana.

11 A, te kitenga o nga tāngata i ta Paora i mea ai, ka ara to ratou reo, to Raikaonia, ka mea, Kua heke iho nga atua ki a tatou, no nga tāngata te ahua.

12 A huaina ana e ratou a Panapa ko Hupita, a Paora ko Merekurai, no te mea ko ia te pu korero.

13 Na ka kawea mai e te tohunga o Hupita, o tera i te ngutu o to ratou pa, he puru, he tupare ki nga kuwaha, a ka mea kia patua he whakahere e ratou ko nga tāngata.

14 A, te rongonga o nga apotoro, o Panapa raua ko Paora, ka haehae i o raua kakahu, a rere ana ki roto ki nga tāngata, ka karanga atu,

15 Ka mea, E mara ma, he aha koutou ka mea ai i enei mea? He tāngata hoki maua e rite tahi ana ki a koutou te tu, a e kauwhau ana kia tahuri ke koutou i enei mea tekateka noa ki te Atua ora, nāna nei i hanga te rangi, me te whenua, te moana, me o reira mea katoa:

16 I nga whakatupuranga hoki kua pahemo atu, i tukua e ia nga iwi katoa kia haere i o ratou ara ake.

17 Otiia kihai i tukua e ia kia kahore he kai whakaatu mona; i atawhai hoki, i homai ano e ia ki a tatou te ua o te rangi, me nga po hua, i makona ai o tatou ngakau i te kai, i te koa.

18 A, ka korerotia enei *kupu*, na, mutu whakauaua i a raua *ta* nga tāngata *meatanga* ki te patu whakahere ma raua.

19 ¶ Na, ko te haerenga mai o etahi Hurai i Anatioka, i Ikoniuma, ka whakaki i te iwi, a akina ana a Paora ki te kohatu, toia ana ki waho o te pa, hua noa kua mate.

20 Otiia, i nga akonga e tu ana i tona taha, ka whakatika ia, haere ana ki roto ki te pa: a i te aonga ake ka haere raua ko Panapa ki Rerepe.

21 Ano ka kauwhau raua i te rongo pai ki taua pa, a ka tokomaha ka meinga hei akonga, na hoki ana raua ki Raihitara, ki Ikoniuma, ki Anatioka,

22 Whakau ana i nga wairua o nga akonga, whakahau ana *i a ratou* kia mau tonu ki te whakapono; kua takoto hoki te tikanga, me na runga i nga matenga maha te ara atu mo tatou ki te rangatiratanga o te Atua.

23 I whakarite kaumātua ano raua mo ratou i tenei hahi, i tenei hahi, me te inoi ano raua, me te noho puku, a tukua atu ana ratou ki te Ariki i whakapono nei ratou.

24 Na ka haere raua na waenganui o Pihiria, tae tonu atu ki Pamapuria.

25 A, ka oti te kauwhau e raua te kupu ki Pereka, ka haere ki raro, ki Ataria:

26 A rere ana i reira ki Anatioka, ki te wahi i tukua ai raua ki te aroha noa o te Atua mo te mahi ka oti nei i a raua.

27 Na, ka tae atu, ka huihuia te hahi, ka korerotia nga mea i mahi tahi ai te Atua me raua, tāna uakanga hoki i te tatau o te whakapono ki nga tauiwi.

28 A kihai i iti te wa i noho ai raua i reira ki nga akonga.

UPOKO 15.

Tautohetohe mo te kotinga 6 *Te hinota.* 13 *Ta Hemi.* 22 *Te pukapuka.* 36 *Paora raua ko Panapa ka wehea.*

NA, te taenga ake o etahi i Huria, ka whakaako i nga tēina, Ki te kore koutou e kotia, kia rite ki ta Mohi, e kore koutou e taea te whakaora.

2 Na kihai i iti te whawhai, te uiui a Paora raua ko Panapa ki a ratou, a ka whakaritea ko Paora, ko Panapa, ko etahi atu hoki o ratou, kia haere ki nga apotoro, ki nga kaumatua, ki Hiruharama, ki tenei tautohenga.

3 Heoi arahina ana ratou e te hahi, haere ana ra Piniki, ra Hamaria, ka korerotia te tahuritanga o nga tauiwi: a nui atu te hari o nga tēina katoa.

4 A, to raua taenga ki Hiruharama, ka whakamanuhiritia e te hahi, e nga apotoro hoki ratou ko nga kaumātua, ka korerotia nga mea i mahi tahi ai te Atua me raua.

5 Na, te whakatikanga o etahi tāngata whakapono no te titorehanga ki nga Parihi, ka mea, me kokoti ratou, me ako hoki kia whakaritea te ture a Mohi.

6 ¶ Na ka huihui nga apotoro ratou ko nga kaumatua ki te whakaaro ki tenei mea.

7 A ka nui te tautohetohe, ka whakatika a Pita, ka mea ki a ratou, E nga tuākana, ka mātau koutou, noku te mangai i roto i a tatou i whiriwhiria e te Atua i nga ra o mua hei mea e rongo ai nga tauiwi ki te kupu o te rongo pai, e whakapono ai hoki.

8 I whakaae hoki ki a ratou te Atua e mātau nei ki nga ngakau, i a ia i hoatu i te Wairua Tapu ki a ratou, rite tahi *ki tana* ki a tatou;

9 A kahore i puta ke tona whakaaro ki a tatou, ki a ratou, i o ratou ngakau kua ma i a ia i runga i te whakapono.

10 Ko tenei, he aha koutou ka whakamatautau ai i te Atua, ka whakatakoto ioka ai ki te kakī o nga akonga, he mea kihai nei i taea te mau e o tatou mātua, e tatou hoki?

11 Heoi ka whakapono nei tatou, tera tatou e ora i runga i te aroha noa o te Ariki o Ihu Karaiti, ka pera tahi ano ratou.

12 Na noho puku ana te mano katoa, whakarongo ana ki a Panapa raua ko Paora e korero ana i nga tohu i nga mea whakamiharo, i mea ai te Atua kia mahia e raua i roto i nga tauiwi.

13 ¶ A, ka mutu ta raua, ka whakahoki a Hemi, ka mea, E nga tuākana, whakarongo ki a au:

14 Kua korerotia e Himiona ta te Atua tirohanga mai i mua, tana tangohanga i tetahi iwi i roto i nga tauiwi mo tona ingoa.

15 A e rite ana ki tenei nga korero a nga poropiti; i tuhia hoki,

16 I muri i enei mea ka hoki ahau, ka hangā ano e ahau te tapenakara o Rawiri, kua hinga nei; ka hangā ano e ahau ona wahi kua horoa, a ka whakaarahia ano:

17 Kia rapu ai nga toenga o nga tāngata i te Ariki, nga tauiwi katoa hoki i karangatia nei toku ingoa ki runga ki a ratou, e ai ta te Ariki, e mahi nei i enei mea katoa.

18 E mohiotia ana e te Atua ana mahi katoa no te timatanga ra ano o te ao.

19 Na ko taku whakaaro tenei, kia kaua e whakararua te hunga e tahuri ana mai ki te Atua i roto i nga tauiwi:

20 Engari kia tuhi atu ki a ratou, kia mawehe atu i nga poke o nga whakapakoko, i te moe tahae, i te mea kua nōtia te kakī, i te toto.

21 No nga whakatupuranga hoki o mua nga kai kauwhau i a Mohi i tenei pa, i tenei pa, he mea korero i roto i nga whare karakia i nga hapati katoa.

22 ¶ Katahi ka pai nga apotoro ratou ko nga kaumātua me te hahi katoa, kia whiriwhiria etahi tāngata i roto i a ratou, kia tonoa hei hoa mo Paora raua ko Panapa ki Anatioka; a Hura i karangatia nei ko Pahapa, raua ko Hira, he hunga ingoa nui i roto i nga teina:

23 Ka tuhia hoki enei mea
hei mauranga; Na nga apo-
toro ratou ko nga kaumātua
ko nga tuākana ki nga tēina
o roto i nga tauiwi, i Anatioka,
i Hiria, i Kirikia; tena kou-
tou:
24 Na ka rongo nei matou,
tera etahi i haere atu nei i a
matou, i whakararu i a koutou
ki nga korero, i whakapohēhē
i o koutou ngakau, i mea, Kia
kotia *koutou*, kia whakaritea
hoki te ture: kahore nei a
matou kupu ki a ratou:
25 Kotahi tònu ta matou
whakaaro kia whiriwhiria
etahi tāngata, kia tonoa ki a
koutou, hei hoa mo a matou
tangata e aroha nei, mo Pa-
napa raua ko Paora.
26 He hunga i tuku nei i a
raua ki te mate hei mea mo
te ingoa o to tatou Ariki, o Ihu
Karaiti.
27 Na kua tonoa nei e ma-
tou a Hura raua ko Hira, ma
raua hoki e korero a kupu atu
aua mea ano.
28 I pai hoki ki te Wairua
Tapu, ki a matou hoki, kia
kaua e whakatakotoria ki a
koutou tetahi atu whakatai-
maha, ko enei mea tika anake;
29 Kia mawehe koutou i nga
mea e patua ana ma nga wha-
kapakoko, i te toto, i te mea
kua nōtia te kakī, i te moe
tahae: ka tiakina koutou i
enei mea, ka pai ta koutou
mahi. Kia ora koutou.

30 ¶ A, to ratou tukunga
atu, ka haere ki Anatioka:
na ka huihuia te mano, ka
hoatu te pukapuka:
31 A, ka oti te korero, ka
koa ratou mo te kupu wha-
kahau.
32 Na, he maha nga kupu a
Hura raua ko Hira i whaka-
hau ai, i whakau ai i nga
tēina; he poropiti hoki raua.
33 A roa iho raua, ka tukua
e nga tēina i runga i te rangi-
marie ki nga apotoro.
34 Heoi i pai a Hira kia noho
ki reira.
35 I noho hoki a Paora raua
ko Panapa ki Anatioka, i wha-
kaako, i kauwhau i te kupu a
te Ariki, ratou tahi ko tera
hunga tokomaha.

36 ¶ Na, muri iho i etahi
ra, ka ki a Paora ki a Pa-
napa, Taua ka hoki, ka tirotiro
i o taua tēina i nga pa katoa
i kauwhautia ai e taua te
kupu a te Ariki, to ratou
peheatanga.
37 A ka mea a Panapa kia
mauria hei hoa a Hoani e
karangatia nei ko Maka.
38 Ki ta Paora ia, na, i wha-
karere ia i a raua ki Pama-
puria, kihai hoki i haere tahi
me raua ki te mahi, e kore
e pai kia uru ia ki to raua
tira.
39 Heoi, nui atu *to raua*
ngangare, i mawehe ai raua
i a raua: a mauria ana e Pa-
napa a Maka, rere ana ki
Kaiperu;
40 Na, tango ana a Paora i a
Hira, haere ana, he mea tuku
ki te aroha noa o te Atua e
nga tēina.
41 A haere ana ia ra Hiria,
ra Kirikia, whakau ana i nga
hahi.

UPOKO 16.

Timoti. 11 *Piripai.* 16 *Te wairua whiro.* 19 *Ka whiua a Paora ma, ka hereherea.* 26 *Te ru, te aha, te aha.* 35 *Ka tukua.*

NA ka tae atu ia ki Rerepe, ki Raihitara: a i reira tetahi akonga, ko Timoti te ingoa, he tama na tetahi wahine whakapono, he Hurai, *tona* pāpā he Kariki:

2 I pai te korero mona a nga tēina i Raihitara, i Ikoniuma.

3 I mea a Paora kia haere ia hei hoa mona; a tangohia ana ia, kotia ana, mo nga Hurai hoki e noho ana i aua wahi: i mātau hoki ratou katoa, he Kariki tona pāpā.

4 A, to ratou haereerenga i nga pa, ka tukua hei pupuri ma ratou nga tikanga i whakaritea e nga apotoro, e nga kaumātua i Hiruharama.

5 Na ka whakaukia nga hahi ki te whakapono, ka nui haere hoki i tenei ra, i tenei ra.

6 ¶ Na haere ana ratou na waenganui o Pirikia, o te whenua hoki o Karatia, ka araia ratou e te Wairua Tapu i kore ai e korero i te kupu ki Ahia;

7 Te taenga atu ki Maihia, ka whakamatauria te haere ki Pitinia: heoi kihai i tukua e te Wairua.

8 Na, kapea ana Maihia, ka haere ki Toroa.

9 A ka kitea e Paora he kitenga i te po; He tangata no Makeronia e tu ana, e tohe ana ki a ia, e mea ana, Whiti mai ki Makeronia, awhinatia matou.

10 Ano ka kitea te kitenga, ka mea tonu matou kia haere ki Makeronia, i whakaaro hoki, na te Ariki matou i karanga ki te kauwhau i te rongo pai ki a ratou.

11 ¶ Heoi, te rerenga i Toroa, ka tika tonu matou ki Hamotarakia, ao ake te ra ki Neapori;

12 I reira ano ki Piripai, ko te pa nui ia o taua wahi o Makeronia, he koroni: a noho ana matou i taua pa a taka noa etahi ra.

13 Na i te ra hapati ka haere matou ki waho o te pa, ki te awa, ko te wahi tera i kiia hei karakiatanga; a ka noho, ka korero ki nga wāhine i huihui ra.

14 Na ka whakarongo tetahi wahine, ko Riria te ingoa, he kai hoko papura, no te pa o Taiataira, he wahine karakia ki te Atua: he mea whakapuare tona ngakau e te Ariki i rongo ai ia ki nga mea i korerotia e Paora.

15 Ano ka oti ia te iriiri, ratou ko tona whare, ka tohe ia, ka mea, Ki te mea kua whakaaro koutou he pono taku *mahi* ki te Ariki, tomo mai koutou, e noho ki toku whare. Na ka tohea matou e ia.

16 ¶ Na, i a matou e haere ana ki te inoi, ka tutaki ki a matou tetahi kotiro, he wairua Whiro nei tona, he nui te

utu i riro i a ia mo ana ra-
ngatira, i a ia e poropiti
ana:
17 Ka whai ia i a matou ko
Paora, ka karanga, ka mea,
He pononga enei tāngata na
te Atua i runga rawa, e wha-
kapuakina ana e ratou te ara
o te ora ki a tatou.
18 Na, he maha nga ra i mea
ai ia i tenei. Otiia ka hōhā
a Paora, ka tahuri, ka mea ki
te wairua, Ko taku kupu tenei
ki a koe i runga i te ingoa o
Ihu Karaiti, puta mai i roto
i a ia. A puta mai ana i taua
haora ano.

19 ¶ Na, te kitenga o ona
rangatira, kua kore he mahi-
nga moni ma ratou, ka mau
ki a Paora raua ko Hira, ka
toia ki te kāinga hoko, ki nga
rangatira;
20 A ka mauria raua ki nga
kai whakarite whakawa, ka
mea, Ka raru to tatou pa i
enei tāngata, he Hurai hoki;
21 E whakapuakina ana hoki
e raua he ritenga e kore nei
e tika kia whakaaetia, kia
mahia e tatou, e nga tāngata o
Roma.
22 Na, ko te whakatikanga
mai o te mano ki a raua; ka
haea o raua kakahu e nga kai
whakarite whakawa, ka mea
kia whiua ki te rakau.
23 A ka maha o raua whiu-
nga, ka makā ki te whare
herehere, ka akona te kai
tiaki herehere, kia mau tana
pupuri i a raua:
24 Te rironga i a ia o taua
kupu, ka makā raua ki te
whare herehere i roto rawa,
ka whakauria o raua waewae
ki te rakau.
25 Na ka inoi a Paora raua
ko Hira i waenganui po, ka
waiata atu ki te Atua; me te
whakarongo ano nga herehere
ki a raua.
26 Na ka pa whakarere mai
he ru nui, i ngarue ai nga
turanga o te whare herehere:
a puare tonu nga tatau katoa,
whakakorokoroa ana nga he-
renga o nga tāngata katoa.
27 A, ka oho te kai tiaki here-
here i te moe, tona kitenga i
nga tatau o te whare here-
here e puare ana, ka unuhia
tana hoari, ka mea kia patu
i a ia ano, hua noa kua oma
nga herehere.
28 Na ka nui te reo o Paora
ki te karanga, ka mea, Kau-
aka tetahi mea kino e meatia
ki a koe: tenei hoki matou
katoa.
29 A karangatia ana he ra-
ma, ka rere ki roto, ka haere
wiri mai, ka takoto ki te aro-
aro o Paora raua ko Hira,
30 Ka arahina hoki raua ki
waho, ka mea, E hoa ma, me
aha ka ora ai ahau?
31 Ka mea raua, Me whaka-
pono ki te Ariki, ki a Ihu Ka-
raiti, ka ora ai koe, koutou
tahi ko tou whare.
32 Na ka korerotia te kupu
a te Ariki ki a ia, ki nga tā-
ngata katoa hoki i roto i tona
whare.
33 A ka mauria raua i taua
haora o te po, ka horoia o
raua whiunga; na, iriiria to-
nutia iho ia me ana *tāngata*
katoa.
34 A ka arahina raua ki tona

whare, ka whakaturia he tepu
kai, ka koa hoki, i a ia kua
whakapono nei ki te Atua me
tona whare katoa.

35 ¶ Ka ao te ra, ka tonoa
nga katipa e nga kai whaka-
rite whakawa, ka mea, Tukua
aua tāngata.
36 Na ka korerotia e te kai
tiaki herehere enei kupu ki a
Paora, Kua tono tangata mai
nga kai whakarite whakawa,
e mea ana, kia tukua atu
korua: tena ra puta atu,
haere i runga i te rangimarie.
37 Na, ko te kianga atu a
Paora ki a ratou, Kua whiua
nuitia nei maua, i te mea ka-
hore i whakawakia, he tā-
ngata hoki no Roma, kua
makā hoki ki te whare here-
here; ko tenei hoki ka makā
pukutia ki waho? Kahore
ra hoki; engari ma ratou e
haere mai e arahi maua ki
waho.
38 Na ka korerotia enei
kupu e nga katipa ki nga kai
whakarite whakawa: a ka
rongo ratou no Roma raua,
ka wehi.
39 Na ka haere ratou, ka
tohe ki a raua, a ka arahi ki
waho, ka ki kia haere atu i
te pa.
40 Na, te putanga mai i te
whare herehere, ka tomo ki
te whare o Riria: ano ka kite
raua i nga tēina, ka whaka-
hau i a ratou, ka haere.

UPOKO 17.

Paora i Teharonika. 10 *Kei Peria.* 15 *Atene,—te toto-hetanga.*

NA ka haereere raua i
Amapipori i Aporonia,
ka tae ki Teharonika; kei
reira te whare karakia o nga
Hurai:
2 Ka tomo hoki a Paora
ki a ratou, ko tona ritenga
hoki, a e toru nga hapati i
korerorero ai ki a ratou i roto
i nga karaipiture,
3 E whakapuaki ana, e ko-
rero ana, kua takoto te tika-
nga kia mamae a te Karaiti,
kia ara mai hoki i te hunga
mate; ko tenei hoki te Kara-
iti, ko Ihu e kauwhautia nei
e ahau ki a koutou.
4 Na ka whakapono etahi o
ratou, ka piri hoki ki a Paora
raua ko Hira; tokomaha hoki
o nga Kariki karakia, kihai
hoki i ruarua nga wāhine ra-
ngatira.
5 Heoi ka hae nga Hurai
whakateka, a ka tango ki a
ratou i etahi tāngata kino o
te hunga mangere, ka hui-
huia nga tāngata, ka whaka-
oho i te pa; na, ko te hua-
kanga ki te whare o Hahona,
ka mea kia kawea raua ki te
iwi.
6 A, tē kitea raua, ka toia a
Hahona ratou ko etahi tēina
ki nga rangatira o te pa, ka
karanga, Kua tae mai ki konei
nga tāngata i whakatutūngia
ai te ao;
7 Kua puritia hoki e Ha-
hona: tika ke nga mahi a
tenei hunga katoa i nga ture
a Hiha, e mea ana, tera atu
tetahi kingi, ko Ihu.
8 Na, ka rongo te mano
ratou ko nga rangatira o te
pa ki enei mea, ka raru.

9 Na ka tango ratou i etahi
moni pupuri i a Hahona ratou
ko era atu, a ka tuku atu i a
ratou.

10 ¶ Na ka tono tonu nga
tēina i a Paora raua ko Hira
i te po ki Peria: to raua
taenga atu, ka haere ki te
whare karakia o nga Hurai.

11 Engari enei i nui atu te
ahua rangatira i to nga tā-
ngata o Teharonika, i hohoro
tonu ratou te tango i te kupu,
a i tenei ra, i tenei ra, i rapu i
roto i nga karaipiture i te ti-
kanga o enei mea.

12 Na, he tokomaha o ratou
i whakapono; kihai hoki i
ruarua nga wāhine rangatira
o nga Kariki, me nga tāne
hoki.

13 Heoi ka mātau nga Hurai
o Teharonika, tera te kupu a
te Atua te kauwhautia ana e
Paora ki Peria, ka haere hoki
ratou ki reira, ki te whakaoho
i te iwi.

14 Katahi ka tono nga tēina
i a Paora kia haere, me te
mea ko te moana: ko Hira
ia raua ko Timoti, i noho ki
reira.

15 Na ka kawea a Paora e
ona kai arahi ki Atene: a ka
riro mai he kupu ki a Hira
raua ko Timoti kia hohoro te
haere ki a ia, ka hoki ratou.

16 ¶ Na, i a Paora e tatari
ana ki a raua i Atene, ka oho
tona wairua i roto i a ia, i
tona kitenga i te pa e kī ana
i te whakapakoko.

17 Na totohe ana ia i roto
i te whare karakia ki nga
Hurai, ratou ko nga tāngata
karakia, i te kāinga hoko hoki
ki nga tāngata i pono ki a ia
i nga ra katoa.

18 A ka ngangare ki a ia
etahi tohunga o nga Epiku-
reana, o nga Toika. Ko etahi
i mea, He aha ta tenei tangata
korerorero e mea nei? *i mea*
etahi, Me te mea he kai wha-
kapuaki i etahi atua tauhou:
mo tana kauwhau i a Ihu, i
te aranga ki a ratou.

19 Na ka mau ratou ki a ia,
ka kawea ki Areopaka, ka
mea, Kia mohio matou, he
aha ranei tenei akoranga hou
e korerotia nei e koe?

20 Poka ke hoki nga mea e
mauria mai nei e koe ki o
matou taringa: koia matou i
mea ai kia mohio, he aha enei
mea.

21 (Heoi hoki ta nga tāngata
katoa o Atene, ratou ko nga
manuhiri e noho ana i reira,
e watea ai, ko te korero ranei,
ko te whakarongo ranei ki
tetahi mea hou.)

22 ¶ Na ka tu a Paora i wae-
nganui o Areopaka, ka mea.
E nga tāngata o Atene, i nga
mea katoa ka kite ahau he
ahua nui ke to koutou wehi
ki nga atua maori.

23 I a au hoki e haereere
ana, e matakitaki ana i nga
mea e karakia nei koutou, ka
kitea e ahau he āta i tuhia
nei a runga, MO TE ATUA
NGARO. Heoi ko ta koutou e
karakia kuare nei, ko ia taku
e whakaatu nei ki a koutou.

24 Te Atua nāna i hanga te
ao me nga mea katoa i roto,
ko ia nei te Ariki o te rangi,

o te whenua, e kore ia e noho
ki nga whare i hangā nei e
te ringa;
25 E kore ano e mahia he
mea māna e te ringa tangata,
me te mea he mate nona ki
tetahi aha ranei, ko ia hoki
hei homai i te ora, i te ma-
nawa, me nga mea katoa, ki
nga tāngata katoa;
26 Kotahi ano te toto i hangā
ai e ia nga iwi katoa o nga
tāngata, hei noho ki te mata
katoa o te whenua, nāna hoki
i whakatakoto *o ratou* wa i
whakaritea i mua, me nga
kaha o to ratou nohoanga;
27 Kia rapu ai ratou ki te
Ariki, me kore e whawha, e
kite i a ia, ahakoa ra kahore
ia i matara atu i a tatou
katoa:
28 Nāna hoki tatou i ora ai,
i korikori ai, i noho ai; i
pera hoki te korero a etahi o
o koutou kai tito, Ko tatou
hoki tona uri.
29 Na, he uri nei tatou no
te Atua, e kore e tika kia mea
tatou, kei te rite te atuatanga
ki te koura, ki te hiriwa, ki
te kohatu, ki te mea i wha-
kairoa e te mohio, e te wha-
kaaro o te tangata.
30 Na kahore i whakaaroa
e te Atua nga wa o te kuare-
tanga; inaianei ia kua wha-
kahau i nga tāngata katoa o
nga wahi katoa kia ripe-
neta:
31 Kua rite hoki i a ia he ra
e whakawa ai ia i te ao i
runga i te tika, *ara*, ma te
tangata kua whakaritea nei
e ia; kua tukua nei hoki he
tohu ki nga tāngata katoa, i
tana whakaarahanga i a ia i
te hunga mate.

32 ¶ Na ka rangona e ratou
te aranga mai o te hunga
mate, ka tawai etahi; ko etahi
i mea, Taihoa matou e wha-
karongo ki tenei mea i a koe.
33 Heoi puta atu ana a Paora
i waenganui i a ratou.
34 Ko etahi tāngata ia i piri
ki a ia, i whakapono: i roto i
a ratou a Rionaihia no Areo-
paka, ko tetahi wahine ko
Ramari te ingoa, ratou ko
etahi atu.

UPOKO 18.

Tui teneti ki Koriniti. 12 *Ta Kario.* 24 *Aporo.*

MURI iho i enei mea ka
haere a Paora i Atene,
ka tae ki Koriniti;
2 Na, tona kitenga i tetahi
Hurai ko Akuira te ingoa, i
whanau ki Ponoto, he mea
tae hou mai i Itari, raua ko
tana wahine, ko Pirihira; (kua
ki hoki a Karauria kia haere
atu nga Hurai katoa i Roma:)
ka haere ia ki a raua.
3 A, no te mea kotahi ta
ratou mahi, ka noho ia ki a
raua, ka mahi: he tui teneti
hoki ta raua mahi.
4 Na ka korerorero ia i roto
i te whare karakia i nga ha-
pati katoa, e tohe ana ki nga
Hurai ratou ko nga Kariki.

5 ¶ A, te taenga mai o Hira
raua ko Timoti i Makeronia,
ka takare te ngakau o Paora,
ka whakapuaki ki nga Hurai
ko Ihu te Karaiti.
6 Heoi i a ratou ka whaka-
tika mai, ka kohukohu, ka

ruia ona kakahu, ka mea ia
ki a ratou, Hei runga i o
koutou mātenga o koutou toto;
ka ma ahau: ko tenei ka
haere ahau ki nga tauiwi.
7 Na, tona haerenga i reira,
ka tae ki te whare o tetahi
tangata, ko Hutuha te ingoa,
he tangata karakia ki te Atua,
ko tona whare i tata ki te
whare karakia.
8 Na ka whakapono ki te
Ariki a Kirihipu, te rangatira
o te whare karakia, me tona
whare katoa; he tokomaha
hoki nga Koriniti, i a ratou
ka rongo, i whakapono, i iririia
hoki.
9 A ka korero moemoea te
Ariki ki a Paora i te po, Kaua
e wehi, engari me korero, kei
noho puku:
10 Kei a koe hoki ahau, e
kore hoki tetahi tangata e pa
ki a koe, e hoatu i te kino ki
a koe: he nui hoki aku tāngata
i tenei pa.
11 Na, kotahi te tau e ono
marama i noho ai ia, i whakaakona
ai te kupu a te Atua
i roto i a ratou.

12 ¶ Na, i a Kario e noho
ana hei kawana mo Akaia,
ka whakatika ngatahi nga
Hurai ki a Paora, a kawea
ana ia ki te nohoanga whakawa,
13 Ka mea, E kukume ana
tenei i nga tāngata ki tetahi
karakia ki te Atua e tika ke
ana i ta te ture.
14 A, ka whano ka puaki te
mangai o Paora, na ka mea
a Kario ki nga Hurai, E nga
Hurai, me he mea ko tetahi
hanga hē, tetahi mahi kino
ranei, e tika kia ata whakarongo
ahau ki a koutou:
15 Ko tenei, he totohe korero,
he mea ki nga ingoa, ki ta
koutou ture, kei a koutou te
whakaaro; e kore hoki ahau
e pai kia waiho ahau hei kai
whakarite mo ena mea.
16 Na, peia atu ana ratou i
te nohoanga whakawa.
17 Na ka mau nga Kariki
katoa ki a Hotene, rangatira
o te whare karakia, a whiua
ana ia i mua o te nohoanga
whakawa. Heoi kihai a Kario
i whakaaro ki tetahi o enei
mea.

18 ¶ A ka maha nga ra i
noho ai a Paora, ka poroporoaki
ia ki nga tēina, a rere
ana ki Hiria, ratou ko Pirihira
ko Akuira; he mea moremore
tona upoko i Kenekerea: he
kī taurangi hoki nāna.
19 Te taenga ki Epeha, ka
mahue raua ki reira: a ko ia
i tomo ki te whare karakia,
korerorero ai ki nga Hurai.
20 A ka mea ratou kia roa
atu te wa e noho ai ia ki a
ratou, kihai ia i whakaae;
21 I poroporoaki ki a ratou,
i mea, Kua takoto rawa te
tikanga kia mahi ahau i tenei
hākari ka tata nei ki Hiruharama:
e hoki mai ano ia ahau
ki a koutou, ki te pai te Atua.
Na, rere ana ia i Epeha.
22 A ka u ki Hiharia, ka
haere atu, ka oha atu ki te
hahi, a haere ana ki Anatioka.
23 A, roaroa iho, ka haere, a
haereerea marietia ana e ia te

whenua o Karatia, o Pirikia,
me te whakau i nga akonga
katoa.

24 ¶ Heoi i haere mai tetahi
Hurai ki Epeha, ko Aporo te
ingoa, i whanau ki Areha-
naria, he pu korero, he ta-
ngata kaha ki nga karaipi-
ture.
25 I whakaakona tenei ta-
ngata ki te ara o te Ariki; he
tangata *ia* e toko tonu ake
ana te ngakau, ka korero ia,
tika tonu hoki tana whakaako
i nga mea a te Ariki; heoi
ano tana i mātau ai ko te
iriiringa a Hoani.
26 Ka anga ano ia, ka korero
nui i roto i te whare karakia:
a ka rongo a Akuira raua ko
Pirihira ki a ia, ka mau raua
ki a ia, a ata whakaaturia
ana e raua ki a ia te ara o te
Atua.
27 Ano ka mea ia kia haere
ki Akaia, ka tuhituhi nga
tēina ki nga akonga, ka kiia
atu ia hei manuwhiri ma ra-
tou: a, tona taenga atu, ka
whakakahangia e ia te hunga
i meinga nei e te aroha noa
kia whakapono:
28 Kaha rawa hoki tana
whawhati i ta nga Hurai i
roto i te huihui; whakaaturia
ana e ia ta nga karaipiture
mo Ihu, ko ia te Karaiti.

UPOKO 19.

He akonga na Hoani. 11 *Merekara.* 13 *He pokanoa.* 18 *Pukapuka makutu ka tahuna.* 23 *Rimitiriu-ma ka oho.*

I A Aporo Koriniti, ka puta
atu a Paora na nga wahi
o runga, ka haere ki Epeha:
a tupono atu ko etahi akonga.
2 Ka mea ia ki a ratou, Kua
riro ranei te Wairua Tapu i
a koutou i muri i to koutou
whakaponotanga? Ano ra ko
ratou ki a ia, Kiano matou i
rongo noa ko te Wairua Tapu
tenei.
3 Ka mea ia ki a ratou, I
iriiria oti koutou ki roto ki te
aha? Ka mea ratou, Ki roto
ki ta Hoani iriiringa.
4 Na ka mea a Paora, Ta
Hoani iriiringa he iriiringa
ripeneta. I mea ia ki te iwi,
kia whakapono ratou ki tetahi
e haere mai ana i muri i a ia,
ara ki a Karaiti Ihu.
5 A, ka rongo ratou, ka iriiria
i runga i te ingoa o te Ariki, o
Ihu.
6 Na, ka whakapakia iho nga
ringa o Paora ki runga ki a
ratou, a ka tae mai te Wairua
Tapu ki a ratou; na, ka kore-
rotia e ratou nga reo, ka
poropiti hoki.
7 A tata tonu ki te tekau
ma rua aua tāngata katoa.

8 ¶ Na, ka tomo ia ki te
whare karakia, ka korero maia
atu, a e toru nga marama i
korerorero ai, i kukume ai
ki nga mea o te rangatira-
tanga o te Atua.
9 A, ka pakeke etahi, ka wha-
kateka, ka whakahawea ki
taua ritenga i te aroaro o
te mano, ka mawehe ia i
roto i a ratou, ka wahi ke
i nga akonga, ka korerorero
i tenei ra, i tenei ra, i roto i te

kura o tetahi tangata, ara o Tairanu.

10 Na, e rua ona tau i penei ai; a ka rongo katoa te hunga e noho ana i Ahia, nga Hurai, nga Kariki, i te kupu a te Ariki, a Ihu.

11 Na ehara i te merekara noa ake a te Atua i mea ai kia meatia e nga ringa o Paora.

12 I mauria mai hoki i tona tinana ki te hunga mate nga tauera, me nga aporona, a mutu ake o ratou mate, i puta mai ano nga wairua kino i roto i a ratou.

13 ¶ Katahi ka anga etahi o nga Hurai haereere noa, he hunga pei wairua, ka whakahua i te ingoa o te Ariki, o Ihu, ki runga ki etahi i nga wairua kino, ka mea, He whakahua tenei na matou ki a koutou i a Ihu, i ta Paora e kauwhau nei.

14 Na, i pera ano nga tama tokowhitu a Hewa, a tetahi Hurai, he tohunga nui ano ia.

15 Na ka whakahoki te wairua kino, ka mea, E mohio ana ahau ki a Ihu, e matau ana ki a Paora; ko koutou ia, ko wai ra?

16 Na, ko te tupeketanga mai o te tangata, i a ia nei te wairua kino, ki a ratou, kua kaha i a ratou, taea ana ratou e ia, no ka oma tahanga, *ka oma* mamae atu i taua whare.

17 A i mohiotia tenei e nga Hurai katoa, e nga Kariki, e noho ana i Epeha; ka tau te wehi ki a ratou katoa, a whakanuia ana te ingoa o te Ariki, o Ihu.

18 A he tokomaha i haere mai o te hunga whakapono, i whaki, i whakakite i a ratou mahi.

19 He tokomaha ano o te hunga i mahi i nga mahi tinihanga, i huihui i a ratou pukapuka, a tahuna ana ki te aroaro o te katoa: a ka tāua nga utu o aua *pukapuka*, ka kitea, e rima tekau mano hiriwa.

20 Koia ano te nui o te tupu o te kupu a te Atua, te kaha.

21 ¶ Ano ka rite enei mea, ka mea a Paora i roto i tona wairua kia tika na Makeronia, na Akaia, kia haere ki Hiruharama; i mea ia, Ka tae ahau ki reira, ko Roma ano taku e tiki ai, e titiro.

22 A tokorua āna i tono ai ki Makeronia o te hunga e mahi ana ki a ia, ko Timoti raua ko Eratu; ko ia hoki, he roaroa iho tona noho ki Ahia.

23 ¶ A i taua wa kihai i nohinohi te ngangau i puta ake i taua tikanga.

24 Ko tetahi tangata hoki, ko Rimitiriu te ingoa, he kai mahi hiriwa, nāna nei i hanga nga temepara hiriwa o Riana, a kihai i nohinohi nga utu i tika mai i tana *mahi* ki nga kai hanga;

25 Na ka whakaminea ratou e ia me era kai mahi o nga pera, a ka mea E mara ma, e matau ana koutou, na tenei mahi a tatou rawa.

26 Na e kite ana, e rongo ana koutou, ehara i te mea ko Epeha anake, engari he

iti te wahi o Ahia katoa kua
mahue nei i tenei Paora te
kukume, te whakapeau ke i
te tini o te tangata, e mea
ana ia, Ehara enei i te atua,
e hangā nei e te ringa:
27 Na, ehara i te mea ko ta
tatou nei wahi anake ka tata
te kore noa iho; tera e whakakahoretia
te temepara o te
atua nui, o Riana, a meāke
memeha noa iho tona nui, e
karakiatia nei e Ahia katoa,
e te ao.
28 Na, to ratou rongonga ai,
ka kī i te riri, ka karanga ake,
ka mea, He nui a Riana o
nga Epehi.
29 Na ka tutū te puehu o te
pa katoa: a ka hopukia e ratou
a Kaiu raua ko Aritaku,
he hunga no Makeronia, he
hoa haere no Paora, a kokiri
ngatahi ana ki te whare matakitaki.
30 A, i a Paora e mea ana
kia tomo ki roto ki te iwi,
kihai ia i tukua e nga akonga.
31 Na ka unga tangata etahi
o nga rangatira o Ahia, i pai
nei ki a ia, ka mea kia kaua
ia e tuku i a ia ki roto ki te
whare matakitaki.
32 Heoi puta ke te karanga
a etahi, a etahi: raruraru ke
hoki taua whakaminenga; te
nuinga, kihai i mātau ki te
mea i huihui ai ratou.
33 Na ka akiakina a Arehanera
i roto i te hui, na
nga Hurai ia i mea kia whakatika.
A tawhiri ana te ringa
o Arehanera, i mea hoki kia
korerotia e ia ta ratou ki te
iwi.
34 Heoi ka mātau ratou he
Hurai ia, kotahi tonu te reo o
te katoa ki te karanga, (a tata
noa ki te rua o nga haora,) He
nui a Riana o nga Epehi.
35 A ka marire iho te huihui
i te kai whakarite, ka mea ia,
E nga Epehi, ko wai te tangata
kahore e mohiotia e ia
ko te pa o nga Epehi te kai
tiaki temepara o te atua nui,
o Riana, o te *whakapakoko*
ano i taka iho i a Hupita?
36 Na, ka kore nei enei mea
e taea te whakorekore, erangi
kia ata noho, kaua hoki e
hikaka te mahi.
37 Kua arahina mai nei hoki
e koutou enei tāngata, ehara
nei i te hunga tahae mea tapu,
ehara ano i te hunga kohukohu
ki to koutou atua.
38 Na, ki te mea he kupu ta
Rimitiriu ratou ko ona hoa
mahi mo tetahi tangata, e
taea te whakawa, tenei ano
nga kawana: ma ratou ano
ratou e whakawa.
39 Na, ki te mea he mea ke
ta koutou e whai na, waiho
ma te runanga tika te ritenga.
40 Ko wai hoki ka tohu?
tera pea tatou e whakawakia
mo tenei ngangautanga
onaianei, kahore hoki he take
e tika ai ta tatou korero mo
tenei huihui.
41 Ano ka puaki enei *kupu*
ana, ka tonoa atu e ia te whakaminenga.

UPOKO 20.

Paora ki Makeronia, 2 *Ki Kariki.* 3 *Ka hoki.* 6 *Kei*

Toroa. 17 *Kei Miretu.*
18 *Tana ako ki nga kau-*
matua o te hahi o Epeha.

TE mutunga o te ngangau,
ka karangatia e Paora
nga akonga, ka awhitia, a
turia atu ana e ia, haere ana
ki Makeronia.
2 A ka haereerea e ia aua
wahi, a, ka maha ana kupu i
whakahau ai i a ratou, haere
ana ia ki Kariki;
3 A, ka toru ona marama ki
reira, i nga Hurai ano e wha-
katakoto whakaaro ana mona,
i a ia meāke rere ki Hiria, ka
mea ia kia hoki ma Make-
ronia.
4 A i haere tahi ano i a ia a
tae noa ki Ahia, a Hopate o
Peria; a Aritaku raua ko
Hekunu o Teharonika; a Kaiu
o Rerepe, a Timoti; ratou ko
Tikiku, ko Toropimu o Ahia.
5 I haere enei i mua ki Toroa
tatari ai ki a matou.

6 ¶ Na, i te mutunga o nga ra
o te *taro* rewena-kore, ka rere
matou i Piripai, a po rima ka
tae ki a ratou, ki Toroa; a e
whitu nga ra i noho ai ki
reira.
7 Na, i te *ra* tuatahi o te
wiki, i te mea kua huihui nga
akonga ki te whawhati taro,
ka kauwhau a Paora ki a
ratou, e mea ana hoki ki te
haere i te aonga ake; a ka
kumea roatia tana korero a,
waenganui po ra ano.
8 Heoi he maha nga rama i
te ruma i runga, i te wahi i
huihui ai ratou.
9 A i te matapihi e noho ana
tetahi taitamariki, ko Utiku
te ingoa, na au tonu te moe
i parangia ai ia: a ka roa
tonu nei te kauwhau a Paora,
na ka pehia rawatia ia e te
moe, a taka iho i te toru o nga
whakapaparanga o nga ruma,
tangohia rawatia ake kua
mate.
10 Na ka heke iho a Paora,
a hinga ana ki runga ki a ia,
awhi ana *i a ia*, ka mea, Kei
ngangau koutou; kei roto
hoki i a ia tona wairua.
11 Na ka kake atu ano ia,
ka whawhati taro, ka kai, a,
ka roa rawa te korerotanga, a
puao noa, ka haere.
12 Heoi arahina oratia atu
ana e ratou taua taitama,
kihai hoki i nohinohi te
koa.

13 ¶ Na, ko matou kua tae
i mua ki te kaipuke, a rere
ana ki Aho, i mea kia utaina
a Paora i reira: nāna hoki i
whakarite, i mea hoki ko ia
me ra uta.
14 A ka tutaki ki a matou ki
Aho, ka utaina ia, a rere ana
matou ki Mitirini.
15 Rere atu ana matou i
reira, i te aonga ake ka taea
te ritenga atu o Kio; ao ake
ano ka u ki Hamo, a noho ana
ki Torokiriuma; ao ake ano
ka u ki Miretu.
16 I mea hoki a Paora kia
rere i waho ake o Epeha, kei
roa ia ki Ahia: i porangi hoki
me kore e rokohanga ia e
te ra o te Petekoha ki Hiru-
harama.

17 ¶ Na ka tono tangata ia i
Miretu ki Epeha, hei tiki i
nga kaumātua o te hahi.

18 ¶ A, to ratou taenga ki a ia, ka mea ia ki a ratou, E matau ana koutou ki taku tikanga i roto i a koutou i nga ra katoa, no te ra tuatahi iho ano o toku taenga mai ki Ahia,

19 Pāpaku noa iho te ngakau i mahi ai ahau ki te Ariki, he maha ia nga roimata, me nga whakamatautauranga i pa ki a au, i nga Hurai e whakatakoto whakaaro ana *moku:*

20 Kihai i puritia e ahau tetahi o nga mea pai; i whakakitea atu ano ki a koutou, i akona nuitia ki a koutou, i tenei whare hoki, i tenei whare,

21 I kauwhautia hoki ki nga Hurai, ki nga Kariki, te ripeneta whaka te Atua, me te whakapono ki to tatou Ariki, ki a Ihu Karaiti.

22 Na, tenei ahau te haere nei ki Hiruharama, he hereherenga na te Wairua, kahore hoki e mohio ki nga mea e pa ki a au i reira:

23 Heoi ano ko ta te Wairua Tapu e whakaatu nei i tenei pa, i tenei pa, e mea ana, e taria mai ana ahau e nga mekameka, e nga mate.

24 Otiia kahore aku whakaaro ki tetahi o *enei* mea, e kore ano ahau e ihupuku ki te ora, engari kia koa ahau ina taea taku e whai nei, me te mahi i homai ki a au e te Ariki, e Ihu, *ara* kia whakaaturia te rongo pai o te aroha noa o te Atua.

25 Na, e mohio ana tenei ahau, heoi ano kitenga o toku mata e tetahi o koutou, e te hunga i kauwhau haere nei ahau i te rangatiratanga o te Atua i roto i a koutou.

26 Koia ahau ka mea nei ki a koutou aianei, Kahore oku poke i nga toto o tetahi tangata.

27 Kihai hoki ahau i manawapa ki te kauwhau i te whakaaro katoa a te Atua ki a koutou.

28 Na kia tupato ki a koutou, ki te kahui katoa ano i meinga ai koutou e te Wairua Tapu hei kai tirotiro, whangaia te hahi a te Atua, i hokona nei e ia ki ona ake toto.

29 E mohio ana hoki ahau ki tenei, ka riro ahau, tera e puta ki a koutou nga wuruhi nanakia, e kore nei e tohu i te kahui.

30 A ka whakatika ano etahi tāngata i roto i a koutou, korero ai i nga mea parori ke, kukume ai i nga akonga hei whai i a ratou.

31 Na kia mataara, kia mahara ano ki nga tau e toru kihai nei ahau i mangere i te po, i te ao, ki te whakatupato i tenei, i tenei *o koutou*, me te tangi ano ahau.

32 Na, tenei ahau, e *oku* tēina, te tuku nei i a koutou ki te Atua, ki te kupu hoki o tona aroha noa, e kaha nei ki te whakatupu ake, ki te hoatu hoki i tetahi wahi ki a koutou i roto i te hunga katoa kua oti te whakatapu.

33 Kihai i hiahiatia e ahau te hiriwa, te koura, te kakahu ranei, o tetahi.

34 E mohio ana ano koutou, na enei ringa i mahi nga mea i matea e ahau, e oku hoa.

35 I whakakite ahau i nga mea katoa ki a koutou, kia penei te mahi, te atawhai i te hunga ngoikore, kia mahara hoki ki nga kupu a te Ariki, a Ihu, ki tana i mea ai, Te whakawhiwhi, nui atu te hari i to te whiwhi.

36 ¶ Te mutunga o enei kupu, ka tukua ona turi ki raro, ka inoi tahi ia me ratou katoa.

37 He nui hoki te tangi o te katoa; hinga iho ratou ki runga ki te kakī o Paora, ka kihi i a ia;

38 I tino mamae pu hoki ratou i te kupu i mea ai ia, heoi ano to ratou kitenga i tona mata. Na ka arahi ratou i a ia ki te kaipuke.

UPOKO 21.

Rere tonu. 3 *Kei Taira;* 7 *Toromai.* 8 *Hiharia.* 10 *Ta Akapu. Hei aha mana?* 17 *Kei Hiruharama.* 23 *Tikanga a Hemi ma.* 27 *Ka mau.*

HEOI ka motu ke matou i a ratou, ka rere, a tika tonu atu, taea noatia a Koha, ao ake te ra, kei Roro, ā, Patara:

2 Na ka rokohanga tetahi kaipuke e whakawhiti atu ana ki Piniki, a eke ana matou ki runga, rere ana.

3 A ka kitea Kaiperu, ka mahue atu i te taha ki maui, a rere ana ki Hiria, u noa ki Taira: e waiho ana hoki e te kaipuke tona utanga ki reira.

4 A, ka kitea nga akonga, e whitu nga ra i noho ai matou ki reira: a ka korero ratou ki a Paora, he mea na te Wairua, kia kaua ia e haere ki Hiruharama.

5 A ka rite aua ra o matou, ka puta atu matou, ka haere; me te kawe ano ratou katoa, nga wāhine, nga tamariki, i a matou, a waho ra ano o te pa: na ka tukua o matou turi ki te tahatai, ka inoi.

6 Katahi ka awhi matou tetahi ki tetahi, a eke ana ki te kaipuke; ko ratou i hoki ki o ratou *kāinga.*

7 ¶ A, te mutunga o to matou rerenga mai i Taira, ka tae ki Toromai, na ka oha atu ki nga tēina, a kotahi te ra i noho ai ki a ratou.

8 I te aonga ake ka turia e matou ko Paora ma, ka haere ki Hiharia: a tomo ana ki te whare o Piripi kai kauwhau, ko ia nei tetahi o nga tokowhitu; a noho ana i a ia.

9 Na, tokowha ana tamāhine, he wahina, he poropiti.

10 A, ka maha o matou ra i noho ai, ka haere mai tetahi poropiti i Huria, ko Akapu te ingoa.

11 A, te taenga mai ki a matou, ka mau ki te whitiki o Paora, herea iho e ia ona ake ringa me ona waewae, ka mea, Ko ta te Wairua Tapu korero tenei, E peneitia te here o te tangata nona tenei whitiki e nga Hurai i Hiruharama, e tukua atu ano ia ki nga ringa o nga tauiwi.

12 Heoi, to matou rongonga

i enei mea, ka tohe matou ko nga tāngata o taua kāinga, kia kaua ia e haere ki Hiruharama.

13 Na, ko te whakahokinga mai a Paora, He aha ta koutou e tangi, e whakangakaukore nei i a au? ehara hoki i te mea ko te here anake taku e pai ai, engari ko te mate ano hoki ki Hiruharama, mo te ingoa o te Ariki, o Ihu.

14 A, tē rongo ia, ka mutu ta matou, ka mea, Kia meatia ta te Ariki e pai ai.

15 ¶ A, ka pahemo enei ra, ka takai matou i a matou mea, a haere ana ki Hiruharama.

16 I haere tahi ano i a matou *etahi* o nga akonga o Hiharia, me te kawe ano i a Nahona o Kaiperu, he akonga tawhito, hei tukunga atu mo matou.

17 ¶ A, to matou taenga ki Hiruharama, na, koa noa iho nga tēina ki a matou hei hoa mo ratou.

18 I te aonga ake ka haere tahi matou ko Paora ki a Hemi: i reira ano nga kaumātua katoa.

19 Na ka oha ia ki a ratou, ka korerotia takitahitia nga mea i mea ai te Atua kia meatia e ia i roto i nga tauiwi.

20 Na, to ratou rongonga ai, ka whakakororia i te Ariki, ka mea ki a ia, Kua kite koe, e *to matou* teina, i nga mano tini o nga Hurai kua whakapono nei; a e uaua katoa ana ki te ture:

21 Kua rongo ano hoki ratou ki a koe, e whakaako ana i nga Hurai katoa i roto i nga tauiwi, kia whakarerea a Mohi, e mea ana kia kaua ratou e kokoti i nga tamariki, kia kaua ano e haere i runga i nga ritenga *o mua.*

22 Na, me pehea? tera e rupeke mai te huihui: e rongo hoki ratou ki tou taenga mai.

23 Na, me mea e koe tenei e korerotia nei e matou ki a koe: Tokowha o matou tāngata, he kupu taurangi ta ratou;

24 Tangohia enei, kia purea ngatahitia koutou, mau ano e utu a ratou mea, kia waruhia ai o ratou mātenga: a ka kite katoa ratou he teka noa nga mea i korerotia mou; engari e tika ana tou haere, a kei te whakarite ano koe i te ture.

25 Ko nga tauiwi ia kua whakapono, kua tuhituhi atu matou, kua whakatakoto i te tikanga kia kaua he penei e meatia e ratou, ko tenei anake, kia tupato ratou i nga mea e patua ana ma nga whakapakoko, i te toto, i te mea kua notia te kakī, me te moe tahae.

26 Na ka mau a Paora ki aua tāngata, a i te aonga ake ka pure tahi, ka haere tahi ratou ki roto ki te temepara, hei whakaatu i te ritenga o nga ra mo te purenga, kia whakaherea ra ano he whakahere mo tetahi, mo tetahi o ratou.

27 ¶ Heoi ka tata nga ra e whitu te taka, ka kitea ia i roto i te temepara e etahi Hurai o Ahia: na ratou i

whakaoho te mano katoa, a ka pa o ratou ringa ki a ia,

28 Ka karanga, E nga tāngata o Iharaira, awhinatia mai. Ko te tangata tenei e whakaako nei i nga tāngata katoa o nga wahi katoa ki nga mea whakahe mo te iwi, mo te ture, mo tenei kāinga: kua kawea ano e ia etahi Kariki ki roto ki te temepara, a ka noa nei i a ia tenei wahi tapu.

29 (I kite hoki ratou i mua, he hoa nona i roto i te pa a Toropimu o Epeha; a tohu noa ratou, kua kawea ia e Paora ki roto ki te temepara.)

30 Na ka oho te pa katoa, ka oma mai nga tāngata: a ka mau ki a Paora, toia ana ia ki waho o te temepara: a tutakina tonutia atu ana nga tatau.

31 Na, i a ratou e whai ana kia patua ia, ka tae te rongo ki te rangatira mano o te hapū *hoia*, kua tutū te puehu i Hiruharama katoa.

32 Na, hohoro tonu tana mau ki etahi hoia me etahi keneturio, a oma iho ana ki a ratou: a, to ratou kitenga i te rangatira mano me nga hoia, ka mutu te patu i a Paora.

33 Na ka whakatata te rangatira mano, ka tango i a ia, ka mea kia herea ki nga mekameka e rua; a ka ui, Ko wai ia, i aha hoki ia?

34 He kupu ano ta tetahi, he kupu ano ta tetahi, i roto i te mano: a, tē rongo ia ki te tikanga i te ngangau, ka mea kia arahina ia ki te pa.

35 Na, te taenga ki te pikitanga, ka hikitia ia e nga hoia i te taututetutenga hoki a te tangata.

36 I aru mai hoki te huihui o te iwi, me te karanga, Whakamatea ia.

37 ¶ Ano ka whano a Paora te kawea ki roto ki te pa, ka mea ia ki te rangatira mano, E pai ranei kia korero ahau i tetahi *kupu* ki a koe? Ka mea ia, E mātau ana ranei koe ki te reo Kariki?

38 Ehara oti koe i taua Ihipi i whakatupu i te tutū i mua i enei ra, a kawea ana e ia nga tāngata kohuru e wha mano ki te koraha?

39 Ka mea a Paora, He tangata ahau no nga Hurai, no Tarahu o Kirikia, he tangata tupu no tera pa, ehara *ano* i te pa ingoa kore: na, ko taku inoi tenei ki a koe, tukua ahau kia korero ki te iwi.

40 Na tukua ana e ia, a tu ana a Paora ki te pikitanga, ka tawhiri tona ringa ki te iwi. Na, mutu pu te turituri, ka korero ia, he Hiperu te reo, ka mea,

UPOKO 22.

Tana taki i runga i te pikitanga. 22 Ora noa i te whiu.

E HOA ma, e *oku* tuākana, e *oku* mātua, whakarongo ki tenei korero aku ki a koutou.

2 (A ka rongo ratou ko te reo Hiperu tana i korero ai ki a ratou, na, mutu rawa te kīkī: a ka mea ia,)

3 He tangata ahau no nga
Hurai, i whanau ki Tarahu o
Kirikia, i whakatupuria i roto
i tenei pa ki nga waewae o
Kamariere, i ata whakaakona
ki te tino tikanga o te ture o
nga mātua, i uaua ano ahau
mo te Atua, i pena me koutou
katoa inaianei;
4 A whakatoia ana e ahau
nga tāngata o tenei tikanga,
a mate noa; herea ana e
ahau nga tāne, nga wāhine, a
tukua ana ki nga whare here-
here.
5 Ma te tohunga nui ratou
ko nga kaumātua katoa e
whakatika tenei aku: i riro
mai hoki i a au a ratou puka-
puka ki nga tēina, a haere
ana ahau ki Ramahiku, kia
herea, kia arahina te hunga
ano o reira ki Hiruharama
kia whakamamaetia.
6 I a au ano e haere ana, a
ka whakatata ki Ramahiku i
te poutumarotanga, ka whiti
whakarere mai ki a au he
māramatanga nui no te rangi;
7 A hinga ana ahau ki te
whenua, ka rangona he reo e
mea ana ki a au, E Haora,
e Haora, he aha tau e whaka-
toi nei i a au?
8 Na ka whakahokia e ahau,
Ko wai koe, e te Ariki? Ka
mea ia ki a au, Ko Ihu ahau
o Nahareta, e whakatoia nei
e koe.
9 I kite ano oku hoa i te
māramatanga, a wehi ana;
otira kihai i rongo i te reo
ona i korero ki a au.
10 Ka mea ahau, Me aha
ahau, e te Ariki? Ka mea te
Ariki ki a au, Whakatika,
haere ki Ramahiku; a ka
korerotia ki a koe ki reira
nga mea katoa kua whakari-
tea kia meinga e koe.
11 Ano ra kahore ahau i
kite, na te kororia hoki o
taua māramatanga, ka ara-
hina a ringaringatia e oku hoa
haere, ka tae ki Ramahiku.
12 Na, ko tetahi *tangata*, ko
Anania, he tangata karakia, i
rite tonu nei ki ta te ture *ana
mahi*, e korerotia paitia ana
e nga Hurai katoa e noho
ana *i reira*,
13 Haere mai ana ia ki a au,
a tu ana, ka mea ki a au, E
toku teina, e Haora, titiro
ake. A i taua haora ano ka
titiro ahau ki a ia.
14 I mea ano ia, Na te Atua
o o tatou mātua koe i whiri-
whiri, kia mātau ki tana e
pai ai, kia kite i a te Tika,
kia rongo hoki i te reo o tona
mangai:
15 No te mea ko koe hei kai
whakaatu māna ki nga tā-
ngata katoa, mo nga mea i
kite ai, i rongo ai koe.
16 Na, he aha tau e wha-
karoa nei? whakatika, kia
iriiria koe, kia horoia ou
hara, me te karanga ano ki
te ingoa o te Ariki.
17 A, toku hokinga mai ki
Hiruharama, i a au e inoi ana
i roto i te temepara, ka puta
te ngakau matakite ki a au;
18 A ka kite ahau i a ia e
mea ana ki a au, E ahua, kia
hohoro te haere atu i Hiru-
harama: e kore hoki ratou e
tango i to korero moku.
19 Na, ko taku meatanga
atu, E te Ariki, e matau ana

ratou, he kai herehere ahau,
he kai whiu i roto i nga
whare karakia, i te hunga i
whakapono ki a koe:
20 A, i te whakahekenga o
nga toto o tou kai whakaatu,
o Tepene, i reira ahau e tu
ana, e whakaae ana ki tona
whakamatenga, e tiaki ana
hoki i nga kakahu o ona kai
whakamate.
21 Na, ko tana meatanga ki
a au, Haere: ka ungā hoki
koe e ahau ki tawhiti, ki nga
tauiwi.

22 ¶ A whakarongo ana ra-
tou ki a ia taea noatia tenei
kupu, na ka hamama ratou,
ka mea, Whakamatea atu te
koroke nei i runga i te whe-
nua: e kore hoki e pai kia
ora ia.
23 Heoi i a ratou e karanga
ana, e rukeruke ana i *o ra-
tou* kakahu, e akiri ana i te
puehu ki te rangi,
24 Ka ki te rangatira kia ka-
wea ia ki te pa, ka mea kia
whiua, kia uia; kia mātau ai
ia ki te mea i penei ai ratou
te karanga ki a ia.
25 A i a ratou e here ana i a
ia ki nga here, ka mea a Pa-
ora ki te keneturio e tu ana *i
reira*, He mea tika ranei kia
whiua e koutou te tangata o
Roma, i te mea kahore ano i
mau noa tona hē?
26 Na, te rongonga o te ke-
neturio, ka haere, ka korero
ki te rangatira mano, ka mea,
Kia tupato ki tau e mea ai:
no Roma hoki te tangata nei.
27 Na ka haere mai te ra-
ngatira mano, ka mea ki a ia,
Korero mai ki a au, no Roma
koe? Ka mea ia, Ae.
28 Na ka whakahoki te ra-
ngatira mano, He nui te utu i
hokona ai e ahau tenei tanga-
ta-whenuatanga. Ka mea a
Paora, He *tangata whenua* ra
ahau no toku whanautanga.
29 Na whakarerea tonutia
iho ia e te hunga e mea ana
ki te ui ki a ia: i mataku ano
te rangatira mano i tona ro-
ngonga ai no Roma ia, mona
hoki i herea.

30 ¶ I te aonga ake ka mea
ia kia mātau ki te tikanga, ki
te mea i whakawakia ai ia e
nga Hurai, a ka wewete i ona
here, ka mea kia haere mai
nga tohunga nui me to ratou
runanga katoa, a arahina iho
ana a Paora, whakaturia ana
ki to ratou aroaro.

UPOKO 23.

Kei te runanga a Paora e korero ana. 2 Ka pakia. 11 Ta te Ariki ki a ia. 12 Te whakapapa mona. 23 Ka kawea ki Hiharia.

NA ka titiro pu a Paora ki
te runanga, a ka mea,
E hoa ma, e *oku* tuākana,
tika tonu ki *taku* mahara
taku whakahaere i te aroaro
o te Atua, a taea noatia tenei
ra.
2 Na ka mea a Anania to-
hunga nui ki te hunga e tu
ana i tona taha, kia pakia
tona mangai.
3 Ano ra ko Paora ki a ia,
Tenei ake ka papaki te Atua
i a koe, e te pakitara kua oti
te pani ki te paru ma: kaore,

kia noho koe ki te mea ki a au i ta te ture i whakatakoto ai, heoi kapea ana e koe ta te ture, kiia ana ahau e koe kia pakia?

4 Na ka mea te hunga e tu tata ana, E whakamanumanu ana koe ki te tohunga nui a te Atua?

5 Ano ra ko Paora, Kihai ahau i mātau, e *oku* tuākana, ko ia te tohunga nui: kua oti hoki te tuhituhi, Aua e korerotia kinotia te rangatira o tou iwi.

6 Ano ka kite a Paora no nga Haruki etahi, ko etahi no nga Parihi, ka karanga ia i roto i te runanga, E hoa ma, e *oku* tuākana, he Parihi ahau, he tama na te Parihi: ko te aranga o te hunga mate e tumanakohia nei, te mea e whakawakia nei ahau

7 A, tana korerotanga i tenei, ka totohe nga Parihi ki nga Haruki: a ka wehea te huihui.

8 E mea ana hoki nga Haruki, kahore he aranga, kahore he anahera, kahore he wairua: ko nga Parihi ia, e whakaae ana ki aua mea e rua.

9 A ka nui te ngangare: ka whakatika nga karaipi o to te Parihi taha, ka totohe, ka mea, Kahore ano i mau i a matou te hē o tenei tangata: engari ki te mea kua korero tetahi wairua ki a ia, tetahi anahera ranei, aua tatou e whawhai ki te Atua.

10 Ano ka nui te ngangau, ka mataku te rangatira mano kei motumotuhia a Paora e ratou, ungā ana e ia nga hoia kia heke atu ki te tango i a ia i roto i a ratou, kia arahina hoki ki te pa.

11 ¶ A i taua po ka tu te Ariki ki tona taha, ka mea, Kia maia, e Paora: me whakaatu ano e koe ki Roma, me pera me tau whakaaturanga i aku mea ki Hiruharama.

12 ¶ Ao ake te ra, ka huihui etahi o nga Hurai, ka maka oati ki a ratou ano, ka mea, kia kaua ratou e kai, kai kaua e inu, kia whakamatea ra ano a Paora.

13 A e wha tekau ngahoro nga tāngata nāna tenei oatitanga.

14 Na ka haere ratou ki nga tohunga nui ratou ko nga kaumātua, ka mea, Mau pu ta matou oati i oati ai, kia kaua e pa kai, kia mate ra ano a Paora i a matou.

15 Na, ma koutou tahi ko te runanga e ki atu ki te rangatira mano kia arahina iho ia ki a koutou apopo, me ki atu e mea ana koutou kia ata mohiotia nga mea mona: ko matou ia, i te mea kiano ia i tata noa, ka whai mahara ki te whakamate i a ia.

16 A, te rongonga o te iramutu o Paora ki ta ratou whakaamo whakapapa, na ka haere ia, ka tomo ki te pa, ka korero ki a Paora.

17 Katahi ka karanga a Paora ki tetahi keneturio, ka mea, Arahina atu te tamaiti nei ki te rangatira mano: he korero hoki tana ki a ia.

18 Na ka mau ia ki a ia, ka arahi i a ia ki te rangatira mano, ka mea, I karanga te

herehere, a Paora, i a au, i
mea kia arahina tenei tamaiti
ki a koe, he korero hoki tana
ki a koe.
19 Na ka mau te rangatira
mano ki tona ringa, ka haere
ki tahaki, ka ui, He aha tau
mea hei korerotanga ki a
au?
20 Ano ra ko tera, Kua whakatakoto
whakaaro nga Hurai
kia mea ki a koe, kia arahina
iho a Paora apopo ki te runanga,
ano e ata uia tetahi
atu mea mona.
21 Na aua koe e rongo ki a
ratou: e wha hoki tekau ngahoro
tāngata o ratou e whanga
ana ki a ia, kua puaki ta
ratou oati, kia kaua e kai, kia
kaua e inu, kia mate ra ano
ia i a ratou: na kua rite tenei
ratou, e tatari ana ki te kupu
whakaae i a koe.
22 Katahi ka tukua atu taua
tamaiti e te rangatira mano,
a ka mea ia, Kaua e korerotia
ki tetahi to whakaaturanga
mai i enei mea ki a au.

23 ¶ Na, tokorua nga kenetu-
rio i karangatia e ia; i mea ia,
Kia rite mai etahi hoia kia
rua rau hei haere ki Hiharia,
me etahi hoia eke hoiho kia
whitu tekau, me tetahi hunga
mau matia kia rua rau, i te
toru o nga haora o te po;
24 Kia rite mai hoki nga
kararehe, hei whakanohoanga
iho mo Paora ki runga,
kia kawea oratia ai ia ki a
Pirika, ki te kawana.
25 He penei te pukapuka i
tuhia e ia:
26 Na Karauria Raihia ki
a Pirika, ki te kawana pai
rawa, Tena koe.
27 I hopukia tenei tangata
e nga Hurai, a i a ia ka tata
te whakamatea e ratou, ka
puta atu ahau me nga hoia,
a tangohia mai ana ia; i rongo
hoki ahau no Roma ia.
28 I mea ano ahau kia rongo
i te take i whakawakia ai ia
e ratou, a arahina ana ki to
ratou runanga:
29 Na ka kite ahau he kupu
tautohe no to ratou ture i
whakawakia ai ia, kahore hoki
ona hē i tika ai te mate, te
here ranei.
30 A ka korerotia mai ki a
au, meāke whanga nga Hurai
mo tenei tangata, na, tonoa
tonutia e ahau ki a koe, i mea
hoki ahau ki *ona* kai whakawa,
kia korerotia ki a koe
nga mea mona. Hei kona
ra.

31 ¶ Na ka mau nga hoia
ki a Paora, ka pera me te
mea i korerotia ki a ratou, a
arahina ana ia i te po ki Anatipatari.
32 Ao ake te ra ka tukua
atu nga tāngata eke hoiho
hei hoa haere mona, a hoki
ana ki te pa:
33 A, to ratou taenga atu ki
Hiharia, ka hoatu te pukapuka
ki te kawana, a whakaturia
ana a Paora ki tona
aroaro.
34 A, te tirohanga iho a te
kawana, ka ui, No tehea kawanatanga
ia? A ka rongo
no Kirikia;
35 Ka mea ia, Ka whaka-
rongo ahau ki a koe ina tae

mai ano hoki ou kai whakawa. I mea ano ia kia tiakina ia i roto i te whare whakawa o Herora.

UPOKO 24.

Ka whakawakia ano. 10 *Tana korero.* 22 *Ta te Kawana.*

NA ka pahure nga ra e rima, ka haere atu a Anania, te tohunga nui ratou ko nga kaumātua, ko tetahi kai korero, ko Tereturu, whakakite ai i nga hē o Paora ki te kawana.

2 A, ka oti ia te karanga, ka timata a Tereturu te whakawa, ka mea, Nau i hua ai te rangimarie ki a matou, he ata ngarahu hoki nau i pai ai nga mea i meatia ki tenei iwi,

3 Nui atu ta matou whakawhetai mo *aua mea* ka riro mai nei i a matou, i nga wa katoa, i nga wahi katoa, e Pirika, e te tangata pai rawa.

4 Otiia e kore e nui atu taku whakaware i a koe; tena, he ngawari nei hoki koe, whakarangona mai ta matou kupu kotahi nei.

5 I mau hoki tenei tangata, ano he mate uruta, e whakaoho ana i nga Hurai katoa o te ao, ko ia hoki te tino take o te titorehanga ki ta nga Nahareti:

6 I mea hoki ia kia whakanoatia te temepara: na ka hopu matou i a ia, a ka mea kia meatia ki a ia ta to matou ture i whakatakoto ai.

7 Na ka puta a Raihia rangatira mano, rupahu noa iho, tangohia ana e ia i o matou ringa,

8 A ungā ana ona kai whakawa kia haere ki a koe: mau e ui ki a ia, kia rongo ai koe ki enei mea katoa e whakawakia nei ia e matou.

9 A i whakaae ano nga Hurai, i mea, Koia ano tena.

10 ¶ Na, ko te whakahokinga a Paora, i ta te kawana tungoutanga ki a ia kia korero, E matau ana ahau, ka maha ou tau e whakawa nei koe i tenei iwi, koia i pai ai toku ngakau ki te tohe i te tika o aku mea:

11 E takoto kau ana hoki hei mohiotanga mau, kahore i maha ake i te tekau ma rua nga ra oku i haere mai nei ki Hiruharama, ki te karakia.

12 Kihai ano ahau i mau i a ratou i roto i te temepara e totohe ana ki tetahi, e mea ana ranei i te mano kia tutū, kahore i nga whare karakia, kahore ano hoki i te pa:

13 E kore ano e taea e ratou te whakatau ki a au nga mea e whakawakia nei ahau e ratou.

14 Otira me whaki tenei e ahau ki a koe, ko ta ratou ritenga e ki nei he titorehanga, ko taku tena i a au e karakia nei ki te Atua o oku mātua; e whakapono ana hoki ahau ki nga mea katoa kua oti te tuhituhi i roto i te ture, i ta nga poropiti:

15 E tumanako ana ki ta te Atua, ki ta ratou ake ano e whakaae nei, *ara* tenei ake

ka ara nga tāngata mate, nga tāngata tika, nga tāngata hē.
16 Tenei ano taku e whai nei, kia hara kore tonu toku hinengaro i te aroaro o te Atua, o nga tāngata.
17 Na, muri iho i nga tau e maha, ka tae mai ahau ki te kawe mai i nga mea atawhai rawakore ki toku iwi, me nga whakahere.
18 I kitea ahau i reira e etahi Hurai o Ahia, e purea ana i roto i te temepara, kahore he huihui, kahore he ngangau.
19 Ko te tikanga ra kia haere mai ratou ki a koe ki te whakawa, ki te mea he mea ta ratou moku.
20 Ma enei ake ano ranei e korero, me i kitea e ratou he hē toku, i a au ano e tu ana i te runanga,
21 Ko taua kupu kotahi pea i karanga ai ahau, i a au e tu ana i roto i a ratou, Ko te aranga o te hunga mate te mea e whakawakia nei ahau e koutou inaianei.

22 ¶ Heoi ka rongo a Pirika ki enei mea, ka ungā atu ratou, he nui atu hoki no tona mohio ki taua ritenga, ka mea ia, Kia tae mai a Raihia rangatira mano, ka tino rapu ahau i te tikanga o a koutou mea.
23 Na ka mea ia ki te keneturio kia tiakina a Paora, kia waiho noa ano ia, kia kaua e riria ona hoa ina mahi *ki a ia*, ina haere mai ki a ia.

24 ¶ Na, muri iho i etahi ra, ka tae mai a Pirika raua ko tana wahine, ko Ruruhira, he Hurai, ka mea ia kia tikina a Paora, a ka whakarongo ki a ia ki te whakapono ki a te Karaiti.
25 A, i a ia e korero ana ki nga mea o te tika, ki te hiahia kia pehia, ki te whakawakanga a mua, ka wiri a Pirika, ka mea, Haere aianei; kia watea ahau, ka karangatia koe e ahau.
26 Tohu noa hoki ka hoatu ki a ia he moni e Paora kia tukua ai ia: koia i hono ai te tiki i a ia, te korero ki a ia.
27 Na, muri iho i nga tau e rua, ka riro mai a Porohiu Petuha hei whakakapi mo Pirika, a ka mea a Pirika kia manawarekatia nga Hurai, na ka waiho e ia a Paora kia here ana.

UPOKO 25.

Kei a Petuha e whakawakia ana. 10 *Ma Hiha te whakawa.* 13 *Akaripa.*

TE taenga o Petuha ki te kawanatanga, ka toru nga ra, ka haere atu i Hiharia ki Hiruharama.
2 Na ka korero te tohunga nui, me nga rangatira o nga Hurai ki a ia mo Paora, ka tohe ki a ia,
3 Kia whakaaetia ta ratou mona, kia tikina atu ia ki Hiruharama, he whanga hoki ta ratou mona kia whakamatea ki te ara.
4 Na ka whakahokia e Petuha, me pupuri a Paora ki Hiharia; e hohoro ana hoki tona haere *ki reira*.
5 I mea ano ia, Me haere tahi ano ki raro nga mea o

koutou e watea ana, ki te whakawa i taua tangata, ki te mea he *kino* tana.

6 ¶ A, ngahuru noa atu nga ra i noho ai ia ki a ratou, ka haere ia ki Hiharia; ao ake te ra ka noho ki te nohoanga whakawa, a ka mea kia arahina mai a Paora.

7 Tona taenga mai, e tu ana tera nga Hurai i haere mai i Hiruharama, he maha, he nui nga hē i whakapangia e ratou ki a Paora; heoi kihai i u ta ratou.

8 A ka utua e ia, Kahore rawa oku hara ki te ture a nga Hurai, kahore ki te temepara, kahore ano ki a Hiha.

9 Heoi ka mea a Petuha kia manawarekatia nga Hurai, a ka ki ki a Paora, ka mea, E pai ana koe kia haere ki Hiruharama, ki reira whakawakia ai mo enei mea ki toku aroaro?

10 Ano ra ko Paora, E tu ana ahau ki te whakawakanga a Hiha, ko te wahi tika tera hei whakawakanga moku: kahore oku hē ki nga Hurai, kua tino kitea na hoki e koe.

11 Me he hē toku, a kua meinga e ahau tetahi mea e tika ai te mate, e kore ahau e kino kia mate: tena ko tenei he teka nga mea e whakapangia nei e ratou ki a au, e kore e ahei kia tukua ahau e tetahi ki a ratou. He karanga tenei naku ki a Hiha.

12 Na ka korerorero a Petuha ki te runanga, ka mea, Kua karanga koe ki a Hiha: me haere koe ki a Hiha.

13 ¶ A, muri iho i etahi ra, ka tae mai a kingi Akaripa raua ko Pereniki ki Hiharia, ki te oha ki a Petuha.

14 A ka po maha raua e noho ana i reira, ka korerotia e Petuha ki te kingi nga meatanga ki a Paora, ka mea, Tenei tetahi tangata kua waiho e Pirika e here ana:

15 A, toku taenga ki Hiruharama, ka korerotia mai ia e nga tohunga nui, e nga kaumātua o nga Hurai, ka tono ratou kia whakawakia ia.

16 Na, ko taku whakahokinga atu ki a ratou, Ehara i te ritenga no nga tāngata o Roma kia tukua he tangata kia mate, i te mea kiano i tutataki noa te tangata e whakawakia ana ki nga kai whakawa, me tuku ano ia ki te whakahoki kupu ki te kupu whakawa.

17 A, to ratou minenga ki konei, kihai ahau i whakaroa: ao ake te ra ka noho ahau ki te nohoanga whakawa, ka mea kia arahina mai taua tangata.

18 A, te turanga o nga kai whakawa, kihai tetahi hē o aku i whakaaro ai i korerotia e ratou mona:

19 Heoi he kupu tautohenga no ta ratou karakia ta ratou i mea ai ki a ia, ko tetahi Ihu ano, kua mate, a e kiia ana e Paora kei te ora.

20 Heoi pohewa noa iho ahau ki taua tautotohenga, a ka mea me kore ia e pai kia haere ki Hiruharama, ki reira whakawakia ai mo aua mea.

21 A, te karangatanga a

Paora kia waiho ia, kia whakarangona tana e Akuhata, ka mea ahau kia waiho ia, kia tukua ra ano ki a Hiha.

22 Ka mea a Akaripa ki a Petuha, E hiahia ana ano ahau kia rongo ki ta tera tangata. Ka mea ia, Ko apopo koe rongo ai ki a ia.

23 ¶ I te aonga ake ka tae a Akaripa raua ko Pereniki, me nga whakapaipai maha, a tomo ana ki te whare whakarongo, ratou ko nga rangatira mano, ko nga tāngata nunui o te pa, a, ka ki a Petuha, ka mauria mai a Paora.

24 Na, ko te kianga a Petuha, E kingi Akaripa, e koutou katoa e noho nei tatou, ka kite koutou i tenei tangata i tohe mai ai ki a au te huihui katoa o nga Hurai i Hiruharama, i konei ano hoki, i karanga ai, Ehara rawa i te tika kia waiho ia i te ora.

25 A, toku kitenga kahore ana mahi e tika ai te mate, a ka karanga ano ia ki a Akuhata, ka mea ahau kia ungā atu ia.

26 Kahore ia aku tino mea e tuhituhi atu ai ahau mona ki toku ariki. Koia ahau ka arahi mai nei i a ia ki a koutou, ki a koe rawa ano, e kingi Akaripa, kia whai mea ai ahau hei tuhituhinga atu, ua mutu te uiui.

27 Ki taku hoki he mea hē kia ungā atu he herehere, a kia kaua e korerotia te mea i whakawakia ai ia.

UPOKO 26.

Ta Paora ki a Akaripa-ma. 24 Ta Petuha. 30 Whakamutunga.

NA, ko te meatanga a Akaripa ki a Paora, Tena korerotia o *korero*. Katahi ka totoro te ringa o Paora, kei te korero:

2 He koanga ngakau tenei ki a au, e kingi Akaripa, kia korerotia e ahau ki a koe aianei nga mea katoa e whakawakia nei ahau e nga Hurai:

3 He mohio rawa hoki koe ki nga ritenga katoa me nga tautohenga a nga Hurai: tena koa, whakarongo marie ki a au.

4 E mohio ana nga Hurai katoa ki taku whakahaere o toku tamarikitanga ake, no te oroko-timatanga ra ano i roto i toku iwi, i Hiruharama;

5 Mohio tonu ratou ki a au o mua iho, me i pai ratou ki te whakaatu; taku mahi, no ta te titorehanga pakeke rawa o ta tatou karakia, no ta nga Parihi.

6 Tenei ahau te tu nei, te whakawakia nei mo te tumanako ki te mea i korerotia e te Atua i mua ki *o tatou* mātua:

7 Ko te uru ano ki tenei ta o tatou iwi kotahi tekau ma rua e tumanako nei, i a ratou e mahi tonu nei *ki te Atua* i te ao, i te po Ko tenei, e kingi Akaripa, e tumanakohia atu nei, te mea e whakawakia nei ahau e nga Hurai.

8 Koia, ki ta koutou e kore e whakaponohia ta te Atua whakaarahanga i te hunga mate?

9 Ko ahau nei, i whakaaro ahau ko te mea tika kia maha nga mea e mahia e ahau hei pehi mo te ingoa o Ihu o Nahareta.

10 Ae, i meinga ano tenei e ahau ki Hiruharama: he tokomaha ano te hunga tapu i uakina e ahau ki nga whare herehere, he mea tuku hoki nga tikanga na nga tohunga nui ki a au; a ka whakamatea ratou, i te whakaae ano ahau.

11 He maha ano aku whiunga i a ratou i roto i nga whare karakia katoa, i meinga ano ratou e ahau kia kohukohu; heoi haurangi noa iho ahau ki a ratou, whaia ana e ahau, a taea noatia nga pa o tawhiti.

12 Nawai a i a au e haere ana ki Ramahiku, me nga tikanga, me te kupu whakaae a nga tohunga nui,

13 I te poutumarotanga, e te kingi, ka kitea e ahau i te ara he māramatanga no te rangi e tiaho ana ki a au, ki oku hoa haere ano, tera atu i te māramatanga o te ra.

14 Heoi hinga katoa ana matou ki te whenua, ka rongo ahau i te reo e korero ana ki a au, no nga Hiperu ano hoki te reo, e mea ana, E Haora, e Haora, he aha tau e whakatoi nei i a au? ehara tau, te whana ki nga koikoi.

15 Ano ra ko ahau, Ko wai koe, e te Ariki? Ka mea ia, Ko Ihu ahau e whakatoia nei e koe.

16 Otira whakatika, e tu ou waewae ki runga: ko te mea tenei i puta ai ahau ki a koe, kia meinga koe hei kai mahi, hei kai whakaatu mo nga mea i kite nei koe, me nga mea ano e kitea ai ahau e koe.

17 Ka whakaorangia koe i te iwi, i nga tauiwi, ka tonoa nei koe e ahau ki a ratou,

18 Hei whakatitiro i o ratou kanohi, hei whakatahuri i a ratou i te pouri ki te māramatanga, i te kaha o Hatana ki te Atua, kia whiwhi ai ratou ki te murunga hara, i runga i te whakapono ki a au, ki tetahi wahi ano i roto i te hunga ka oti te whakatapu

19 No reira, kihai ahau i whakatuturi, e kingi Akaripa, ki to te rangi kitenga:

20 Heoi i mātua korero ahau ki te hunga i Ramahiku, i Hiruharama, ki te whenua katoa ano o Huria, ki nga tauiwi hoki, kia ripeneta, kia tahuri ki te Atua, me te mahi ano i nga mahi tika o te ripeneta

21 Na reira nga Hurai i hopu ai i a au i te temepara, i whai ai kia whakamatea ahau.

22 Heoi ka awhinatia mai ahau e te Atua, ka tu tonu nei ahau, a mohoa noa nei, me te korero ki te iti, ki te rahi, kahore aku kupu ke ake i ta nga poropiti ratou ko Mohi i mea ai meāke puta:

23 Ara, ko te Karaiti kia mate, ko ia te mātāmua o te

aranga o te hunga mate, a
māna e whakapuaki te mārama-
matanga ki te iwi, ki nga
tauiwi.

24 ¶ I a ia e korero ana i
enei mea, nui atu te reo o
Petuha ki te karanga, E
Paora, e haurangi ana koe;
na te nui o *to* korero puka-
puka i haurangi ai koe.
25 Ano ra ko ia, Kahore oku
haurangi, e Petuha, e te ta-
ngata pai rawa; engari he
pono, he whai whakaaro, aku
kupu e whakapuaki nei.
26 E mātau ana hoki te
kingi ki enei mea, i maia ai
ahau ki te korero ki a ia: e
mea ana hoki ahau, kahore
tetahi o enei mea i ngaro i a
ia; kihai hoki tenei mea i
mahia i te kokonga.
27 E whakapono ana ranei
koe ki nga poropiti, e Kingi
Akaripa? e mea ana ahau,
tenei koe te whakapono nei.
28 Ano ra ko Akaripa ki a
Paora, Wahi iti kua riro atu
ahau ki tau, ki ta te Karaiti
tikanga.
29 Na, ko te meatanga a
Paora, *Pai tonu* kia inoi ahau
ki te Atua kia kaua e iti,
engari kia tino nui, kia kaua
ano *e waiho* i tou kotahi,
engari kia tino rite ki a au
te hunga katoa e whakarongo
nei ki a au inaianei: ko enei
mekameka ia kia kore.

30 ¶ A, ka mutu enei korero
ana, ka whakatika te kingi
raua ko te kawana, me Pere-
niki, me te hunga i noho
tahi ratou:
31 Na haere ke ana ratou,
ka korerorero ki a ratou ano,
ka mea, Kahore he hanga a
tenei tangata e tika ai te
mate, te here ranei.
32 Katahi ka mea a Akaripa
ki a Petuha, Ka tukua tenei
tangata kia haere, me i kaua
ia te karanga ki a Hiha.

UPOKO 27.

E rere ana ki Roma. 9 *Tana whakatupato.* 14 *Tupuhi.* 27 *Ora noa.*

ANO ka takoto te tikanga
kia rere matou ki Itari,
ka tukua a Paora, me era atu
herehere ki tetahi keneturio,
ko Huriu te ingoa, no te hapū
o Akuhata.
2 Na eke ana matou ki
tetahi kaipuke o Ataramitiu-
ma, e tika ana ra nga kāinga
o Ahia, rere ana matou; ko
Aritaku o Teharonika, he ta-
ngata no Makeronia, to matou
hoa.
3 Po tahi ka u ki Haironа.
Na ka ngawari te mahi a
Huriu ki a Paora, a tukua
ana ia kia haere ki ona hoa,
kia atawhaitia.
4 Rere ana i reira, ka miri
haere matou i te taha o Kai-
peru, no te mea i hē te hau.
5 Whiti ana matou i te moana
o Kirikia, o Pamapuria, ka u
ki Maira o Raikia.
6 Na ka mau i te keneturio
he kaipuke ki reira no Areha-
naria, e rere ana ki Itari; ka
utaina matou ki runga.
7 A ka po maha i puhoi ai te
rere, ka whiti whakauaua ki
te ritenga atu o Hiniru, a, tē
tukua matou e te hau, ka
miri haere matou i te taha

o Kariti i te ritenga atu o Haramone;
8 A ka pahemo whakauaua a reira, ka u matou ki tetahi kāinga, ko Nga Kokoru Ataahua te ingoa; e tata ana a reira ki te pa o Rahia.

9 ¶ A, ka maha nga ra ka pahemo, na, kua kino te rerenga, no te mea kua pahemo ke te po noho puku, ka whakatupato a Paora,
10 Ka mea ki a ratou, E mara ma, e kite ana ahau i te kino, i te nui o te hē e pa mai i tenei rerenga, ehara i te mea ko te utanga anake me te kaipuke, engari ko tatou ano.
11 Heoi ka whakaae te kenetario ki ta te rangatira, raua ko te tangata nona te kaipuke, whakanuia ake e ia ta raua i ta Paora i korero ai.
12 A, tē pai taua kokoru hei tunga i te hotoke, i mea te tokomaha kia rere atu ano i reira, me kore e u ki Piniki, ki reira tu ai i te hotoke; he kokoru ia no Kariti, e anga ana ki te uru ma tonga, ki te uru ma raki.
13 A, ka pa rekareka te tonga, ka mea ratou kua taea ta ratou i whakaaro ai, ka hutia; miri haere ana i Kariti.
14 Na kihai i roa ka puta ke he hau nui whakaharahara, ko Urokaraiona te ingoa.
15 A ka kahakina te kaipuke, tē ngongo ki te hau, na ka tukua kia paea.
16 Na ka miri i te taha ruru o tetahi motu, tona ingoa ko Karaura; ka riro whakauaua mai te poti i a matou:
17 A ka hutia ake, ka hangā ki te whakau, ka whakawhaiawhitia te tangere o te puke; ano ka mataku kei eke ki te tahuna, ka tukua te ra, a ka paea haeretia.
18 Ano ka tino akina matou e te tupuhi, i te aonga ake ka akiritia *nga utanga;*
19 A i te toru *o nga ra*, ka makā atu e o matou ringa ake nga mea ake o te kaipuke.
20 A he maha nga ra i kore ai e puta te ra me nga whetu, kihai ano i iti te tupuhi i akina ai matou, na ka mahue katoa to matou whakaaro ki te ora.
21 Heoi ka roa te nohoanga pukutanga, na ka tu a Paora i waenganui o ratou, ka mea, E mara ma, engari ra me i rongo koutou ki a au, a kihai i rere mai i Kariti, kei pa mai tenei kino, tenei mate.
22 Na, ko taku kupu tenei ki a koutou, Kia mārama te ngakau: e kore hoki e mate tetahi o koutou, ko te kaipuke anake.
23 I tu hoki ki toku taha i tenei po he anahera na te Atua, nāna nei ahau, ko ia taku e karakia nei,
24 I mea mai, Aua e mataku, e Paora; me tu koe ki te aroaro o Hiha: nana, kua hoatu ki a koe e te Atua te hunga katoa e rere tahi na koutou.
25 Na kia mārama te ngakau, e hoa ma: e whakapono ana hoki ahau ki te Atua, e rite ano ki tana i korero mai ai ki a au.
26 Otira kua takoto te ti-

kanga kia eke tatou ki tetahi
motu.

27 ¶ Na, i te tekau ma wha
o nga po, i a matou e kahaki-
hakina ana i Aria, i waenganui
po, ka mea nga kai mahi kai-
puke ka tata tetahi whenua
ki a ratou;
28 Na ka whakatatūtū ra-
tou, ka kite e rua tekau maro:
a ka neke tata atu, ka wha-
katatūtū ano, ka kite kotahi
tekau ma rima maro.
29 Na ka mataku kei paea
matou ki nga toka, ka tukua
nga punga e wha i te kei, ka
hiahia ki te awatea.
30 A, i nga kai mahi kaipuke
e mea ana kia oma atu i te
kaipuke, a e tuku ana i te
poti ki te moana, he whaka-
ware, kia kiia ai e tukua ana
etahi punga i te ihu,
31 Ka mea a Paora ki te
keneturio ratou ko nga hoia,
Ki te kore enei e noho ki te kai-
puke, e kore koutou e taea te
whakaora.
32 Katahi ka kotia nga wha-
kaheke o te poti e nga hoia, a
tukua ana kia taka atu.
33 A, i te mea meāke puao te
ra, ka tohe a Paora ki a ratou
katoa kia kai, ka mea, Ko te
tekau ma wha tenei o nga ra
e tatari nei koutou, e noho
puku nei, tē o te kai.
34 Koia ahau ka tohe nei
kia kai: ko tetahi mea hoki
tenei e ora ai koutou: e kore
hoki e ngahoro tetahi huru-
huru o te upoko o tetahi o
koutou.
35 A, tana korerotanga i enei
kupu, na ka mau ki te taro,
ka whakawhetai ki te Atua i
te aroaro o te katoa: a ka
whawhati, ka timata te kai.
36 Na ka mārama nga nga-
kau o ratou katoa, a ka kai
ano ratou.
37 Na, e rua rau e whitu
tekau ma ono matou katoa i
te kaipuke.
38 Ano ka makona i te kai,
ka whakamāmā ratou i te
kaipuke, ka akiritia te witi
ki te moana.
39 A, ka ao te ra, kihai ratou
i mohio ki tera whenua: a, te
kitenga i tetahi kokorutanga
he one to reira, na, ka mea
ratou me kore e ahei te aki atu
i te kaipuke ki roto.
40 Na kotia ana e ratou nga
punga, tukua ana ki te moana,
i whakakorokoroa ano nga
here o te urungi, ka hutia
ano te ra nui ki te hau, ka
tika atu ki te one.
41 A, ka puta atu ki tetahi
wahi, he tai papaki rua, ka
whakaekea te kaipuke; a titi
tonu te ihu, mau tonu, ko te
kei i pakaru i te kaha o te
ngaru.
42 A ki to nga hoia whakaaro
me whakamate nga herehere,
kei kau tetahi ki uta, kei
oma.
43 Ko te keneturio ia i mea
kia whakaorangia a Paora, a
kihai i tukua ki ta ratou i
whakaaro ai; na, ka mea ia,
kia mātua peke atu te hunga
e mātau ana ki te kauhoe, kia
kau ki uta:
44 Era atu, etahi i runga i
nga papa, etahi i runga i etahi
o nga mea o te kaipuke. Heoi
tae ora katoa ana ratou ki uta.

UPOKO 28.

Kei Merita. 3 Te neke. 7 Ana whakaoranga. 11 E rere ana ano. 16 Korero ki nga Hurai. 30 Kei Roma e noho ana, e rua tau.

AKA ora ratou, katahi ka mohio ko Merita te ingoa o te motu.

2 Na kihai i nohinohi te atawhai a nga tāngata maori i a matou: ka tahuna he kapura, a whakamanuhiritia ana matou katoa, no te mea e ua ana te ua, no te matao hoki.

3 Na ka kohikohia e Paora he pupu wahie, a makā ana e ia ki te kapura: heoi puta mai ana he neke i te werawera, ka mau ki tona ringa.

4 A, te kitenga o nga tāngata whenua i te ngarara e werewere ana ki tona ringa, ka mea ratou tetahi ki tetahi, Koia, he tangata kohuru tenei, ka ora nei ia i te moana, na, kihai i tukua e te Tika kia ora.

5 Otiia i ruia atu e ia te ngarara ki te kapura, a kihai i mate, kihai i aha.

6 Na whanga noa ratou kia tetere ia, kia hinga whakarere ranei, kia mate: heoi ka roa noa to ratou whanganga, a, te kitenga kahore he aha i pa ki a ia, ka puta ke, ka mea, he atua ia.

7 ¶ I taua wahi te kāinga o te tino rangatira o te motu, ko Pupiria te ingoa: he manuhiri matou nāna; e toru nga ra i atawhaitia ai matou e ia.

8 Na, i te takoto te pāpā o Pupiria, e mate ana i te kiri ka, i te koripi: heoi ka tomo a Paora ki a ia, ka inoi, ka whakapa i ona ringa ki a ia, a ora ake.

9 A, te meatanga o tenei, na ka haere mai ano era atu o te motu he mate o ratou, a ka whakaorangia:

10 A nui atu te honore i whakahonoretia ai matou e ratou; a, i to matou rerenga, ka utaina nga mea e pai ana ma matou.

11 ¶ A, muri iho i nga marama e toru, ka rere matou i runga i tetahi kaipuke o Arehanaria, i tu nei ki taua motu i te hotoke, ko Katoro raua ko Poruku te ingoa.

12 Na ka u ki Hairakuha, a e toru o matou ra i noho ai *ki reira.*

13 Na ka awhio ake matou i reira, a ka u ki Rekiuma: ka po tahi ka pa te tonga, a i te rua o nga ra ka u ki Puteori:

14 Ano ka kitea nga tuākana i reira, ka tohea matou kia noho i a ratou, kia whitu nga ra: heoi haere ana matou ki Roma.

15 A ka rongo nga tuākana o reira ki a matou, ka haere ake ki te whakatau i a matou ki Apiuwhoruma, ki Wharetoru: a, te kitenga o Paora i a ratou, ka whakawhetai ki te Atua, ka ora te ngakau.

16 ¶ Na ka tae matou ki Roma, a ka hoatu nga herehere e te keneturio ki te rangatira hoia: ko Paora ia i tukua kia noho motu ke raua ko tetahi hoia hei tiaki i a ia.

17 ¶ A, i muri i nga ra e
toru, ka huihuia e Paora nga
tino tāngata o nga Hurai: a,
to ratou minenga mai, ka mea
ia ki a ratou, E hoa ma, e
oku tuākana, kahore nei oku
hara ki te iwi, ki nga ritenga
ranei o nga mātua, i tukua ai
ahau i Hiruharama hei here-
here ki nga ringa o nga tā-
ngata o Roma.
18 A, toku whakawakanga e
ratou, ka mea ratou kia tukua
ahau, no te mea kahore he
take e mate ai ahau.
19 Heoi ka whakahe tonu
nga Hurai; e taea hoki te
aha? karanga ana ahau ki a
Hiha; kahore ia aku mea e
whakawa ai ahau i toku iwi.
20 Koia ahau i karanga ai i
a koutou kia kite, kia korero
ki a koutou: no te mea hoki
ko ta Iharaira e tumanako
nei te mea i herea ai ahau ki
tenei mekameka.
21 Na, ko ta ratou meatanga
ki a ia, Kahore he pukapuka
mou i tae mai ki a matou i
Huria, kahore ano tetahi o
nga tuākana i haere mai nei i
kawe kupu mai, i korero mai
ranei i tetahi kino mou.
22 Otira e mea ana matou
kia rongo ki a koe, ki ou wha-
kaaro: e mohio ana hoki ma-
tou ki tenei tikanga, e kore-
rotia kinotia ana i nga wahi
katoa.

23 ¶ A ka oti te whakarite he
ra ki a ia, he tokomaha i
haere mai ki a ia, ki *tona*
whare; a whakakitea ana e
ia ki a ratou, whakaaturia ana
te rangatiratanga o te Atua,
me te tiki ano i ta te ture a
Mohi, i ta nga poropiti, hei
kukume i a ratou ki nga mea
o Ihu, no te ata a ahiahi
noa.
24 Ko etahi i whakapono ki
nga mea i korerotia, ko etahi
kihai i whakapono.
25 A, tē rite a ratou korero,
ka puta atu ratou, me te ko-
rero ano a Paora i tetahi kupu,
Tika tonu te korero a te Wai-
rua Tapu, i a Ihaia poropiti,
ki o tatou mātua,
26 I mea nei, Haere ki tenei
iwi, mea atu, Rongo noa kou-
tou, e kore e mātau; titiro
noa koutou, e kore e kite:
27 Kua matotoru hoki te
ngakau o tenei iwi, e puhoi
ana nga taringa ki te wha-
karongo, o ratou kanohi kua
whakamoea e ratou; kei kite
nga kanohi, kei rongo nga
taringa, kei mātau te ngakau,
a ka tahuri ratou, ka ora i a
au.
28 Na kia mohio koutou, ka
tukua te whakaoranga a te
Atua ki nga tauiwi, a ka rongo
ratou.

29 ¶ A ka mutu enei korero
āna, ka haere nga Hurai, he
nui hoki ta ratou tautohetohe
ki a ratou ano.

30 ¶ A e rua tino tau i noho
ai a Paora ki tona whare i utua
e ia, a tukua tonutia mai ana e
ia te hunga katoa e tomo mai
ana ki a ia;
31 A maia tonu ia ki te kau-
whau i te rangatiratanga o te
Atua, ki te whakaako i nga
mea o te Ariki, o Ihu Karaiti,
kihai ano i riria.

KO TE PUKAPUKA A PAORA APOTORO

KI TE

HUNGA O ROMA.

UPOKO 1.

Mona, 3 *mo Ihu.* 8 *Mo ratou.* 16 *Mo tana rongo pai.* 18 *Mo ta te Atua ki te mahi he.* 21 *He o nga Tauiwi.*

NA Paora, pononga a Ihu
Karaiti, i karangatia hei
apotoro, i motuhia ki te rongo
pai a te Atua,
2 (I korerotia e ia i mua, ara
e ana poropiti i roto i nga
Karaipiture tapu,)
3 Mo tana Tama, mo to tatou
Ariki, mo Ihu Karaiti, i whanau
nei he uri no Rawiri, no
te wahi ki te kikokiko;
4 I whakapuakina mai nei, ko
te Tama a te Atua, i runga i
te kaha, i runga i ta te Wairua
o te tapu, i te mea ka whakaarahia
i te hunga mate:
5 Nāna nei matou i whiwhi
ai ki te aroha noa, ki te mahi
apotoro, kia ngohengohe ai,
kia whakapono ai nga iwi katoa,
hei mea mo tona ingoa:
6 No ratou nei hoki koutou,
he hunga karanga na Ihu Karaiti:
7 Ki te hunga katoa i Roma
e arohaina nei e te Atua, ka
oti nei te karanga hei hunga
tapu: *Kia tau* ki a koutou te
aroha noa me te rangimarie,
he mea na te Atua, na to tatou
Matua, na te Ariki hoki, na
Ihu Karaiti.

8 ¶ Taku tuatahi he whakawhetai
ki toku Atua, i roto
i a Ihu Karaiti, mo koutou
katoa, no te mea e korerotia
ana to koutou whakapono i te
ao katoa.
9 Ko te Atua, e mahi nei
toku wairua ki a ia i roto i te
rongo pai o tana Tama, hei
kai whakaatu moku, mo te
mau tonu o toku maharahara
ki a koutou, i aku karakiatanga
i nga wa katoa;
10 E inoi ana me kore e pai
te Atua, ko tenei haerenga nei
oku ki a koutou kia whakatikaia.
11 Nui atu hoki toku hiahia
kia kite i a koutou, kia whakawhiwhia
ai hoki koutou e
ahau ki tetahi hoatutanga, he
mea wairua, kia whakaungia
ai koutou;
12 Ara kia ora ngatahi ai
toku ngakau me o koutou i te
whakapono o tatou tahi, o
koutou, oku,

13 Na e kore ahau e mea, e
oku tēina, kia ngaro i a kou-
tou te maha o aku meatanga
kia haere atu ki a koutou,
(heoi araia mai ana ahau, a
mohoa noa nei,) kia whiwhi
ai ano ahau ki tetahi hua i
roto i a koutou, ki te pera me
o era tauiwi.
14 Nga Kariki, nga tautā-
ngata, nga mohio, nga wha-
kaarokore, he nama ta ratou
kei runga i a au.
15 A e ngakau nui ana ano
ahau kia whakapaua taku ki
te kauwhau i te rongo pai ki a
koutou ano i Roma.
16 Kahore hoki oku wha-
kama ki te rongo pai o te
Karaiti: ko te kaha hoki ia o
te Atua hei whakaora mo nga
tāngata katoa e whakapono
ana; mo te Hurai ki mua, mo
te Kariki ano hoki.
17 Kei reira hoki e whaka-
kitea ana ta te Atua tika, he
mea no te whakapono ki te
whakapono: kua oti nei hoki
te tuhituhi, Ma te whakapono
e ora ai te tangata tika.

18 ¶ E whakakitea iho ana
hoki i te rangi to te Atua riri
ki nga karakiakoretanga ka-
toa, ki nga hē o nga tāngata
e pupuri ana i te pono i runga
i te hē;
19 Kei roto hoki i a ratou e
mārama ana nga mea o te
Atua e taea te mohio; kua
whakamaramatia nei hoki e
te Atua ki a ratou.
20 Nga mea hoki ona ka-
hore nei i kitea, e kitea nuitia
ana, no te hanganga iho ra
ano o te ao, e mohiotia ana
hoki ki nga mea i hangā, ara
tona kaha o tua iho, me *tona*
Atuatanga; e kore ai he kupu
whakahoki ma ratou:
21 I a ratou nei hoki e mātau
ana ki te Atua, kihai ratou i
whakakororia *i a ia* hei Atua,
kihai i whakawhetai; heoi
kua kuare o ratou whakaaro,
a pouri ana o ratou ngakau
pohēhē.
22 I a ratou e mea ana he
mohio ratou, na, he wai-
rangi,
23 A whakaputaina ketia ake
te kororia o te Atua e kore nei
e pirau, kia rite ki te ahua o
te tangata pirau noa, o nga
manu, o nga wae-wha, o nga
mea ngokingoki.

24 ¶ Koia hoki ratou i tukua
ai e te Atua ki te mahi poke,
i runga i nga hiahia o o ratou
ngakau, a whakatūtūātia iho
o ratou tinana e ratou whaka
ratou:
25 Whakarerea ake e ratou
to te Atua pono, ka mau ke
ki te teka, a karakia ana,
mahi ana ki te mea hanga,
kapea ake te Kai hanga, ko
ia nei tē whakapaingia ake
ake. Amine.

26 ¶ Koia ratou i tukua ai e
te Atua ki nga hiahia tūtūā:
a ratou wāhine hoki, mahue
ake te tikanga maori, kei te
ngau ke noa atu:
27 Me nga tāne ano, whaka-
rerea ake e ratou te tikanga
maori ki te wahine, ano he
ahi te kānga o to ratou hiahia
ki a ratou ano; nga tāne ki
nga tāne, mahi ai i te hanga
whakama, me te whiwhi ano

ratou ki te utu e rite ana mo to ratou ngaunga ketanga.

28 ¶ A, i a ratou kihai nei i pai kia mau tonu te Atua ki *o ratou* mahara, tukua ana ratou e te Atua ki te hinengaro hē, kia mahia nga mea kahore e tau kia mahia.

29 Ki tonu ratou i nga mahi hē katoa, i te moepuku, i te kino, i te apo, i te mauāhara; whawhao rawa i te hae, i te kohuru, i te totohe, i te hianga, i te whanoke; he hunga kohumuhumu,

30 He hunga ngau-tuara, kino ki te Atua, he hunga whakahihi, whakakake, whakapehapeha, he kai tito i nga mea kino, e turi ana ki nga mātua,

31 Kahore o ratou matauranga, he hunga kupu taka, kahore nei he aroha, he hunga takahi kawenata, kahore e tohu *tangata:*

32 E mātau nei ano ratou ki ta te Atua tikanga, e tika te mate mo nga kai mahi i enei mea, heoi mahia ana e ratou ko aua mea ra ano, whakaae ana hoki ki te hunga e pera ana te mahi.

UPOKO 2.

To whakahe hei whakanui i te he mou ake; 12 *ahakoa Tauiwi,* 17 *ahakoa Hurai.*

NA kahore he kupu whakahoki māu, e te tangata katoa e whakahe ana: i a koe hoki e whakahe na i tera, e whakatau ana koe i te he ki a koe ano; kei te mahi hoki koe, te kai whakahe, i aua mea na ano.

2 Na e mātau ana tatou kei runga i te pono te whakahekanga a te Atua mo nga kai mahi i aua mea.

3 Ko tou whakaaro ranei tenei, e te tangata e whakahe ana ki nga kai mahi i aua mea, a e mahi na ano koe i aua mea, ko koe e ora i ta te Atua whakahe?

4 E whakahawea ana ranei koe ki tona ngawari, ki *tona* tikanga mahaki, ki *tona* manawanui, e ranea tonu nei; tē mahara ko te ngawari o te Atua hei arahi i a koe ki te ripeneta?

5 Heoi pakeke tonu koe, kahore e ripeneta tou ngakau, e puranga ana koe i te riri mou, mo te ra o te riri, o te whakakitenga mai ano i ta te Atua whakaritenga tika i te whakawa;

6 Ko tana e homai ai ki tetahi, ki tetahi, ka rite ki ā ratou mahi:

7 Ki te hunga e whai ana ki te kororia, ki te honore, ki te matenga-kore, me te mau ano ki te mahi pai, he oranga tonutanga:

8 Ki te hunga ia e totohe ana, a e turi ana ki te pono, e whakarongo ana hoki ki te hē, he riri, he aritarita,

9 He pawera, he rarunga, mo nga wairua tangata katoa e mahi ana i te kino, mo te Hurai ki mua, mo te Kariki ano hoki:

10 He kororia ia, he honore, he rangimarie, mo nga tāngata katoa e mahi ana i te

pai, mo te Hurai ki mua, mo te Kariki ano hoki:
11 Kahore hoki ā te Atua whakapai kanohi.
12 Te hunga hoki i hara ture-kore, ka ngaro ture-kore, ano hoki: me te hunga i hara i runga i te ture, kei te ture ano he whakahe mo ratou;
13 (He teka hoki ko nga kai whakarongo o te ture e tika ki ta te Atua; engari ko nga kai mahi o te ture e whakatikaia.
14 I te mea hoki e mahia noatia ana nga mea o te ture e nga tauiwi, kahore nei o ratou ture, ko enei, kahore nei o ratou ture, hei ture ano ki a ratou:
15 E whakakite nei hoki ratou i te mahi a te ture, he mea tuhituhi ki o ratou ngakau, me te whakaae tahi ano o ratou hinengaro: ko *o ratou* whakaaro ano kei te whakahēhē, kei te whakatikatika ranei i tetahi, i tetahi;)
16 I te ra e whakaritea ai te whakawa e te Atua mo nga mea ngaro a nga tāngata, he mea *whakarite tonu* ki taku rongo pai, hei meatanga ma Ihu Karaiti.

17 ¶ Na, e karangatia ana koe he Hurai, e whakawhirinaki ana ki te ture, ko te Atua hoki tau e whakamanamana ai,
18 E mohio ana hoki ki *tana* e pai ai, e kitea ana e koe nga mea e rere ke ana, he mea whakaako na te ture;
19 E u ana hoki tou whakaaro, ko koe hei kai arahi mo nga matapo, hei māramatanga mo te hunga i roto i te pouri,
20 Hei kai tohutohu mo nga kuare, hei kai whakaako mo nga kohungahunga; kei a koe ano hoki te ahua o te matauranga raua ko te pono i runga i te ture.
21 He kai whakaako koe i tera atu, e kore ianei koe e whakaako i a koe ano? e kauwhau na koe kia kaua e tahae, e tahae ana ranei koe?
22 E mea na koe, Kaua e puremu, e puremu ana ranei koe? e whakarihariha na koe ki nga whakapakoko, e tahae ana ranei koe i nga mea tapu?
23 E whakamanamana na koe ki te ture, kei te whakaiti ranei koe i te Atua i te mea ka takahi koe i te ture?
24 Na koutou hoki i kohukohua ai te ingoa o te Atua i roto i nga tauiwi, i peratia ai me te mea kua oti te tuhituhi.
25 E whai wahi ana hoki te kotinga, ki te mahia e koe te ture: tena ki te takahi koe i te ture, ka riro tou kotinga hei kotinga-kore.
26 Na, ki te mau i te kotinga kore nga tikanga o te ture, e kore ianei tona kotinga-kore e kiia hei kotinga?
27 A, ki te rite te ture i te mea kihai i kotia maoritia, *e kore* ianei ia e whakahe i a koe, i te tangata i te kupu tuhituhi, i te kotinga, i a koe e takahi na i te ture?
28 Ehara hoki to waho i te Hurai; ehara ano te kotinga i te mea no waho, no te kikokiko:

29 Engari ko to roto te
Hurai, a, te kotinga no te
ngakau, he mea wairua, he
teka na te kupu tuhituhi;
ehara ano hoki i te mea e
whakamoemititia ana e te
tangata, engari e te Atua.

UPOKO 3.

Nga homaitanga ki nga Hurai, 3 mau tonu. 9 Heoi kei te he ano ratou. 21 Tatou katoa, na Ihu anake i tika ai. 31 Te ture ia tu tonu.

HA, he aha ra te pai i hua
ki te Hurai? he aha te
rawa o te kotinga?
2 He nui ra i nga mea katoa:
te tuatahi, kua oti te tuku ki
a ratou nga kupu a te Atua.
3 Tena iana, ki te mea kihai
etahi i whakapono, e taka
ranei to te Atua pono i to
ratou whakapono kore?
4 Kahore rapea: engari ko
te Atua kia pono, a kia teka
kau nga tāngata katoa; ko te
mea hoki ia i tuhituhia, Kia
tika ai tau i to korerotanga,
kia puta ai tau ina whakawakia koe.
5 Ha, ki te mea na to tatou
hē i kitea nuitia ai to te Atua
tika, me pehea he kupu ma
tatou? E hē ana ranei te
Atua, i a ia e whakapa ana i
te riri? (he kupu tangata
tenei naku:)
6 Kahore rapea: penei ka
pehea ta te Atua whakarite
whakawa mo te ao?
7 Na, ki te mea na taku teka
i hira rawa ai to te Atua pono
hei kororia mona, he aha
ano au i whakahengia ai hei
tangata hara?
8 Tē ki ranei (ko te kupu
whakapae teka tenei mo matou, ki ta etahi hoki, ko ta
matou kupu tenei,) Tatou ka
mahi i te kino, kia puta ai he
pai? tika tonu te tau o te he
ki a ratou.

9 ¶ He aha koia? ko matou
te hunga pai? Kahore ra
hoki: kua oti hoki te whakaatu e matou, ko nga Hurai,
ko nga Kariki, kei raro katoa
i te hara;
10 Ko te mea hoki ia i tuhituhia, Kahore he tangata tika,
kahore kia kotahi:
11 Kahore he tangata e mātau ana, kahore he tangata e
rapu ana i te Atua.
12 Kua peka ke ratou katoa,
kua kino ngatahi; kahore he
tangata e mahi ana i te pai,
kahore kia kotahi.
13 He urupa puare noa o
ratou korokoro; e patipati
ana o ratou arero; Kei roto i
o ratou ngutu te wai whakamate o nga nakahi:
14 Ki tonu o ratou mangai i
te kanga, i te nanakia:
15 O ratou waewae, hohoro
tonu ki te whakaheke toto:
16 He whakangaromanga,
he ngakau pouri, kei o ratou
ara:
17 Kahore hoki ratou i mohio ki te ara o te rangimarie:
18 Kahore te wehi o te
Atua i mua i o ratou kanohi.
19 Na e mātau ana tatou ki
nga kupu a te ture, he mea
korero ki te hunga i te ture:
kia purua ai nga mangai ka-

toa, kia tu hē ai te ao katoa i
te aroaro o te Atua.
20 No te mea kahore he
mahi o te ture e tika ai tetahi
kikokiko i tona aroaro: ma
te ture hoki ka mohiotia ai te
hara.

21 ¶ Otiia kua whakamaramatia inaianei te tika a te
Atua, motu ke i te ture, he
mea whakaatu na te ture,
na nga poropiti;
22 Ara te tika a te Atua e na
runga mai ana i te whakapono ki a Ihu Karaiti ki te
hunga katoa e whakapono
ana: kahore hoki he pokanga
ketanga:
23 Kua hara katoa hoki,
kahore e taea e ratou te
kororia o te Atua;
24 He mea whakatika utukore na tona aroha noa, i runga i ta Karaiti Ihu hokonga:
25 Ko ia hoki ta te Atua i
whakaatu ai i mua hei whakamarietanga, i runga i te
whakapono, he mea na ona
toto; kia whakakitea ai tana
tika, i te mea ka whakapahemotia nei nga hara o mua, he
mea hoki na to te Atua manawanui;
26 Hei whakakite i tana tika
i tenei wa nei ano: he mea
hoki kia tika ai ia, me te
whakatika ano i te tangata
e whakapono ana ki a Ihu.
27 Na, kei hea te whakamanamana? Kua araia atu. E
tehea ture? e to nga mahi?
Kahore: engari e te ture o te
whakapono.
28 Koia matou ka mea ai,
kei te whakapono he tika mo
te tangata, motu ke i nga
mahi o te ture.
29 Ko te Atua oti ia o nga
Hurai anake? he teka ianei
no nga tauiwi ano hoki? Ae
ra, no nga tauiwi ano hoki:
30 Kotahi nei hoki te Atua,
māna e whakatika te kotinga
i runga i te whakapono, me te
kotinga kore ina whakapono.
31 E taka ranei te ture i ta
matou, ara i te whakapono?
Kahore rapea: engari na ta
matou i u ai te ture.

UPOKO 4.

Te whakapono o Aperahama hei tika mona, 10 i te mea kihai i kotia. 13 I runga ano i tera te kupu whakaari. 16 Hei matua ia ki te hunga whakapono. 24 Ko to tatou whakapono hei tika mo tatou.

HE aha ra, ki ta tatou, te
mea i riro mai i a Aperahama, i to tatou matua i
runga i te kikokiko?
2 Me he mea hoki na nga
mahi i tika ai a Aperahama,
he mea tana e whakamanamana ai ia; otira kahore i to
te Atua aroaro.
3 E pehea ana hoki te Karaipiture? I whakapono a Aperahama ki te Atua, a ka
whakairia hei tika mona.
4 Na, he tangata e mahi
ana, e kore e kiia te utu mona
he mea aroha noa, engari he
mea mo tana.
5 Tena he tangata kahore e
mahi, engari e whakapono
ana ki te kai whakatika i te tangata karakia-kore, ka whakairia tona whakapono hei tika.

6 Pera hoki me ta Rawiri i
ki ai mo te hari o te tangata
ka whakairia nei e te Atua he
tika ki a ia motu ke i nga
mahi,
7 Ka hari te hunga kua oti
ā ratou mahi tutū te muru, o
ratou hara te hipoki:
8 Ka hari te tangata e kore
nei e whakairia e te Ariki he
hara ki a ia.
9 Ña, tenei haringa, mo te
kotinga ranei, mo te kotinga-
kore ranei? e mea ana hoki
tatou, I whakairia te whaka-
pono hei tika mo Aperahama.
10 He pehea te whakairinga?
i a ia i te kotinga, i te kotinga-
kore ranei? He teka *i a ia*
i te kotinga, engari i te ko-
tinga-kore.
11 A riro ana i a ia te koti-
nga hei tohu, hei hīri mo te
tika i ra runga mai i tona
whakapono, i te mea kahore
ia i kotia; kia waiho ai ia hei
matua ki te hunga katoa e
whakapono ana i runga i te
kotinga kore; ara kia wha-
kairia ai ano hoki te tika ki a
ratou:
12 Hei matua ano ki te ko-
tinga, ki te hunga ehara i te
mea ko te kotinga anake to
ratou, engari e takahi ana
hoki i runga i nga tapuae o
taua whakapono o to tatou
matua, o Aperahama, *i a ia*
kahore *ano* i kotia.
13 Te kupu hoki ki a Apera-
hama ratou ko ona uri, mo te
ao ka riro i a ia, kihai i na
runga mai i te ture; engari i
na runga i te tika o te wha-
kapono.
14 Me i riro hoki i te hunga
ture, kua tikanga-kore te
whakapono, kua taka te kupu
whakaari:
15 Ta te ture hoki e mahi
ai, he riri: me he mea hoki
kahore he ture, kahore he
hara.
16 Koia i na-roto-tia ai i te
whakapono, kia *waiho* ai ma
te aroha noa; kia u ai te
kupu whakaari ki te whanau
katoa; ehara i te mea ki to
te ture anake, engari ki to te
whakapono o Aperahama; ko
ia nei hoki te matua o tatou
katoa,
17 (Ko te mea hoki ia i tuhi-
tuhia, Kua waiho koe e ahau
hei matua ki nga iwi maha,)
i te aroaro o tana i whaka-
pono ai, o te Atua e whakaora
nei i nga tupapaku, e karanga
nei i nga mea kahore *i konei*
me te mea *kei konei* nei
ano.
18 Ahakoa kahore nei he
rawa, u tonu tona mana-
konako ki a ia ka meinga hei
matua mo nga iwi maha,
ki te mea i korerotia, Ka
penei tou whanau.
19 Kihai ano i ngoikore tona
whakapono, kihai ia i mahara
iho ki tona tinana kua tupa-
pakutiā noatia ake, (wahi iti
nei hoki kua kotahi rau ona
tau,) ki te tupapakutanga
hoki o te kōpū o Hera:
20 Heoi kihai ia i ruarua, i
whakateka ki ta te Atua
kupu whakaari; engari kaha
tonu tona whakapono, wha-
kakororia ana ia i te Atua;
21 U tonu hoki tana wha-
kaaro e taea e ia te mea tana
i korero ai.

22 Koia hoki i whakairia ai
ki a ia hei tika.
23 Otira ehara i te mea he
whakaaro ki a ia anake i
tuhituhia ai taua whakairinga
ki a ia;
24 Engari ki a tatou ano
hoki; ka whakairia hoki ki a
tatou, ki te whakapono ki te
kai whakaara i a Ihu, i to
tatou Ariki, i te hunga mate:
25 I tukua nei mo o tatou
he, i whakaarahia ano hoki
mo tatou kia whakatikaia.

UPOKO 5.

Na te whakapono i mau ai te rongo; 2 i tumanako ai. 8 Na reira ano i ora ai. 12 Na Arama te mate. 15 Na Ihu te ora.

NA, ka tika nei tatou i te
whakapono, ka mau ta
tatou rongo ki te Atua, he
mea na to tatou Ariki, na Ihu
Karaiti:
2 Nāna hoki te whakatatanga mo tatou, i runga i te
whakapono, ki tenei aroha noa
e tu nei tatou, a whakamanamana ana tatou, i te mea ka
tumanako nei ki te kororia o
te Atua.
3 Ehara hoki i te mea *ko tera*
anake, engari e whakamanamana ana ano tatou ki nga
mamae: e mohio ana hoki,
ko ta te mamae e mahi ai he
manawanui;
4 Ta te manawanui he matauranga; ta te matauranga
he tumanako:
5 E kore ano e whakama i
te mea ka tumanako nei:
kua ringihia hoki te aroha o
te Atua ki o tatou ngakau e
te Wairua Tapu kua homai
nei ki a tatou.
6 I a tatou hoki e ngoikore
ana, i te wa i rite ai, ka mate
a te Karaiti mo te hunga karakia-kore.
7 E mate whakauaua hoki
tetahi mo te tangata tika:
tera pea ia tetahi e maia ki
te mate mo te tangata pai.
8 Heoi e whakakitea nuitia
ana e te Atua tona aroha ki
a tatou, i a tatou hoki e hara
ana ka mate a te Karaiti mo
tatou.
9 Na, tera noa ake he whakaoranga mo tatou e ia i te
riri, i a tatou ka tika nei i
ona toto.
10 I te mea hoki he hoa
whawhai tatou, ka houhia ta
tatou rongo ki te Atua i runga
i te matenga o tana Tama;
na, ka mau nei te rongo, tera
noa ake he whakaoranga mo
tatou, i a ia kua ora nei.
11 A, ehara i te mea *ko tera*
anake, engari e whakamanamana ana ano tatou ki te
Atua, he mea na to tatou
Ariki, na Ihu Karaiti, nana
nei tenei houhanga rongo i a
tatou.

12 ¶ Na, ka rite ki te putanga mai o te hara ki te ao,
he mea na te tangata kotahi,
me te mate ano i runga i te
hara, a horapa ana te mate
ki nga tāngata katoa; no te
mea kua hara katoa:
13 (I te ao nei hoki te hara,
a taea noatia te ture: otira e
kore e whakairia te hara i te
mea kahore he ture.
14 Ahakoa ra he mana kingi

to te mate, no Arama iho ano
taea noatia a Mohi, ki te
hunga ano hoki kihai nei i
rite to ratou hara ki to Arama
pokanga ketanga, he ahua
nei hoki ia no *tenei* i tāria
nei.
15 Otira kihai i rite ki te
hara te mea i homai noa mai.
Na te hara nei hoki o te kotahi
i mate ai te tokomaha, wai-
hoki, tera noa atu te huanga
ki te tokomaha o to te Atua
aroha noa, o te mea homai
hoki i runga i te aroha noa o
te tangata kotahi, o Ihu Ka-
raiti.
16 Kihai ano hoki i rite te
mea i homai ki to te kotahi i
hara: no te kotahi hoki te
whakawakanga i tau ai te he;
no nga hara maha ia te mea
i homai noa mai hei whaka-
tika.
17 Na te hara nei hoki o te
kotahi i kingi ai te mate, he
mea na te tangata kotahi;
waihoki tera noa ake he ki-
ngitanga i runga i te ora mo
te hunga ka riro mai nei i a
ratou te aroha noa e hua tonu
nei, me te tika i homai noa
nei, he mea na te kotahi, na
Ihu Karaiti).
18 Ae ra, na te hara kotahi
i tau ai te hē ki nga tāngata
katoa, waihoki na te tika ko-
tahi *te mea homai noa* ki nga
tāngata katoa, e tika ai, e
ora ai.
19 E rite ana hoki ki te ta-
ngata kotahi i tutū nei, a whai
hara iho te tokomaha, wai-
hoki ka ngohengohe nei te
kotahi, ka whai tika te toko-
maha.
20 I puta mai ano hoki te
ture kia nui ai te hara. Heoi
i te hara e nui noa ana, kua
hua noa ake te aroha noa:
21 Na, ko te hara te kingi i
mua, a he mate tona tukunga
iho; waihoki hei kingi ano te
aroha noa i runga o te tika,
he oranga tonutanga te tu-
kunga iho, he mea hoki na
Ihu Karaiti, na to tatou Ariki.

UPOKO 6.

Kaua e hara; 3 Kua iriiria nei hoki; 18 Kua whakaae ki nga mahi a te tika; 23 Ta te hara utu hoki he mate.

HA, kia pehea a tatou ko-
rero? Kia u tonu tatou
ki te hara, kia hua ai te aroha
noa?
2 Kahore rapea. Ka wha-
katupāpakutia nei tatou ki te
hara, kei-hea ake he nohoanga
mo tatou i runga i taua *hara?*
3 Kahore ianei koutou i mo-
hio, ko tatou kua iriiria nei
ki roto ki a Karaiti Ihu, kua
iriiria ki roto ki tona ma-
tenga?
4 Na kua tanumia ngatahi-
tia nei tatou me ia i te iriiri-
nga ki roto ki te matenga: kia
rite ai ki a te Karaiti i wha-
kaarahia ake nei i te hunga
mate e te kororia o te Matua,
waihoki ko tatou kia haere i
roto i te houtanga o te ora.
5 Ki te mea hoki kua honoa
tatou ki te ahua o tona ma-
tenga, ka honoa ano tatou ki
to tona aranga:
6 E mohio ana hoki ki tenei,
kua ripekatia ngatahitia to

tatou tangata tawhito me *ia*,
kia hemo ai te tinana o te
hara, kia mutu ai ta tatou
mahi ki te hara.
7 Ki te mate hoki tetahi, kua
mawheto ia i te hara.
8 Na, ki te mea kua mate
tahi tatou ko te Karaiti, e
whakapono ana tatou, e ora
tahi ano tatou me ia:
9 E mātau ana hoki tatou,
ka ara nei a te Karaiti i te
hunga mate, heoi ano ona
matenga; kahore he kingi-
tanga o te mate ki a ia a mua
ake nei.
10 Ko tona matenga hoki,
he matenga kotahi ki te hara:
tona oranga ia, he oranga ki
te Atua.
11 Waihoki mahara iho ki a
koutou, kua whakatupapaku-
tia koutou ki te hara, e ora
ana ia ki te Atua, i roto i a
Ihu Karaiti, i to tatou Ariki.

12 ¶ Mo konei ra aua te hara
e kingi i roto i to koutou ti-
nana mate, e ngohengohe ai
koutou ki ta te *hara*, i runga
i nga hiahia o taua *tinana*
nei.
13 Kaua ano e tukua o kou-
tou wahi hei mahi hē ki te
hara: engari tukua atu kou-
tou ki te Atua, he hunga kua
ora i roto i te hunga mate,
me o koutou wahi hei mahi
tika ki te Atua.
14 E kore hoki te hara e
waiho hei rangatira mo kou-
tou: ehara hoki koutou i te
ture, engari no te aroha noa.

15 ¶ He aha koia? kia hara
oti tatou, no te mea ehara
tatou i te ture, engari no te
aroha noa? Kahore rapea.
16 Kahore oti koutou i mā-
tau, ki te tuku koutou i a
koutou ki tetahi hei pononga,
he pononga koutou na tera
kua ngohengohe na koutou
ki tana; na te hara ranei, a
mate iho, na te ngohengohe
ranei, a tika ake?
17 Ko tenei me whakawhetai
ki te Atua, he pononga kou-
tou i mua na te hara, heoi
kua ngohengohe o koutou
ngakau ki te ahua o te ako i
whakaritea nei mo koutou.
18 Na, ka atea nei koutou i
te hara, he pononga koutou
na te tika.
19 He kupu tangata tenei
naku, na te ngoikore o to
koutou kikokiko: na, i tukua
o koutou wahi hei pononga
ma te poke, ma te tutū, ki te
mahi tutū; waihoki me tuku
o koutou wahi aianei hei po-
nonga ma te tika, puta ake
he tapu.
20 I te mea hoki he pononga
koutou na te hara, e atea ana
koutou i te tika.
21 Na i taua wa he aha nga
hua i a koutou o nga mea e
whakama na koutou? he mate
hoki te mutunga o aua mea.
22 Tena ko tenei, ka atea nei
koutou i te hara, a ka meinga
hei pononga ma te Atua, nga
hua ki a koutou he tapu, a,
te tukunga iho he oranga to-
nutanga.
23 Ko nga utu hoki a te hara
he mate; ko ta te Atua ia e
homai nei he oranga tonuta-
nga, i roto i a Karaiti Ihu, i
to tatou Ariki.

UPOKO 7.

Kua mawheto mai tatou i te ture. 14 No te tangata te he.

KAHORE ano koutou kia mātau, e *oku* tēina, (e korero ana hoki ahau ki te hunga mātau ki te ture,) hei rangatira te ture mo te tangata i te wa e ora ai ia?

2 Te wahine tāne hoki, e mau ana ano ia i te ture ki te tāne, i a ia ano e ora ana; a ki te mate te tāne, kua mawheto i te ture a te tāne.

3 Na, i te oranga o te tāne, ka karangatia ia he wahine puremu ki te riro ia i te tangata ke: tena, ka mate te tāne, e atea ana ia i te ture; tē meinga he wahine puremu ki te riro i te tangàta ke.

4 Me koutou ano hoki, e oku tēina, kua tupāpakutia ki te ture e te tinana o te Karaiti; kia riro ai koutou i tetahi atu i whakaarahia nei i te hunga mate, kia whai hua ai tatou ki te Atua.

5 I a tatou hoki i te kikokiko, e mahi ana nga hihiritanga o nga hara *e whakaohokia nei* e te ture i roto i o tatou wahi, a hua ake ko te mate.

6 Ko tenei kua mawheto mai nei tatou i te ture, i te mea ka mate nei tera i puritia ai tatou; kia mahi ai tatou i runga i te houtanga o te wairua, auaka i runga i te tawhitotanga o te kupu tuhituhi.

7 ¶ Kia pehea ra he kupu ma tatou? He hara ranei te ture? Kahore rapea. Engari kihai ahau i mātau ki te hara, me i kaua te ture: kahore hoki ahau i mohio ki te hiahia, me i kaua te ture te mea mai, Aua koe e hiahia.

8 I mau hoki te hara ki te ture hei whakaoho, a mahia ana nga hiahia katoa i roto i ahau. Ki te kore hoki te ture ka mate te hara.

9 I ora hoki ahau i mua, i te korenga o te ture: te taenga mai o te kupu ako, kua ora ano te hara, a mate iho ahau.

10 Na, taua kupu ako *i meinga* mo te ora, kitea rawatia ake, hei whakamate tenei moku.

11 I mau hoki te hara ki te kupu ako hei whakaoho, a tinihangatia iho ahau, na mate iho *ahau* i a ia.

12 Ae ra, e tapu ana te ture, me te kupu ako ano, e tapu ana, e tika ana, e pai ana.

13 I meinga koia te mea pai hei mate moku? Kahore rapea. Engari na te hara, kia mohiotia ai he hara, i mea te mea pai hei mahi mate moku; no ka ai te kupu ako hei mea i te hara kia nui noa atu te hara.

14 E mātau ana hoki tatou no te wairua te ture: ko ahau ia no te kikokiko, he mea hoko hei pārau ma te hara.

15 Ko taku hoki e mahi nei kahore e maharatia iho e ahau: kahore hoki e mahia e ahau taku i pai ai; heoi taku i kino ai, meatia ana tenei e ahau.

16 Na, ki te mahia e ahau

taua mea pu kihai nei ahau i
pai atu, e whakaae ana ahau
ki te ture, he pai.
17 Ko tenei ehara i ahau
nana i mahi, engari na te
hara e noho nei i roto i a au.
18 E mātau ana hoki ahau,
kahore he mea pai e noho
ana i roto i a au, ara, i roto i
toku kikokiko: ko te hiahia
hoki kei a au, ko te mea ia i
te pai kahore e kitea e au.
19 Te pai hoki e hiahiatia
ana e ahau, kahore e mahia
e ahau: engari te kino kihai
nei au i pai, mahia ana tenei
e ahau.
20 Na, ki te mahia e ahau
taua mea pu kihai nei au i
pai atu, ehara i a au nāna
taua mea i mahi, engari na
te hara e noho nei i roto i
ahau.
21 Na kua kitea e ahau te
ture, ara, i ahau e hiahia ana
kia mea i te pai, tata tonu
te kino ki ahau.
22 E ahuareka ana hoki ahau
ki te ture a te Atua, ara to
roto tangata:
23 Heoi kua kitea e ahau
tetahi atu ture i roto i oku
wahi, e whawhai ana ki te
ture a toku hinengaro, a e
mea ana i a au hei taure-
kareka ma te ture a te hara,
ma tenei i roto nei i oku
wahi.
24 Aue, te mate i ahau! ma
wai ahau e whakaora i te
tinana o tenei mate?
25 Whakawhetai tonu ahau
ki te Atua, i runga i a Ihu
Karaiti, i to tatou Ariki. Na,
ahau ake nei ano, ka mahi ko
toku hinengaro ki te ture a te
Atua; ko toku kikokiko ia ki
te ture a te hara.

UPOKO 8.

Ko wai e kiia he tika? 5 *Ta te ngakau maori.* 6 *Ta te Wairua.* 17 *Pai ki a ratou.* 29 *He mea whakarite te pai no mua.* 38 *Mau o tana.*

NA kahore e tau te hē
inaianei ki te hunga i
roto i a Karaiti Ihu, kahore
nei e haere i runga i ta te
kikokiko, engari i ta te Wai-
rua.
2 Na te ture hoki a te Wai-
rua o te ora i roto i a Karaiti
Ihu ahau i atea ai i te ture o
te hara, o te mate.
3 Te mea hoki kihai i taea
e te ture, he ngoikore nona i
te kikokiko, tonoa mai ana e
te Atua tana Tama, i te ahua
o te kikokiko hara, mo te
hara ano, a whakataua ana
te hē ki te hara i roto i te
kikokiko:
4 Kia rite ai to te ture tika
i roto i a tatou kahore nei e
haere i runga i ta te kikokiko,
engari i ta te Wairua.
5 Te hunga hoki i runga i ta
te kikokiko, whakaaro ana
ratou ki a te kikokiko; a, te
hunga i runga i ta te Wairua,
ki a te Wairua.
6 To te whakaaro hoki ki te
kikokiko, he mate; to te wha-
kaaro ia ki te Wairua, he ora,
he rangimarie.
7 He tikanga whawhai hoki
ki te Atua te whakaaro ki te
kikokiko: kahore nei hoki e
ngawari ki te ture a te Atua,

kahore ano e ahei *kia nga-*
wari.
8 Na e kore e taea e te
hunga i te kikokiko te wha-
kamanawareka ki te Atua.
9 Na, kahore koutou i te
kikokiko, engari i te Wairua,
ki te mea e noho ana te Wai-
rua o te Atua i roto i a kou-
tou. Na, ki te kahore te
Wairua o te Karaiti i tetahi,
ehara tenei i a ia.
10 Tena ki te mea kei roto
a te Karaiti i a koutou, he
tupāpaku te tinana i te hara;
he ora ia te wairua i te tika.
11 Na, ki te noho i roto i a
koutou te Wairua o te kai
whakaara o Ihu i te hunga
mate, māna, ma te kai wha-
kaara o te Karaiti i roto i te
hunga mate, e whakaora o
koutou tinana mate ki tona
Wairua e noho na i roto i a
koutou.

12 ¶ Na, e *oku* tēina, kahore
he rawa e tohe ai te kikokiko
ki a tatou kia noho i runga i
ta te kikokiko.
13 Ki te noho hoki koutou i
runga i ta te kikokiko, ka
mate: tena ki te mea ko te
Wairua to koutou e whaka-
mate ai i nga mahi a te tina-
na, ka ora.
14 Te hunga hoki e arahina
ana e te Wairua o te Atua,
he tama ratou na te Atua.
15 He teka hoki he wairua
pononga kua riro mai nei i a
koutou, e mataku ai ano hoki
koutou; engari kua riro i a
koutou te Wairua whakata-
mariki, e karanga ai koutou,
E Apa, e Pa.
16 Ko taua Wairua na ano
hei whakaae ake ki o tatou
wairua, he tamariki tatou na
te Atua:
17 A ki te mea he tamariki,
mo tatou te kāinga; mo tatou
te kāinga o te Atua, mo tatou
tahi ko te Karaiti; ki te mate
tahi tatou me *ia*, kia whaka-
kororiatia ngatahitia ai hoki
tatou.

18 ¶ Ki toku whakaaro iho
hoki, he kore noa iho nga
mamae o tenei wa, *ki te wha-*
karitea ki te kororia e whaka-
kitea mai ki a tatou a mua.
19 Tumanako tonu nei hoki
te mea i hangā, tatari tonu ki
te whakakitenga mai o nga
tama a te Atua.
20 Kua oti hoki te tekateka
noa te mea hei rangatira mo
te mea i hangā, ehara i te
mea na tenei te whakaae,
engari na te kai whakarite,
me te tumanako ano,
21 Tera te mea hanga e wha-
kaateatia mai i ta te pirau wha-
kataurekarekatanga, whaka-
rangatiratia ake ki roto ki te
kororia o nga tamariki a te
Atua.
22 E mohio ana hoki tatou,
kei te aue tahi, kei te mamae
tahi nga mea hanga katoa
taea noatia tenei ra.
23 Ehara i te mea *ko ratou*
anake, ko tatou nei ano kua
whiwhi nei ki te hua mātāmua,
ara ki te Wairua, ina, e aue
ana hoki tatou i roto i a
tatou, e tatari ana ki te wha-
katamarikitanga, *ara*, ki te
whakaoranga o o tatou tina-
na.

24 Ka ora hoki tatou i a
tatou ka tumanako nei: tena
ka kitea te mea e tumanako-
tia ana, kore ake te tumana-
ko: he aha hoki te tangata
ka tumanako ai ki te mea kua
kitea nei e ia?
25 Na, ki te tumanako ta-
tou ki te mea kahore nei e
kitea, ka ata tāria marietia
e tatou.

26 ¶ Ko te Wairua ano hei
hoa mo tatou e ngoikore nei:
kahore hoki tatou e mātau ki
ta tatou e inoi ai kia tika: ko
te Wairua nei ano ia te inoi
ana mo tatou, ona aue e kore
e taea te whakahua.
27 A, te kai titiro i nga nga-
kau, e mohio ana ia ki te
whakaaro o te Wairua, rite
tonu hoki ki ta te Atua *i pai
ai* tana inoi mo te hunga
tapu.
28 Na, e mātau nei tatou,
kei te mahi tahi nga mea
katoa i te pai mo te hunga e
aroha ana ki te Atua, he mea
karanga nei ratou i runga i
tana i whakatakoto ai.
29 Ko āna hoki i mohio ai i
mua, i whakaritea ano e ia i
mua kia rite ki te ahua o tana
Tama, kia ai ia hei muanga i
roto i nga tēina tokomaha.
30 A, āna i whakarite ai i
mua, ko enei ano i karanga-
tia e ia: a, āna i karanga ai,
ko enei ano i whakatikaia e
ia: a, āna i whakatika ai, ko
enei ano i whakakororiatia e
ia.

31 ¶ Na kia pehea ta tatou
korero ki enei mea? Ki te
mea ko te Atua hei hoa mo
tatou, ko wai hei whawhai ki
a tatou?
32 Kihai nei i kaiponuhia
e ia tana ake Tama, heoi
tukua mai ana e ia mo tatou
katoa, e kore ianei e tapiritia
noatia mai e ia ki a ia nga
mea katoa mo tatou?
33 Ma wai e whakapa hē ki
ā te Atua i whiriwhiri ai?
Ko te Atua hei whakatika.
34 Ko wai hei whakatau hē?
Ko te Karaiti i mate, ae ra
kua ara ano, a kei te ringa
matau ano o te Atua, ko ia
hoki kei te inoi mo tatou.
35 Ma wai tatou e momotu
kē i te aroha o te Karaiti?
Ma te whakapawera, ma te
rarunga, ma te whakatoi, ma
te mate kai, ma te kakahu
kore, ma te mate ka tata, ma
te hoari ranei?
36 Ko te mea hoki ia i tuhi-
tuhia, Na te whakaaro ki a
koe matou i whakamatea ai i
te ra roa nei; kiia ana matou
hei hipi e patua ana.
37 Engari i enei mea katoa
nui atu te wikitoria i a tatou,
he mea na te kai aroha i a
tatou.
38 U tonu hoki taku wha-
kaaro, e kore te mate, e kore
te ora, e kore nga anahera, e
kore nga rangatira, e kore
nga kaha, e kore nga mea
onaianei, e kore nga mea e
puta mai a mua,
39 E kore te tiketike, e kore
te hohonu, e kore tetahi atu
mea hanga, e kaha ki te
momotu i a tatou i te aroha
o te Atua, i tera i roto nei i a
Karaiti Ihu, i to tatou Ariki.

UPOKO 9.

Tona pouri ki nga Hurai. 7 *Kua puta ke he uri mo Aperahama.* 14 *Na te Atua ake ano tana mahi tohu.* 19 *To tatou nei rite.* 25 *Aua tikanga nei āna he mea whakaatu no mua.* 30 *Take i he ai nga Hurai.*

HE pono taku korero i roto
i a te Karaiti, kahore
aku teka, (me te whakaae
ano toku hinengaro ki a au i
roto i te Wairua Tapu,)
2 Nui atu toku pouri, mau
tonu te mamae o toku ngakau.
3 He pai hoki ki a au me
i kangā ahau, me i motuhia
i a te Karaiti, mo oku tēina,
mo oku whanaunga o te wahi
ki te kikokiko:
4 No Iharaira nei ratou; no
ratou nei te whakatamarikitanga,
te kororia, nga kawenata,
te homaitanga o te ture,
te karakia, me nga kupu
whakaari;
5 No ratou nei nga mātua,
no ratou ano a te Karaiti no
te wahi ki te kikokiko, kei
runga ake nei ia i nga mea
katoa, te Atua e whakapaingia
ana, ake ake. Amine.
6 Ehara ia i te mea, kua
taka te kupu a te Atua. Te
hunga hoki o Iharaira, ehara
i te mea no Iharaira katoa:
7 Ahakoa he uri no Aperahama,
ehara ratou katoa i te
tamariki: engari, Kei a Ihaka
te karangatanga mo ou uri.
8 Ara ko nga tamariki a te
kikokiko ehara enei i te tamariki
na te Atua: engari
nga tamariki a te kupu whakaari,
ka kiia ratou he uri.
9 Ko te kupu whakaari hoki
tenei, Kia taka ki tenei wa
ka haere mai ahau, a ka whanau
ta Hera tama.
10 Na ehara i te mea *ko
tenei* anake; i a Ripeka ano
hoki kua hapū i tetahi, i a
Ihaka, i to matou matua;
11 (I nga *tama* hoki kahore
ano i whanau noa, kahore ano
hoki i mahi i te pai, i te kino
ranei, he mea kia u ai ta te
Atua i whakatakoto ai mo te
whiriwhiringa, ehara i nga
mahi, engari na te kai karanga;)
12 Ka korerotia ki a ia, Ko
te tuakana hei pononga ma
te teina:
13 Ko te mea ia i tuhituhia,
Kua aroha ahau ki a Hakopa,
kua kino ki a Ehau.

14 ¶ Kia pehea ra ta tatou
korero? He tikanga hē koia
kei te Atua? Kahore rapea.
15 I mea hoki ia ki a Mohi,
E tohu ahau i taku e tohu
ai, e atawhai ahau i taku e
atawhai ai.
16 Ae ra, ehara i te mea na
te kai hiahia, ehara i te mea
na te kai oma, engari na te
Atua, na te kai tohu.
17 E mea nei hoki te karaipiture
ki a Parao, Mo konei
pu ano koe i whakaarahia ai
e ahau, kia ai koe hei whakakitenga
mo toku kaha, kia
korerotia ai hoki toku ingoa
ki te whenua katoa.
18 Na ko tana e pai ai e
tohungia, a ko tana e pai ai
e whakapakeketia.

19 ¶ Na, tera koe e mea ki
a au, He aha ia i riri ai ano?
ko wai hoki i whakakeke ki
tana i pai ai?
20 Ha, te tangata nei, ko
wai koe hei whakahoki kupu
ki te Atua? Ma te mea ha-
nga-koia e mea ki *tona* kai
hanga, He aha ahau i hanga
ai e koe kia penei?
21 He teka ianei kei te kai
hanga rihi te tikanga mo te
paru, kia hangā tetahi wahi o
taua mea i pokepokea hei oko
honore, a ko tetahi wahi hei
mea honore-kore?
22 *He aha* hoki, ki te mea i
pai te Atua kia whakakitea
tona riri, kia whakapuakina
tona kaha, a puta nui ana
tona manawanui ki nga oko
riri kua whakaritea nei mo te
whakangaromanga?
23 Kia whakakitea ano hoki
te hua o tona kororia ki nga
oko e tohungia ana, kua rite
noa ake nei i a ia mo te koro-
ria,
24 Ki a tatou, i karangatia
nei e ia, ehara i te mea no
nga Hurai anake, engari no
nga tauiwi ano hoki?
25 Ko tana kupu ano tena i
ta Hohea, Ehara i te iwi naku,
heoi ka karangatia e ahau, Ko
taku iwi; he wahine hoki e
arohaina ana te wahine kihai
i arohaina.
26 A tenei ake i te wahi i
korerotia ai ki a ratou, Ehara
koutou i te iwi noku; ko reira
ratou karangatia ai, he tama
na te Atua ora.
27 Ta Ihaia karanga hoki
mo Iharaira, Ahakoa i rite
ki te onepu o te moana te to-
komaha o nga tama a Ihara-
ira, he toenga e ora:
28 Na, e whakaotia e ia te
mahi, e poroa hoki i runga i
te tika: poro rawa hoki ta te
Ariki mahi e mahi ai ki runga
ki te whenua.
29 Ko ta Ihaia hoki ia i ki
ai i mua, Me kahore te toe i
te Atua o nga mano he wha-
nau mo tatou, kua pera tatou
me Horoma, kua rite ano hoki
ki Komora.

30 ¶ Na kia pehea ta tatou
korero? Ko nga tauiwi kihai
nei i whai i te tika, kua mau
i a ratou te tika, ara, to te
whakapono tika.
31 Ko Iharaira ia, i whai nei
i te ture o te tika, kahore i
taea e ratou te ture o te tika.
32 Na te aha? Na te mea
kihai *ratou* i ra runga i te
whakapono, ra runga ke ana
ratou i nga mahi o te ture.
I tūtuki hoki *o ratou waewae*
ki te kamaka tūtukinga;
33 Ko te mea hoki ia i tuhi-
tuhia, Na ka whakatakotoria
e ahau ki Hiona he kamaka
tūtukinga, he kohatu whaka-
hinga: na, nga tāngata katoa
e whakapono ana ki a ia, e
kore e whakama.

UPOKO 10.

To te ture tika; to te whaka-pono; 12 *Hurai, Tauiwi rite tonu.* 16 *He mea ko-rero tenei i mua.*

E *OKU* tēina, ta toku nga-
kau i pai ai, i inoi ai ki te
Atua, *ko ia tenei*, ko Iharaira
kia ora.
2 E whakaae ana hoki ahau

ki a ratou, he ngakau nui ano
to ratou ki te Atua, otiia ehara
i te mea mohio.
3 I a ratou hoki e kuare ana
ki ta te Atua tika, a e whai
ana kia whakaukia to ratou
ake tika, kahore ratou i ngo-
hengohe ki te tika a te Atua.
4 Ko te Karaiti hoki te tu-
kunga iho o te ture hei tika
mo nga tāngata whakapono
katoa.
5 Kua tuhituhia nei hoki e
Mohi ta te ture tika, Te ta-
ngata e whakarite ana i aua
mea, e ora ia i aua mea.
6 Ko te kupu ia tenei o ta
te whakapono tika, Aua e
mea i roto i tou ngakau, Ko
wai hei kake ki te rangi ? (ara
ki te tiki atu i a te Karaiti ki
raro :)
7 Ko wai ranei hei heke atu
ki te hohonu ? (ara ki te tiki
atu i a te Karaiti i roto i te
hunga mate.)
8 E pehea ana oti? E tata
ana ki a koe te kupu, kei tou
mangai, kei tou ngakau: ko
ia ia, ko te kupu o te whaka-
pono e kauwhau nei matou ;
9 Ara ki te whakaae tou ma-
ngai ko Ihu te Ariki, a ka
whakapono tou ngakau na te
Atua ia i whakaara ake i te
hunga mate, e ora koe.
10 Ma te ngakau hoki kia
whakapono ka tika ai ; ma te
mangai kia whakaae ka ora
ai.
11 E mea ana hoki te ka-
raipiture, Nga tāngata katoa
e whakapono ana ki a ia e
kore e whakama.
12 Kahore hoki he rerenga
kētanga o te Hurai, o te Ka-
riki: e hua tonu ana hoki
nga taonga a taua Ariki na
ano o nga tāngata katoa, ki
te hunga katoa e karanga ana
ki a ia.
13 E ora hoki nga tāngata
katoa e karanga ana ki te
ingoa o te Ariki.
14 A me pehea ta ratou
karanga ki a ia, ki te kahore
i whakapono ki a ia ? me pe-
hea hoki ta ratou whakapono
ki a ia, ki te kahore i rongo
ki a ia ? me pehea hoki e
rongo ai, ki te kahore he kai
kauwhau ?
15 Me pehea hoki e kau-
whau ai, ki te kahore e to-
noa ? ko te mea hoki ia i
tuhituhia, Ano te ataahua o
nga waewae o nga kai kau-
whau o te maunga rongo, e
kauwhau ana i nga mea pai !

16 ¶ Otira kahore ratou ka-
toa i ngohengohe ki te rongo
pai. E mea ana hoki a Ihaia,
E te Ariki, ko wai i whaka-
pono ki ta matou rongo ?
17 Ina, na te rongo te wha-
kapono, a i rongo ai, na te
kupu a te Atua.
18 Na, ko taku kupu tenei,
Kahore ranei ratou i rongo ?
Koia ra ia, kua puta atu to
ratou reo ki te whenua katoa,
a ratou kupu hoki ki nga to-
pito o te ao.
19 Na, ko taku kupu tenei,
Kahore ianei a Iharaira i mo-
hio ? Na Mohi te kupu tua-
tahi. Maku koutou e mea
kia hae ki *te hunga* ehara i te
iwi. Ka meinga e ahau te
iwi poauau hei whakaoho i a
koutou ki te riri.

20 Maia rawa ia ta Ihaia i mea ai, Kua kitea ahau e te hunga kihai nei i rapu i a au; kua matauria ahau e te hunga kihai nei i ui ki a au.

21 Tana kupu ia mo Iharaira, Pau katoa te ra me te totoro atu ano oku ringa ki te iwi tutu, *ki te iwi* whakahawea.

UPOKO 11.

Nga morehu. 7 Era atu kua tukua ki te pakeke. 13 Kaua nga Tauiwi e whakamanamana. 25 Tenei ake ko Iharaira. 33 Ngaro o a te Atua tikanga.

NA, ko taku kupu tenei, Kua peia oti e te Atua tana iwi? Kahore rapea. No Iharaira hoki ahau, no te uri o Aperahama, no to Peniamine iwi.

2 Kahore te Atua i pei i tana iwi i mohio ai i mua. Kahore oti koutou i mātau ki ta te Karaipiture korero i ta Iraia? i inoi ra hoki ia ki te Atua, i whakahe i a Iharaira, i mea,

3 E te Ariki, kua patua e ratou o poropiti, kua whakahoroa o āta; ko ahau anake hoki kua mahue nei, a e whai ana ratou kia patua ahau.

4 Heoi e pehea mai ana ki a ia te ki tapu? E whitu mano tāngata kua waiho e ahau maku, kahore nei i piko te turi ki a Paara.

5 Waihoki, i tenei wa nei ano, he toenga tenei, he whiriwhiringa na te aroha noa.

6 A, ki te mea na te aroha noa, ehara i te mea na nga mahi: penei ehara te aroha noa i te aroha noa. Ki te mea hoki na nga mahi, ehara i te mea aroha noa: penei ehara te mahi i te mahi.

7 Ha, e pehea ana? Ko ta Iharaira e rapu nei, kihai tenei i taea e ratou; otira kua taea e te whiriwhiringa, ko era atu ia i whakapakeketia,

8 (Ko te mea hoki ia i tuhituhia, Kua hoatu ki a ratou e te Atua he wairua hiamoe, he kanohi e kore ai ratou e kite, he taringa e kore ai e rongo,) a taea noatia tenei ra.

9 E mea ana hoki a Rawiri, Kia whakatupu mahanga to ratou tepu, hei rore hoki, hei tūtukinga waewae, hei utu ano ki a ratou:

10 Kia whakapouritia o ratou kanohi, kei kite ratou, kia piko tonu ano o ratou tuara.

11 Na, ko taku kupu tenei, He tūtuki to ratou e hinga ai? Kahore rapea: engari na to ratou hinganga te oranga o nga tauiwi, he mea kia hae ai ratou.

12 Na, hei taonga nei mo te ao to ratou hinganga, a hei taonga mo nga tauiwi to ratou whakaitinga; tera noa ake ano to ratou whakanuinga.

13 ¶ Ki a koutou, ki nga tauiwi tenei kupu aku, ko te apotoro nei hoki ahau ki nga tauiwi; e whakanui ana ahau i taku mahi minita:

14 Me kore e hae *nga tāngata o* toku kikokiko, kia ora ai etahi o ratou i a au.

15 Ko to ratou makanga atu

nei hoki hei houhanga rongo
ma te ao, a ka aha to ratou
tangohanga mai? he teka ia-
nei he oranga ake i roto i te
hunga mate?
16 Ki te mea hoki e tapu
ana te mea mātāmua, ka pera
ano te puranga: a ki te tapu
te pakiaka, e pera ano nga
manga.
17 Ki te whatiia hoki etahi
o nga manga, a ka honoa atu
koe, te oriwa ngahere, ki roto
ki aua *manga*, ka whiwhi nga-
tahi ki te pakiaka, ki te mo-
monatanga ano o te oriwa;
18 Aua e whakapehapehа ki
nga manga. A, ki te whaka-
pehapeha koe, ehara i te mea
nau i mau ake ai te pakiaka,
engari na te pakiaka koe.
19 Na, tera koe e mea, I
whatiia atu nga manga, kia
honoa iho ai ahau.
20 E pai ana; na te whaka-
pono-kore ratou i whatiia atu
ai, a na te whakapono koe i
tu ai. Aua e whakakake,
engari kia wehi:
21 Na, kihai nei i tohungia
nga manga tupu e te Atua,
kia tupato kei kore pea koe e
tohungia.
22 Na, tirohia iho te nga-
wari me te pakeke o te Atua:
pakeke ki te hunga i hinga;
ngawari ki a koe, ki te u koe
ki *tana tikanga* ngawari: ki
te kahore, ka tapahia hoki
koe.
23 Me ratou ano, ki te kore
e u ki te whakapono kore, ka
honoa ano: e taea hoki ratou
e te Atua te hono mai ano.
24 He oriwa ngahere nei
hoki koe i te rakau tupu, a
i tapahia mai, i honoa kētia
mai ki te oriwa pai; ina, tera
noa ake he hononga mo enei,
mo nga *manga* tupu, ki to
ratou oriwa ake.

25 ¶ E kore hoki ahau e
pai, e *oku* tēina, kia kuare
koutou ki tenei mea ngaro,
kei mea koutou he mātau
koutou; kua tau te pakeke
ki a Iharaira, mo tetahi wahi,
kia riro mai ra ano te wha-
kanuinga o nga tauiwi.
26 Ko reira a Iharaira katoa
ora ai: ko te mea hoki ia i
tuhituhia, Tera e puta mai te
Kai whakaora i Hiona, a mana
e kaupare atu te karakia-kore
i a Hakopa:
27 Ko taku kawenata hoki
tenei ki a ratou, ina ka ta-
ngohia e ahau o ratou hara.
28 Na, i runga i te rongo
pai, e hoariritia ana *ratou*, he
whakaaro ki a koutou; a i
runga i te whiriwhiringa, e
arohaina ana *ratou*, he wha-
kaaro ki nga mātua.
29 Ko a te Atua homaitanga
hoki, ko tana karangatanga,
kahore e puta ke te wha-
kaaro.
30 Ka rite hoki ki a koutou
kihai i whakapono i mua ki
te Atua, inaianei ia kua to-
hungia, he mea na to ratou
whakapono-kore:
31 Waihoki ko enei, kahore i
whakapono inaianei, a ka to-
hungia nei koutou, ka tohu-
ngia hoki ratou.
32 Kua oti hoki te katoa te
kopani e te Atua ki roto ki te
whakateka, he mea kia to-
hungia katoatia ai.

33 ¶ Ano te hohonu, te hua
o a te Atua whakaaro, o tona
mohio! e kore āna tikanga e
taea te whakaaro, ona hua-
rahi e kore e taea te rapu!
34 Ko wai hoki te mohio ana
ki te hinengaro o te Ariki?
ko wai hoki tona hoa whaka-
takoto whakaaro?
35 Ko ta wai hoki kua hoatu
ki a ia i mua, a ka whaka-
hokia he utu ki a ia?
36 Nga mea katoa nei hoki,
nāna, kei runga ano i a ia, e
ahu ana hoki ki a ia: mona te
kororia ake tonu atu. Amine.

UPOKO 12.

Whakaaroa ana mahi aroha, a whaia tana e pai ai. 3 *Kei whakakake.* 6 *Tahuri ki tau mahi ake.* 19 *Kei rapu utu.*

KOIA ahau ka akiaki nei i
a koutou, e *oku* tēina,
kia whakaaroa nga mahi tohu
a te Atua, kia tapaea atu o
koutou tinana hei whakahere
ora, e tapu ana, e manakohia
ana e te Atua, he mahi na to
koutou hinengaro.
2 A kaua to koutou ahua e
rite ki to tenei ao: engari kia
rere kē, ara kia whakahoutia
o koutou hinengaro, kia wha-
kamatautauria ai e koutou ta
te Atua e pai ai, te mea e pai
ana, e manakohia ana, e tino
rite ana.

3 ¶ Ko taku kupu hoki tenei
ki nga tāngata katoa i roto i
a koutou, he mea na te aroha
noa i homai nei ki a au, Kaua
te whakaaro e kake ki runga
ake i te mea i tika kia wha-
kaaroa; engari kia ata wha-
kaaro, kia rite ki ta te Atua
wahi whakapono i tuwha ai
ki tetahi, ki tetahi.
4 E rite ana hoki ki o tatou
wahi ka maha nei i te tinana
kotahi, a, aua wahi katoa, kihai
i kotahi te mahi ma ratou:
5 Waihoki ko tatou toko-
maha, he tinana kotahi i roto
i a te Karaiti, ko tatou taki-
tahi ia, he wahi no tatou tahi.

6 ¶ Na ka rere kē nei nga mea
i homai ki a tatou, he mea e
rite ana ki te aroha noa i
homai ki a tatou, ki te mea he
mahi poropiti, kia rite ki te
tikanga o te whakapono;
7 He mahi minita, *kia u* ki
te mahi minita; te kai wha-
kaako, *kia u* ki te whakaako;
8 Te kai whakahauhau, *kia u*
ki te whakahauhau; te kai
hoatu, kia tapatahi te ngakau;
te kai tohutohu, kia uaua; te
kai atawhai, kia mārama te
ngakau.
9 Te aroha, hei te mea tini-
hanga kore. Whakariharihа-
ngia te kino; kia u ki te pai.
10 Te ngakau aroha o tetahi
ki tetahi, kia rite ki to te tua-
kana raua ko te teina; kia
nui te whakahonore a tetahi i
tetahi;
11 Kia uaua, kaua e ma-
ngere; kia toko tonu ake te
wairua; me te mahi ano ki te
Ariki;
12 Kia hari i runga i te tuma-
nako; kia manawanui ki te
whakapawera; kia u ki te inoi;
13 Whakawhiwhia te hunga
tapu ina rawakore; kia mau
ki te atawhai manuhiri.

14 Manaakitia te hunga e tukino ana i a koutou: manaaki, kaua e kanga.

15 Kia hari tahi me te hunga hari, tangi tahi me te hunga tangi.

16 Kia kotahi te whakaaro o koutou tetahi ki tetahi. Kaua e whakakake te whakaaro, engari me whakauru ki roto ki te hunga iti. Kei mea ake koutou he mohio koutou.

17 Kaua e utua ta tetahi kino ki te kino. Whakaaroa wawetia he pai ki te aroaro o nga tāngata katoa.

18 Ki te taea, whakapaua ta koutou kia mau te rongo ki nga tāngata katoa.

19 Aua e rapu utu mo koutou, e *oku* hoa aroha, engari neke atu i te riri: kua oti hoki te tuhituhi, Maku te rapu utu; maku te hoatu utu, e ai ta te Ariki.

20 Na, ki te mate kai tou hoa-riri, whangainga; ki te mate wai, whakainumia: ki te penei hoki tau mahi, ka purangatia e koe he waro kapura ki tona mātenga.

21 Kei hinga koe i te kino, engari kia hinga te kino i tou pai.

UPOKO 13.

Whakanuia nga kai whakahaere tikanga. 8 *Ko te aroha anake kia takoto roa.* 11 *Nga mahi hē whakarerea.*

KIA ngohengohe nga wairua katoa ki nga mana nunui. Kahore hoki he mana, na te Atua anake: nga mana o tenei wa nei he mea whakarite na te Atua.

2 Na, ki te whakakeke tetahi ki te mana, e whakakeke ana ki ta te Atua i whakarite ai: a, te hunga whakakeke, te mea mo ratou he whakatau hē.

3 Ehara hoki nga rangatira i te whakawehi mo nga mahi pai, engari mo nga *mahi* kino. E mea ana koe kia kaua e wehi i te mana? meatia te pai, a he whakamoemiti tana e homai ai ki a koe:

4 He minita hoki ia na te Atua ki a koe mo te pai. Tena ki te mahi kino koe, e wehi ra; ehara hoki tana i te mau noa i te hoari: he minita hoki ia na te Atua, he kai rapu utu hei riri i te kai mahi i te kino.

5 Koia i takoto ai te tikanga kia ngohengohe *koutou*, ehara i te mea he whakaaro kau ki te riri, engari ki te hinengaro ano hoki.

6 Na konei hoki koutou i hoatu ai i te takoha: na te Atua hoki ratou minita, he hunga hoki e mau tonu ana ki tenei mea pu ano.

7 Na, hoatu nga mea i tika ki te katoa: he takoha-tangata ki te *tangata i tika ai* te takoha-tangata; he takoha-taonga ki te *tangata i tika ai* te takoha-taonga; he wehi ki te *tangata i tika ai* te wehi; he honore ki te *tangata i tika ai* te honore.

8 ¶ Kei waiho kia takoto roa ana te mea i tika kia hoatu ki tetahi, ko te aroha anake o tetahi ki tetahi: ka rite hoki te ture i te tangata e aroha ana ki tera atu.

9 Ko tenei hoki, Kaua e puremu, Kaua e patu tangata, Kaua e tahae, Kaua e whakapae teka, Kaua e hiahia *ki ta te tangata;* a ki te mea tera atu ano tetahi kupu ako, ka whakarapopototia ki roto ki tenei kupu, ara, Kia aroha ki tou hoa tata, ano ko koe.

10 E kore te aroha e hanga kino ki tona hoa: ko te aroha hoki te whakaritenga o te ture.

11 ¶ Tenei ano hoki tetahi, e mohio ana tatou ki te taima, *kua taka noa ake* te wa e ara ai tatou i te moe: engari hoki tenei e tata ana to tatou oranga i to te wa i whakapono ai tatou.

12 Kua aua atu te po, ka tata te ao: mo konei ra kia whakarerea e tatou nga mahi o te pouri, kia kakahuria iho nga kakahu whawhai o te māramatanga.

13 Kia pai to tatou haere, kia rite ki to te awatea; kauaka i nga kakainga, i nga haurangitanga, kaua i nga hē moenga, i nga hiahia taikaha, kaua i te whawhai, i te hae.

14 Engari kakahuria iho te Ariki, a Ihu Karaiti, a kaua e whakaaroa wawetia te kikokiko, kia mahia *ona* hiahia.

UPOKO 14.

Kei he te ngoikore i o tautohetohenga. 13 Kia manawapa ki a ia kei he i a koe.

TE tangata e ngoikore ana te whakapono whakahoatia, kauaka ia ki nga totohenga whakaaro.

2 Ta tetahi hoki i whakapono ai, me kai e ia nga mea katoa: te tangata ngoikore ia, e kai otaota ana.

3 Kaua te tangata e kai ana e whakahawea ki te tangata kahore e kai; kaua hoki te tangata kahore e kai e whakahē i te tangata e kai ana: kua manakohia hoki ia e te Atua.

4 Ko wai koe e whakahē na i ta tera pononga? ma tona rangatira ia e whakatu, e whakahinga ranei. Ina ka whakaturia ano ia: e taea hoki ia e te Atua te whakatu.

5 Ki ta tetahi ki, nui atu tetahi ra i tetahi ra: ki ta tetahi ki, *rite* katoa nga ra. Kia u marire nga whakaaro a tetahi, a tetahi.

6 Te tangata e whakaaro ana ki te ra, *he whakaaro* ki te Ariki tana whakaaro; a, te tangata e kore e whakaaro ki te ra, *he whakaaro* ki te Ariki tana kore e whakaaro. Te tangata e kai ana, *he whakaaro* ki te Ariki tana kainga, e whakawhetai ana hoki ia ki te Atua; a, te tangata kahore e kai, *he whakaaro* ki te Ariki tana korenga e kai, e whakawhetai ana ano ia ki te Atua.

7 Ehara hoki i te mea mona ake ano te oranga o tetahi o tatou, ehara hoki i te mea mona ake te matenga o tetahi.

8 Ta te mea ahakoa ora, e ora ana tatou ki te Ariki; ahakoa mate, e mate ana ki te Ariki: na, ahakoa ora, ahakoa mate, no te Ariki tatou.

9 Ko te mea hoki tenei i mate
ai a te Karaiti, i ara ake ai
ano, i ora ai ano, kia waiho ai
ia hei rangatira mo te hunga
mate, mo te hunga ora.
10 Ko koe na, he aha koe i
whakahē ai i tou teina? me
koe na hoki, he aha koe i
whakahawea ai ki tou teina?
e tu katoa hoki tatou ki te
nohoanga whakawa o te Karaiti.
11 Kua oti hoki te tuhituhi,
E ora ana ahau, e ai ta te
Ariki, ina e piko katoa nga
turi ki a au, a e whakaae nga
arero katoa ki te Atua.
12 Ae ra ka korerotia e tenei,
e tenei o tatou te tikanga o ana
mahi ki te Atua.

13 ¶ Na kāti ta tatou whakahē tetahi i tetahi; engari
ko tenei kia rite i a koutou,
kia kaua e whakatakotoria he
tūtukinga *waewae*, he whakahinga ranei, mo te teina.
14 E mohio ana ahau, u
tonu toku whakaaro i roto i te
Ariki, i a Ihu, kahore he mea
nona ake ano tona noa: engari
ki te mea tetahi e noa ana tetahi mea, he noa ano ki a ia.
15 Otiia ki te mea na te kai
tou teina i pouri ai, kahore e
mau ana tou haere i runga i
te aroha. Kei mate i to kai te
tangata i mate nei a te Karaiti mona.
16 Na kei korerotia kinotia
to koutou pai.
17 Ehara hoki te rangatiratanga o te Atua i te kai, i te
wai; engari he tika, he rangimarie, he hari i roto i te Wairua Tapu.
18 Te tangata hoki ko enei
hei mahinga māna ki a te
Karaiti, ka manakohia ia e te
Atua, ka paingia hoki e nga
tāngata.
19 Na kia whaia e tatou nga
mea e mau ai te rongo, nga
mea ano hoki e hangā ai te
pai o tetahi e tetahi.
20 Kaua e waiho te kai hei
whakahoro mo ta te Atua
mahi. E ma ana ano nga
mea katoa; otiia he kino
ki te tangata ki te mea he
tūtukitanga waewae nei tana
kainga.
21 He mea pai ano kia kaua
e kai kikokiko, kia kaua e
inu waina, aha ranei e tūtuki
ai tou teina, e hinga ai ranei,
e ngoikore ai ranei.
22 He whakapono tou? waiho i a koe ano ki te aroaro o
te Atua. Ka hari te tangata
kahore e whakatau i te hē ki
a ia ano mo te mea i whakapaia atu e ia.
23 Ki te ruarua ia tetahi, a
ka kai, kua tau te hē ki a ia;
no te mea ehara i te *kai* whakapono: he hara hoki nga
mea katoa kihai nei *i puta
ake* i te whakapono.

UPOKO 15.

Whakaaroa nga ngoikore. 3 *Ta te Karaiti.* 7 *Kia pera ano tatou.* 22 *Nga wahi e haere ai ia.*

TE mahi tika ma tatou, ma
te hunga kaha, he pikau i
nga ngoikoretanga o te hunga
kaha-kore; kaua hoki e whaia
ko ta tatou ake i ahuareka ai.
2 Me whai e tatou kia ahuareka mai tona hoa, tona hoa,

kia *whai* pai *ai*, hei hanga mo te whare.

3 Kihai hoki a te Karaiti i whai ki tana ake i ahuareka ai; engari i rite ki te mea kua oti te tuhituhi, Kua tau ki a au nga tawainga a te hunga e tawai ana i a koe.

4 Na, nga mea i tuhituhia i mua he mea tuhituhi hei whakaako i a tatou, kia whai tumanakotanga ai tatou, i te mea ka whakamanawanui, ka whakamarietia hoki e nga Karaipiture.

5 A ma te Atua o te manawanui, o te whakamarie, e homai ki a koutou kia kotahi te whakaaro a tetahi ki tetahi, kia rite ki ta Karaiti Ihu:

6 Kia kotahi ai te ngakau, kia kotahi ai te waha, e whakakororia ai koutou i te Atua, ara, i te Matua o to tatou Ariki, o Ihu Karaiti.

7 Na me whakahoa koutou tetahi ki tetahi, kia rite ki a te Karaiti i mea nei i a tatou hei hoa mona, kia whai kororia ai te Atua.

8 ¶ Na, ko taku kupu tenei, He minita a Ihu Karaiti ki te kotinga, he whakaaro ki te pono o te Atua, kia u ai nga mea i whakaaria ki nga mātua:

9 Kia whakakororia ai ano hoki nga tauiwi i te Atua mo *tana* mahi tohu, kia pera ai me te mea i tuhituhia, Mo konei ka whakawhetai ai ahau ki a koe i waenganui o nga tauiwi, ka himene ai ki tou ingoa.

10 Tenei ano tetahi kupu āna, Kia hari tahi, e nga tauiwi, me tana iwi.

11 Tenei ano hoki, Whakamoemititia te Ariki, e nga tauiwi katoa; whakamoemititia ano ia, e nga iwi katoa.

12 E mea ana ano a Ihaia, Tera e whai pakiaka a Hehe, me tetahi e whakatika ana hei rangatira mo nga tauiwi; ko ia hei tumanakohanga ma nga tauiwi.

13 Na, ma te Atua, nāna nei te tumanako, e whakaki koutou ki te hari katoa, ki te rangimarie, i runga i te whakapono, kia hua ai to koutou tumanako, i runga i te kaha o te Wairua Tapu.

14 ¶ Na e u ana ano toku ake whakaaro e oku tēina, ki a koutou, e kī ana i te pai, whawhao rawa i te matauranga katoa, a e taea ano e koutou te whakatupato tetahi i tetahi.

15 Otiia i nui ai tetahi wahi o toku maia ki te tuhituhi ki a koutou, e *oku* tēina, he whakamahara hoki i a koutou, he mea na te aroha noa kua homai nei ki a au e te Atua,

16 I meinga ai ahau hei minita ma Ihu Karaiti ki nga tauiwi, hei mahi i nga mea tapu o te rongo pai a te Atua, kia manakohia ai te whakahere o nga tauiwi, he mea whakatapu na te Wairua Tapu.

17 Na kua whai whakamanamananga nei ahau i roto i a Karaiti Ihu i nga mea a te Atua.

18 E kore hoki ahau e maia ki te korero ki tetahi mea kihai nei i meinga e te Karaiti

kia mahia e ahau, e *taku* kupu,
e *taku* mahi, hei mea kia ngo-
hengohe mai ai nga tauiwi,
19 I runga i te kaha o nga
tohu, o nga mea whakamiharo,
i runga i te kaha o te Wairua
o te Atua; no ka whakapaua e
ahau te kauwhau i te rongo pai
o te Karaiti, mai i Hiruhara-
ma, a taka noa ki Irurikuma.
20 Ko ia tenei taku tohe ki
te kauwhau i te rongo pai,
ehara i te mea ki nga wahi
kua whakahuatia nei a te
Karaiti ki reira, kei hanga
whare ahau ki runga ki ta
tera tangata turanga:
21 Engari kia rite ki te mea
kua oti te tuhituhi, Te hunga
kihai nei ia i korerotia ki a
ratou, e kite ratou: a, te hunga
kihai nei i rongo, e mātau
ratou.

22 ¶ Na konei ano i maha
ai oku whakawarenga, tē tae
atu ai ahau ki a koutou.
23 Inaianei ia kua kore nei
he wahi moku i enei whenua,
a ka maha nei oku tau i nui
ai toku hiahia kia haere ki a
koutou:
24 Kei toku haerenga atu ki
Hipani, ka tae ahau ki a
koutou: e mea ana hoki ahau
tera ahau e kite i a koutou i
toku haerenga atu, a ka kawea
ano e koutou ki reira, kia
mātua ora tetahi wahi o toku
ngakau i a koutou.
25 Inaianei ia e haere ana
tenei au ki Hiruharama, ki te
mahi mea ma te hunga tapu.
26 Kua pai hoki a Makeronia
raua ko Akaia kia meinga te-
tahi kohikohi mo nga rawa-
kore o te hunga tapu i Hiru-
harama.
27 I pai ano; a e tika ana
ano kia hoatu ki a ratou. Kua
uru nei nga tauiwi ki ā ratou
mea o te wairua, waihoki e
tika ana ano kia mahia e enei
etahi mea o te kikokiko ma
ratou.
28 Na, kia oti tenei i a au, a
hīri rawa tenei hua *hei mea*
ma ratou, ka tika atu ahau
na to koutou *wahi* ki Hipani.
29 E mātau ana ano ahau,
ka haere atu ahau ki a koutou,
tera au e haere i runga i te
hua noa iho o te manaakitanga
o te rongo pai o te Karaiti.

30 ¶ Na, he tohe tenei naku
ki a koutou, e *oku* tēina, kia
whakaaro koutou ki to tatou
Ariki, ki a Ihu Karaiti, ki te
aroha hoki o te Wairua, a kia
tohe tahi tatou, ara kia inoi
ki te Atua, moku;
31 Kia whakaorangia ahau i
te hunga whakateka i Huria;
kia manakohia ano e te hunga
tapu taku mea e mahi nei mo
Hiruharama;
32 Kia haere hari ai ahau ki
a koutou, ki te pai te Atua,
kia ora tahi ai o tatou ngakau.
33 Na *kia noho* te Atua o te
rangimarie ki a koutou katoa.
Amine.

UPOKO 16.

Ana owhatanga. 17 Mawehe atu i nga tangata wehewehe. 21 Owhatanga a ona hoa.

TENA to matou tuahine a
Pipi te tukua atu na e
ahau ki a koutou, he kai mahi
ia na te hahi i Kenekerea:

2 Hei manuhiri ia ma koutou i roto i te Ariki, kia rite ki ta te hunga tapu tikanga, a ki te matea e ia tetahi mea a koutou, ma koutou e atawhai: he tokomaha hoki ana i atawhai ai, ahau ano hoki.

3 ¶ Oha atu ki a Pirihira raua ko Akuira, ki oku hoa mahi i roto i a Karaiti Ihu:
4 Na raua nei hoki o raua kakī i tuku kia ora ai ahau: ehara hoki i te mea ko ahau anake e whakawhetai ki a raua, engari ko nga hahi katoa hoki o nga tauiwi.
5 *Oha atu* ano ki te hahi i to raua whare. Oha atu ki a Epainetu, ki taku i aroha ai, ko ia hoki ta te Karaiti mātāmua o Akaia.
6 Oha atu ki a Meri, he nui tana mahi ki a matou.
7 Oha atu ki a Anaroniku raua ko Hunia, oku whanaunga, oku hoa herehere ano hoki, he ingoa nui nei o raua i roto i nga apotoro, no mua nei i a au to raua urunga ki a te Karaiti.
8 Oha atu ki a Amapiria, ki taku i aroha ai i roto i te Ariki.
9 Oha atu ki a Urapane, ki to matou hoa mahi i roto i a te Karaiti, ki a Takuha ano hoki, ki taku i aroha ai.
10 Oha atu ki a Apere e paingia ana i roto i a te Karaiti. Oha atu ki a Aritopuru ma.
11 Oha atu ki a Heroriona, ki toku whanaunga. Oha atu ki a Nakihu ma, ki nga mea i roto i te Ariki.
12 Oha atu ki a Taripina raua ko Taripoha, e mahi nei i roto i te Ariki. Oha atu ki a Perahi e arohaina nei, he nui nei tana mahi i roto i te Ariki.
13 Oha atu ki a Rupuha i whiriwhiria i roto i te Ariki, ki tona whaea, ara ki to maua tahi.
14 Oha atu ki a Ahunikiritu, ratou ko Perekona, ko Herama, ko Pataropa, ko Herami, ki nga teina ano *e noho ana* i a ratou.
15 Oha atu ki a Piroroku, raua ko Huria, ki a Nireu, raua ko tona tuahine, ki a Orimapa ratou ko te hunga tapu katoa *e noho ana* i a ratou.
16 Oha atu tetahi ki tetahi, hei te kihi tapu ano. Tenei te oha atu nei nga hahi o te Karaiti ki a koutou.

17 ¶ He tohe tenei naku ki a koutou, e *oku* tēina, tirohia iho te hunga e mea ana i nga wehewehenga, i nga mea whakahinga, he mea puta kē i te whakaakoranga i whakaakona ai koutou: tahuri atu i a ratou.
18 Ehara hoki to tatou Ariki, a Ihu Karaiti i ta ratou e mahi atu nei, engari ko o ratou kōpū; a he whakapati, he kupu pai ta ratou, hei tinihanga mo nga ngakau o te hunga kino kore.
19 Ko to koutou ngohengohetanga mai ia, kua pakū ki nga tāngata katoa. Kōia ahau ka hari nei ki a koutou: a e mea ana ano ahau kia whai

whakaaro koutou ki te pai,
kia atea hoki i te kino.

20 ¶ Na, tera te Atua o te
rangimarie e hohoro te kuru
i a Hatana ki raro i o koutou
waewae. *Kia tau* ki a kou-
tou te aroha noa o to tatou
Ariki, o Ihu Karaiti. Amine.

21 ¶ Tenei te oha atu nei
ki a koutou a Timoti toku
hoa mahi, a Ruhiu, a Hahona,
a Hohipate, oku whanaunga.
22 Ko ahau tenei ko Teretiu,
ko te kai tuhituhi o tenei pu-
kapuka, te oha atu nei ki a
koutou i roto i te Ariki.
23 Tenei te oha atu nei ki a
koutou a Kaiu, te kai atawhai
oku, o te hahi katoa. Tenei
te oha atu nei a Eratu kai
tiaki o nga mea o te pa, raua
ko te teina, ko Kuaratu.
24 *Kia tau* ki a koutou ka-
toa te aroha noa o to tatou
Ariki, o Ihu Karaiti. Amine.

25 ¶ Na, he kaha nei *te Atua*
ki te whakau i a koutou, i
runga i nga ritenga o taku
rongo pai, o te kauwhautanga
hoki o Ihu Karaiti, o te wha-
kakitenga mai ano o te mea
ngaro, kihai nei i rangona no
te timatanga ra ano o te ao,
26 A kua whakamaramatia
mai inaianei e nga karaipi-
ture a nga poropiti, he mea
whakarite mai na te Atua ora
tonu, a whakapuakina mai
ana ki nga tauiwi katoa, kia
ngohengohe ai ratou ki ta te
whakapono:
27 *Waiho atu* i te Atua, ko
ia nei anake te Mea mātau, te
kororia i roto i a Ihu Karaiti,
ake ake. Amine.

KO TE PUKAPUKA TUATAHI A PAORA APOTORO

KI TE

HUNGA O KORINITI.

UPOKO 1.

Owhatanga, whakawhetai.
10 *Kia kotahi.* 12 *Kaua e wehewehe.* 18 *To te ao matauranga.* 21 *To te Atua.* 26 *Ehara i te mea ko te hunga nunui; 27 engari ko nga kuare āna i karanga ai.*

NA Paora, i paingia e te
Atua kia karangatia hei
apotoro ma Ihu Karaiti, na te
teina hoki, na Hotene,
2 Ki ta te Atua hahi e noho
ana i Koriniti, ki te hunga
kua oti te whakatapu i roto i
a Karaiti Ihu, kua karanga-
tia hei hunga tapu, ratou ko
te hunga katoa i nga wahi

katoa e karanga ana ki te
ingoa o Ihu Karaiti, o to tatou
Ariki, to ratou, to tatou :
3 *Kia tau* ki a koutou te
aroha noa, me te rangimarie,
he mea na te Atua, na to
tatou Matua, na te Ariki hoki,
na Ihu Karaiti.

4 ¶ He whakawhetai tonu
taku ki toku Atua mo koutou,
mo te aroha noa o te Atua
kua homai nei ki a koutou i
roto i a Karaiti Ihu ;
5 No te mea kua hua nga
mea katoa, nga korero katoa,
nga matauranga katoa, ma
koutou i roto i a ia ;
6 Me te whakaaturanga na
hoki i a te Karaiti kua u na i
roto i a koutou ;
7 I kore ai koutou e hapa i
tetahi homaitanga, *i a koutou*
e tatari na ki te whakakitenga
mai o to tatou Ariki, o Ihu
Karaiti :
8 Māna ano koutou e whakau
taea noatia te mutunga, hei
hunga e kore e ekengia e te
kupu i te ra o to tatou Ariki,
o Ihu Karaiti :
9 Pono tonu te Atua, nāna
nei koutou i karanga kia uru
tahi ki tana Tama, ki a Ihu
Karaiti, ki to tatou Ariki.

10 ¶ He tohe tenei naku ki
a koutou, e *oku* tēina, i runga
i te ingoa o to tatou Ariki, o
Ihu Karaiti, kia kotahi ta
koutou katoa korero, kia
kaua he wehewehenga i roto
i a koutou ; engari kia tino
tika koutou, kia kotahi te nga-
kau, kia kotahi te whakaaro.
11 Kua oti hoki koutou, e
oku tēina, te korero ki a au e
te hunga o te whare o Koroi,
he tautohetohe ena kei roto i
a koutou.
12 Ko taku kupu ano tenei,
Ko te ki tenei a tetahi, a te-
tahi o koutou, Ko ahau no
Paora ; Ko ahau no Aporo ;
Ko ahau no Kipa ; Ko ahau
no te Karaiti.
13 Kua oti koia a te Karaiti
te wahi ? i ripekatia ranei a
Paora mo koutou ? i iriiria
ranei koutou ki runga ki te
ingoa o Paora ?
14 E whakawhetai ana tenei
ahau ki te Atua, no te mea
kihai ahau i iriiri i tetahi o
koutou, ko Kirihipu anake
raua ko Kaiu ;
15 Kei mea tetahi i iriiri
ahau ki runga ki toku ingoa.
16 I iriiri ano ahau i nga
tāngata o te whare o Tepana :
heoi, kahore ahau e mahara
ki taku iriiringa i tetahi atu.
17 Kihai hoki ahau i tonoa
e te Karaiti ki te iriiri, engari
ki te kauwhau i te rongo pai :
ehara i te mea i runga i te
mohiotanga ki te korero, kei
whakakahoretia te ripeka o te
Karaiti.

18 ¶ Ki te hunga hoki e
whakangaromia ana, he mea
kuare te korero o te ripeka ;
ki a tatou ia e whakaorangia
nei, ko te kaha o te Atua.
19 Ka oti hoki te tuhituhi,
Ka ngaro i a au te whakaaro
nui o te hunga whakaaro, ka
kore hoki i a au te mahara o
te hunga mahara.
20 Kei hea te tangata wha-
kaaro ? kei hea te karaipi ?
kei hea te tangata tohe o tenei

ao? kahore ano koia i whakakuaretia e te Atua te whakaaro nui o tenei ao?

21 I te mea hoki i runga i o te Atua whakaaro nui, kihai nga whakaaro nui o te ao i mātau ki te Atua, na ka pai te Atua kia meinga te kuaretanga o te kupu kauwhau hei whakaora i te hunga e whakapono ana.

22 Ta nga Hurai nei hoki, he tono tohu, ta nga Kariki, he rapu whakaaro nui:

23 Ta matou ia, he kauwhau i a te Karaiti kua oti nei te ripeka, he tūtukitanga waewae ki nga Hurai, he mea kuare ki nga Kariki;

24 Ki te hunga ia e karangatia ana, ki nga Hurai, ki nga Kariki, ko te Karaiti, ko te kaha o te Atua, ko to te Atua whakaaro mohio.

25 No te mea he kuaretanga no te Atua, nui atu i nga tāngata te mohio; he ngoikoretanga no te Atua, kaha atu i nga tāngata.

26 ¶ Ka kite nei hoki koutou, e *oku* tēina, i to koutou karangatanga, ehara i te mea he tokomaha te hunga whakaaro o te wahi ki te kikokiko *e karangatia ana*, ehara i te mea he tokomaha te hunga nunui, ehara i te mea he tokomaha nga rangatira;

27 Engari i whiriwhiria e te Atua nga mea kuare o te ao, hei mea e whakama ai te hunga whakaaro; a kua whiriwhiria ano e te Atua nga mea ngoikore o te ao, hei mea e whakama ai nga mea kaha;

28 Kua whiriwhiria hoki e te Atua nga mea ware o te ao, me nga mea e kinongia ana, me nga kahore noa iho, hei whakakahore i nga tino mea;

29 Kia kore ai e whakamanamana tetahi kikokiko ki tona aroaro.

30 Nāna hoki koutou i roto i a Karaiti Ihu, kua meinga nei ia hei take whakaaro nui mo tatou, he mea na te Atua, hei tika, hei whakatapu, hei hoko:

31 Kia rite ai ki te mea kua oti te tuhituhi, Ki te whakamanamana tetahi, me whakamanamana ki te Ariki.

UPOKO 2.

Tana kauwhau ehara i te pai kupu; 4 engari kei runga i te kaha o te Atua. 6 E kore ano e mohiotia e te ngakau maori.

IA au ano, e *oku* tēina, i haere ki a koutou, kihai au i haere me te pai kupu, me *te hua* ranei o te whakaaro, i taku kauwhautanga ki a koutou i te whakaaturanga a te Atua.

2 I takoto hoki taku whakaaro kia kaua ahau e mātau ki tetahi mea i roto i a koutou, ko Ihu Karaiti anake, ko ia hoki i ripekatia.

3 I a au ano i a koutou, i runga ahau i te ngoikore, i te wehi, i te wiri nui.

4 Taku kupu hoki, me taku kauwhau, ehara i te kupu whakapati no a te tangata whakaaro nui, engari he wha-

kakitenga na te Wairua, na
te kaha:
5 Kei mau hoki to koutou
whakapono i runga i o te
tangata whakaaro nui, e-
ngari i to te Atua kaha.

6 ¶ Ki te hunga tino tika
ano ia, e whai whakaaro ana
ano ta matou korero: ehara
ia i te whakaaro mohio no
tenei ao, no nga rangatira
ranei o tenei ao ka memeha
nei:
7 Engari e korerotia ana e
matou nga whakaaro nui o te
Atua i roto i te mea ngaro,
era i hunā ra, a te Atua i
whakatakoto ai i mua o te
ao, hei whakakororia mo ta-
tou.
8 Kihai nei i mātau i tetahi
o nga rangatira o tenei ao:
me i mātau hoki, kihai i ripe-
katia e ratou te Ariki o te
kororia.
9 Heoi ka rite ki te mea kua
oti te tuhituhi, Kahore te
kanohi i kite, kahore te tari-
nga i rongo, kahore ano i ta-
poko noa ki te ngakau o te
tangata, nga mea kua rite
mai i te Atua mo te hunga e
aroha ana ki a ia.
10 Heoi kua whakakitea mai
ki a tatou e te Atua, ara e
tona Wairua: e rapu ana
hoki te Wairua i nga mea
katoa, i nga mea hohonu a te
Atua.
11 Ko wai hoki te tangata e
mātau ana ki nga mea a te
tangata? ko te wairua anake
o te tangata i roto i a ia:
waihoki ko nga mea a te
Atua, e kore e matauria e
tetahi, engari e te Wairua o
te Atua.
12 Ehara i te ao te wairua
kua riro nei i a tatou, engari
ko te Wairua e ahu mai nei i
te Atua; kia mātau ai tatou
ki nga mea kua oti nei te
homai ki a tatou e te Atua.
13 A i a matou ka korero
nei i aua mea, ehara nga
kupu i te mea whakaako na te
whakaaro mohio o te tangata,
engari he mea whakaako na
te Wairua Tapu; e whaka-
riterite ana i nga mea wairua
ki nga mea wairua.
14 E kore ia te tangata *i te
ngakau* maori e tango i nga
mea o te Wairua o te Atua:
he mea kuare hoki ki a ia: e
kore ano e ahei te mātau, ma
te Wairua hoki ka kitea ai.
15 Otiia ki te mea kei tetahi
te Wairua, ka kitea e ia nga
mea katoa, e kore ano ia e
kitea e tetahi.
16 Ko wai hoki te mātau ana
ki te hinengaro o te Ariki, e
whakaako ai ia i a ia? Kei
a tatou ia te hinengaro o te
Karaiti.

UPOKO 3.

He tamariki kau ratou mei te wehewehe. 4 He kai whakato kau ratou, nga kai kauwhau. 10 Ko te Karaiti te turanga. 16 Ko ratou te temepara. 17 Na, kia pai.

KIHAI ano ahau, e *oku*
tēina, i ahei te korero
ki a koutou, *me taku ki* he
hunga i te Wairua, engari i
te kikokiko, ano he kohunga-
hunga i roto i a te Karaiti.
2 He waiu, ehara i te kai

māro taku i whangai atu ra
ma koutou: kiano hoki kou-
tou i kaha noa, kahore nei
ano e kaha inaianei.
3 Kei te kikokiko na ano
koutou: i te mea hoki kei a
koutou te hae, te totohe, nga
wehewehe, ehara oti koutou
i te hunga i te kikokiko, a e
haere ana i runga i ta te ta-
ngata ritenga?
4 I tetahi hoki e ki nei, Ko
ahau no Paora; me tetahi
atu, Ko ahau no Aporo; ehara
oti koutou i te hunga i te
kikokiko?
5 Ko wai ra a Paora, ko wai
a Aporo? ehara ianei i nga
minita i whakapono ai kou-
tou, i runga hoki i ta te
Ariki i homai ai ki tetahi, ki
tetahi?
6 Nāku i whakato, na Aporo
i whakamakuku; na te Atua
ia i mea kia tupu.
7 Heoi, he kore noa iho te kai
whakato, he kore noa iho te
kai whakamakuku, engari te
Atua nāna nei i mea kia tupu.
8 Na, te kai whakato, te kai
whakamakuku, kotahi tonu
raua: a ka rite ki tana ake
mahi tona utu e riro i tetahi,
i tetahi.
9 He hoa mahi hoki matou
no te Atua: he ngakinga *kou-
tou* na te Atua, he whare
hanga na te Atua.

10 ¶ Rite tonu taku ki ta te
Atua aroha noa i homai nei
ki a au, he pera me ta te kai
hanga mohio; kua takoto i
a au te tūnga, a ko tetahi atu
kei te hanga whare ki runga.
Kia tupato ia tetahi, tetahi,
ki tana whare e hanga ai ki
runga.
11 E kore hoki tetahi e ahei
te whakatakoto i tetahi tūnga
kē atu i tera kua oti nei te
whakatakoto, ara i a Ihu Ka-
raiti.
12 Na, ki te hangā e tetahi
ki runga ki tenei tūnga he
koura, he hiriwa, he kohatu
utu nui, he rakau, he taru-
taru, he otaota,
13 E whakakitea te mahi a
tetahi, a tetahi: ma te ra hoki
e whakaatu, ma te kapura
hoki e hura; a ka whakama-
tautauria e te kapura te mahi
a tetahi, a tetahi, tona pehea-
tanga.
14 Ki te mau tonu ta tetahi
mahi e hanga ai ki runga, e
riro he utu i a ia.
15 Ki te wera te mahi a te-
tahi, ka maumauria tana:
heoi e ora ano ia, otira me te
mea i roto i te ahi.

16 ¶ Kahore oti koutou i
mātau, he whare koutou no
te Atua; kei roto hoki i a
koutou te Wairua o te Atua
e noho ana?
17 Ki te hē i tetahi te whare
o te Atua, ka hē ano ia i te
Atua; e tapu ana hoki te
whare o te Atua, ko taua
whare nei ano koutou.

18 ¶ Kei tinihanga tetahi
ki a ia ano. Ki te mea tetahi
o koutou he tangata whaka-
aro ia no tenei ao, me whaka-
tupu kuare ia kia whai wha-
kaaro ai.
19 Ki te Atua hoki he mea
kuare nga whakaaro mohio o
tenei ao: kua oti hoki te tuhi-

tuhi, Ka mau i a ia te hunga whakaaro i runga i to ratou tinihanga.

20 Me tenei hoki, E mātau ana te Ariki ki nga whakaaro o te hunga whakaaro, he tekateka noa.

21 Na kei whakamanamana tetahi ki te tāngata: na koutou hoki nga mea katoa;

22 Paora, Aporo, Kipa, te ao, te ora, te mate, nga mea onaianei, nga mea e takoto mai nei, na koutou katoa;

23 No te Karaiti hoki koutou; no te Atua ano a te Karaiti.

UPOKO 4.

He kai mahi a Paora ma. 6 *Kei whakanuia kautia.* 8 *Kei te ora nga Koriniti;* 9 *kei te whakahengia a Paora ma.* 14 *He matua ano ia no ratou.*

TE tikanga mo ta te tangata whakaaro ki a matou koia tenei, he kai mahi na te Karaiti, he tuari hoki no nga mea ngaro a te Atua.

2 Na, to nga tuari e matenuitia ana, koia tenei, kia kitea tetahi e pono ana.

3 Ki a au ia, he mea nohinohi rawa ta koutou kupu moku, ta te tangata kupu ranei *moku;* kahore nei hoki aku kupu moku ano:

4 Kahore ano kia mau noa i a au tetahi aha aku; heoi e kore tenei e ai hei whakatika moku: te kai whakapuaki kupu hoki moku, ko te Ariki.

5 Na kaua e whakawakia wawetia tetahi mea, kia tae mai ra ano te Ariki, a māna e whakamarama nga mea huna o te pouri, e whakakite hoki nga whakaaro o nga ngakau: ko reira whakamoemititia ai tetahi, tetahi, e te Atua.

6 ¶ He mea whakariro kē hoki enei naku, e *oku* tēina, ki a maua ko Aporo, he whakaaro ki a koutou; kia ai maua hei whakaako i a koutou kia kaua te whakaaro e neke ki runga ake i te mea kua oti te tuhituhi, kia kaua koutou e whakapehapeha, e hapai ake i tetahi ki runga ake i tetahi.

7 Na wai hoki koe i rere kē ai? ko tehea mea hoki āu ehara i te mea homai ki a koe? Na, he mea i homai nei ki a koe, he aha koe ka whakamanamana ai, me te mea ehara i te mea homai?

8 Kua makona na koutou, kua hua o koutou taonga, i a matou ka motu kē mai nei, e kingi ana koutou: koia ano te pai me i kingi tonu koutou, kia kingi tahi ai tatou.

9 Ki taku whakaaro hoki kua waiho matou, nga apotoro, e te Atua mo muri rawa, ano he hunga mo te mate: kua meinga hoki matou hei matakitakinga ma te ao, ma nga anahera, ma nga tāngata.

10 Ko matou he kuare mo ta te Karaiti, ko koutou ia he hunga whai whakaaro i roto i a te Karaiti; ko matou he ngoikore, ko koutou ia he hunga kaha; to koutou he kororia, to matou ia he honore-kore.

11 Tutuki tonu mai ki tenei wa nei ano to matou matenga i te kai, i te wai, kahore o matou kakahu; e kurua ana, kahore hoki o matou kāinga tumau;

12 E mauiui ana matou, ko o matou ringa hei mahi: e taunutia ana, manaaki tonu matou; e whakatoia ana, whakaririka kau ana matou:

13 Ka korerotia kinotia, ka whakamarie atu matou: kua meinga matou kia rite ki te paru tahinga o te ao, ki te para o nga mea katoa, taea noatia tenei ra.

14 ¶ Kihai ahau i tuhituhi i enei mea kia whakama ai koutou, engari he whakatupato tenei naku *i a koutou*, ara i aku tamariki aroha.

15 No te mea ahakoa ka tekau mano o koutou kai whakaako i roto i a te Karaiti, heoi kahore e tokomaha nga mātua; he whanau hoki koutou naku, i roto i a Karaiti Ihu i runga i te rongo pai.

16 Koia ahau ka tohe nei ki a koutou, kia rite ta koutou ki taku.

17 Koia ka tonoa nei e au ki a koutou a Timoti, taku tama aroha, *tama* pono i roto i te Ariki, māna koutou e whakamahara ki oku ara i roto i a te Karaiti, ki taku e whakaako nei i nga wahi katoa i roto i nga hahi katoa.

18 Na e whakapehapeha ana etahi, e mea ana, e kore au e haere ki a koutou.

19 Otira meake au haere ki a koutou, ki te pai te Ariki; a ehara i te kupu, engari ko te kaha o te hunga e whakapehapeha ana, taku e titiro ai.

20 No te mea ehara te rangatiratanga o te Atua i te kupu, engari he kaha.

21 Ko tehea ta koutou e pai ai? kia haere ahau ki a koutou me te whiu, me te aroha ranei, me te wairua māhaki?

UPOKO 5.

Te tangata moe he, 5 *peia.* 7 *Te he, peratia me te rewena.* 9 *Kia tapatahi.*

KUA pakū noa atu te rongo, he puremu kei roto i a koutou, he puremu ano ia kahore nei e whakahuatia i roto i nga tauiwi, ara kua riro i tetahi te wahine a tona pāpā.

2 A e whakapehapeha ana koutou, tē pouri koutou, tē mea kia tangohia i roto i a koutou te tangata nana tenei mahi.

3 Ko ahau ia, ahakoa kei tawhiti toku tinana, kei kona ano toku wairua, a kua whakahē noa ake i te kai mahi o tenei mea, me te mea kei kona ano ahau;

4 Me huihui koutou me toku wairua ano, i runga i te ingoa o to tatou Ariki, o Ihu Karaiti, i runga i te kaha o to tatou Ariki, o Ihu Karaiti,

5 Ka tuku ai i taua tu tangata ki a Hatana, hei whakangaro mo te kikokiko, kia ora ai te wairua i te ra o te Ariki, o Ihu.

6 Kahore e pai ta koutou

whakapehapeha. Kahore koutou e mātau, he iti nei te rewena, rewenatia ake te puranga katoa?
7 Na, tahia ki waho te rewena tawhito, a hei puranga hou koutou, me koutou hoki e rewena-kore na. Kua patua hoki mo tatou a te Karaiti, ta tatou kapenga:
8 Na kia kai tatou i te hakari, auaka te rewena tawhito, auaka ano te rewena o te mauāhara, o te kino, engari hei te rewena-kore, *ara*, hei te tinihanga-kore, hei te pono.

9 ¶ I tuhituhi atu nei ahau ki a koutou i roto i te pukapuka, kia kaua e whakahoa ki nga tāngata puremu:
10 Ehara ia i te mea rawa mo te hunga puremu o tenei ao, mo te hunga apo, hao taonga, karakia whakapakoko; penei me haere atu koutou i roto i te ao.
11 Na ka tuhituhi atu nei ano ahau ki a koutou, kia kaua e whakahoa, ki te mea he tangata puremu tetahi e karangatia ana he teina, he apo ranei, e karakia ana ranei ki te whakapakoko, he taunu ranei, he whakahaurangi ranei i a ia, he hao taonga ranei; kaua rawa koutou ko taua tu tangata e kai tahi.
12 Hei aha ra maku te whakawa i era ano o waho? e kore koia koutou e whakawa i te hunga o roto?
13 Te hunga ia o waho ma te Atua ratou e whakawa. Na, motuhia atu taua tangata kino i roto i a koutou.

UPOKO 6.

Ta ratou mahi whakawa i nga hoa. 9 Kua rere ke nei hoki he mahi ma ratou inaianei. 12 Kia poke kore.

KI te mea he totohe ta tetahi o koutou ki tetahi, e whai ngakau ranei ia ki te whakawa ki te aroaro o te hunga hē, a kauaka ki te aroaro o te hunga tapu?
2 Kahore oti koutou i mātau ma te hunga tapu e whakawa te ao? a ki te riro ma koutou e whakawa te ao, e kore ranei koutou e tau hei whakarite i nga mea iti rawa?
3 Kahore koutou i mātau ko tatou hei whakarite whakawa mo nga anahera? a kauaka oti nga mea o tenei ao?
4 Ki te mea he whakawakanga a koutou ki nga mea o tenei ao, whakanohoia te hunga ingoa iti o te hahi *hei whakarite*.
5 Tenei korero aku he mea kia whakama ai koutou. Koia ranei, kahore rawa kia kotahi he tangata whakaaro i roto i a koutou, hei whakarite ina whakawa ona tēina i a raua?
6 Heoi kei te whakawa te tuakana i te teina, i te aroaro ano hoki o te hunga whakapono-kore?
7 Na, hē rawa ta koutou na, ara ta koutou whakawa i tetahi, i tetahi. He aha tē whakaririka kau ai ina ahatia koutou? he aha hoki tē tangohia noatia atu ai a koutou mea?
8 Heoi e mahi hē ana kou-

tou, e tango ana i ta tera, a he tuakana ano koutou he teina.

9 Kahore oti koutou e mātau, e kore te hunga whakahaere hē e whiwhi ki te rangatiratanga o te Atua. Kei tinihangatia koutou; e kore te hunga moepuku, e kore te hunga karakia whakapakoko, e kore te hunga puremu, e kore te hunga whakawahine te hunga ranei e mea ana i te tāne hei wahine,

10 E kore te hunga tahae, e kore te hunga apo, e kore te hunga whakahaurangi i a ratou, e kore te hunga taunu, e kore te hunga hao taonga, e whiwhi ki te rangatiratanga o te Atua.

11 He pera ano etahi o koutou i mua: otira kua horoia koutou, kua whakatapua, kua whakatikaia i runga i te ingoa o te Ariki, o Ihu, he meatanga hoki na te Wairua o to tatou Atua.

12 ¶ Tika tonu nga mea katoa maku, otira e kore e pai nga mea katoa: tika tonu nga mea katoa maku, otira e kore e waiho e au tetahi mea hei rangatira moku.

13 Ko nga kai ma te kopu, a ko te kopu mo nga kai: heoi ka ngaro tenei i te Atua me era ano hoki. Na ehara rawa te tinana hei mea mo te moepuku, engari ma te Ariki, a ko te Ariki, *hei Ariki* mo te tinana.

14 Na, na te Atua i ara ai te Ariki, waihoki māna tatou ka ara ai, ara ma tona kaha.

15 Kahore oti koutou i mātau, he wahi no te Karaiti o koutou tinana? kia tangohia koia e ahau nga wahi o te Karaiti, a waiho iho hei wahi mo te wahine puremu? Kahore rapea!

16 Kahore koutou i mātau, ki te honoa tetahi ki te wahine puremu, kotahi ano te tinana? e ki ana hoki ia, Hei kikokiko kotahi raua tokorua.

17 Otiia ki te honoa tetahi ki te Ariki, kotahi tonu te wairua.

18 Rere atu ra i te moepuku. No waho o te tinana nga hara katoa e hara ai te tangata; te tangata ia e puremu ana, e hara ana ia ki tona ake tinana.

19 Kahore koutou i mātau, he whare to koutou tinana no te Wairua Tapu i roto na i a koutou, i homai nei e te Atua, a ehara i te mea no koutou ake koutou?

20 Kua oti hoki koutou te hoko ki te utu: na, whakakororiatia te Atua ki o koutou tinana, ki o koutou wairua; na te Atua hoki ena.

UPOKO 7.

Mo te marena. 8 *Mau o taua here.* 17 *Kati ano i tau na.* 25 *Mo te takakau, mo te marena.*

NA, nga mea i tuhituhi mai ra koutou ki a au: he mea pai ano mo te tangata kia kaua e pa ki te wahine.

2 Otiia me whakaaro kei puremu, a kia rite ma te tāne ko tana wahine ake, ma te wahine ano ko tana tāne ake.

3 Kia puta ta te tāne wha-
kaaro pai ki te wahine, hei te
mea e tika ana: ta te wahine
ano ki te tāne.
4 Ehara te wahine i te ra-
ngatira o tona tinana ake,
engari te tāne: me te tāne
ano, ehara ia i te rangatira o
tona ake tinana, engari te
wahine.
5 Kaua e kaiponuhia ta te-
tahi, ta tetahi; ki te kore e
rite te whakaae a tetahi, a
tetahi, mo tetahi wa, kia atea
ai korua ki te noho puku, ki
te inoi; ka hoki mai ai ano
ki a korua, kei ai to korua
hiahia taikaha hei whaka-
wainga ma Hatana i a korua
6 Otira he mea whakaae noa
tenei korero aku, ehara i te
tikanga whakatakoto.
7 Taku hoki i pai ai, kia
penei nga tāngata katoa me
ahau nei. Otira e hoatu ana
e te Atua ki ia tangata, ki ia
tangata, te mea mona ake, ki
tetahi ko tenei, ki tetahi ko
tera.

8 ¶ Na, ko taku kupu tenei
ki nga takakau, ki nga wāhine
pouaru, He mea pai mo ratou
kia kāti tonu me au nei.
9 Otira ki te kore e taea te
whakamanawanui, me ma-
rena: he pai hoki te marena,
he kino ia te ka *o te ngakau.*
10 Ko taku whakahau ia te-
nei ki te hunga whai hoa,
ehara i a au, engari na te
Ariki, Aua te wahine e ma-
wehe i *tana* tāne:
11 A, ki te mawehe ia, me
noho hoa-kore, me hohou ra-
nei te rongo ki tana tāne:
kaua ano te tāne e whakarere
i *tana* wahine.
12 Na, ki era atu naku tenei
kupu, ehara i te Ariki: Ki te
mea he wahine whakapono-
kore ta tetahi o nga tēina, a
ka whakaae taua wahine kia
noho tahi raua, kaua ia e
whakarerea.
13 Ki te mea hoki he tāne
whakapono-kore ta tetahi wa-
hine, a ka whakaae kia noho
tahi raua, kaua ia e whaka-
rerea.
14 No te mea e whakatapua
ana te tāne whakapono-kore
e te wahine, e whakatapua
ana hoki te wahine whaka-
pono-kore e te tāne: me he
kahore, he poke a korua ta-
mariki; tena ko tenei he
tapu.
15 Ki te mawehe ia te
whakapono-kore, māna e ma-
wehe. E kore tetahi te-
ina, tuahine ranei, e mau i
nga mea penei: otira kua
karangatia tatou e te Atua ki
te rangimarie.
16 I mohiotia hoki e koe ki
te aha, e tai, e kore e ora i a
koe tau tāne? i mohiotia hoki
e koe ki te aha, e te tāne, e
kore e ora i a koe tau wa-
hine?
17 Heoi kia rite te haere ki
ta te Atua i tuwha ai ki te-
tahi, ki tetahi, ki ta te Ariki
karangatanga i tetahi, i tetahi.
Ko taku hoki tenei e whaka-
takoto nei i roto i nga hahi
katoa.
18 He mea kokoti tetahi i
tona karangatanga ai? kaua
e whakakahoretia tona koti-
nga. He mea kokoti-kore te-

tahi i tona karangatanga ai? kaua ia e kotia.
19 He mea kore noa iho te kotinga, he mea kore noa iho ano te kotinga-kore, engari te pupuri i a te Atua ture.
20 Te mahi a tetahi, a tetahi, i tona karangatanga ai, kia mau tonu ia ki tena.
21 He pononga koe i tou karangatanga ai? kaua e manukanuka: otira ki te watea he haerenga noatanga atu mou, tena ra.
22 He pononga tetahi i tona karangatanga ai i roto i te Ariki, he tangata tuku noa ia na te Ariki: a ki te mea ehara i te pononga i tona karangatanga ai, he pononga ano ia na te Karaiti.
23 Kua oti koutou te hoko ki te utu; aua e meinga hei pononga ma te tangata.
24 E *oku* tēina, te *mahi* a tenei, a tenei, i tona karangatanga ai, kia mau ia ki tena, me te whakaaro ano ki te Atua.

25 ¶ Na, nga wahina, kahore a te Ariki tikanga ki a au; tenei ia toku whakaaro, ara to te tangata i a ia nei ta te Ariki atawhai, i pono ai.
26 Ki toku whakaaro hoki, he pai tenei mo te whakararu o tenei wa, ara e pai ana kia kati tonu te tangata.
27 Kua herea koe ki te wahine? kaua e whai kia wetekia. Ka oti koe te wewete mai i te wahine? kaua e whaia he wahine.
28 Otiia ki te marena ano koe, kahore ou hara; ki te marena ano hoki te wahina, kahore ona hara. Otiia e pa mai te whakararu i te kikokiko ki taua hunga pena: heoi me ata hanga ahau ki a koutou.
29 Tenei ia taku korero, e *oku* tēina, e tutata ana te wa: heoi inaianei kia rite te hunga whai wahine ki te hunga kahore nei a ratou;
30 Me te hunga e tangi ana, ki te hunga kahore nei e tangi; me te hunga e hari ana, ki te hunga kahore nei e hari; me te hunga e hoko ana, ki te hunga rawakore;
31 Me te hunga i a ratou tenei ao, ki te hunga kahore nei e he ta ratou *ki te ao:* e memeha haere ana hoki te ahua o tenei ao.
32 Na e mea ana tenei au kia kaua koutou e manukanuka. Ta te takakau e manukanuka ai, ko nga mea a te Ariki, me pehea tana whakamanawareka ki te Ariki:
33 He tangata whai hoa, ko nga mea o te ao tana e manukanuka ai, me pehea tana whakamanawareka ki tana wahine.
34 Takoto kē ana ta te wahine whai hoa, takoto kē ana ta te wahina. He wahine takakau, tana e manukanuka ai, ko nga mea a te Ariki, kia tapu ai te tinana, te wairua: he wahine whai hoa, tana e manukanuka ai, ko nga mea o te ao, me pehea tana whakamanawareka ki tana tāne.
35 Tenei korero aku he mea kia hua ai he pai mo koutou ake; ehara i te mea kia ma-

hangatia ai koutou, engari kia ahua pai ai te mahi, kia u ai *koutou* ki te Ariki, kia kaua e kumea kētia.

36 Na, ki te mea tetahi e hē ana tana tikanga ki tana wahina, ki te pahika ke i tona kaumātuatanga, a kei tena te tikanga, māna e mea tana e pai ai, kahore ona hara: kia marenatia raua.

37 Ki te u tonu ia te ngakau o tetahi, a kahore he mea hei turaki i tana, a kei a ia ake ano te tikanga mo tana e pai ai, kua oti ano hoki tenei te whakatakoto e tona ngakau kia waiho tana hei wahina, e pai ana ano tana mahi.

38 Na e pai ana te mahi a te tangata e tuku ana kia marenatia; pai ake ia te mahi a te tangata kahore e tuku kia marenatia.

39 E mau ana te wahine i te ture i te oranga o tana tāne; ki te mate ia te tāne, kua atea; e marenatia ano ia ki tana e pai ai; otira i roto i te Ariki.

40 Ki toku whakaaro ia, nui atu tona koa ki te kāti tonu ia: na, ki taku ki, kei a au ano hoki te Wairua o te Atua.

UPOKO 8.

Nga kai i whakaherea ma te whakapakoko. 8 Kia whai whakaaro ki nga ngoikore. 11 Ahakoa kuare ratou, me aroha.

NA, nga mea e patua ana ma nga whakapakoko, e mohio ana tatou kei a tatou katoa te matauranga. Ta te matauranga he whakapupuhi; ta te aroha ia ko te hanga i te whare.

2 Ki te mea tetahi e mātau ana ia ki tetahi mea, kahore tona matauranga ki tetahi mea kia rite noa ki te tikanga o te matauranga.

3 Ki te aroha ia tetahi ki te Atua, kua matauria tenei e ia.

4 Na, te kai i nga mea e patua ana ma nga whakapakoko, e mahara ana tatou he kore noa iho te whakapakoko i te ao, kahore hoki he Atua kē, kotahi anake.

5 Ahakoa hoki *he mea enei* e karangatia nei he atua, i te rangi ranei, i te whenua ranei, (he tini nei hoki nga atua, he tini nga ariki;)

6 Ki a tatou ia, kotahi ano Atua, ko te Matua, ko te take ia o nga mea katoa, a e ahu ana tatou ki a ia; kotahi hoki Ariki, ko Ihu Karaiti, nāna nei nga mea katoa, nāna hoki tatou.

7 Otira kahore o te katoa matauranga: ki ta etahi hoki, he mea i patua ma te whakapakoko ta ratou e kai nei, me te whakaaro ano ki te whakapakoko, a taea noatia tenei wa; a poke iho to ratou hinengaro i kaha-kore nei.

8 Ehara raia te kai i te mea e paingia ai tatou e te Atua: no te mea ahakoa kai tatou, e kore e kake to tatou pai; ahakoa kahore e kai, e kore e iti to tatou pai.

9 Engari kia tupato ki tenei wahi i tukua ki a koutou, kei ai hei whakahinga mo te hunga ngoikore.

10 Ki te mea hoki ka kite

tetahi i a koe, i te mea mohio, e noho ana ki te kai i roto i te temepara o te whakapakoko, e kore koia e neke ake tona hinengaro, ara, to te mea ngoikore, ki te kai i nga mea e patua ana ma te whakapakoko?

11 Na, ma tou matauranga ka ngaro ai te teina ngoikore, he whakaaro nei ki a ia i mate ai a te Karaiti.

12 Na, ki te penei to koutou hara ki nga tēina, ta koutou patu i to ratou hinengaro ngoikore, e hara ana koutou ki a te Karaiti.

13 Mo konei, ki te hē toku teina i te kai, e kore rawa ahau e kai kikokiko ake tonu atu, kei hē i a au toku teina.

UPOKO 9.

Tana mahi utu kore, nana ake.
7 *Kei te Rongo pai hoki he kai ma te minita.* 15 *Tana*
ia he ata hanga ki a ratou;
24 *he pehi hoki i ona hiahia.*

HE teka ianei he apotoro ahau? he teka ianei kei a au ano nga tikanga moku? kihai ianei ahau i kite i a Ihu Karaiti, i to tatou Ariki? ehara oti koutou i taku mahi i roto i te Ariki?

2 Ahakoa ehara ahau i te apotoro ki era atu, *he apotoro* ano ia ahau ki a koutou: ko koutou hoki te hīri o toku apotorotanga i roto i te Ariki.

3 Ko taku utu tenei ki oku kai ui;

4 He teka ianei kei a matou te tikanga mo te kai, mo te inu?

5 He teka ianei kei a matou te tikanga mo te whakahaere-ere i te tuahine, *ara,* i te hoa wahine, mo te pera me era apotoro, me nga tēina o te Ariki, ratou ko Kipa?

6 Ko maua anake ranei ko Panapa, kahore ranei i a maua te tikanga kia kaua e mahi?

7 Ko wai ka haere hei hoia, a nāna ake ano nga utu mona? ko wai e whakato ana i te māra waina, a kahore he hua o reira e kainga e ia? ko wai hoki e whangai ana i te kahui, a kahore e kai i te waiū o te kahui?

8 No te tikanga tangata ranei enei kupu aku? a ehara ranei i te ture enei korero?

9 Kua oti hoki te tuhituhi i roto i te ture a Mohi, Kaua e whakamōkātia te mangai o te kau patu witi. Ko nga kau koia ta te Atua i whakaaro ai?

10 Mo tatou ranei te tino tikanga o ana korero? He whakaaro ra ki a tatou i tuhituhia ai: he tika hoki kia parau te kai parau i runga i te tumanako; a, te tangata e patu witi ana, hei runga ano i te tumanako ki tetahi wahi mana.

11 Kua ruia e matou nga mea wairua ma koutou, he mea nui ianei ki te kotia e matou a koutou mea o te kikokiko?

12 Kua uru nei etahi atu ki tenei tikanga a koutou, a kauaka ranei matou? Otiia kihai matou i mea ki tenei tikanga; engari e whakamanawanui ana ki nga mea katoa, kei ai ta matou hei

arai mo te rongo pai o te Karaiti.

13 Kahore oti koutou i mātau, na, te hunga e mahi ana i nga mea tapu, e kai ana i *nga mea* o te temepara? *me* nga kai tiaki o te āta, ma ratou ano tetahi wahi o to te āta?

14 Pera tonu ano ta te Ariki i whakarite ai mo nga kai kauwhau o te rongo pai, hei runga i te rongo pai he oranga mo ratou.

15 ¶ Na kihai ahau i mea ki tetahi o enei mea: kahore hoki ahau i tuhituhi i enei mea kia pena mai ano ki a au: ki a au hoki he pai te mate, engari taku whakamanamana, kaua tetahi e whakakahore i tena.

16 No te mea ahakoa kauwhau ahau i te rongo pai, kahore maku whakamanamana: kua takoto hoki tenei hei mahi maku; he aue ano maku ki te kore ahau e kauwhau i te rongo pai.

17 Ki te whai ngakau hoki ahau ki tenei mahi, he utu toku: a, ki te kore he ngakau, he mahi tuari *tenei* kua tukua ki a au.

18 Na, he aha koia te utu moku? ara ka meinga e ahau kia kore e utua te rongo pai o te Karaiti ina kauwhautia e ahau; kei hē i a au nga tikanga o te rongo pai kua tukua ki a au.

19 Ehara ahau i te pononga na tetahi, heoi kua waiho ahau e ahau ano hei pononga ma te katoa, kia tokomaha atu ai e riro mai i a au.

20 Na, whaka-Hurai ana ahau ki nga Hurai, kia riro ai i a au nga Hurai; me te mea i raro *ahau* i te ture ki te hunga i raro i te ture, kia riro ai i a au te hunga i raro i te ture;

21 Me he tangata ture-kore *ahau* ki te hunga ture-kore, (ehara i te mea he ture-kore ki te Atua, he ture nei hoki ta te Karaiti ki a au,) kia riro ai i a au te hunga ture-kore.

22 Me he ngoikore ahau ki te hunga ngoikore, kia riro ai i a au te hunga ngoikore; meinga ana ahau hei mea katoa ki te katoa, kia pau rawa ai taku hei whakaora i etahi.

23 I meinga ai tenei e ahau he whakaaro ki te rongo pai, kia whiwhi tahi ai tatou ki tona pai.

24 ¶ Kahore oti koutou i mātau ki te hunga e oma whakataetae ana, e oma katoa ana ratou, kotahi ano ia mona te utu whakahonore? Kia tika to koutou oma, kia whiwhi ai koutou.

25 A, nga tāngata katoa e whakataetae ana, e whakakoromaki ana i nga hiahia katoa: ratou, kia whiwhi ai ki te karauna pirau; tatou ia, ki te mea e kore e pirau.

26 Ko ahau nei hoki, kahore i ngaro toku oma; e kuru ana ahau, kahore ia e rite ki te kai patu o te hau:

27 Engari e pēhia ana e ahau toku tinana, a meinga ana hei pononga maku; kei kauwhau pea ahau ki etahi atu, a ko au ka akiritia atu.

UPOKO 10.

Te kapua o mua, me te kamaka, hei tohu. 7 Me o ratou whiunga ano. 14 Kei huihuia ta te Ariki ki ta nga whakapokoko. 23 Kia whai whakaaro ki nga teina ngoikore.

E *OKU* tēina, e kore ahau e pai kia kuare koutou, i raro i te kapua o matou mātua katoa, i haere katoa ano hoki ra roto i te moana;

2 A iriiria katoatia ana ratou ki a Mohi, i roto i te kapua, i roto hoki i te moana;

3 A, te kai i kainga e ratou katoa, te mea wairua, kotahi tonu;

4 Te wai ano hoki i inumia e ratou katoa, te mea wairua, kotahi tonu; i inu hoki ratou i ta te mea wairua, ara i ta te Toka i whai nei *i a ratou:* a, taua Toka ra, ko te Karaiti.

5 Otiia kihai te Atua i ahuareka ki te nuinga o ratou; i turakina iho hoki ratou i te koraha.

6 Na hei tohu enei mea ki a tatou, kia kaua e hiahia ki nga mea kino, kei pera me ratou i hiahia ra.

7 Kaua ano koutou e karakia ki nga whakapakoko, kei pera me etahi o ratou; kua oti na hoki te tuhituhi, I noho te iwi ki te kai, ki te inu, a whakatika ana ki te takaro.

8 Kaua ano tatou e puremu, kei pera me etahi o ratou i puremu, a hinga ana e rua tekau ma toru nga mano i te ra kotahi.

9 Kaua ano tatou e whakamatautau i a te Karaiti, kei pera me etahi o ratou i whakamatautau ra, a ngaro ana i nga nakahi.

10 Kaua hoki koutou e amuamu, kei pera me etahi o ratou i amuamu, a ngaro ana i te kai whakangaro.

11 Na i pa enei mea katoa ki a ratou hei tohu: a kua tuhituhia nei hei whakatupato i a tatou, i te hunga ka tae nei ki nga whakamutunga o te ao.

12 Na, te tangata e mea ana e tu ana ia, kia tupato ia kei hinga.

13 Kahore ano kia pono ki a koutou tetahi whakamatautauranga e rere ke ana i to te tangata: a e pono ana te Atua, e kore nei e tuku kia nui ake i to koutou kaha te whakamatautauranga mo koutou; a ki te whakamatautauria koutou, ka meatia e ia he putanga, kia u ake ai koutou.

14 ¶ Na, e oku *hoa* aroha, rere atu i te karakia whakapakoko.

15 Taku korero nei, he mea ki te hunga mahara; whakaaroa taku e mea nei.

16 Te kapa whakapainga e whakapai nei tatou, ehara koia i te inumanga tahitanga i te toto o te Karaiti? te taro e whatiwhatiia nei e tatou, ehara ianei i te kainga tahitanga i te tinana o te Karaiti?

17 No te mea kotahi ano taro, kotahi ano tinana tatou tokomaha; kotahi tonu nei

hoki taua taro e kainga nei e
tatou katoa.
18 Whakaaroa a Iharaira o
te kikokiko: he teka ianei ko
te hunga e kai ana i nga patunga
tapu, e uru tahi ana ki to
te āta?
19 Na, he pehea ra taku
korero? he tikanga mea ranei
te whakapakoko? he tikanga
mea ranei te mea e patua ana
ma te whakapakoko?
20 Na, nga mea e patua ana
e nga tauiwi, e patua ana ma
nga rewera, he teka ma te
Atua: a e kore ahau e pai kia
uru tahi koutou ko nga rewera.
21 E kore koutou e ahei te
inu i te kapa a te Ariki, me
te kapa ano a nga rewera: e
kore koutou e ahei te kai i to
te Ariki tepu, i to nga rewera
tepu hoki.
22 E mea ana ranei tatou
kia hae mai te Ariki? e kaha
koia tatou i a ia?

23 ¶ E tika ana nga mea
katoa maku, otira e kore e
pai katoa: e tika ana nga
mea katoa maku, otira e kore
te whare e hangā e nga mea
katoa.
24 Kaua tetahi e rapu ki tana
ake, engari *me rapu* katoa i
ta tera, i ta tera.
25 Kainga nga mea katoa e
hokoa ana i te makete, kaua
e uiui, kei hē te hinengaro:
26 Na te Ariki hoki te whenua,
me ona tini mea.
27 Na, ki te karangatia koutou
e tetahi o te hunga whakapono
kore, a e pai ana kia
haere; kainga nga mea katoa
e whakatakotoria ana ki to
koutou aroaro, kaua e uiui,
kei hē te hinengaro.
28 Ki te mea ia tetahi ki a
koutou, I patua tenei ma te
whakapakoko, aua e kai, me
whakaaro ki te kai whakaatu,
ki te hinengaro hoki: na te
Ariki hoki te whenua, me ona
tini mea:
29 I a au i mea nei, Ki te
hinengaro, ehara i te mea
nou, engari no tera: he aha
hoki toku here-kore-tanga i
whakahengia ai e to tera
hinengaro?
30 Ki te mea hoki na te
aroha noa ahau i kai ai, he
aha ahau i korerotia kinotia
ai mo te mea i whakawhetai
ai ahau?
31 Na, ahakoa kai, ahakoa
inu, aha ranei, meinga katoatia
hei whakakororia mo te
Atua.
32 Kei waiho koutou hei
tūtukitanga waewae ki nga
Hurai, ki nga Kariki, ki te
hahi ranei a te Atua:
33 Kia penei me au e whakamanawareka
nei i te katoa
i nga mea katoa, i ahau kahore
nei e rapu i te pai moku
ake, engari i to te tokomaha,
kia ora ai ratou.

UPOKO 11.

Mo te hipoki ina karakia.
17 *He o o ratou huihui*, 21 *i
te mea e kai ana i te Hapa.*
23 *Ta te Karaiti mo te
Hapa.*

KIA rite ta koutou ki taku,
me taku nei ka rite ki ta
te Karaiti.

2 ¶ Na e whakamoemiti ana
ahau ki a koutou, e *oku* tēina,
mo koutou ka mahara ki a au
i nga mea katoa, ka pupuri
ano i nga whakarerenga iho,
i aku i tuku atu ra ki a koutou.
3 E mea ana ahau kia mātau
koutou, ko te Karaiti te upoko
o nga tāne katoa; ko te tāne
te upoko o te wahine; a ko te
Atua te upoko o te Karaiti.
4 Te tangata e inoi ana, e
poropiti ana ranei, me te hipoki
ano te upoko, e whakaiti
ana ia i tona upoko.
5 Me te wahine e inoi ana,
e poropiti ana ranei, a kahore
he hipoki o te upoko, e whakaiti
ana ia i tona upoko: e
rite ana hoki ki *te upoko* kua
oti te heu.
6 Ki te kahore hoki te wahine
e hipokina, kia waruhia hoki
ia: ki te mea ia he mea
whakama ki te wahine kia
waruhia, kia heua ranei, me
hipoki.
7 E kore hoki e tika mo te
tāne kia hipokina tona upoko,
ko te ahua hoki ia me te
kororia o te Atua: ko te wahine
ia te kororia o te tāne.
8 Ehara hoki i te mea no te
wahine te tāne, engari no te
tāne te wahine;
9 Kihai ano te tāne i hangā
ma te wahine, engari ko te
wahine ma te tāne.
10 Koia i tika ai hei runga i
te upoko o te wahine *te tohu*
o te mana, he mea mo nga
anahera.
11 Ahakoa ra e kore te tāne
e motuhia mai i te wahine, e
kore ano te wahine e motuhia
mai i te tāne, i roto i te
Ariki.
12 No roto hoki i te tāne te
wahine, waihoki i na te wahine
mai te tāne: na te Atua
ano ia nga mea katoa.
13 Ma koutou ake ano e
whakaaro: he mea tika ranei
kia inoi hipoki-kore te wahine
ki te Atua?
14 E kore ranei te whakaaro
maori nei ano e ako i a koutou,
ki te mea he makawe
roroa o te tāne, he mea whakatūtūā
ia mona?
15 Tena ki te mea he makawe
roroa o te wahine, hei whakakororia
ia mona: ina hoki
kua hoatu ki a ia te makawe
hei hipoki.
16 Otira ki te mea he ahua
tohe to tetahi, kahore o matou
ritenga pera, kahore hoki
o nga hahi a te Atua.

17 ¶ Na, i a au e korero nei
i tenei, kahore aku whakamoemiti,
kahore hoki koutou
e whakamine mo te pai,
engari mo te kino.
18 Te tuatahi, i a koutou ka
whakamine ki roto ki te hahi,
ka rongo ahau he wehewehenga
kei roto i a koutou; a
e whakaponohia ana e ahau
tetahi wahi.
19 Kua takoto hoki kia whai
titorehanga koutou, kia kitea
ai te hunga e paingia ana i
roto i a koutou.
20 Na ka huihui koutou ki
te wahi kotahi, ehara i te
mea ki te kai i te hapa a te
Ariki.
21 I te mea hoki e kai ana,
ko tana ake hapa ta tetahi, ta

tetahi e tango wawe ai: a e
hiakai ana tetahi, e haurangi
ana tetahi.
22 Kahore koia o koutou
whare e kai ai, e inu ai kou-
tou? e whakahawea ana ranei
koutou ki te hahi a te Atua,
a e mea ana kia whakama te
hunga kahore nei a ratou
mea? Kia pehea atu taku
kupu ki a koutou? kia wha-
kamoemiti ahau ki a koutou
mo tenei mea? e kore ra ahau
e whakamoemiti.
23 Kua riro mai hoki i a au
ta te Ariki, taku i tuku atu ra
ki a koutou, ara, I tangohia
te taro e te Ariki, e Ihu, i taua
po i tukua ai ia:
24 A ka mutu te whakawhe-
tai, ka whatiia e ia, na ka
mea ia, Tangohia, kainga; ko
toku tinana tenei ka whati-
whatiia nei mo koutou: mei-
nga tenei hei whakamahara-
tanga ki a au.
25 Me te kapa ano i te mu-
tunga o te hapa, me tana mea
ano, Ko tenei kapa te kawe-
nata hou i runga i oku toto:
meinga tenei i nga inumanga
katoatanga hei whakamaha-
ratanga ki a au.
26 I nga wa katoa hoki e kai
ai koutou i tenei taro, e inu
ai i tenei kapa, e whakakitea
ana e koutou te matenga o
te Ariki, kia tae mai ra ano
ia.
27 Mo reira ki te kai hē te-
tahi i tenei taro, ki te inu hē
i te kapa a te Ariki, ka whai
hara ia i te tinana, i nga toto
o te Ariki.
28 Engari kia uiui te ta-
ngata ki a ia ano, ka kai ai i
taua taro, ka inu ai i taua
kapa.
29 No te mea ki te kai hē, ki
te inu hē tetahi, e kai ana, e
inu ana i te whakawakanga
mona, tē whakaaro ko te ti-
nana o te Ariki.
30 Na konei hoki he toko-
maha i roto i a koutou e ngoi-
kore ana, e mate ana, a he
tokomaha ano kua moe.
31 Me i whakawa hoki tatou
i a tatou ano, kihai i whaka-
taua te hē ki a tatou.
32 Na, ka whakawakia, he
mea whakaako tatou na te
Ariki, kei tukua ngatahitia
tatou me te ao ki te hē.
33 Heoi, e oku tēina, ka
huihui koutou ki te kai, me
tatari tetahi ki tetahi
34 A ki te hiakai tetahi, hei
roto i *tona* whare kai ai; kei
ai to koutou huihuinga hei
take whakawa. Era atu mea
hoki, maku e whakatika ina
tae atu ahau.

UPOKO 12.

Ahakoa maha nga mahinga, kotahi tonu te tinana, a me whai whakaaro ratou tetahi ki tetahi.

NA kahore ahau e pai, e
oku tēina, kia kuare kou-
tou ki nga mea wairua.
2 E mātau ana koutou he
tauiwi koutou i mua, he mea
kahaki ki nga whakapakoko
reo kore, me koutou i kaha-
kina ra.
3 Koia ahau ka whakakite
nei ki a koutou, e kore tetahi
tangata, na te Wairua nei o
te Atua ana korero, e ki, he
mea kanga a Ihu: e kore ano

e taea e tetahi te mea ko Ihu
te Ariki, ki te kahore te Wai-
rua Tapu.

4 ¶ Na, poka ke nga mea e
homai ana, kotahi ano ia
Wairua.
5 A poka ke nga minitata-
nga, kotahi ano ia Ariki.
6 Poka ke ano nga mahi;
kotahi ano ia Atua hei mahi
i nga mea katoa i roto i te
katoa.
7 Otira e homai ana ki tetahi,
ki tetahi te whakakitenga a
te Wairua hei pai.
8 E homai ana hoki ki te-
tahi e te Wairua te kupu
whakaaro; ki tetahi atu te
kupu mātau, he mea na taua
Wairua ano;
9 A ki tetahi ko te whaka-
pono, na taua Wairua ra ano;
ki tetahi atu ko nga mana
whakaora, na taua Wairua
ano;
10 Ki tetahi atu ko nga mahi
merekara; ki tetahi atu ko te
mahi poropiti; ki tetahi atu
ko te matauranga ki nga wai-
rua; ki tetahi atu ko nga reo
ke; ki tetahi atu ko te wha-
kamaoritanga i nga reo:
11 Na, enei mea katoa he
mea mahi na taua Wairua
kotahi ra ano, ko ia hei tu-
wha i tana e pai ai ki tetahi,
ki tetahi.

12 ¶ Kotahi hoki te tinana,
a he tini ona wahi, a nga
wahi katoa o taua tinana ko-
tahi, ahakoa tini, kotahi ano
tinana; he penei hoki a te
Karaiti.
13 Kotahi nei hoki te Wairua
i iriiria ai tatou katoa ki roto
ki te tinana kotahi, nga Hu-
rai, nga Kariki, nga herehere,
nga rangatira; kotahi tonu te
Wairua i whakainumia mai
mo tatou katoa.
14 Ehara hoki te tinana i te
wahi kotahi, engari he tini.
15 Ki te mea te waewae, He
teka no te tinana ahau, ehara
hoki ahau i te ringa; ma kona
oti ka whakakakahoretia ai hei
wahi mo te tinana?
16 Ki te mea te taringa, He
teka no te tinana ahau, ehara
hoki ahau i te kanohi; he
teka koia no te tinana ia?
17 Me he mea he kanohi te
tinana katoa, kei hea te wahi
hei whakarongo? Me he mea
he whakarongo ta te katoa,
kei hea te wahi hei hongi?
18 Ko tenei, kua oti i te
Atua te whakanoho tenei
wahi, tenei wahi ki roto ki te
tinana, āna hoki i pai ai.
19 A me he mea kotahi ano
wahi ratou katoa, kei hea te
tinana?
20 Ko tenei, he tini nga wahi,
kotahi ano ia tinana.
21 A e kore te kanohi e ahei
te mea ki te ringa, Kahore
aku mahi māu: te mahunga
ranei ki nga waewae, Kahore
aku mahi ma korua.
22 Engari, nga wahi o te
tinana e kiia ana he ngoikore,
nui rawa te mahi ma era:
23 A, nga wahi o te tinana e
kiia ana e tatou he iti te
honore, nui atu te honore e
meatia iho ana e tatou ki era;
a nui atu te ataahua ki o
tatou *wahi* ataahua-kore.
24 O tatou *wahi* ataahua hoki
kahore he aha e meatia ai;

heoi he mea huihui marire na ~~te~~ Atua *nga wahi o* te tinana, he mea whakarite marie, nui atu hoki te honore i hoatu e ia ki te *wahi* i hapa:
25 Kei wehewehea te tinana; engari kia kotahi tonu te whakaaro o nga wahi mo tetahi, mo tetahi.
26 Ki te mamae tetahi wahi, mamae tahi ana nga wahi katoa; a ka whakahonoretia tetahi wahi, hari tahi ana nga wahi katoa.
27 Na, ko koutou te tinana o te Karaiti, he wahi ano nona tenei, tenei.
28 Kua whakanohoia ano e te Atua etahi i roto i te hahi; nga apotoro ki mua; tuarua ko nga poropiti; tuatoru ko nga kai whakaako; muri iho ko nga merekara; me i reira ko nga mana whakaora, ko nga hoa mahi, ko nga kai whakahaere tikanga, ko nga reo ke.
29 He apotoro oti katoa? he poropiti oti katoa? he kai whakaako oti katoa? he *kai mahi* merekara oti katoa?
30 Kei te katoa oti nga mana whakaora? he reo ke oti o te katoa hei korero? he kai whakamaori oti katoa?
31 Na whaia nga homaitanga papai rawa: tenei ano te ara tino pai rawa te whakaaturia nei e ahau ki a koutou.

UPOKO 13.

Nui ake te aroha i te katoa. 4 *Tikanga o te aroha.* 8 *Tona mau.*

AHAKOA korero noa ahau i nga reo o nga tāngata, o nga anahera, ki te kahore oku aroha, ka rite ahau ki te parahi tangi, ki te himipora tatangi.
2 Ahakoa kei a au te mahi poropiti, a kitea ana e ahau nga mea ngaro katoa, me te matauranga katoa, a ahakoa kei a au katoa te whakapono, e taea ai te whakaneke i nga maunga, ki te kahore oku aroha, ehara rawa ahau.
3 Ahakoa ka hoatu e ahau oku taonga katoa hei whangai *i te hunga rawakore*, ahakoa ka tukua e ahau toku tinana kia tahuna, ki te kahore oku aroha, kahore rawa he pai ki a au.
4 E manawanui ana te aroha, e atawhai ana; e kore te aroha e hae; e kore te aroha e whakaii, e kore e whakapehapeha,
5 Kahore ona tikanga whanoke, e kore e whai ki āna ake, e kore e riri wawe, e kore e whakairi kino;
6 E kore e hari ki te hē, engari ka hari tahi me te pono;
7 E whakamanawanui ana ki nga mea katoa, e whakapono ana ki nga mea katoa, e whakaaro pai ana ki nga mea katoa, e whakaririka kau ana ki nga mea katoa.
8 E kore rawa te aroha e taka: na ahakoa mahi poropiti, e memeha; ahakoa reo *ke*, e mutu; ahakoa matauranga, e memeha.
9 E mātau ana hoki tatou ko tetahi wahi *anake*, e poropiti ana tatou ko tetahi wahi *anake;*
10 Otira ka tae mai te tino

mea, ko reira memeha ai taua
wahi.
11 I toku tamarikitanga, i
rite aku korero ki ā te tamariki, i rite toku ngakau ki to te tamariki, i rite oku whakaaro ki o te tamariki; toku kaumātuatanga, whakarerea ake e ahau nga mea tamariki.
12 Inaianei hoki he titiro pouriuri to tatou i roto i te whakaata; ko reira ia he kanohi, he kanohi: inaianei e mātau ana ahau ko tetahi wahi *anake;* ko reira ia ahau mohio ai me ahau e mohiotia
nei.
13 Na, tenei te mau nei te whakapono, te tumanako, te aroha, enei e toru; te mea nui rawa ia o enei, ko te aroha.

UPOKO 14.

Te poropiti, nui atu i te reo ke. 12 Ko te hahi ia kia whai pai te tino mea nui. 26 He mea hē hoki te whakararuraru. 34 Kaua nga wahine e korero i roto i te hahi.

WHAIA te aroha; matenuitia nga mea wairua, te mea nui rawa ia, kia poropiti koutou.
2 Ki te mea he reo *ke* te korero a tetahi, ehara tana i te korero ki nga tāngata, engari ki te Atua: e kore hoki tetahi e rongo; heoi e korero ana ia, ara te wairua, i nga mea ngaro.
3 Na, te tangata e poropiti ana, tana korero ki nga tāngata hei hanga i te pai, hei whakahauhau, hei whakamarie.
4 He tangata korero reo *ke*, nona ake te pai e hangā ana e ia; ki te poropiti ia tetahi, ko te hahi tana e hanga ai.
5 He pai ki a au me i korero koutou katoa i nga reo *ke*, erangi ia kia poropiti koutou: nui atu hoki te poropiti i te kai korero i nga reo *ke*, ki te kore ia e whakamaori, hei hanga mo te whare, ara, mo te hahi.
6 Na, e *oku* tēina, ki te haere atu ahau ki a koutou me te korero i nga reo *ke*, ma te aha ka whai pai ai koutou i a au, ki te mea ehara taku korero ki a koutou i te whakakite, i te matauranga, i te mahi poropiti, i te whakaako?
7 Me nga mea whakatangi ano kahore nei he ora, ahakoa putorino, ahakoa hāpa, ki te kore e puta ke te tangi, me pehea ka mohiotia ai te rangi o te putorino, o te hāpa ranei?
8 Ki te kahore hoki e mārama te tangi o te tetere, ko wai e takatu ki te whawhai?
9 Waihoki ko koutou, ki te kahore o koutou arero e korero i te kupu mārama, me pehea ka mohiotia ai te mea i korerotia? e korero hoki koutou ki te hau.
10 Tenei pea kei te ao aua reo maha, heoi kahore he reo tikanga-kore.
11 Na, ki te kore e kitea e ahau te tikanga o te reo, hei tau tangata ahau ki te tangata e korero ana; a hei tau ta-

ngata ki a au taua tangata e
korero ana.
12 Me koutou ano, ka mate-
nui na ki nga *mea* wairua,
me whai kia hira to koutou
pai hei hanga i te whare, ara
i te hahi.
13 Na, te tangata e korero
ana i te reo *ke*, me inoi kia
taea e ia te whakamaori.
14 Ki te mea hoki he reo *ke*
toku ina inoi, ko toku wairua
te inoi ana; ko toku mahara
ia e hua kore ana.
15 Me pehea ra? Ka inoi
ahau i runga i te wairua, ka
inoi ano i runga i te mahara:
ka waiata ahau i runga i te
wairua, ka waiata ano i runga
i te mahara.
16 Me pehea oti te tanga-
ta e noho ana i te wahi o
te kuare ka mea ai, Amine,
ki tau whakawhetainga, ina
whakapai atu koe i runga
i te wairua? e kore hoki
ia e mohio ki tau e korero
ai.
17 E pai ana ano tau whaka-
whetai, otiia e kore to tera
pai e hangā.
18 He whakawhetai taku ki
toku Atua, no te mea maha
atu oku reo e korero ai i o
koutou katoa:
19 Ki taku ia, na, taku ko-
rero i nga kupu e rima i roto
i te hahi i runga i toku ma-
hara, hei ako mo era atu, pai
atu i nga kupu kotahi tekau
mano o te reo *ke*.

20 ¶ E *oku* tēina, aua o kou-
tou mahara e whakatupu ta-
mariki: he mauāhara ia, me
whakatupu tamariki, engari
ko nga mahara me whaka-
tupu kaumātua.
21 Ka oti te tuhituhi i roto
i te ture, He tangata reo ke,
he ngutu ke hei kai korero
maku ki tenei iwi; heoi e
kore ratou e rongo ki a au, e
ai ta te Ariki.
22 Hei tohu hoki nga reo *ke*,
he teka ki te hunga whaka-
pono, engari ki te hunga
whakapono-kore: ko te mahi
poropiti ia, ehara i te mea ki
te hunga whakapono-kore,
engari ki te hunga whaka-
pono.
23 Na, ki te huihui te hahi
katoa ki te wahi kotahi, a ko
te katoa kei te korero i nga
reo, na kua tapoko mai te
hunga kuare, te hunga wha-
kapono-kore ranei, e kore
ranei ratou e mea e haurangi
ana koutou?
24 Tena ko tenei ka poropiti
katoa, a ka tapoko mai tetahi
whakapono-kore, kuare ranei,
ka mau tona hē i te katoa, ka
whakawakia e te katoa:
25 Ka whakakitea hoki nga
mea ngaro o tona ngakau; na
ka takoto tapapa ia, ka koro-
piko ki te Atua, me tana ki
ake ano, He pono kei roto i a
koutou te Atua.

26 ¶ A e pehea ana tena, e
oku tēina? Ka huihui kou-
tou, he waiata ta tetahi o
koutou, he whakaako ta te-
tahi, he reo to tetahi, he wha-
kakitenga ta tetahi, he wha-
kamaoritanga ta tetahi. Kia
meinga nga mea katoa hei
hanga mo te whare.
27 Ki te korero tetahi i te

reo *ke*, kia tokorua, kei neke
ake i te tokotoru, kia takiko-
tahi ia *ki te korero;* a kia
kotahi hei whakamaori.
28 A, ki te kahore he kai
whakamaori, kaua ia e korero
i roto i te hahi; engari me
korero ki a ia ake ano, ki te
Atua ano hoki.
29 Kia tokorua, kia tokotoru
nga poropiti hei korero, a ma
etahi e hurihuri.
30 Ki te whakakitea mai ia
tetahi mea ki tetahi e noho
noa ana, kia mutu te korero
a to mua.
31 E ahei ano koutou katoa
te poropiti takitahi, kia ako
ai te katoa, kia whakamarie-
tia ai te katoa.
32 E ngohengohe ana hoki
ki nga poropiti nga wairua o
nga poropiti.
33 Ehara hoki *ia* i te Atua o
te whakararuraru, engari no
te rangimarie; e pera ana
hoki i roto i nga hahi katoa
o te hunga tapu.

34 ¶ Kaua a koutou wāhine
e korero i roto i nga hahi: e
kore hoki ratou e tukua kia
korero; engari me whakaro-
ngo marie, ko ta te ture hoki
tena e mea nei.
35 Ki te hiahia hoki ratou
ki te ako i tetahi mea, me ui
ki o ratou tahu i roto i te
whare: he mea whakama hoki
kia korero nga wāhine i roto
i te hahi.
36 I puta mai koia te kupu
a te Atua i a koutou? i tae
atu ranei ki a koutou anake?

37 ¶ Ki te mea tetahi he
poropiti ia, he tangata ranei
i te Wairua, māna e whakaae
ki aku e tuhituhi atu nei ki a
koutou, he ture na te Ariki.
38 Otira ki te kuare tetahi,
kia kuare ano ia.

39 ¶ Na, e *oku* tēina, ma-
tenuitia te mahi poropiti, kaua
hoki e riria te korero i nga
reo *ke*.
40 Kia ahua pai, kia tika te
meatanga o nga mea katoa.

UPOKO 15.

Kua ara a te Karaiti; 12
ka ara ano tatou. 23 *Ko
ia nei te matamua.* 35 *Te
tinana, ina ara.* 50 *Te
hunga e rokohina oratia ki
te ao.*

NA, me whakaatu e ahau
ki a koutou, e *oku* tēina,
te rongo pai i kauwhautia e
ahau ki a koutou, ta koutou
hoki i whakaae na, ta koutou
hoki e tu na:
2 Te mea hoki e ora na kou-
tou, ki te u koutou ki te kupu
i kauwhau ai ahau ki a kou-
tou, ki te mea ehara to kou-
tou i te whakapono noa.
3 I hoatu na hoki e ahau ki
a koutou i te tuatahi te mea
i riro mai i a au, ara i mate
a te Karaiti mo o tatou hara,
i pera me ta nga karaipiture;
4 A i tanumia, i ara ake ano
i te toru o nga ra, i pera me
ta nga karaipiture.
5 Na ka kitea e Kipa, muri
iho e te tekau ma rua:
6 Muri iho ka kitea e etahi
hoa, he tokomaha ake i nga
rau e rima i te kitenga ko-
tahi; tenei ano kei te ora te

nuinga o ratou, ko etahi kua
moe.
7 Muri iho, ka kitea e Hemi;
muri iho, e nga apotoro katoa.
8 A muri rawa iho, ka kitea
e ahau ano hoki, ano he ta-
maiti kokoti tau.
9 Ko te iti rawa hoki ahau
o nga apotoro, kahore e tau
kia karangatia he apotoro,
moku i whakatoi i te hahi a
te Atua.
10 Heoi na te aroha noa o
te Atua tenei ahua oku: kihai
ano tona aroha noa ki a au i
maumauria; heoi nui atu taku
mahi i ta ratou katoa: ehara
ia i te mea naku, engari na
te aroha noa o te Atua *i mahi*
tahi me ahau.
11 Na, ahakoa naku, ahakoa
na ratou, ko ta matou kau-
whau tenei, ko ta koutou ano
tenei i whakapono ai.

12 ¶ Na, e kauwhautia nei
a te Karaiti, tona aranga ake
i te hunga mate, he pehea
te kupu a etahi o koutou, ka-
hore he aranga ake o te hunga
mate?
13 Ki te kahore hoki he ara-
nga o te hunga mate, kihai
ano a te Karaiti i ara.
14 A ki te kahore a te Kara-
iti i ara, maumau noa ta ma-
tou kauwhau, maumau noa
to koutou whakapono.
15 A e kitea ano matou he
kai whakaatu teka i ta te
Atua; no te mea ka whaka-
aturia nei e matou te Atua,
tana whakaaranga ake i a te
Karaiti: kihai nei i whaka-
arahia e ia, ki te kahore te
hunga mate e ara.
16 Ki te kahore hoki te
hunga mate e whakaarahia,
kihai ano a te Karaiti i wha-
kaarahia:
17 A ki te kahore a te Kara-
iti i ara, he mea hanga noa
to koutou whakapono; kei
roto tonu koutou i o koutou
hara.
18 Me te hunga hoki kua
moe i roto i a te Karaiti, kua
ngaro ratou.
19 Ki te mea kei tenei ao
anake he tumanakotanga ma
tatou ki a te Karaiti, nui atu
te pouri mo tatou i o nga
tāngata katoa.

20 ¶ Ko tenei kua ara a te
Karaiti i te hunga mate, kua
waiho hei mātāmua mo te
hunga kua moe.
21 Na te tangata nei hoki
te mate, waihoki na te ta-
ngata te aranga o te hunga
mate.
22 I roto hoki i a Arama ka
mate katoa nga tāngata, wai-
hoki i roto i a te Karaiti ka
whakaorangia katoatia.
23 Otiia tenei, tenei, i tona
ake turanga; ko te Karaiti
te mātāmua; muri iho ko te
hunga o te Karaiti a tona
haerenga mai.
24 Ko reira te mutunga, ina
oti te rangatiratanga te hoatu
e ia ki te Atua, ara ki te
Matua; ina memeha i a ia
nga kawanatanga katoa, nga
mana katoa, me te kaha.
25 Kua takoto hoki te tika-
nga kia kingi ia, kia meinga
katoatia ra ano e ia nga hoa-
riri ki raro ki ona waewae.
26 Te hoa-riri whakamutu-

nga e whakakahoretia, ko te
mate.
27 Ka oti hoki nga mea katoa te pēhi e ia ki raro ki ona waewae. Otira i te kianga nei, Ka oti nga mea katoa te pēhi ki raro *i a ia;* e marama ana tenei *kua waiho* i waho te kai pēhi o nga mea katoa ki raro i a ia.
28 A ka oti nga mea katoa te pēhi e ia ki raro i a ia, ko reira ano te Tama riro ai ki raro i te kai pēhi o nga mea katoa ki raro i a ia, kia katoa ai te Atua i roto i te katoa.

29 ¶ Penei ka aha te hunga e iriiria ana hei whakakapi mo te hunga mate, ki te kore rawa te hunga mate e ara? he aha hoki ratou ka iriiria ai hei whakakapi mo te hunga mate?
30 He aha ano tatou ka tu wehi ai i nga wa katoa?
31 Na, taku oati, ko taku whakamanamana mo koutou i roto i a Karaiti Ihu, i to tatou Ariki, ina mo te mate ahau i tenei ra, i tenei ra.
32 Ha, whawhai ana ahau ki te kararehe i Epeha, pera ana me te tangata, he aha te pai ki ahau, ki te kahore te hunga mate e ara? Kia kai tatou, kia inu, ko apopo hoki tatou mate ai.
33 Kei whakapohēhētia koutou: ki te kino nga hoa, ka heke ki te kino nga tikanga pai.
34 Oho ake ki te tika, kaua hoki e hara; kahore hoki o etahi matauranga ki te Atua: i korero ai ahau kia whakama ai koutou.

35 ¶ Otira tera tetahi e ki mai, E peheatia te whakaarahanga o te hunga mate? a he tinana aha to ratou ina haere mai?
36 Kuare! tāu e whakato na e kore e puta ki te ora, ki te kahore e mate:
37 A tāu e whakato na, ehara i te tinana e puta ake a mua tāu e whakato na, engari he kakano kau no te witi ranei, no tetahi atu mea ranei:
38 E hoatu ana hoki e te Atua ki taua *kakano* he tinana, tana i pai ai, a ki tenei kakano, ki tenei kakano, tona ake tinana.
39 Ehara i te kikokiko kotahi nga kikokiko katoa: engari rere ke to te tangata kikokiko, rere ke to te kararehe kikokiko, rere ke to te ika, rere ke to te manu.
40 Etahi tinana, no te rangi, etahi tinana, no te whenua: otiia rere ke te kororia o nga mea o te rangi, rere ke to nga mea o te whenua.
41 He kororia ke to te ra, he kororia ke to te marama, he kororia ke to nga whetu: poka ke hoki te kororia o tetahi whetu, o tetahi whetu.
42 He pera ano te aranga o te hunga mate. E whakatokia pirautia ana; e whakaarahia pirau koretia ana:
43 E whakatokia honore koretia ana; e whakaarahia kororiatia ana: e whakatokia ngoikoretia ana; e whakaarahia kahatia ana:

44 E whakatokia ana he tinana maori; e whakaarahia ana he tinana wairua. Te mea maori he tinana ano, te mea wairua he tinana ano.

45 He penei hoki te mea i tuhituhia, Te tangata tuatahi, a Arama, i meinga hei tangata ora; te Arama whakamutunga hei wairua whakaora.

46 He ahakoa ra ehara te mea wairua i te tuatahi, engari te mea maori; no muri ko te mea wairua.

47 Te tangata tuatahi no te whenua, he mea oneone: te tangata tuarua ko te Ariki, no te rangi.

48 Nga mea oneone rite tonu ki te mea oneone: nga mea o te rangi rite tonu ki te mea o te rangi.

49 Na, kua mau nei ki a tatou te ahua o to te oneone, waihoki ka mau ano ki a tatou te ahua o to te rangi.

50 ¶ E *oku* tēina, ko taku korero tenei, e kore e tau kia riro te rangatiratanga o te Atua i te kikokiko, i te toto; e kore ano te pirau-kore e riro i te pirau.

51 Na, he mea ngaro tenei e korerotia atu nei e ahau ki a koutou: E kore tatou katoa e moe, engari e whakaahuatia ketia tatou katoa;

52 E kore e aha, kimo kau te kanohi, i te tetere whakamutunga: e tangi hoki te tetere, a e whakaarahia nga tupāpaku, he mea pirau-kore, na ka whakaahuatia ketia tatou.

53 Kua takoto hoki te tikanga kia kakahuria te piraukore e tenei pirau, kia kakahuria hoki te mate-kore e tenei hanga matemate nei.

54 Heoi ka oti tenei pirau te whakakakahu ki te piraukore, me tenei hanga matemate nei te whakakakahu ki te mate-kore, ko reira rite ai te korero i tuhituhia, Horomia ake te mate e te wikitoria.

55 E te mate, kei hea tou wero? E te reinga, kei hea tou wikitoria?

56 Ko te hara to te mate wero; a na te ture i kaha ai te hara.

57 Na, ki te Atua te whakawhetai, nāna nei i homai te wikitoria ki a tatou, he meatanga na to tatou Ariki, na Ihu Karaiti.

58 Heoi, e oku tēina aroha, kia u, kei taea te whakakorikori, kia hira te mahi ki te Ariki i nga wa katoa, e mātau ana hoki koutou, ehara i te maumau to koutou mauiuitanga i roto i te Ariki.

UPOKO 16.

Mo nga teina rawakore i Hiruharama. 10 *Timoti.* 12 *Aporo.* 13 *He ako.* 19 *He mihi.*

NA, te kohikohi mo te hunga tapu, peratia me taku i whakarite ai ki nga hahi o Karatia.

2 Hei te *ra* tuatahi o te wiki, whakatakotoria, rongoatia ake e tenei, e tenei o koutou ki a ia ano, *a te Atua* manaakitanga i a ia, kei

waiho nga kohikohi mo te wa
e haere atu ai ahau.
3 A ka tae ahau, maku e
tono te hunga e whakapai-
ngia ana e a koutou puka-
puka, hei mau i to koutou
aroha noa ki Hiruharama.
4 A ki te tika kia haere atu
ano hoki ahau, ko matou tahi
e haere.
5 Na ka haere ahau ki a
koutou, ina tika ahau ra Ma-
keronia: e tika ana hoki ahau
ra Makeronia.
6 A tera pea ahau e noho
roa ki a koutou, taka noa pea
te hotoke, kia ai koutou hei
arahi i ahau ki te wahi e
haere atu ai ahau.
7 E kore hoki ahau e pai kia
titiro haere ahau i a koutou
aianei; e mea ana hoki ahau
kia roaroa iho toku noho ki a
koutou, ki te tukua e te
Ariki.
8 Ka noho raia ahau ki
Epeha taea noatia te Pete-
koha.
9 He kuwaha rahi hoki, he
mea mahi nui, kua puare nei
ki a au, a he tokomaha nga
kai tautohetohe.

10 ¶ Na, ki te haere atu a
Timoti, kia mahara kia kaua
ia e whai mataku i roto i a
koutou: e mahi ana hoki ia i
te mahi a te Ariki, e penei
ana me ahau nei.
11 Kei whakahawea ano te-
tahi ki a ia: engari arahina
mai ia i runga i te rangimarie,
kia haere mai ai ki ahau: e
tatari ana hoki ahau ki a ia
ratou ko nga teina.
12 Na, *to tatou* teina, a A-
poro, nui atu taku tohe ki a
ia kia haere atu ratou ko nga
tēina ki a koutou: otiia kihai
rawa ia i pai kia haere i tenei
wa; heoi e haere ano ia a te
wa e watea ai.

13 ¶ Kia mataara, e tu i
runga i te whakapono, wha-
katāne, kia kaha.
14 Kia meatia a koutou mea
katoa i runga i te aroha.

15 ¶ He tohe tenei naku ki
a koutou, e *oku* tēina, (e
mohio ana koutou ki nga
tāngata o te whare o Tepana,
ko te mātāmua ratou o Akaia,
a kua tuku ano i a ratou hei
kai mahi mo te hunga tapu,)
16 Kia ngohengohe ki nga
tāngata pera, ki te hunga
katoa ano e mahi tahi ana, e
uaua ana.
17 Hari tonu ahau ki te
haerenga mai o Tepana,
ratou ko Porotunatu, ko Aka-
iku: na ratou hoki i rite ai
nga mea i kore i a koutou.
18 I ora hoki i a ratou toku
wairua, o koutou hoki: na
kia mohio koutou ki te hunga
pera.

19 ¶ Tenei nga hahi o Ahia
te oha atu nei ki a koutou.
He maha nei nga ohatanga
atu a Akuira raua ko Pirihira
ki a koutou i roto i te Ariki, a
te hahi ano i to raua whare.
20 Tenei nga tēina katoa te
oha atu nei ki a koutou. Oha
atu ki a koutou ano, hei te
kihi tapu.
21 Ko te ohatanga tenei a
Paora, he mea na toku ringa
ake.

22 Ki te kore tetahi e aroha ki te Ariki, ki a Ihu Karaiti, kia waiho ia hei Anatema Maranata.
23 *Kia tau* te aroha noa o te Ariki, o Ihu Karaiti, ki a koutou.
24 Hei a koutou katoa toku aroha i roto i a Karaiti Ihu. Amine.

KO TE PUKAPUKA TUARUA A PAORA APOTORO

KI TE

HUNGA O KORINITI.

UPOKO 1.

Tana whakamarie. 12 *Tikanga o tana kauwhau.* 15 *Take i kore ai ia e hohoro atu ki a ratou.*

NA Paora, i paingia e te Atua hei apotoro ma Ihu Karaiti, na te teina hoki, na Timoti, ki te hahi a te Atua i Koriniti, ratou ko te hunga tapu katoa i Akaia katoa:
2 *Kia tau* ki a koutou te aroha noa me te rangimarie, he mea na te Atua, na to tatou Matua, na te Ariki hoki, na Ihu Karaiti.

3 ¶ Kia whakapaingia te Atua, te Matua o to tatou Ariki, o Ihu Karaiti, te Matua o nga mahi tohu, te Atua o te whakamarietanga katoa;
4 Ko ia nei te kai whakamarie i a matou i o matou paweratanga katoa, e taea ai e matou te whakamarie te hunga e pēhia ana e te aha ranei, e te aha ranei, ara te whakamarie ki ta te Atua whakamarietanga i a matou.
5 I te mea hoki ka hira tonu nei nga mamae o te Karaiti i roto i a matou, ka meinga ano hoki e te Karaiti kia hira ake to matou whakamarietanga.
6 Na ki te tukinotia matou, he mea ia e whakamarietia ai, e whakaorangia ai koutou, koia tena e mahi na, i a *koutou* ka whakaririka kau na ki aua mamae nei ano e mamae nei matou: ki te whakamarietia matou, he mea ano ia e whakamarietia ai, e whakaorangia ai koutou.
7 A e u ana to matou whakaaro ki a koutou, e mātau ana hoki, na, kua uru na kou-

tou ki nga mamae, *ka uru*
ano hoki ki te whakamarietanga.
8 Kahore hoki matou e pai
kia ngaro i a koutou, e *oku*
tēina, i pawera matou ki
Ahia, nui atu te pehi i a
matou, kihai hoki matou i
kaha, a poroporoaki ana matou ki te ora:
9 I roto ano i a matou te
kupu mo te mate, kia kore ai
e u o matou whakaaro ki a
matou ano, engari ki te Atua,
ki te kai whakaara i te hunga
mate:
10 Nāna nei matou i whakaora i taua mate nui, a e
whakaora nei ano: e u ana
ano o matou whakaaro ki a
ia, tera ano ia e whakaora;
11 I a koutou ka mahi tahi
na mo matou, ara ka inoi, a
ka tokomaha nei i riro mai ai
tenei arohatanga noatanga i
a matou, kia tokomaha ano
hei whakawhetai mo *te meatanga ki a* matou.

12 ¶ Ko ta matou hoki tenei
e whakamanamana nei, ko te
whakaaenga ake o to matou
hinengaro, kei runga i te
tapatahi, i te hianga kore o
te Atua, ehara i te mea kei
runga i to te kikokiko mohiotanga, engari kei runga i to
te Atua aroha noa, to matou
whakahaere i te ao, ki a koutou rawa ano ia.
13 Ehara hoki ta matou e
tuhituhi nei ki a koutou i
te mea ke i ta koutou e
korero na i te pukapuka, e
whakaae na; a e u ana ano
toku whakaaro, e whakaae
ano koutou taea noatia te
mutunga;
14 Me koutou na hoki i whakaae mai, ko tetahi wahi ki a
matou, ko matou ta koutou
e whakamanamana ai, pera
hoki me koutou ta matou, i te
ra o te Ariki, o Ihu.

15 ¶ Na, i toku whakaaro e
u ana ki tenei, i mea ahau
kia haere ki a koutou ki mua,
kia tuaruatia ai te pai e riro
i a koutou;
16 Kia tika ano ma kona
ki Makeronia, kia hoki ano
i Makeronia ki a koutou, a
kia arahina e koutou ki
Huria.
17 Na, i a au e whakaaro
ana i tenei, he ngakau māmā
ranei toku? he whakaaro
ranei no te kikokiko oku
whakaaro, e mea ai ahau,
Ae, ae, kahore, kahore?
18 Otira pono tonu ta te
Atua, ehara ta matou kupu ki
a koutou i te ae, i te kahore.
19 Ko te Tama hoki a te
Atua, ko Ihu Karaiti, i kauwhautia nei e matou i roto i
a koutou, ara e ahau, e Hirawanu, e Timoti, ehara ia i te
ae, i te kahore, engari he ae
i roto i a ia.
20 He ae hoki nga kupu
homai katoa a te Atua i roto
i a ia, he amine ano i roto i a
ia, hei kororia mo te Atua i
runga i ta tatou nei mahi.
21 Na, te kai whakau i a
matou, i a koutou i roto i a te
Karaiti, te kai whakawahi i a
tatou, ko te Atua;
22 Nāna nei tatou i hīri, a
homai ana e ia te wahi tua-

tahi, ara te Wairua, ki roto ki
o tatou ngakau.

23 ¶ Na, he karanga tenei
naku ki te Atua hei kai titiro
mo toku wairua, he tohu
naku i a koutou tē tae wawe
ai ahau ki Koriniti.

24 Ehara hoki i te mea hei
rangatira matou mo to kou-
tou whakapono, engari he
hoa mahi matou i te hari mo
koutou: na te whakapono
hoki koutou i tu ai.

UPOKO 2.

Mo te tangata i he ra. 12 *Take i kore ai ia e noho ki Toroa.* 14 *Whakawhetai.*

KUA takoto hoki tenei i
roto i a au, kia kaua
toku hokinga atu ki a koutou
e waiho i runga i te pouri.

2 Ki te whakapouri hoki
ahau i a koutou, ko wai hei
whakaora i toku ngakau? ko
ia anake e whakapouritia nei
e ahau.

3 A i tuhituhi ano ahau i
taua mea nei ano ki a koutou,
kei whai pouri ahau ina tae
atu i te hunga māna nei ahau
e whakahari; e u ana hoki
toku whakaaro ki a koutou
katoa, kei a koutou katoa
toku hari.

4 He nui te mamae, te
pawera o te ngakau, he maha
nga roimata, i taku tuhitu-
hinga ki a koutou; ehara ia i
te mea kia whakapouritia ai
koutou, engari kia mātau ai
koutou ki toku aroha e hira
rawa nei ki a koutou.

5 ¶ Na, ki te mea kua wha-
kapouri tetahi, kahore ia i
whakapouri i a au, ko tetahi
wahi anake; kei taimaha
rawa taku ki a koutou katoa.

6 Heoi ano mo taua tu ta-
ngata, ko tenei riringa hara a
te tokomaha.

7 Ko tenei, engari me wha-
karere noa iho *tana* e koutou,
me whakamarie, kei horomia
ia e te pouri ka hira rawa
nei.

8 Koia ahau ka whakahau
nei i a koutou, whakaukia te
aroha ki a ia.

9 Na konei ano ahau i tuhi-
tuhi ai, kia mohio ai ahau
ki nga tohu o koutou, e ngo-
hengohe ana ranei i nga mea
katoa.

10 Na, ki te whakarere noa
koutou i ta tetahi, ka pena
ano ahau: ki te whakarerea
noatia ano hoki ta tetahi
e ahau, he whakaaro ki a
koutou i whakarerea noa-
tia ai e ahau, i te aroaro
o te Karaiti;

11 Kei tinihangatia hoki
tatou e Hatana: ehara hoki
tatou i te kuare ki ana wha-
kaaro.

12 ¶ Na, i toku taenga ki
Toroa ki *te kauwhau i* te
rongo pai o te Karaiti, a ka
puare ki a au tetahi kuwaha
he mea na te Ariki,

13 Kihai toku wairua i whai
okiokinga, noku tē kite i
toku teina, i a Taituha: heoi
poroporoaki ana ahau ki a
ratou, a haere mai ana ki
Makeronia.

14 Na, me whakawhetai ki
te Atua, e mea tonu nei i a

matou kia whakamanamana
i roto i a te Karaiti, a e mea
nei i a matou hei whakaatu i
te kakara o tona matauranga
i nga wahi katoa.
15 No te mea hoki he kakara
pai matou no te Karaiti ki te
Atua, i runga i te hunga e
whakaorangia ana, i runga
ano i te hunga e whakanga-
romia ana:
16 Ki etahi he kakara *matou*
no te mate ki te mate; a ki
etahi he kakara no te ora ki
te ora. A ko wai e tau ki
enei mea?
17 Kahore hoki matou e rite
ki te tokomaha e whakaranu
nei i te kupu a te Atua: engari
e rite ana ki ta te tinihanga-
kore, e rite ana ki ta te Atua,
ta matou e korero nei i te
aroaro o te Atua, i roto i a te
Karaiti.

UPOKO 3.

Ko ratou nei ano hei puka-puka whakaatu mona. 6 Ta te Rongo pai, nui ake i ta Mohi.

ETIMATA ana ano ranei
matou te whakapai i a
matou? e mea ana ranei ma-
tou, e pera ana me etahi atu,
ki nga pukapuka whakapai
ki a koutou, *kia homai* ranei
etahi pukapuka whakapai e
koutou?
2 Ko koutou ta matou puka-
puka, he mea tuhituhi ki o
matou ngakau, e kitea ana, e
korerotia ana e nga tāngata
katoa:
3 Kua mārama rawa na hoki
koutou he pukapuka na te
Karaiti, he mea minita na
matou, ehara i te mea tuhi-
tuhi ki te mangumangu, enga-
ri ki te Wairua o te Atua
ora; he teka ki nga papa ko-
hatu, engari ki runga ki nga
papa kikokiko o te ngakau.
4 Tenei tu whakaaro o ma-
tou, u tonu ki ta te Atua, he
mea na te Karaiti:
5 He teka kei a matou ake
te tikanga mo te whakaaro
ki tetahi aha, me te mea no
matou ake ano; engari na te
Atua matou i whai tikanga
ai;
6 Nāna hoki matou i tau ai
hei minita mo te kawenata
hou; he teka no te reta,
engari no te wairua: he wha-
kamate hoki ta te reta, he
whakaora ia ta te wairua.
7 Na, i whai kororia nei te
minitatanga o te mate, he
reta i whaoa nei ki nga ko-
hatu, a kihai i taea e nga
tama a Iharaira te titiro ma-
tatau atu ki te mata o Mohi,
i te kororia hoki o tona mata;
he kororia ano e whakakaho-
retia ana:
8 A e kore ianei e nui noa
atu te kororia o te minita-
tanga o te Wairua?
9 Na, te minitatanga o te
whakatau-he, he kororia; wai-
hoki hira rawa te kororia o
te minitatanga o te tika.
10 Kihai hoki te mea i wha-
kakororiatia i whai kororia i
tenei wahi, na te kororia hoki
e nui rawa nei.
11 I na runga mai nei hoki
i te kororia te mea e whaka-
kahoretia ana, waihoki ka
nui noa te kororia o te mea
pumau.

12 ¶ Na, i a matou ka tu-
manako nei ki tenei, nui atu
to matou maia ki te korero:
13 Kahore ano e pera me
Mohi i maka nei i te hipoki
ki tona mata, kei titiro mata-
tau atu nga tama a Iharaira
ki te tukunga iho o te mea
ka whakakahoretia nei:
14 Otira i whakapakeketia o
ratou hinengaro: e mau tonu
ana hoki taua hipoki ra ano
i te korerotanga o te kawe-
nata tawhito taea noatia te-
nei ra, kahore ano i hurahia;
i roto ia i a te Karaiti ka
whakakahoretia.
15 Heoi i te mea e korerotia
ana a Mohi, e takoto ana te
hipoki ki to ratou ngakau
taea noatia tenei ra.
16 Na, ka tahuri ki te Ariki,
ka tangohia te hipoki.
17 Na, te Ariki nei, ko te
Wairua: a, te wahi *i noho ai*
te Wairua o te Ariki, kei reira
te tikanga here-kore.
18 Na, tatou katoa, kahore
he hipoki mo te mata i a tatou
e titiro nei ki te kororia o te
Ariki, me te mea i roto i te
whakaata, a e whakaputaina
ketia ana kia rite ki taua ahua
ano, he kororia hono iho ki
te kororia, i runga i ta te
Wairua o te Ariki.

UPOKO 4.

Pau o tona ngakau ki tana mahi. 7 Ona raruraru ka puta ke hei kororia mo te Atua, 12 Hei pai ano mo ratou, 16 mona.

NA konei, i te mea kei a
matou nei tenei mahi
minita, a ka tohungia nei
matou, kahore matou e nga-
kau-kore.
2 Engari whakakahoretia
ana e matou nga mea huna o
te whakama, kore ake to ma-
tou haere i runga i te tini-
hanga, kahore hoki he ma-
minga ki te kupu a te Atua;
engari ka waiho i runga i te
whakapuakanga o te pono ta
matou whakaatu i to matou
pai ki nga hinengaro katoa o
nga tāngata i te aroaro o te
Atua.
3 Na, ki te mea he mea hi-
poki ta matou rongo pai, he
mea hipoki ki te hunga e
whakangaromia ana:
4 I roto nei i a ratou te atua
o tenei ao e whakamatapo
ana i nga whakaaro o te hu-
nga whakapono-kore, kei whi-
tingia ratou e te māramatanga
o te rongo pai o to te Karaiti
kororia, ko ia nei te ahua o
te Atua.
5 He teka hoki ko matou
te kauwhautia nei e matou,
engari ko Karaiti Ihu hei
Ariki; a ko matou nei hei
pononga ma koutou, he wha-
kaaro hoki ki a Ihu.
6 Ko te Atua hoki nāna nei
i ki te māramatanga kia whiti
i roto i te pouri, kua whiti ki
roto ki o matou ngakau, hei
homai i te māramatanga, ara
i te matauranga o te kororia
o te Atua i te mata o Ihu
Karaiti.

7 ¶ Na, tenei taonga o ma-
tou, kei roto i te oko oneone,
kia *kiia* ai te kaha e hira tonu
nei, no te Atua, ehara hoki i
a matou.

8 E tukinotia ana matou i
nga *taha* katoa, heoi kahore
e pau te whakaaro; e raru-
raru ana, heoi kahore e taea
te raru.
9 E whakatoia ana matou,
heoi kahore i whakarerea; e
turakina ana ki raro, heoi
kahore i whakangaromia;
10 E mau tonu ana te ma-
tenga o te Ariki, o Ihu, ki o
matou tinana, i a matou e
haereere nei; kia mārama ai
to Ihu ora i roto i o matou
tinana.
11 Ko matou hoki e ora nei,
e tukua tonutia ana ki te
mate mo te whakaaro ki a
Ihu, kia mārama ai hoki to
Ihu ora i roto i o matou kiko-
kiko matemate.
12 Na, ko te mate te mahi
ana i roto i a matou, ko te
ora ia i roto i a koutou.
13 Na, kei a matou nei taua
wairua ra ano o te whaka-
pono, tera hoki i tuhituhia, I
whakapono ahau, koia ahau
i korero ai; whakapono ana
ano matou, koia hoki matou
ka korero nei;
14 E mātau ana hoki matou,
tera te kai whakaara o te
Ariki, o Ihu, e whakaara ano
hoki i a matou, he mea na
Ihu, e whakatu ngatahi ano
i a matou, i a koutou.
15 Hei pai hoki mo koutou
nga mea katoa, kia hira rawa
ai te kororia o te Atua, i te
aroha noa ka nui nei, i te
tokomaha *ano hoki* e whaka-
whetai ana.

16 ¶ Koia hoki tatou tē nga-
kau-kore ai; heoi ahakoa haere
iho tatou ki te pirau, ara, to
waho tangata, e whakahoutia
ana ano to roto i tenei ra, i
tenei ra.
17 Ko to tatou mamae hoki,
he mea māmā, he mea nona-
ianei kau nei, hei whakawhi-
whi i a tatou ki te kororia,
tona nui whakaharahara o te
taimaha, he mea mau tonu;
18 I a tatou kahore nei e
titiro ki nga mea e kitea ana,
engari ki nga mea kahore e
kitea: he mea nonaianei hoki
nga mea e kitea ana; he mea
mau tonu ia nga mea kahore
e kitea.

UPOKO 5.

Tona hiahia. 4 *Tana i whai ai.* 11 *Nga take i pena ai.*

E MĀTAU ana hoki tatou,
na, ki te wahia to tatou
whare wharau, te mea whenua
nei, he whare ano to tatou,
he mea hanga na te Atua,
ehara i te whare hanga e te
ringa, he mea mau tonu i nga
rangi.
2 I tenei hoki he aue ta ta-
tou, e hiahia ana ki to tatou
whare o te rangi hei kakahu
mo tatou:
3 Ki te whai kakahu hoki
tatou, e kore tatou e roko-
hanga mai e *noho* tahanga
ana.
4 Kei te aue hoki tatou, te
hunga i *tenei* whare wharau,
i te taimaha: ehara i te mea
e hiahia ana kia unuhia *o
tatou* nei, engari kia kaka-
huria iho, kia horomia ai te
mea matemate e te ora.
5 Na, te kai hanga i a tatou
mo taua mea nei ano, ko te

Atua, nāna nei hoki i homai
ki a tatou te wahi tuatahi,
ara te Wairua.
6 Koia hoki tatou ka maia
tonu ai, e mātau ana hoki, i
a tatou e noho nei i te tinana,
he mea motu ke mai i te Ariki
to tatou noho:
7 To tatou haere nei hoki,
kei runga i te whakapono, a
kahore i runga i te titiro;
8 E maia ana ano tatou, ā,
ta tatou e tino pai ai, kia
noho motu ke i te tinana, kia
noho ai ki te Ariki.
9 Koia hoki tatou ka whai
nei, ahakoa i konei e noho
ana, ahakoa e noho ke ana,
kia ahuarekaina mai tatou e
ia.
10 Kua takoto hoki te tika-
nga, kia kitea katoatia tatou
ki mua i te nohoanga wha-
kawa o te Karaiti; kia riro
mai ai i tenei, i tenei, nga
meatanga a te tinana, kia rite
hoki ki tana i mahi ai, ahakoa
pai, ahakoa kino.

11 ¶ Na, ka mātau nei matou
ki te wehi o te Ariki, ka ku-
kume matou i nga tāngata;
kua kitea ano ia matou e te
Atua; e u ana ano toku wha-
kaaro kua kitea ano matou e
o koutou hinengaro.
12 Ehara hoki i te mea e
whakapai ana ano matou i a
matou ki a koutou, engari e
hoatu ana i te take ki a kou-
tou e whakamanamana ai
koutou ki a matou, kia whai
kupu ai koutou ki te hunga e
whakamanamana nei ki to te
kanohi, a kahore ki to te
ngakau.
13 Ahakoa porangi matou,
hei mea ia mo te Atua: ki te
tika nga mahara, *hei mea ano*
mo koutou.
14 E akiakina ana hoki ma-
tou e te aroha o te Karaiti;
i a matou e whakaaro ana i
tenei, i te matenga o te ko-
tahi mo te katoa, he hunga
mate ano te katoa:
15 A i mate ai ia mo te ka-
toa, kia kaua ai te hunga e
ora ana e ora mo ratou ake a
muri ake nei, engari mo te-
nei i mate nei mo ratou, a i
ara ake ano.
16 Na, i te wa e takoto ake
nei, kahore o matou matau-
ranga ki tetahi, ara ki tona
kikokiko, ae ra, ahakoa mātau
matou ki a te Karaiti, ara ki
tona kikokiko, kahore o ma-
tou matauranga *ki a ia* i nga
wa e takoto ake nei.
17 Na, ki te mea kei roto i
a te Karaiti tetahi, he mahi-
nga hou ia: kua pahemo nga
mea tawhito; na kua hou
nga mea katoa.
18 A, te putake o nga mea
katoa, ko te Atua, i hohou
nei i ta tatou rongo ki a ia i
runga i a Ihu Karaiti, a homai
ana e ia ki a matou te mini-
tatanga o te houhanga rongo;
19 Ara, i roto te Atua i a te
Karaiti e hohou ana i ta te ao
rongo ki a ia, kore ake e wha-
kairia ki a ratou o ratou hē;
a kua tukua mai ki a matou
te kupu mo te houhanga ro-
ngo.

20 ¶ Na, he karere matou
na te Karaiti, me te mea ano
ko te Atua tenei kei roto i a

matou e karanga ana: ko matou hei whakakapi mo te Karaiti ki te tohe atu, kia houhia ta koutou rongo ki te Atua.

21 Tera hoki kihai nei i mātau ki te hara, meinga ana ia hei hara mo tatou; kia meinga ai tatou ko te tika o te Atua i roto i a ia.

UPOKO 6.

He-kore o tana mahi. 4 *Ona mate;* 11 *Ngakau nui ki a ratou.* 14 *Na, kaua e tata ki nga mahi whakapakoko.*

NA, tenei matou, *ona* hoa mahi, te whakahau nei *i a koutou*, kia kaua e hua-kore te rironga o te aroha noa o te Atua i a koutou.

2 (E mea ana hoki ia, No te wa manakohanga atu i whakarongo ai ahau ki a koe, a awhinatia ana koe e ahau i te ra o te whakaoranga: nana, tenei te wa manakohanga mai; nana, tenei te ra o te whakaoranga.)

3 E kore ano e hoatu e matou tetahi take whakahe, ahakoa he aha, he aha, kei whakahengia te mahi minita:

4 Engari i nga mea katoa e whakakite ana i a matou he minita na te Atua, i runga i te hua o te manawanui, i nga tukinotanga, i nga aitūā, i nga rarunga,

5 I nga whiunga, i nga whare herehere, i nga ngangaretanga, i nga mauiuitanga, i nga mataaratanga, i nga nohoanga pukutanga;

6 I runga i te kino kore, i te matauranga, i te manawanui, i te ngakau ngawari, i te Wairua Tapu, i te aroha tinihanga-kore,

7 I runga i te kupu o te pono, i te kaha o te Atua, i nga mea whawhai o te tika ki matau, ki maui,

8 I runga i te kororia, i te honore kore, i te kupu kino, i te kupu pai; me te mea he hunga tinihanga, a he hunga pono ano;

9 Me te mea kahore e mohiotia, a e mohiotia nuitia ana; me te mea ka mate, heoi tenei ano te ora nei; me te mea e pakia ana, heoi kahore e whakamatea;

10 Me te mea e pouri ana, heoi e hari tonu ana; me te mea e rawakore ana, heoi e mea ana i te tokomaha kia whai taonga; me te mea kahore o matou rawa, a kei a matou nei nga mea katoa.

11 ¶ Tuwhera tonu o matou mangai ki a koutou, e nga Koriniti, kua nui to matou ngakau.

12 Ehara i te mea no matou te kuiti i a koutou, engari no o koutou ngakau te kuiti.

13 Na, hei utu e rite ana, (he kupu tenei naku ki *aku* tamariki,) kia whakanuia ano hoki koutou.

14 ¶ Kei iokatia kētia koutou ki te hunga whakapono kore: no hea hoki te whakahoatanga o te tika raua ko te tutū? no hea hoki te huihuinga tahitanga o te mārama, o te pouri?

15 Ko ehea korero a te Karaiti i huihuia ki ā Periara? a na tehea wahi *i huānga ai* te tangata whakapono ki te tangata whakapono-kore?
16 Kei hea he tatanga mo te whare o te Atua ki nga whakapakoko? ko koutou hoki te whare o te Atua ora; ko ta te Atua tena i mea ai, Ka noho ahau i roto i a ratou, ka haereere ahau i roto *i a ratou;* a ko ahau hei Atua mo ratou, ko ratou hoki hei iwi maku.
17 Mo konei puta mai i roto i a ratou, kia motu ke, e ai ta te Ariki. Kaua hoki e pa ki te mea poke; a ka riro mai koutou i a au;
18 Ko ahau ano hoki hei Matua mo koutou, a ko koutou hei tama hei tamāhine ki a au, e ai ta te Ariki Kaha rawa.

UPOKO 7.

Kia he-kore. 2 *Kia tahuri ki tana.* 3 *Tona ngakau nui ki a ratou.* 5 *Koa ki ta Taituha mo te pai o ta ratou.*

NA, i a tatou ka whiwhi nei ki enei kupu whakaari, *e oku hoa* aroha, kia horoi tatou i a tatou ano, *ara* i nga mea poke katoa o te kikokiko, o te wairua, me te whai ano ki te tino tapu i runga i te wehi o te Atua.

2 ¶ Manako mai ki a matou; kahore a matou whakahaere hē ki tetahi, kahore matou i kukume i tetahi ki te kino, kahore a matou whakapati i nga taonga o tetahi.
3 Taku kupu nei, ehara i te whakatau-hē: kua mea atu na hoki ahau, kei o matou ngakau koutou mo te mate tahi, mo te ora tahi.
4 Nui atu toku maia ki te korero ki a koutou, nui atu taku whakamanamana mo koutou: kī tonu ahau i te whakamarietanga, hira ake toku koa i o matou matenga katoa.

5 ¶ I to matou taenga mai hoki ki Makeronia, kihai i whai okiokinga to matou kikokiko, heoi mate ana matou i nga *taha* katoa; i waho ko nga whawhai, i roto ko nga mataku.
6 Otira na te Atua, na te kai whakamarie o te hunga e whakaititia ana, nāna matou i whakamarie, i a Taituha ka tae mai nei;
7 He teka ano i tona taenga mai anake, engari na te whakamarietanga ano hoki i whakamarietia ai ia e koutou, i tana korerotanga mai ki a matou i to koutou hiahia nui, i to koutou tangi, i to koutou ngakau nui ki a au; a koa rawa ahau.
8 No te mea, ahakoa i whakapouritia koutou e ahau ki te pukapuka, kahore e puta ke toku whakaaro; i puta ke ano ia toku whakaaro i mua: ka kite nei hoki ahau kua pouri koutou i taua pukapuka, ara *pouri* potopoto nei.
9 E hari ana tenei ahau, he teka no te mea i whakapouritia koutou, engari no te mea i whakapouritia koutou, a ripeneta iho: to koutou pouri

hoki no ta te Atua, a kahore noa iho koutou i whai hē i a matou.

10 No ta te Atua hoki te pouri, ka mahia he ripeneta, e ora ai, e kore e ripenetatia: ta te pouri ia o te ao e mahi ai, he mate.

11 Titiro hoki, taua mea nei ano, to koutou pouri he mea Atua, tana mahinga i roto i a koutou, te nui o te takare, nga kupu whakatikatika, te riri, te wehi, te hiahia, te ngakau nui, te whakapakanga riri! I nga mea katoa kua whakakite nui koutou, kahore o koutou hara i *tenei* mea.

12 Na, ahakoa i tuhituhi ahau ki a koutou, ehara i te mea mo te tangata nāna te hē, mo te tangata ranei ki a ia nei te hē, engari kia whakakitea ai ki a koutou te nui o to matou matapopore ki a koutou i te aroaro o te Atua.

13 Koia matou i whai marietanga ai i to koutou whakamarietanga: a hira noa ake to matou koa i te koa hoki o Taituha, no te mea i ora ake tona wairua i a koutou katoa.

14 I a au hoki i whakamanamana nei ki a ia ki tetahi mea a koutou, kahore ahau i meinga kia whakama; engari na, i runga nei i te pono a matou korero katoa ki a koutou, waihoki kua whai pono ta matou whakamanamana i te aroaro o Taituha.

15 Hira ake ano hoki tona ngakau aroha ki a koutou, i a ia e mahara ana ki te ngohengohe o koutou katoa, ki te wehi, ki te wiri, i manako ai koutou ki a ia.

16 Na, ka hari nei ahau no te mea ka mārama nei toku whakaaro ki a koutou i nga mea katoa.

UPOKO 8.

Kohikohi mo nga rawakore i Hiruharama, 16 *e mahia ana e Taituha-ma.*

NA, he whakakite atu tenei na matou ki a koutou, e *oku* tēina, i te aroha noa o te Atua kua homai nei ki nga hahi o Makeronia;

2 Ahakoa he nui te whakamatautauranga, ara nga matenga, hira rawa to ratou koa, a i te mea e rawakore noa iho ana ratou, hira rawa to ratou taonga, ara te ohaoha.

3 Me whakaatu ano e ahau, hihiko tonu ratou ki nga mea i taea e *ratou, ki nga mea* ano kihai i taea e *ratou;*

4 Nui atu ta ratou tohe ki a matou, kia manako matou ki te arohatanga noatanga, kia uru hoki ki te mahi ki te hunga tapu.

5 Kihai hoki ratou i pera me ta matou i whakaaro ai, engari i te tuatahi tukua ana ratou e ratou ano ki te Ariki, ki a matou ano hoki i runga i ta te Atua i pai ai.

6 I whakahau ai matou i a Taituha, nāna hoki tena mahi aroha noa i timata, kia whakaotia ano e ia ki roto ki a koutou.

7 Na, e hua na ki a koutou nga mea katoa, te whakapono, te kupu, te matauranga, nui

atu hoki te kakama, me to
koutou aroha ano ki a ma-
tou, kia hua ano tenei mahi
aroha noa a koutou.
8 Ehara taku i te korero ā
ture, engari no te mea e ka-
kama ana era atu, hei wha-
kamatautau ano i te pono o
to koutou aroha.
9 E mātau ana hoki koutou
ki te aroha noa o to tatou
Ariki, o Ihu Karaiti; i a ia e
whai taonga ana, whakara-
wakoretia iho ana ia, he wha-
kaaro ki a koutou, kia whai
taonga ai koutou i tona rawa-
koretanga.
10 A ka hoatu nei ahau i
toku whakaaro mo tenei: he
mea pai hoki tenei mo kou-
tou, kua timata noa ake hoki
ta koutou i tera tau, ehara i
te mea ko te mahi anake, ko
te hiahia ano hoki.
11 Ko tenei hoki whakaotia
te mahi; i hihiko na hoki i
mua te hiahia, waihoki *inaia-
nei* kia whai otinga i roto i
nga mea i a *koutou* na.
12 Na, ki te mea kua takoto
te ngakau hihiko, ka mana-
kohia; ko nga mea i te ta-
ngata *e whakaaroa*, hāunga
nga mea kahore i a ia.
13 He teka ia ko etahi kia
māmā, ko koutou kia taima-
ha:
14 Engari kia rite; ko nga
mea o koutou i hira i tenei wa
hei mea ma ratou kua hapa
nei, a ko nga mea a ratou i
hira *hei mea* ma koutou ina
hapa; kia rite ai:
15 Kia pera ai me te mea i tu-
hituhia, Te tangata i te mea
nui, kihai i nui ake tana; a, te
tangata i te mea nohinohi, ki-
hai i iti iho tana.

16 ¶ Me whakawhetai atu ia
ki te Atua, nāna i homai ki
roto ki te ngakau o Taituha
taua kakamatanga ki ā koutou
mea.
17 I tahuri mai hoki ia ki te
whakahau; he kakama rawa
nona i hihiko ai ia ki te haere
ki a koutou.
18 Kua tonoa atu na ano e
matou hei hoa mona te teina,
kei nga hahi katoa nei te
whakamoemiti ki a ia i roto i
te rongo pai;
19 Ehara hoki i te mea *ko
tera* anake, i whiriwhiria ano
hoki ia e nga hahi hei hoa
haere mo matou *ki te kawe*
i tenei arohatanga noatanga
e mahia nei e matou, hei wha-
kakororia mo te Ariki, *hei
whakakite* ano i to koutou
hihikotanga:
20 E tupato ana hoki matou
ki tenei, kei whaikupua matou
e tetahi mo enei mea maha e
mahia nei e matou:
21 E whakaaro wawe ana
hoki matou ki nga mea pai,
ki te aroaro o te Ariki, ki te
aroaro ano o nga tāngata.
22 Kua tonoa atu ano e ma-
tou hei hoa mo raua to matou
teina, ka maha nei o matou
kitenga i tona uaua i nga mea
maha, heoi nui atu ano tona
uaua inaianei, na te nui o te u
o *tona* whakaaro ki a koutou.
23 Ki *te mea tetahi* ki a Tai-
tuha, ko toku hoa ia, he hoa
mahi ano i ta koutou mea:
ki *te meatia mai* o matou
tēina, he apotoro ratou na

nga hahi, he kororia no te
Karaiti.
24 Na whakakitea ki a ratou, ki te aroaro ano o nga hahi, te tohu o to koutou aroha, o nga mea ano hoki i whakamanamanangia ai koutou e matou.

UPOKO 9.

Te mea i tonoa wawetia ai a Taituha ki a ratou. 6 *Te atawhai rawakore he mea whai hua;* 10 *hei kororia ano hoki mo te Atua.*

NA, te minitatanga ki te hunga tapu, he mea noa ake taku tuhituhi ki a koutou:
2 E mohio ana hoki ahau ki to koutou ngakau hihiko, i whakamanamanangia ai koutou e ahau ki nga Makeroni, ara ko ta Akaia kua rite noa ake i tera tau ra ano; a he tokomaha i oho i to koutou ngakau-nui-tanga.
3 Heoi kua tonoa nei e ahau nga tēina, kei whakakahoretia tenei wahi o taku whakamanamananga ki ta koutou mahi; kia rite ai ta koutou, kia pera ai me taku i mea ai:
4 Kei haere etahi o nga Makeroni hei hoa moku, a ka rokohanga atu kahore ano kia rite noa ta koutou, na, ko te whakama mo matou, (tē mea matou, mo koutou,) i tenei whakamanamana e kaha nei.
5 Koia ahau i mea ai, ko te tikanga tenei kia whakahaua nga tēina, kia haere ko ratou i mua ki a koutou, kia rite wawe ai i a ratou tenei manaakitanga a koutou, i korerotia nei i mua, ko tenei kia rite, kia tu ā manaakitanga ai, kei rite ki te mea e manawapatia ana.

6 ¶ Ko *taku* ia tenei, He torutoru a tetahi i rui ai, he torutoru ano āna e kokoti ai; a he maha nga mea i ruia e tetahi, he maha ano āna e kokoti ai.
7 Kia rite ano ki ta tenei, ki ta tenei i whakaaro ai i roto i tona ngakau; kaua e tu ā pouri, kaua e tu ā whakauaua: ko ta te Atua hoki e aroha ai, he tangata e hoatu ana i runga i te ngakau mārama.
8 E taea ana hoki e te Atua te mea kia hira nga aroha noa katoa ki a koutou; a ka ranea rawa na o koutou taonga, ara nga mea katoa, i nga wa katoa, kia hira ano a koutou mahi pai katoa:
9 (Kia rite ai ki te mea i tuhituhia, Kua titaritaria; kua hoatu e ia ki te hunga rawakore: e pumau tonu ana tona tika ake ake.

10 ¶ Na, ma te kai homai i te purapura ki te kai whakato, i te taro ano hei kai, e homai, e whakamaha ta koutou e whakato ai, e whakanui ano nga hua o to koutou tika;)
11 Me te hua rawa o koutou taonga i nga mea katoa, ara nga mahi ohaoha katoa, e puta ai i a matou he whakawhetai ki te Atua.
12 Na tenei mahi hoki e minitatia nei i whiwhi ai te hunga tapu ki nga mea i kore i a ratou; na tenei ano i maha noa

atu ai nga whakawhetai ki te Atua;

13 I tenei mahi ka tirohia nei e ratou, a ka whakakororia ratou i te Atua mo koutou kua whakaae nei, kua ngohengohe ki te rongo pai o te Karaiti, mo *to koutou* ohaoha ki te tuwha mea mo ratou, mo te katoa:

14 I a ratou ano e inoi ana mo koutou, me te hiahia ano ratou ki a koutou, he whakaaro hoki ki te aroha noa o te Atua ka nui rawa nei ki a koutou.

15 Me whakawhetai ki te Atua mo tana mea homai noa e kore nei e taea te korero.

UPOKO 10.

Ahakoa iti ia, he nui te mana i homai e te Atua. 12 *Kahore ia e pera me era atu;* 14 *engari e haere ana ki nga whenua hou kauwhau ai.*

NA, naku ake, na Paora tenei tohe ki a koutou, whakaaroa te tikanga māhaki, te ngakau ngawari o te Karaiti, he mea iti nei hoki ahau i ahau i kona, i roto i a koutou, i tawhiti ia e maia ana ki a koutou:

2 Na ko taku tenei e tohe nei, kia kaua au e maia ina tae atu; kei mārō, kei pera me taku e mea nei kia maia ki etahi e mea nei ki a matou, no te kikokiko ta matou whakahaere.

3 No te mea ahakoa haereere matou i roto i te kikokiko, ehara i te mea no te kikokiko ta matou whawhai:

4 (Ehara hoki nga mea whawhai o ta matou pakanga i te mea no te kikokiko, heoi e kaha ana i roto i te Atua hei whakahoro i nga pa kaha:)

5 Horo ana i a matou nga whakaaroaronga, me nga mea ikeike katoa e whakakake ana ki te matauranga ki te Atua, a riro pārau mai ana i a matou nga whakaaro katoa, ka meinga kia ngohengohe ki a te Karaiti;

6 Kua rite noa ake ano i a matou te whakapākanga riri mo nga mahi tutū katoa, ina tino ngohengohe rawa koutou.

7 Ko te ahua o waho ta koutou e titiro ai? Ki te u te whakaaro o tetahi no te Karaiti ia, māna ake ano e mahara ki tenei mea ano hoki, no te Karaiti ia, me matou ano no te Karaiti.

8 Ahakoa hira ake taku whakamanamana ki nga tikanga i a matou kua homai nei ki a matou e te Ariki hei hanga i te whare, ehara i te mea hei wahi i a koutou, e kore ahau e whakama:

9 Kei kiia mai au e whakawehi ana i a koutou ki nga pukapuka.

10 Ko *ana* pukapuka hoki, e ai ki ta ratou, e nunui ana e kaha ana; ko *tona* tinana ia i a ia i konei e ngoikore ana, ko tana korero he korekore noa iho.

11 Kia mahara taua tu tangata ki tenei, na, te tikanga o matou e ngaro mai nei, ara o a matou kupu pukapuka, ka

pera tonu hoki te mahi ina
tae atu.

12 ¶ E kore hoki matou e
maia ki te whakauru atu, ki te
whakariterite ranei i a matou
ki etahi e whakapai ana ki
a ratou ano: na, i a ratou e
mehua nei i a ratou ki a ratou
ano, a e whakariterite nei i a
ratou ki a ratou ano, kahore
o ratou matauranga.
13 Ta matou whakamanamana
ia, e kore e neke ake i
te mehua, engari ka rite ki
te mehua o te rūri i wehea
mai mo matou e te Atua, he
mehua e tae atu ai ki a koutou.
14 Kahore hoki o matou totoro
pokanoa atu, *e kiia ai*
kahore he taenga atu mo
matou ki a koutou: kua tae
noa atu hoki matou ki a koutou
kauwhau ai i te rongo pai
o te Karaiti:
15 E kore hoki matou e neke
ake i te mehua, e whakamanamana
ki nga mahi a era
atu; engari e u ana to matou
whakaaro, ka tupu to koutou
whakapono, ka ai koutou hei
whakanui i a matou, e tino
rite rawa ai ki to matou rūri;
16 Kia kauwhautia te rongo
pai ki nga *wahi* i ko atu i a
koutou, a kia kaua e whakamanamana
i runga i to te
tangata ke rūri ki nga mea
kua rite noa ake.
17 Ki te whakamanamana
ia tetahi, me whakamanamana
ki te Ariki.
18 He teka hoki ko te tangata
e whakapai ana ki a ia ano, ko
ia e tikangatia, engari ko ta
te Ariki e whakapai ai.

UPOKO 11.

Na ta ratou a i whakanui ai i a ia ano. 16 Kahore ia i hoki iho i aua kai whakaako tinihanga. 23 Nui atu tana i ta ratou mo te Karaiti.

TAKU e hiahia nei, kia ata
hanga mai koutou ki a au,
kia iti nei, *i a au* e wairangi
nei: ae ra, kia ata hanga mai
ano ki a au.
2 Nui atu hoki toku ngakau
ki a koutou he ngakau no te
Atua: kua oti hoki koutou te
taumau e ahau ma te tāne kotahi,
kia tapaea atu hei wahina
hē-kore ki a te Karaiti.
3 E wehi ana ia ahau, kei
pera me Iwi i whakawaia e te
tinihanga o te nakahi, kei
heke atu o koutou whakaaro
ki te hē, kei mahue te tapatahitanga
o te ngakau ki a te
Karaiti.
4 Ki te tae atu te tangata,
me te kauwhau i tetahi Ihu e
rere ke ana i ta matou i kauwhau
ai, ki te whiwhi ranei
koutou ki tetahi wairua ke
atu i ta koutou i whiwhi na,
ki tetahi rongo pai ranei e
rere ke ana i ta koutou i whakaae
ai, e tika ano kia ata
hanga koutou *ki a ia.*
5 Ki a au hoki kahore rawa
ahau i hoki iho i nga tino
apotoro.
6 Na, ahakoa tangata ware
ahau ki te korero, kahore ia
ki te matauranga; heoi i nga
mea katoa kua tino kitea matou
i roto i a koutou.
7 I hara oti ahau i a au i
whakaiti ra i a au kia kake ai
koutou, i kauwhau utu-kore

ra i te rongo pai o te Atua ki
a koutou?
8 I pahuatia e ahau era atu
hahi, i tango utu ahau *i a
ratou*, kia minita ai ahau ki a
koutou.
9 A, i a au ano i kona i a kou-
tou, a i kore *tetahi mea* maku,
kahore ahau i taimaha ki te-
tahi: na nga tēina hoki i haere
atu i Makeronia i whakawhi-
whi ahau ki nga mea i kore i
a au: i nga mea katoa hoki
i pupuri ahau i a au kei tai-
maha iho ki a koutou; ina,
ka pupuri ano ahau.
10 Kei ahau te pono o te
Karaiti, e kore tenei whaka-
manamana aku e araia *e te-
tahi* i nga wahi o Akaia.
11 Na te aha? na te mea
koia kahore oku aroha ki a
koutou? e mātau ana te
Atua.
12 Na, taku e mea nei, e mei-
nga ano e ahau, kia motuhia
atu ai e ahau te take a te
hunga e hiahia ana ki te take;
kia kitea ai ratou, i runga i ta
ratou e whakamanamana nei,
e rite tahi ana ano ki a matou
nei.
13 He apotoro teka hoki nga
pera, he kai mahi tinihanga,
e whakaahua ke ana i a ratou
kia rite ki nga apotoro a te
Karaiti.
14 Ehara ano hoki *tenei* i te
mea whakamiharo; e wha-
kaahua ke ana hoki a Hatana
i a ia kia rite ki te anahera o
te māramatanga.
15 A ehara i te mea nui ki
te whakaahua ke ano āna
minita i a ratou kia rite ki
nga minita o te tika; na, to
ratou whakamutunga, e rite
ki a ratou mahi.

16 ¶ Me ki atu ano e ahau,
Kaua tetahi e mea he waira-
ngi ahau; a, ahakoa pena,
heoi tahuri mai ki a au, ki te
wairangi, kia whakamana-
mana ai ano ahau, he mea
iti nei.
17 Taku e korero nei, ehara
i te korero i runga i ta te
Ariki, engari me te mea i
runga i te wairangi, i tenei
whakamanamana ka kaha
nei.
18 Na, he tokomaha e wha-
kamanamana nei i runga i to
te kikokiko, ka whakamana-
mana ano ahau.
19 Pai tonu hoki koutou, te
hunga whakaaro, te ata ha-
nga ki te hunga wairangi.
20 Ka ata hanga hoki kou-
tou ki te whakataurekareka
tetahi i a koutou, ki te pau
a koutou mea i tetahi, ki te
tangohia *ta koutou* e tetahi,
ki te whakakake tetahi, ki te
pahiatia to koutou mata e
tetahi.
21 Taku korero, he tu ā wha-
kaiti, ara ko matou he ngoi-
kore. Na, ki te maia tetahi
ki tetahi mea (he kupu wai-
rangi nei taku), ka maia ano
ahau.
22 He Hiperu ratou? ahau
ano hoki. No Iharaira ratou?
ahau ano hoki. He whanau
ratou na Aperahama? ahau
ano hoki.
23 He minita ratou na te
Karaiti? (He korero pora-
ngi taku nei,) tera atu ano
toku; hira atu oku mauiuita-

nga, nui noa atu oku whiu-
nga, maha noa atu oku mea-
tanga ki roto ki nga whare
herehere, maha atu oku
mate.
24 E rima nga wa i whiua
ai ahau e nga Hurai; i te
wa kotahi, kotahi pānga o te
whiu i mahue o te wha tekau;
25 E toru oku whiunga ki
te rakau, kotahi toku akinga
ki te kohatu, e toru oku ta-
huritanga i te kaipuke, kotahi
oku po, kotahi oku ra i te
rire;
26 Nga haereerenga, maha
tonu; nga oranga noatanga i
nga awa, nga oranga noata-
nga i nga kai pahua, nga
oranga noatanga i *oku* wha-
naunga, nga oranga noatanga i
nga tauiwi, nga oranga noa-
tanga i te pa, nga oranga
noatanga i te koraha, nga
oranga noatanga i te moana,
nga oranga noatanga i nga
tēina teka;
27 Mauiui ana, ngenge ana,
he maha nga mataaratanga,
nga matekaitanga, nga mate-
waitanga, he maha nga wa i
noho puku ai, i matao ai, i
kore ai he kakahu.
28 Hei tapiri mo nga mea o
waho, ko te mea e whakaeke
nei i a au i tenei ra, i tenei
ra, ko te manukanuka ki nga
hahi katoa.
29 Ko wai te ngoikore ana,
a kahore ahau e ngoikore? ko
wai kua tūtuki te waewae, a
kahore ahau e pawerawera?
30 Ki te mea ka takoto te
tikanga kia whakamanamana,
me whakamanamana ahau ki
toku ngoikoretanga.
31 E mātau ana te Atua, te
Matua o to tatou Ariki, o Ihu
Karaiti, ko ia nei te whaka-
paingia ana ake tonu atu,
kahore aku teka.
32 I Ramahiku e tiakina ana
e ta kingi Areta kawana te pa
o nga tāngata o Ramahiku,
he mea kia hopukina ai ahau:
33 Heoi tukua iho ana ahau
i roto i te kete, ra te mata-
pihi, ra te taiepa kohatu, a
mawhiti ana i roto i ona
ringa.

UPOKO 12.

Paora i te rangi. 7 *Te wha-
kaiti mona.* 9 *Te kaha mona,*
11 *Na ratou ana korero mo
ana mahi.* 14 *Ka tae ano ia
ki a ratou.* 19 *Ko ratou tana
i mate-nui ai.*

EHARA hoki i te pai kia
whakamanamana ahau.
Na, me neke atu ahau ki nga
putanga, ki nga whakakite-
nga mai a te Ariki.
2 E mātau ana ahau ki
tetahi tangata i roto i a te
Karaiti, ka tekau ma wha
enei tau, (i roto ranei i te
tinana, kahore ahau e mātau;
i waho ranei o te tinana, ka-
hore ahau e mātau: ko te
Atua te mātau ana;) kaha-
kina atu ana taua tangata
taea noatia te tuatoru o nga
rangi.
3 Heoi mātau tonu ahau ki
taua tangata, (i roto i te ti-
nana ranei, i waho ranei o te
tinana, kahore ahau e mātau:
ko te Atua te mātau ana;)
4 Kahakina ana ia ki para-
raiha, a rongo ana i nga mea
e kore e taea te korero, e kore

ano e tika kia korerotia e te
tangata.
5 Ka whakamanamana ahau
ki taua tangata: otiia e kore
ahau e whakamanamana ki a
au ake, engari ki oku ngoi-
koretanga.
6 Na, ahakoa mea noa ahau
kia whakamanamana, kahore
oku wairangi; he korero pono
hoki taku: heoi me whaka-
mutu, kei nui atu ta tetahi e
whakaaro ai ki a au i tana e
kite nei i a au, i tana ranei e
rongo ai moku.

7 ¶ Na kua homai ki a au he
koikoi i te kikokiko, kei kake
rawa ake ahau i te nui rawa
o nga whakakitenga mai, he
anahera na Hatana hei kuru
i a au, kei kake rawa ahau.
8 E toru aku inoinga ki te
Ariki mo tenei kia neke atu i
a au.
9 A ka mea ia ki a au, E
ranea ana toku atawhai hei
mea mou: mana tonu hoki
toku kaha i runga i te ngoi-
kore. Na, engari te whaka-
manamana ki oku ngoikore-
tanga pai tonu ki a au, kia ai
te kaha o te Karaiti hei tau-
poki moku.
10 Mo reira ahuareka tonu
ahau ki nga ngoikoretanga,
ki nga whakatupukinotanga,
ki nga aitūā, ki nga wha-
katoinga, ki nga rarunga, mo
te Karaiti; i a au hoki e ngoi-
kore ana, ko reira ahau
kaha ai.
11 Kua wairangi nei ahau i
a au e whakamanamana nei;
he kaha no ta koutou ki a au:
i tika hoki kia whakapaingia
ahau e koutou: kahore hoki
ahau i hoki iho i nga tino
apotoro i te aha, i te aha;
ahakoa ra he kahore noa iho
ahau nei.
12 Kua mahia na hoki i roto
i a koutou nga tohu o te apo-
toro, pau rawa ano hoki te
manawanui, i runga i nga
tohu, i nga mea whakami-
haro, i nga merekara.
13 He aha koia te mea i iti
iho ai koutou i era atu hahi,
ko tenei anake, ko toku kore-
nga e taimaha ki a koutou?
whakarerea noatia iho tenei
hē oku.

14 ¶ Na, ko te toru tenei o
nga wa ka takatū nei ahau ki
te haere atu ki a koutou; e
kore ano koutou e pehia e
ahau *ki tetahi mea maku:*
ehara hoki i te mea ko ta
koutou taku e rapu nei, e-
ngari ko koutou: ehara hoki i
te tikanga ko nga tamariki
kia kohi taonga mo nga mā-
tua, engari ko nga mātua mo
nga tamariki.
15 Heoi pai tonu ahau ki te
whakapau i aku, kia whaka-
paua ano hoki ahau i nga
meatanga ki o koutou wairua;
otiia i toku aroha ka hira
rawa nei ki a koutou, e hoki
iho ana te aroha ki a au.
16 Ae ra, kihai ahau i tai-
maha ki a koutou: heoi, *ki ta
ratou,* he tangata hangareka
ahau, a hopukina ana koutou
e ahau, he mea tinihanga.
17 I meinga ranei e ahau te-
tahi o te hunga i tonoa atu e
ahau ki a koutou hei whaka-
pati i o koutou taonga maku?

18 I whakahaua atu e ahau
a Taituha, i tonoa ano hoki
tetahi teina hei hoa *mona.* I
whakapati ranei a Taituha i
ā koutou taonga māna ? he
teka ianei i runga i te wairua
kotahi to maua haere ? he te-
ka ianei ko aua tapuae ra ano?

19 ¶ Tenei ano tetahi, ki ta
koutou, he whakatikatika mo
matou ta matou ki a koutou ?
kei te aroaro o te Atua matou
i roto i a te Karaiti e korero
ana: ko enei mea katoa, e
oku hoa aroha, hei pai mo
koutou, hei hanga mo te
whare.
20 E wehi ana hoki ahau,
kei rokohanga atu koutou e
ahau, ina tae atu, kahore e
rite ki taku e pai nei, a kei
kitea ahau e koutou, kahore
e rite ki ta koutou e pai ai:
kei *rokohanga atu* he wha-
whai, he hae, he riri, he to-
tohe, he ngautuara, he ko-
whetewhete, he whakaputa,
he tutū:
21 Kei whakaititia ano pea
ahau e toku Atua i roto i a
koutou, ina tae atu ano ahau,
a he tokomaha e tangihia e
ahau o te hunga i hara i mua,
a kahore ano i ripeneta mo te
poke, mo te puremu, mo te
hiahia taikaha, i mahia nei e
ratou.

UPOKO 13.

E kore e tohungia e ia te hunga hara. 5 Kia ata tirohia iho o ratou ngakau. 7 Kia hoki ki te pai. 11 Mihi.

KO te toru tenei o oku
haerenga atu ki a kou-
tou. Ma te mangai o nga kai
whakaatu tokorua, tokotoru
ranei, ka u ai nga kupu katoa.
2 I korero wawe ahau i mua,
a ka korero wawe nei ano,
me te mea ko te rua tenei o
oku wa i kona; heoi i a au
ano e ngaro mai nei, ka tuhi-
tuhi atu nei ahau inaianei ki
te hunga i hara i mua, ki era
katoa ano hoki, na, ki te tae
atu ano ahau, e kore e to-
hungia e ahau:
3 E rapu tohu na hoki kou-
tou o te Karaiti e korero ana
i roto i a au; kahore nei ia e
ngoikore ki a koutou, engari
e kaha ana i roto i a koutou.
4 Ahakoa hoki i ripekatia ia
i te mea e ngoikore ana, kei
te ora ano ia, he mea na to te
Atua kaha. He ngoikore nei
matou i roto i a ia, heoi ka
ora tahi ano me ia, he mea-
tanga na to te Atua kaha ki a
koutou.
5 Whakamatauria iho kou-
tou, kei roto ranei koutou i
te whakapono; tirohia iho o
koutou tohu e koutou ano.
Kahore oti koutou i mātau ki
a koutou, kei roto i a koutou
a Ihu Karaiti, ki te mea ehara
koutou i te mea akiri?
6 Otira e u ana toku wha-
kaaro, e mātau ano koutou
ehara matou i te mea akiri.
7 Na ko taku inoi tenei ki te
Atua, kia kaua koutou e mea
i tetahi kino; ehara i te mea
mo matou kia kitea e paingia
ana, engari mo koutou kia
mahi i te pai, a ko matou hei
mea akiri.

8 E kore hoki e taea e ma-
tou tetahi mea e hē ai te
pono, engari te mea e u ai te
pono.
9 E hari ana hoki matou ina
ngoikore matou, a ko koutou
e kaha ana: ko ta matou hoki
tenei e inoi nei, ko koutou
kia tino tika.
10 Koia ahau ka tuhituhi atu
nei i enei mea, i a au e ngaro
mai nei, kei tae atu ahau ki
kona, a ka koi taku i runga i
te mana kua tukua mai nei e
te Ariki ki a au hei hanga mo
te whare, ehara i te mea hei
wahi.

11 ¶ Heoi ra, e *oku* tēina,
kia koa, kia tino tika, kia
marie te ngakau, kia kotahi
te whakaaro, kia mau te
rongo; a tera te Atua o te
aroha, o te maunga rongo, e
noho ki a koutou.
12 Oha atu tetahi ki tetahi,
hei te kihi tapu ano.

13 ¶ Tenei te hunga tapu
katoa te oha atu nei ki a kou-
tou.

14 ¶ *Kia tau* ki a koutou
katoa te atawhai o te Ariki, o
Ihu Karaiti, me te aroha o te
Atua, me te whiwhinga tahi-
tanga ki te Wairua Tapu.
Amine.

KO TE PUKAPUKA A PAORA APOTORO

KI TE

HUNGA O KARATIA.

UPOKO 1.

Mo ratou i tahuri atu ki etahi kai whakaako ke. 8 *Kanga mo nga pera.* 11 *Na te Atua tana Rongo pai.* 14 *I mua i he tana mahi.* 15 *Inaianei kua rere ke.*

NA Paora, na te apotoro,
(kihai nei *i tonoa* e te
tangata, kihai ano hoki *i mei-
nga* e te tangata; engari e
Ihu Karaiti, e te Atua Matua
ano hoki, nāna nei ia i wha-
kaara i te hunga mate;)
2 Na nga tēina katoa hoki i
a au nei, ki nga hahi o Kara-
tia:
3 *Kia tau* ki a koutou te
aroha noa me te rangimarie,
he mea na te Atua Matua, na
to tatou Ariki hoki, na Ihu
Karaiti,
4 I tuku nei i a ia ano mo o
tatou hara, kia whakaorangia
ai tatou e ia i tenei ao kino, i

runga i ta te Atua, i ta to tatou Matua i pai ai:
5 *Waiho atu* i a ia te kororia ake ake ake. Amine.

6 ¶ Miharo tonu ahau ki te hohoro o to koutou nekehanga atu i te kai karanga o koutou i runga i te aroha noa o te Karaiti; *na*, kei tetahi rongo pai ke na *koutou:*
7 Ehara nei ia i te mea ke; engari he hunga tena e whakararuraru ana i a koutou, e mea ana kia whakaputaia ketia te rongo pai o te Karaiti.
8 Na, ahakoa ko matou, ko tetahi anahera ranei o te rangi, ki te kauwhau i te rongo pai ki a koutou puta ke i ta matou i kauwhau ai ki a koutou, kia kangā ia.
9 Kia rite ki ta matou i ki ai i mua, a ka kiia nei ano e ahau inaianei, ki te puta ke te kauwhau a tetahi ki a koutou i tera kua riro i a koutou, kia kangā ia.
10 He tangata ranei, ko te Atua ranei, taku e kukume nei? he tāngata ranei aku e whai nei kia whakamanawarekatia? me he mea kei runga nei au i te whakamanawareka tangata, ehara ahau i te pononga na te Karaiti.

11 ¶ Na kia mohio mai koutou, e *oku* tēina, te rongo pai i kauwhautia e ahau, ehara i te tangata.
12 He teka hoki na te tangata i riro mai ai i a au, nāna ranei i whakaako ki a au, engari na te whakakitenga mai a Ihu Karaiti.
13 Kua rongo na hoki koutou ki taku whakahaere i mua, i runga i ta nga Hurai tikanga, nui atu taku whakatoi, taku whakangarongaro i te hahi a te Atua:
14 A i ta nga Hurai tikanga i pahika noa atu ahau ki mua atu i te tokomaha o *oku* hoa o toku iwi, hira noa atu toku ngakau ki nga whakarerenga iho a oku mātua.
15 Otira i te mea ka pai te Atua, nāna nei ahau i momotu mai i roto tonu i te kōpū o toku whaea, i karanga hoki, he meatanga na tona aroha noa,
16 Ki te whakakite i tana Tama i roto i a au, kia kauwhautia ai ia e ahau ki nga tauiwi; i reira tonu iho kihai ahau i korerorero ki te kikokiko, ki te toto:
17 Kihai ano ahau i haere atu ki Hiruharama ki te hunga i apotorotia i mua i a au; heoi haere ana ahau ki Arapia, a hoki ana ki Ramahiku.

18 ¶ A, muri iho i te takanga o nga tau e toru, ka haere atu ahau ki Hiruharama kia kite i a Pita, a tekau ma rima nga ra i noho ai ahau ki a ia.
19 Kihai ano ahau i kite i tetahi atu o nga apotoro, ko Hemi anake, ko te teina o te Ariki.
20 Na, nga mea e tuhituhia atu nei e ahau ki a koutou, nana, kei te aroaro tenei o te Atua, kahore aku teka.
21 Muri iho ka haere ahau ki nga wahi o Hiria, o Kirikia;
22 Kihai ano toku mata i

mohiotia e nga hahi o Huria
i roto i a te Karaiti:
23 I rongo kau ratou, Te
kai whakatoi o matou i mua,
e kauwhautia ana e ia inaianei te whakapono i whakangaromia e ia i mua.
24 A whakakororia ana ratou i te Atua *mo tana* ki a au.

UPOKO 2.

Tona hokinga ki Hiruharama.
3 *Taituha kihai i kotia.*
11 *Whakaheanga ki ta Pita.*
15 *Kei te whakapono ki a Ihu he tika mo te Hurai, mo te Kariki.* 20 *E kore nga tangata pera e mahi i te he.*

MURI iho, ka tekau ma wha nga tau, ka haere ano maua ko Panapa ki Hiruharama, me te kawe ano ahau i a Taituha hei hoa *moku*.
2 A na te whakakitenga mai
ahau i haere ai, a whakapuakina ana e ahau ki a ratou te rongo pai e kauwhautia nei e ahau ki nga tauiwi; otiia i meatia pukutia ki te hunga whai ingoa, kei maumau kau toku oma onaianei, o mua ranei.
3 Na, kihai a Taituha toku
hoa, he Kariki hoki ia, i meinga kia kotia:
4 Mo nga tēina teka hoki i
whakaurua pukutia mai, i haere puku mai nei ki te tirotiro i to matou here-koretanga i roto i a Karaiti Ihu, kia whakataurekareka ai ratou i a matou.
5 Kihai ano matou i whakangawari iho, i rongo ki a ratou, ahakoa kotahi haora; he mea kia mau ai te pono o te rongo pai ki a koutou.
6 Na, te hunga whai ingoa,
(ahakoa he aha ranei ratou, hei aha maku? kahore a te Atua whakapai ki te kanohi tangata:) kihai hoki te hunga whai ingoa i whakaatu mea ki a au:
7 Engari to ratou kitenga
kua tukua ki a au te rongo pai ki te kotinga kore, pera hoki me *tera* ki te kotinga *kua tukua* ki a Pita;
8 (Te kai mahi hoki i roto i
a Pita hei apotoro ki te kotinga, mahi ana ano ia i roto i a au ki nga tauiwi:)
9 Heoi ka mātau a Hemi, a
Kipa, a Hoani, i meinga nei hei pou, ki te aroha noa kua homai ki a au, ka homai e ratou nga ringa matau hei whakahoatanga ki a maua ko Panapa, mo maua kia *haere* ki nga tauiwi, ko ratou ia ki te kotinga:
10 Otiia me mahara maua ki
te hunga rawakore; he mea ano tena i hihiko noa ai ahau.

11 ¶ A, ka tae a Pita ki
Anatioka, ka whakatika atu ahau ki a ia, he kanohi, he kanohi, no te mea kua tika kia whakahengia ia.
12 I mua hoki o te taenga
mai o etahi i a Hemi, e kai tahi ana ia me nga tauiwi: na, to ratou taenga mai, neke atu ana ia, momotu ke ana i a ia; i mataku hoki i te hunga o te kotinga.
13 A i uru ano era atu Hu-
rai ki tana tinihanga; heoi

riro pu a Panapa i to ratou tinihanga.

14 Heoi toku kitenga kihai ratou i haere tika i runga i te pono o te rongo pai, ka mea ahau ki a Pita i te aroaro o te katoa, Ki te mea ko koe, he Hurai, ka whakatauiwi, a kahore e whakahurai, he aha koe ka mea ai i nga tauiwi kia whakahurai?

15 Tatou, nga Hurai tupu nei, ehara nei i te hunga hara no nga tauiwi,

16 A kua mohio nei, ehara nga mahi o te ture i te mea e tika ai te tangata, engari na te whakapono ki a Ihu Karaiti, na, kua whakapono nei tatou ki a Ihu Karaiti, kia ai te whakapono ki a te Karaiti hei tika mo tatou, he teka ia nga mahi o te ture: no te mea hoki kahore rawa he kikokiko e tika i nga mahi o te ture.

17 Na, i a tatou e whai nei kia whakatikaia i roto i a te Karaiti, ki te mau ko tatou nei he hunga hara, ko ta te Karaiti ranei e minita ai he hara? Kahore rapea.

18 Ki te mea hoki ka hangā ano e ahau nga mea i wahia e ahau, e whakakite ana ahau i a au ano, he tangata hara.

19 Na te ture hoki ahau i tupāpaku ai ki te ture, kia ora ai ahau ki te Atua.

20 Kua ripekatia tahitia ahau me te Karaiti: a e ora nei, ehara i te mea ko ahau, engari ko te Karaiti e ora ana i roto i a au: a e ora nei ahau i roto i te kikokiko, he oranga na te whakapono ki te Tama a te Atua, i aroha nei ki a au, i tuku nei i a ia moku.

21 Kahore aku whakakahore i te aroha noa o te Atua: me he mea hoki i na runga mai te tika i te ture, maumau mate noa a te Karaiti.

UPOKO 3.

Kahore he tika i nga mahi a te ture. 6 *Kei te whakapono o Aperahama te manaakitanga,* 15 *kahore i te ture.*

E NGA Karatia whakaaro-kore, na wai koutou i whaiwhaiā i kore ai e rongo ki te pono; i whakakitea nuitia na a Ihu Karaiti i roto i a koutou, ki o koutou kanohi, he mea ripeka?

2 Ko tenei anake taku e mea nei kia whakaakona mai e koutou, Na nga mahi ranei o te ture te rironga mai o te Wairua i a koutou, na te mea ranei ka rongo ki te whakapono?

3 *Ha*, kia pena koutou te whakaaro-kore? i runga i te Wairua ta koutou timatanga, a me whakaoti ranei e koutou i runga i te kikokiko?

4 He hua kore noa iho ranei o koutou matenga maha? ki te mea ra he mea hua kore.

5 Na, te kai whakawhiwhi i a koutou ki te Wairua, e mahi nei hoki i nga merekara i roto i a koutou, no nga mahi ranei o te ture *tana*, no te rongo ranei ki te whakapono?

6 Ka rite hoki ki a Aperahama i whakapono ki te Atua, a whakairia ana ki a ia hei tika.

7 Na kia mātau koutou, te

hunga o te whakapono, he tamariki enei na Aperahama.

8 A, te kitenga o te karaipiture i mua, he whakapono ta te Atua hei whakatika mo nga tauiwi, ka kauwhautia wawetia te rongo pai ki a Aperahama, Māu ka manaakitia ai nga tauiwi katoa.

9 Ina, te hunga o te whakapono, e manaakitia ngatahitia ana me Aperahama i whakapono ra.

10 Te hunga katoa hoki o nga mahi o te ture, kei raro ratou i te kanga: kua oti hoki te tuhituhi, Ka kangā nga tāngata katoa kahore e mau ki nga mea katoa kua oti te tuhituhi ki te pukapuka o te ture, hei mahi *ma ratou*.

11 He hanga mārama ano tenei, e kore e tika i te ture tetahi tangata i te aroaro o te Atua: Ma te whakapono hoki e ora ai te tangata tika.

12 He teka hoki no te whakapono te ture: engari, Ki te mahia aua mea e te tangata, ma aua mea ia e ora ai.

13 Kua hokona tatou e te Karaiti i roto i te kanga a te ture, i a ia nei i meinga hei kanga mo tatou: kua oti hoki te tuhituhi, He mea kanga nga tāngata katoa e whakairia ki runga ki te rakau:

14 Kia tae ai i runga i a Karaiti Ihu ki nga tauiwi te manaakitanga o Aperahama; kia riro mai ai i a tatou te kupu homai o te Wairua, he mea na te whakapono.

15 ¶ E *oku* tēina, he kupu tangata taku nei; Ahakoa he kawenata na te tangata, ki te mea ka oti te whakau, kahore he tangata hei turaki, hei tapiri mai ranei.

16 Na, i korerotia nga kupu whakaari ki a Aperahama, ki tana whanau ano hoki. Kihai ia i mea, Ki nga whanau, me te mea he tokomaha; engari me te mea he kotahi, Ki tau whanau hoki, ko te Karaiti hoki ia.

17 Na, ko taku kupu tenei, I whakaukia te kawenata i mua e te Atua he whakaaro ki a te Karaiti, a ka wha rau ka toru tekau tau i muri mai, ko te ture; na e kore tenei e tau hei turaki *i te kawenata*, hei whakakahore i te kupu whakaari.

18 Me he mea hoki na te ture *i riro mai ai* te kāinga, ehara i te mea na te kupu whakaari; otira i na runga mai i te kupu whakaari ta te Atua homaitanga ki a Aperahama.

19 Hei aha ra te ture? I tapiritia mo nga pokanga ketanga, kia tae mai ra ano te whanau mona nei te kupu whakaari; he mahinga na nga anahera, i roto i te ringa o te takawaenga.

20 Na, he teka mo te kotahi te takawaenga; kotahi ia te Atua.

21 He turaki ranei ta te ture i ā te Atua kupu whakaari? Kahore rapea: me i homai hoki he ture e kaha ana ki te whakaora, ina kua puta ake te tika i te ture.

22 Heoi kua kopania nga mea katoa e te karaipiture ki

raro o te hara, kia homai ai ki te hunga e whakapono ana, te mea i whakaaria mai i runga i te whakapono ki a Ihu Karaiti.

23 ¶ Na, i mua o te taenga mai o te whakapono, e puritia ana tatou i raro i te ture, he mea kopani iho, kia taea ra ano te whakapono e whakapuakina nei i muri.

24 Na kua meinga nei te ture hei kai whakaako mo tatou, *hei arahi* ki a te Karaiti, kia tika ai tatou i te whakapono.

25 A ka tae mai nei te whakapono, mutu ake to tatou meatanga mai e te kai whakaako.

26 He tamariki katoa hoki koutou na te Atua, he mea na te whakapono ki a Karaiti Ihu.

27 Te hunga katoa hoki o koutou kua iriiria ki roto ki a te Karaiti, kua kakahuria e koutou a te Karaiti.

28 Kahore he Hurai, kahore he Kariki, kahore he pononga, kahore he rangatira, kahore he tāne, wahine ranei: kotahi tonu hoki koutou katoa i roto i a Karaiti Ihu.

29 A ki te mea na te Karaiti koutou, he whanau na Aperahama, mo koutou hoki te kāinga i runga i te kupu whakaari.

UPOKO 4.

He tamariki tatou i mua e tiakina ana e te ture. 5 Inaianei he tamariki na te Atua i roto i a te Karaiti. 12 I mua e mate nui ana ratou ki a ia ki a Paora. 21 He tamariki rangatira tatou.

NA, ko taku kupu tenei, I te mea he tamariki nei ano te tangata mona te kāinga, kahore ia e rere ke i te pononga, ahakoa ko te rangatira ia o nga mea katoa;

2 Engari e meatia ana e nga kai tohutohu, e nga kai titiro, kia taea ra ano te wa i whakaritea e te pāpā.

3 Waihoki ko tatou, i te mea he tamariki, he pononga tatou na nga mea timatanga o te ao:

4 Na, ka tutuki te taima, ka tonoa mai e te Atua tana Tama, he whanau na te wahine, hei mahi i ta te ture,

5 Hei hoko i te hunga i raro i te ture, kia whiwhi ai tatou ki te whakatamarikitanga.

6 A no te mea he tamariki koutou, kua tonoa mai e te Atua te Wairua o tana Tama ki roto ki o koutou ngakau, e karanga ana, E Apa, e Pa.

7 Na mutu ake tou ponongatanga, engari he tama koe; a ki te mea he tama, mou ano nga mea a te Atua i roto i a te Karaiti.

8 ¶ Heoi i reira, i te mea kihai koutou i mātau ki te Atua, he pononga koutou na nga mea ehara nei i te atua tupu.

9 Inaianei ia i te mea ka mātau ki te Atua, engari ano ka matauria e te Atua, he aha koutou ka tahuri ai ano ki aua mea ngoikore, rawa-

kore, ki nga mea timatanga,
e hokia na e to koutou hiahia
kia waiho koutou hei pononga
ma aua mea?
10 E mau ana koutou ki nga
ra, ki nga marama, ki nga
wa, ki nga tau.
11 E manawapa ana ahau
ki a koutou, kei kore he hua
mo taku i mahi ai i roto i a
koutou.

12 ¶ E *oku* tēina, ko taku
tohe tenei ki a koutou, kia
rite ki a au; e rite ana hoki
ahau ki a koutou: kahore a
koutou mahi hē ki a au.
13 E mātau ana koutou he
mea na te ngoikore o toku
kikokiko taku kauwhau i te
rongo pai ki a koutou i
mua.
14 Heoi kihai koutou i whakahawea,
i whakakino ki toku
whakamatautauranga i toku
kikokiko: na tahuri mai ana
koutou ki a au, ano he anahera
na te Atua, me·te mea
ano ko Ihu Karaiti.
15 He haringa pehea ra tera
o koutou? He kai whakaatu
hoki ahau mo ta koutou, me
i taea kua hikarohia e koutou
o koutou kanohi, kua homai
ki a au.
16 Koia, kua hoariritia ranei
ahau ki a koutou, moku i
korero i te pono ki a koutou?
17 To ratou matenui ki a
koutou, ehara i te pai: engari
e mea ana ratou kia tutakina
mai koutou, kia matenui ai
koutou ki a ratou.
18 He mea pai ia kia matenuitia
i runga i te pai i nga
wa katoa, kauaka ano hoki i
toku nohoanga anake ki a
koutou.
19 E aku tamariki, ka rua
nei oku mamaetanga mo koutou,
ano he wahine e whanau
ana, kia whai ahua ra ano a
te Karaiti i roto i a koutou.
20 He hiahia toku kia tae
atu ki a koutou aianei, kia
puta ke ano toku reo; no te
mea e ruarua ana ahau ki a
koutou.

21 ¶ Ki mai ki a au, e te
hunga e hiahia ana kia noho
i raro i te ture, kahore ianei
koutou e rongo ki ta te ture?
22 Kua oti hoki te tuhituhi,
tokorua nga tamariki a Aperahama,
kotahi na te pononga,
kotahi na te wahine rangatira.
23 Ta te pononga, no te
kikokiko tona whanautanga;
a, ta te wahine rangatira he
mea korero mai i mua.
24 Na, he mea whakarite
aua mea: ko nga kawenata
e rua hoki enei; kotahi no
maunga Hinai, whanau ake
āna hei taurekareka, ko Hakara
tenei.
25 Ko tenei Hakara hoki ko
maunga Hinai i Arapia, a e
rite ana ki Hiruharama onaianei,
he pononga nei hoki ia
ratou ko ana tamariki.
26 Tena ko Hiruharama i
runga he mea here-kore, ko
te whaea ia o tatou katoa.
27 Kua oti hoki te tuhituhi,
Kia hari, e te pākoko kahore
nei e whanau; hamama, karanga,
e te mea kahore nei
kia whakamamae; he tini

hoki nga tamariki a te mea
mahue i ā te mea whai tāne.

28 ¶ Na, tatou nei, e *oku*
tēina, e rite ana ki a Ihaka,
he tamariki na te kupu wha-
kaari.
29 A e rite ana ano ki to
mua, tera no te kikokiko nei
tona whanautanga, whakatoia
ana e ia te *tama* no te Wairua
nei tona; e pera ana ano
inaianei.
30 Heoi e pehea ana ta te
karaipiture? Peia atu te wa-
hine pononga raua ko tana
tama: e kore hoki te tama a
te wahine pononga raua ko
te tama a te wahine rangatira
e whiwhi tahi ki te taonga.
31 Na ehara tatou, e *oku*
tēina, i te tamariki na te wa-
hine pononga, engari na te
wahine rangatira.

UPOKO 5.

Kia u. 2 *Kei kotia.* 13 *Te upoko nui.* 19 *Nga mahi a te ngakau maori;* 22 *a te Wairua.*

ETU ra koutou i runga i
te tikanga here-kore, i
ta te Karaiti i wewete nei i a
tatou; kei mau hoki ki roto
ki te ioka pononga.

2 ¶ Na, tenei ahau, a Paora,
te mea nei ki a koutou, Ki te
kotia koutou, e kore koutou
e whai pai i a te Karaiti.
3 He whakaatu tuarua tenei
naku ki nga tāngata katoa e
kotia ana, kua mau ratou i
te ture kia mahia katoatia.
4 Kua mawheto koutou i a
te Karaiti, e te hunga e
whakatikaia ana e te ture,
kua taka iho koutou i runga
i te aroha noa.
5 Ko tatou hoki, na te Wai-
rua to tatou tatari ki te tika
e tumanakohia nei, e ahu
mai nei i te whakapono:
6 I roto hoki i a Karaiti Ihu
kahore o te kotinga wahi, ka-
hore ano o te kotinga-kore;
engari ko te whakapono e
mahi ana i runga i te aroha.
7 I pai ta koutou oma; na
wai koutou i whakaware, i
kore ai koutou e rongo ki te
pono?
8 Ehara *tenei* whakaaro i te
mea na te kai karanga i a
koutou.
9 He iti te rewena, rewena-
tia ake te puranga katoa.
10 E u ana oku whakaaro
ki a koutou i roto i te Ariki,
e kore e rere ke o koutou
whakaaro: na, te kai whaka-
raru i a koutou, ahakoa ko
wai ranei, māna ano tona
whakawakanga e pikau.
11 Me au ano, e *oku* tēina,
ki te mea he kauwhau tonu
nei taku i te kotinga, he aha
ahau ka whakatoia tonutia
ai? penei kua kore to te ri-
peka tūtukitanga waewae.
12 Pai kau ki a au me i mo-
tuhia atu te hunga e whaka-
raru na i a koutou.

13 ¶ Kua karangatia nei
hoki koutou, e *oku* tēina, ki
te tikanga here-kore; kaua ia
to koutou tikanga here-kore *e
waiho* hei whakaoho i te ki-
kokiko, engari me mahi kou-
tou tetahi ki tetahi i runga i
te aroha.

14 E takoto topu ana hoki te ture katoa i roto i te kupu kotahi, ara, Kia aroha koe ki tou hoa tata, ano ko koe.

15 Ki te ngau ia koutou, ki te kai tetahi i tetahi, kia tupato kei pareho tetahi i tetahi.

16 ¶ Na ko taku kupu tenei, Haere i roto i te Wairua, a e kore e whakaritea e koutou te hiahia o te kikokiko.

17 E hiahia ana hoki te kikokiko tika ke i te Wairua, me te Wairua tika ke i te kikokiko: a e whawhai ana enei tetahi ki tetahi: tē taea nga mea i hiahia ai koutou.

18 Na, ki te arahina koutou e te Wairua, kahore koutou i raro i te ture.

19 A e kitea ana nga mahi a te kikokiko, ara te puremu, te moe tahae, te poke, te hiahia taikaha,

20 Te karakia whakapakoko, te makutu, te mauāhara, te whawhai, te tauwhāinga, te riri, te totohe, te wehewehenga, te titorehanga,

21 Te hae, te kohuru, te haurangi, te kakai, me nga mea e rite ana ki enei: me korero wawe e ahau enei mea ki a koutou, me pera me taku i korero ai i mua, te hunga e mahi ana i nga mea penei, e kore e whiwhi ki te rangatiratanga o te Atua.

22 Ko nga hua ia o te Wairua, he aroha, he hari, he rangimarie, he manawanui, he ngawari, he ngakau pai, he whakapono,

23 He ngakau māhaki, he ngakau kua taea te pēhi: kahore he ture e riria ai enei mea.

24 Te hunga ia o te Karaiti, kua ripekatia e ratou te kikokiko, me *ona* hihiritanga, me *ona* hiahia.

25 ¶ Ki te mea e ora ana tatou i roto i te Wairua, kia haere ano tatou i roto i te Wairua.

26 Kei whaia e tatou te kororia hua kore, te whakapataritari tetahi ki tetahi, te hae tetahi ki tetahi.

UPOKO 6.

Te teina kua he ; 2 kia atahanga ki a ia. 6 Kia ohaoha. 9 Kaha ki te pai. 11 Ta aua kai whakaako he. 14 Tana i whakanui ai ko te Karaiti i ripekatia.

E *OKU* tēina, ki te haukotia te tangata e tetahi hē, ma koutou, ma te hunga i te Wairua, e whakaara ake taua tangata pera, kia māhaki hoki te wairua; me te titiro iho ano ki a koe, kei whakamatautauria ano koe.

2 Pikaua e tetahi nga whakataimaha o tetahi, hei whakarite i ta te Karaiti ture.

3 Ki te ki hoki tetahi ki a ia ano he mea nui ia, i te mea he kore noa iho ia, e nuka ana ia ki a ia ano.

4 Engari kia whakamatauria tana mahi ake e tetahi, e tetahi, katahi ka ai he whakamanamanamananga mana ki tana anake, e kore ano e ahu ki ta tetahi.

5 Ko tana ake pikaunga

hoki hei kawenga ma tetahi,
ma tetahi.

6 ¶ Te tangata e whakaa-
kona ana ki te kupu, me wha-
kawhiwhi e ia *tona* kai wha-
kaako ki nga mea pai katoa.
7 Kei whakapohēhētia kou-
tou; kahore te Atua e tiniha-
ngatia: ko ta te tangata hoki
e rui ai, ko tenei tana e ko-
koti ai.
8 Na, te tangata e rui ana,
he whakaaro ki tona kikokiko,
tana o te kikokiko e kokoti ai
he pirau; te tangata e rui
ana, he whakaaro ki te Wai-
rua, tana o te Wairua e koko-
ti ai he oranga tonutanga.
9 I a tatou e mea ana i te
pai, kaua tatou e ngakau-kore:
a te wa hoki e rite ai ka ko-
koti tatou, ki te kahore tatou
e ngoikore.
10 Na, i te mea e whai taki-
wa ana tatou, kia mahi tatou
i te pai ki nga tāngata katoa,
tera noa ake ia ki te hunga o
te whare o te whakapono.

11 ¶ Titiro ki te nui o nga
reta e tuhituhi nei toku ringa
ake ki a koutou.
12 Te hunga e hiahia ana ko
te ahua o te kikokiko kia pai,
ko ratou hei mea i a koutou
kia kotia; he mea kau kei
whakatoia ratou mo te ripeka
o te Karaiti.
13 Kahore hoki taua hunga
na ano i kotia e mau ki te
ture; engari e hiahia ana kia
kotia koutou, kia whakamana-
mana ai ratou ki to koutou
kikokiko.
14 Ki a au ia kaua rawa he
whakamanamana, ko te ripe-
ka anake o to tatou Ariki, o
Ihu Karaiti, i ripekatia ai te
ao ki a au, me ahau hoki ki
te ao.
15 I roto hoki i a Karaiti
Ihu kahore he aha o te koti-
nga, kahore hoki o te kotinga
kore, engari ko te mea hanga
hou.
16 Na, te hunga e haere ana
i runga i tenei ruri, *kia tau*
te rangimarie me te mahi
tohu ki a ratou, ki te Iharaira
hoki a te Atua.

17 ¶ A muri ake nei kaua
tetahi e whakararuraru i a
au: e mau ana hoki ki toku
tinana nga tohu a te Ariki, a
Ihu.

18 ¶ E *oku* tēina, *kia tau* te
aroha noa o to tatou Ariki, o
Ihu Karaiti ki o koutou wai-
rua. Amine.

KO TE PUKAPUKA A PAORA APOTORO

KI TE

HUNGA O EPEHA.

UPOKO 1.

Mihi. 3 *Whakawhetai.* 4 *To tatou whiriwhiringa i roto i a Ihu,* 11 *nana ake.* 15 *Inoi mo ratou.*

NA Paora, i paingia e te Atua hei apotoro ma Ihu Karaiti, ki te hunga tapu e noho ana i Epeha, ara, ki te hunga whakapono i roto i a Karaiti Ihu:

2 *Kia tau* ki a koutou te aroha noa, me te rangimarie, he mea na te Atua, na to tatou Matua, na te Ariki hoki, na Ihu Karaiti.

3 ¶ Kia whakapaingia te Atua, te Matua o to tatou Ariki, o Ihu Karaiti, nana nei tatou i manaaki ki nga manaakitanga katoa o te wairua, ki nga mea o te rangi, i roto i a te Karaiti:

4 I runga i te tikanga i whiriwhiria ai tatou e ia i roto i a ia i mua i te orokohanganga o te ao hei hunga tapu, koha-kore i tona aroaro, i runga i te aroha.

5 He mea whakarite hoki tatou nāna i mua, hei tamariki māna, i roto i a Ihu Karaiti, ta tona whakaaro hoki i pai ai,

6 Hei whakamoemititanga mo te kororia o tona aroha noa, i atawhaitia ai tatou i roto i *tana* i aroha ai.

7 Kei roto nei i a ia to tatou whakaoranga i runga i ona toto, ara te murunga o nga hē; he hua hoki no tona aroha noa,

8 I hira rawa nei ki a tatou i runga i nga whakaaro nui, i nga whakaaro mohio katoa;

9 A whakakitea mai ana e ia ki a tatou tana pai i ngaro ra, tana hoki i ahuareka ai, tana i whakatakoto ai i mua i roto i a ia,

10 Mo te tikanga, ina rite nga wa, kia huihuia nga mea katoa i roto i a te Karaiti, nga mea i te rangi, me nga mea i te whenua, i roto ano i a ia:

11 I whakawhiwhia nei matou i roto i a ia, he mea whakarite i mua i runga i tana i whakatakoto ai, e mahia ana hoki e ia nga mea katoa i runga i ta tona whakaaro i pai ai:

12 Kia ai matou hei whakamoemititanga mo tona kororia, *ara* matou te hunga kua tumanako wawe ki a te Karaiti.
13 Me koutou hoki *tumanako ana ano koutou* ki a ia, i to koutou rongonga ai ki te kupu o te pono, ki te rongo pai o to koutou oranga: a, to koutou whakaponotanga ki a ia, na, hiritia ana koutou e te Wairua Tapu i korerotia mai i mua:
14 Ko ia nei te wahi tuatahi o nga taonga mo tatou, kia whakaorangia ra ano te mea i hokona, hei whakamoemititanga mo tona kororia.

15 ¶ Na konei ahau, i toku rongonga ai ki to koutou whakapono ki te Ariki, ki a Ihu, ki te aroha ano hoki ki te hunga tapu katoa,
16 Kahore e mutu taku whakawhetai mo koutou, i a au e mahara nei ki a koutou i aku inoinga;
17 Kia homai ki a koutou e te Atua o to tatou Ariki, o Ihu Karaiti, e te Matua o te kororia, te wairua o te whakaaro nui, o te whakakitenga i runga i te mohiotanga ki a ia:
18 Kia whakamaramatia nga kanohi o to koutou hinengaro; kia mātau ai koutou ki te mea o tana karanga e tumanakohia atu nei, ki te kororia nui hoki o tona taonga i roto i te hunga tapu,
19 Ki te nui whakaharahara hoki o tona kaha ki a tatou, ki te hunga e whakapono nei, ara te mahinga a te mana o tona kaha,
20 I mahi ai ia i roto i a te Karaiti i tana whakaarahanga i a ia i te hunga mate, a whakanohoia ana ia ki tona matau, ki nga wahi i te rangi,
21 Ki runga ake i nga kawanatanga katoa, i te mana, i te kaha, i te rangatiratanga, i nga ingoa katoa hoki e karangatia ana, ehara i te mea ko o tenei ao anake, ko o tera *ao* ano hoki:
22 A tukua ana e ia nga mea katoa ki raro ki ona waewae, a meinga ana ia hei upoko i runga i nga mea katoa mo te hahi,
23 Ara mo tona tinana, e kī tonu nei i a ia, i te kai whakaki o nga mea katoa i roto i te katoa.

UPOKO 2.

Kua ara ratou i te mate, 8 *he mea na tona aroha;* 10 *hei mahi i te mahi a te tama rangatira.* 11 *Kei rite ki nga tauiwi.*

ME koutou ano, i te mea he tupāpaku i nga hē, i nga hara;
2 I haereerea ra e koutou i mua i runga i to tenei ao tikanga, i to te rangatira o te kaha o nga kapua, o te wairua e mahi nei inaianei i roto i nga tamariki a te tutū,
3 Ara i era hoa o tatou katoa i mua, i a tatou e noho ana i runga i nga hiahia o to tatou kikokiko, e mahi ana i nga mea e paingia ana e te kikokiko, e nga whakaaro; a i te maoritanga he tamariki

na te riri, he pera me era
atu.
4 Ko ta te Atua ia *tenei*,
ranea rawa hoki tana mahi
tohu, nui atu tona aroha i
arohaina mai ai tatou e ia,
5 Na, i te mea he tupāpaku
tatou i nga hē, whakaorangia
ngatahitia ana tatou e ia me
te Karaiti, (he aroha noa i
whakaorangia ai koutou);
6 A whakaarahia ngatahitia
ana e ia, whakanohoia ngatahitia
ana ki nga *wahi* o
te rangi i roto i a Karaiti
Ihu:
7 Kia whakakitea ai e ia i
nga wa e haere ake nei te
hira o te taonga o tona aroha
noa, *i a ia* ka ngawari mai
nei ki a tatou i roto i a Karaiti
Ihu.
8 Na te aroha noa hoki koutou
i whakaorangia ai i runga
i te whakapono; ehara ano
hoki tenei i te mea no koutou:
he mea homai noa na te
Atua:
9 Ehara i nga mahi, kei
whakamanamana te tangata.
10 He mahinga hoki tatou
nāna, he mea hanga i roto i a
Karaiti Ihu mo nga mahi pai
i whakaritea e te Atua i mua
hei haereerenga mo tatou.

11 ¶ Na kia mahara he tauiwi
koutou i mua no te wahi
ki te kikokiko, a e kiia ana,
ko te kotinga-kore e tenei e
kiia nei, ko te kotinga, ara
to te kikokiko, he mea na te
ringaringa;
12 I taua wa he mea motu
ke atu koutou i a te Karaiti,
ehara i te tangata whenua no
Iharaira, he tangata ke ki
nga kawenata o te mea i whakaaria
mai i mua, kahore he
tumanakotanga atu, he hunga
Atua-kore i te ao:
13 Tena ko tenei i roto i a
Karaiti Ihu ko koutou, ko te
hunga i tawhiti i mua, kua
meinga e nga toto o te Karaiti
kia tata.
14 Ko ia hoki to tatou maunga
rongo, nāna hoki i mea
nga mea e rua kia kotahi, a
whakahoroa iho e ia te pātu
e arai ana i waenga;
15 Whakakahoretia ana hoki
e ia ki tona kikokiko te
mauāhara, ara, te ture i nga
kupu ako, i nga tikanga; kia
hangā ai i roto i a ia te tokorua
hei kotahi, hei tangata
hou, a mau ake te rongo i a
ia;
16 Kia houhia ai ano hoki e
ia te rongo a te tokorua ki te
Atua i roto i te tinana kotahi,
he meatanga na te ripeka, ko
tana mea hoki ia hei whakamate
mo te mauāhara:
17 A haere mai ana ia, kauwhau
ana i te maunga rongo
ki a koutou i tawhiti, ki a
matou hoki e tata ana.
18 Nāna hoki tatou, te tokorua
nei, i whai tatanga ai
i roto i te Wairua kotahi ki
te Matua.
19 Na, i muri nei, ehara
koutou i te tangata ke, i te
manene; engari he tangata
whenua koutou tahi ko te
hunga tapu, no te whare ano
hoki o te Atua;
20 He mea hanga ki runga
ki te turanga o nga apotoro
ratou ko nga poropiti, ko Ihu

Karaiti ano hei tino *kamaka* mo te kokonga;
21 Kei roto nei i a ia te whare katoa, he mea ata hono marie, e neke ake ana hei whare tapu i roto i te Ariki:
22 Me koutou ano e hangā tahitia ana i roto i a ia, hei nohoanga mo te Atua, he mea na te Wairua.

UPOKO 3.

Te kupu mo nga tauiwi ka ora kua tukua nei ki a ia.
14 Ana inoi.

NA konei taku, ta Paora, he herehere nei au na Karaiti Ihu, hei mahi ki a koutou, ki nga tauiwi;
2 Kua rongo pea koutou ki te mahi tuari i te aroha noa o te Atua kua homai nei ki a au, hei mea ki a koutou:
3 Ara tana whakakitenga, tana whakaaturanga i te mea ngaro ki a au; (he pera hoki me *ena kupu* torutoru i tuhituhia na e au i mua;
4 A ka oti i a koutou tena te korero, ka mohio koutou ki toku matauranga ki te mea ngaro a te Karaiti),
5 Kihai nei i whakakitea i era atu whakatupuranga ki nga tama a te tangata, *kihai* i penei me te whakakitenga inaianei e te Wairua ki ana apotoro tapu ratou ko nga poropiti;
6 Ara mo nga tauiwi kia uru tahi ki nga taonga, kia tinana kotahi, kia whiwhi ngatahi ki ana mea i whakaaria i mua i roto i a te Karaiti, he meatanga na te rongo pai:
7 Mo reira ahau i meinga nei hei minita, i runga i ta te aroha noa o te Atua, i homai noa nei ki a au, he mahinga na tona kaha.
8 I homai ano tenei aroha noa ki a au, ki te iti rawa o te hunga tapu katoa, kia kauwhautia *e ahau* i roto i nga tauiwi te taonga o te Karaiti e kore nei e taea te rapu atu;
9 Kia whakakitea ano hoki *e ahau* ki nga tāngata katoa te whiwhinga tahitanga ki te mea ngaro, ki te mea i hunā nei i era wa noa atu i roto i te Atua, nāna nei ta te Karaiti hanganga i nga mea katoa:
10 Kia ai te hahi inaianei hei whakaatu ki nga rangatiratanga, ki nga mana, i nga *wahi* o te rangi, i te maha o nga whakaaro nui o te Atua;
11 I runga i tana i whakatakoto ai i mua noa atu, he mea mahi nāna i roto i to tatou Ariki, i a Karaiti Ihu:
12 Kei roto nei i a ia to tatou maiatanga me to tatou whakatatanga atu i te mea e u nei te whakaaro, he meatanga na te whakapono ki a ia.
13 Koia ahau ka mea nei kia kaua *koutou* e ngakau-kore i oku tukinotanga mo koutou; ko to koutou kororia hoki tenei.

14 ¶ Na konei i tuturu ai oku turi ki te Matua o to tatou Ariki, o Ihu Karaiti,
15 Nona nei te ingoa e huaina ana ki nga hapu katoa i te rangi i te whenua,
16 Kia rite *tana* ki tona kororia e nui rawa nei, kia homai e ia ki a koutou kia

meinga to roto tangata e tona
Wairua kia marohirohi i te
kaha;
17 Kia noho a te Karaiti ki
roto ki o koutou ngakau he
mea whakapono; me te whai
pakiaka, me te whai turanga
ano koutou i roto i te aroha,
18 Kia uru ai koutou ki ta te
hunga tapu katoa, ara kia
taea ai e te whakaaro te wha-
nui, te roa, te hohonu, te
tiketike;
19 Kia mohio ai ano hoki ki
te aroha o te Karaiti e kore
nei e taea te mohio; kia tino
ki rawa ai koutou i te Atua.

20 ¶ Na, e kaha nei ia ki te
mea i nga mea nui whaka-
harahara, nui noa atu i nga
mea katoa e inoi ai, e wha-
kaaro ai tatou, he penei ano
me te kaha e mahi nei i roto
i a tatou,
21 *Waiho atu* i a ia te kororia
i roto i te hahi i runga i a
Karaiti Ihu, a, nga whakapa-
paranga katoa, ake ake ake.
Amine.

UPOKO 4.

Kia kotahi. 7 *Nga tini mahi ma ratou.* 8 *Kia neke ake ai te hahi.* 17 *Kei rite ki nga tauiwi.* 24 *Kia hou.* 25 *Kei teka,* 26 *mauahara, aha aha.*

KOIA ahau, ta te Ariki
herehere, ka whakahau
nei i a koutou kia rite to kou-
tou haere ki te karangatanga
i karangatia ai koutou,
2 Kia pāpaku rawa te nga-
kau, kia māhaki, kia mana-
wanui, kia ata hanga tetahi ki
tetahi i runga i te aroha;
3 Me whai kia mau te kota-
hitanga o te Wairua, he mea
paihere na te rangimarie.
4 Kotahi tonu te tinana,
kotahi te Wairua, pera hoki
me to koutou karangatanga,
kotahi tonu te mea o to kou-
tou karangatanga hei tuma-
nakotanga atu;
5 Kotahi Ariki, kotahi wha-
kapono, kotahi iriiringa,
6 Kotahi Atua, ko te Matua
o nga mea katoa, kei runga
nei ia i nga mea katoa, puta
noa ia i nga mea katoa, kei
roto hoki i a koutou katoa.
7 Na kua oti te aroha noa
te homai ki tenei, ki tenei o
tatou, i runga i te mehua o ta
te Karaiti homaitanga.
8 Na reira hoki ia i mea ai,
Tona kakenga ki runga, wha-
karaua ana e ia nga whaka-
rau, a homai mea ana ia ma
nga tāngata.
9 (Na, tona kakenga ki runga
ra, he aha to tena ki te kahore
ia i mātua heke ki nga wahi
o raro rawa o te whenua?
10 Tera i heke ra, ko ia ano
i kake nei ki runga ake i nga
rangi katoa, kia kī ai nga mea
katoa i a ia.)
11 A homai ana e ia ko etahi,
hei apotoro; ko etahi, hei
poropiti; ko etahi, hei kai
kauwhau i te rongo pai; ko
etahi, hei hepara, hei kai
whakaako;
12 Kia tino rite ai te hunga
tapu, he mea mo te mahi
minita, hei hanga i te whare,
ara i te tinana o te Karaiti:
13 Kia tae katoa ra ano

tatou ki te kotahitanga o te whakapono, o te matauranga hoki ki te Tama a te Atua, ki te tino tangata, ki te mehua o te tino kaumātuatanga e tutuki ai ki to te Karaiti:
14 Kia mutu ai to tatou tamarikitanga, kei akina, kei kahakihakina e nga hau katoa o te whakaako, he maminga na te tangata, he tinihanga e mahia ai te whakapohēhē;
15 Kia korero pono ai i runga i te aroha, kia neke ake ai tatou ki roto ki a ia i nga mea katoa, ko te upoko nei ia, ko te Karaiti:
16 Nona nei te tinana katoa, he mea whakapiri marie, he mea ata hono e nga meatanga a nga hononga katoa, whakarite rawa ki te nui o te mahinga a ia wahi, a ia wahi, e mea ana i te tinana kia neke ake, hei whare e hanga ana i a ia i runga i te aroha.

17 ¶ Na ko taku tenei e ki nei, e whakaatu nei i roto i te Ariki, kia kāti to koutou haere pera me era atu tauiwi, e haere nei i roto i te tekanga noatanga o to ratou hinengaro,
18 Kua oti nei te whakapouri o ratou whakaaro, kua tanga-ta-ke-tia ki to te Atua oranga, he kuaretanga no roto i a ratou, he pakeke hoki no o ratou ngakau:
19 Kahore o ratou ohoohonga, a tukua ana ratou e ratou ano ki te hiahia taikaha; riro pu *ratou* ki te mahi i nga mea poke katoa.
20 Ko koutou ia, kihai i pera ta koutou ako i a te Karaiti;
21 Ki te mea kua rongo koutou ki a ia, a kua whakaakona e ia ki nga mea e rite ana ki te pono i roto i a Ihu:
22 Mo te tangata tawhito i to mua whakahaere kia whakarerea e koutou; he mea pirau nei hoki ia i runga i nga hiahia tinihanga;
23 Kia whakahoutia hoki koutou, ara te wairua o to koutou hinengaro;
24 Kia kakahuria iho hoki *ki a koutou* te tangata hou, no ta te Atua nei te hanganga i runga i te tika, i te tapu o te pono.

25 ¶ Na whakarerea atu te teka; kia pono te korero ki tona hoa, ki tona hoa: he wahi hoki tatou tetahi no tetahi.
26 Kia riri, a kaua e hara: kei toene te ra ki to koutou riri:
27 Kaua hoki tetahi wahi e tukua ki te rewera.
28 Te tangata tahae, me whakamutu tana tahae: engari me mahi, ko ona ringa ano hei mahi i te mea pai, kia whai rawa ai ia hei hoatutanga *mana* ki te rawakore.
29 Kei puta tetahi kupu kino i o koutou mangai, engari hei te mea e pai ana hei hanga i te whare, kia whiwhi ai ki te pai nga tāngata e rongo ana.
30 Kaua hoki e whakapouritia te Wairua Tapu o te Atua, nana nei koutou i hīri mo te ra o te whakaoranga.
31 Kia wehea rawatia atu i roto i a koutou te nanakia, te

riri, te aritarita, te ngangau,
te korero kino, me te mau-
āhara katoa:
32 Kia ngawari to koutou
tikanga tetahi ki tetahi, kia
pai te ngakau, me te hohou
noa iho i te rongo tetahi ki
tetahi, kia pera ano me te
Atua i hohou nei i te rongo
ki a koutou i roto i a te Ka-
raiti.

UPOKO 5.

3 *Kei moe puku, apo, aha, aha.* 15 *Kia tupato.* 22 *Mahi ma nga wahine; ma nga tane.*

NA kia rite ta koutou ki ta
te Atua, kia pera me
ta nga tamariki e arohaina
ana;
2 Haere hoki i runga i te
aroha, kia pera me te Karaiti
i aroha ki a tatou, a homai
ana i a ia ano mo tatou hei
whakahere, hei patunga tapu
ki te Atua, hei kakara pai.
3 Te puremu ia, me nga mahi
poke katoa, me te apo, kaua
ena e whakahuatia i roto i a
koutou, kia rite ki ta te hunga
tapu tikanga;
4 *Kaua* hoki te mea wha-
kama, te korero wairangi, te
korero maminga, kahore nei
i tika, erangi ia te whaka-
whetai.
5 E mātau ana hoki koutou
ki tenei, e kore tetahi tangata
puremu, poke ranei, apo ranei,
he kai karakia nei hoki ia ki
te whakapakoko, e whai wahi
ki te rangatiratanga o te Ka-
raiti, ara o te Atua.
6 Kei tinihangatia koutou e
te tangata ki nga kupu teka-
teka noa: na enei mea hoki
te riri o te Atua e puta nei ki
nga tamariki a te tutū.
7 Na kaua koutou e uru ki
ta ratou.
8 He pouri hoki koutou i
mua, tena ko tenei he mārama
i roto i te Ariki: kia rite to
koutou haere ki to nga tama-
riki o te mārama:
9 Kei runga hoki te hua o te
Wairua i te pai katoa, i te tika,
i te pono.
10 Me whakamatau ano e
koutou ta te Ariki e pai ai.
11 Kei uru ano ki nga mahi
hua kore o te pouri, engari
whakahengia.
12 He mea whakama hoki te
whakahua kau i nga mea
ngaro e meinga nei e ratou.
13 Na, nga mea katoa e wha-
kahengia ana, ma te māra-
ma e whakakite: he mārama
hoki nga mea katoa e whaka-
kite ana.
14 Koia hoki tana kupu nei,
Maranga, e tenei e moe nei,
ara ake i roto i te hunga mate,
a ma te Karaiti koe e whaka-
marama.

15 ¶ Na kia mahara ki to
koutou haere kia tupato, kei
rite ki ta nga whakaaro-kore,
engari ki ta nga whakaaro-
nui;
16 Hokona te taima mo kou-
tou, he kino hoki nga ra.
17 Mo konei ra kei whakaaro-
kore koutou, engari kia mātau
ki ta te Ariki e pai ai.
18 Kaua hoki e haurangi i te
waina, he torertanga hoki
tena ki te hē; engari kia kī i
te Wairua;

19 Ta koutou korero ki a koutou ano, hei te waiata tapu, hei te himene, hei te waiata wairua; waiata, himene atu, i roto i o koutou ngakau ki te Ariki;
20 Me te whakawhetai ki te Atua, ara, ki te Matua, i nga wa katoa, mo nga mea katoa, i runga i te ingoa o to tatou Ariki, o Ihu Karaiti;
21 Kia ngohengohe tetahi ki tetahi i runga i te wehi ki te Atua.

22 ¶ E nga wāhine, kia ngohengohe ki a koutou tāne ake, hei mea ki te Ariki.
23 No te mea ko te tāne te upoko o te wahine, e rite ana hoki ki a te Karaiti, ko te upoko ia o te hahi: ko te kai whakaora ano ia o te tinana.
24 Na, e ngohengohe ana te hahi ki ta te Karaiti, kia pera ano nga wahine ki a ratou tāne ake i nga mea katoa.
25 E nga tāne, arohaina a koutou wāhine, kia pera hoki me te Karaiti i aroha nei ki te hahi, a hoatu ana i a ia ano mo taua *hahi;*
26 Hei whakatapunga mana, mā rawa i a ia i te horoinga ki te wai, i runga i te kupu,
27 Hei hahi e tapaea e ia ki a ia ano, kororia rawa, tē whai ira, korukoru, tetahi atu mea pera ranei, engari kia tapu, kia koha-kore.
28 Me aroha e nga tāne a ratou wāhine me te mea ko o ratou tinana ake ano. Te tangata e aroha ana ki tana wahine ake, e aroha ana ki a ia ake ano.
29 Kahore hoki tetahi kia kino noa ki tona kikokiko ake; engari e atawhai ana, e whakaahuru ana, e pera tonu ana me ta te Ariki ki te hahi:
30 He wahi hoki tatou no tona tinana, ara no tona kikokiko, no ona wheua.
31 Mo konei ra ka whakarerea ai e te tangata tona pāpā, tona whaea, a ka piri ki tana wahine, a ko raua tokorua hei kikokiko kotahi.
32 He nui tenei mea ngaro; otiia mo te Karaiti raua ko te hahi taku korero.
33 Na kia rite *ki tona aroha* ki a ia ake ano to koutou aroha to tenei, to tenei, ki tana wahine, kit ana wahine; me te wahine ano, kia hopohopo ia ki tana tāne.

UPOKO 6.

Mahi ma nga tamariki; 5 *pononga.* 10 *Ta tatou whawhai, me nga patu.* 21 *Ma Tikiku e korero ona ahatanga.*

E NGA tamariki, kia ngohengohe ki o koutou mātua i roto i te Ariki: ko te mea tika hoki tenei.
2 Whakahonoretia tou pāpā me tou whaea; ko te ture tuatahi tenei i runga i te kupu whakaari;
3 Kia hua ai te pai ki a koe, kia roa ai hoki tou noho i te whenua.
4 Me nga mātua hoki, kei whakapataritari i a koutou tamariki kia riri: engari whakatupuria ake ratou i runga i te whakaakoranga, i te whakatupatoranga a te Ariki.

5 ¶ E nga pononga, kia ngo-
hengohe ki o koutou rangatira
o te wahi ki te kikokiko, me
te mea ko te Karaiti, me te
mataku, me te wiri ano *kou-
tou*, kia tapatahi ano te nga-
kau;
6 Kaua hei ta te kanohi
mahi, ko ta te whakamana-
wareka tangata hoki ia; e-
ngari hei ta nga pononga a te
Karaiti, e mahi a ngakau ana
i ta te Atua i pai ai;
7 Kia pai te whakaaro ina
mahi, *hei mea* ki te Ariki,
ehara i te mea ki te tangata:
8 Kia matau hoki, na, te pai
e mea ai te tangata, ka wha-
kawhiwhia ano ia ki tenei e
te Ariki, ahakoa pononga, aha-
koa rangatira.
9 E nga rangatira, kia pera
ano hoki ta koutou ki a ratou;
kāti te whakawehi: kia mātau
hoki he Ariki ano to koutou
kei te rangi; kahore ano hoki
ana whakapai kanohi.

10 ¶ Heoi, e oku teina, kia
whai kaha koutou i roto i te
Ariki, i te mana ano hoki o
tona kaha.
11 Kakahuria iho nga mea
whawhai katoa a te Atua, kia
taea ai e koutou nga mahi
tinihanga a te rewera te tu ki
te riri.
12 Ehara hoki ta tatou i te
pakanga ki nga toto, ki te
kikokiko, engari ki nga ranga-
tiratanga, ki nga mana, ki
nga ariki o te pouri o tenei
ao, ki nga wairua kino o nga
wahi i te rangi.
13 Mo konei kia mau ki nga
mea whawhai katoa a te Atua,
kia taea ai e koutou te tu atu
ki te riri i te ra kino, a, ka
poto i a koutou nga mea katoa
te mahi, kia tu.
14 E tu ra, he mea whitiki o
koutou hope ki te pono, ka-
kahuria iho ano hoki ko te
tika hei pukupuku;
15 Herea iho te rongo pai o
te rangimarie hei hu mo nga
waewae, kia takatu ai;
16 Mo waho i *enei* mea katoa
e mau ki te whakapono hei
whakangungu rakau, e taea
ai e koutou te tinei nga matia
muramura katoa a te *wairua*
kino.
17 E mau hoki ki te ora hei
potae, ki te hoari hoki a te
Wairua, ara ki te kupu a te
Atua:
18 Kia pau te inoi me te tohe,
me inoi i nga wa katoa i roto
i te Wairua, kia mataara hoki
koutou ki tenei mea nei ano,
me te u tonu ki te tohe mo te
hunga tapu katoa;
19 Moku ano hoki, kia homai
he kupu ki a au, kia maia te
puaki o toku mangai ki te
whakaatu i te mea ngaro, ara
i te rongo pai;
20 Ko tona karere nei au, he
mea mekameka; ara, kia
maia ahau ki taua *korero*, kia
rite taku korero ki te mea i
tika.

21 ¶ Na, kia mātau ai hoki
koutou ki aku mea, ki aku
mahi, ma Tikiku e whakaatu
nga mea katoa ki a koutou,
he teina aroha nei ia, he mi-
nita pono i roto i te Ariki:
22 Kua tonoa atu na ia e
ahau ki a koutou mo tenei

mea nei ano, kia mātau ai
koutou ki ā matou mea, kia
whakamarie ai ano hoki ia i o
koutou ngakau.

23 ¶ *Kia tau* ki nga tēina te
rangimarie, te aroha, me te
whakapono, he mea na te Atua
Matua, na te Ariki hoki, na
Ihu Karaiti.
24 *Kia tau* te aroha noa ki
te hunga katoa e hē-kore ana
te aroha ki to tatou Ariki, ki
a Ihu Karaiti. Amine.

KO TE PUKAPUKA A PAORA APOTORO

KI TE

HUNGA O PIRIPAI.

UPOKO 1.

Tona koa ki to ratou aroha. 9 *Tana inoi.* 12 *Te rongo pai i Roma.* 21 *Tana i mate nui ai.* 27 *Kia kotahi.* 28 *Kia u.*

NA Paora, raua ko Timoti,
na nga pononga a Ihu
Karaiti, ki te hunga tapu ka-
toa i roto i a Karaiti Ihu e
noho ana i Piripai, ratou ko
nga pihopa, ko nga rikona:
2 *Kia tau* ki a koutou te
aroha noa, me te rangimarie,
he mea na te Atua, na to tatou
Matua, na te Ariki hoki, na
Ihu Karaiti.

3 ¶ Whakawhetai tonu ahau
ki toku Atua i nga mahara-
tanga katoatanga ki a kou-
tou.
4 I aku inoinga katoa e puta
ana taku inoi mo koutou ka-
toa i nga wa katoa i runga i
te hari,
5 Mo koutou i uru ki te
rongo pai, o te ra tuatahi ano
a moroki noa nei;
6 Pumau tonu toku whaka-
aro ki tenei mea nei ano, tera
te kai timata o te mahi pai i
roto i a koutou e whakaoti,
taea noatia te ra o Ihu Kara-
iti;
7 He tika nei hoki kia penei
oku whakaaro ki a koutou
katoa, no te mea kei roto
koutou i toku ngakau; ara,
koutou katoa i uru tahi me
ahau ki te aroha noa, i a au
nei i te here, i a au e korero
whakatikatika nei, e whakau
nei i te rongo pai,
8 Ko te Atua hoki hei kai
whakaatu moku, mo te nui o
toku koingo ki a koutou ka-

toa, i runga i te ngakau aroha
o Ihu Karaiti.
9 Ko taku inoi ano tenei,
kia nui haere tonu to koutou
aroha i runga i te mataura-
nga, i nga mahara mohio
katoa;
10 Kia kitea ai e koutou nga
mea e rere ke ana; kia tini-
hanga-kore ai koutou, kia he
kore ai, taea noatia te ra o
te Karaiti;
11 Kia kī ano hoki i nga
hua o te tika, e puta ana i a
Ihu Karaiti, hei kororia, hei
whakamoemititanga mo te
Atua.

12 ¶ Na e mea ana ahau
kia mātau koutou, e *oku* tēina,
ki te tukunga iho o nga mea
i pa ki a au, pai tonu hei
whakaneke ake i te rongo
pai;
13 Kua kitea hoki oku meka-
meka mo ta te Karaiti, puta
noa i te kāinga o te kingi, i
era atu *wahi* katoa ano hoki;
14 A kua ngakau-nui te to-
komaha o nga tēina i roto i
te Ariki, i oku mekameka nei,
hira rawa ano hoki to ratou
maia ki te korero i te kupu,
kahore he mataku.
15 Etahi na te hae, na te to-
tohe, etahi na te whakaahua-
reka, i kauwhau ai i a te Ka-
raiti;
16 Etahi na te totohe ta ra-
tou kauwhau i a te Karaiti,
ehara i te mea he hē-kore no
te whakaaro, e mea ana kia
tapiritia oku mekameka ki te
mamae;
17 Etahi na te aroha, e ma-
hara ana kua waiho ahau hei
korero whakatikatika mo te
rongo pai.
18 A, pehea iho? ahakoa he
aha, he aha, he tinihanga, he
pono, e kauwhautia ana a te
Karaiti; a e hari ana ahau ki
tenei, ae ra, ka hari ano ahau.
19 E mātau ana hoki ahau
ka ai tenei hei whakaora mo-
ku, i a koutou na ka inoi, i
te Wairua ano hoki o Ihu
Karaiti ka homai;
20 Ko taku hoki tenei e
whakamau tonu nei, e tu-
manako nei, e kore ahau e
whakama i tetahi mea, engari
ka tino maia ahau, a ka pera
me to nga wa katoa, ka wha-
kanuia ano a te Karaiti aianei
e toku tinana, ahakoa i te
ora, ahakoa i te mate.
21 Ki a au hoki to te ora ko
te Karaiti, to te mate he tao-
nga.
22 Ki te ora ia ahau i te
kikokiko, ko te hua tenei o
taku mahi: a kahore ahau e
mohio ki taku e whiriwhiri
ai.
23 E karapitia ana hoki
ahau e nga mea e rua, he
hiahia nei toku ki te haere,
kia noho ai ahau ki a te Ka-
raiti; ko te mea tino pai rawa
hoki *ia:*
24 Ko te noho ia i te kiko-
kiko, engari tena he pai mo
koutou.
25 A, ka u nei toku whakaaro
ki tenei, e mātau ana ahau
tera ahau e noho, noho tonu
iho ano hoki ki a koutou ka-
toa, hei whakaneke ake, hei
whakahari i a koutou i runga
i te whakapono;
26 Kia hira rawa ai to kou-

tou whakamanamana i roto i a Karaiti Ihu ki a au, moku ka tae atu ano ki a koutou.

27 Kia tika ia ta koutou whakahaere, kia rite ki ta te rongo pai o te Karaiti: a ki te haere atu ahau kia kite i a koutou, ki te ngaro mai ranei, kia rongo ahau ki o koutou mea, e tu ana koutou i runga i te wairua kotahi, i te ngakau kotahi, me te tohe tahi ano ki te whakapono o te rongo pai;

28 Kahore hoki he wehi ki tetahi mea a o koutou hoariri: he tohu hoki tenei ki a ratou mo te whakangaromanga, ki a koutou ia mo te ora, a ko tenei ano na te Atua.

29 Kua hoatu nei hoki *tenei* ki a koutou hei meatanga *ma koutou* ki a te Karaiti, ehara i te mea ko te whakapono anake ki a ia, engari ko te mate ano hoki mo te whakaaro ki a ia;

30 Kei a koutou hoki taua pakanga i kite ra koutou ki a au, a ka rongo nei inaianei kei a au.

UPOKO 2.

Kei whakakake. Kei wehewehe. 12 *Whaia te ora i runga i te wehi.* 13 *Kei te Atua hoki te hiahia, aha, aha.* 19 *Ka tonoa atu a Timoti.* 25 *Kua riro atu a Epaporitu.*

NA, ki te mea he whakamarietanga kei roto i a te Karaiti, ki te mea he pehi mamae to te aroha, ki te mea he whiwhinga tahitanga ki te Wairua, ki te mea he ngakau aroha, he mahi tohu,

2 Kia rite toku hari i a koutou, kia kotahi te whakaaro, kia kotahi te aroha, huihuia nga ngakau i runga i te whakaaro kotahi.

3 Kei *meinga* tetahi mea i runga i te totohe, i te whakapehapeha; engari kia papaku te ngakau, ko era atu, kia whakanuia e te whakaaro.

4 Kaua tona ake e tirohia e tetahi e tetahi, engari ko nga mea o era atu *hei tirohanga* ma tetahi ma tetahi.

5 Ko tenei hei whakaaro mo koutou, ko tera i a Karaiti Ihu:

6 I te ahua nei ia o te Atua, kihai i mea he taonga tango te rite ki te Atua;

7 Heoi whakaititia ana ia e ia ano, kua mau ki te ahua o te pononga, kua meinga kia rite ki te tangata:

8 A, ka kitea tona ahua e rite ana ki to te tangata, ka whakapāpaku iho i a ia ano, kua meinga kia ngohengohe, taea rawatia te mate, te mate nei o te ripeka.

9 Na konei whakateiteitia ake ana ia e te Atua, a hoatu ana ki a ia he ingoa e nui atu ana i nga ingoa katoa;

10 Kia tuturi ai ki te ingoa o Ihu nga turi katoa, o nga mea i te rangi, o nga mea i te whenua, o nga mea i raro i te whenua;

11 Kia whakaae ano nga arero katoa ko Ihu Karaiti te Ariki, hei whakakororiatanga mo te Atua Matua.

12 ¶ Na, e oku tēina aroha, i ngohengohe tonu ra koutou *ki a au* i mua, he teka i nga wa anake oku i kona, engari rawa ano ia inaianei i a au kahore i kona, whakaotia to koutou whakaoranga i runga i te wehi, i te wiri:
13 Ko te Atua hoki te kai mahi i roto i a koutou o te hiahia, o te mahi, hei mea i tana i pai ai.
14 I nga mea katoa e mea ai koutou, whakakahoretia te amuamu, te tautohetohe;
15 Kia kore ai koutou e whaikupuria, kia tapatahi ai, he tamariki koha-kore na te Atua, i waenganui o te whakatupuranga tutū, parori ke, kei roto nei koutou i a ratou e tiaho ana hei māramatanga i te ao;
16 Kia mau pu ki te kupu o te ora, kia hari ai ahau a te ra o te Karaiti, ki a au kihai nei i oma noa, kihai i mahi noa.
17 Na, ki te ringihia ahau ki runga ki te patunga tapu, ki nga mahi a to koutou whakapono, ka hari ahau, ina ka hari tahi me koutou katoa.
18 Waihoki ko koutou, ka hari, hari tahi me ahau.

19 ¶ Na e mea ana ahau i roto i te Ariki, i a Ihu, tera a Timoti e tonoa wawetia e ahau ki a koutou, kia ora ai hoki toku ngakau, ina mohio ahau ki o koutou mea.
20 Kahore hoki oku tangata e rite ana te ngakau ki tona, hei mahara pono ki o koutou mea.
21 Ko ta te katoa hoki e rapu nei, ko to ratou ake, kahore hoki nga mea o Karaiti Ihu.
22 E mātau ana ia koutou ki ona tohu, he pera tana me ta te tamaiti ki te matua, ko toku hoa ia ki nga mahi o te rongo pai.
23 Ko ia taku e mea nei kia tonoa wawetia atu, ina kite ahau i te tukunga iho ki a au.
24 Otiia e u ana toku whakaaro i roto i te Ariki, ka hohoro toku tae atu.
25 I mea ano ia ahau me tono atu ki a koutou a Epaporitu, *toku* teina, *toku* hoa mahi, toku hoa hoia, na koutou ia karere, he kai mahi ano hoki i nga mea i matea e ahau.
26 Koingo tonu hoki ia ki a koutou katoa, konohi rawa, no te mea i rongo koutou he turoro ia.
27 He turoro ra hoki ia, tata pu ki te mate: otira i tohungia ia e te Atua; ehara ano i te mea ko ia anake, ko ahau ano hoki, kei tapiritia he pouri ki toku pouri.
28 Koia i nui rawa ai toku ngakau ki te tono atu i a ia, kia kite ai ano koutou i a ia, kia hari ai, kia taharahara iho ai hoki toku pouri.
29 Kia nui te hari i runga i te Ariki, ina tae atu ia; whakahonoretia ano hoki nga pera:
30 No te mea na te mahi ki a te Karaiti i tata ai ia ki te mate, tē ihupuku ki te ora, kia rite ai i a ia nga mahi ki

ahau, kihai nei i rite i a koutou.

UPOKO 3.

Kei tahuri ki nga kai whakaako he. 4 *Ona ake mea nui whakarerea e ia.* 15 *Kia pera ano ratou.*

HEOI, e oku tēina, kia hari i roto i te Ariki. Ki ahau kahore he hōhātanga o te tuhituhi atu i aua mea nei ano ki a koutou; ki a koutou ia hei mea e u ai.

2 Kia tupato ki nga kuri, kia tupato ki nga kai mahi i te kino, kia tupato ki te tapahanga.

3 Ko tatou hoki te kotinga, e mahi nei ki te Atua i runga i te wairua, e whakamanamana nei ki a Karaiti Ihu, a kahore e u te whakaaro ki te kikokiko:

4 Tenei ano ia kei a au he take e u ai te whakaaro ki te kikokiko. Ki te mea tetahi atu he mea tona e u ai tona whakaaro ki te kikokiko, tera atu ano toku:

5 Ko te kotinga i te ra tuawaru, no te whanau a Iharaira, no te hapu o Peniamine, he Hiperu no nga Hiperu; ki to te ture he Parihi;

6 To te ngakau nui *ki te Atua*, i whakatoi ahau i te hahi; to te tika, ara to tera i te ture, kahore he kupu moku.

7 Heoi, nga mea i waiho e ahau hei taonga, kiia ake enei e ahau hei rukenga, i te mea ka whakaaro nei ki a te Karaiti.

8 Ae ra kiia iho e ahau nga mea katoa hei rukenga, i te mea ka whakaaro nei ki te pai whakaharahara o te matauranga ki a Karaiti Ihu, ki toku Ariki: he whakaaro nei ki a ia i riro ai *ena* mea katoa oku ki te kore, ae ra kiia iho e ahau hei paru, kia whiwhi ai ahau ki a te Karaiti;

9 Kia kitea ai hoki i roto i a ia, kahore he tika oku ake, ara tera i te ture, engari ko tera e na runga mai ana i te whakapono ki a te Karaiti, te tika a te Atua, tera i te whakapono:

10 Kia mātau ai ahau ki a ia, ki te kaha hoki o tona aranga mai, ki te urunga tahitanga hoki ki ona mamae, he mea whakaahua kia rite ki tona matenga;

11 Me kore ahau e tutuki ki te aranga mai i roto i te hunga mate.

12 Ehara i te mea kua mau ano i a au, kua tino rite ranei ahau: engari e whaia atu ana e ahau, me kore e mau i a au te mea i mau ai ahau i a Karaiti Ihu.

13 E *oku* tēina, kahore aku kianga ake kua mau i a au: kotahi ia *taku*, wareware ake i a au nga mea i muri, tautorotoro tonu ahau ki nga mea i mua,

14 Whai tonu atu ki te tohu, ki te utu whakahonore o to runga karangatanga a te Atua, i roto i a Karaiti Ihu.

15 Na, te hunga o tatou kua tino rite, kia penei a tatou whakaaro: a ki te rere ke o koutou whakaaro ki tetahi

mea, ma te Atua ano tenei e
whakakite ki a koutou.
16 Ahakoa kua taea e tatou
te aha, te aha, kia kotahi ano
te ruri mo *to tatou* whaka-
haere, kia kotahi tonu te
mea hei whakaaronga *ma
tatou.*

17 ¶ Kia rite ta koutou ki
taku, e *oku* tēina, tirohia
hoki te hunga e rite ana te
haere ki to matou kua waiho
nei hei tauira mo koutou.
18 (He tokomaha hoki kei
te haere, ka maha nei nga
wa i korerotia ai ratou e ahau
ki a koutou, a ka korerotia
nei inaianei me te tangi ano
ahau, he hoa whawhai ratou
ki te ripeka o te Karaiti;
19 Te tukunga iho ki a
ratou he whakangaromanga,
to ratou atua ko te kopu, *to
ratou* kororia hoki kei runga
i to ratou whakama, ko nga
mea o te whenua ta ratou e
whakaaro ai.)
20 Ko te rangi ia te wahi i
tangata whenua ai tatou;
kei reira hoki te Kai wha-
kaora e tāria atu nei e tatou,
te Ariki, a Ihu Karaiti:
21 Māna nei e whakaahua
ke to tatou tinana tūtūā nei,
kia rite ki tona tinana ko-
roria, i runga i te mahinga a
tona *kaha* e taea ai e ia te pēhi
nga mea katoa ki raro ki a ia.

UPOKO 4.

Whakahau. 10 *Koa ki to ratou.*

NA, e oku tēina aroha e
hiahiatia atu nei, e toku
haringa, e toku karauna,
tena ra, e tu i runga i te Ariki,
e *oku* hoa aroha.

2 ¶ He kupu tenei naku ki
a Uoria, he kupu ano tenei
ki a Hinatiki, kia kotahi to
raua whakaaro i roto i te
Ariki.
3 Na he tohe tenei naku ki
a koe, e toku hoa pono ki te
mahi, ko koe hei whakamāmā
i ta raua, he hunga raua i
uru tahi ki taku tohe ki nga
mea o te rongo pai, ratou
tahi ko Keremeneta, ko era
atu hoki o oku hoa mahi, kei
roto nei i te pukapuka o te
ora o ratou ingoa.

4 ¶ Kia hari tonu i roto i te
Ariki: ko taku kupu ano
tenei, Kia hari.
5 Kia mohiotia o koutou
ngakau ngawari e nga tā-
ngata katoa. Kua tata te
Ariki.
6 Kaua e manukanuka ki
tetahi mea; engari i nga
mea katoa me karakia, me
inoi, me whakawhetai, *i a kou-
tou* e whakaatu ana i ā koutou
inoi ki te Atua:
7 A ma te marie o te Atua, e
kore nei e taea te whakaaro,
e tiaki o koutou ngakau, o
koutou hinengaro i roto i a
Karaiti Ihu.

8 ¶ Heoi, e *oku* tēina, ko
nga mea e pono ana, ko nga
mea e whakaaroa ana, ko
nga mea e tika ana, ko nga
mea e kino-kore ana, ko nga
mea e ataahua ana, ko nga
mea e korerotia paitia ana;
ki te mea he pai, ki te mea

he whakamoemiti; whakaaroa enei mea.

9 A, nga mea i whakaakona ki a koutou, i riro i a koutou, i rongo ai, i kite ai ki a au, mahia enei: a ka noho te Atua o te rangimarie ki a koutou.

10 ¶ Na, nui atu toku hari i roto i te Ariki, mo to koutou whakaaro ki a au ka tahi nei ka pihi ake ano; he mea ano ia i whakaaroa e koutou i mua, otiia kihai i whai meatanga.

11 Ehara i te rawakoretanga taku e korero nei: kua ako hoki ahau, kia tatū toku ngakau i oku aha katoa.

12 Te whakahoki i a au ki raro, mātau tonu i a au; te whai rawa, mātau tonu i a au: i nga wahi katoa, i nga mea katoa, ka oti ahau te whakaako, kia makona, kia mate i te kai, kia whai rawa, kia rawakore ranei.

13 Ka taea e ahau nga mea katoa, he mea na te Karaiti e whakakaha nei i a au.

14 He ahakoa ra, he pai ta koutou mahi, i a koutou i uru nei ki toku mate.

15 Na, e mātau ana ano ra koutou, e nga Piripai, i te orokomeatanga o te rongo pai, i toku haerenga atu i Makeronia, kahore he hahi i uru ki taku, ara ki te tikanga mo tetahi mea kia homai, kia riro atu ranei, ko koutou anake.

16 I Teharonika ano hoki kotahi, e rua a koutou *homaitanga* i nga mea i matea e ahau, kia kawea mai *maku.*

17 Ehara i te mea e whai ana ahau i tetahi mea kia homai; engari e whai ana ahau kia maha nga hua hei mea mo koutou.

18 Otiia kei a au nei nga mea katoa, hira noa ake hoki aku: kua kī ahau, tenei kei a au a koutou mea i a Epaporitu, he kakara reka, he patunga tapu e manakohia ana, ta te Atua e ahuareka mai ai.

19 A ma toku Atua e mea kia hua nga mea katoa e matea ana e koutou, kia rite ki te nui o tona kororia, i roto i a Karaiti Ihu.

20 Na, *waiho* i te Atua, ara i to tatou Matua, te kororia, ake ake ake. Amine.

21 ¶ Oha atu ki te hunga tapu katoa i roto i a Karaiti Ihu. He ohatanga atu tenei ki a koutou na nga tēina i a au nei.

22 He ohatanga atu tenei ki a koutou na te hunga tapu katoa, tenei rawa ia ta te hunga o te whare o Hiha.

23 ¶ *Kia tau* te aroha noa o to tatou Ariki, o Ihu Karaiti, ki a koutou katoa. Amine.

KO TE PUKAPUKA A PAORA APOTORO

KI TE

HUNGA O KOROHE.

UPOKO 1.

3 *Whakawhetai mo ta ratou.* 7 *Epapara.* 9 *Inoi mo ratou.* 12 *Kia whakawhetai mo ta te Karaiti i mea ai.* 15 *Nui o te Karaiti. Kia u ki a ia.*

NA Paora, i paingia e te Atua hei apotoro ma Ihu Karaiti, na te teina, na Timoti,

2 Ki te hunga tapu i Korohe, ki nga tēina whakapono hoki i roto i a te Karaiti: *Kia tau* ki a koutou te aroha noa, me te rangimarie, he mea na te Atua, na to tatou Matua, na te Ariki hoki, na Ihu Karaiti.

3 ¶ Tenei matou te whakawhetai atu nei ki te Atua, ara ki te Matua o to tatou Ariki, o Ihu Karaiti, me te inoi tonu ano matou mo koutou,

4 No matou ka rongo nei ki to koutou whakapono ki a Karaiti Ihu, ki *to koutou* aroha hoki ki te hunga tapu katoa;

5 Mo te mea e tāria atu nei, e takoto mai nei mo koutou i te rangi, ta koutou i rongo ai i mua ki te kupu o te pono o te rongo pai:

6 Kua tae atu na ki a koutou, kua pera me *tona pakūtanga* ki te ao katoa: a e whai hua ana, he pera hoki me ena i a koutou, no te ra ano i rongo ai, i mātau pono ai koutou ki te aroha noa o te Atua.

7 I whakaakona atu na hoki koutou ki tena e Epapara, e to matou hoa pononga e arohaina nei; he minita pono nei ia na te Karaiti ki a koutou:

8 Nāna hoki i whakakite mai ki a matou to koutou aroha i runga i te Wairua.

9 ¶ No konei hoki matou i te ra ano i rongo ai matou, kahore e mutu ta matou karakia mo koutou; e inoi ana kia whakakiia koutou ki te mohiotanga ki tana e pai ai, i runga i nga whakaaro nui katoa, i te mahara wairua ano hoki;

10 Kia tika ai to koutou haere, kia rite ai ki te Ariki, ahuareka rawa, hua rawa i runga

i nga mahi pai katoa, tupu
tonu i runga i te mohiotanga
ki te Atua;
11 Kia whakanuia mai te
kaha hei whakakaha mo koutou,
kia rite ki ta te mana o
tona kororia, e u tonu ai, e
whakamanawanui ai i runga
i te hari;
12 Me te whakawhetai ano
ki te Matua, nāna nei tatou
i whai tikanga ai ki tetahi
wahi o te kāinga o te
hunga tapu i roto i te mārama:
13 Nāna nei tatou i whakaora
mai i te kaha o te pouri, a
whakawhitia ake tatou e ia
ki te rangatiratanga o tana
Tama aroha:
14 Kei roto nei i a ia to
tatou whakaoranga i runga i
ona toto, *ara* te murunga o
nga hara:
15 Ko ia nei te ahua o te
Atua e kore nei e kitea atu,
te whanau mātāmua o nga
mea hanga katoa:
16 Nāna hoki nga mea katoa
i hanga, nga mea i te rangi,
me nga mea i te whenua, nga
mea e kitea ana, me nga mea
kahore e kitea, nga torona,
nga kawanatanga, nga rangatiratanga,
nga mana: nāna,
māna, te hanganga o nga mea
katoa:
17 No mua ano hoki ia i nga
mea katoa, nāna ano hoki nga
mea katoa i mau ai;
18 Ko ia ano te upoko o te
tinana, *ara* o te hahi: ko ia
te timatanga, te whanau mātāmua
i roto i te hunga mate;
kia waiho ai ia hei tuatahi i
roto i nga mea katoa.
19 I pai hoki *te Matua* kia
noho te hua noa iho o nga
mea katoa ki roto ki a ia:
20 Kia ai ia hei houhanga
rongo mo nga mea katoa ki a
ia, i te mea ka mau nei i a ia
te rongo i nga toto o tona
ripeka; hei runga ano i a ia,
ahakoa he mea no te whenua,
ahakoa he mea no te rangi.
21 Me koutou hoki he tangata
ke i mua, he hoa riri
nga hinengaro i nga mahi
kino, na kua meinga nei e ia
kia houhia ta koutou rongo
22 I runga i te tinana o tona
kikokiko, he mea na te matenga;
mo koutou ano kia tapaea
atu ki tona aroaro, he hunga
tapu kahore nei he koha, kahore
he hē;
23 Ki te pumau koutou ki te
whakapono, u tonu, mau tonu,
tē taea te whakaneke atu i
runga i te tumanakotanga
ki ta te rongo pai i rongo
ai koutou, kua kauwhautia
atu nei ki nga mea hanga
katoa i raro o te rangi: mo
reira nei ahau, a Paora i meinga
hei minita.

24 ¶ Tenei ahau te hari nei
ki oku mamae mo koutou, ka
kapi hoki i oku kikokiko nga
mate o te Karaiti kahore ano
i rite noa, hei mea mo tona
tinana, ara mo te hahi;
25 Mo reira nei ahau i meinga
hei minita, rite tonu ki
ta te Atua tikanga ki a koutou
i homai nei ki a au, kia whakapaua
te kauwhau o te kupu
a te Atua;
26 O te mea ngaro i hunā i
era wa noa atu, i *era* wha-

katupuranga, a kua whakakitea inaianei ki tana hunga tapu:
27 He meatanga hoki na te Atua, kia whakaaturia ki a ratou te taonga nui o te kororia o tenei mea ngaro ki roto ki nga tauiwi, ara a te Karaiti i roto i a koutou, e tumanako atu ai ki te kororia:
28 Ko ta matou hoki tenei e kauwhau nei, i a matou ka whakatupato nei i nga tāngata katoa, ka whakaako nei i nga tāngata katoa i runga i nga whakaaro mohio katoa, he mea kia tapaea atu ai e matou nga tāngata katoa, he mea tino tika i roto i a Karaiti Ihu:
29 Ko taku tenei e uaua nei, e tohe nei i runga i tana mahinga e kaha nei te mahi i roto i a au.

UPOKO 2.

He kupu mo ratou kia u ki te upoko. 8 *Kei riro i nga karakia pokanoa,* 20 *i nga mea o te ture kua kore nei i a te Karaiti.*

NA e mea ana ahau kia mohio koutou ki te nui o toku uaua mo koutou, mo te hunga ano hoki o Raorikia, mo te hunga katoa ano hoki kahore nei i kite noa i toku mata i te kikokiko;
2 Kia whakamarietia o ratou ngakau, kia honohonoa i runga i te aroha, kia taea ai nga taonga katoa o te ngakau mahara ina u, kia whakaae ai ki te mea ngaro a te Atua, ara a te Matua, a te Karaiti ano hoki;
3 Kei roto i a ia nga taonga katoa o te mahara, o te matauranga e hunā ana.
4 Na, i korero ai ahau i tenei, kei kumea ketia koutou e ta te tangata kupu whakawai.
5 No te mea ahakoa kei tawhiti toku kikokiko, kei a koutou na toku wairua, e hari ana, e titiro ana ki to koutou ritenga tika, ki te u ano hoki o to koutou whakapono ki a te Karaiti.

6 ¶ Na, kua riro na te Ariki, a Karaiti Ihu i a koutou, kia pena ano to koutou haere i roto i a ia;
7 He mea whai pakiaka, he whare e neke ake ana i runga i a ia, whakapumau rawa ki runga ki te whakapono; kia pera me koutou i whakaakona ra, kia hira rawa ta koutou ki tera me te whakawhetai ano.

8 ¶ Kia tupato kei riro pārau koutou i ta te tangata whakaaro mohio, i te tinihanga hua kore, e rite nei ki te whakarerenga iho a te tangata, ki nga mea timatanga o te ao, a kahore ki a te Karaiti:
9 Kei roto katoa hoki i a ia te tino o te Atua e noho a tinana ana.
10 A kua tino tangata ano koutou i roto i a ia, ko te upoko nei ia o nga rangatiratanga, o nga mana katoa;
11 He mea kokoti koutou i roto i a ia, he kotinga kihai i

meatia e te ringaringa, i te
unuhanga atu o te tinana o
nga hara o te kikokiko, i ta
te Karaiti kotinga;
12 He mea tanu tahi koutou
me ia i te iriiringa, he mea
whakaara ngatahi ano hoki
me *ia* i reira, no te mea ka
whakapono nei ki te mahi a
te Atua, nāna nei ia i wha-
kaara ake i te hunga mate.
13 He tupāpaku na hoki
koutou i nga hē, i te kotinga-
kore hoki o to koutou kiko-
kiko, na, whakaorangia nga-
tahitia ana koutou me ia, he
mea whakarere noa atu nāna
o koutou hē katoa;
14 Murua ake e ia nga tika-
nga i tuhituhia e te ringari-
nga, to tatou hoa riri i pehi
nei i a tatou, tangohia ake e
ia i waenganui, he mea titi
nāna ki te ripeka;
15 Pahuatia iho e ia nga
rangatiratanga, nga mana,
whakakitea nuitia ana e ia,
waiho iho e ia taua *ripeka*
hei mea whakataka māna i a
ratou.

16 ¶ Na kaua tetahi e wha-
kawa i a koutou mo te kai,
mo te wai, mo nga meatanga
ki te hakari, ki te kowhiti-
tanga marama, ki nga hapati;
17 He atarangi enei no nga
mea i kiia e puta mai ana i
muri; no te Karaiti ia te
tinana.
18 Kei mamingatia koutou e
te tangata e mea ana ki te
whakaiti i a ia, ki te karakia
ki nga anahera, e pokanoa
ana ki nga mea kahore nei ia
i kite, e whakapehapeha noa
ana, he mea na tona ngakau
kikokiko;
19 A kahore e mau ki te
Upoko, māna nei te tinana
katoa, he mea atawhai, he
mea tuhonohono e nga hono-
nga, e nga here, ka tupu ai, he
tupu na te Atua.

20 ¶ Na, ki te mea kua wha-
katupāpaku ngatahi koutou
ko te Karaiti ki nga mea
timatanga o te ao, he aha
koutou ka ahua ora ai ki te
ao, ka pupuri tikanga ai,
21 Kei pa ringaringa; kei
pa kai; kei rahurahu;
22 (Aua mea katoa hoki, i
te meatanga iho ano ka
pirau;) he whakahaunga, he
akoranga na te tangata?
23 Te ahua nei o aua mea
kei to te whakaaro nui, he
karakia pokanoa, he whakaiti
i a ia ake, he atawhai-kore i
te tinana; a kahore o te kiko-
kiko honore e makona ai.

UPOKO 3.

Whaia nga mea a Ihu. 5 *Pehia te hiahia.* 10 *Kia hou.* 12 *Mo te aroha, aha, aha.*

NA, ki te mea kua ara tahi
koutou me te Karaiti,
rapua nga mea o runga, o te
wahi e noho mai nei a te
Karaiti i te ringa matau o te
Atua.
2 Whakaaroa nga mea o ru-
nga, kauaka o te whenua.
3 Kua mate hoki koutou, a
kua oti to koutou oranga te
huna ki a te Karaiti i roto i
te Atua.
4 I te whakakitenga mai o

te Karaiti, o to tatou oranga, ko reira hoki koutou whakakitea tahitia ai me ia i runga i te kororia.

5 ¶ Na whakamatea o koutou wahi i runga i te whenua; te moe tahae, te poke, te minamina ki te hē, te hiahia kino, me te apo, he karakia whakapakoko hoki ia:

6 He mea hoki enei e puta ai te riri a te Atua ki nga tamariki a te tutū:

7 I roto hoki i enei mea koutou e haere ana i mua, i a koutou e noho ana i roto i a ratou.

8 Tena ko tenei whakarerea enei mea katoa; te aritarita, te riri, te mauāhara, te korero kino, te korero whakarihariha, i roto i o koutou mangai.

9 Kaua e teka tetahi ki tetahi, kua unuhia atu hoki te tangata tawhito me ana hanga;

10 A kua kakahuria nei te tangata hou, e whakahoutia nei i runga i te matauranga kia rite ki te ahua o tona kai hanga:

11 Kahore o tena Kariki, Hurai ranei, kotinga, kotingakore ranei, tau tangata, Haitiana, pononga, rangatira *ranei:* engari ko te Karaiti te katoa, i roto ano i te katoa.

12 ¶ Na kia rite ki te hunga whiriwhiri a te Atua, ki te hunga e tapu ana, e arohaina ana, a kakahuria iho te ngakau tohu *tangata*, te ngawari, te ngakau pāpaku, te ngakau māhaki, te manawanui;

13 Kia ata hanga koutou tetahi ki tetahi, me te hohou i te rongo tetahi ki tetahi, ki te mea kei tetahi he take riri ki tetahi: kia rite ki ta te Karaiti i hohou nei i te rongo ki a koutou, kia pera ano hoki koutou.

14 A hei waho i enei katoa ko te aroha, ko te tauhere tika rawa ia.

15 A waiho ma te rangimarie a te Atua te whakahaere tikanga i roto i o koutou ngakau: i karangatia hoki koutou ki tenei i roto i te tinana kotahi; kia whakawhetai hoki koutou.

16 Kia noho nui te kupu a te Karaiti i roto i a koutou i runga i nga matauranga katoa; me whakaako, me whakatupato tetahi e tetahi ki nga waiata tapu, ki nga himene, ki nga waiata wairua, me te waiata ano ki te Ariki i runga i te aroha noa, i roto i o koutou ngakau.

17 A, nga mea katoa e mea ai koutou, nga kupu, nga mahi ranei, *kia meinga* katoatia i runga i te ingoa o te Ariki, o Ihu, me te whakawhetai ano ki te Atua, ara ki te Matua, i roto i a ia.

18 ¶ E nga wâhine, kia ngohengohe ki a koutou tāne ake, kia rite ta te Ariki tikanga.

19 E nga tāne, arohaina a koutou wāhine, kei kaha hoki te riri ki a ratou.

20 E nga tamariki, kia ngohengohe ki o koutou mātua i nga mea katoa: he mea pai hoki tenei ki te Ariki.

21 E nga mātua, kaua e wha-

ka takariritia a koutou tamariki, kei ngakau-kore ratou.

22 E nga pononga, kia ngohengohe ki nga rangatira o te wahi ki te kikokiko i nga mea katoa: kaua hei ta te kanohi mahi, he whakamanawareka tangata hoki tera; engari hei runga i te ngakau tapatahi, me te wehi ano ki te Atua:

23 A, nga mea katoa e mea ai koutou, mahia ngakautia, hei mea ki te Ariki, a ehara i te mea ki nga tāngata;

24 E mātau ana hoki, ka riro i a koutou ta te Ariki utu, te kāinga a mua: he pononga hoki koutou na te Ariki, na te Karaiti.

25 Na, te tangata e hē ana te mahi, ka whakawhiwhia ano ia ki tana hē i mahi ai: kahore hoki he whakapai kanohi.

UPOKO 4.

2 *Kia kaha ki te inoi.* 5 *Te hunga o waho.* 7 *Ma Tikiku raua ko Onehimu nga korero mona.* 10 *Mihi.*

E NGA rangatira, hoatu ki nga pononga te mea e tika ana, te mea e rite ana; e mohio ana hoki koutou he Rangatira to koutou kei te rangi.

2 ¶ Kia u ki te inoi, kia mataara tonu ki taua mea i runga i te whakawhetai;

3 Me te inoi ano mo matou, kia whakapuaretia e te Atua ki a matou he kuwaha korero, hei korerotanga i te mea ngaro a te Karaiti, i hereherea nei ahau:

4 Kia whakakitea atu ai e au, kia rite ai taku korero ki te mea i tika.

5 Hei runga i te whakaaro mohio to koutou whakahaere ki te hunga o waho. Hokona te taima.

6 Hei runga i te aroha noa ta koutou korero i nga wa katoa, he mea kinaki ki te tote, kia mātau ai koutou ki te tikanga mo te whakahoki kupu ki tenei tangata, ki tenei tangata.

7 ¶ Ma Tikiku e whakakite oku mea katoa ki a koutou; he teina aroha ia, he minita pono, he hoa pononga i roto i te Ariki:

8 Ko te mea pu ano tenei i tonoa atu ai ia e ahau ki a koutou, kia mātau ai ia ki o koutou mea, hei whakamarie ano i o koutou ngakau;

9 Tona hoa, ko Onehimu, he teina pono e arohaina ana, no koutou ano hoki. Ma raua e whakakite ki a koutou nga mea katoa o konei.

10 ¶ He oha atu tenei ki a koutou na Aritaku, na toku hoa herehere, raua ko Maka iramutu o Panapa; (kua tae atu na hoki nga tikanga mona ki a koutou; ki te tae atu ia ki a koutou, kei a koutou he tukunga atu mona);

11 Me Ihu ano hoki, tetahi ingoa ona ko Hutuha; no te kotinga ratou. Ko enei anake *oku* hoa mahi ki te rangatiratanga o te Atua, he oranga ngakau ano ratou ki a au.

12 Tenei te oha atu nei ki a
koutou a Epapara; no koutou
ia, he pononga na te Karaiti.
Tohe tonu ia ki te inoi mo
koutou, kia tu, he hunga tino
tika, kī tonu i ta te Atua ka-
toa i pai ai.
13 Whakaae tonu atu au ki
te nui o tona ngakau mo kou-
tou, mo te hunga hoki i Rao-
rikia, mo te hunga hoki i
Hierapori.
14 Tenei te oha atu nei ki a
koutou a Ruka, te rata aroha,
raua ko Rimaha.
15 Oha atu ki nga tēina i Rao-
rikia, ki a Naimapa hoki, ki
te hahi ano hoki i tona whare.
16 A ka korerotia *tenei* pu-
kapuka ki a koutou, meinga
kia korerotia ano hoki i roto
i te hahi o nga Raorikia; ko-
rerotia ano hoki e koutou
to Raorikia.
17 Mea atu hoki ki a Araki-
pu, Kia mahara ki te mahi
minita kua riro na i a koe i
roto i te Ariki, kia ata mahia
marietia.

18 ¶ Te ohatanga nei a Pa-
ora, na toku ringaringa ake.
Kia mahara ki oku mekame-
ka. *Kia tau* te aroha noa ki
a koutou. Amine.

KO TE PUKAPUKA TUATAHI A PAORA APOTORO

KI TE

HUNGA O TEHARONIKA.

UPOKO 1.

2 *Tona mahara ki a ratou e u tonu nei ki te whakapono.*

NA Paora, ratou ko Hira-
wanu, ko Timoti, ki te
hahi o te hunga o Teharonika
i roto i te Atua Matua, i te
Ariki hoki, i a Ihu Karaiti:
Kia tau te aroha noa ki a
koutou, me te rangimarie, he
mea na te Atua, na to tatou
Matua, na te Ariki hoki, na
Ihu Karaiti.
2 ¶ Whakawhetai tonu ma-
tou ki te Atua mo koutou
katoa, maharahara tonu ki a
koutou i a matou inoinga;
3 Mau tonu to matou ma-
hara ki ta koutou mahi wha-
kapono, ki te uaua o to kou-
tou aroha, ki te u o te tu-
manako ki to tatou Ariki, ki
a Ihu Karaiti, i te aroaro
o te Atua, ara o to tatou
Matua;
4 E mohio ana hoki matou,
e nga tēina e arohaina ana e

te Atua, ki to koutou whiri-
whiringa.
5 Kihai hoki ta matou rongo
pai i tae atu ki a koutou i ru-
nga i te kupu anake, engari i
te kaha, i te Wairua Tapu
hoki, nui atu hoki te u o te
ngakau; e mātau ana hoki
koutou ki to matou peheata-
nga i roto i a koutou, he wha-
kaaro ki a koutou.
6 I rite ano hoki ta koutou
ki ta matou, ki ta te Ariki
ano hoki, he nui hoki te raru
i te rironga o te kupu i a
koutou, me te whakahari ano
ia a te Wairua Tapu:
7 No ka waiho koutou hei
tauira ki te hunga whakapono
katoa o Makeronia, o Akaia.
8 I pakū haere na hoki i
roto i a koutou te kupu a te
Ariki, ehara i te mea i Make-
ronia, i Akaia anake, i puta
atu ano hoki to koutou wha-
kapono ki te Atua ki nga
wahi katoa; a kahore he rawa
e puaki ai tetahi kupu a ma-
tou.
9 Ko ratou nei hoki kei te
korero mo matou, mo to ma-
tou taenga atu ki a koutou,
mo to koutou tahuritanga mai
hoki i nga whakapakoko ki te
Atua, ki te mahi ki te Atua
ora, ki *te Atua* pono;
10 Ki te tatari ano hoki ki
tana Tama i te rangi, i wha-
kaarahia ake nei e ia i te hu-
nga mate, ki a Ihu, e whaka-
ora nei i a tatou i te riri
meake nei puta.

UPOKO 2.

Nga raruraru me ana tikanga i tana kauwhautanga mataati ki a ratou. 17 Te mea i roa ai ia. 19 Tona matenui ki a ratou.

E MĀTAU nei ano koutou,
e *oku* tēina, ki to matou
haerenga atu ki a koutou,
ehara i te mea noa iho:
2 Heoi mate ana matou, tu-
kinotia ana i Piripai, kua mo-
hio na koutou, na ka maia
ano matou i roto i to tatou
Atua ki te korero i te rongo
pai a te Atua ki a koutou,
puta ana te uaua.
3 Ta matou whakahauhau
na hoki, ehara i te mea na te
tinihanga, na te poke ranei,
ehara ano hoki i te mea ha-
ngareka:
4 Engari ka tikangatia nei
matou e te Atua kia tukua *ki
a matou* te rongo pai, penei
tonu ta matou korero; ehara
i te mea kia whakamanaware-
katia te tāngata, engari te
Atua, e whakamatautau nei i
o tatou ngakau.
5 Kahore hoki matou kia
anga ki te kupu whakapati, e
mātau na ano hoki koutou, ki
te ahua kau ranei hei mea
taonga; ko te Atua te kai
titiro mai:
6 Kihai ano matou i rapu
kororia i te tāngata, i a kou-
tou ranei, i era atu ranei, i
te mea e tika ana kia taimaha
iho matou, no te mea he apo-
toro na te Karaiti;
7 Engari i ngawari matou i
waenganui i a koutou, i rite
ki te kai hiki e whakaahuru
ana i ana tamariki ake:
8 Pera tonu to matou mate-
nui ki a koutou, a ehara i te
mea ko te rongo pai anake a

te Atua ta matou i pai ai kia
hoatu ki a koutou, engari ko
o matou ake wairua, no te
mea e arohaina ana koutou e
matou.
9 E mahara ana hoki koutou,
e *oku* tēina, ki ta matou mahi,
ki *to matou* mauiui: mahi ana
matou i te po, i te ao, kei tai-
maha ki tetahi o koutou, a
kauwhautia ana e matou te
rongo pai a te Atua ki a kou-
tou.
10 Ko koutou nga kai titiro,
ko te Atua hoki, ki te tapu, ki
te tika, ki te hē kore o to ma-
tou whakahaere ki a koutou
e whakapono na:
11 E mātau ana ano koutou
ki ta matou whakahau, wha-
kamarie, kauwhau ki tetahi,
ki tetahi o koutou, rite tonu
ki ta te matua ki ana tama-
riki;
12 Mo to koutou haere kia
rite ki to te Atua, nāna nei
koutou i karanga ki tona ra-
ngatiratanga, ki *tona* kororia.

13 ¶ Mo konei matou ka
whakawhetai tonu nei ki te
Atua, no te mea i to koutou
tahuritanga ki te kupu a te
Atua i rongo ra koutou ki a
matou, ehara i te mea he
tahuritanga no koutou ki te
kupu tangata, engari ki te
kupu a te Atua, ko ia pu na
hoki ia, e mahi na ano i roto
i a koutou, i te hunga e wha-
kapono na.
14 Kua rite na hoki ta kou-
tou, e *oku* tēina, ki ta nga
hahi a te Atua i Huria i roto
i a Karaiti Ihu: o koutou
matenga na hoki i nga tā-
ngata o to koutou iwi ake,
kua rite ki o era i nga Hu-
rai;
15 Na ratou nei hoki i wha-
kamate te Ariki, a Ihu, me o
ratou ake poropiti, whakatoi
ana ratou ki a matou; kahore
hoki a ratou whakamanawa-
reka ki te Atua, he hoa riri
hoki ratou no nga tāngata
katoa;
16 E arai ana i a matou
kei korero ki nga tauiwi kia
ora ai, he mea tenei e tutuki
ai o ratou hara i nga wa ka-
toa; na ka whakapaua rawa-
tia te riri ki a ratou.

17 ¶ Ko matou ia, e *oku*
tēina, he iti nei te wahi kua
wehea mai nei matou i a kou-
tou, ko te kanohi, kahore te
ngakau, hira rawa to matou
takare kia kite i to koutou
kanohi, nui atu te hiahia.
18 No reira te tuatahi, te tua-
rua o a matou meatanga kia
haere atu ki a koutou, ara
oku nei, o Paora, heoi na
Hatana matou i whakaware.
19 He aha hoki ta matou e
tumanako ai, e hari ai, *he
aha oti* te karauna e wha-
kamanamana ai matou? He
teka ianei ko koutou i te aro-
aro o to tatou Ariki, o Ihu
Karaiti, a tona taenga mai?
20 Ko koutou hoki to matou
kororia, *to matou* whakahari-
nga.

UPOKO 3.

Tana tononga i a Timoti ki a ratou. 6 *Koa ki ana korero.* 7 *Ngakau nui ki a ratou.*

NA, tē taea te ngakau te pēhi tonu, i pai matou kia mahue ko matou anake ki Atene:
2 A tonoa ana e matou a Timoti, to matou teina, he minita na te Atua, he hoa mahi no matou ki te rongo pai o te Karaiti, hei whakau i a koutou, hei korero whakamarie ki a koutou mo nga mea o to koutou whakapono;
3 Kei whakangaueuetia tetahi e enei tukinotanga: e mātau ana ano hoki koutou he mea momotu tatou mo tenei mea.
4 I a matou hoki e noho ana i a koutou, i korero wawe ano matou ki a koutou, tera tatou e tukinotia; ko ia ano tenei, ka mātau nei koutou.
5 Na, tē taea toku ngakau te pēhi tonu, ka tono tangata atu ahau kia mohio ai ahau ki to koutou whakapono, kei whakawaia pea koutou e te kai whakawai, a maumau kau ta matou mahi.
6 Tena ko tenei ka tae mai nei a Timoti ki a matou i a koutou, a ka pai tana korero ki a matou mo to koutou whakapono, mo to koutou aroha, a e whai mahara pai ana koutou ki a matou i nga wa katoa, e hiahia ana kia kite i a matou, he pera ano me to matou ki a koutou;
7 Na, kua whai whakamarietanga matou i a koutou, e *oku* tēina, i o matou tukinotanga katoa, i o matou matenga, he mea na to koutou whakapono:
8 Ko to matou oranga nei hoki tenei, ara, kia tu tonu koutou i runga i te Ariki.
9 Kei te aha hoki he whakawhetai ma matou ki te Atua mo koutou, mo nga haringa katoatanga e hari nei matou ki a koutou, i te aroaro o to tatou Atua?
10 Nui atu ta matou inoi i te po, i te ao, kia kite i o koutou kanohi, kia whakaotia ano hoki e matou nga wahi o to koutou whakapono i mahue.

11 ¶ Na, ma te Atua ake ano, ara ma to tatou Matua, ma to tatou Ariki hoki, ma Ihu Karaiti, e whakatika to matou ara ki a koutou.
12 Ma te Ariki ano hoki e mea kia nui, kia hira to koutou aroha tetahi ki tetahi, ki nga tāngata katoa hoki, kia penei ano me to matou ki a koutou:
13 Kia whakaukia ai o koutou ngakau he mea hē-kore i runga i te tapu i te aroaro o te Atua, ara o to tatou Matua, a te taenga mai o to tatou Ariki, o Ihu Karaiti, ratou ko tona hunga tapu katoa.

UPOKO 4.

Ana whakahau. 13 *Kupu mo nga tupapaku;* 15 *aranga; hokinga mai o Ihu.*

HEOI, e *oku* tēina, he mea tenei na matou, he whakahau ki a koutou i roto i te Ariki, i a Ihu, kua riro atu na hoki ta matou i a koutou, ara te tikanga mo to koutou haere mo ta koutou whakamanawareka atu ki te Atua, na,

kia tino hira rawa *tera* a koutou.

2 E mātau ana hoki koutou ki nga tikanga i whakatakotoria atu e matou ki a koutou i roto i te Ariki, i a Ihu.

3 Ko ta te Atua hoki tenei e pai ai, ko to koutou whakatapunga, kia mawehe koutou i te puremu:

4 Kia mātau koutou katoa ki tona tinana, ki tona tinana, kia mau i runga i te tapu, i te honore:

5 Kaua i runga i te toronga o te hiahia, kei rite ki nga tauiwi kahore nei e mātau ki te Atua:

6 Kia kaua tetahi e tinihanga e whakapati i te mea a tona teina; no te mea ko te Ariki te kai rapu utu mo era *mahi* katoa; ko ta matou hoki ia i korero ai i mua, i whakaatu ai ki a koutou.

7 Kihai hoki tatou i karangatia e te Atua ki te poke, engari ki te tapu.

8 Na, te tangata e whakorekore ana, ehara tana i te whakorekore ki te tangata, engari ki te Atua, nāna nei i homai tona Wairua Tapu ki a tatou.

9 ¶ Na, te aroha ki nga tēina, kahore a koutou mea e tuhituhi ai ahau ki a koutou; he mea whakaako hoki koutou na ano e te Atua ki te aroha tetahi ki tetahi.

10 Ko ta koutou na hoki ia e mea na ki nga tēina katoa a puta noa i Makeronia: heoi he whakahau ano tenei na matou ki a koutou e *oku* tēina, kia hira rawa *tena* a koutou:

11 Me whai ano hoki kia ata noho, kia mahia ta koutou *mahi* ake e tera, e tera: ko o koutou ringaringa ake ano hei mahi, kia rite ki ta matou i ako ai ki a koutou;

12 Kia ataahua ai to koutou haere ki te hunga o waho, a kia kaua ai e matea tetahi mea.

13 ¶ Na e kore ahau e pai, e *oku* tēina, kia kuare koutou ki te hunga kua moe, kei koingo koutou, kei pera me era atu kahore nei o ratou tumanakotanga atu.

14 Ki te whakapono hoki tatou kua mate a Ihu, kua ara ake ano, waihoki ko te hunga e moe ana i roto i a Ihu, ka arahina tahitia mai ratou me ia e te Atua.

15 Ko ta matou korero hoki tenei ki a koutou, he mea ki mai na te Ariki, ko tatou, ko te hunga kua mahue ki te ora, ki te taenga mai o te Ariki, e kore e pahika atu ki mua o te hunga kua moe.

16 No te mea ko te Ariki pu ano e heke iho i te rangi me te karanga ano, me te reo o te tino anahera, me te tētere a te Atua: a ko te hunga kua mate i roto i a te Karaiti e ara ki mua:

17 Ko reira tatou te hunga kua mahue ki te ora, ka kahakina ngatahitia ai me ratou i runga i nga kapua, ki te whakatau ki te Ariki i te rangi: na ka noho tonu tatou ki te Ariki.

18 Na, he kupu enei hei
whakamarie ma koutou tetahi
i tetahi.

UPOKO 5.

Kia mataara. 14 Tikanga mo nga mahi.

KO nga wa ia me nga tai-
ma, e *oku* tēina, kahore
he rawa e tuhituhi atu ai
ahau ki a koutou.
2 E mātau pu ana hoki kou-
tou, tera e haere mai te ra o
te Ariki ano he tahae i te po.
3 I a ratou hoki e ki ana,
He whenua rangatira, he ora-
nga; ko reira te whakanga-
romanga huaki tata ai ki a
ratou, pera ai me te mamae
ki te wahine hapū, a e kore
ratou e mawhiti.
4 Ko koutou ia, e *oku* tēina,
kahore he pouritanga i a kou-
tou, e rite ai ki ta te tahae te
hopu a taua ra i a koutou.
5 He tamariki koutou katoa
no te māramatanga, he tama-
riki no te ra: ehara tatou i te
po, ehara i te pouritanga.
6 Na, aua tatou e moe, kei
pera me era atu; engari kia
mataara tatou, kia whai wha-
kaaro.
7 Te hunga hoki e moe ana,
e moe ana i te po; a, te hu-
nga e haurangi ana, e haura-
ngi ana i te po.
8 Ko tatou ia, ko te hunga o
te ra, kia whai whakaaro, kia
kakahuria iho te whakapono
me te aroha hei pukupuku;
a hei potae, ko te tumanako
ki te ora.
9 Kihai hoki tatou i waiho e
te Atua mo te riri, engari kia
meinga kia whiwhi ki te ora-
nga he mea na to tatou Ariki,
na Ihu Karaiti;
10 I mate mo tatou, mo
tatou ahakoa mataara, moe
ranei, kia ora tahi me ia.
11 Na, whakamarie koutou
tetahi i tetahi, hangā hoki te
pai o tetahi e tetahi, peratia
ano me ta koutou e mea na.

12 ¶ Na, he mea tenei na
matou ki a koutou, e *oku*
tēina, kia mātau ki te hunga
e mahi ana i roto i a koutou,
e tohutohu ana i a koutou i
roto i te Ariki, e whakatupato
ana i a koutou;
13 Kia nui whakaharahara
ano o koutou whakaaro ki a
ratou i runga i te aroha, me
whakaaro ki ta ratou mahi.
Kia mau ta koutou rongo ki
a koutou ano.
14 Na ko ta matou whaka-
hau tenei ki a koutou, e *oku*
tēina, whakatupatoria te hu-
nga whakakeke, whakamarie-
tia te hunga ngakau rahirahi,
tautokona ake te hunga ngoi-
kore, kia manawanui ki nga
tāngata katoa.
15 Kia tupato kei hoatu he
kino mo te kino e tetahi ki
tetahi; engari i nga wa katoa
whaia he pai mo tetahi, mo
tetahi, mo nga tāngata katoa
ano hoki.
16 Kia hari i nga wa katoa.
17 Kei whakamutua te inoi.
18 I nga meatanga katoa-
tanga me whakawhetai atu;
ko ta te Atua hoki tenei e
pai ai i roto i a Karaiti Ihu
hei mahi ma koutou.
19 Kei tineia te Wairua.

20 Kaua e whakahawea atu
ki nga poropititanga.
21 Whakamatamatauria nga
mea katoa; kia u ki te pai.
22 Mawehe atu i nga ahua
katoa o te kino.

23 ¶ A ma te Atua pu ano
o te rangimarie e tino wha-
katapu rawa koutou: kia tia-
kina hoki o koutou wairua, o
koutou ngakau, o koutou ti-
nana, kia toitū, kia hē-kore, a
te taenga mai o to tatou
Ariki, o Ihu Karaiti.
24 E pono ana te kai karanga
i a koutou māna ano hoki e
whakaoti.

25 ¶ E *oku* tēina, inoi mo
matou.

26 ¶ Oha atu ki nga tēina
katoa, hei te kihi tapu ano.
27 Na, he whakahua tenei
naku i te Ariki ki a koutou,
korerotia tenei pukapuka ki
nga tēina tapu katoa.

28 ¶ *Kia tau* ki a koutou te
aroha noa o to tatou Ariki, o
Ihu Karaiti. Amine.

KO TE PUKAPUKA TUARUA A PAORA APOTORO

KI TE

HUNGA O TEHARONIKA.

UPOKO 1.

3 *Mo to ratou whakapono, aroha, manawanui.* 5 *Ana kupu whakamarie.*

NA Paora, ratou ko Hira-
wanu, ko Timoti, ki te
hahi o te hunga o Teharonika
i roto i te Atua, i to tatou
Matua, i te Ariki hoki, i a Ihu
Karaiti:
2 *Kia tau* ki a koutou te
aroha noa, me te rangimarie,
he mea na te Atua, na to
tatou Matua, na te Ariki hoki,
na Ihu Karaiti.

3 ¶ Tika rawa kia whaka-
whetai matou ki te Atua i
nga wa katoa mo koutou, e
oku tēina, he mea pai ra hoki
ia, no te mea e neke ake ana
to koutou whakapono, a he
nui rawa te aroha o koutou
katoa o tetahi ki tetahi:
4 I whakamanamana ai ma-
tou ki a koutou i roto i nga
hahi a te Atua, ki to koutou
u, ki *to koutou* whakapono i
o koutou whakatoinga katoa,
i nga tukinotanga hoki e wha-
karirika kau na koutou;
5 He tohu *tenei* mo te tika
o ta te Atua whakarite wha-
kawa, e whakatikangatia ai
koutou mo te rangatiratanga

o te Atua, he whakaaro nei hoki ki tera i mate ai koutou:
6 He mea tika nei hoki ki te Atua kia utua ki te tukinotanga te hunga e tukino ana i a koutou;
7 A ki a koutou e tukinotia na, kia okioki tahi me matou, a te whakakitenga mai o te Ariki, o Ihu, i runga i te rangi me nga anahera o tona kaha,
8 I roto i te mura ahi e rapu utu ana i te hunga kahore e mātau ki te Atua, kahore nei hoki e ngohengohe ki te rongo pai o to tatou Ariki, o Ihu Karaiti.
9 Te utu hoki e whakapangia ki a ratou he whakangaromanga, he mea mutunga-kore i te aroaro ano o te Ariki, i te kororia ano hoki o tona kaha;
10 Ina haere mai ia kia whakakororiatia i roto i tana hunga tapu, kia whakamoemititia i roto i te hunga whakapono katoa, a taua ra; i whakapono na hoki koutou ki ta matou whakaaturanga i roto i a koutou.
11 Koia nei hoki matou ka inoi tonu nei mo koutou, kia whakatikangatia koutou e to tatou Atua mo tenei karangatanga, kia whakaotia ano hoki e ia i runga i te kaha nga mea katoa i ahuareka ai *tona* pai, me te mahi ano hoki o te whakapono,
12 Kia whakakororiatia ai te ingoa o to tatou Ariki, o Ihu Karaiti i roto i a koutou, me koutou hoki i roto i a ia, kia rite ai ki ta te aroha noa o to tatou Atua, o te Ariki, hoki o Ihu Karaiti.

UPOKO 2.

Kia u. 3 *Kia puta ra ano te poropiti teka ka puta mai ai a te Karaiti.* 15 *Na, kia u.*

NA, he mea tenei na matou ki a koutou, e *oku* tēina, mo te taenga mai o to tatou Ariki, o Ihu Karaiti, mo to tatou huihuinga atu ano ki a ia;
2 Kei whakaoioia wawetia o koutou hinengaro, kei ohorere i ta te wairua ranei, i ta te kupu ranei, i ta te pukapuka ranei e kiia ana na matou i tuhituhi, kei mea ka tata te ra o te Karaiti.
3 Kei tinihangatia koutou i tetahi mea e te tangata: *e kore hoki e tae wawe mai*, kia mātua tae mai te takanga atu, kia whakakitea mai ano hoki te tangata o te hara, te tama a te whakangaromanga:
4 He hoa riri nei ia, e whakakake ana i a ia ki runga ake i nga mea katoa e karangatia ana he Atua, e karakiatia ana ranei, a ko ia ano hei Atua e noho ana i te whare o te Atua, e whakakite ana i a ia, ko ia te Atua.
5 Kahore ranei koutou e mahara, i a au ano i a koutou, i korerotia e ahau enei mea ki a koutou?
6 A e mātau ana koutou inaianei ki te mea e arai nei, kia whakakitea mai ra ano ia i tona taima ano.
7 Kei te mahi nei hoki inaianei te kino ngaro: otiia kei

te arai tetahi inaianei, a kia
hipa atu ra ano ia i waenganui.
8 Ko reira whakakitea ai
taua tangata kino, e whakangaromia
e te Ariki ki te
ha o tona mangai, e whakakahoretia
ki te putanga nui
o tona taenga mai.
9 To tera taenga mai rite
tonu ki te mahinga a Hatana,
i runga i nga mahi kaha katoa,
i nga tohu, i nga merekara teka,
10 I nga mahi tinihanga katoa
ano o te hē, i roto i te
hunga e whakangaromia ana;
no te mea kihai i riro i a
ratou te aroha o te pono, kia
ora ai ratou.
11 Mo konei hoki ka tonoa
e te Atua ki a ratou he pohēhē
e mahi ana, e whakapono
ai ratou ki te teka:
12 Kia tukua ai ki te hē te
hunga katoa kahore i whakapono
ki te pono, a e ahuareka
ana ki te hē.

13 ¶ Tika tonu ia kia whakawhetai
matou ki te Atua
mo koutou i nga wa katoa,
e *oku* tēina e arohaina nei
e te Ariki, he mea whiriwhiri
na hoki koutou na te
Atua no te timatanga ra ano
mo te ora, i runga i te whakatapunga
a te Wairua, i
runga ano i te whakapono ki
te pono;
14 Ko te mea tena i karangatia
ai koutou e ia, he mea
na to matou rongo pai, ara
kia whiwhi ki te kororia o to
tatou Ariki, o Ihu Karaiti.
15 Na, e *oku* tēina, e tu koutou:
kia mau ki nga whakarerenga
iho i whakaakona ai
koutou e te kupu, e ta matou
pukapuka ranei.

16 ¶ Na, ma to tatou Ariki,
ma Ihu Karaiti pu ano, ma
te Atua, ara ma to tatou Matua,
i aroha mai nei ki a
tatou, a homai ana i te whakamarietanga
mutunga kore,
me te mea pai e tumanakohia
nei, he meatanga na te aroha
noa,
17 Māna e whakamarie o
koutou ngakau, māna koutou
e whakau ki runga ki nga
kupu me nga mahi pai katoa.

UPOKO 3.

Kia inoi ratou mona. 3 *Tana mo ratou.* 6 *Ana ako. Kei mangere; kaua e huihuia ki nga kai mahi kino.*

HEOI, e *oku* tēina, inoi
mo matou, ara mo te
kupu a te Ariki kia rere, kia
whai kororia, kia pena ano
me tena i a koutou:
2 Kia whakaorangia hoki
matou i nga tāngata poauau,
i nga tāngata kino: kahore
hoki he whakapono i te katoa.
3 Otiia e pono ana te Ariki,
a māna koutou e whakau, e
tiaki kei riro i te kino.
4 Na e u ana to matou whakaaro
i roto i te Ariki ki a
koutou, kei te mahi koutou,
a ka mahi ano i ā matou e
whakaako nei ki a koutou.
5 Ma te Ariki ano e whakatika
o koutou ngakau ki te
aroha o te Atua, ki te tatari

marie atu ano hoki ki a te
Karaiti.

6 ¶ Na ko ta matou ako
atu tenei ki a koutou, e *oku*
tēina, i runga i te ingoa o to
tatou Ariki, o Ihu Karaiti,
mawehe atu i nga tēina katoa
e hē ana te whakahaere, a
kahore e rite ki ā matou wha-
karerenga iho i riro i a ra-
tou.
7 E mātau na hoki koutou
ki nga mea e tika ai to kou-
tou whakarite ki a matou:
kihai hoki i hē to matou wha-
kahaere i roto i a koutou;
8 Kihai ano hoki matou i
kai noa i ta tetahi taro; engari
i mahi, i uaua, i mauiui, i te
po, i te ao, kei taimaha ki
tetahi o koutou:
9 Ehara ra i te mea kahore
he mana i a matou; engari
kia waiho ai matou hei tauira
mo koutou, kia rite ai ta kou-
tou ki ta matou.
10 I a matou hoki e noho
ana i a koutou, ko ta matou
ako tenei ki a koutou, ki te
kore tetahi e pai ki te mahi,
kei kai ia.
11 Ka rongo hoki matou tera
etahi e hē ana te whakahaere
i roto i a koutou, kahore e
mahi, heoi e pokanoa ana ki
ta tera.
12 Na ko ta matou ako, ko
ta matou whakahau tenei ki
aua tangata pera, me whaka-
aro ki to tatou Ariki, ki a Ihu
Karaiti, me mahi marie ratou,
ka kai ai i ta ratou taro ake.
13 Ko koutou ia, e *oku* tēina,
kei ngakau-kore ki te mahi
pai.
14 Na, ki te kore tetahi e
ngohengohe ki ta matou kupu
i tenei pukapuka, whaitohu-
ngia iho ia, kei huihui hoki
ki a ia, kia whakama ai ia.
15 Otiia kaua e mea he hoa-
riri *ia*, engari whakatupato-
ria, ano he teina.

16 ¶ Na, ma te Ariki pu o
te rangimarie e hoatu te ra-
ngimarie ki a koutou i nga
wa katoa, i nga mea katoa.
Kia noho te Ariki ki a koutou
katoa.

17 ¶ Te ohatanga nei a
Paora, na toku ringaringa
ake, ko te tohu ia i nga puka-
puka katoa; he penei taku
tuhituhi.
18 *Kia tau* te aroha noa o
to tatou Ariki, o Ihu Karaiti
ki a koutou katoa. Amine.

KO TE PUKAPUKA TUATAHI A PAORA APOTORO

KI A

TIMOTI.

UPOKO 1.

3 *Nga mahi māna ki Epeha.* 5 *Te ture.* 12 *Tona karangatanga hei apotoro.* 18 *Himeniu-ma.*

NA Paora, na te apotoro a Ihu Karaiti, he mea whakarite e te Atua, e to tatou Kai whakaora, e te Ariki hoki, e Ihu Karaiti, ko ia ta tatou e tumanako nei,

2 Ki a Timoti, ki *taku* tamaiti pono i roto i te whakapono: *kia tau* te aroha noa, te mahi tohu, te rangimarie, he mea na te Atua, na to tatou Matua, na Karaiti Ihu hoki, na to tatou Ariki.

3 ¶ Kia rite *tau* ki taku i whakahau atu ai ki a koe, i a au e haere ana ki Makeronia, ara kia noho koe ki Epeha, ako ai i etahi kia kaua e rere ke te whakaako,

4 Kia kaua e whakarongo ki nga korero tito noa, ki nga whakapapa tupuna kahore nei e whai mutunga; nga putanga ake o ena, he tautohetohe, kahore he whakatupu mo te tikanga a te Atua i runga i te whakapono.

5 Na, te tukunga iho mo te akoranga, ko te aroha, no roto i te ngakau ma, i te hinengaro pai, i te whakapono tinihanga-kore.

6 Kapea ake enei e etahi, kotiti ke ana ki nga korero teka noa;

7 Ki ta ratou he kai whakaako ratou i te ture; heoi kahore e mātau ki ta ratou e korero nei, ki nga mea ranei e kauwhautia nei e ratou.

8 Na e mātau ana tatou he mea pai te ture, ki te rite te meatanga e te tangata ki ta te ture tikanga;

9 E mātau ana hoki ki tenei, kihai te ture i whakatakotoria mo te tangata tika, engari mo te hunga ture-kore, tutū, karakia-kore, hara, tapukore, whakarihariha, mo nga kai patu i nga pāpā, mo nga kai patu i nga whaea, mo nga kai kohuru tangata,

10 Mo te hunga puremu, moe tāne, tahae tangata, korero teka, oati teka, a ki te mea tera atu tetahi mea

kahore nei e rite ki te whakaako tika.
11 Rite tonu tenei ki te rongo pai, ki te mea kororia a te Atua koa, ki te mea kua tukua mai nei ki a au.

12 ¶ A e whakawhetai atu nei ahau ki a Karaiti Ihu, ki to tatou Ariki, nāna nei au i whakakaha; i whakaaro hoki ia he tangata pono ahau, a meinga ana ahau hei minita;
13 Ahau nei, te tangata kohukohu i mua, te kai whakatoi, whakatupu kino: heoi i tohungia ahau, no te mea i meinga kuaretia e ahau i runga i te whakapono kore:
14 Heoi tino nui rawa te aroha noa o to tatou Ariki, hui tahi ki te whakapono, ki te aroha i roto i a Karaiti Ihu.
15 He pono te korero, a e pai ana kia tangohia rawatia, i haere mai a Karaiti Ihu ki te ao ki te whakaora i te hunga hara; te tino *tangata* o ratou ko ahau.
16 Heoi na konei ahau i tohungia ai, kia ai ko ahau ki mua hei whakaaturanga ma Ihu Karaiti i nga manawanuitanga maha, hei tohu ki te hunga e whakapono ana ki a ia i muri, kia ora tonu ai *ratou*.
17 Na, te Kingi ora tonu, e kore nei e pirau, e kore nei e kitea, ko ia nei anake te Atua mātau, *waiho atu* i a ia te honore me te kororia, ake ake ake. Amine.

18 ¶ Ka tukua atu nei e ahau tenei kupu ako ki a koe, e *taku* tamaiti, e Timoti, ko te poropititanga ano tenei i puta i mua mou, hei mea i a koe kia whawhai i te whawhai pai;
19 Kia whai whakapono, me te hinengaro pai, he mea akiri tenei na etahi, a, to ratou whakapono, koia ano kei te kaipuke pakaru:
20 No ratou a Himeniu raua ko Arehanera, kua tukua nei e ahau ki a Hatana, kia whakaakona ai kia kaua e kohuhohu.

UPOKO 2.

Me inoi mo nga tangata katoa. 9 Whakapaipai mo nga wahine. 12 Kaua ratou e whai kupu i roto i te hahi.

NA ko taku whakahau tenei i te tuatahi o nga mea katoa, kia puta nga inoi, nga karakia, nga inoi wawao, nga whakawhetai, mo nga tāngata katoa;
2 Mo nga kingi, mo te hunga whai mana katoa hoki: kia ata noho marie ai tatou i runga i nga whakaaro karakia i nga tikanga mahara katoa.
3 He mea pai hoki tenei, he mea e manakohia ana i te aroaro o te Atua, o to tatou Kai whakaora;
4 Ko tana nei e pai ai ko nga tāngata katoa kia ora, kia haere mai hoki ki te matauranga ki te pono.
5 Kotahi hoki te Atua, kotahi te takawaenga o te Atua

o nga tāngata, ko te tangata,
ko Karaiti Ihu;
6 I hoatu nei i a ia hei utu
mo te katoa, he mea whakarite
i ona wa ake.
7 A meinga ana ahau hei
karere, hei apotoro mo taua
mea, (he pono taku korero i
roto i a te Karaiti, kahore
aku teka); he kai whakaako
mo nga tauiwi i runga i te
whakapono, i te pono.

8 ¶ Na, taku e pai ai, ko
nga tāne kia inoi i nga wahi
katoa, kia tapu nga ringa ina
ara, kaua he riri, he tautohe-
tohe.
9 Nga wāhine ano hoki, te
whakapaipai mo ratou hei te
kakahu ataahua, hei te ahua
e whakama ana, e whai wha-
kaaro ana; kauaka te maka-
we whiri, te koura, te peara,
te kakahu utu nui;
10 Engari te mea e pai ana
mo nga wāhine e whakaae
ana ki te karakia, ara nga
mahi pai.
11 Me ako marie te wahine,
kia nui te ngohengohe.
12 E kore hoki e tukua e
ahau te wahine kia whakaako,
kia neke ake ranei tona tika-
nga i to te tāne, engari me
ata noho.
13 Ko Arama hoki kua hangā
ki mua, muri iho ko Iwi.
14 Kihai ano hoki a Arama
i tinihangatia, ko te wahine
ia i tinihangatia, a takahi ana
i te ture:
15 Otira ka ora ano i te
whanautanga tamariki, ki te
mau tonu to ratou whaka-
pono, aroha, tapu, whakaaro.

UPOKO 3.

Mo nga pihopa. 8 *Rikona,* 11 *me a ratou wahine.* 14 *Mo te hahi.* 16 *Mo Ihu.*

HE pono te korero, Ki te
hiahia tetahi ki te mahi
pihopa, e hiahia ana ia ki te
mahi pai.
2 Na, ko te tikanga tenei,
kia kaua te pihopa e ekengia
e te kupu, he tahu no te wa-
hine kotahi, kia whai mahara,
kia whai whakaaro, kia ata-
ahua ona tikanga, kia atawhai
ki nga manuhiri, kia whai
ngakau ki te whakaako:
3 Kia kaua e kakai waina,
kia kaua e patu, kia kaua e
whaia e ia nga taonga hē;
engari kia ngakau ngawari,
kia kaua e whawhai, kia kaua
e matenui ki te moni;
4 Kia pai tana tohutohu i
tona whare; e mea ana i *ana*
tamariki kia ngohengohe *ki a*
ia, kia nui te mahara:
5 (Ki te kore hoki tetahi ta-
ngata e mātau ki te tohutohu
i tona whare ake, me pehea
ka tiaki ai ia i te hahi a te
Atua?)
6 Ko te tauhou kauaka, kei
whakakake, a ka tau to te
rewera hē ki a ia.
7 Kia pai ano hoki te korero
mona a te hunga o waho; kei
taka ia ki te whakahawea, ki
ta te rewera mahanga ano
hoki.

8 ¶ Me nga rikona ano kia
ahua kaumātua, kaua e korero
rua, kaua e matenui ki te
waina, kaua e whaia te taonga
hē;
9 Kia ma ano te hinengaro

e mau ai i a ratou to te whakapono mea ngaro.

10 Kia mātua whakamātautauria ano hoki enei; ko reira ratou meinga ai hei rikona, i te mea kahore nei he whakahe mo ratou.

11 Me nga wāhine hoki kia ahua kaumātua, kaua e ngautuara, kia whai mahara, kia pono i nga mea katoa.

12 Nga rikona, kia kotahi te hoa wahine; kia pai te tohutohu i a ratou tamariki, i o ratou whare ake ano hoki.

13 Ki te pai hoki ta ratou mahi rikona, ka whiwhi ratou ki te turanga pai mo ratou, ka nui hoki *to ratou* maia i runga i te whakapono ki a Karaiti Ihu.

14 ¶ He tuhituhi atu tenei naku i enei mea ki a koe, e mea ana hoki tera ahau e haere wawe atu ki a koe:

15 Ki te roa ia ahau, kia mātau ai koe ki te tikanga mo to mahi, i roto i te whare o te Atua, ko te hahi nei ia o te Atua ora, ko te pou me te turanga o te pono.

16 Na, takoto rawa te whakaae ki te nui o te mea ngaro e karakiatia nei: Te Atua i whakakitea mai i roto i te kikokiko, he mea whakatika mai na te Wairua, i kitea e nga anahera, kua kauwhautia nei i roto i nga tauiwi, kua whakaponohia nei e te ao, a tangohia atu ana ki te kororia.

UPOKO 4.

Tenei ake ka ngau ke te whakapono. 6 *Mahi ma Timoti.*

NA, he korero mārama rawa ta te Wairua, ko a nga wa whakamutunga etahi kotiti ke atu ai i te whakapono, tahuri ai ki nga wairua tinihanga, ki nga whakaakoranga rewera;

2 He mea na te hianga o te hunga korero teka; o ratou hinengaro, *ano* he mea tahu ki te rino wera;

3 E riri ana kia kaua e marena, kia kaua e pa ki nga kai i hangā e te Atua hei mea ma te hunga e whakapono ana, e mātau ana hoki ki te pono; me te whakawhetai *ano ratou.*

4 He pai hoki nga mea katoa i hangā e te Atua, ehara hoki i te mea hei rukenga, ki te mea e tangohia ana i runga i te whakawhetai:

5 E tapu ana hoki, he mea na te kupu a te Atua, na te inoi.

6 ¶ Ki te whakamahara koe i nga tēina ki enei mea, he minita pai koe na Ihu Karaiti, he mea whakatupu ake i runga i nga kupu o te whakapono, o te whakaakoranga pai kua whaia nei e koe.

7 Na, nga korero tito noa, nga mea whakarihariha a te ruruhi, whakarerea, a, te mahi māu, *ko nga mea* o te ngakau karakia.

8 Te whakamahinga hoki i te tinana, he iti te pai: ko te ngakau karakia ia, pai tonu mo nga mea katoa, kei reira hoki nga korero mo te oranga inaianei, mo tera hoki a mua.

9 He pono tenei korero, e pai ana hoki kia tangohia rawatia.

10 Koia hoki matou ka ma-
mahi ai, ka tawaia ai, no te
mea ka u to matou whakaaro
ki te Atua ora, ko ia nei te
Kai whakaora o nga tāngata
katoa, tera noa ake ia o te
hunga whakapono.
11 Me kauwhau enei mea e
koe, me whakaako.
12 Kei whakahawea tetahi
ki tou taitamarikitanga; e-
ngari hei tauira koe ki te
hunga whakapono, to kupu,
tou whakahaere, tou aroha,
tou wairua, tou whakapono,
tou ngakau ma.
13 Kia pumau koe ki te
korero pukapuka, ki te wha-
kahau, ki te whakaako, kia
tae atu ra ano ahau.
14 Kei takoto noa te mea
homai noa i roto na i a koe, i
homai ra ki a koe he mea
poropiti, i nga ringaringa
ano o nga kaumātua i whaka-
pangia na.
15 Whakaaroa enei mea;
anga nui ki enei mea; kia
kitea ai tou nekehanga ake
i nga mea katoa.
16 Kia mahara ki a koe ano,
ki te whakaakoranga hoki:
kia u ki enei mea: ki te mea
hoki koe i tenei, ka whakaora
koe i a koe ano, i te hunga
ano hoki e whakarongo ana
ki a koe.

UPOKO 5.

Mo te kupu ki te kaumatua, ina he; ki nga taitamariki: 2 ki nga wahine. 3 Mo nga pouaru. 17 Atawhai mo nga kaumatua pai. 22 Tangata hei minita.

KAUA e whakatupehupe-
hu ki te kaumātua;
engari ata korerotia atu, ano
he matua; nga taitamariki
hoki, ano he teina;
2 Nga ruruhi, ano he whaea;
nga wāhine taitamariki, ano
he tuahine, i runga i nga
whakaaro ma katoa.
3 Whakahonoretia nga pou-
aru, ara nga tino pouaru.
4 Ki te mea ia he tamariki,
he mokopuna ranei a tetahi
pouaru, kia whakaakona
ratou i te tuatahi kia wha-
kaaro tika ki to ratou whare
ake, kia utua hoki ta nga
mātua, he mea pai hoki tenei,
he mea e manakohia ana i te
aroaro o te Atua.
5 Na, te tino pouaru, te mea
mokemoke, e tumanako ana
ia ki te Atua, mau tonu ki
nga inoi, ki nga karakia i te
po, i te ao.
6 A ki te whai tetahi ki ā te
tinana whakaahuareka, aha-
koa ora, he tupāpaku.
7 Akona atu enei mea, kei
ekengia ratou e te kupu.
8 Na, ki te kore tetahi e
whakaaro ki ona ake, ki te
hunga rawa ano ia o tona
whare, kua whakakahoretia
e ia te whakapono, kino atu
tana i ta te tangata whaka-
pono-kore.
9 Kaua te pouaru e tango-
hia ki roto, i te mea kahore
ano i ono tekau noa ona tau,
hei te wahine i tūturu ki te
tāne kotahi,
10 Hei te mea e whakaaetia
ana *āna* mahi pai; ki te mea
i whakatupu tamariki, ki te
mea i atawhai manuhiri, ki

te mea i horoi i nga waewae o te hunga tapu, ki te mea i atawhai i te hunga e tukinotia ana, ki te mea i whaia e ia nga mahi pai katoa.

11 Nga pouaru taitamariki ia me whakarere: ki te ngau ke hoki to ratou ngakau taikaha i ta te Karaiti, ka hiahia ki te marena;

12 Ka tau hoki te he ki a ratou, no te mea kua whakarerea e ratou to ratou whakapono tuatahi.

13 Ka ako ano hoki ratou ki te *noho* mangere, ki te haereere noa ki nga whare: a ehara i te mea ko te mangere kau, he mate korerorero ano ia to ratou, he pokanoa ki ta tera, ki ta tera; ta ratou e korero ai ko nga mea e kore e tika.

14 Koia ahau ka mea ai kia marena nga *pouaru* taitamariki, kia whanau tamariki, kia tohutohu i nga mea o te whare, kia kaua e hoatu ki te hoa riri tetahi take tawai.

15 Kua tahuri ke nei hoki etahi ki te whai i a Hatana.

16 Ki te mea he pouaru a tetahi tangata whakapono, a *tetahi* wahine whakapono ranei, māna ano ratou e atawhai, kaua hoki te hahi e whakataimahatia; ko ana hoki e atawhai ai, ko nga tino pouaru.

17 ¶ Kia nui ake te honore mo nga kaumātua e tohutohu pai ana; engari rawa *ia* mo te hunga ko ta ratou nei mahi ko te kupu, ko te whakaako.

18 E mea ana hoki te karaipiture, Kaua e whakamōkātia *te mangai* o te kau patu witi: Me tenei hoki, Ka tika te utu mo te kai mahi.

19 Kaua e whakarongo ki te whakawa mo te kaumātua, engari hei te aroaro o nga kai whakaatu tokorua, tokotoru ranei.

20 Te hunga hara, riria i te aroaro o te katoa, kia mataku ai era atu hoki.

21 Ko taku kupu nui tenei *ki a koe* i te aroaro o te Atua, o te Ariki hoki, o Ihu Karaiti, o nga anahera whiriwhiri ano hoki, puritia enei mea, kaua e pokaia he tikanga, kaua e whakahipahipaia.

22 Kei whakapakia wawetia nga ringaringa ki tetahi tangata, kaua ano e uru ki nga hara o te tangata ke: kia mau tou harakore.

23 Kāti tou inu wai; engari hei te waina māu kia iti, hei mea mo tou puku, mo ou mate e honohono na.

24 Nga hara o etahi tāngata, mārama noa ake, e tae wawe ana ki te whakawakanga: o etahi ia e whai ana i muri i a ratou.

25 Waihoki ko nga mahi pai e mārama noa ake ana; a, nga mea e rere ke ana e kore e taea te huna.

UPOKO 6.

Mo nga pononga. 3 *Te ako ngau ke.* 6 *Te taonga nui.* 11 *Tana e oma ai; tana e whai ai.* 17 *Era atu mahi mana.*

NGA pononga whai ranga-
tira katoa, kia kiia iho e
ratou nga honore katoa he
mea tika mo o ratou ranga-
tira ake, kei korerotia kino-
tia te ingoa o te Atua me
tana whakaakoranga.
2 Kaua era i nga ranga-
tira whakapono e whaka-
hawea *ki a ratou*, no te mea
he teina ratou; engari kia
nui rawa te mahi, no te mea
e whakapono ana ratou, e
arohaina ana, e uru ngatahi
ana ki te mahi pai. Me wha-
kaako enei mea e koe, me
whakahau.

3 ¶ Ki te whakaako ke
tetahi, a kaore e tahuri ki
nga kupu ora, ki ā to tatou
Ariki, ki a Ihu Karaiti, ki te
whakaakoranga ano hoki e
rite ai te karakia pai,
4 E whakakake ana ia, ka-
hore ona matauranga ki
tetahi mea, heoi e hawata
ana ki nga uiuinga, ki nga
tautohetohenga, no reira nei
te hae, te whawhai, nga ko-
rero kino, nga whakaaro kino,
5 Nga whakahokihoki kupu
a nga tāngata ngakau kino,
kahore nei he pono i a ra-
tou, e mea nei hei taonga
te karakia pai: mawehe atu
koe i era.
6 He taonga nui ano ia te
karakia pai hui tahi ki te
ngakau tatū.
7 Kahore hoki he mea i
mauria mai e tatou ki te ao,
marama tonu *ano tenei*, e kore
hoki e ahei te mau atu e tatou
tetahi mea.
8 Na, ki te mea he kai ta
tatou, he hipoki, kāti ano ko
enei ma tatou.
9 Na, te hunga e hiahia ana
kia whai taonga, ka taka
ratou ki te whakamatautau-
ranga, ki te mahanga, ki te
tini o nga hiahia kuare e
raru ai, e totohu ai nga tā-
ngata ki te whakangaroma-
nga, a hunā iho.
10 He putake hoki no nga
kino katoa te aroha ki te
moni; he minamina ki tenei
i kotiti ke ai etahi i te whaka-
pono, a werohia putia iho
ratou e nga mamae maha.

11 ¶ Ko koe ia, e ta te
Atua tangata, oma atu i enei;
a whaia te tika, te karakia
pai, te whakapono, te aroha,
te manawanui, te ngakau
māhaki.
12 Whawhaitia te whawhai
pai o te whakapono, hopukia
te oranga tonutanga, ko te
mea hoki ia i karangatia ai
koe, a whakaaetia ana e koe
te whakaaetanga pai i te
aroaro o nga kai titiro toko-
maha.
13 Ko taku ako atu tenei ki
a koe i te aroaro o te Atua,
nāna nei nga mea katoa i
whai ora ai, o Ihu Karaiti
ano hoki, nāna nei i wha-
kapuaki te whakaaetanga
pai i te aroaro o Ponotio
Pirato;
14 Puritia tenei ture, kei
whai koha, kei whai hē, taea
noatia te putanga mai o to
tatou Ariki, o Ihu Karaiti:
15 Tana e whakakite ai a
ona ake wa, ko ia anake nei
hoki te Mea kaha, te Mea

koa, te Kingi o nga kingi, te
Ariki o nga ariki;
16 Nona anake te mate-kore,
e noho ana ia i te mārama e
kore e taea atu e tetahi;
kahore ia e kitea e tetahi
tangata, kahore ano hoki e
ahei kia kitea: *waiho atu* i
a ia te honore me te kaha,
ake ake ake. Amine.

17 ¶ Akona te hunga i nga
taonga o tenei ao kia kaua e
whakakake te ngakau, kia
kaua e whakawhirinaki ki
nga taonga pahuhu noa,
engari ki te Atua ora, ko ia
hoki hei homai nui i nga mea
pai katoa hei mea ma tatou;
18 Kia pai a ratou hanga,
kia hua a ratou mahi pai, kia
hihiko ki te ohaoha, ki te
whakawhiwhi *i etahi;*
19 Ko te turanga pai mo a
mua ta ratou taonga e ro-
ngoa ai, kia mau ai i a ratou
te oranga tonutanga.

20 ¶ E Timoti, tiakina te
mea kua tukua na *ki a koe;*
tahuri atu i nga korero wha-
kariharihа, i nga kupu teka
noa, i nga whakaputanga ke-
tanga a te mea e tekaia nei
he matauranga:
21 Kua wail o nei hei tika-
nga ma etahi, a hē ake ratou
ki te whakapono. *Kia tau*
te aroha noa ki a koe. A-
mine.

KO TE PUKAPUKA TUARUA A PAORA APOTORO

KI A

TIMOTI.

UPOKO 1.

Mo ratou ko tona whaea, ko tona tupuna. 6 *Kia kaha; kia u.* 13 *Kia mau ki nga kupu.* 15 *Kua he a Ahia.* 16 *Engari a Onehipora.*

NA Paora, i paingia e te
Atua hei apotoro ma Ihu
Karaiti, mo te oranga i wha-
kaaria mai i roto i a Karaiti
Ihu,
2 Ki a Timoti, ki *taku* ta-
maiti aroha: *kia tau* te aroha
noa, te mahi tohu, te rangi-
marie, he mea na te Atua
Matua, na Karaiti Ihu hoki,
na to tatou Ariki.

3 ¶ Whakawhetai tonu ahau
ki te Atua, e mahi atu nei
ahau ki a ia, he mea no *oku*
tūpuna iho i runga i te hine-
ngaro ma, no te mea kahore

e mutu toku mahara ki a
koe i aku inoinga i te po, i
te ao;
4 Nui atu toku hiahia kia
kite i a koe, i ahau e mahara
ana ki ou roimata, kia ki ai
ahau i te hari;
5 I te mea ka hoki ake nei
toku mahara ki te whakapono
tinihanga-kore i roto i
a koe, ki tera hoki i noho i
mua i tou tupuna wahine i a
Roihi, i tou whaea hoki i a
Uniki, a e u ana toku whakaaro
kei roto ano i a koe.
6 Koia ahau ka whakamahara
nei i a koe, kia whakaungia
te ahi, ara ta te
Atua mea i homai na, tera
i roto i a koe, he mea na te
whakapanga atu o oku ringaringa.
7 Kahore hoki i homai e te
Atua ki a tatou te wairua o
te wehi; engari to te kaha, to
te aroha, to te ngakau mahara.
8 Na kei whakama koe ki
te whakaaturanga i to tatou
Ariki, ki a au ranei, ki tana
herehere: engari kia uru koe
ki nga mate o te rongo pai,
kia rite ki ta te Atua whakakahanga;
9 Nāna nei tatou i whakaora,
nāna hoki *tatou* i karanga,
tapu tonu te karangatanga;
kihai i rite ki ā tatou
mahi, engari ki tana ake tikanga
i whakatakoto ai i mua,
ki te aroha noa hoki i homai
nei ki a tatou i roto i a Karaiti
Ihu i mua atu o te
timatanga o te ao;
10 A kua whakakitea mai
nei inaianei i te putanga nui
mai o to tatou Kai whakaora,
o Ihu Karaiti, i whakakahore
nei i te mate, a whakakitea
mai ana e ia te ora me te
matenga-kore, he mea na te
rongo pai:
11 A meinga iho ahau hei
kai kauwhau mo tenei, hei
apotoro, hei kai whakaako i
nga tauiwi.
12 Ko te mea hoki tenei i
pangia ai ahau e enei mate:
he ahakoa ra kahore ahau e
whakama: e mātau ana hoki
ahau ki taku i whakapono ai,
a e u ana toku whakaaro e
taea ano e ia te tiaki taku i
tuku atu ai *ki a ia*, taea noatia
taua ra.
13 Kia mau ki te tauira o
nga kupu ora i rongo ra koe
ki a au, puritia i runga i te
whakapono, i te aroha i roto
i a Karaiti Ihu.
14 Te mea pai i tukua *ki a
koe*, me tiaki e koe, ara, e te
Wairua Tapu e noho ana i
roto i a tatou.

15 ¶ E mātau ana koe ki
tenei, kua tahuri ke i a au te
hunga katoa i Ahia; no ratou
a Paikeru raua ko Heremokeni.
16 Kia tohungia e te Ariki
nga tāngata o te whare o
Onehipora; he maha hoki
oku oranga ngakau i a ia,
kihai hoki ia i whakama ki
toku mekameka.
17 I a ia ano hoki i Roma, i
rapua marietia ahau, a kitea
noatia iho.
18 Ma te Ariki e tuku ki a
ia kia kite i te mahi tohu a te
Ariki a taua ra: na, ana ma-

hinga mea maku i Epeha,
erangi koe e mohio ana.

UPOKO 2.

Kia u hei hoia pai. 17 *He o Haimeniu-ma.* 19 *U tonu ia ta te Atua.* 22 *Tana e tupato ai; tana e whai ai.* 24 *Te mahi tika mana.*

NA ko koe, e taku tamaiti, kia kaha i runga i te aroha noa i roto i a Karaiti Ihu.
2 A, nga mea i rongo ra koe ki a au i nga kai whakaatu tokomaha, tukua ena ki etahi tāngata pono, e pai ana hei whakaako ki era atu hoki.
3 Na tukua mai nga mamae ki a koe, kia rite ki te hoia pai a Ihu Karaiti.
4 Ki te whakahoia tetahi tangata, e kore ia e whakararurarua e nga mea o te ao; kia ahuareka ai ki a ia te kai whakatu *i a ia* hei hoia.
5 Ki te whakataetae ano tetahi, e kore ia e karaunatia, ki te kore e rite ki te tikanga tana whakataetae.
6 Ko te tikanga tenei kia mātua mahi te kai mahi, ka kai ai i nga hua.
7 Whakaaroa aku e korero nei; a ma te Ariki e homai ki a koe he ngakau mahara i nga mea katoa.
8 Kia mahara ki a Ihu Karaiti, i whakaarahia nei i te hunga mate, he uri no Rawiri, ko ta taku rongo pai hoki tenei:
9 Ko te mea ano ia i pāngia ai ahau e nga mamae, a hereherea noatia iho, ano he tangata mahi kino; otira e kore ta te Atua kupu e herea.
10 Koia hoki ahau i whakaririka kau ai ki nga mea katoa he mea mo te hunga whiriwhiri; kia whiwhi ai hoki ratou ki te oranga i roto i a Karaiti Ihu, ki te kororia mutunga kore ano hoki.
11 He pono te korero; ki te mate tahi hoki tatou, ka ora tahi ano hoki tatou me *ia.*
12 Ki te mamae tatou, ka whakakingitia ngatahitia me *ia*: ki te whakakahore tatou, ka whakakahoretia hoki tatou e ia:
13 Ki te kore tatou e whakapono, e mau ana ano tona pono: e kore e ahei kia whakakahore ia i a ia ano.

14 ¶ Whakamaharatia *ratou* ki enei mea. Me kauwhau i te aroaro o te Ariki, kia kaua e tautohetohe ki nga mea hua kore, ki nga mea whakaputa ke i nga kai whakarongo.
15 Kia puta to tohe mou kia tu ki te aroaro o te Atua, he mea e manakohia ana, he kai mahi e kore e whakama, e wehewehe tika ana i te kupu pono.
16 Mawehe mai i nga *korero* whakarihariha, i nga korero teka noa: ka neke ake hoki, a nui noa te karakia kore:
17 A e kai ano ta ratou kupu, ano he mea kua kikohungatia: no ratou a Himeniu raua ko Piretu;
18 Kua hē nei ki te pono, e mea ana, Kua pahemo ke te aranga mai; a whakaputaia

ketia ake e ratou te whaka-
pono o etahi.
19 E u ana ia te mau o ta te
Atua turanga, ko tona hīri
hoki tenei, E mātau ana te
Ariki ki āna ake: me *tenei*
hoki, Kia mawehe i te hē
nga tāngata katoa e whaka-
hua ana i te ingoa o te Ka-
raiti.
20 Otiia i te whare nui ehara
i te mea he koura, he hiriwa
kau nga oko, tera ano etahi
he mea rakau, he mea one-
one; etahi hei mea honore,
etahi hei mea honore-kore.
21 Na, ki te mea te tangata
i a ia kia ma i ena mea, hei
oko ia mo te honore, kua oti
te whakatapu, te whakapai
mo nga mea o te rangatira,
rite rawa mo nga mahi pai
katoa.
22 Oma atu i nga hiahia tai-
tamariki: whaia te tika, te
whakapono, te aroha, te ra-
ngimarie, e koutou tahi ko te
hunga e karanga ana ki te
Ariki i roto i te ngakau ma.
23 Whakarerea atu ano nga
uiuinga wairangi, kuare, kia
mahara hoki ko aua mea hei
whakatupu whawhai.
24 Na e kore e pai kia wha-
whai te pononga a te Ariki;
engari kia ngawari ki nga tā-
ngata katoa, kia whai ngakau
ki te whakaako, kia mana-
wanui;
25 Me whakaako marie te
hunga e totohe ana; me kore
e homai e te Atua ki a ratou
he ripeneta e whakaae ai ki
te pono;
26 Kia ara ake ai hoki i roto
i te mahanga a te rewera te
hunga i hopukia oratia e ia
hei mahi i tana i pai ai.

UPOKO 3.

Nga he i muri. 6 *Hoa riri o te pono.* 10 *Kia rite ki tana.* 16 *Nga karaipiture.*

KIA mātau koe ki tenei, ko
a nga ra o te whaka-
mutunga puta ai nga wa o
te hē.
2 E aroha hoki nga tāngata
ki a ratou ano, e aroha ki te
moni, e whakapehapeha, e
whakakake, e kohukohu, e
tutū ki nga mātua, kahore
he whakawhetai, kahore he
tapu,
3 Kahore he aroha, he hu-
nga takahi kawenata, ngau-
tuara, e kore e pēhi i te
ngakau, he hunga nanakia,
e kino ana ki nga tāngata
pai,
4 He hunga tuku tangata,
he hunga hikaka, whakakake,
to ratou aroha ki nga mahi
takaro nui atu i to ratou aro-
ha ki te Atua;
5 Ko te ahua o te karakia
kei a ratou, tona kaha ia wha-
kakahoretia iho: tahuri atu
koe i nga tāngata pera.
6 No ratou hoki te hunga e
tomo nei ki nga whare, a riro
pārau ana i a ratou nga wā-
hine kuare, kua ikeike noa
ake nei nga hara, he mea
arahi na nga hiahia maha,
7 E ako tonu ana, heoi ka-
hore rawa kia tae atu ki te
matauranga ki te pono.
8 E rite ana ki a Hani raua
ko Hamapiri i totohe ki a
Mohi; waihoki ko enei tā-

ngata e totohe ana ki te
pono: he hunga kua kino ke
te hinengaro, he rukenga atu
i roto i te whakapono.
9 Heoi e kore ratou e kake
haere: ka kitea hoki to ratou
kuaretanga e te katoa, ka
pera hoki me to raua.
10 Na kua mau na i a koe
taku whakaako, toku whaka-
haere, toku whakaaro wha-
katakoto, toku whakapono,
toku puhoi ki te riri, toku
aroha, toku manawanui,
11 Oku whakatoinga, oku
matenga i mate ai ahau i
Anatioka, i Ikoniuma, i Rai-
hitara; nga whakatoinga i
whakatoia ai ahau: heoi wha-
kaorangia ake ahau e te Ariki
i roto i te katoa.
12 A e whakatoia ano te
hunga katoa e hiahia ana kia
noho i runga i te karakia i
roto i a Karaiti Ihu.
13 Na e kake haere ki te
kino nga tāngata kino, me te
hunga maminga, e tinihanga
ana, e tinihangatia ana.
14 Ko koe ia kia mau ki nga
mea i ako ra koe, i whakaae-
tia ra e koe, e mātau na hoki
koe ki to kai whakaako *ki
ena mea;*
15 Ki a koe ano i mohio o
tou tamarikitanga ake, ki nga
karaipiture tapu, ko nga mea
era e whai matauranga ai
koe, a ora ake i runga i te
whakapono ki a Karaiti Ihu.
16 Na te ha o te Atua nga
karaipiture katoa, a e pai ana
hei whakaako, hei hopu i te
hē, hei whakatikatika, hei
whakaako ki te tika;
17 Kia tino rite ai te ta-
ngata a te Atua, rite rawa
mo nga mahi pai katoa.

UPOKO 4.

Whakahau. 6 Kua tata ki tona karauna. 9 Haere mai korua ko Maka, me aku mea anó i Toroa. 14 Ta Arehanera. 16 Tona whakawakanga i Roma.

KO taku kupu tenei i te
aroaro o te Atua, raua ko
te Ariki, ko Ihu Karaiti, māna
nei e whakawa te hunga ora
me te hunga mate a tona pu-
tanga mai, i tona rangatira-
tanga;
2 Kauwhautia te kupu; to-
hea i nga wa pai, i nga wa
kino; hopukia te hē, riria iho,
whakahaua, whakapaua te
manawanui, te whakaako.
3 Tenei ake hoki ko te wa e
kore ai ratou e whakarongo
ki te whakaakoranga tika;
heoi ka riro i o ratou hiahia
ake, ka apohia e ratou he
kai whakaako, he taringa
minamina hoki no ratou;
4 A ka tahuri ke o ratou ta-
ringa i te pono, ka anga atu
ki nga korero tito noa.
5 Na kia mataara koe i nga
mea katoa; tukua mai nga
mamae ki a koe; mahia te
mahi a te kai kauwhau i te
rongo pai; whakapaua to ma-
hi minita.
6 Ka tata nei hoki ahau te
ringitia, kua rite ano te wa
hei haerenga moku.
7 Kua whawhaitia e ahau te
whawhai pai, kua omakia
toku omanga, kua rite i a au
te whakapono:

8 Kei te takoto mai moku i
nga wa o muri nei te karauna
o te tika, e homai ki ahau a
taua ra e te Ariki, e te kai
whakarite tika o te whakawa:
a he teka ki ahau anake, ki
te hunga katoa ano hoki e
hiahia ana ki tona putanga
mai.

9 ¶ Kia puta tou uaua ki te
haere wawe mai ki a au:
10 Kua whakarerea ahau e
Rimaha, he aroha nona ki
tenei ao, a haere ana ia ki
Teharonika *kua riro atu* a
Kerekeha ki Karatia, a Tai-
tuha ki Raramatia.
11 Ko Ruka anake kei a au.
Tena a Maka arahina mai hei
hoa mou; e pai ana hoki ia
mo taku mahi minita.
12 Kua tonoa e ahau a Tiki-
ku ki Epeha.
13 Ka haere mai koe, mauria
mai te koroka i mahue i a au
ki Toroa, ki a Karapu, me nga
pukapuka; tena rawa *ia* nga
hiako.
14 He maha nga kino i mea-
tia mai e Arehanera, e te kai
mahi parahi ki a au: ma te
Ariki e hoatu ki a ia he utu e
rite ana ki ana mahi:
15 Kia tupato hoki koe ki a
ia; he rahi hoki tana totohe
ki a matou kupu.
16 I taku korerotanga tua-
tahi kahore he tangata hei
tuara moku, heoi whakarerea
ake ahau e te katoa. Kaua
tenei, *e te Atua*, e whakairia
ki a ratou.
17 I tu ia te Ariki ki toku
taha, nana hoki ahau i wha-
kakaha; i whakapaua rawatia
ai e ahau te kauwhau, i rongo
katoa ai nga tauiwi: a toia
mai ana ahau i roto i te ma-
ngai o te raiona.
18 A tera ahau e toia mai e
te Ariki i roto i nga mahi
kino katoa, e whakaorangia
hoki tae noa ki tona rangati-
ratanga i te rangi: *waiho atu*
i a ia te kororia, ake ake ake.
Amine.

19 ¶ Oha atu ki a Pirihira
raua ko Akuira, ki *te hunga*
ano hoki *o* te whare o Onehi-
pora.
20 Kua noho a Eratu ki Ko-
riniti: i mahue i ahau a To-
ropimu ki Miretu, i te mate
ia.
21 Kia puta tou uaua ki te
haere mai i mua o te hotoke.
Tenei te oha atu nei ki a koe
a Upuru, a Purena, a Rinuha,
a Karauria, me nga tēina ka-
toa.

22 ¶ *Kia noho* te Ariki, a Ihu
Karaiti ki tou wairua. *Kia
tau* te aroha noa ki a koutou.
Amine.

KO TE PUKAPUKA A PAORA APOTORO

KI A

TAITUHA.

UPOKO 1.

5 *Mahi mana ki Kariti.* 6 *Te minita pai.* 10 *Kai whakaako he.*

NA Paora, na te pononga
a te Atua, na te apotoro
a Ihu Karaiti, i runga i te
whakapono o te hunga whiri-
whiri a te Atua, i te whakaae-
tanga atu ano hoki ki ta te
pono e rite ai te karakia ;
2 I runga ano i te tumana-
ko ki te ora tonu i whakaaria
mai nei i mua atu o te ao e te
Atua e kore nei e teka ;
3 Nana nei ano i whakakite
mai tana kupu i ona wa ake
ano, i te kauwhautanga nei, i
tukua mai ki ahau, he mea
whakarite mai na te Atua, na
to tatou Kai whakaora ;
4 Ki a Taituha, ki *taku* ta-
maiti pono i runga i *to tatou*
whakapono tahi : *Kia tau* te
aroha noa, te mahi tohu, te
rangimarie, he mea na te
Atua Matua, na te Ariki hoki,
na Ihu Karaiti, na to tatou
Kai whakaora.

5 ¶ Ko te mea tenei i waiho
ai koe e ahau ki Kariti, kia
whakatikaia ai e koe nga mea
i mahue, kia whakaritea ai
ano hoki he kaumātua ki ia
pa, ki ia pa, kia pera ai me
taku i whakatakoto atu ai ki
a koe :
6 Ki te mea he tangata ka-
hore e ekengia e te korero,
he tahu no te wahine kotahi,
he tamariki whakapono āna,
kahore e korerotia *to ratou*
toreretanga ki te kino, kahore
e tutū.
7 Te tikanga hoki mo te pi-
hopa kia kaua e ekengia e te
kupu, kia rite ki ta te Atua
tuari ; ehara i te mea tohe ki
tana ake, kahore ona aritari-
ta, kahore ana kakai waina,
kahore ana papatu, kahore e
whai i te taonga hē ;
8 Engari e atawhai ana i te
manuhiri, e aroha ana ki nga
tāngata pai, e whai whakaaro
ana, e tika ana, e tapu ana, e
pēhi ana i *ona* hiahia ;
9 E u ana te pupuri i te kupu
pono i whakaakona atu na,
kia taea ai e ia, i te mea ka
tika nei *tana* whakaako, te
whakahauhau, te turaki ano
i ta te hunga e totohe mai ana.

10 ¶ He tokomaha hoki te hunga tutū, korero teka noa, tinihanga; nui atu ia to te hunga o te kotinga:
11 Me kukuti o ratou waha; riro pu hoki etahi whare te whakaputa ke e ratou, e whakaako ana i nga mea e kore e tika, he whakaaro hoki ki te taonga hē.
12 I mea tetahi o ratou, he poropiti no ratou ake, He teka tonu nga Kariti, he kararehe kino, he kopu mangere.
13 He pono tenei korero. Na, kia koi to kupu riri ki a ratou; kia ora ai to ratou whakapono;
14 Kei tahuri hoki ratou ki nga kupu tito a nga Hurai, ki nga ture a nga tāngata e whakaputa ke ana i te pono.
15 He ma nga mea katoa ki te hunga ma: tena ki te hunga poke, kahore nei o ratou whakapono, kahore he mea ma; heoi he mea poke o ratou whakaaro, o ratou hinengaro.
16 Ki ta ratou ki, kua mātau ratou ki te Atua; heoi ko a ratou mahi hei whakakahore *ki a ia*, he hunga whakarihariha ratou, he hunga tutū, e kore ano e tikangatia mo tetahi pai.

UPOKO 2.

Whakahau ki a Taituha. 9 *Mo nga pononga.* 11 *Ta te Atua ako i runga i tana atawhai.*

KO koe ia, korerotia nga mea e rite ana ki to te whakaakoranga ora:
2 Nga kaumātua kia mahara, kia ahua kaumātua, kia whai whakaaro, kia ora te whakapono, te aroha, te manawanui.
3 Me nga wāhine kaumātua ano hoki, kia rite nga tikanga ki a te hunga e whakaaro ana ki te tapu, kia kaua e ngautuara, kia kaua e riro hei pononga ma te waina nui, kia whakaako i nga mea pai;
4 Kia meinga e ratou nga wāhine taitamariki kia whai whakaaro, kia aroha ki a ratou tāne, kia aroha ki nga tamariki,
5 Kia whai whakaaro, kia hē-kore, kia noho ki *o ratou* whare, kia pai, kia ngohengohe ki a ratou tāne, kei korerotia kinotia te kupu a te Atua
6 Me whakahau hoki nga taitamariki kia whai whakaaro:
7 I nga mea katoa kia kitea koe he tauira mo nga mahi pai; *tou* hē-kore ki te whakaako, *tou* ahua kaumatua, *tou* kino kore,
8 *Kia* ora te kupu, kei taea te whakahe; kia whakama ai te tangata tikanga ke, tē ai he kino e korerotia kinotia ai koutou e ia.
9 Ko nga pononga kia ngohengohe ki o ratou rangatira, kia whakamanawarekatia ratou i nga mea katoa; kaua e whakahoki kupu;
10 Kaua e kaia, engari kia kitea he pai, he nui *to ratou* pono; kia ai ratou i nga mea katoa hei whakapaipai i te whakaakoranga a te Atua, a to tatou Kai whakaora.

11 Kua puta mai hoki te
aroha noa o te Atua, e ora ai
nga tāngata katoa,
12 Hei whakaako i a tatou
kia whakakahoretia e tatou
te karakia kore me nga hia-
hia o te ao, kia noho whaka-
aro tatou, i runga ano i te
tika, i te karakia pai, i tenei
ao;
13 Me te tatari ano ki te
mea whakahari e tumana-
kohia nei, ki te putanga hoki
o te kororia, o te Atua nui, o
to tatou Kai whakaora ano
hoki, o Ihu Karaiti;
14 I hoatu nei i a ia mo ta-
tou, hei hoko i a tatou i roto
i nga kino katoa, hei horoi
hoki i a *tatou* hei iwi mona
ake, e ngakau nui ana ki nga
mahi pai.

15 ¶ Korerotia enei mea,
whakahaua; kia nui tou maia
ki te riri i te hē. Kei whaka-
hawea tetahi ki a koe.

UPOKO 3.

Te ako mana. 10 *Mo nga whakapono he.* 12 *Haere mai.*

WHAKAMAHARATIA
ratou kia ngohengohe
ki nga rangatiratanga ki nga
mana, kia rongo ki nga ra-
ngatira, kia takatu ki nga
mahi pai katoa;
2 Kia kaua e korerotia kino-
tia tetahi tangata, kia kaua
e whawhai, *kia* ngakau nga-
wari, *kia* nui te māhaki o te
ngakau e whakaputaina ki
nga tāngata katoa.
3 He whakaaro kore hoki
tatou i mua, he tutū, e tini-
hangatia ana, he pononga na
nga hiahia, na nga whaka-
ahuareka maha, e noho ana
i runga i te nanakia, i te hae,
he hunga whakarihariha, e
mauāhara ana tetahi ki te-
tahi.
4 Otira i te mea ka puta mai
nei te tikanga ngawari me te
aroha o te Atua, o to tatou
Kai whakaora, ki nga tāngata,
5 Ehara i te mea na nga
mahi tika i mahia e tatou,
engari na tana mahi tohu i
whakaorangia ai tatou e ia,
he meatanga ki te horoinga
o te whanautanga houtanga,
ki te whakahoutanga a te
Wairua Tapu;
6 I ringihia nuitia mai nei e
ia ki runga ki a tatou, he mea
na Ihu Karaiti, na to tatou
Kai whakaora;
7 Kia whakatikaia ai tatou
e tona aroha noa, kia whiwhi
ai ki te taonga, ara ki te
oranga tonutanga e tumana-
kohia nei.
8 He korero pono *tenei;* a
e mea ana ahau kia kaha
to kauwhau i enei mea; kia
mahara te hunga kua wha-
kapono ki te Atua ki te
mahi i nga mahi pai. Ko
nga mea enei e ataahua ana,
e whai pai ana mo nga tā-
ngata.
9 Ko nga uiuinga kuare ia,
me nga whakapapa tupuna,
whakarerea atu, me nga to-
tohe, me nga whawhai ki nga
mea o te ture, kahore hoki
he pai *o aua mea,* he mea
hanga noa.
10 He tangata whakapono

he, ka kotahi, ka rua nga whakatupatotanga, whakarerea atu;
11 E mātau ana hoki koe kua whakaputaia ketia taua tangata pera, kei te hara ano hoki, kua mau tona he i a ia ano.

12 ¶ Ka tonoa atu e ahau ki a koe a Aratema, a Tikiku ranei, kia puta tou uaua ki te haere mai ki a au, ki Nikopori: kua takoto hoki taku tikanga kia noho ki reira i te hotoke.
13 Kia puta tou whakaaro kia kawea mai a Hina kai ako i te ture, raua ko Aporo: kei kore tetahi mea mo raua.
14 Me ako hoki o tatou ki te mahi i nga mahi pai mo nga wa o te rawakore, kei hua kore ratou.

15 ¶ Tenei te oha atu nei ki a koe oku hoa katoa. Oha atu ki te hunga e aroha ana ki a matou i runga i te whakapono. *Kia tau* te aroha noa ki a koutou katoa. Amine.

KO TE PUKAPUKA A PAORA APOTORO

KI A

PIRIMONA.

Tona whakapono, aroha. 9 *Kaua e riri ki tana pononga i tahuti.*

NA Paora, na te herehere a Karaiti Ihu, na te teina hoki, na Timoti, ki ta maua e aroha nei, ki to maua hoa mahi, ki a Pirimona,
2 Ki a Apia hoki, ki te *wahine* e arohaina ana, ki to maua hoa hoia, ki a Arakipu, ki te hahi hoki i tou whare:
3 *Kia tau* te aroha noa ki a koutou, me te rangimarie, he mea na te Atua, na to tatou Matua, na te Ariki hoki, na Ihu Karaiti.

4 ¶ Tenei ahau te whakawhetai atu nei ki toku Atua, mau tonu toku mahara ki a koe i aku karakiatanga:
5 He rongo noku ki tou aroha, ki tou whakapono, ki tou na ki te Ariki, ki a Ihu, e hua na ki te hunga tapu katoa;
6 Mo te whakahoatanga mai o tou whakapono, kia whai mana, i runga i te matauranga ki nga pai katoa i roto i

a koutou, he mea ki a Karaiti
Ihu.
7 He nui hoki to matou koa,
marie ana hoki te ngakau i
tou aroha, no te mea e ora
ana nga ngakau o te hunga
tapu i a koe, e *toku* teina.

8 ¶ No reira, *ahakoa* he nui
toku maia ki te whakatakoto
atu i te mea tika ki a koe,
9 Ko te aroha ke taku hei
whakahau, ara taku nei, ta
te koroheke, ta Paora, inai-
anei ra he herehere na Ihu
Karaiti;
10 He kupu tena naku ki a
koe mo taku tamaiti, mo One-
himu, he mea whanau naku
i ahau nei i te herehere:
11 I mua kahore tetahi mea
pai āna ki a koe; inaianei ia
kua whai pai koe i a ia, ahau
ano hoki.
12 Kua whakahokia atu nei
ia e ahau: manako mai ki a
ia, ara ki toku ngakau ake.
13 I mea ano ahau kia pu-
ritia ia ki ahau, hei whaka-
kapi mou ki te mahi ki a au
i roto i nga mekameka o te
rongo pai:
14 Otira kahore nei he ku-
pu au, kihai ahau i pai kia
meatia tetahi mea; kei riro
whakauaua mai tou pai; enga-
ri i roto ano i te ngakau.
15 Ko te mea ano pea tenei
i motuhia mai ai ia mo tetahi
wa, kia mau pu ai ia i a koe,
ake ake ake;
16 Ehara i te mea hei pono-
nga ia i enei wa, engari tera
atu i te pononga, he teina i
nui rawa ai toku aroha, nui
rawa atu ia tou, i te kikokiko,
i te Ariki ano hoki.
17 Na, ki te mea kua waiho
ahau hei hoa mou, manako
mai ki a ia me te mea ko
ahau,
18 Na, ki te mea kua hē ia
ki tetahi mea au, kei a ia
ranei tetahi mea *au*, waiho
mai maku tena e whakaaro;
19 He tuhituhi tena naku,
na Paora, na toku ringaringa
ake, maku e whakautu; na
kahore aku meatanga atu ki
a koe, tera ano taku taonga
kei a koe, ko koe ano.
20 Ae ra, e *toku* teina, kia
whai pai ahau i a koe i roto i
te Ariki: kia ora toku ngakau
i roto i te Ariki.
21 He u no toku whakaaro
ki a koe ka ngohengohe, i
tuhituhi atu ai ahau ki a koe,
e mohio ana hoki tera e nui
atu tau e mea ai i taku e
korero atu nei.
22 Tenei ano hoki, kia rite
mai i a koe tetahi whare
moku: e mea ana hoki ahau
tera e mana a koutou inoi, a
ka tukua atu ahau ki a kou-
tou.

23 ¶ Tenei te oha atu nei
ki a koe a Epapara, toku hoa
herehere i roto i a Karaiti
Ihu;
24 Ratou ko Maka, ko Ari-
taku, ko Rimaha, ko Ruka,
oku hoa mahi.

25 ¶ *Kia tau* te aroha noa
o to tatou Ariki, o Ihu Karaiti
ki o koutou wairua, Amine.

KO TE PUKAPUKA A PAORA APOTORO

KI NGA

HIPERU.

UPOKO 1.

Ta te Atua karere nui. 4 *Nui atu i nga anahera.*

HE maha nga wahi, he maha nga huarahi i korero ai te Atua i mua, ara nga poropiti, ki nga mātua,
2 I enei ra whakamutunga na *tana* Tama ana korero ki a tatou, ko tana hoki ia i mea ai māna nga mea katoa, ko tana kai hanga hoki ia o nga ao;
3 Ko ia te kanapatanga o *tona* kororia, te tino ahua o tona pumautanga, e whakau nei i nga mea katoa ki te kupu o tona kaha, ka oti nei i a ia ake ano te horoi o tatou hara, na noho ana ia. i te ringa matau o te Nui i runga rawa;
4 A meinga ana ia kia pai ake i nga anahera, kia pera me te ingoa i riro i a ia he nui atu i *to* ratou.
5 Ki a wai hoki o nga anahera tana meatanga i mua, Ko koe taku Tama, nonaianei koe i whakatupuria ai e ahau? Me *tenei* ano, Ko ahau hei Matua ki a ia, ko ia hei Tama ki a au?
6 ¶ I tana kawenga mai ano hoki i te whanau mātāmua ki te ao, ka mea ia, A kia koropiko nga anahera katoa a te Atua ki a ia.
7 Tana kupu ia mo nga anahera, Meinga ana e ia ana anahera hei wairua, ana kai mahi hei mura ahi.
8 *Tana* ia ki te Tama, Pumau tonu tou torona, e te Atua, ake ake: he hepeta tika te hepeta o tou kingitanga:

9 ¶ I arohaina e koe te tika, i kinongia e koe te hara; no reira nui atu i to ou hoa te whakawahinga a te Atua, a tou Atua, i a koe ki te hinu o te hari.
10 Me *tenei ano*, Nāu, e te Ariki, i te timatanga i whakatakoto te whenua; a he mahi nga rangi na ou ringa:
11 Ko era e hemo atu, ko koe ia e mau tonu: ka tawhitotia katoatia hoki era me he kakahu;
12 Ka whakakopakopaia e koe, ano he koheka, ka whakaputaia ketia: ko koe tonu

ano ia koe, kahore hoki he
mutunga o ou tau.
13 Ki a wai hoki o nga ana-
hera tana meatanga i mua,
Hei toku ringa matau koe
noho ai, kia meinga ra ano e
ahau ou hoa riri hei turanga
waewae mou?
14 He teka ianei he wairua
kai mahi ratou katoa, he mea
tono mai hei minita, he wha-
kaaro ki te hunga mo ratou
nei te whakaoranga?

UPOKO 2.

Kei paopao ki a ia. 5 No tatou nei hoki ia. 14 A hei tuakana ia ki a tatou.

NA, ko te tikanga rawata-
nga tenei, kia whakaaro
tatou ki nga mea kua rangona,
kei pahuhu atu i a tatou.
2 Na, i u nei te kupu i wha-
kapuakina e nga anahera, tika
tonu hoki te utu i whaka-
hokia mo nga pokanga keta-
nga katoa, mo nga mahi tutū;
3 Me pehea ka mawhiti ai
tatou ki te paopao tatou ki
tenei oranga nui; i timataia
nei te korero e te Ariki, a kua
whakaukia mai ki a tatou e
te hunga i rangona ai;
4 Me te whakaatu ano te
Atua ki ta *ratou*, i runga i
nga tohu, i nga mea whaka-
miharo, i tona tini o nga me-
rekara, i nga tuwhanga mai
ano hoki o te Wairua Tapu,
he pera ano me tana i pai ai?

5 ¶ Kahore hoki i waiho e ia
ki raro ki nga anahera te ao
meāke nei puta, ta matou e
korero nei.
6 Heoi i whakaaturia mai e
tetahi i tetahi wahi, i mea
mai ia, He aha te tangata, i
mahara ai koe ki a ia? te
tama ranei a te tangata, i
tirohia ai ia e koe?
7 Nohinohi nei te wahi i
whakaititia iho ai ia e koe i
nga anahera; kua karaunatia
ia e koe ki te kororia ki te
honore, kua waiho ano ia e
koe hei rangatira mo nga
mahi a ou ringa:
8 Kua waiho nei e koe nga
mea katoa ki raro ki ona wae-
wae. Na, i nga mea katoa
ka waiho nei ki raro ki a ia,
kahore i mahue tetahi mea
kihai nei i waiho ki raro ki a ia.
Otira kahore ano tatou kia
kite noa i nga mea katoa kua
oti te waiho i raro i a ia.
9 Ka kite raia tatou i a Ihu,
he nohinohi nei te wahi i wha-
kaititia iho ai ia i nga ana-
hera, ka oti nei te karauna
ki te kororia, ki te honore; i
muri nei i *tona* ngaunga e te
mate, he meatanga na to te
Atua aroha noa kia pāngia ia
e te mate mo nga tāngata
katoa.
10 Ko tana tikanga tika hoki
ia, māna nei nga mea katoa,
nāna ano hoki nga mea ka-
toa, i a ia e arahi ana i nga
tama tokomaha ki te kororia,
kia waiho nga mamae hei
mea e tino rite ai te Take o
to ratou whakaoranga.
11 Na, te kai whakatapu ra-
tou ko te hunga e whakatapua
ana, no te pu kotahi *ratou*
katoa: koia ia tē whakama ai
kia karangatia ratou he teina;
12 E mea nei ia, Maku e
korero tou ingoa ki oku tēina;

ka himene atu ahau ki a koe i waenganui o te hahi.

13 Me *tenei* ano hoki, Ka u pu ahau ki a ia. Me *tenei* ano, Nana, ahau nei, me nga tamariki i homai e te Atua ki ahau.

14 Na, kei nga tamariki he kikokiko, he toto, koia hoki ia i whakawhiwhia ai ano hoki ki aua mea; kia ai tona matenga hei whakakahore mo te rangatira o te mate, ara mo te rewera;

15 Kia whakaputaina mai ai hoki e ia ki waho te hunga i meinga e te wehi o te mate hei taurekareka i nga wa katoa i ora ai ratou.

16 Kihai hoki ia i mau ki nga anahera; engari i mau ia ki te whanau a Aperahama.

17 Na konei i tika ai kia whakaritea ia ki ona tēina i nga mea katoa, kia waiho ai ia hei tohunga nui e atawhai ana, e pono ana i nga meatanga ki te Atua, hei mea whakamarietanga mo nga hara o te iwi.

18 I te mea hoki ka whakamatautauria ia, a mamae iho, e taea e ia te awhina te hunga e whakamatautauria ana.

UPOKO 3.

Nui atu ia i a Mohi. 7 *Na, kei tutu; nui atu hoki i to nga Hurai te whiu.*

NA, e *oku* tēina tapu, e te hunga kua uru nei ki to te rangi karangatanga, whakaaroa a Ihu Karaiti, te Apotoro, te Tohunga nui o te tikanga kua whakaaetia nei e tatou;

2 I pono nei ki tona kai whakarite mai, i pera ano me Mohi i tona whare katoa.

3 I tika hoki kia nui ake te kororia mo tenei tangata i to Mohi, no te mea nui ake i to te whare te honore o te kai hanga.

4 He mea hanga hoki na tetahi nga whare katoa; ko te Atua ia te kai hanga o nga mea katoa.

5 A i pono ano a Mohi i roto i tona whare katoa, i pera me te pononga, hei kai whakaatu mo nga mea ka korerotia *i muri;*

6 Ko te Karaiti ia i rite ki te tama i tona whare ano; ko tona whare tonu hoki tatou, ki te u, a taea noatia te mutunga, to tatou maia me te whakamanamana ki te mea e tumanakohia nei.

7 ¶ Na kia rite ki ta te Wairua Tapu i mea ai, Ki te rongo koutou ki tona reo aianei,

8 Kaua e whakapakeketia o koutou ngakau, kei pera me o te whakatoinga, i te ra o te whakamatautauranga i te koraha;

9 I a au i whakamatautauria e o koutou mātua, i a au i ata mohiotia, a e wha tekau nga tau i kite ai ratou i aku mahi.

10 Na ka hoha ahau ki taua whakatupuranga, ka mea, Kotiti ke tonu o ratou ngakau; kahore ratou e mohio ki oku ara.

11 Na reira i riri ai ahau, i oati ai hoki, E kore ratou e tomo ki taku okiokinga.

12 Kia tupato, e *oku* tēina,

kei noho te ngakau kino, whakapono kore, i roto i tetahi o koutou; kei whakarerea te Atua ora.
13 Engari me whakahau koutou tetahi e tetahi i tenei ra, i tenei ra, i te mea e karangatia ana ko tenei ra, kei whakapakeketia tetahi o koutou e te tinihanga o te hara.
14 Ka uru hoki tatou ki ta te Karaiti, ki te mea ka mau i a tatou te timatanga o te whakaaro pumau taea noatia te mutunga;
15 I te mea hoki e korerotia ana, Ki te rongo koutou ki tona reo aianei, kaua e whakapakeketia o koutou ngakau, kei pera me o te whakatoinga.
16 Ko wai hoki i whakatoi i to ratou rongonga ai? he teka ianei ko te hunga katoa i haere mai i Ihipa, ā Mohi i arahi ra?
17 A i riri ia ki a wai i nga tau e wha tekau? he teka ianei ki te hunga i hara, i hinga ra o ratou tinana ki te koraha?
18 A i oati ia ki a wai, e kore ratou e tae ki tana okiokinga? he teka ianei ki te hunga kihai nei i whakapono?
19 Na ka kite nei tatou kihai ratou i ahei te tomo i te kore o te whakapono.

UPOKO 4.

Te tino hapati. 11 *Whaia.* 14 *To tatou tino tohunga, hore rawa ona koha.* 16 *Na, haere maia atu ki te Atua.*

NA kia mataku tatou, i te mea ka tukua iho nei he korero pai *mo tatou* kia tomo ki tana okiokinga, kei tirohia mai tetahi o koutou kua mahue ki muri.
2 He mea kauwhau hoki te rongo pai ki a tatou, he pera ano me tera i a ratou: heoi kihai te kupu i rangona i whai pai ki a ratou no te mea kihai i whakananua ki te whakapono i roto i te hunga i rangona ai.
3 Ka tomo hoki ki te okiokinga tatou kua whakapono nei; ka rite ki tana i ki ra, Na reira i riri ai ahau, i oati ai hoki, e kore ratou e tomo ki taku okiokinga: kua oti ra hoki nga mahi i te timatanga ra ano o te ao.
4 Ko tana kupu hoki tenei i tetahi wahi mo te *ra* whitu, A ka okioki te Atua i te ra whitu i ana mahi katoa.
5 I tenei *wahi* ano hoki, E kore ratou e tomo ki taku okiokinga.
6 Na, tera atu ano he tomokanga mo etahi ki reira; kihai hoki te hunga i kauwhautia ai te rongo pai ki a ratou i mua i tomo, no te mea kahore *o ratou* whakapono:
7 He wahi ano ka motuhia e ia tetahi ra, i a ia i mea ra i ta Rawiri, Hei aianei, i muri i taua wa roa ra; ko te kupu hoki tenei, Hei aianei ki te rongo koutou ki tona reo, kaua e whakapakeketia o koutou ngakau.
8 Me he mea hoki i whai okiokinga ratou i a Hohua, e kore e korerotia e ia tetahi atu ra i muri iho.

9 Ina, tera atu ano he okiokinga mo te iwi o te Atua.

10 Ki te tomo hoki te tangata ki tana okiokinga, ka okioki ano ia i ana mahi ake, ka pera me te Atua *i okioki* i ana *mahi* ake.

11 Na, kia puta to tatou uaua ki te tomo ki taua okiokinga, kei pera te whakapono-kore o tetahi, a ka hinga.

12 Ora tonu hoki te kupu a te Atua, mana tonu, koi rawa atu i nga hoari matarua katoa, ngoto tonu, a wehea noatia te ngakau me te wairua, nga ponapona me te hinu wheua, e wawae ana ano i nga whakaaro me nga hihiritanga o te ngakau.

13 Kahore hoki he mea hanga i ngaro ki tona aroaro: heoi e takoto kau ana, e tuwhera ana nga mea katoa ki ona kanohi kei a ia nei he kupu mo tatou.

14 ¶ Na, he tino tohunga nui to tatou, kua tomo ki nga rangi, a Ihu, te Tama a te Atua, kia mau pu tatou ki te tikanga i whakaaetia e tatou.

15 Ehara hoki to tatou i te tohunga nui e kore e ahei kia mamae tahi me tatou e ngoikore nei; i whakamatautauria nei hoki ia i nga mea katoa, i peneitia me *tatou*, kahore ia he hara.

16 Na kia haere maia tatou ki te torona o te aroha noa, kia puta mai ai ki a tatou te mahi tohu, kia kitea ai e tatou ta te aroha noa hei awhina mai mo nga wa e pai ai.

UPOKO 5.

Nui o to tatou tohunga. 11 *Kaha-kore o taua hahi.*

NGA tohunga nui katoa hoki e tangohia nei i roto i nga tāngata, he mea whakatu ratou mo nga mea a nga tāngata ki te Atua, hei tapae i nga whakahere i nga patunga tapu mo nga hara:

2 E taea e ia te ata hanga ki te hunga e kuare ana, e kotiti ke ana; no te mea e muia ana ano ia e te ngoikore.

3 Na konei ano i tika ai, kia rite ki tana mo te iwi tana e tapae ai mona ake, hei whakahere mo nga hara.

4 E kore ano hoki tetahi e tango i tenei honore ki a ia ano, engari te tangata e karangatia ana e te Atua, e peratia ana me Arona.

5 Waihoki ko te Karaiti, kahore āna whakanui i a ia hei tohunga nui; na tera ke ia i ki mai ra ki a ia, Ko koe taku Tama, nonaianei koe i whakatupuria ai e ahau.

6 Pera hoki me tana i ki ai i tetahi atu *wahi*, Hei tohunga koe ake ake i runga i te ritenga o Merekihereke.

7 I nga ra hoki o tona kikokiko, i tukua e ia he inoi, he karakia, i runga i te karangaranga kaha, i te roimata, ki te Mea kaha ki te whakaora i a ia i te mate, a whakarangona mai ana ia i a ia i wehi ra;

8 Ahakoa he Tama ia, i wha-

kaakona ia ki te ngohengohe
e ona mamae:
9 A ka meinga nei ia kia
tino rite, ka waiho ia hei
take mo te oranga tonutanga
ki te hunga katoa e ngohe-
ngohe ana ki a ia;
10 He mea karanga na te
Atua hei tohunga nui i runga
i te ritenga o Merekihereke.

11 ¶ He maha nei a matou
korero mo tenei, he pakeke
ina korerotia, he puhoi hoki
no koutou ki te whakarongo.
12 I te mea nei hoki ka tika
kia waiho koutou hei kai wha-
kaako no te mea ka roa nei,
na, me tuarua te whakaako i
a koutou ki nga timatanga
rawatanga o nga kupu a te
Atua; a, me waiu he kai ma
koutou, kauaka te kai pakeke.
13 Nga tāngata katoa hoki
e kai ana i te waiu, e kuare
ana ratou ki te kupu o te
tika, he kohungahunga hoki.
14 Ma te hunga tino tika ia
te kai pakeke, kua taungatia
nei o ratou hinengaro e nga
meatanga maha, e wehe ai i
te pai, i te kino.

UPOKO 6.

Kei hoki ki muri. 9 *Kia u, kia kaha.* 13 *Mau tonu hoki ta te Atua.*

NA kia mahue ki muri nga
timatanga o ta te Karaiti
akoranga, hoake tatou ki te
tino tikanga; kaua e tuarua-
tia te whakatakoto i te tu-
ranga, ara, i te ripeneta ki
nga mahi mate, i te wha-
kapono hoki ki te Atua,
2 I te whakaakoranga ki nga
iriiringa, i te whakapanga o
nga ringaringa, i te aranga o
nga tāngata mate, i te wha-
kawakanga mutunga kore.
3 A ka meatia ano tenei e
tatou ki te tukua e te Atua.
4 Te hunga hoki kua oti
te whakamarama, kua pa ki
te mea i homai i runga i te
rangi, kua whiwhi ano ki te
Wairua Tapu,
5 A kua kite i te pai o ta te
Atua kupu, me nga mea kaha
o te ao meāke nei puta;
6 Ki te taka atu ratou, e
kore ratou e taea te whaka-
hou ake ki te ripeneta; ka
ripekatia houtia hoki te Tama
a te Atua e ratou nei ano, a
ka meinga kia tawaia nui-
tia.
7 Te whenua hoki e inu nei
i te ua e honohono nei te
heke ki runga ki a ia, a e
mea ana i te otaota pai kia
tupu ake ma te hunga i ma-
hia ai, ka whiwhi ki ta te
Atua manaakitanga:
8 Tena *ko te whenua* i tupu
ai nga tataramoa, nga tu-
matakuru, ka whakakinoa,
ka tata ki te kanganga; tona
whakamutunga he tahunga.

9 ¶ Na, ahakoa penei noa
ta matou korero, e u ana ano
ta matou whakaaro, e *oku
hoa* aroha, ki nga mea i a
koutou he pai ke atu, he mea
ano hoki mo te ora.
10 E kore hoki te Atua e
hē, e wareware ki ta koutou
mahi, ki te uaua o to koutou
aroha, i whakakitea nei e
koutou ki tona ingoa, i a kou-

tou i atawhai i te hunga tapu, a ka atawhai nei ano.

11 Otiia e hiahia ana matou kia whakakitea taua uaua na ano e tenei, e tenei o koutou, kia taea ra ano te unga rawatanga o te whakaaro i tumanako ai *koutou*, ā, te mutunga ra ano:

12 Kia kaua e puhoi, engari kia rite ki ta te hunga i whakapono, i whakamanawanui, a riro mai ana i a ratou nga mea i whakaaria mai.

13 ¶ I te Atua hoki e whakaari mea ana ki a Aperahama, a kahore ana mea nui atu hei oatitanga, ka oatitia a ia ake ano,

14 I mea ia, Ina, ka manaakitia rawatia koe e ahau, ka whakanuia rawatia ano hoki koe.

15 Na,whakamanawanui ana ia, a riro ana i a ia te kupu whakaari.

16 Ko te mea nui ake hoki ta nga tāngata e waiho ai hei oati: a ki a ratou hei mutunga mo nga whakahokihoki kupu katoa te oati whakaū.

17 Na reira hoki, i te Atua e tino pai rawa ana kia whakakitea ki te hunga mo ratou nei aua mea i korerotia ra te mau o tana whakaaro, whakaurua mai ana e ia he oati;

18 Na ka rua nga mea pumau, he mea hoki e kore ai e ahei kia teka te Atua, a *ma enei* ka kaha ai he whakamarietanga mo tatou, mo te hunga kua rere ki te pupuri i te mea e takoto mai nei i te aroaro, e tumanakohia atu nei:

19 Hei punga ano tenei ma tatou mo te wairua, he mea mau tonu, u tonu, tae tonu atu ano hoki ki roto ki te arai;

20 Ki te wahi kua tapoko atu nei a Ihu ki reira, hei mātāmua mo tatou, i a ia i meinga hei tohunga nui mo a mua tonu atu, i runga i to Merekihereke ritenga.

UPOKO 7.

No Merekiherehe to Ihu tohungatanga. 11 *Nui atu i to Arona.*

KO tenei Merekihereke hoki, kingi o Harema, tohunga o te Atua i runga rawa, i tutaki nei ki a Aperahama i a ia e hoki ana i te patunga i nga kingi, i manaaki nei i a ia;

2 A hoatu ana e Aperahama ki a ia nga whakatekau o nga mea katoa; te whakamaoritanga nei *o tona ingoa* i te tuatahi ko te Kingi o te tika, a i to muri ko te Kingi o Harema, ara ko te Kingi o te rangimarie;

3 He mea matua-kore,whaeakore, kahore nei ona whakapapa tupuna, kahore he timatanga o ona ra, kahore he mutunga o tona oranga; he tangata kua whakaritea ki te Tama a te Atua, mau tonu ana ia hei tohunga.

4 ¶ Na whakaaroa te nui o tenei tangata, i hoatu nei ki a ia e te tupuna nui, e Apera-

hama nga whakatekau o nga
taonga parakete.
5 Nga tama hoki a Riwai,
ara nga mea kua riro nei i a
ratou te mahi tohunga, he
ture kei a ratou kia tangohia
ta te ture i whakarite ai, nga
whakatekau a te iwi, he mea
na o ratou tuākana, tēina, i
puta mai nei ano i te hope o
Aperahama:
6 Ko tenei tangata ia ehara
nei i te mea no to ratou kawai,
riro ana i a ia nga whakatekau
a Aperahama, a manaakitia
ana e ia te tangata i
a ia nei nga kupu whakaari.
7 Na e kore rawa *tenei* e
taea te whakateka, *ara* ko te
mea iti te manaakitia ana e
te mea nui.
8 I konei hoki e riro ana
nga whakatekau i nga tāngata
matemate nei; i reira
ia *i riro i* tera e korerotia
nei, kei te ora ia.
9 Me penei ano te ki, ko Riwai
e tango whakatekau nei,
hoatu ana e ia he whakatekau
i ta Aperahama meatanga
ra.
10 I roto hoki ia i te hope o
tona pāpā i te tutakitanga o
Merekihereke ki a ia.

11 ¶ Na, ki te mea na ta te
Riwaiti mahi tohunga i tino
rite ai, (i na runga hoki i tera
te rironga mai o te ture i te
iwi,) he aha atu te mea e
whakatika ai tetahi atu tohunga
i runga i to Merekihereke
ritenga; tē karangatia
ra i runga i to Arona ritenga?
12 Ka whakaputaia ketia
hoki te mahi tohunga, ina,
kua puta ke ano hoki te ture.
13 Te tangata hoki mona
enei korero, he hapu ke tona,
kahore nei tetahi o ratou i
whakatata ki te āta.
14 He mea takoto mārama
hoki tenei, i puta ake to tatou
Ariki i roto i a Hura: a hore
rawa ā Mohi kupu mo te mahi
tohunga a taua iwi.
15 *Tenei ano* hoki tetahi
mea e tino mārama rawa ana:
kua whakatika hoki tetahi
atu tohunga i runga i te ritenga
o Merekihereke;
16 A, tona whakatohungatanga,
ehara i te mea no runga
i te ture o nga tikanga o te
kikokiko, engari no runga i te
kaha o te oranga e kore e
mutu.
17 Kua whakaaturia mai
nei hoki e ia, Hei tohunga
koe ake ake i runga i te ritenga
o Merekihereke.
18 Kua whakakahoretia hoki
te ture i whakatakotoria i
mua, no te mea kahore ona
kaha, kahore ona hua,
19 (Kahore hoki tetahi mea
i tino tika i ta te ture:) a kua
kawea mai te mea pai rawa e
tumanakohia atu nei; na
tenei hoki tatou ka whakatata
atu nei ki te Atua.
20 Na kihai nei i mahue te
oati:
21 (Ko era hoki kahore he
oati i to ratou whakatohungatanga;
he oati ia i to tenei,
na tera i ki mai ra ki a ia,
Kua oati te Ariki a e kore e
puta ke tona whakaaro, Hei
tohunga koe ake ake i runga
i te ritenga o Merekihereke:)

22 Koia i nui ke ai te pai o te kawenata ko Ihu nei tona kai whakamau.

23 He tohunga tokomaha hoki ratou kihai hoki i tukua e te mate kia tu tonu:

24 Ko tenei ia, e mau tonu ana ake ake, a e kore e puta ke tana mahi tohunga.

25 Na, e taea ano e ia te tino whakaora te hunga e na runga ana i a ia ki te Atua; e ora tonu ana hoki ia hei inoi mo ratou.

26 ¶ Pai rawa hoki tenei tu tohunga nui mo tatou, te tapu, te kino-kore, te poke-kore, he mea motu ke i te hunga hara, kua whakanekehia ake ano hoki ki runga ake i nga rangi;

27 Kahore ana mea e pera ai ia me nga tohunga nui, e whakaeke patunga tapu ai ia, i ia ra, i ia ra, mo ona hara ake i te tuatahi, muri iho mo o te iwi; kotahi tonu hoki tana meatanga i tenei, i tana whakaekenga atu i a ia.

28 Nga tohunga nui hoki e whakaturia ana e te ture, he tangata e pehia ana e te ngoikore; ta te kupu ia o te oati i muri nei i te ture, ko te Tama kua oti nei te mea kia tino tika, a ake ake.

UPOKO 8.

To Ihu tohungatanga nui atu, mau tonu. 13 *Kua kore to Arona.*

NA, ko te tino *tenei* o enei korero: He tohunga pera to tatou, kua noho ki matau o te torona o te Nui i nga rangi;

2 He minita mo nga mea tapu, mo te tapenakara pono, tona kai whakaara nei ko te Ariki, ehara i te tangata.

3 Nga tohunga nui katoa hoki, he mea whakarite hei tapae i nga whakahere i nga patunga tapu: na konei hoki i tika ai kia whai mea ano tenei hei tapaenga atu māna.

4 Me i runga hoki ia i te whenua, kahore ona tohungatanga; tenei hoki nga tohunga hei tapae i nga whakahere i runga i ta te ture.

5 Ta ratou mahi he ritenga, he atarangi no nga mea i te rangi, he pera ano me te mea i tohutohungia ki a Mohi, i a ia meāke hanga i te tapenakara: i mea hoki ia, Kia mahara kia hangā e koe nga mea katoa kia rite ki te tauira i whakakitea ki a koe i runga i te maunga.

6 Tena ko tenei he nui ke te mahi minita kua riro nei i a ia, he pai rawa hoki te kawenata ko tona takawaenga nei ko ia, he pai rawa ano hoki nga kupu whakaari, i whakatakotoria ai *taua kawenata.*

7 Me he mea hoki kihai i whai hē taua *kawenata* o mua, e kore e rapua he wahi mo te tuarua.

8 I a ia hoki e whakahe ana, i mea ia ki a ratou, Nana, tenei ake ko nga ra, e ai ta te Ariki, e whakaritea ai e ahau he kawenata hou ki te whare o Iharaira, ki te whare ano hoki o Hura:

9 E kore e rite ki te kawe-

nata i whakaritea e ahau ki o ratou mātua, i te ra i mau ai ahau ki o ratou ringaringa, i arahi mai ai i a ratou i te whenua o Ihipa; kihai nei hoki ratou i u ki taku kawenata, a kore ake oku whakaaro ki a ratou, e ai ta te Ariki.

10 Ko te kawenata hoki tenei e whakarite ai ahau ki te whare o Iharaira i muri iho i aua ra, e ai ta te Ariki; ka hoatu e ahau aku ture ki o ratou hinengaro, ka tuhituhia ano hoki ki o ratou ngakau: a ko ahau hei Atua mo ratou, ko ratou hoki hei iwi maku:

11 E kore ano hoki ratou e whakaako i tona hoa, i tona hoa, i tona teina, i tona tuakana, e mea, Kia mātau koe ki te Ariki: e mātau katoa hoki ratou ki ahau, te nohinohi o ratou, te nui ano hoki o ratou.

12 Ka mahi tohu hoki ahau ki o ratou hē, e kore ano hoki e maharatia e ahau o ratou hara, a ratou kino a muri ake nei.

13 I a ia i mea, He *kawenata* hou, kua whakatawhitotia e ia te tuatahi. Na, te mea kua tawhitotia, kua koroheketia, ka tata te memeha.

UPOKO 9.

Nga patunga tapu o te ture.
11 *Nui o ta Ihu.*

NA, te *kawenata* tuatahi he tikanga karakia ano ona, me tetahi wahi tapu, he mea maori.

2 I hangā hoki tetahi tapenakara, te tuatahi, i reira te turanga rama, me te tepu, me te taro aroaro; tona ingoa, ko te wahi tapu.

3 A i tua atu o te rua o nga arai, ko te tapenakara, e huaina ana ko te wahi tino tapu;

4 He tahu kakara koura i reira me te āka o te kawenata he mea whakakikorua nga wahi katoa ki te koura, i roto ano i taua mea ko te oko koura i te mana, me te tokotoko o Arona i pihi ra, me nga papa o te kawenata:

5 A i runga atu i tenei ko nga Kerupima o te kororia, e whakamarumaru ana i te whakamarietanga: e kore aua mea e taea te ata korero aianei.

6 Heoi ka ata rite nei enei mea, kā haereere nga tohunga i nga wa katoa ki te tapenakara tuatahi, i a ratou e mahi ana i nga mahi minita.

7 Ki te tuarua ia kotahi ano te *haerenga atu* i te tau, ko te tohunga nui anake, kihai ano i mahue nga toto; i tapaea atu hoki mona, mo nga hē ano o te iwi:

8 Ko ta te Wairua Tapu hoki tenei i whakaatu ai, kiano te huarahi ki te wahi tino tapu i whakakitea mai, i te mea e tu ana ano te tapenakara tuatahi:

9 He ahua tenei i taua wa ra, i tapaea ai nga whakahere me nga patunga tapu, kihai i tau hei mea i te tangata nāna *tera* mahi kia tino tika te hinengaro;

10 Heoi ano *o era*, he kainga, he inumanga, he horoinga

maha, he tikanga na te kiko-
kiko, he mea whakarite mai
a taea noatia te wa whakati-
katika.

11 ¶ Heoi, te taenga mai o
te Karaiti hei tohunga nui mo
nga mea pai e whai mai ana i
muri, he nui atu ano hoki, he
tino tika te tapenakara, ehara
i te mea hanga na te ringa-
ringa, ara ehara i te mea no
tenei hanganga:
12 Ehara ano hoki i te mea
no nga koati nga toto, no nga
kuao kau ranei, engari nona
ake nga toto i haere ai ia,
kotahi tonu te haerenga, ki
roto ki te wahi tino tapu, i te
mea ka whiwhi ki tana mea
hei hoko *mo tatou* a ake tonu
atu.
13 Ki te mea hoki ma nga
toto o nga puru, o nga koati,
ma nga pungarehu ranei o te
kuao kau, he mea tāuhiuhi
ki te hunga kua poke, ka
tapu ai, ka ma ai te kiko-
kiko;
14 Tera atu to nga toto o te
Karaiti, nāna nei ia i tapae
ki te Atua, i runga i ta te
Wairua ora tonu, kahore hoki
ona koha; ma era e ma ai o
koutou hinengaro i nga mahi
mate, e mahi ai koutou ki te
Atua ora.
15 Mo konei ano ia i meinga
ai hei Takawaenga mo te ka-
wenata hou, kia mate ai ia
hei utu mo nga hē i raro i te
kawenata tuatahi, kia riro ai
i te hunga e karangatia ana
te wahi tūturu i korerotia i
mua.
16 He oha-ki hoki, te mea e
whai tikanga ai, ko te mate-
nga o te *tangata* nāna i wha-
katakoto.
17 Kia mate hoki te tangata,
katahi ka whai mana te oha-
ki: kahore hoki e u i te mea
e ora ana te tangata nāna i
whakatakoto.
18 Koia hoki tē mahue ai te
toto i te whakatapunga o te
kawenata tuatahi.
19 I te mutunga hoki o ta
Mohi korero i nga tikanga
katoa ki te iwi katoa, hei
whakaritenga mo ta te ture,
ka mau ia ki nga toto o nga
kuao kau, o nga koati, ki te
wai, ki te huruhuru whero,
ki te hihopa, a tāuhiuhia ana
e ia te pukapuka, me te iwi
katoa;
20 Me tana ki ano, Ko nga
toto enei o te kawenata kua
akona mai nei e te Atua ki a
koutou.
21 I tāuhiuhia ano hoki e ia
ki nga toto te tapenakara, me
nga oko katoa mo te mahi
minita.
22 I runga hoki i te ture he
torutoru nga mea i mahue te
pure ki te toto; ki te kahore
hoki he ringihanga toto, ka-
hore he murunga *hara.*

23 ¶ Koia i tika ai kia purea
ki enei nga ritenga o nga
mea i te rangi; ko nga tino
mea ia o te rangi ki nga
patunga tapu e pai rawa atu
ana i enei.
24 Ehara hoki i te mea kua
tomo a te Karaiti ki nga
wahi tapu i hangā e te ringa-
ringa, ki nga ahua o nga tino
wahi; engari ki te tino rangi

pu ano, puta ai ki te aroaro o te Atua mo tatou :
25 Ehara ano i te mea kia maha ana tapaenga i a ia, kia pera me te tohunga nui e haere nei ki roto ki te wahi tino tapu i tenei tau, i tenei tau, no etahi atu *ano* hoki nga toto ;
26 Penei kia maha he mamaetanga mona, he mea timata i te hanganga ra ano o te ao : tena ko tenei kotahi tonu tona whakakitenga mai i te mutunga o te ao, hei whakakahore i nga hara, i a ia ka meinga hei patunga tapu.
27 Na kua takoto nei te tikanga mo nga tāngata kia kotahi tonu te matenga, a muri iho i tenei ko te whakaritenga whakawa ;
28 Waihoki ko te Karaiti, kotahi tonu tona tapaenga atu hei pikau i nga hara o te tini, a tenei ake ko te rua o ona whakakitenga mai, kahore ano he hara, hei whakaora i te hunga e tatari ana ki a ia.

UPOKO 10.

He ahua kau nga whakahere o mua. 10 *To Ihu kotahi tonu ;* 14 *ea ake nga hara.* 19 *Na kia mau.*

TO te ture hoki he atarangi no nga pai e puta mai ana i muri, ehara hoki i te ahua pu o aua mea, e kore ano e whai mana, i aua patunga tapu e whakaekea tonutia ana e ratou i tenei tau, i tenei tau, e tino tika ai te hunga e whakatata ana.
2 Penei e kore ranei e mutu te whakaeke? me i oti hoki te hunga nāna taua karakia te mea kia ma, kua kore o ratou maharatanga ki nga hara.
3 I aua *patunga tapu* ia e hokihoki ana te mahara ki nga hara i ia tau, i ia tau.
4 E kore hoki e tau ma nga toto o nga puru, o nga koati, e whakakahore nga hara.
5 Na reira, i a ia e haere mai ana ki te ao, ka mea ia, Kihai i matenuitia e koe te patunga tapu me te whakahere, kua rite mai i a koe he tinana moku.
6 Kihai koe i ahuareka ki nga tahunga tinana, ki nga *whakahere* hara :
7 Katahi ahau ka mea atu, Tenei au te haere atu nei, (kei roto i te upoko o te pukapuka te tuhituhinga moku,) ki te mea i tāu i pai ai, e te Atua.
8 I tana meatanga i mua ake, Kihai koe i matenui ki te patunga tapu, ki te whakahere, ki nga tahunga tinana me nga *whakahere* hara, kahore ano hoki ou ahuarekatanga mai, he mea nei e tapaea ana i runga i te ture ;
9 Katahi ia ka mea, Tenei ahau te haere nei ki te mea i tāu i pai ai, e te Atua. E tangohia ana e ia te tuatahi, kia whakaturia ai e ia te tuarua.
10 Na taua pai nei i oti ai tatou te whakatapu, he meatanga na te tapaenga kotahi o te tinana o Ihu Karaiti.

11 Na, nga tohunga katoa,
e tu ana ratou, e minita ana i
tenei ra, i tenei ra, he maha
ano hoki a ratou whakaeke-
nga atu i aua patunga tapu
ra ano, e kore rawa nei e tau
hei tango i nga hara:
12 Ko tenei ia, kotahi nei
tana patunga tapu i wha-
kaeke ai mo nga hara, na,
noho tonu ana i te ringa ma-
tau o te Atua;
13 I muri nei he tatari tona
kia waiho ra ano ona hoa
riri hei takahanga mo ona
waewae.
14 Kotahi nei hoki tana
whakahere, a tika tonu i a ia
ake ake te hunga ka oti te
whakatapu.
15 Hei kai whakaatu ano te
Wairua Tapu *mo tenei* ki a
tatou: i muri nei hoki i *tana*
kianga mai,
16 Ko te kawenata tenei e
whakaritea e ahau ki a ratou
i muri i aua ra, e ki ana te
Ariki, Ka hoatu e ahau aku
ture ki o ratou ngakau, ka
tuhituhia ano e ahau ki o
ratou hinengaro;
17 E kore ano hoki e maha-
ratia e ahau o ratou hara, a
ratou kino, a muri ake nei.
18 Na, ki te murua enei,
kahore he whakahere mo nga
hara i muri iho.

19 ¶ Na, ka ai nei nga toto
o Ihu hei take e maia ai
tatou te tomo ki te tino wahi
tapu,
20 Hei ara hou mo tatou,
ara ora, he mea whakatapu
nāna, e tika atu ana na te arai,
ara na tona kikokiko,
21 A he nui ano hoki to
tatou tohunga mo te whare o
te Atua,
22 Kia whakatata atu tatou,
i runga i te ngakau pono, i te
whakapono e tino u ana, he
mea tāuhiuhi te ngakau *kia*
kore *ai* te hinengaro kino, he
mea horoi ano hoki te tinana
ki te wai mārama.
23 Kia mau ta tatou wha-
kaae ki te mea e tumanakohia
nei, kei ngaueue; (he pono
hoki ta te Kai whakaari
mai;)
24 Kia whai whakaaro ano
tatou tetahi ki tetahi, kia
whakaohokia te aroha me
nga mahi pai:
25 Kei mahue te huihui i a
tatou ano, kei pera me te
hanga a etahi; engari me
whakahauhau tetahi e tetahi:
kia nui rawa ano hoki i te
mea ka kite koutou ka tata
te ra.

26 ¶ Ki te hara hoki tatou
me te whakaae ano te ngakau
i muri i a tatou kua whiwhi
ki te matauranga ki te pono,
kahore atu he patunga tapu i
mahue mo nga hara;
27 Engari he tatari ahua
mataku nei ki te whakawa-
kanga, ki te riri tu-a-ahi nei
e pareho ai nga hoa riri.
28 Te tangata i whakore-
kore ki te ture a Mohi, kihai
i tohungia; tokorua, tokotoru
nga kai whakaatu ka mate
ia:
29 Ki ta koutou whakaaro,
e kore ranei e tika kia rahi
ake te whiu mo te tangata i
takahia ai te Tama a te Atua,

i meinga ai hei mea noa nga toto o te kawenata i whakatapua ai ia, a whakaiti ana i te Wairua o te aroha noa?

30 E mātau ana hoki tatou na wai tenei kupu, Maku te rapu utu; maku te hoatu utu, e ai ta te Ariki: me *tenei* ano, E whakarite whakawa te Ariki mo tana iwi.

31 He mea mataku te taka ki roto ki nga ringaringa o te Atua ora.

32 ¶ Engari kia mahara ki nga ra o mua, i a koutou i whakamaramatia ra, a nui noa te totohetanga mai o nga mate, i whakaririka kau ra koutou;

33 Tetahi wahi, i a koutou i meinga e nga tawainga, e nga tukinotanga hei mea e matakitakina ana; tetahi wahi, i a koutou i meinga hei hoa mo te hunga i peratia.

34 I mamae tahi hoki koutou me au, i a au i te herehere, i hari hoki ki te pahuatanga o o koutou taonga, i mahara hoki tera atu he taonga mo koutou, he mea pai ake, e mau tonu ana i te rangi.

35 Na kaua e whakarerea to koutou maia, he rahi hoki tona utu.

36 Te mea hoki hei matenuitanga ma koutou he manawanui; kia mahia ai e koutou ta te Atua i pai ai, a riro tonu mai i a koutou nga mea i whakaaria mai ra.

37 Potopoto kau ake hoki, a ka tae mai tenei e haere mai nei, e kore ano e whakaroa.

38 Na, ma te whakapono e ora ai te tangata tika: a ki te hoki *tetahi* ki muri, e kore toku wairua e ahuareka ki a ia.

39 Na ehara tatou i *te hunga* e hoki ana ki muri, ki te whakangaromanga, engari no *te hunga* e whakapono ana, a ora ana te wairua.

UPOKO 11.

Ta te whakapono mahi. 7 Ona hua.

NA, te whakapono, he whakapumautanga i nga mea e tumanakohia atu ana, he whakakitenga i nga mea kahore nei e kitea.

2 Na konei hoki nga kaumātua i korerotia paitia ai.

3 Na te whakapono i mātau ai tatou he mea hanga nga ao e te kupu a te Atua, a, nga mea e tirohia atu nei, kihai i puta ake i roto i nga mea e kitea ana.

4 Na te whakapono i pai ake ai i ta Kaina te patunga tapu i tapaea e Apera ki te Atua, na reira hoki i whakaatu tona tika, i whakaatu hoki te Atua ki ana whakahere: na reira ano ia i whai kupu ai, ahakoa mate.

5 Na te whakapono a Enoka i kawea ketia ai, tē kite i te mate; na, kahore ia i kitea, no te mea kua kawea ketia ia e te Atua: i mua hoki i tona kawenga ketanga i whakaaturia mai ia, e ahuareka ana te Atua ki a ia.

6 Na, ki te kahore he whakapono, e kore e taea he mea

e ahuareka mai ai *ia:* ki te
haere hoki tetahi ki te Atua,
me whakapono ko ia ano
tenei, *ko te Atua*, a e homai
ana ano e ia he utu ki te hu-
nga e ata rapu ana i a ia.

7 ¶ Na te whakapono a Noa,
i tona whakamaharatanga e
te Atua ki nga mea kahore i
kitea noatia, i oho ai, a hangā
ana e ia te āka hei whakaora
mo tona whare; he whaka-
taunga tera nana i te he ki
te ao, a uru ana ki te tika o
te whakapono.
8 Na te whakapono a Apera-
hama i ngohengohe ai, i tona
karangatanga kia haere ki te
wahi meāke riro i a ia hei
kāinga; a haere ana ia, tē
mātau ki te wahi e haere
ai ia.
9 Na te whakapono ia i
noho manene ai ki te whenua
i whakaaria mai, he whenua
tangata-ke ano ki a ia, a noho
teneti ana ia, ratou ko Ihaka,
ko Hakopa, *ona* hoa kua uru
tahi nei ratou ki taua mea i
whakaaria mai ra:
10 I tatari hoki ia ki te pa
whai turanga, ko te Atua nei
te kai hanga, te kai mahi.
11 Me Hera ano hoki, na te
whakapono ia i whai kaha ai,
i hapū ai, a whanau ana
tana tama i te mea kua taka
ke *ona* tau; i mahara hoki ia he
pono ta te kai whakaari mai.
12 Na, whanau ake i te ko-
tahi, a he tangata ano hoki
ia kua whakatupāpakutia ki
enei mea, me te mea ko nga
whetū o te rangi te tini, koia
ano kei te onepū i te taha o
te moana e kore nei e taea te
tatau.

13 ¶ I mate katoa enei i
runga i te whakapono, kihai
i whiwhi ki nga mea i wha-
kaaria mai ra, engari he mea
kite atu na ratou i tawhiti, a
whakaponohia ana e ratou,
awhitia ana, whakaae ana
ratou he manene ratou, he
noho noa iho i runga i te
whenua.
14 Te hunga hoki he penei
a ratou korero, e whakakite
pu ana ratou, he whenua tupu
ta ratou e rapu nei.
15 Me i mahara hoki ratou
ki taua *kāinga* i haere mai
nei ratou i reira, penei kua
atea he hokinga atu mo ra-
tou:
16 Tena ko tenei e hiahia
ana ratou ki tetahi *kāinga*
pai ake, ki tera i te rangi:
koia te Atua tē whakama ai
ki a ratou, kia karangatia ko
to ratou Atua; kua rite hoki
i a ia tetahi pa mo ratou.

17 ¶ Na te whakapono a
Aperahama i tapae ai i a
Ihaka, i tona whakamatau-
tauranga; na, te tangata i a
ia nei nga kupu whakaari,
tapaea ana e ia tana hua-
tahi,
18 Mona nei te kupu, Kei
a Ihaka he karangatanga mo
tau whanau:
19 I whakaaro hoki ia, aha-
koa i roto nei ano i te hunga
mate, e taea ano *ia* e te Atua
te whakaara ake; a riro mai
ana ia i reira, he mea ahua.
20 Na te whakapono ta Iha-
ka kupu manaaki mo Hakopa

raua ko Ehau; he meatanga ki nga mea o muri nei.
21 Na te whakapono a Hakopa, i a ia ka tata te mate, i manaaki ai i nga tamariki tokorua a Hohepa; a koropiko ana i runga i tona tokotoko.
22 Na te whakapono a Hohepa, i a ia e whakahemohemo ana, i whakahua ai i te haerenga mai o nga tamariki a Iharaira; i whakatakoto tikanga ai ano mo ona wheua.
23 Na te whakapono a Mohi, i tona whanautanga, i hunā ai e ona mātua e toru nga marama, i kite hoki raua he tamaiti ataahua *ia;* kihai hoki raua i mataku i te ture a te kingi.
24 Na te whakapono a Mohi, i tona kaumātuatanga, kihai i pai kia karangatia he tama na te tamahine a Parao;
25 Ki tana hoki, ko te mamae tahi me to te Atua iwi, he mea pai ke atu i nga ahuareka o te hara kia riro mai mo tetahi wa;
26 Ki tona whakaaro, ko te tawainga mo te Karaiti, he taonga nui ke atu i nga taonga o Ihipa: i titiro hoki ia ki te utu ka homai.
27 Na te whakapono ia i haere mai ai i Ihipa, kihai hoki i mataku i te riri o te kingi: i u tonu hoki ia, he titiro nana ki *te Atua* e kore nei e kitea.
28 Na te whakapono ia i whakarite ai i te kapenga, me te ringihanga toto, kei pa ki a ratou te kai whakamate i nga whanau mātāmua.
29 Na te whakapono ratou i haere ai ra te Moana whero me te mea e na runga ana i te *whenua* maroke; a, te whakamatauranga a nga Ihipiana, horomia ake ratou.
30 Na te whakapono nga taiepa o Heriko i whenuku ai, i te mea e whitu nga ra e taiawhiotia ana.
31 Na te whakapono a Rahapa, te wahine puremu, kihai i whakangaromia ngatahitia me te hunga whakapono-kore, mona i whakamanuhiri i nga tutei i runga i te rangimarie.
32 Kia pehea ake ano hoki aku korero? e kore hoki e ranea te taima hei korerotanga maku i nga mea a Kireono, a Paraka, a Hamahona, a Iepeta, a Rawiri, a Hamuera, a nga poropiti;
33 Na te whakapono nei i hinga ai i a ratou nga rangatiratanga, i mahia ai e ratou te tika, i whiwhi ai ratou ki nga mea i whakaaria mai i mua, i tutakina ai e ratou nga waha o nga raiona,
34 I tineia ai e ratou te kaha o te ahi, i mawhiti ai i te mata o te hoari, i whai kaha ai i runga i te ngoikore, i meinga ai kia kaha i te whawhaitanga, whati ana i a ratou nga taua a nga tauiwi.
35 Riro mai ana i nga wāhine a ratou tupāpaku he mea whakaara ake: ko etahi i whakamamaetia, kihai ano i whakaae kia whakaorangia; kia whiwhi ai ratou ki te whakaarahanga e pai ke atu ana:
36 Ko etahi i whakamatau i

nga tawainga, i nga whiunga,
i nga mekameka ano hoki, i
te whare herehere.
37 I akina ratou ki te kohatu,
i kania, i whakawaia, i mate
i te patunga a te hoari: i
haereere ratou he hiako hipi
te kakahu, he hiako koati; he
hunga rawakore ratou, e tuki-
notia ana, e whakatupuria
kinotia ana;
38 (Kihai nei te ao i pai mo
ratou:) atiutiu noa ana ratou
i waenga tahora, i nga mau-
nga, i nga ana, i nga poka o
te whenua.
39 Na, *pai tonu* te korero mo
enei katoa, he mea na te wha-
kapono, heoi kihai ratou i
whiwhi ki te mea i whakaaria
mai:
40 Kua whakaaroa wawetia
hoki e te Atua tetahi mea pai
atu mo tatou, kei tino tika
ratou i te mea kahore nei
tatou.

UPOKO 12.

Whakahau. 22 Te Kawenata hou, nui atu i to mua.

NA, i tenei kapua nui o
nga kai whakaatu e ka-
rapoti nei i a tatou, kia wha-
karerea e tatou nga whaka-
taimaha katoa, me te hara
whakaeke tata, a kia mana-
wanui tatou ki te oma i te
omanga e takoto nei i to tatou
aroaro;
2 Me te titiro pu ano ki a
Ihu, ki te kai timata, ki te kai
whakaoti i te whakapono; i
whakaaro hoki ia ki te hari
i tona aroaro, a whakamana-
wanui ana ki te ripeka, wha-
kahawea ana ki te whakama,
na kua noho ki matau o te
torona o te Atua.
3 Whakaaroa hoki ia i wha-
kamanawanui nei ki taua to-
tohe nui a te hunga hara ki
a ia, kei hōhā o koutou nga-
kau, a ka ngakau-kore kou-
tou.
4 Ta koutou pakanga, kahore
ano kia tae noa ki te toto i a
koutou e whawhai na ki te
hara.
5 Kua wareware ano kou-
tou ki te whakahau e korero
nei ki a koutou, me te mea
he tamariki *tupu* koutou, E
taku tama, kaua e whakaha-
wea ki ta te Ariki papaki; kei
ngakau-kore hoki ina riria e
ia:
6 E papaki ana hoki te Ariki
ki tana e aroha ai, e whiua
ana hoki e ia nga tamariki
katoa e whakatamarikitia ana
ki a ia.
7 Ki te manawanui koutou
ina pakia, e rite ana ta te
Atua meatanga ki a koutou *ki
tana* ki nga tama *tupu;* ko
wai hoki te tama e kore e
pakia e te pāpā?
8 Ki te kahore ia o koutou
pakinga, te mea e whakawhi-
whia ana ki te katoa, he po-
riro koutou, ehara i te tama-
riki.
9 He mātua ano o tatou no
te wahi ki te kikokiko, he mea
papaki *tatou* na ratou; i hopo-
hopo ano tatou *ki a ratou:*
kaua ianei e nui noa atu to
tatou ngohengohe ki te Matua
o nga wairua, kia ora ai?
10 Ta ratou papaki hoki, he
torutoru nei nga ra, he mea
ano na ta ratou ake i wha-

kaaro ai; ta tenei ia mo te
pai, kia whiwhi ai *tatou* ki
tona tapu.
11 Na, nga pakinga katoa e
kore e kiia inaianei hei whakahari, engari hei whakapouri: muri iho ia ka puta
mai te hua rangimarie o te
tika ki te hunga e whakamahia ana ki taua mea.
12 Na kia ara nga ringaringa kua tukua iho, me nga
turi ngoikore:
13 Hangā hoki etahi huarahi
tika mo o koutou waewae,
kei whakapeaua ketia te kopa; engari kia ora ake i te
mate.

14 ¶ Whaia te rongo kia
mau ki te katoa, me te tapu
hoki, ki te kahore nei hoki
tenei e kore tetahi tangata e
kite i te Ariki.
15 Me titiro marie kei hapa
tetahi i to te Atua aroha noa;
kei pihi ake tetahi pakiaka o
te kawa hei whakararuraru,
a he tokomaha e poke;
16 Kei puremu tetahi, kei
ahua whakarihariha, kei pera
me Ehau: ta tenei hoki, kotahi ano te kainga i hokona
ai e ia tona mātāmuatanga.
17 E mātau ana hoki koutou
ki tona hiahia i muri kia riro
i a ia te manaakitanga, a
kapea ana ia: kihai hoki i
kitea he wahi mo te whakaputanga ketanga, ahakoa i
rapua marietia e ia me *te
heke ano* nga roimata.

18 ¶ Ehara hoki i te mea
kua tae koutou ki te maunga
e taea te whakapa atu, ki te
ahi e ka ana, ki te pango
kerekere, ki te pouri, ki te
tupuhi,
19 Ki te tangi o te tētere, ki
te reo e korero ana; i inoi ra
te hunga i rangona ai kia
kaua he kupu ki a ratou i
muri iho:
20 (Kihai hoki ratou i kaha
ake ki te mea i whakaritea
mai, Na, ahakoa he kararehe
i pa ki te maunga, me aki
ki te kohatu, me wero ranei
ki te matia.
21 Koia ano te mataku o te
mea i puta mai ra, i mea ai a
Mohi, Mataku rawa ahau,
wiri rawa:)
22 Engari kua tae nei koutou
ki Maunga Hiona, ki te pa o
te Atua ora, ki Hiruharama
i te rangi, ki nga mano tini o
nga anahera,
23 Ki te huihuinga nui, ki
te hahi o nga mātāmua, kua
oti te tuhituhi ki te rangi, ki
te Atua hoki, ki te kai whakarite whakawa o nga tāngata
katoa, ki nga wairua ano o te
hunga tika kua oti te mea kia
tino tika,
24 Ki a Ihu ano hoki, ki te
takawaenga o te kawenata
hou, ki nga toto o te tāuhiuhinga, he pai ake nei nga
korero i *o* Apera.
25 Kia mahara kei whakarere koutou i tenei e korero
mai nei. Ki te mea hoki
kihai i mawhiti te hunga i
paopao ki tera i korero ra i
runga i te whenua, ina *e kore*
rawa ano tatou, ki te tahuri
ke i tenei *kua korero mai nei*
i te rangi.
26 Ngaueue ana te whenua i
tona reo i reira: inaianei ia

kua puaki tana kupu whakaari, kua mea ia, Kia kotahi ano meatanga, a ehara i te mea ko te whenua anake, ko te rangi ano hoki taku e whakangaueue ai.
27 Na, taua *kupu* nei, Kia kotahi meatanga, hei whakakite i te putanga ketanga o nga mea e whakangaueuetia ra, he mea hanga hoki; a mau tonu iho nga mea e kore nei e whakangaueuetia.
28 Na, ka riro nei i a tatou he kingitanga e kore e taea te whakangaueue, kia whiwhi tatou ki te aroha noa, kia manakohia mai ai ta tatou e mahi nei ki te Atua i runga i te hopohopo, i te wehi:
29 He ahi hoki e kai ana to tatou Atua.

UPOKO 13.

Etahi atu whakahau.

KIA mau tonu te aroha ki nga tēina.
2 Kei wareware ki te atawhai manuhiri: na tenei hoki i whakamanuhiri anahera ai etahi, kihai ano i mātau atu.
3 Maharatia nga herehere, no koutou tahi hoki te hereherenga; me te hunga hoki e whakatupuria kinotia ana, kei te tinana na hoki koutou.
4 He mea honore te marena mo te katoa, kahore hoki he poke o te moenga: te hunga moe puku ia, me te hunga puremu, e whakataua e te Atua te hē ki a ratou.
5 Whakakahoretia atu te mahi apo taonga; a kāti ano nga mea ma koutou ko nga mea i a *koutou* na: kua mea mai hoki ia, E kore ahau e whakarere i a koe, e kore ano hoki e mawehe i a koe.
6 Na ka maia tatou ki te ki ake, Kei toku taha te Ariki, e kore ahau e mataku ki ta te tangata e mea ai ki a au.

7 ¶ Kia mahara ki te hunga e tohutohu ana i a koutou, kua korero nei i te kupu a te Atua ki a koutou: tirohia te tukunga iho o to ratou whakahaere, kia rite to koutou ki *to ratou* whakapono.
8 Tūturu tonu a Ihu Karaiti inanahi, inaianei, a ake ake ake.
9 Kei kahakihakina koutou e nga whakaakoranga maha, e nga mea poka hou ake: he mea pai hoki kia whakaukia te ngakau ki te aroha noa, kauaka ki nga kai, kahore hoki he pai o ena mea mo te hunga na ratou nei tera mahi.
10 He āta ano ta tatou, e kore nei e tika kia kainga to tenei e te hunga e mahi ana ki te tapenakara.
11 Na, nga kararehe no ratou nei nga toto e mauria ana e te tohunga nui mo te hara ki roto ki te wahi tino tapu, e tahuna ana nga tinana o era ki waho o te puni.
12 Na reira hoki a Ihu, i tana whakatapunga i te iwi ki ona toto ake ano, i mamae ai ki waho o te kuwaha.
13 Na kia haere atu tatou ki a ia, ki waho o te puni, me

te mau ano tatou i tona tawai-
nga:
14 Kahore hoki he pa tumau
mo tatou i konei, engari e
rapu ana tatou i tetahi i roto
i nga wa a muri nei.
15 Na kia tapaea atu e ta-
tou i runga i a ia i nga wa
katoa te whakamoemiti ki te
Atua hei whakahere, ara te
hua o nga ngutu e whaka-
whetai ana ki tona ingoa.
16 Kei wareware hoki ki te
mahi pai, ki te atawhai: e
manakohia ana hoki e te
Atua nga patunga tapu
pera.
17 Kia ngohengohe ki o kou-
tou kai tohutohu, whakanuia
ta ratou kupu; e mataara
ana hoki ratou ki o koutou
wairua, a me korero ano e
ratou a mua te tikanga *o a
ratou mahi:* kia hari ai ratou
ina mea i tenei, kia kaua hoki
e pouri: kahore hoki he pai o
tenei mo koutou.

18 ¶ Inoi mo matou: u tonu
hoki to matou whakaaro ki
to matou hinengaro, he pai, e
hiahia ana hoki matou kia
tika to matou whakahaere i
nga mea katoa.
19 I hira rawa ai taku wha-
kahau kia meatia tenei, he
mea kia wawe ai ahau te
whakahokia ki a koutou.

20 ¶ Na, ma te Atua o te
rangimarie, nāna nei i wha-
kahoki mai i roto i te hunga
mate to tatou Ariki, a Ihu,
taua Hepara nui o nga hipi,
he meatanga na nga toto o
te kawenata mutunga-kore,
21 Māna koutou e mea kia
tino tika i runga i nga mahi
pai katoa, kia mahia ano e
koutou tana i pai ai; māna e
mahi i roto i a koutou te mea
e ahuareka ana ki tana ti-
tiro, i roto ano i a Ihu Ka-
raiti; *waiho atu* i a ia te ko-
roria, ake ake ake. Amine.

22 ¶ He kupu ano tenei
naku ki a koutou, e *oku*
tēina, ata whakarangona mai
te kupu whakahau: he toru-
toru nei hoki *nga kupu* kua
tuhituhia atu nei e ahau ki a
koutou.
23 Kia mātau koutou kua
tukua ki waho te teina, a
Timoti. Ki te haere wawe
mai ia, ko maua tahi e kite
i a koutou.

24 ¶ Oha atu ki te hunga
katoa e tohutohu ana i a
koutou, ki te hunga tapu
katoa ano hoki. Tenei te
oha atu nei ki a koutou te
hunga o Itari.

25 ¶ *Kia tau* te aroha noa
ki a koutou katoa. Amine.

KO TE PUKAPUKA

A HEMI

APOTORO KI NGA TĀNGATA KATOA.

UPOKO 1.

2 *Kia u, i runga i te inoi.* 13 *Kaua e whakapaea atu he he ki te Atua.* 19 *Engari kia mau ki tana kupu.*

NA Hemi, na te pononga a te Atua, a te Ariki hoki, a Ihu Karaiti, ki nga hapu kotahi tekau ma rua e noho marara ana; Tena koutou.

2 ¶ Kiia iho, e oku tēina, he mea hari nui ina taka koutou ki nga whakamatautauranga maha;

3 E mātau ana hoki koutou, ko te whakamatautauranga o to koutou whakapono hei mahi i te manawanui.

4 Na kia puta rawa te mahi a te manawanui, kia tino tika ai koutou, kia toitu ai, tē hapa i te aha, i te aha.

5 ¶ Ki te hapa tetahi o koutou i te matauranga, me inoi ia ki te Atua e homai nui nei ki te katoa, kahore hoki ana tawai mai; a ka homai ki a ia.

6 Otira me inoi whakapono ia, kaua e ruarua. Te tangata ruarua hoki, tona rite kei te ngaru o te moana e puhia ana e te hau, e akina ana.

7 Kaua hoki taua tangata e mea, e whiwhi ia ki tetahi mea i te Ariki.

8 E kore te tangata ngakaurua e u i ana hanga katoa.

9 ¶ Te teina iti, kia whakamanamana ia i te mea ka whakanekehia ake ia:

10 Me te tangata taonga ano, i te mea ka whakaititia: ka memeha atu hoki ia, ano he puawai tarutaru.

11 Te putanga mai hoki o te ra me te werawera ano, na kua maroke te tarutaru, kua ngahoro tona puawai, a ngaro iho te ataahua o tona ahua: ka pera ano te tangata taonga, ka memeha atu i ona haereerenga.

12 ¶ Ka hari te tangata e u ake ana i te whakamatautauranga: no te mea hoki, ka oti ia te whakamatautau, ka whiwhi ia ki te karauna o te ora kua whakaaria mai nei e te Ariki mo te hunga e aroha ana ki a ia.

13 Kaua tetahi e mea ina

whakamatautauria, E whaka-
matautauria ana ahau e te
Atua: e kore hoki te Atua e
taea te whakamatautau e te
kino, e kore ano hoki ia e
whakamatautau i tetahi:
14 Engari he mea whaka-
matautau te tangata i a ia e
kumea ana, e poaina ana e
tona hiahia ake ano.
15 Na, te hapunga o te hia-
hia, ka whanau ko te hara;
a, te otinga o te hara, ka
whanau ko te mate.
16 Kei whakapohēhētia kou-
tou, e oku tēina aroha.
17 No runga nga homaita-
nga papai katoa, nga mea
katoa e tino tika ana, he mea
heke iho no te Matua o nga
whakamarama, kahore nei
ona putanga ketanga, kahore
hoki he atarangi o te tahuri.
18 Na tona hiahia ake ano
tatou i whanau ai, he meata-
nga ki te kupu o te pono, kia
meinga ai tatou hei mātāmua
mo ana mea i hanga ai.

19 ¶ Na, e oku hoa aroha,
kia hohoro nga tāngata ka-
toa ki te whakarongo, *kia*
puhoi ki te korero, *kia* puhoi
ki te riri:
20 E kore hoki ta te Atua
tika e mahia e to te tangata
riri.
21 Na me whakarere katoa
atu nga tikanga poke, me te
hara e hua tonu nei, me ta-
huri marire ki te kupu kua
oti te whakato iho; e taea
hoki e tenei te whakaora o
koutou wairua.
22 A hei kai mahi ano kou-
tou i te kupu, kaua hei kai
whakarongo anake, kei tiniha-
ngatia koutou e koutou ano.
23 Ki te mea hoki he kai
whakarongo tetahi ki te kupu,
a ehara i te kai mahi, e rite
ana ia ki te tangata e mata-
kitaki ana ki tona kanohi
maori i roto i te whakaata:
24 Tana matakitakinga hoki
ki a ia ano, haere ana, ware-
ware tonu ake he ahua pehea
ranei tona.
25 Tena ko te tangata e ata
titiro iho ana ki te ture tino
tika, ki te mea here kore, a
ka u tonu, he kai whaka-
rongo ano ia e kore e ware-
ware, engari e mahi ana i te
mahi, e hari ano tenei i tana
mahi.
26 Ki te mea he ahua kara-
kia to tetahi i roto i a kou-
tou, a kahore e parairetia e
ia tona arero, he tinihanga
hoki nona ki tona ngakau, he
maumau karakia tana.
27 Te karakia pono, te mea
poke-kore, ki te aroaro o te
Atua Matua, ko ia tenei, Ko
te tirotiro i nga pani, i nga
pouaru, i o ratou matenga, ko
te tiaki i a ia ake kei poke
i te ao.

UPOKO 2.

Kaua e whakahipahipaia te tangata. 13 Engari kia puta te aroha. 14 Ehara hoki te whakapono i te kupu kau; engari he mea kaha ki te mahi.

E OKU teina, kaua e waiho i runga i te whakapai kanohi, te whakapono ki to tatou Ariki kororia, ki a Ihu Karaiti.

2 Ki te tomo hoki tetahi
tangata ki to koutou whare
karakia, he mowhiti koura nei
tona, he kakahu pai; a ka
tomo ano he rawakore, he
kakahu paru nei tona;
3 A ka titiro koutou ki te
tangata i te kakahu pai, ka
mea ki a ia, E noho koe ki
konei, ki te wahi pai; a ka
mea ki te rawakore, E tu koe
ki kona, E noho ranei ki konei,
ki raro i toku turanga wae-
wae:
4 He teka ianei he tikanga
tahatahi ta koutou, a kua hē
nga whakaaro o koutou, o
nga kai whakarite whaka-
wa?
5 Whakarongo, e oku tēina
aroha, Kahore ano koia te
Atua i whiriwhiri i nga rawa-
kore o tenei ao, kia whiwhi
ki te taonga, ara ki te wha-
kapono, kia riro mai hoki i a
ratou te rangatiratanga kua
whakaaria mai e ia mo te
hunga e aroha ana ki a ia?
6 Heoi e whakakino na
koutou ki te rawakore. He
teka ianei ko nga tāngata
taonga hei whakatupu ranga-
tira ki a koutou, hei tōtō i a
koutou ki nga whakawaka-
nga?
7 He teka ianei he hunga
kohukohu ratou i te ingoa pai
kua karangatia na ki a kou-
tou?
8 Na, ki te rite i a koutou
te ture kingi, to te karaipi-
ture, Me aroha e koe tou hoa
ano ko koe, ka pai ta koutou
hanga:
9 Tena ki te whakapai ka-
nohi koutou, e mahi ana kou-
tou i te hara, ka mau hoki
i te ture, he hunga hē.
10 Ki te mau hoki te ture
katoa i tetahi tangata, a ka
kotahi ano te mea e tapepa
ai ia, kua hē ia ki te katoa.
11 I tana kianga mai hoki,
Kaua e puremu, i ki mai ano
ia, Kaua e patu tangata. Na,
ahakoa kahore koe e puremu,
ki te patu tangata koe, kua
takahia e koe te ture.
12 Kia rite ta koutou korero,
ta koutou mahi, ki ta te hu-
nga e whakawakia a mua i
runga i nga tikanga o te ture
here-kore.
13 Te tangata hoki kahore
ona ngakau tohu, e kore e
tohungia ina whakawakia; ka
whakapehepeha ia te ngakau
tohu ki te whakawa.

14 ¶ He aha te pai, e oku
tēina, ki te mea tetahi he
whakapono tona, a kahore
ana mahi? E taea ranei ia
te whakaora e taua whaka-
pono?
15 Na, ki te mea e noho ta-
hanga ana tetahi teina, tua-
hine ranei, *ki te mea* ranei
kua kore he kai māna mo
tenei ra, mo tenei ra,
16 A ka mea tetahi o
koutou ki a ratou, Haere
marie, kia mahana kia ma-
kona; a kahore e hoatu e
koutou ki a ratou nga mea e
matea ana e te tinana; he
aha te pai?
17 Waihoki ko te whaka-
pono, ki te kahore ana mahi,
he mea mate, ko ia anake
hoki.
18 Na, he ki tenei ma tetahi,

He whakapono tou, he mahi
aku: whakakitea mai ki a au
tou whakapono motu ke i au
mahi, a maku, ara ma aku
mahi e whakakite atu toku
whakapono ki a koe.
19 E whakapono ana koe
kotahi tonu te Atua; e pai
ana tau meatanga: e whaka-
pono ana hoki nga rewera,
me te wiri ano ratou.
20 Heoi e pai ana ranei koe
kia mātau, e te kuare, he
mea mate te whakapono ki
te kahore he mahi?
21 Kihai ianei a Aperahama,
to tatou matua, i tika i nga
mahi, i a ia i whakaeke atu i
tana tama, i a Ihaka, ki runga
ki te āta?
22 Ka kite ranei koe i mahi
tahi te whakapono me ana
mahi, a na nga mahi i tino
rite ai te whakapono?
23 A i rite ano ta te karai-
piture e mea nei, I wha-
kapono a Aperahama ki te
Atua, a ka whakairia ki a ia
hei tika: ka karangatia ano
hoki ia he hoa aroha no te
Atua.
24 Heoi ka kite koutou kei
nga mahi he tika mo te ta-
ngata, a ehara i te mea kei
te whakapono anake.
25 Waihoki ko Rahapa, te
wahine puremu, kihai ianei
ia i whakatikaia e nga mahi,
i a ia i whakamanuhiri i nga
karere, a tukua ana *raua* e
ia ra tetahi ara ke?
26 Ka rite hoki ki te tinana
ka mate nei ki te kahore te
manawa, waihoki ko te wha-
kapono, ki te kahore he mahi,
he mea mate.

UPOKO 3.

Kei he te arero. 13 *Ahua o te tangata pai.*

KEI tokomaha koutou ki
te whakaako, e oku tēina,
e mātau ana hoki koutou rahi
ake te he e tau ki a tatou.
2 He maha hoki nga mea e
tapepa ai tatou katoa. Ki te
kore tetahi e tapepa i te kupu,
he tino tika tenei tangata, e
taea ano e ia te paraire te
tinana katoa.
3 Na, ka pangā nei e tatou
nga paraire ki nga mangai o
nga hoiho, kia rongo ai ratou
ki a tatou; a pareparea ana
e tatou to ratou tinana katoa.
4 Whakaaroa nga kaipuke,
nga mea nui rawa nei, he
mea aki nei e nga hau kaha,
heoi e pareparea ana e te
urungi nohinohi rawa, ki te
wahi e hiahia ai te hinengaro
o te kai urungi:
5 Waihoki ko te arero, he
wahi nohinohi ia, nui atu
hoki tona whakapehapeha.
Nana, te nui o te wahie e
whakaungia ana e te ahi no-
hinohi!
6 He kapura ano hoki te
arero, ko te ao maori o te
kino: pera tonu te arero i
roto i o tatou wahi, poke iho
i a ia te tinana katoa, ngiha
ana i a ia nga mea katoa a te
tangata; a he mea whakau
ano ia na Kehena.
7 Nga tini tu kararehe hoki,
nga manu, nga mea ngoki-
ngoki, nga mea i te moana, e
whakararatatia ana, i wha-
kararatatia ano hoki i mua e
te tangata:

8 Ko te arero ia, e kore tena
e taea e tetahi tangata te
whakararata; he kino *ia* e
kore e taea te pēhi, kī tonu i
te wai whakamate.
9 Ko ta tatou mea ia hei
whakapai i te Atua, i te Ma-
tua; ko ta tatou mea ano ia
hei kanga i nga tāngata, i
hangā kia rite ki te Atua.
10 Kotahi tonu te mangai
puta ake ana i roto ko te ma-
naaki, ko te kanga. Ehara i
te pai, e oku tēina, kia penei
enei mea.
11 E pupū ake ana ranei i
te puna ko te reka, ko te kawa,
i roto i te poka kotahi?
12 E hua ranei he oriwa ma
te piki, e oku tēina, he piki
ranei ma te waina? e kore
ano hoki e pupū ake i roto i
te puna kotahi te *wai* tai me
te wai reka.

13 ¶ Ko wai te *tangata* wha-
kaaro nui, *tangata* mātau i
roto i a koutou? ma tana
whakahaere pai e whakaatu
ana mahi, kei runga i te mā-
haki o te whakaaro nui.
14 Tena ko tenei he hae
nanakia to koutou, he totohe
i roto i o koutou ngakau, kaua
e whakamanamana, *kaua* hoki
e teka ki te pono.
15 Ehara tenei matauranga
i te mea e heke iho ana i
runga; no te whenua ia, no
te ngakau maori, no te re-
wera.
16 I te wahi hoki *e noho ai*
te hae me te totohe, ko reira
ano te noho kino me nga
mahi hē katoa.
17 Te matauranga ia o runga,
he mea kino kore i te tua-
tahi, muri iho he rangimarie,
he ngawari, he hohoro ki te
whakarongo, kī tonu i te mahi
tohu, i nga hua pai, kahore
ana whiriwhiringa *i te ta-
ngata*, kahore ona tinihanga.
18 A e ruia ana nga hua o
te tika i roto i te rangimarie
ma te hunga hohou rongo.

UPOKO 4.

Nga hiahia taikaha. Te hae, aha, aha. 13 He tariko ahiahi tatou; kia tupato.

NO hea nga pakanga me
nga ngangaretanga i roto
i a koutou? he teka ianei no
tenei, no o koutou hiahia e
whawhai ana i roto i o kou-
tou wahi?
2 E hiahia ana koutou, heoi
kahore e whai rawa; e patu
ana koutou, e minamina ana,
a kahore e whiwhi: e nga-
ngare ana, e whawhai ana,
heoi kahore e whai rawa, no
te mea kahore koutou e inoi.
3 E inoi ana koutou, a ka-
hore e riro mai i a koutou,
no te mea e inoi hē ana kou-
tou, kia whakapaua ai ki o
koutou hiahia.
4 E nga tāngata puremu, e
nga wāhine puremu, kahore
ianei koutou e mātau ko te
aroha ki te ao, he hoariritanga
ki te Atua? na, te tangata e
hiahia ana kia meinga hei
hoa aroha mo te ao, ka mei-
nga ia hei hoa riri ki te Atua.
5 Ki ta koutou whakaaro he
korero noa ranei ta te karai-
piture? ara, Te hiahia o te
wairua e noho nei i roto i a

tatou, tona tukunga iho, he
hae.
6 Nui atu ia tana homaitanga i te aroha noa: koia tana e mea nei, Ka pakeke te Atua ki te hunga whakapehapeha, na, ka homai e ia he aroha noa ki te hunga ngakau pāpaku.
7 Na, kia ngohengohe koutou ki ta te Atua. Turia atu te rewera, a ka oma ia i a koutou.
8 Whakatata atu ki te Atua, a ka whakatata mai ia ki a koutou. Horoia *o koutou* ringaringa, e te hunga hara: meinga *o koutou* ngakau kia hēkore, e te hunga ngakau-rua.
9 Kia pouri koutou, kia puta te aue, te tangi: kia puta ke to koutou kata hei aue, *to koutou* hari hei ahua whakapouruaru.
10 Whakapāpaku koutou ki te aroaro o te Ariki, a māna koutou e whakateitei ake.

11 ¶ Kāti te ngautuara tetahi ki tetahi, e *oku* tēina. Te tangata e ngautuara ana ki *tona* teina, e whakahe ana hoki i tona teina, e ngautuara ana ia ki te ture, e whakahe ana i te ture: a ki te whakahe koe i te ture, ehara koe i te kai mahi i te ture, engari he kai whakawa.
12 Kotahi tonu te kai whakatakoto ture, kei a ia te kaha hei whakaora, hei whakangaro: ko wai ra koe e whakahe na i tera atu?

13 ¶ Tena, e te hunga e mea nei, Hei aianei, hei apopo ka haere matou ki te pa ra, a ka noho ki reira, kia kotahi tau, ka hohoko, ka whiwhi ki te taonga:
14 Kahore na hoki koutou e mātau ki nga mea o apopo. He aha hoki to koutou oranga? He kohu ra, he iti nei te wa e puta mai ai, na kua memeha atu.
15 Tē mea ra koutou, Ki te pai te Ariki, a ka ora matou, ka mea i tenei mea, i tera mea ranei.
16 Tena ia koutou te whakamanamana na ki ā koutou kupu whakaputa: e kino ana taua whakamanamana katoa.
17 Na, te tangata e mātau ana ki te mea i te pai, a kahore e meatia e ia, he hara tera nona.

UPOKO 5.

Ki nga tangata taonga. 7 Kia manawanui. 12 Oati. 13 Mahi, ina pouri, ina hari. 16 Whaki he. 17 Nui o te inoi.

TENA, e te hunga taonga, e tangi koutou, e aue ki o koutou mate meāke nei puta mai.
2 Kua pirau o koutou taonga, kua kainga o koutou kakahu e te huhu.
3 Kua waikuratia to koutou koura me *to koutou* hiriwa; a ko te waikura o aua mea hei whakaatu i to koutou *hē*, hei kai hoki i o koutou kikokiko, ano he kapura. Kua pae na i a koutou he taonga mo nga ra whakamutunga.
4 Na, kei te karanga te utu i kaiponuhia e koutou ma nga kai mahi nāna i kokoti a kou-

tou māra, kua tae atu ano
hoki nga karanga a nga kai
kokoti ki nga taringa o te
Ariki o nga mano tini.
5 Kua kai koutou i nga kai
papai i runga i te whenua,
whaia ana e koutou a te ti-
nana whakaahuareka; ata-
whaitia ana e koutou o kou-
tou ngakau, me te mea ano,
ko te ra okanga *tenei*.
6 Whakatakā ana e koutou
ki te hē, patua iho te mea
tika, kihai ano ia i pēhi atu i
ta koutou.

7 ¶ Na, tatari marie koutou,
e *oku* tēina, ki te haerenga
mai o te Ariki. Na, tuma-
nako tonu te kai ngaki ki
nga hua utu nui o te whenua,
he mea tatari marie atu nāna,
kia tae mai ra ano to mua
me to muri ua.
8 Tatari marie ano hoki kou-
tou; kia u o koutou ngakau:
kua tata hoki te haerenga
mai o te Ariki.
9 Kaua e amuamu tetahi ki
tetahi, e *oku* tēina; kei wha-
katakā koutou ki te hē: na,
kei nga tatau te kai whakawa
e tu ana.
10 Nga poropiti i korero nei
i runga i te ingoa o te Ariki,
waiho ratou, e oku tēina, hei
tauira mo te whakamanawa-
nui ki nga kino, mo te tatari
marie.
11 Na, ki ta tatou e hari ana
te hunga e whakamanawanui
ana. Kua rongo koutou ki te
manawanui o Hopa, kua kite
hoki i ta te Ariki whakamutu-
nga, i te nui o to te Ariki
aroha, i tana mahi tohu.

12 ¶ Na, te tuatahi o nga
mea katoa, e oku tēina, kaua
te rangi, kaua te whenua,
kaua tetahi atu oati e oatitia
e koutou: engari me ae ta
koutou ae, me kahore ta kou-
tou kahore; kei taka koutou
ki te whakahenga.

13 ¶ Ki te pāngia tetahi o
koutou e te mamae, me inoi.
Ki te koa te ngakau o tetahi,
me waiata.
14 Ki te turorotia tetahi i
roto i a koutou, me kara-
nga e ia nga kaumātua o te
hahi; a ma ratou e inoi ki
runga ki a ia, me te whaka-
wahi ano i a ia ki te hinu i
runga i te ingoa o te Ariki:
15 A e ora te turoro i te
inoi whakapono, ma te Ariki
ano ia e whakaara ake; a ki
te mea kua mahi hara ia, ka
murua tona *hara*.
16 Whakina o koutou hē te-
tahi ki tetahi, me inoi ano
koutou tetahi mo tetahi, kia
ora ai o koutou mate. Nui
atu te mana o te inoi kaha a
te tangata tika.
17 He tangata a Iraia i rite
tahi te ngakau ki o tatou,
heoi, ka kaha nei tana inoi
kia kaua e ua, kore ake he
ua ki runga ki te whenua, a e
toru nga tau, e ono nga ma-
rama.
18 Inoi ana ano ia, a ka
homai ano te ua e te rangi,
na hua ana nga hua o te
whenua.

19 ¶ E *oku* tēina, ki te ko-
titi atu tetahi o koutou i te
pono, a ka meinga e tetahi
kia tahuri mai ano,

20 Kia mātau ia, na, te ta-
ngata i tahuri ai te tangata
hara i te hē o tona ara, e ora
i a ia he wairua kei mate, a
he tini nga hara ka hipokina
e ia.

KO TE PUKAPUKA TUATAHI

A PITA

APOTORO KI NGA TĀNGATA KATOA.

UPOKO 1.

He whakapai. 10 He mea poropiti a Ihu no mua. 13 Na, kia u ki te pai; he mea hoko hoki koutou.

NA Pita, na te Apotoro a
Ihu Karaiti, ki nga ko-
nene e noho manene ana ki
Ponoto, ki Karatia, ki Ka-
parokia, ki Ahia, ki Pitinia,
2 He hunga kua oti te whiri-
whiri, te pera ano me ta te
Atua Matua i mātau ai i mua,
i runga i te whakatapunga a
te Wairua, kia ngohengohe,
kia tāuhiuhia ki nga toto o
Ihu Karaiti: Kia whakanuia
ki a koutou te aroha noa, me
te rangimarie.

3 ¶ Kia whakapaingia te
Atua, te Matua o to tatou
Ariki, o Ihu Karaiti, nāna nei,
na tana mahi tohu e nui nei,
tatou i whanau hou ai ki te
tumanakotanga ora, i a Ihu
Karaiti ka ara ake nei i te
hunga mate,
4 Ki te kāinga kahore ona
pirau, kahore ona poke, e
kore ano hoki e memeha, e
puritia mai nei i te rangi mo
koutou,
5 Mo te hunga e tiakina nei
e te kaha o te Atua i runga i
te whakapono, kia taea ra ano
te whakaoranga kua rite noa
ake nei, a ka whakakitea i te
wa whakamutunga.
6 Nui atu to koutou koa ki
tenei, ahakoa pouri, (ki te ai
he pouri) i nga whakamatau-
tauranga maha, he wa iti nei,
7 Mo te whakamatautau-
ranga o to koutou whakapono,
nui atu nei tona pai i to te
koura e memeha nei, ae ra i te
mea kua oti te whakamatau-
tau ki te kapura, kia kitea
tona tukunga iho, he whaka-
moemiti, he honore, he ko-
roria, i te whakakitenga mai
o Ihu Karaiti,
8 Kahore nei ia e kitea e
koutou, heoi e arohaina ana
e koutou; ahakoa kahore
koutou e kite inaianei, heoi

i a koutou ka whakapono nei
ki a ia, nui atu te koa, he koa
kororia, e kore e taea te ko-
rero :
9 I te mea ka whiwhi ki te
tukunga iho o to koutou wha-
kapono, ki te whakaoranga o
nga wairua.
10 Taua whakaoranga, he
mea ata rapu, he mea wha-
kataki iho na nga poropiti i
poropititia ai te aroha noa,
ara tenei i a koutou nei :
11 I a ratou i rapu ko tehea
wa, he wa pehea hoki, ta te
Wairua o te Karaiti i roto i a
ratou i whakapuaki ai, i a ia e
whakaatu ana i mua i nga
mamae o te Karaiti, i te ko-
roria ano hoki o muri iho.
12 I whakakitea mai nei ano
ki a ratou, ehara i te mea mo
ratou ake, engari mo tatou,
nga mea i minitatia ra e ra-
tou, kua korerotia nei hoki
ki a koutou inaianei e te hu-
nga i kauwhautia ai te rongo
pai ki a koutou, he meatanga
na te Wairua Tapu i tonoa
mai nei i te rangi. Hiahia
tonu nga anahera ki te ma-
takitaki ki aua mea.

13 ¶ Na whitikiria nga hope
o o koutou hinengaro, kia ma-
taara, tumanako atu, a taea
noatia te mutunga, ki te
aroha noa e kawea mai ki a
koutou a te whakakitenga
mai o Ihu Karaiti.
14 Kia rite ki nga tamariki
ngohengohe ; kei rite te ahua
ki nga hiahia o mua, i a kou-
tou e kuare ana:
15 Engari kia rite ki te kai
karanga i a koutou, e tapu
ana hoki ia, kia tapu ano
hoki to koutou whakahaere
katoa ;
16 Kua tuhituhia na hoki,
Kia tapu koutou ; e tapu ana
hoki ahau.
17 Na, i a koutou e karanga
nei ki te Matua, ko ia nei hei
whakawa mo te mahi a tenei,
a tenei, kahore ano hoki āna
whakapai kanohi, e noho i
runga i te mataku i a koutou
e noho manene nei :
18 Kia mahara, ehara nga
mea pirau, te hiriwa, te koura,
i te utu mo koutou, i puta mai
ai i ā koutou ritenga tekateka
i whakarerea mai e nga mātua;
19 Engari he toto utu nui,
me te mea no te reme koha-
kore, poke-kore, ara no te
Karaiti.
20 I whakaritea nei i mua o
te orokohanganga o te ao, a
kua whakakitea mai nei i nga
wa whakamutunga, he wha-
kaaro hoki ki a koutou
21 Kua meinga nei e ia kia
whakapono ki te Atua nāna
nei ia i whakaara ake i te
mate, a hoatu ana ki a ia he
kororia ; kia whai whakapono
ai koutou, kia whai tumana-
kotanga ai ki te Atua.
22 Ka hē-kore nei i a koutou
o koutou wairua, i a koutou
ka meinga nei e te Wairua
kia ngohengohe ki te pono, a
kore iho he tinihanga o te
aroha ki nga tēina, na kia nui
te aroha o tetahi ki tetahi, kia
ma ano hoki te ngakau :
23 He mea whanau hou
hoki koutou, ehara i te mea
no te purapura pirau, engari
no te mea pirau kore, *he mea-*

tanga ki te kupu a te Atua, e
ora nei, e u tonu nei, ake ake
ake.

24 ¶ Rite tonu hoki ki te
tarutaru nga kikokiko katoa;
te kororia katoa ano hoki o
te tangata, ano he puawai ta-
rutaru. E maroke te taru-
taru, e ngahoro tona puawai:
25 Ko te kupu ia a te Ariki,
mau tonu ake ake. A ko te
kupu ano tenei e kauwhautia
nei ki a koutou.

UPOKO 2.

Pehia te ngakau maori; hia-hiatia te kupu. 4 *He whare ratou no te Karaiti.* 11 *Nga hiahia maori.* 13 *Kia ata noho.* 18 *Ki nga pononga,* 20 *ki te hunga e tukinotia ana.*

NA whakarerea atu nga
mauāhara katoa, nga
hianga katoa, nga tinihanga,
nga hae, me nga kupu ngau-
tuara katoa,
2 Kia rite ki nga tamariki
whanau hou, hiahiatia te wa-
iu tinihanga-kore o te kupu,
ko te mea hoki ia e tupu ai
koutou:
3 Ki te mea kua whakama-
tautau koutou he tikanga nga-
wari to te Ariki.
4 To koutou haerenga mai
ki a ia, ki te kohatu ora, i
whakakahoretia nei e nga tā-
ngata, he mea whiriwhiri ia
na te Atua, he mea utu nui;
5 Ka hangā hoki koutou,
ano he kohatu ora, hei whare,
ara hei mea wairua, hei to-
hunga tapu, hei tapae atu i
nga patunga tapu, ara i nga
mea wairua, he mea e mana-
kohia ana e te Atua i runga i
a Ihu Karaiti.
6 Mo reira tera wahi o te
karaipiture, Na ka whakata-
kotoria e ahau ki Hiona te
tino kamaka o te kokonga,
he mea whiriwhiri, he mea
utu nui, a, te tangata e wha-
kapono ana ki a ia, e kore e
whakama.
7 Ki a koutou e whakapono
na he mea utu nui *ia:* ki te
hunga whakapono-kore ia, te
kamaka i kapea e nga kai
hanga, kua meinga tenei hei
upoko mo te kokonga,
8 Hei kamaka tūtukitanga
waewae ia, hei toka whaka-
hinga *ki te hunga* e tūtuki
ana ki te kupu, ki te hunga
whakapono-kore; i whakari-
tea mai hoki ratou hei penei.
9 Ko koutou ia he whaka-
tupuranga whiriwhiri, he to-
hunga, he kingi, he iwi tapu,
he iwi kua riro pu mai; hei
whakapuaki i nga pai o te
kai karanga i a koutou i roto
i te pouri ki tana mārama
whakamiharo:
10 I mua ehara i te iwi,
inaianei ia he iwi na te Atua:
kihai nei i tohungia i mua,
inaianei ia kua tohungia.

11 ¶ E *oku hoa* aroha, ko
taku whakahau atu tenei, he
hunga noho noa, he konene
hoki *koutou,* mawehe i nga
hiahia kikokiko e whawhai
nei ki te wairua;
12 Kia pai to koutou whaka-
haere i roto i nga tauiwi, mo
ta ratou whakapae ki a kou-
tou, he kai mahi koutou i te

kino, na kia whakakororia
ratou i te Atua i te ra o te
tirohanga mai, ina kite i *ā*
koutou mahi pai.

13 ¶ Na kia ngohengohe
koutou ki nga tikanga katoa
a te tangata, he whakaaro ki
te Ariki: ahakoa na te kingi,
na te mea nui rawa;
14 Na nga kawana ranei, na
te hunga i tonoa mai e ia hei
whiu i nga kai mahi i te kino,
hei whakamoemiti ia mo te
hunga e mahi ana i te pai.
15 Ko ta te Atua hoki tenei
i pai ai, kia ai a koutou mahi
pai hei puru mo nga mangai
kuare o nga tāngata wha-
kaaro-kore:
16 He hunga ehara nei i te
herehere, otiia e kore e waiho
to koutou herekoretanga hei
hipoki mo te mauāhara, e-
ngari kia rite ki nga pononga
a te Atua.
17 Whakahonoretia nga tā-
ngata katoa. Arohaina nga
tēina nga tuākana. E wehi
ki te Atua. Whakahonoretia
te kingi.

18 ¶ E nga pononga, kia
ngohengohe ki o koutou ra-
ngatira, kia nui te wehi; he
teka ki te hunga pai, ki te
hunga ngawari anake, ki te
hunga whanoke ano hoki.
19 He mea whai whakapai-
nga hoki tenei, ki te mea na
te maharatanga ki te Atua
ka whakamanawanui ai te-
tahi ki nga mea whakapouri,
i a ia ano hoki e whakama-
maetia hētia ana.
20 He aha hoki te kororia,
ki te mea ka whakamanawa-
nui i te mea kua hara koutou
a ka motokia? tena ka wha-
kamanawanui i te mea ka
mahi pai a ka whakamamae-
tia, he mea whai whaka-
painga tenei ki te Atua.
21 I karangatia hoki koutou
ki tenei: i whakamamaetia
hoki a te Karaiti mo tatou, a
waiho iho e ia hei tauira mo
tatou, kia aru ai koutou i ona
tapuae:
22 Kihai nei ia i mea i te
hara, kahore ano hoki i kitea
te tinihanga i tona mangai:
23 Ka taunutia, kihai ia i
taunu atu; ka whakamamae-
tia, kihai ia i whakatuma; e-
ngari i tuku atu i a ia ki te kai
whakarite tika o te whakawa:
24 Nāna ake i waha o tatou
hara, na tona tinana ake, i
runga i te rakau, kia whaka-
tupāpaku ai tatou ki te hara,
kia ora ai ki te tika: na ona
karawarawa i ora ai o koutou
mate.
25 I rite hoki koutou ki te
hipi kua kotiti ke; heoi kua
hoki tenei koutou ki te He-
para, ki te Pihopa o o koutou
wairua.

UPOKO 3.

Ki nga wahine. 7 *Ki nga tane.*
8 *Kia kotahi.* 13 *Mana-*
wanui i runga i te pai. 19
Pai o ta Ihu ki nga tangata
o mua.

NGA wāhine, kia ngohe-
ngohe ki a koutou tāne
ake; a, ki te turi etahi ki te
kupu, na, i kore i te kupu,
ko te whakahaere o nga wā-
hine hei mea e riro mai ai
ratou;

2 I a ratou e titiro ana ki te hē-kore o to koutou whakahaere, ki te hopohopo.

3 Te whakapaipai mo koutou, kauaka hei to waho, *kauaka* hei te makawe i whiria, kauaka hei te whakapiritanga mai o nga mea koura, kauaka hei te whakakakakahuranga o nga kakahu;

4 Engari hei te tangata ngaro o te ngakau, hei te *kakahu* e kore e pirau, ara hei te wairua māhaki, hei te *wairua* rangimarie, he mea utu nui hoki tenei i te aroaro o te Atua.

5 He penei hoki i mua ta nga wāhine tapu whakapaipai mo ratou, ta te hunga i whakaaro ki te Atua, ngohengohe tonu ratou ki a ratou tāne ake;

6 Me Hera hoki i ngohengohe ki a Aperahama, ko te ariki hoki tana ingoa mona: nāna hoki koutou tamariki, i a koutou e mahi pai ana, a kahore e mataku i tetahi whakapawera.

7 ¶ Me nga tāne ano hoki, kia rite ki *to koutou* matauranga to koutou noho ki a *ratou*, whakawhiwhia te wahine ki te honore, ko te mea kaha-kore hoki ia, ka uru tahi nei ano hoki korua ki te oranga ka homai noa nei; he mea kei araia a korua inoi.

8 ¶ Na, te whakamutunga nei *o taku*, kia kotahi te whakaaro o te katoa, kia kotahi te ngakau, kia rite te aroha ki to te tuakana, ki to te teina, kia pai te ngakau, kia ngawari:

9 Kaua e utua he kino ki te kino, he taunu ki te taunu: engari me manaaki; me te mahara ano kua karangatia koutou ki tenei, ara kia whiwhi koutou ki te manaakitanga.

10 Ki te mea hoki tetahi kia aroha ki te ora, kia kite i nga ra pai, me pēhi e ia tona arero kei kino, ona ngutu hoki kei korero tinihanga;

11 Me peka ke atu i te kino, me mahi pai; ko te rangimarie hei rapunga māna, hei whainga atu māna.

12 No te mea hoki kei runga i te hunga tika nga kanohi o te Ariki, me ona taringa hoki ina inoi ratou: e hē mai ana ia te mata o te Ariki ki te hunga e mahi ana i te kino.

13 ¶ Ko wai hoki hei homai i te hē ki a koutou, ki te aru koutou i te pai?

14 Otiia, ki te mea na te whakaaro ki te tika i whakamamaetia ai koutou, ka hari koutou: aua ra e mataku ki ta ratou whakamataku, aua e pawera;

15 Engari whakatapua te Ariki, te Atua, i roto i o koutou ngakau: a kia rite tonu te kupu i a koutou i nga wa katoa, hei whakahokinga *ma koutou* ki nga tāngata katoa e ui ana ki a koutou ki te mea e tumanakohia nei e koutou; kia māhaki ano ia te ngakau, kia wehi:

16 Kia pai o koutou hinengaro; mo ta ratou ngau-

tuara ki a koutou, he kai mahi koutou i te kino, kia whakama taua hunga e whakapae teka na ki to koutou whakahaere pai i roto i a te Karaiti.
17 Ki te mea hoki, i a tatou e mahi ana i te pai, ka takoto i te Atua he mamae mo tatou, erangi tera i *te mamae i a tatou* e mahi ana i te kino.
18 Kotahi hoki whakamamaetanga o te Karaiti mo nga hara, te tika mo te hē, kia arahina ai tatou e ia ki te Atua; i whakamatea ko te kikokiko, i whakaorangia ia ko te Wairua:
19 Ko tona ano tena i tona haerenga ki te kauwhau ki nga wairua i te whare herehere:
20 I turi ra i mua, i te mea e tatari ana te manawanui o te Atua i nga ra i a Noa, i te mea e hangā ana te āka, te mea i ora ai etahi wairua torutoru nei, ara tokowaru, he meatanga ki te wai.
21 He mea whakarite ki tenei te mea e whakaora nei i a tatou inaianei, ara te iriiri, (ehara i te whakarerenga atu i te poke o te kikokiko, engari he whakaaenga ake na te hinengaro pai ki te Atua,) he meatanga ki te aranga mai o Ihu Karaiti,
22 Kua riro nei ki te rangi, a kei te ringa matau ia o te Atua; kei raro ano i a ia nga anahera, nga rangatiratanga, nga kaha.

UPOKO 4.

Whakarerea nga mahi o mua.
12 *Whakamarie mo te tukinotanga.*

NA kua mamae nei o te Karaiti kikokiko mo tatou, e mau koutou ki nga mea whawhai, *ara* ki taua whakaaro pu na ano: te tangata hoki kua mamae te kikokiko kua mutu te hara;
2 Mo te wa e toe nei o te noho ki te kikokiko, kia kaua i runga i nga hiahia o te tāngata, engari i ta te Atua i pai ai.
3 Kāti hoki mo tatou ko te wahi o *to tatou* oranga kua pahemo nei, hei mahinga ma tatou i ta nga tauiwi i pai ai, i a tatou i haere i runga i nga hiahia taikaha, i nga minaminatanga, i nga haurangitanga waina, i nga kakainga, i nga inumanga, i nga karakia whakarihariha ki nga whakapakoko:
4 He hanga hou tenei ki a ratou, *ara* to koutou kore e rere tahi, e torere ki taua kino: a kino iho a ratou korero:
5 Me korero e ratou a ratou mahi ki te Kai whakawa mo te hunga ora, mo te hunga mate, kua rite noa ake hoki tāna.
6 Mo konei ra i kauwhautia ai te rongo pai ki te hunga ano hoki kua mate, hei whakaheanga hoki ratou, ara te kikokiko ma te tangata, kia ora ia ratou, ara te wairua i runga i ta te Atua.

7 ¶ Heoi, kua tata te whakamutunga o nga mea katoa: na, kia whai whakaaro koutou, kia mataara, kia inoi.
8 Na, i te tuatahi o nga mea katoa, arohaina putia koutou e koutou ano: he tini hoki nga hara ka hipokina e te aroha.
9 Whakamanuhiritia tetahi e tetahi; kaua e amuamu.
10 Te mea kua riro noa mai i tetahi, i tetahi, meatia atu ano e koutou ma tetahi, ma tetahi, kia rite ki ta nga tuari pai o nga homaitanga maha a te Atua.
11 Ki te korero tetahi, kia rite ki ta nga kupu a te Atua; ki te minita tetahi, hei to te kaha e homai ana e te Atua: kia whai kororia ai te Atua i nga mea katoa i roto i a Ihu Karaiti; kei a ia te kororia me te mana, akeake ake. Amine.

12 ¶ E *oku hoa* aroha, kaua e kiia he hanga hou te tahunga i roto i a koutou, hei whakamatautau i a koutou; kei ki he mea hou *tenei* kua pa ki a koutou:
13 Engari ka uru nei koutou ki nga mamae o te Karaiti, kia hari koutou; he mea hoki e hari ai koutou, whakamanamana rawa, i te whakakitenga mai o tona kororia.
14 Ki te tawaia koutou mo te ingoa o te Karaiti, ka hari koutou; no te mea e tau ana te Wairua o te kororia, ara to te Atua, ki runga ki a koutou: ta ratou mona he korero kino, ta koutou mona he whakakororia.
15 Kaua ia tetahi o koutou e whakamamaetia mo te mahi patu tangata, mo te tahae, mo te mahinga i te kino, mo te pokanoa ki ta tera meatanga.
16 Ki *te whakamamaetia ia tetahi* mo te ki he Karaitiana ia, kaua ia e whakama; engari hei mea tenei e whakakororia ai ia i te Atua.
17 Ko te wa hoki *tenei* e timata ai te whakarite whakawa ki te whare o te Atua: a, ki te mea kei a tatou te tuatahi, he pehea ra te whakamutunga ki te hunga e kore e tahuri ki te rongo pai o te Atua?
18 A ki te mea ka ora noa te tangata tika, kei hea he putanga mo te tangata karakiakore, mo te tangata hara?
19 Na, te hunga kua pai nei te Atua kia whakamamaetia ratou, me tuku e ratou o ratou wairua *ki a ia*, ara ki te Kai hanga pono, me te mahi ano ia i te pai.

UPOKO 5.

Ki nga kaumatua. 5 Ki nga taitamariki. 8 Hei hoia ratou. 12 Mihi.

HE whakahau tenei naku ki nga kaumātua i roto i a koutou, he hoa kaumātua hoki ahau, he kai whakaatu mo nga mamae o te Karaiti, a kua whiwhi tahi nei ki te kororia e whakakitea mai i muri:
2 Whangainga te kahui a te Atua i roto i a koutou; kaua e ngakau-kore ina tirotiro,

engari kia hihiko; kaua e waiho i runga i te taonga hē, engari i te ngakau nui;
3 Kaua ano hoki e whakatupu rangatira ki *ta te Atua* wahi, engari hei tauira koutou ki te kahui.
4 A ka puta mai te tino Hepara, ka whiwhi koutou ki te karauna kororia e kore e pirau.

5 ¶ Me koutou ano hoki, e nga taitamariki, kia ngohengohe ki nga kaumātua, Kia ngohengohe ano hoki koutou katoa tetahi ki tetahi, ko te ngakau pāpaku ano hei kakahu mo koutou: no te mea hoki e pakeke ana te Atua ki te hunga whakapehapeha, a ka homai e ia he aroha noa ki te hunga pāpaku.
6 Na, whakapāpaku iho koutou i raro i te ringaringa kaha o te Atua, kia whakateiteitia ake ai koutou e ia a te wa e pai ai:
7 Makā atu o koutou manukanuka katoa ki runga ki a ia; e whakaaro ana hoki ia ki a koutou.
8 Kia mataara, kia matapopore; kei te haereere hoki to koutou hoa-whawhai, te rewera, ano he raiona e ngengere ana, e rapu ana i te tangata hei horomanga māna:
9 Kia u ki te whakapono, ka tu atu ai ki a ia; me te mahara ano ka rite aua mamae nei ano i o koutou tēina i te ao.
10 Na, ma te Atua o nga *mahi* aroha noa katoa, i karangatia ai tatou ki tona kororia mutunga kore i roto i a Karaiti Ihu, kia oti koutou te whakamamamae i *tenei* wa iti nei, māna koutou e mea kia tino rite, māna e whakau, māna e whakakaha, māna e whakapumau.
11 *Waiho atu* i a ia te kororia me te kaha, ake ake ake. Amine.

12 ¶ Kua tuhituhia atu nei e ahau *etahi kupu* torutoru, hei maunga ma Hirawanu; he teina pono ia no koutou, ki toku whakaaro: he whakahau atu tenei, he whakaatu naku, ko te tino aroha noa tenei o te Atua e tu nei koutou.
13 Tenei te oha atu nei ki a koutou *te hahi* i Papurona, i whiriwhiria ngatahitia nei *koutou;* me taku tamaiti ano hoki, me Maka.
14 Oha atu tetahi ki tetahi, hei te kihi aroha ano. *Kia tau* te rangimarie ki a koutou katoa i roto i a Karaiti Ihu. Amine.

KO TE PUKAPUKA TUARUA

A PITA

APOTORO KI NGA TĀNGATA KATOA.

UPOKO 1.

5 *Me whai kia tino u ki te ora.* 12 *Ka tata ia te mate.* 16 *Kahore e ruarua tana whakaaro ki a Ihu.*

NĀ Haimona Pita, na te pononga, na te apotoro a Ihu Karaiti, ki te hunga kua whiwhi tahi nei tatou ki te whakapono utu nui, i runga i te tika o to tatou Atua, o Ihu Karaiti, o te Kai whakaora.

2 Kia whakanuia te aroha noa me te rangimarie ki a koutou, i runga i te matauranga ki te Atua, ki a Ihu hoki, ki to tatou Ariki.

3 Kua homai nei hoki e tona kaha Atua ki a tatou nga mea katoa mo te ora, mo te karakia pai, i te mea ka mātau nei ki te Kai karanga i a tatou i runga i te kororia, i te pai:

4 Na enei hoki i riro mai ai i a tatou nga kupu whakaari, he mea nui whakaharahara, he mea utu nui; ma enei hoki koutou ka whiwhi ai ki te ahua Atua, i a koutou ka mawhiti mai nei i te pirau i te ao, ara i to te hiahia.

5 Mo reira nei hoki, me whakapau rawa o koutou uaua, a honoa iho te pai ki runga ki to koutou whakapono; ki runga hoki ki te pai ko te matauranga;

6 Ki runga ki te matauranga ko te pēhi i te hiahia; a ki runga ki te pēhi i te hiahia ko te manawanui; ki runga ki te manawanui ko te karakia pai;

7 Ki runga ki te karakia pai ko te atawhai ki nga tēina; ki runga ki te atawhai ki nga tēina ko te aroha.

8 Ki te mea hoki kei a koutou enei mea, a e nui ana, ka meinga *koutou* kia kaua e mangere, kia kaua e hua-kore i runga i te matauranga ki to tatou Ariki, ki a Ihu Karaiti.

9 Te tangata hoki kahore nei i a ia enei mea, he matapo, he atarua, kua wareware ki te horoinga o ona hara o mua.

10 Mo konei, e *oku* tēina, kia puta o koutou uaua ki te whakapumau i to koutou karangatanga, i *to koutou* whiriwhiringa: ki te penei hoki ta

koutou mahi e kore rawa
koutou e tapepa:
11 Penei hoki ka whiwhi nui
koutou ki te tapokoranga ki
te rangatiratanga mutunga-
kore o to tatou Ariki, ara o te
Kai whakaora, o Ihu Karaiti.

12 ¶ Mo reira ano e kore
ahau e mangere ki te whaka-
mahara tonu i a koutou ki
enei mea, e mātau ana raia
koutou, kua oti ano te wha-
kau ki runga ki tenei mea
pono.
13 Ki toku whakaaro hoki, i
a au e noho ana i tenei tape-
nakara, he mea tika ano kia
whakaoho ahau i a koutou,
kia whakamahara;
14 E mohio ana hoki ahau, e
kore e wheau ka mahue *tenei*
tapenakara oku, ka pera ano
me ta to tatou Ariki, me ta
Ihu Karaiti i whakakite mai
ai ki a au.
15 Ka puta ano hoki toku
uaua kia mau tonu to koutou
mahara ki enei mea i muri i
toku haerenga atu.
16 Ehara hoki i te mea he
whai ta matou i nga kupu i
titoa e te whakaaro tinihanga,
i te whakapuakanga o te kaha
me te haerenga mai o to tatou
Ariki, o Ihu Karaiti ki a kou-
tou; engari he kai titiro ano
matou ki tona nui.
17 I riro hoki he honore, he
kororia i a ia, he mea na te
Atua Matua, i te putanga mai
o taua reo ki a ia i roto i te
kororia nui rawa, Ko taku
Tama tenei i aroha ai, ko taku
i ahuareka ai.
18 I rongo ano matou ki
tenei reo e puta mai ana i te
rangi, i a matou i tona taha i
runga i te maunga tapu.
19 Te kupu poropiti ano ho-
ki, nui atu te u ki a tatou
inaianei; pai tonu ki te anga
ta koutou whakaaro ki reira,
he rama hoki e tiaho ana i te
wahi pouri, kia puao ra ano
te ra, kia ara ra ano te whetu
o te ata i roto i o koutou
ngakau:
20 Ko tenei ta koutou e mo-
hio ai i te tuatahi, kahore he
poropititanga o te karaipiture
nona ake *ona* tikanga.
21 Ehara hoki i te mea na te
tangata i pai ake i puta mai
ai te poropititanga i mua,
engari he mea whakamahara
na te Wairua Tapu i korero
ai nga tāngata tapu a te Atua.

UPOKO 2.

Nga kai whakaako he, 7 *Ka rite ki era i a Noa, i a Rota.* 10 *To ratou ahua.*

NA, he poropiti teka ano i
mua i roto i te iwi, he
pera ano me nga kai whaka-
ako teka e puta ake a mua i
roto i a koutou; ma enei e
mau puku mai nga titoreha-
nga whakangaro, he whaka-
kahore na ratou i te Ariki i
hokona ai ratou, *a* he mea
hohoro tonu te whakangaro-
manga e takina iho e ratou
ki a ratou ano.
2 He tokomaha ano hoki e
aru i ta ratou tikanga taikaha;
ma enei ano te ara o te pono
ka korerotia kinotia ai.
3 He apo moni hoki e tito
kupu ai ratou kia whai taonga
ai ratou i a koutou: nonama-

ta te tukunga mo ratou ki te
hē, e kore ano e whakaroa;
kahore hoki he moe o to ratou
whakangaromanga.
4 Na, kihai nei i tohungia e
te Atua nga anahera i hara, e-
ngari i peia *ratou* e ia ki te po,
he mea herehere i te pouri,
he mea tiaki mo te whakawakanga;
5 A kihai i tohungia te ao
tawhito, he mea tiaki ia nāna
a Noa, te tokowaru, te kai
kauwhau i te tika, i tana kawenga
mai i te waipuke ki te
ao o te hunga karakia-kore;
6 Nga pa ano hoki, a Horoma,
a Komora, pungarehu
rawa i a ia, tana whakataunga
hē he hurihanga, waiho
iho hei tohu ki te hunga e
noho karakia-kore i nga wa i
muri;
7 Ko Rota ia, ko te tangata
tika, whakaorangia ake e ia, i
a ia e whakapouritia ana e te
ritenga taikaha o te hunga
kino;
8 I taua tangata tika e noho
ana i roto i a ratou, mamae
ana *tona* ngakau tika i *a ratou*
mahi kino, i tana i kite
ai, i tana i rongo ai, i tenei
ra, i tenei ra:
9 Mātau tonu te Ariki ki te
whakaora i te hunga karakia
i roto i te whakamatautauranga,
kia waiho ano hoki te
hunga hē mo a te ra whakawa
whiua ai:
10 Tera rawa ia *tana* mo te
hunga e whai ana i ta te kikokiko,
e haere ana i runga i
te hiahia poke, e whakahawea
ana ki te rangatiratanga:
he hunga hikaka, e whai ana
i ta ratou ake; kahore hoki e
wehi ki te korero kino ki nga
tāngata nunui.
11 Na, nga anahera, he nui
rawa nei te kaha, te mana, kahore
e puaki i enei he kupu
kino mo ratou i te aroaro o
te Ariki ina whakawa.
12 Ko era ia, rite tonu ratou
ki te kararehe kahore nei he
whakaaro, he mea maori anake,
i hangā nei hei hopukanga,
hei whakangaromanga,
korero kino ana ratou ki nga
mea kahore nei e mohiotia e
ratou; a ka ngaro i runga i to
ratou tikanga pirau;
13 Ka whiwhi ki te utu o te
hē i a ratou e ahuareka nei ki
te kakai awatea. He ira *ratou*,
he whakaheanga mai, e kai
ana i nga mea papai i runga
i a ratou mahi tinihanga, i a
ratou e hakari tahi ana me
koutou;
14 O ratou kanohi, kī tonu i
te puremu; kahore hoki e
mutu to ratou hara; e poaina
ana e ratou nga hinengaro
kahore i u: he ngakau to ratou
kua oti te whakamahi ki
te apo; he tamariki kua oti
te kanga:
15 Mahue ake i a ratou te
ara tika, kotiti ke ana ratou,
whai tonu ai i te ara o Paraama
tama a Pohora, i whakapai
nei ki te utu o te hē;
16 Otira i riria ano ia mo
tona hē: i korero te kararehe
reo-kore, no te tangata ano
te reo, a pēhia ana e ia te
wairangi o te poropiti.
17 He puna wai-kore enei
tāngata, he kapua e akina
ana e te tūpuhi; pouri kere-

kere te wahi kua rite mo ratou, mo ake tonu atu.
18 Tetere rawa hoki, he mea teka noa a ratou korero, e poaina ana e ratou ki nga hiahia o te kikokiko, ki nga hiahia taikaha, te hunga kua mawhiti rawa i roto i te hunga e noho ana i te hē.
19 He here-kore ta ratou e whakaari nei ki a ratou, *heoi* he pononga ratou na te pirau: ki te taea hoki te tangata e te *hoa-riri*, hei pononga ia mana.
20 Ka mawhiti mai ratou i nga poke o te ao, i a ratou ka mātau nei ki te Ariki, ara ki te Kai whakaora, ki a Ihu Karaiti, na, ki te mau ratou, a hinga rawa i aua mea, kino noa atu to ratou whakamutunga i te timatanga.
21 Erangi hoki te kore e mātau ki te ara o te tika; he kino rawa ia te mātau, me te tahuri ke atu ano i te ture tapu kua tukua nei ki a ratou.
22 Heoi te tukunga iho ki a ratou, rite tonu ki ta te whakatauki pono, Kua hoki te kuri ki tona ruaki; me tenei, Te poaka i horoia, ki *tona* titakatakanga i te paru.

UPOKO 3.

Ahakoa roa, e tae mai ano a Ihu. 8 *Manawanui o te Atua inaianei.* 10 *Mutunga o te ao.* 14 *To te ariki manawanui hei whakaoranga.*

KO te rua tena o aku pukapuka, e oku *hoa* aroha, ka tuhituhia atu na ki a koutou; hei whakaoho i o koutou hinengaro tinihanga-kore kia mahara:
2 Kia mahara ai koutou ki nga kupu i korerotia i mua e nga poropiti tapu, ki ta matou hoki, ki ta nga apotoro a te Ariki, a te Kai whakaora:
3 Ko tenei ta koutou e mātau ai i te tuatahi, tera e puta mai etahi kai whakamanumanu a nga ra whakamutunga, e haere ana i runga i nga ritenga o o ratou hiahia ake,
4 E mea ana, Kei hea te korero o tona haerenga mai? mau tonu hoki nga mea katoa no te moenga ra ano o nga mātua, pera tonu me to te orokohanganga.
5 E pai ana hoki ratou kia kuare ki tenei, na te kupu a te Atua nga rangi i mua, me te whenua ano, totoka tonu i roto i te wai, na te wai ano hoki.
6 Na enei i ngaro ai te ao o tera wa, he hurihanga e te wai.
7 Ko nga rangi onaianei ia me te whenua, he mea rongoa na taua kupu ra ano, he mea waiho marire mo te ahi, ina taea te ra e whakaritea ai te whakawa, e whakangaromia ai nga tāngata karakia kore.

8 ¶ Na kei kuare koutou, e *oku hoa* aroha, ki tenei mea kotahi, ki ta te Ariki he ra kotahi, rite tonu ki nga tau kotahi mano, a, nga tau kotahi mano, rite tonu ki te ra kotahi.
9 Kahore he whakaroa o te Ariki ki tana kupu whakaari, *e kore* e rite ki ta etahi e ki

nei he whakaroa; engari e
manawanui ana ki a tatou,
kahore ana whakaaro mo te
tangata kia ngaro; engari
kia tae katoa ki te ripe-
neta.
10 E puta hoki te ra o te
Ariki, ano he tahae i te po;
ko reira pahemo atu ai nga
rangi, tona nui hoki o te ta-
ngi; na ka ngiha nga mea
timatanga i te ahi, ka rewa;
a pau ake i te ahi te whenua
me ana mahi.
11 Na, mo te rewa nei enei
mea katoa, kia pehea ra he
tikanga mo koutou i runga i
te whakahaere tapu, i te kara-
kia;
12 Me te tumanako atu, me
te takare atu ano koutou ki
te taenga mai o te ra o te
Atua, e rewa ai nga rangi i te
ahi, e ngiha ai nga mea tima-
tanga, e memeha ai?
13 Heoi kei te tumanako atu
tatou ki nga rangi hou, ki te
whenua hou, ki tana i wha-
kaari mai ai, kei reira te tika
e noho ana.

14 ¶ Mo konei ra, e *oku hoa*
aroha, i a koutou ka tuma-
nako na ki enei mea, kia
puta o koutou uaua kia roko-
hina e ia i runga i te rangi-
marie, tē whai ira, tē whai
koha.
15 Kia mahara ano ki te ma-
nawanui o to tatou Ariki, he
whakaora; ko te mea hoki ia
i tuhituhia ki a koutou e to
tatou teina aroha, e Paora, he
mea i rite tonu ki te matau-
ranga kua homai nei ki a
ia;
16 I pera ano i ana puka-
puka katoa, i korerotia hoki
enei mea ki reira; kei reira
ano hoki etahi mea e pakeke
ana ki te whakaaro, whaka-
wiria ketia ake e te hunga
kuare, e te hunga kahore ano
i u; ko ta ratou hanga ano ia
ki era atu karaipiture, a ngaro
iho ratou.
17 Na, e *oku hoa* aroha, ka
mātau wawe nei koutou, kia
tupato kei kahakina atu kou-
tou e te hē o te hunga kino,
kei taka atu, kei kore e u.
18 Engari kia neke ake i ru-
nga i te aroha noa, i te ma-
tauranga ki to tatou Ariki, ara
ki te Kai whakaora, ki a Ihu
Karaiti. *Waiho atu* i a ia te
kororia aianei a ake tonu
atu. Amine.

KO TE PUKAPUKA TUATAHI

A HOANI

APOTORO KI NGA TĀNGATA KATOA.

UPOKO 1.

A ratou korero mo Ihu, ehara i te mea i rangona ki te tangata. 3 Ka whakahoatia nei ki a ia, 5 kia pai. 8 Kia kitea te pono o ta tatou.

TE mea o te timatanga, ta matou i rongo ai, ta o matou kanohi i kite ai, ta matou i titiro atu ai, ta o matou ringaringa i whāwhā atu ai, *nga mea* o te Kupu o te ora;

2 (I whakakitea mai hoki te ora, a kite ana matou, na ka whakaatu nei, ka kauwhau nei ki a koutou i te ora tonu, i tera i te Matua i mua, a kua whakakitea mai nei ki a matou;)

3 Ko ta matou ra i kite ai, i rongo ai, e kauwhautia atu nei e matou ki a koutou, kia whakahoatia ai koutou ki a matou: na, to tatou whakahoatanga kei te Matua, kei tana Tama hoki, kei a Ihu Karaiti.

4 Na ka tuhituhia atu nei enei mea e matou ki a koutou, kia tino nui ai to koutou hari.

5 ¶ Ko te korero ano tenei i rongo ai matou ki a ia, a ka korerotia atu e matou nei ki a koutou, na, he māramatanga te Atua, kahore rawa hoki he pouri i a ia.

6 Ki te mea tatou e whakahoa ana tatou ki a ia, me te haere ano tatou i te pouri, e korero teka ana tatou, ehara hoki i te pono ta tatou e mahi nei:

7 Ki te haere ia tatou i te mārama, me ia hoki e noho nei i te mārama, na, ka whakahoa tatou tetahi ki tetahi, a e horoia ana o tatou hara katoa e nga toto o Ihu Karaiti, o tana Tama.

8 Ki te mea tatou kahore o tatou hara, e whakapohēhē ana tatou i a tatou ano, a kahore te pono i roto i a tatou.

9 Ki te whaki tatou i o tatou hara, e pono ana ia, e tika ana, a ka murua e ia o tatou hara, ka horoia hoki o tatou hē katoa.

10 Ki te mea tatou kahore tatou i hara, ka meinga ia he kai korero teka, a kahore tana kupu i roto i a tatou.

UPOKO 2.

Te whakamarietanga ina he. 3 *Toku e mohiotia ai te whakapono tika.* 7 *Ta tatou e aroha ai.* 18 *Kei tinihangatia.* 20 *Te mea e u ai.*

E AKU tamariki nonohi, ka tuhituhi atu nei ahau i enei mea ki a koutou, kia kaua ai koutou e hara. A ki te hara tetahi, he kai korero mo tatou kei te Matua, ko Ihu Karaiti, ko te tika:

2 Ko ia ano te whakamarietanga mo o tatou hara: ehara i te mea mo o tatou anake, mo te ao katoa ano hoki.

3 Ma konei hoki tatou ka mātau ai kua mātau tatou ki a ia, ki te puritia e tatou ana ture.

4 Ki te mea tetahi, Kua mātau ahau ki a ia, a kahore e pupuri i ana ture, he tangata teka ia, a kahore te pono i roto i a ia.

5 Te tangata e pupuri ana i tana kupu, kua tino rite pu i a ia te aroha o te Atua: ma konei tatou ka mātau ai kei roto tatou i a ia.

6 Te tangata e mea ana e noho ana ia i roto i a ia, ko te tikanga tenei mona, ko tona haere kia rite ki to tera haere.

7 ¶ E *oku* teina, ehara taku i te ture hou ka tuhituhia atu nei e ahau ki a koutou, engari ko te ture tawhito, ko tera i a koutou o te timatanga iho ra ano. Te ture tawhito, ko te kupu i rongo ai koutou no te timatanga iho ra ano.

8 *Tenei* ano he ture hou e tuhituhia atu nei e ahau ki a koutou; he mea pono i tana, i ta koutou, e pahemo ana hoki te pouritanga, a ko te mārama pono tenei te whiti nei.

9 Te tangata e mea ana kei te mārama ia, a e mauāhara ana ki tona teina, kei roto ano ia i te pouri a taea noatia tenei ra.

10 Te tangata e aroha ana ki tona teina, e noho ana ia i roto i te mārama, kahore hoki he tūtukitanga waewae i roto i a ia.

11 Te tangata ia e mauāhara ana ki tona teina, kei te pouri ia, e haere ana ia i roto i te pouri, kahore hoki ona matauranga e haere ana ranei ia ki hea, no te mea kua matapotia ona kanohi e te pouri.

12 ¶ Ka tuhituhi atu nei ahau ki a koutou, e nga tamariki nonohi, no te mea kua murua o koutou hara, he whakaaro hoki ki tona ingoa.

13 Ka tuhituhi atu nei ahau ki a koutou, e nga mātua, no te mea kua mātau koutou ki a ia, ara, ki to te timatanga. Ka tuhituhi atu nei ahau ki a koutou, e nga taitamariki, no te mea kua hinga i a koutou te *wairua* kino. Ka tuhituhi atu nei ahau ki a koutou, e nga tamariki nonohi, no te mea kua mātau koutou ki te Matua.

14 I tuhituhi atu ai ahau ki a koutou, e nga mātua, no te

mea kua mātau koutou ki a
ia, ara ki to te timatanga.
I tuhituhi atu ai ahau ki a
koutou, e nga taitamariki, no
te mea e kaha ana koutou, a
e mau ana te kupu a te Atua
i roto i a koutou, kua hinga
ano hoki i a koutou te *wai-
rua* kino.
15 Kaua e aroha ki te ao,
kaua ano hoki ki nga mea o
te ao. Ki te aroha tetahi ki
te ao, kahore te aroha o te
Matua i roto i a ia.
16 Na, nga mea katoa i te
ao, te hiahia o te kikokiko,
te hiahia o nga kanohi, me
te whakapehapeha ki nga
rawa, ehara i te Matua,
engari no te ao.
17 Ka pahemo atu ano te ao,
me tona hiahia: tena ko te
tangata e mea ana i ta te
Atua e pai ai, e noho tonu
ana ia a ake ake.

18 ¶ E nga tamariki nonohi,
ko te taima whakamutunga
tenei: a ka rite ki ta koutou
i rongo ai e haere mai ana te
anatikaraiti; na, kua toko-
maha nei nga anatikaraiti;
ma konei tatou ka mātau ai
ko te taima whakamutunga
tenei.
19 I haere atu ratou i roto i
a tatou, ehara ia i te mea no
tatou ratou; mehemea hoki
no tatou ratou, kua noho
tonu ki a tatou: otiia *he mea
tenei* kia whakakitea ai ratou
katoa, ehara i a tatou.
20 Na, he whakawahinga ano
to koutou na te Mea Tapu;
e mātau ana ano hoki koutou
ki nga mea katoa.
21 Ehara i te mea i tuhituhi
atu ai ahau ki a koutou no te
mea kahore koutou e mātau
ki te pono, engari no te mea
e mātau ana koutou, no te
mea hoki kahore he teka i
puta ake i te pono.
22 Ko wai koia te tangata
teka? he teka ianei ko te
tangata e mea ana, Ehara a
Ihu i a te Karaiti? Ko te
anatikaraiti tenei, ko te ta-
ngata e whakakahore ana ki
te Matua, ki te Tama.
23 Nga tāngata katoa e wha-
kakahore ana ki te Tama,
kahore te Matua i a ratou:
te tangata e whakaae ana ki
te Tama, kei a ia ano hoki te
Matua.
24 Na kia mau ki roto ki a
koutou ta koutou i rongo ai
no te timatanga ra ano. Ki
te mea ka mau i roto i a kou-
tou ta koutou i rongo ai no te
timatanga ra ano, e mau ano
koutou i roto i te Tama, i
roto ano hoki i te Matua.
25 Ko te mea ano hoki tenei
i whakaaria mai nei e ia ki a
tatou, ko te oranga tonuta-
nga.
26 I tuhituhia atu e ahau
enei mea ki a koutou, mo te
hunga e whakapohehe ana i
a koutou.
27 Otiia e mau ana ano i
roto i a koutou tana whaka-
wahinga kua riro mai na i a
koutou: kahore hoki o kou-
tou mea e whakaakona ai
koutou e tetahi: na, te wha-
kawahinga e whakaako na i
a koutou ki nga mea katoa,
pono tonu, kahore hoki he
teka, kia rite ra ki tana i

whakaako ai i a koutou to
koutou mau ki roto ki a ia.
28 Na, inaianei, e nga tamariki nonohi, kia mau ki roto ki a ia; kia whai maiatanga ai tatou ina puta mai ia, kei whakama hoki ki a ia ina tae mai ia.
29 Ki te mātau koutou e tika ana ia, ka mātau koutou he whanau nāna nga tāngata katoa e mea ana i te tika.

UPOKO 3.

To te Atua aroha ki a tatou.
3 *Na, kia mau ki ana ture;*
11 *Ki te aroha ano hoki.*

KIA kite koutou i te tikanga o te aroha i homai nei e te Matua ki a tatou, ara kia karangatia tatou ko nga tamariki a te Atua! koia te ao tē mātau ai ki a tatou, kahore hoki i mātau ki a ia.
2 E nga *hoa* aroha, he tamariki tatou na te Atua inaianei; a kahore ano i kitea noatia he aha ranei tatou a mua: otira e mohio ana tatou, ka puta mai ia, ka rite tatou ki a ia; ka kite hoki tatou i a ia, a ia ake ano.
3 Na, ki te mea kei tetahi tenei tumanako ki a ia, ka tahia atu e ia ona hē, kia rite ai ki a ia e hē-kore nei.
4 Te tangata e mea ana i te hara, he takahi tāna i te ture: he takahi hoki te hara i te ture.
5 E mātau ana ano koutou i whakakitea mai ia hei whakakahore i o tatou hara; kahore ano hoki he hara i roto i a ia.
6 Te tangata e mau ana i roto i a ia, e kore e hara: nga tāngata katoa e hara ana, kahore i kite i a ia, kahore ano hoki ratou i mātau ki a ia.
7 E nga tamariki nonohi, kei whakapohēhētia koutou e tetahi: te tangata e mea ana i te tika, he tika ano ia, pera hoki me tera e tika ana.
8 Te tangata e mea ana i te hara, no te rewera ia; he hara hoki to te rewera no te timatanga ra ano. Mo konei te Tama a te Atua i whakakitea mai ai, kia whakakahoretia ai e ia nga mahi a te rewera.
9 Te tangata kua whanau i te Atua e kore e mea i te hara; no te mea e mau ana tana purapura i roto i a ia: a e kore e ahei i a ia te hara, no te mea kua whanau ia i te Atua.
10 Ma konei ka kitea ai nga tamariki a te Atua, me nga tamariki a te rewera: te tangata e kore e mahi i te tika, ehara ia i te Atua, me ia ano hoki e kore e aroha ki tona teina.
11 Ko te korero hoki tenei i rongo ai koutou i te timatanga, kia aroha tatou tetahi ki tetahi.
12 Kaua ra e pera me Kaina; no te *wairua* kino nei ia, a kohurutia ana e ia tona teina. A na te aha ia i kohuru ai i a ia? Na te mea i kino ana mahi, a ko a tona teina i tika.

13 ¶ Kaua e miharo, e oku

tēina, ki te kino te ao ki a koutou.

14 E mātau ana tatou kua whiti tatou i te mate ki te ora, no te mea e aroha ana tatou ki nga tēina. Te tangata kahore e aroha ki te teina, e noho ana ia i roto i te mate.

15 Te tangata e mauāhara ana ki tona teina, he kai patu tangata ia: a ka mātau koutou, na, te kai patu tangata kahore he oranga tonutanga e mau ana i roto i a ia.

16 Na konei tatou i mātau ai ki te aroha, i tuku hoki ia i a ia kia mate mo tatou: a e tika ana kia tukua tatou e tatou ano ki te mate mo nga tēina.

17 Na, te tangata i a ia nei nga oranga o tenei ao, a ka kite e matea ana tetahi mea e tona teina, na, ka tutakina iho e ia tona ngakau aroha ki a ia, e mau pehea ana te aroha o te Atua i roto i a ia?

18 E aku tamariki nonohi, kaua e waiho ma te kupu, ma te arero, te aroha; engari ma te mahi, ma te pono.

19 Ma konei hoki tatou ka mātau ai no te pono tatou, ka whakau ai hoki i o tatou ngakau i tona aroaro.

20 Na, ki te mea ka whakahē mai *o tatou* ngakau ki a tatou, nui atu te Atua i o tatou ngakau; e mātau ana ano ia ki nga mea katoa.

21 E nga *hoa* aroha, ki te kore o tatou ngakau e whakahē ake ki a tatou, ka maia tatou ki te Atua.

22 A, te mea e inoia ana e tatou, ka homai e ia ki a tatou, no te mea e pupuri ana tatou i ana ture, e mea ana hoki i nga mea e ahuareka ana ki tana titiro.

23 Ko tana ture ano tenei, Kia whakapono tatou ki te ingoa o tana Tama, o Ihu Karaiti, kia aroha ano tetahi ki tetahi, kia rite ano ki te ture i homai e ia ki a tatou.

24 Na, te tangata e pupuri ana i ana ture, e mau ana i roto i a ia me ia ano i roto i a ia. Na konei ano tatou i mātau ai e mau ana ia i roto i a tatou, na te Wairua kua homai nei e ia ki a tatou.

UPOKO 4.

Tohu e mohiotia ai nga kai whaakaako he. 7 Kia mau ki te aroha.

E NGA *hoa* aroha, kaua e whakapono ki nga wairua katoa, engari me whakamatau nga wairua no te Atua ranei; he tokomaha hoki nga poropiti teka kua haere mai ki te ao.

2 Ma konei koutou ka mātau ai ki te Wairua o te Atua: nga wairua katoa e whakaae ana i haere mai a Ihu Karaiti i te kikokiko, no te Atua era:

3 A, nga wairua katoa kahore e whakaae i haere mai a Ihu Karaiti i te kikokiko, ehara i te mea no te Atua: ko to te anatikaraiti *wairua* ano tenei, i rongo nei koutou e haere mai ana; a tenei ano kei te ao nei inaianei.

4 No te Atua koutou, e nga tamariki nonohi, kua kaha ano koutou i a ratou: no te

mea nui atu ia i roto i a koutou, i tera i roto i te ao.

5 No te ao ratou: na reira no te ao nei ano a ratou korero, a e whakarongo ana te ao ki a ratou.

6 No te Atua tatou: te tangata e mātau ana ki te Atua, e whakarongo ana ia ki a tatou; te tangata ehara nei i ta te Atua, e kore ia e whakarongo ki a tatou. Ma konei tatou ka mātau ai ki te wairua o te pono, ki te wairua o te hē.

7 ¶ E nga *hoa* aroha, kia aroha tatou tetahi ki tetahi: no te Atua hoki te aroha; a, te hunga katoa e aroha ana, kua whanau i te Atua, a e mātau ana ki te Atua.

8 Te tangata kahore e aroha, kahore ia e mātau ki te Atua; he aroha hoki te Atua.

9 Na konei i kitea ai te aroha o te Atua ki a tatou, na te mea kua tonoa mai e te Atua tana Tama kotahi ki te ao, kia ora ai tatou i a ia.

10 Ko to te aroha tenei, ehara i te mea ko tatou kua aroha ki te Atua, engari ko ia kua aroha ki a tatou, a tonoa mai ana e ia tana Tama hei whakamarietanga mo o tatou hara.

11 E nga *hoa* aroha, ki te mea i penei te aroha o te Atua ki a tatou, e tika ana hoki kia aroha tatou tetahi ki tetahi.

12 Kahore he wa i kite ai tetahi i te Atua. Ki te aroha tatou tetahi ki tetahi, e noho ana te Atua i roto i a tatou, a kua rite pu tona aroha i roto i a tatou.

13 Na konei tatou i mātau ai e noho ana tatou i roto i a ia, me ia i roto i a tatou, na te mea kua homai e ia ta tona Wairua ki a tatou.

14 A kua kite ano matou, ka whakaatu nei ano hoki, i tonoa te Tama e te Matua hei Kai whakaora mo te ao.

15 Te tangata e whakaae ana ko Ihu te Tama a te Atua, e noho ana te Atua i roto i a ia, me ia ano hoki i roto i te Atua.

16 Kua mātau nei ano hoki tatou, kua whakapono ki te aroha o te Atua ki a tatou. He aroha te Atua; a, te tangata e noho ana i runga i te aroha e noho ana i roto i te Atua, me te Atua ano hoki i roto i a ia.

17 Na konei te aroha i roto i a tatou i rite pu ai, a ka whai maiatanga ano tatou a te ra whakawa: na te mea e rite ana ki a ia tatou e noho nei i tenei ao.

18 Kahore he mataku i roto i te aroha; engari ka makā te mataku ki waho e te aroha ina tino rite; no te mea he mamae to te mataku. Na, te tangata e mataku ana, kahore ia kia tino rite i roto i te aroha.

19 E aroha ana tatou ki a ia, no te mea ko ia kua aroha ki a tatou i te tuatahi.

20 Ki te mea tetahi, E aroha ana ahau ki te Atua, a e mauāhara ana ki tona teina, he tangata teka ia: te tangata hoki kahore e aroha ki tona

teina kua kitea nei e ia, me pehea ka aroha ai ia ki te Atua kahore nei kia kitea e ia?

21 Kei a tatou ano hoki tenei ture, he mea nāna, Te tangata e aroha ana ki te Atua, kia aroha hoki ki tona teina?

UPOKO 5.

Na te Atua te whakapono; na reira ano te aroha. To te aroha ahua. 10 *Kai whakaatu pai.* 11 *Te kupu whakahari.* 14 *Inoi.*

NGA tāngata katoa e whakapono ana ko Ihu te Karaiti, kua whanau i te Atua: nga tāngata katoa ano hoki e aroha ana ki te Pāpā, e aroha ana ano ki tana whanau.

2 Ma konei tatou ka mātau ai e aroha ana tatou ki nga tamariki a te Atua, ma te mea ka aroha tatou ki te Atua, a ka pupuri i ana ture.

3 Ko te aroha hoki tenei ki te Atua, kia pupuri tatou i ana ture: ehara hoki ana ture i te mea taimaha.

4 Nga mea katoa hoki kua whanau i te Atua e kaha ana i te ao: a ko te wikitoria tenei e taea ai te ao, ko to tatou whakapono.

5 Ko wai i kaha i te ao? ehara ianei te tangata e whakapono ana ko Ihu te Tama a te Atua?

6 Ko ia tenei i haere mai nei i runga i te wai, i te toto, ko Ihu, ko te Karaiti; ehara i te mea i runga i te wai anake, engari i runga i te wai, i te toto. Ko te Wairua hoki te kai whakaatu, ko te pono hoki te Wairua.

7 Tokotoru hoki nga kai whakaatu i te rangi, ko te Matua, ko te Kupu, ko te Wairua Tapu: a kotahi ano enei tokotoru.

8 A tokotoru nga kai whakaatu i te whenua, ko te Wairua, ko te wai, ko te toto: a kotahi ano ta ratou tokotoru.

9 Ki te whakaae tatou ki ta nga tāngata whakaatu, he nui ke ta te Atua whakaatu: ko ta te Atua whakaatu hoki tenei, i whakaaturia e ia mo tana Tama.

10 Te tangata e whakapono ana ki te Tama a te Atua, he whakaatu tana kei roto ano i a ia: te tangata kahore e whakapono ki te Atua, he whakateka tana ki a ia; no te mea kahore ia i whakapono ki te whakaatu i whakaaturia mai nei e te Atua mo tana Tama.

11 A ko te whakaatu tenei, ara kua homai e te Atua ki a tatou te oranga tonutanga; kei roto ano i tana Tama tenei oranga.

12 Te tangata kei a ia te Tama, kei a ia ano te oranga; te tangata kahore nei i a ia te Tama a te Atua, kahore i a ia te oranga.

13 ¶ I tuhituhia atu ai e ahau enei mea ki a koutou e whakapono nei ki te ingoa o te Tama a te Atua, kia mātau ai koutou kei a koutou te oranga tonutanga, kia whakapono ai hoki koutou ki

te ingoa o te Tama a te Atua.
14 Ko to tatou maia ano tenei ki a ia, na, ki te inoia e tatou tetahi mea i a ia, tana i pai ai, ka whakarongo mai ia ki a tatou:
15 A ki te mea ka mātau tatou e whakarongo ana ia ki tā tatou e inoi ai, ka mātau kei a tatou nga mea i inoia e tatou i a ia.
16 Ki te mea ka kite tetahi i tona teina e hara ana, hāunga te hara e mate ai *ia*, me inoi ia, a e homai he oranga ki a ia mo te hunga ehara nei to ratou i te hara e mate ai. Tera ano te hara e mate ai: e kore ahau e mea kia inoi ia mo tera.
17 He hara nga hē katoa: tenei ano tetahi hara ehara nei i te mea e mate ai.
18 ¶ E mātau ana tatou, na, nga tāngata katoa kua whanau i te Atua kahore e hara; engari ka tiaki te tangata kua whanau i te Atua i a ia ano, e kore hoki te *wairua* kino e pa ki a ia.
19 Ka mātau nei tatou no te Atua tatou, a kei te takoto te ao katoa i roto i te kino.
20 Na, e mātau ana ano tatou kua tae mai te Tama a te Atua, a kua homai e ia ki a tatou he matauranga, kia mohio ai tatou *ki a ia*, ki te Mea Pono; kei roto ano hoki tatou i a ia, i te Mea Pono, *ara* i tana Tama, i a Ihu Karaiti. Ko te Atua pono tenei, ko te oranga tonutanga.
21 E *aku* tamariki nonohi, kia tupato koutou ki nga whakapakoko. Amine.

KO TE PUKAPUKA TUARUA

A HOANI APOTORO.

Mo te u. 10 Kei tahuri ki nga kai whakaako he.

NA te kaumātua ki te wahine rangatira kua oti te whiriwhiri, ki ana tamariki hoki, e arohaina ponotia nei e ahau; a ehara i te mea e ahau anake, e nga tāngata katoa ano hoki kua mātau ki te pono;
2 He whakaaro hoki ki te pono e mau nei i roto i a tatou, a e mau ano ki a tatou, ake ake ake:
3 Kia tau ki a koutou te aroha noa, te mahi tohu me te rangimarie, he mea na te

Atua Matua, na te Ariki hoki,
na Ihu Karaiti, na te Tama
a te Matua, i runga ano i te
pono, i te aroha.

4 ¶ Hari pu ahau noku i
kite i etahi o o tamariki e
haere ana i runga i te pono,
e whakarite ana i te ture kua
homai ki a tatou e te Matua.
5 Na, tenei ano taku kupu
ki a koe, e tai, ehara i te ture
hou taku e tuhituhi atu nei
ki a koe, engari ko tera i a
tatou no te timatanga, kia
aroha tatou tetahi ki tetahi.
6 A ko te aroha tenei, kia
haere tatou i runga i ana
ture. Ko te ture ano tenei,
kia rite ki ta koutou i rongo
ai i te timatanga, hei runga i
tera he haerenga mo koutou.
7 He tokomaha hoki te hu-
nga whakapohēhē kua tae
mai ki te ao, kahore nei e
whakaae i haere mai a Ihu
Karaiti i te kikokiko. Ko te
kai whakapohēhē tenei, ko te
anatikaraiti.
8 Kia whai whakaaro ki a
koutou ano, kei maumauria
a tatou mahi, engari kia tino
nui te utu e riro i a tatou.
9 Te tangata e poka ke ana,
a kahore e mau ki te wha-
kaakoranga a te Karaiti, ka-
hore te Atua i a ia: te tangata
e mau ana ki te whakaakora-
nga a te Karaiti, kei tenei te
Matua me te Tama.
10 Ki te tae atu tetahi ki a
koutou, a ehara tenei i te
whakaakoranga e kawea atu
e ia, kaua ia e puritia ki te
whare, kaua ano hoki e oha
ki a ia:
11 Ki te oha hoki tetahi ki
a ia, ka uru ia ki ana mahi
kino.

12 ¶ He maha nga mea hei
tuhituhinga atu maku ki a
koutou, *heoi* kihai ahau i pai
ki te pepa, ki te manguma-
ngu: engari e mea ana ahau
tera ahau e haere atu ki a
koutou, a ka korero atu he
mangai, he mangai, kia tino
nui ai to tatou hari.
13 Tenei te oha atu nei ki
a koe nga tamariki a tou
teina whiriwhiri. Amine.

KO TE PUKAPUKA TUATORU

A HOANI APOTORO.

Mo te mahi atawhai a Kaiu.
9 *He o Rioterepi.* 11 *Pai
o Rimitiriu.*

NA te kaumātua ki a Kaiu,
ki te *hoa* aroha, ki taku
e aroha atu nei i runga i te
pono.
2 ¶ E te *hoa* aroha, nui atu
i nga mea katoa taku inoi kia
kake koe ki te pai, kia ora,
kia pera ano me tou wairua
kua kake ki te pai.
3 Hari pu hoki ahau ki nga
tēina i haere mai nei, i wha-

kaatu i te pono i roto i a koe, ara tou haere i runga i te pono.
4 Kahore oku hari e nui atu ana i enei, ara kia rongo ahau e haere ana aku tamariki i runga i te pono.

5 ¶ E te *hoa* aroha, pono tonu tau mahi e mea na koe mo nga tēina, mo nga tāngata iwi ke ano hoki;
6 E whakaatu na i tou aroha ki te aroaro o te hahi: na, kia rite ki ta te Atua tau kawenga i a ratou, a ka pai to mahi:
7 He whakaaro hoki ki *tona* ingoa i haere atu ai ratou, kihai ano i riro i a ratou tetahi mea a nga tauiwi.
8 Koia i tika ai kia whakamanuhiri tatou i nga tāngata penei, kia ai hoki tatou hei hoa mahi mo te pono.

9 ¶ I tuhituhi atu ahau ki te hahi, otira kahore matou e manakohia mai e Rioterepi; tana hoki e pai ai ko ia kia meinga hei tuatahi mo ratou.
10 Mo konei ki te haere atu ahau, ka mahara ahau ki ana mahi e mea nei ia, ki te kino o ana kupu i a ia e hāmemememe mai nei mo matou; kahore hoki tana i mutu i konei, kahore ia e manako ki nga tēina, a ki te pai etahi, e riria ana e ia, e peia ana i roto i te hahi.

11 ¶ E te *hoa* aroha, kaua e arumia te kino, engari te pai. Te tangata e mahi pai ana, no te Atua ia: tena ko te kai mahi i te kino, kahore ia kia kite i te Atua.
12 E korerotia *paitia* ana a Rimitiriu e te katoa, e te pono ano hoki: hei kai whakaatu ano hoki matou; e mohio ana ano koutou he pono ta matou whakaatu.

13 ¶ He maha nga mea hei tuhituhinga atu maku, otira e kore ahau e pai kia tuhituhi atu ki a koe ki te mangumangu, ki te pene:
14 E mea ana hoki ahau tera ahau e kite wawe i a koe, a e korero taua he mangai, he mangai. *Kia tau* te rangimarie ki a koe. Tenei nga hoa aroha te oha atu nei ki a koe. Oha atu ki nga hoa aroha me te whakahua ano i te ingoa *o tera, o tera.*

KO TE PUKAPUKA
A HURA.

Kia u. 4 Kai whakaako he. 20 Kia neke ake te whakapono, inoi i roto i te Wairua, kia u ai, kia tupu ai, kia mau ai. 22 Tikanga ki o waho.

NA Hura, na te pononga a Ihu Karaiti, na te teina o Hemi, ki te hunga kua oti te whakatapu e te Atua Matua, he mea tiaki i roto i a Ihu Karaiti, he hunga karanga:

2 Kia whakanuia ki a koutou te mahi tohu, te rangimarie, me te aroha.

3 ¶ E nga *hoa* aroha, i a au e tākare tonu ana ki te tuhituhi ki a koutou mo to tatou oranga tahi, i mea ahau me tuhituhi ki a koutou, me whakahau kia kaha te tohe ki te whakapono kua oti nei te tuku mai ki te hunga tapu.

4 Kua tomo puku mai hoki etahi tāngata, i tuhituhia i mua mo tenei whakataungahē, he hunga karakia kore, whakaputaina ketia ake e ratou te aroha noa o to tatou Atua hei mea mo nga hiahia taikaha, a whakakahore ana ratou ki te Atua, ko ia anake nei te rangatira, ki to tatou Ariki hoki, ki a Ihu Karaiti.

5 ¶ Na e mea ana ahau kia whakamaharatia koutou, kua mātau noa ake ano hoki koutou ki tenei, i whakaorangia mai e te Ariki te iwi i te whenua o Ihipa, muri iho whakangaromia ana e ia te hunga kihai nei i whakapono.

6 Na, nga anahera kihai nei i mau to ratou o te timatanga, heoi whakarerea ake e ratou to ratou nohoanga ake, kua waiho e ia i raro i te pouri, mau tonu *te here* ki nga mekameka, mo te whakawakanga o te ra nui.

7 Ka rite ki Horoma raua ko Komora, me nga pa i tata ki a raua, i pera nei me enei te puremu, te whai i nga kikokiko ke; kua waiho ratou hei tohu, pangia ana ratou e te whiu, *ara* e te ahi e ka tonu ana.

8 Ko ta tenei hunga moemoea ano hoki tena; e whakapoke ana i te kikokiko, e whakahawea ana ki te kawanatanga, e korero kino ana ki nga rangatira.

9 Na, Mikaera, te tino anahera, i ta raua ngangautanga ko te rewera, i a ia e tohe ana ki te tinana o Mohi, kihai i tae tona aro ki te kupu kanga i te whakawakanga; i mea *kau* ia, Ma te Ariki koe e riri.

10 Ko enei ia, e korerotia kinotia ana e ratou nga mea kahore nei ratou i mātau: na, nga mea e matauria noatia ake nei e ratou tahi ko nga kararehe whakaaro-kore, he iho ratou i aua mea.

11 Aue, te mate mo ratou! kua haere nei hoki ratou i te ara o Kaina, kua torere rawa hoki ki te hē, ara, ki to Parama utu, na, ko to Koraha totohe hei whakangaromanga mo ratou.

12 He toka moana ratou i roto i a koutou hakari aroha, i a ratou e hakari tahi ana me *koutou*, e whangai ana i a ratou ano, kahore hoki e mataku: he kapua wai-kore e akina ana e nga hau; he rakau kua pirau nei nga rau, he mea hua-kore, ka rua nei nga matenga, he mea kua unuhia ake i nga pakiaka;

13 He ngaru pua no te moana; te huka, ko to ratou whakama; he whetū atiutiu noa, pouri kerekere te wahi kua rite mo ratou mo ake tonu atu.

14 I poropititia ano hoki
enei e Enoka, e te tokowhitu
i muri i a Arama, i a ia i mea,
Na, kei te haere mai te Ariki
me nga mano tini o tana
hunga tapu,
15 Kia whakaritea he whakawa mo nga tāngata katoa,
kia riria hoki te hunga karakia-kore katoa o ratou mo a
ratou mahi karakia-kore katoa, i hē ai ratou ki te karakia, mo nga kupu pakeke katoa i korerotia e te hunga
hara, e te hunga karakia-kore
mona.
16 He hunga amuamu ratou,
he kowhetewhete, e haere ana
i runga i o ratou hiahia ake,
tetere rawa ano hoki *nga
kupu* e korero nei o ratou
mangai, he hunga miharo
kanohi ratou, he mea kia
riro ai he mea i *a ratou.*

17 ¶ E nga *hoa* aroha, kia
mahara koutou ki nga kupu
i korerotia i mua e nga apotoro a to tatou Ariki, a Ihu
Karaiti;
18 I mea hoki ratou ki a
koutou, tera e puta mai te
hunga whakamanumanu i te
wa whakamutunga, e haere
ana i runga i o ratou hiahia
karakia-kore.
19 He hunga tenei e momotu
ke ana *i a ratou,* he hunga
ngakau maori, kahore nei i a
ratou te Wairua.
20 Ko koutou ia, e nga *hoa*
aroha, hangā ake koutou hei
whare ki runga ki to koutou
whakapono tapu rawa, me te
inoi ano i roto i te Wairua
Tapu,
21 Me te tiaki ano i a koutou i runga i te aroha o te
Atua, me te tatari ano ki te
mahi tohu a to tatou Ariki, a
Ihu Karaiti, a, te oranga tonutanga ra ano.
22 Ko etahi ano tohungia,
he mea kowae marie.
23 Ko etahi me whakaora i
runga i te mataku, me tō mai
i roto i te kapura; te kakahu
nei ano kua poke i te kikokiko, whakariharihangia.

24 ¶ Na, te Mea kaha ki te
tiaki i a koutou kei hinga, ki
te whakatu hoki i a koutou
ki te aroaro o tona kororia he
mea koha-kore i runga i te
hari whakaharahara,
25 *Ko ia* anake nei te Atua,
te Mea mātau, to tatou Kai
whakaora, *waiho atu* i a ia te
kororia me te nui, te kaha me
te mana, aianei a ake ake ake.
Amine.

KO TE
WHAKAKITENGA A HOANI.

UPOKO 1.
4 *Ki nga hahi e whitu.* 7 *Te haerenga mai o Ihu.* 9 *Tona nui.*

TE whakakitenga a Ihu
Karaiti, i homai e te Atua
ki a ia, kia whakapuakina ki
ana pononga nga mea meāke

nei rite ; na whakaaturia mai
ana e ia, ara e tana anahera
i tonoa mai e ia, ki tana pono-
nga, ki a Hoani,
2 Ki te kai whakaatu i te
kupu a te Atua, i te whaka-
atu hoki i a Ihu Karaiti, i tana
hoki i kite ai.
3 Ka hari te tangata e titiro
ana i te pukapuka, me te
hunga ano hoki e whakarongo
ana ki nga kupu o te poro-
pititanga, a e pupuri ana i nga
mea kua oti te tuhituhi ki
reira: kua tata hoki te taima.

4 ¶ Na Hoani ki nga hahi e
whitu i Ahia: *Kia tau* ki a
koutou te aroha noa me te
rangimarie, he mea na Tenei
e ora nei ia, i mua ano ia, a
kei te haere mai ano ; he mea
ano na nga Wairua e whitu i
mua i tona torona ;
5 He mea ano na Ihu Karaiti,
na te kai whakaatu pono, ko
ia nei te putanga mātāmua o
te hunga mate, te rangatira
o nga kingi o te whenua.
I arohaina nei tatou e ia, i
horoia ano hoki o tatou hara
ki ona toto,
6 A meinga ana tatou e ia
hei kingi, hei tohunga ki te
Atua, ara ki tona Matua ;
waiho atu i a ia te kororia me
te kaha, ake tonu atu. Amine.
7 Tenei ia te haere mai nei
me nga kapua, a e kite i a ia
nga kanohi katoa, me te hunga
hoki i wero i a ia: ka aue ano
hoki nga hapū katoa o te
whenua ki a ia. Ae, Amine.

8 ¶ Ko ahau te Arepa me
te Omeka, te timatanga me te
whakamutunga, e ai ta te
Ariki, e ora nei, i mua ano ia,
a kei te haere mai ano, ko te
Kaha rawa nei ia.

9 ¶ Ko ahau tenei, ko Hoani,
ko to koutou tuakana, kua uru
tahi nei ki te tukinotanga, ki
te rangatiratanga ano hoki
me te manawanui o Ihu Ka-
raiti, i te motu ahau e kara-
ngatia nei ko Patamo, he mea
hoki mo te kupu a te Atua,
mo te whakaatu hoki i a Ihu
Karaiti.
10 I te Wairua ahau i te ra
o te Ariki, a ka rongo ahau i
te reo nui i muri i a au, me te
mea no te tētere,
11 E mea ana, Ko ahau te
Arepa me te Omeka, ko te tua-
tahi me te whakamutunga.
Tuhituhia ki te pukapuka tāu
e kite nei, tukua atu hoki ki
nga hahi e whitu i Ahia ; ki
Epeha, ki Hamurana, ki Pere-
kamu, ki Taiataira, ki Hara-
riha, ki Pirarerepia, ki Raori-
kia.
12 Na, ko toku tahuritanga
ake kia kite i te reo i korero
nei ki ahau. Tahuri rawa
ake, ka kite ahau i nga tu-
ranga rama koura e whitu ;
13 A i waengapu o nga tura-
nga rama e whitu *ko tetahi* e
rite ana ki te Tama a te ta-
ngata, tatū noa ki nga waewae
tona kakahu, he mea whitiki
hoki te uma ki te whitiki
koura ;
14 Ko tona mātenga me nga
makawe he ma, anō he huru-
huru ma no te hipi, anō he
hukarere ; ko ona kanohi, anō
he mura ahi ;
15 Ona waewae ano hoki rite

tonu ki te parahi pai, anō e ka ana i roto i te oumu; tona reo, ano ko te haruru o nga wai maha.

16 E whitu ano nga whetū i tona ringaringa matau: i puta ano hoki he hoari i roto i tona mangai, he mea e rua nei ona mata, he mea koi: tona kanohi hoki, ano ko te ra ina kaha te whiti mai.

17 A, toku kitenga i a ia, hinga ana ahau ki ona waewae, anō he tangata kua mate. Na ka whakapangia mai e ia tona ringaringa matau ki a au, ka mea mai ki a au, Kaua e mataku; ko ahau te tuatahi me te whakamutunga:

18 Ko ahau ano tenei e ora nei, i mate ano hoki ahau i mua; na, kei te ora tenei ahau, a ake tonu atu, Amine; kei a au ano nga ki o te po raua ko te mate.

19 Tuhituhia nga mea kua kite nei koe, nga mea onaianei, me nga mea meāke nei puta i muri iho i enei;

20 Te mea ngaro nei, nga whetū e whitu i kitea e koe i toku matau, me nga turanga rama koura e whitu. Nga whetu e whitu, ko nga anahera o nga hahi e whitu: a, nga turanga rama e whitu i kite na koe, ko nga hahi e whitu.

UPOKO 2.

Kupu ki nga anahera, ara, ki nga minita o nga hahi. To ratou pai. Nga mea i koha.

TUHITUHIA atu ki te anahera o te hahi i Epeha; Ko nga kupu enei a te kai pupuri i nga whetū e whitu i tona matau, a e haereere ana i waenganui o nga turanga rama koura e whitu;

2 Ka mātau ahau ki āu mahi, ki tou uaua, ki tou manawanui, a e kore koe e ata hanga ki te hunga kino: kua whakamatautautauria hoki e koe te hunga e mea nei he apotoro ratou, a ehara, kua mau ano hoki i a koe he hunga teka *ratou:*

3 I pēhia koe, heoi whakamanawanui tonu, mahi ana koe, he whakaaro ki toku ingoa, kahore hoki i hōhā.

4 Otira he mea ano taku ki a koe, no te mea kua whakarerea e koe tou aroha tuatahi.

5 Na, kia mahara ki te wahi i taka iho ai koe, ripeneta, mahia hoki nga mahi o mua; ki te kahore, ka hohoro toku haere atu ki a koe, ka nekehia atu e ahau tou turanga rama i tona wahi, ki te kore koe e ripeneta.

6 Ko tenei ia tau na, e kino ana koe ki nga hanga a nga Nikoraiti, e kinongia nei e ahau.

7 Te tangata he taringa tona, kia rongo ia ki ta te Wairua e mea nei ki nga hahi; Te tangata i a ia te wikitoria, ka hoatu e ahau māna e kai to te rakau o te ora e tu nei i waenganui o te pararaiha o te Atua.

8 ¶ Tuhituhia ano hoki ki te anahera o te hahi i Hamurana; Ko nga kupu enei a te tuatahi, a te whakamutunga, i mate nei a kua ora;

9 Ka mātau ahau ki āu mahi,
ki tou tukinotanga, ki tou rawakoretanga, (heoi e whai taonga ana ano koe,) *e mātau ana ano ahau* ki te korero kino a te hunga e mea nei he Hurai ratou, a ehara, engari ko te whakamenenga ratou o Hatana.

10 Kaua e wehi ki nga mamae meāke nei pa ki a koe, na, tera e makā etahi o koutou e te rewera ki te whare herehere, kia whakamatautauria ai koutou; a ka whakamamaetia koutou kotahi tekau nga ra: kia pono koe a mate noa, a maku e hoatu ki a koe te karauna o te ora.

11 Te tangata he taringa tona, kia rongo ia ki ta te Wairua e mea nei ki nga hahi; Te tangata i a ia te wikitoria, e kore ia e he i te matenga tuarua.

12 ¶ Tuhituhia ano hoki ki te anahera o te hahi i Perekamu; Ko nga kupu enei a te kai mau i te hoari koi e rua nei nga mata;

13 Ka mātau ahau ki āu mahi, ki te wahi hoki e noho na koe, ko te wahi ia i te torona o Hatana: a e mau ana koe ki toku ingoa, kahore hoki koe i whakakahore ki toku whakapono, i nga ra hoki i a Anatipa, i taku kai whakaatu pono, i whakamatea nei i roto i a koutou i te wahi e noho na a Hatana.

14 Tenei ia etahi mea aku ki a koe, no te mea kei a koe te hunga e mau ana ki te whakaakoranga a Paraama, nāna nei i whakaako a Paraka ki te maka tūtukitanga-waewae ki te aroaro o nga tamariki a Iharaira, e kai ai ratou i nga mea i patua ma te whakapakoko, e puremu ai hoki.

15 Kei a koe ano hoki te hunga e mau ana ki te whakaakoranga a nga Nikoraiti, ki taku e whakarihariha atu nei.

16 Ripeneta; na, ki te kahore, ka hohoro toku haere atu ki a koe, a ka whawhaitia ratou e ahau ki te hoari o toku mangai.

17 Te tangata he taringa tona, kia rongo ia ki ta te Wairua e mea nei ki nga hahi; Te tangata i a ia te wikitoria, ka hoatu e ahau te mana huna, ka hoatu ano e ahau ki a ia he kohatu ma, me te ingoa hou, he mea tuhituhi ki te kohatu, e kore nei e matauria e tetahi, e te tangata anake kua whiwhi.

18 ¶ Na tuhituhia atu ki te anahera o te hahi i Taiataira; Ko nga kupu enei a te Tama a te Atua, ona kanohi me te mea he mura ahi, ona waewae ano hoki rite tonu ki te parahi pai;

19 E mātau ana ahau ki āu mahi, ki tou aroha, ki to mahi minita, ki tou whakapono, ki tou manawanui, ki āu mahi; nga mea ano hoki o muri nui atu i o mua.

20 Tenei ano ia etahi mea aku ki a koe, no te mea e tukua ana e koe taua wahine, a Ietepere, e mea nei he poropiti ia, ki te whakaako, ki te ku-

kume i aku pononga kia moe tahae, kia kai ano hoki i nga mea e patua ana ma nga whakapakoko.
21 I hoatu ano e ahau ki a ia he taima e ripeneta ai ia ki tona moe tahae; a kihai ia i ripeneta.
22 Na ka makā ia e ahau ki tetahi moenga, me te hunga ano hoki e puremu ana ki a ia, ki roto ki te tukinotanga nui, ki te kore ratou e ripeneta ki a ratou mahi.
23 Ka whakamatea ano hoki e ahau ana tamariki kia mate rawa; a ka mātau nga hahi katoa ko ahau te kai rapu i ta nga whatumanawa, i ta nga ngakau: ka rite hoki ki a koutou mahi taku e hoatu ai ki tenei, ki tenei o koutou.
24 Ko taku kupu ia tenei ki a koutou, ki era atu hoki i Taiataira, ki te hunga kahore nei i a ratou tenei whakaakoranga, a kahore ano kia mātau ki nga mea hohonu a Hatana, ki ta ratou e korero nei; E kore e whakawahā e ahau tetahi atu mea taimaha ki a koutou.
25 Ko tera ia i a koutou, puritia kia tae atu ra ano ahau.
26 Na, te tangata i a ia te wikitoria, a e puritia ana e ia aku mahi taea noatia te mutunga, maku e hoatu ki a ia he mana rangatira ki nga tauiwi:
27 A he rino te tokotoko e whakahaere tikanga ai ia mo ratou; ka pākarua ratou, ano he oko na te kai pokepoke paru: ka rite ki ta toku Matua i homai ai ki a au.
28 Ka hoatu ano e ahau ki a ia te whetū o te ata.
29 Te tangata he taringa tona, kia rongo ia ki ta te Wairua e mea nei ki nga hahi.

UPOKO 3.

To Harariha. 8 *To Pirarepia.* 14 *To Raorikia.* 20 *Kei te tatau a Ihu e patuki ana.*

NA tuhituhia atu ki te anahera o te hahi i Harariha; Ko nga kupu enei a *te Ariki*, kei a ia nei nga Wairua e whitu o te Atua, me nga whetū e whitu; Ka mātau ahau ki āu mahi, he ingoa na tou, e ora ana koe, heoi he tupāpaku ano koe.
2 Kia mataara, whakaukia nga mea e toe nei, ka tata nei te mate: kahore hoki ahau i kite i au mahi kia tino rite ki te aroaro o te Atua.
3 Kia mahara ra ki te rironga *o nga mea* i a koe, ki āu i rongo ai hoki, a puritia, ripeneta hoki. Na, ki te kore koe e mataara, ka tae atu ahau ki a koe ano he tahae; e kore hoki koe e mātau ki te haora e tae atu ai ahau ki a koe.
4 Tera kei a koe etahi ingoa, he torutoru na, i Harariha, kahore nei i poke o ratou kakahu; e haereere tahi ana ratou me ahau, he ma hoki *nga kakahu;* no te mea e pai ana ratou.
5 Te tangata i a ia te wikitoria, e whakakakahuria ia ki te kakahu ma; e kore ano hoki e murua e ahau tona ingoa i te pukapuka o te ora,

e whakaaetia ano e ahau tona
ingoa ki te aroaro o toku Matua, ki te aroaro ano hoki o ana anahera.
6 Te tangata he taringa tona, kia rongo ia ki ta te Wairua e mea nei ki nga hahi.

7 ¶ Na tuhituhia atu ki te anahera o te hahi i Piraverepia; Ko nga kupu enei a te tapu, a te pono, kei a ia nei te ki o Rawiri, ko ia hei whakapuare a kahore tetahi hei tutaki; māna hoki e tutaki a kahore tetahi hei whakapuare;
8 E mātau ana ahau ki āu mahi: na kua hoatu e ahau ki tou aroaro he kuwaha puare, e kore nei e taea te tutaki e tetahi: he kaha hoki tou, he mea iti nei, a kua puritia ano e koe taku kupu, kahore ano hoki koe i whakakahore ki toku ingoa.
9 Na, maku e mea te hunga o te whakamenenga o Hatana, e mea nei he Hurai ratou, a ehara, he teka hoki na ratou; na, maku ratou e mea kia haere mai, kia koropiko ki mua i ou waewae, a e mātau ratou kua arohaina koe e ahau.
10 Kua puritia na e koe te kupu o toku manawanui, waihoki ka puritia koe e ahau i te wa o te whakamatautauranga meāke nei puta ki te ao katoa hei whakamatautau i te hunga e noho ana i te whenua.
11 Na ka hohoro toku haere atu: puritia tau, kei tangohia tou karauna e tetahi.
12 Te tangata i a ia te wikitoria, maku ia e mea hei pou i roto i te whare o toku Atua; e kore ano ia e haere atu ki waho i nga wa i muri: maku hoki e tuhituhi ki runga ki a ia te ingoa o toku Atua, te ingoa hoki o te pa o toku Atua, o Hiruharama hou ka heke iho nei i te rangi i toku Atua; me toku ingoa hou ano hoki.
13 Te tangata he taringa tona, kia rongo ia ki ta te Wairua e mea nei ki nga hahi.

14 ¶ Tuhituhia atu ki te anahera o te hahi o nga Raorikia; Ko nga kupu enei a te Amine, a te kai whakaatu pono, tika, a te timatanga o ta te Atua hanganga;
15 Ka mātau ahau ki āu mahi, ehara koe i te matao, ehara koe i te werawera: e pai ahau me i matao koe, me i werawera ranei.
16 Na, he mea mahanahana kau koe, ehara i te matao, ehara i te werawera, ka ruakina atu koe e ahau i roto i toku mangai.
17 Na, e ki na koe, Kua whai taonga ahau, kua tini oku rawa, kahore hoki tetahi mea e matea ana e ahau; a kahore e mātau he waikorohuhu noa iho koe, he hē noa iho, he rawakore, he matapo, he mea kakahu-kore:
18 Ko taku kupu tenei ki a koe, kia hokona ki a au he koura mou kua oti te tahu ki te ahi, kia whai rawa ai koe; he kakahu ma hoki, hei ka-

kahu ki a koe, kia kaua ai
hoki e kitea te whakama o
tou tūnga kautanga; pania
hoki ou kanohi ki te rongoa,
kia kite ai koe.
19 Aku e aroha nei, ka riria
e ahau, ka whiua: na kia
ngakau nui koe, ripeneta
hoki.
20 Tenei ahau te tu nei ki
te tatau, te patōtō nei: ki te
whakarongo tetahi ki toku
reo, a ka uaki i te tatau, e
tomo atu ahau ki a ia, a hei
hoa ahau mona ki te kai, hei
hoa ano ia moku ki te kai.
21 Te tangata i a ia te wiki-
toria, ka hoatu e ahau ki a ia
kia noho ki toku taha ki ru-
nga ki toku torona, me ahau
hoki, i a au nei te wikitoria,
a kua noho ki te taha o toku
Matua ki runga ki tona torona.
22 Te tangata he taringa
tona, kia rongo ia ki ta te
Wairua e mea nei ki nga
hahi.

UPOKO 4.

Te torona. 4 Nga kaumatua. 6 Mea ora. 10 Ta nga kaumatau mo te kingi.

MURI iho i enei mea ka
kite ahau, na, he kuwaha
kua oti te whakapuare i te
rangi: a, ko te reo tuatahi i
rongo ai ahau, me te mea no
tetahi tētere, e ki mai ana ki
a au, e mea ana, Haere mai
ki runga nei, a e whakakitea
e ahau ki a koe nga mea kua
takoto mo muri i enei.
2 I reira pu ano kua nohoia
ahau e te Wairua: na, he to-
rona kua tu ki te rangi, a i
runga i te torona *ko tetahi* e
noho ana.
3 A, te ahua o tera i noho ra,
rite tonu ki te kamaka haha-
pa, ki te hararina: he ani-
waniwa ano i nga taha katoa
o te torona, te ahua kei to te
emerara.
4 A i nga taha katoa o te to-
rona etahi torona e rua tekau
ma wha: i kitea ano e ahau
i runga i nga torona e rua
tekau ma wha nga kaumātua
e noho ana, he mea whakaka-
kahu ki te kakahu ma; a he
karauna koura ano o ratou i
runga i o ratou mātenga.
5 Me te puta mai ano i roto
i te torona he uira, he wha-
titiri, he reo: e whitu ano
hoki nga rama ahi e ka ana i
mua i te torona; ko nga
Wairua e whitu enei o te
Atua.
6 I mua ano o te torona he
moana karahi, te rite kei te
haupapa: a i waenganui o te
torona, i nga taha katoa o te
torona, ko nga mea ora e wha,
kapi tonu a mua, a muri o ra-
tou, i te kanohi.
7 Te tuatahi o nga mea ora
i rite ki te raiona, te tuarua
o nga mea ora i rite ki te
kuao kau, te mata o te tua-
toru o nga mea ora i rite ki to
te tangata, a, te wha o nga
mea ora i rite ki te ekara e
rere ana.
8 Na, aua mea ora e wha, e
ono nga parirau o tetahi, o
tetahi, i nga taha katoa; kī
tonu ano hoki a roto *o ratou*
i te kanohi: a kahore e mutu
ta ratou i te ao, i te po, he
mea tonu ta ratou, Tapu, tapu,

tapu, te Ariki, te Atua Kaha
rawa, i mua nei ia, tenei ano
inaianei, a e haere mai ana
ano a mua.
9 A i te mea ka hoatu e nga
mea ora te kororia, te honore, me te whakawhetai, ki
tera e noho ana i runga i te
torona, e ora ana ake ake
ake,
10 Ka hinga iho nga kaumātua e rua tekau ma wha ki te
aroaro o tera e noho ana i
runga i te torona, a ka koropiko ki a ia e ora tonu nei
ake ake ake, ka panga hoki i
o ratou karauna ki mua o te
torona, ka mea,
11 Tika tonu, e te Ariki, kia
riro i a koe te kororia te honore te kaha: i hangā hoki e
koe nga mea katoa, nau ano
i pai ake i takoto ai aua mea,
na reira ano hoki i hangā ai.

UPOKO 5.

Te pukapuka ; 5 Ma te Reme anake e whakatuwhera. 9 Te waiata hou ki a ia.

A I kitea ano e ahau ki matau o tera e noho ana i
runga i te torona, he pukapuka kua oti te tuhituhi a
roto, a tua hoki, he mea hīri
ki nga hīri e whitu.
2 I kite ano ahau i tetahi
anahera kaha e karanga ana,
he nui te reo, Ko wai e tikangatia hei whakatuwhera i
te pukapuka, hei wawahi i
ona hīri?
3 A kihai i taea e tetahi i te
rangi, i te whenua, i raro i
te whenua, te whewhera i te
pukapuka, te titiro ki reira.
4 Na, nui atu toku tangi, no
te mea kihai i kitea tetahi i
tikangatia hei whewhera, hei
korero i te pukapuka, te titiro
iho ranei ki reira.
5 Na ka mea mai tetahi o
nga kaumātua ki a au, Kaua
e tangi, na, kua riro te wikitoria i te Raiona o te hapu o
Hura, i te Putake o Rawiri,
māna e whakatuwhera te pukapuka, e wawahi ona hīri e
whitu.
6 A i kite ano ahau, na, i
waenganui o te torona, o nga
mea ora hoki e wha, i waenganui ano hoki o nga kaumātua, he Reme e tu ana, te
ahua kei to te mea i whakamatea, e whitu ona haona, e
whitu nga kanohi; ko nga
Wairua e whitu enei o te
Atua, kua tonoa nei puta noa
i te ao.
7 Na ka haere ia, ka tango
i te pukapuka i roto i te
matau o tera e noho ana i
runga i te torona.
8 Ano ka tango ia i te pukapuka, ka hinga iho nga mea
ora e wha, me nga kaumātua
e rua tekau ma wha, ki te
aroaro o te Reme, he hāpa
ano hoki i tetahi, i tetahi o
ratou, me nga oko koura kī
tonu i nga mea kakara, ko
nga inoi ia a te hunga tapu.
9 Na ka waiata ratou i te
waiata hou, ka mea, Pai tonu
koe hei tango i te pukapuka,
hei wahi i ona hīri: i whakamatea hoki koe, a hokona
ana matou e koe, *hei hunga*
mo te Atua, ki ou toto i roto
i nga hapu, i nga reo, i nga
huihuinga tangata, i nga iwi
katoa;

10 A meinga ana matou e
koe hei kingi, hei tohunga ki
to matou Atua: ka kingi ano
matou ki runga ki te whenua.
11 A i kite ano ahau, i ra-
ngona hoki e ahau he reo no
nga anahera tokomaha, i nga
taha katoa o te torona, no nga
mea ora hoki, no nga kau-
mātua ano hoki: na, te toko-
maha o ratou ko nga mano
tekau mano tekau, me nga
mano mano;
12 Nui atu to ratou reo ki
te mea mai, Pai tonu te
Reme i whakamatea hei ta-
ngo i te kaha, i te taonga, i
te matauranga, i te mana, i te
honore, i te kororia, i te wha-
kapai.
13 A i rongo ano ahau ki
nga mea hanga katoa o te
rangi, o te whenua, i raro
ano hoki i te whenua, ki era
hoki i te moana, me nga mea
katoa o reira, e mea ana,
Waiho atu i tenei e noho nei
i runga i te torona, i te Reme
hoki, te whakapai, te honore,
te kororia, te kaha, a ake ake
ake.
14 Na, ka mea nga mea ora
e wha, Amine. A i hinga iho
ano nga kaumātua e rua tekau
ma wha, koropiko ana ratou
ki tera e ora tonu ana a ake
ake ake.

UPOKO 6.

Nga hiri ka wahia. Te poropititanga.

A I kite ahau i te wāhanga
o tetahi o nga hīri e te
Reme, i rongo hoki i tetahi o
nga mea ora e wha e mea
ana, ano he reo whatitiri,
Haere mai kia kite.
2 I kite ano ahau, na, he
hoiho ma: he kopere ta te
kai noho i runga; a i hoatu
ano he karauna ki a ia: a
haere atu ana ia i runga i
te wikitoria ki te wikitoria.

3 ¶ A, i tana wāhanga i te
rua o nga hīri, ka rongo ahau
i te rua o nga mea ora e mea
ana, Haere mai kia kite.
4 Na ko te haerenga atu o
tetahi hoiho, he mea whero:
i hoatu ano ki te kai noho i
runga kia tangohia atu e ia
te rangimarie i runga i te
whenua, kia patu ai ratou
tetahi i tetahi: i hoatu ano
hoki he hoari nui ki a ia.

5 ¶ A, i tana wāhanga i te
toru o nga hīri, ka rongo
ahau i te toru o nga mea ora
e mea ana, Haere mai kia
kite. A, toku tirohanga atu,
na, he hoiho mangu; a, te
kai noho i runga, he pauna
taimaha tana kei tona ringa-
ringa.
6 A rongo ana ahau i te reo
i waenganui o nga mea ora e
wha e mea ana, He kuata
witi mo te pene, e toru kuata
parei mo te pene; kei kino
hoki to mahi ki te hinu me
te waina.

7 ¶ A, i tana wāhanga i te
wha o nga hīri, ka rongo
ahau i te reo o te wha o nga
mea ora e mea ana, Haere
mai kia kite.
8 A, toku tirohanga atu, na,
he hoiho ahua ma: me te kai

noho i runga, tona ingoa ko te Mate, me te aru ano te Reinga i a ia. A i hoatu ano ki a raua nga tikanga ki te tuawha o nga wahi o te whenua, kia whakamatea ki te hoari, ki te mate kai, ki te mate turoro, ki nga kararehe hoki o te whenua.

9 ¶ A, i tana wāhanga i te rima o nga hīri, ka kitea e ahau i raro i te āta nga wairua o te hunga i whakamatea mo te kupu a te Atua, mo ta ratou whakaaturanga hoki:

10 Nui atu to ratou reo ki te karanga, i mea ratou, Kia pehea te roa, e te Ariki, he tapu, he pono nei koe, kahore nei koe e whakawa, e rapu utu mo o matou toto i te hunga e noho ana i runga i te whenua?

11 A i hoatu ano he kakahu ma ki tenei, ki tenei o ratou; ka kiia hoki ratou kia okioki, he wa iti nei, kia rite ra ano o ratou hoa pononga me o ratou tēina, e patua nei i nga wa i muri, e peratia me ratou nei.

12 ¶ A ka kite ahau i tana wāhanga i te ono o nga hīri, na, he ru nui; kua mangu te ra ano he kakahu taratara, mea huruhuru nei, kua rite ano te marama ki te toto;

13 A taka iho ana nga whetū o te rangi ki te whenua, pera ana me te piki e whakangahoro nei i ona hua mātāmua, ina whakaoioia e te hau nui.

14 Kua riro ke hoki te rangi, ano he pukapuka e whakakopakopaia ana; i nekehia atu ano hoki nga maunga katoa me nga motu i o ratou turanga.

15 Na, nga kingi o te whenua, nga tāngata nunui, nga tāngata taonga, nga rangatira mano, nga tāngata kaha, nga pononga katoa, me nga rangatira katoa, piri ana ratou ki roto ki nga ana, ki nga toka o nga maunga;

16 Me te ki ake ano ratou ki nga maunga, ki nga toka, E hinga ki runga ki a matou, hei huna i a matou i te kanohi o tera e noho ana i runga i te torona, i te riri hoki o te Reme:

17 Kua taea hoki te ra nui o tona riri; a ko wai e tu?

UPOKO 7.

Nga pononga a te Atua ka hiritia. 9 Te huihui ki te aroaro o te Reme. 14 Ma rawa o ratou kakahu.

A MURI iho i enei mea, ka kite ahau, tokowha nga anahera, e tu ana i nga pito e wha o te whenua, e puputi ana i nga hau e wha o te whenua kia kaua e pupuhi te hau ki runga ki te whenua, kia kaua ki te moana, kia kaua ki nga rakau katoa.

2 A i kite ano ahau i tetahi atu anahera e haere ake ana i te rawhiti, kei a ia te hīri a te Atua ora: nui atu tona reo ki te karanga ki nga anahera tokowha, i tukua nei ki a ratou kia meatia he kino ki te whenua, ki te moana,

3 E mea ana, Kaua e meatia

he kino ki te whenua, kaua
hoki ki te moana, kaua hoki
ki nga rakau; kia hīritia ra
ano e matou nga rae o nga
pononga a to tatou Atua.
4 A i rongo ahau ki te toko-
maha o te hunga i hīritia:
kotahi rau e wha tekau ma
wha nga mano i hīritia, no
nga pu katoa o nga tamariki
a Iharaira.
5 O te pu o Hura kotahi
tekau ma rua nga mano i
hīritia. O te pu o Reupena
kotahi tekau ma rua nga
mano i hīritia. O te pu o
Kara kotahi tekau ma rua
nga mano i hīritia.
6 O te pu o Ahera kotahi
tekau ma rua nga mano i
hīritia. O te pu o Nepetari-
ma kotahi tekau ma rua nga
mano i hīritia. O te pu o
Manahe kotahi tekau ma rua
nga mano i hīritia.
7 O te pu o Himiona kotahi
tekau ma rua nga mano i
hīritia. O te pu o Riwai
kotahi tekau ma rua nga
mano i hīritia. O te pu o
Ihakara kotahi tekau ma rua
nga mano i hīritia.
8 O te pu o Hapurona
kotahi tekau ma rua nga
mano i hīritia. O te pu o
Hohepa kotahi tekau ma rua
nga mano i hīritia. O te pu
o Peniamine kotahi tekau
ma rua nga mano i hīritia.

9 ¶ Muri iho i enei mea ka
kite ahau, na, he mano tini e
kore nei e taea e tetahi te
tatau, no nga iwi katoa, no
nga hapu, no nga huihuinga
tāngata, no nga reo, e tu ana
i mua i te torona, i mua hoki
i te Reme, he mea whakaka-
kahu ki te kakahu ma, he
nikau ano hoki kei o ratou
ringaringa;
10 Nui atu to ratou reo ki te
karanga, i mea ratou, Te
whakaoranga, na to tatou
Atua e noho nei i runga i te
torona, na te Reme hoki.
11 Me te tu ano hoki nga
anahera katoa i nga taha
katoa o te torona, o nga kau-
mātua, o nga mea ora e wha,
takoto tapapa ana hoki ratou
ki mua i te torona, koropiko
ana ki te Atua,
12 Me te ki ake ano Amine:
Te whakapai, te kororia, te
matauranga, te whakawhetai,
te honore, te mana, te kaha,
kei to tatou Atua, ake ake
ake. Amine.
13 A ka oho mai tetahi o
nga kaumātua, ka mea mai
ki a au, Enei kua oti nei te
whakakakahu ki nga kakahu
ma, ko wai ra? i haere mai
hoki ratou i hea?
14 Ano ra ko ahau ki a ia,
E kara, e mātau ana koe.
Ka mea mai ano ia ki a au,
Ko te hunga tenei i haere
mai i te tukinotanga nui, o
ratou kakahu ano hoki, he mea
horoi, he mea whakama na ra-
tou ki nga toto o te Reme.
15 Koia ratou e noho nei ki
mua i te torona o te Atua, e
mahi nei ki a ia i te ao, i te po,
i roto i tona whare: a, tera
e noho ra i runga i te torona,
ka noho ano ia i roto i a ratou.
16 Kore ake o ratou mate-
kai, kore ake o ratou mate-
wai; e kore ano hoki te ra e

pa iho ki a ratou, tetahi werawera ranei.

17 Ko te Reme hoki i waenganui o te torona hei whangai i a ratou, māna ratou e arahi ki nga puna wai ora: a ma te Atua e muru atu nga roimata katoa o o ratou kanohi.

UPOKO 8.

Te whitu o nga hiri, me nga anahera e whitu.

A, I tana wāhanga i te whitu o nga hīri, kahore he aha i rangona i te rangi me te mea he hāwhe haora.

2 I kite ano ahau i nga anahera tokowhitu i tu ra i te aroaro o te Atua; a e whitu nga tētere i hoatu ki a ratou.

3 ¶ A ka haere mai tetahi atu anahera, ka tu ki te āta, he tahu whakakakara tana, he mea koura; a he maha nga whakakakara i hoatu ki a ia, hei tapiritanga māna ki nga inoi a te hunga tapu katoa ki runga ki te āta koura i mua i te torona.

4 A, te paoa o nga whakakakara, me nga inoi a te hunga tapu, kake ana i roto i te ringaringa o te anahera i te aroaro o te Atua.

5 A ka mau te anahera ki te tahu whakakakara, whakakiia ana e ia ki te kapura o te āta, pangā ana e ia ki te whenua: na ko te putanga mai o nga reo, o nga whatitiri, o nga uira, me te ru.

6 Na kua takatu nga anahera tokowhitu i nga tētere e whitu, *ka mea* ki te whakatangi.

7 ¶ Whakatangi ana te anahera tuatahi, na, he whatu tera, he kapura, he toto ano hoki i roto, ka pangā ki te whenua: na, kua pau i te ahi te wahi tuatoru o nga rakau, pau ake hoki nga tarutaru matomato katoa.

8 ¶ Te whakatangihanga a te rua o nga anahera, na, me te mea he maunga nui tera kua makā ki te moana, e ka ana i te ahi: a ka meinga te wahi tuatoru o te moana hei toto;

9 A mate iho te wahi tuatoru o nga mea hanga i roto i te moana, o nga mea whai ora; te wahi tuatoru hoki o nga kaipuke, ngaro iho.

10 ¶ A, te whakatangihanga a te toru o nga anahera, na kua taka iho i te rangi he whetū nui e kā ana, ano he rama, a taka ana ki te wahi tuatoru o nga awa, ki nga puna wai hoki;

11 Te ingoa hoki o te whetū ko Womawori: a ka meinga te wahi tuatoru o nga wai hei womawori; he tokomaha ano hoki nga tāngata i mate i nga wai, no te mea kua kawa.

12 ¶ A, te whakatangihanga a te wha o nga anahera, na kua patua te wahi tuatoru o te ra, me te wahi tuatoru o te marama, me te wahi tuatoru o nga whetū; na kua pouri te wahi tuatoru o aua mea, kihai hoki i mārama te wahi

tuatoru o te awatea, o te po ano hoki.

13 A i titiro ano ahau, a ka rangona tetahi anahera e rere ana i waenganui o te rangi, he nui tona reo ki te mea mai, Aue, aue, aue, te mate mo te hunga e noho ana i runga i te whenua, i era reo o te tētere a nga anahera tokotoru meāke nei tangi!

UPOKO 9.

Te whetu, me te ki o te poka. 2 *Ka uakina te poka.* 12 *Te aue tuatahi.* 13 *nga anahera e wha.*

A TE whakatangihanga a, te rima o nga anahera, ka kite ahau i tetahi whetū kua taka iho i te rangi ki te whenua: a ka hoatu ki a ia te ki o te poka torere;

2 A uakina ana e ia te poka torere; a ka kake he paoa i roto i te poka, ano he paoa no te kapura nui; a pouri iho te ra me te rangi i te paoa o te poka.

3 A ka puta mai i te paoa he mawhitiwhiti ki runga ki te whenua: i hoatu ano ki a ratou he kaha, he pera me te kaha o nga kopiona o te whenua.

4 I korerotia ano hoki ki a ratou kia kaua e kino i a ratou te tarutaru o te whenua, tetahi mea matomato ranei, tetahi rakau ranei; ko nga tāngata anake kahore nei te hiri a te Atua i o ratou rae.

5 I tukua ano hoki ki a ratou kia kaua e whakamate i era, engari me whakamamae kia rima ra ano nga marama: na, to ratou whakamamae, ano ko te whakamamaetanga a te kopiona, ina wero i te tangata.

6 A e rapu ano nga tāngata i te mate i aua ra, e kore ano e kitea; e hiahia ano ratou kia mate, heoi ka oma te mate i a ratou.

7 Na, nga ahua o nga mawhitiwhiti rite tonu ki nga hoiho kua oti te whakanoho mo te tatauranga; a i runga i o ratou mātenga *he mea* e rite ana ki nga karauna koura, o ratou kanohi hoki, ano he kanohi tangata.

8 He makawe ano to ratou, ano he makawe wahine, o ratou niho ano hoki, me te mea no te raiona.

9 He pukupuku ano o ratou, ano he pukupuku rino; te haruru o o ratou pakau, ano ko te haruru o nga hariata o nga hoiho maha e oma ana ki te tatauranga.

10 He hiku ano o ratou koia ano kei to te kopiona, he wero ano hoki i roto i o ratou hiku: na, he kaha to ratou hei tukino i nga tāngata, e rima nga marama.

11 He kingi ano to ratou, ko te anahera o te poka torere, tona ingoa i te reo Hiperu ko Aparona, tona ingoa i te reo Kariki ko Aporiona.

12 ¶ Kua pahemo te tuatahi o nga aue; na, e rua ake nga aue e haere mai nei i muri i enei mea.

13 ¶ Na, ka whakatangi te ono o nga anahera, a ka rongo

ahau ki tetahi reo, e *ahu* mai
ana i nga haona e wha o te
āta koura i te aroaro o te
Atua,
14 E mea ana ki te ono o
nga anahera, kei a ia nei te
tētere, Wetekina nga anahera
tokowha kua oti te herehere
ki te awa nui, ki Uparati.
15 Na ka wetekina nga anahera
tokowha, kua rite noa
ake nei, kia taka ra ano te
haora, te ra, te marama, te
tau, hei whakamate i te wahi
tuatoru o nga tāngata.
16 A, te tokomaha o te taua
o nga hoia hoiho, e rua rau
nga miriona: i rongo hoki
ahau ki to ratou tokomaha.
17 Ko taku tenei i kite ai i a
au e titiro matakite ana, ko
nga hoiho me nga kai noho i
runga, he pukupuku o ratou,
he mea ahi, he hakiniti, he
whanariki: na, nga upoko o
nga hoiho, ano he upoko raiona;
a e puta mai ana i o
ratou mangai he kapura, he
paoa, he whanariki.
18 Mate ake te wahi tuatoru
o nga tāngata i enei e toru, i
te kapura, i te paoa, i te whanariki
i puta mai i o ratou
mangai.
19 Ko te kaha hoki o nga
hoiho kei o ratou mangai, kei
o ratou waero: o ratou waero
koia ano kei te nakahi, e
whai upoko ana ano, ko a
ratou mea tukino enei.
20 Na, era atu tāngata kihai
nei i whakamatea e enei mate,
kihai ratou i ripeneta ki nga
mahi a o ratou ringaringa,
kihai i mutu to ratou koropiko
ki nga rewera, ki nga
whakapakoko koura, hiriwa,
parahi, kohatu, rakau, ki nga
mea kahore nei e titiro, kahore
e rongo, kahore e haereere:
21 Kihai ano hoki i ripeneta
ki a ratou kohuru, ki a ratou
mahi makutu, ki a ratou puremu,
ki a ratou tahae.

UPOKO 10.

Anahera me te pukapuka. 6 *Tana oati.* 8 *Me kai te pukapuka.*

AKA kite ahau i tetahi
atu anahera kaha e heke
iho ana i te rangi, he kapua
nei te kakahu: he aniwaniwa
ano i runga i *tona* mātenga,
tona kanohi, rite tonu ki te
ra, ona waewae, ki te pou
kapura:
2 Kei tona ringaringa ano
hoki tetahi pukapuka nohinohi
e tuwhera ana: a e takahi
ana tona waewae matau
ki te moana, tona maui ki te
whenua:
3 He nui ano tona reo ki te
karanga, ano he raiona e
tangi ana: a ka karanga ia,
ka puaki nga reo o nga whatitiri
e whitu.
4 Ano ka puaki nga reo o
nga whatitiri e whitu, ka mea
ahau ki te tuhituhi: na ka
rangona e ahau he reo i te
rangi e mea mai ana ki a au,
Hiritia nga mea kua whakapuakina
nei e nga whatitiri e
whitu, kaua hoki enei e tuhituhia.
5 Na, te anahera i kitea e
ahau e tu ana i runga i te
moana, i runga ano i te

whenua, ara ana i a ia tona
ringaringa ki te rangi,
6 A oatitia ana e ia te Mea e
ora tonu ana ake ake ake, nāna
nei i hanga te rangi me ona
mea, te whenua me ona mea,
te moana me ona mea, *i mea*
ia, Na, kahore ake he taima:
7 Engari i nga ra o te reo o
te whitu o nga anahera, ina
mea ia ki te whakatangi, ka
whakaotia te mea ngaro a te
Atua, tana i kauwhau ai ki
ana pononga, ki nga poropiti.

8 ¶ A ka korero ano ki a au te
reo i rongo ai ahau i te rangi,
ka mea, Tikina atu te puka-
puka nohinohi e tuwhera
ra i te ringaringa o te ana-
hera e tu ra i runga i te mo-
ana, i runga ano i te whenua.
9 Na ka haere ahau ki te
anahera, ka mea ki a ia,
Homai ki a au te pukapuka
nohinohi na. Ka mea mai ia
ki a au, Tangohia kainga; a
ka kawa tou kopu, ka reka ia
ki tou mangai, ano he honi.
10 Na ka tango ahau i te
pukapuka nohinohi i te ri-
ngaringa o te anahera, kainga
ana e ahau; a i reka ano ki
toku mangai, ano he honi:
kainga iho e au, kua kawa
toku kopu.
11 A ka mea mai ano ia ki
a au, Me poropiti ano koe ki
nga huihuinga tokomaha o
nga tāngata, ki nga iwi, ki
nga reo, ki nga kingi.

UPOKO 11.

Ruritanga o te temepara. 3
Nga kai whakaatu tokorua,
7 *ka whakamatea:* 11 *ka*
ara ano. 14 *Aue tuarua.*
15 *Whitu o nga tetere.*

NA kua homai ki a au he
kakaho e rite ana ki te
tokotoko: a ka tu te anahera,
ka mea mai, E ara, whan-
gangā te whare o te Atua,
me te āta, me te hunga e
koropiko ana i roto.
2 Me whakarere ia ki waho
te marae i te taha ki waho o
te whare tapu, kaua ia e
whangangā; kua hoatu hoki
ki nga tauiwi: a e takataka-
hia e ratou te pa tapu, e wha
tekau ma rua nga marama.
3 A maku e hoatu *he tika-*
nga ki aku kai whakaatu
tokorua, a e poropiti raua,
kotahi mano e rua rau e ono
tekau nga ra, he taratara ano
te kakahu.
4 Ko nga oriwa e rua enei,
me nga turanga rama e rua
e tu nei i te aroaro o te Atua
o te whenua.
5 A ki te mea tetahi ki te
tukino i a raua, ka puta mai
he kapura i o raua mangai, e
pau ai o raua hoa riri: ki te
mea hoki tetahi ki te tukino
i a raua, ko te whakamate-
nga tenei mona.
6 Kei a raua te tikanga mo
te kopani i te rangi, kia kaua
e ua te ua i nga ra o ta raua
poropititanga: kei a raua ano
te tikanga mo te whakaputa
ke i nga wai hei toto, mo te
patu ano i te whenua ki nga
patunga katoa, i nga wa
katoa e pai ai raua.
7 Ano ka mutu ta raua wha-
kaatu, ka whawhai ki a raua
te kararehe e haere ake ana
i roto i te poka torere, a e

taea raua e ia, e whakamatea raua.

8 *Ka takoto* ano o raua tinana ki te huarahi o te pa nui, e karangatia wairuatia nei ko Horoma, ko Ihipa, ki te wahi hoki i ripekatia ai to tatou Ariki.

9 A e toru nga ra me te hāwhe e tirohia ai o raua tinana e nga huihuinga tāngata, e nga hapu, e nga reo, e nga iwi, e kore ano hoki e tukua o raua tinana kia hoatu ki te urupa.

10 A e koa ki a raua te hunga e noho ana i te whenua, e hari, e hoatu ano he mea hoatu noa e tetahi ki tetahi; no te mea i whakamamae enei poropiti tokorua i te hunga e noho ana i te whenua.

11 A, muri iho i nga ra e toru me te hāwhe, ka tapoko te manawa ora ki a raua, he mea na te Atua, a ka tu o raua waewae ki runga; nui atu hoki te wehi i pa ki te hunga e titiro ana ki a raua.

12 A ka rongo raua i te reo nui no te rangi, e mea ana ki a raua, Haere ake korua ki konei. Na haere atu ana raua ki te rangi i roto i te kapua; me te titiro ano o raua hoariri ki a raua.

13 I taua haora ano nui atu te ru, a ka hinga te wahi whakatekau o te pa, a e whitu mano tāngata i mate i taua ru: na ka mataku era atu, a hoatu ana e ratou he kororia ki te Atua o te rangi.

14 Kua pahemo te rua o nga aue; na ka hohoro te toru o nga aue te haere mai.

15 ¶ Ka whakatangi ano te whitu o nga anahera; na, he nui nga reo i te rangi, e mea ana, Kua riro nga rangatiratanga o te ao i to tatou Ariki, i tana Karaiti hoki; a ko ia hei kingi ake ake ake.

16 Na, nga kaumātua e rua tekau ma wha, e noho ana i te aroaro o te Atua i runga i o ratou torona, ka takoto ratou, ko o ratou kanohi ki raro, ka koropiko ki te Atua,

17 Ka mea, Ko ta matou whakawhetai atu tenei ki a koe, e te Ariki, e te Atua Kaha rawa; tenei koe inaianei, i mua ano koe, a kei te haere mai ano; no te mea kua riro i a koe tou mana nui, a e kingi ano koe.

18 I riri hoki nga iwi, kua tae mai hoki tou riri, me te wa mo nga tupāpaku e whakawakia ai, e hoatu ai hoki *e koe* he utu ki o pononga, ki nga poropiti, ki te hunga tapu ano hoki, ki te hunga ano e wehi ana i tou ingoa, ki te hunga nonohi, ki te hunga nunui; e whakangaromia ai hoki te hunga e whakangaro nei i te whenua.

19 ¶ A i whakapuaretia ano te whare o te Atua i roto i te rangi, a ka kitea te āka o tana kawenata i roto i tona whare: na, he uira tera, me nga reo, me nga whatitiri, me te ru, me te whatu nui.

UPOKO 12.

Wahine me tona kakahu. 3 *Te tarakona.* 5 *Ka whanau.*

6 Ka rere. 7 Te whawhaitanga ki te tarakona. 13 Ta te tarakona ki te wahine.

NA ka kitea he tohu nui i
te rangi; he wahine, ko
te ra tona kakahu, ko te marama kei raro i ona waewae,
a i runga i tona mātenga ko
nga whetū kotahi tekau ma
rua hei karauna:
2 Kua hapū hoki ia, na karanga ana, oke ana, he mamae
whanautanga.
3 A ka kitea tetahi atu tohu
i te rangi, na, he tarakona nui,
he mea whero, e whitu ona
mahunga, tekau ona haona,
a e whitu ano nga karauna
i runga i ona mahunga.
4 A e kumea ana e tona hiku
te wahi tuatoru o nga whetū
o te rangi, makā ana e ia ki
te whenua: a ka tu te tarakona i te aroaro o te wahine
i mea nei ki te whanau, hei
kai i tana tamaiti ina whanau.
5 Na ka whanau he tamaiti
tāne, māna nei e whakahaere
tikanga mo nga iwi katoa ki
te tokotoko rino: na kua
kahakina atu tana tamaiti
ki te Atua, ki tona torona
hoki.
6 A ka oma te wahine ki te
koraha, kua rite noa ake hoki
i te Atua he kāinga mona ki
reira, ki reira whangainga ai
ia kia taka ra ano nga ra
kotahi mano e rua rau e ono
tekau.

7 ¶ Na, he whawhai tera kei
te rangi: ko Mikaera ratou
ko ana anahera e whawhai
ana ki te tarakona; whawhai
ana hoki te tarakona ratou
ko ana anahera.
8 A kihai ratou i toa; kihai
ano hoki to ratou wahi i kitea
i te rangi i muri iho.
9 Na ka makā te tarakona
nui, te nakahi onamata, e
karangatia nei ko te Rewera,
ko Hatana hoki, e whakapohēhē nei i te ao katoa: ka
makā ia ki te whenua, ko ia
ratou tahi ko ana anahera i
makā atu.
10 A ka rongo ahau i te reo
nui i te rangi e ki ana, Tenei
kua tae mai te whakaoranga,
te kaha, me te rangatiratanga
o to tatou Atua, me te mana
hoki o tana Karaiti: no te
mea kua whakatakā te kai
whakapa hē ki o tatou tēina,
e whakapa hē nei ki a ratou i
te ao, i te po, i te aroaro o to
tatou Atua.
11 Hinga ana ia i a ratou,
he meatanga hoki na nga toto
o te Reme, na te kupu hoki o
ta ratou whakaaturanga: kihai ratou i aroha ki te ora mo
ratou, a mate noa.
12 Kia hari koutou ki tenei,
e nga rangi, e te hunga hoki
e noho ana i reira. Aue, te
mate mo te hunga e noho ana
i te whenua, i te moana hoki!
kua heke atu hoki ki a koutou
te rewera, nui atu hoki tona
riri, no te mea kua mātau ia
he poto tona wa.

13 ¶ Ano ka kite te tarakona kua makā ia ki te
whenua, ka whakatoia e ia
te wahine nāna te *tamaiti*
tāne i whanau nei.
14 Na, e rua nga pakau o te

ekara nui kua hoatu ki te wahine, kia rere ai ia ki te koraha, ki tona kāinga, ki reira whangainga ai a taka noa he taima, etahi taima, me te hāwhe taima, kei kitea mai e te nakahi.

15 Na ka ruakina mai he wai, ano he awa, e te nakahi, i tona mangai i muri i te wahine, kia kahakina atu ai ia e te awa.

16 A ka awhinatia mai te wahine e te whenua, ka hamama te mangai o te whenua, inumia ake te awa i ruakina mai nei e te tarakona i roto i tona mangai.

17 Heoi riri ana te tarakona ki te wahine; haere ana ia ki te whawhai ki era atu o tana whanau, ki te hunga e pupuri ana i nga ture a te Atua, kei a ratou nei te whakaaturanga o Ihu Karaiti.

UPOKO 13.

Te kararehe i te moana. 11 *Tetahi atu kararehe.* 14 *Ana tikanga.*

NA, i te tu ahau i te one o te moana, a ka kite ahau i tetahi kararehe e haere ake ana i te moana, e whitu ona mahunga, tekau nga haona, kotahi hoki tekau nga karauna i runga i ona haona, a i runga i ona mahunga ko te ingoa kohukohu.

2 A rite tonu te kararehe i kite ai ahau ki te reparo; ona waewae, kei o te pea; tona mangai, kei te mangai o te raiona: a ka hoatu e te tarakona tona kaha ki a ia, tona torona, he nui ano te mana.

3 A i kite ano ahau i tetahi o ona mātenga me te mea kua marū, he mea e mate rawa ai; heoi kua ora ia i *tona* patunga e mate ai ia: na kei te miharo te ao katoa i muri te kararehe.

4 Na koropiko ana ratou ki te tarakona nāna nei i hoatu te mana ki te kararehe: koropiko ana hoki ki te kararehe: i mea ratou, Ko wai te rite ana ki te kararehe? Ko wai te kaha ana ki te whawhai ki a ia?

5 A i hoatu ano ki a ia he mangai, *he korero* nui, he korero kohukohu nei tana korero; i hoatu ano hoki ki a ia he kaha e mahi ai ia, a taka noa nga marama e wha tekau ma rua.

6 A ka puaki i tona mangai he kohukohu ki te Atua, he kohukohu ki tona ingoa, ki tona nohoanga, ki te hunga hoki e noho ana i te rangi.

7 I tukua ano ki a ia kia whawhai ki te hunga tapu, kia taea hoki ratou e ia: i hoatu ano ki a ia he mana ki nga hapu katoa, ki nga reo, ki nga iwi.

8 Ka koropiko ano hoki ki a ia te hunga katoa e noho ana i te whenua, kahore nei o ratou ingoa i tuhituhia ki te pukapuka o te ora a te Reme no te timatanga iho ra ano o te ao nei tona whakamatenga.

9 Ki te mea he taringa to tetahi, kia rongo ia.

10 Te tangata hopu taurekareka, ka riro ia hei taurekareka: he tangata e patu ana ki te hoari, ka patua ano ia

ki te hoari. Tenei te manawanui me te whakapono o te hunga tapu.

11 ¶ I kite ano ahau i tetahi atu kararehe e haere ake ana i roto i te whenua; e rua ona haona, rite tonu ki o te Reme, a i rite ki ta te tarakona tana korero.

12 Kei a ia ano nga mana katoa o te kararehe tuatahi hei mahi ki tona aroaro, e mea ana hoki ia i te whenua me te hunga hoki e noho ana i reira kia koropiko ki te kararehe tuatahi, kua ora nei tona patunga e mate ai ia.

13 He nui hoki nga tohu e meatia ana e ia, e mea ana ia i te kapura kia heke iho i te rangi, ki te whenua, i te aroaro o nga tāngata.

14 E whakapohēhē ana ano ia i te hunga e noho ana i te whenua, ki nga tohu ka hoatu nei ki a ia kia mahia ki te aroaro o te kararehe; e mea ana ia ki te hunga e noho ana ki te whenua, kia hangā he whakapakoko mo te kararehe i patua nei ki te hoari, a kua ora ano.

15 I hoatu ano ki a ia kia hoatu he wairua ki te whakapakoko o te kararehe, e korero ai te whakapakoko o te kararehe, e mea ai hoki i te hunga e kore e koropiko ki te whakapakoko o te kararehe kia whakamatea.

16 I mea ano hoki ia i te hunga katoa, i te iti, i te rahi, i te hunga whai taonga, i te hunga rawakore, i nga rangatira, i nga pononga, kia meatia ki a ratou he tohu ki o ratou ringaringa matau, ki o ratou rae ranei:

17 Kia kaua hoki tetahi e hoko mai e hoko atu ranei, ko te tangata anake kei a ia nei te tohu, te ingoa ranei o te kararehe; te whika ranei o tona ingoa.

18 Tenei te matauranga. Ma te tangata whai whakaaro e tatau te whika o te kararehe: he whika tangata hoki. Na, tona whika, E ono rau e ono tekau ma ono.

UPOKO 14.

Te Reme i Maunga Hiona. 6 Anahera e kauwhau ana. 8 Horonga o Papurona. 14 Kotinga witi. 17 Riri o te Atua.

I KITE ano ahau, na, he Reme e tu ana i Maunga Hiona, kotahi rau e wha tekau ma wha mano ona hoa, me te ingoa o tona Matua, he mea tuhituhi ki o ratou rae.

2 Na ka rongo ahau i te reo no te rangi, tona rite kei te haruru o nga wai maha, kei te haruru ano o te whatitiri nui: i rongo ano ahau i te reo o nga kai whakatangi hāpa e whakatangi ana i a ratou hāpa:

3 A ta ratou waiata me te mea he waiata hou i mua i te torona, i mua hoki i nga mea ora e wha, i nga kaumātua ano hoki: e kore hoki e taea e tetahi te ako taua waiata, ko nga mano anake kotahi rau e wha tekau ma wha, kua oti

nei te hoko i runga i te whenua.
4 Ko te hunga tenei kahore nei i poke i te wahine; he wahina hoki ratou. Ko te hunga tenei e aru ana i te Reme ki nga wahi e haere ai ia. He mea hoko enei i roto i te tangata, he mātāmua ki te Atua, ki te Reme hoki.
5 Kahore hoki he tinihanga i mau i o ratou mangai: he koha-kore hoki ratou i mua i te torona o te Atua.

6 ¶ A i kite ano ahau i tetahi atu anahera e rere ana i waenganui o te rangi, kei a ia te rongo pai mau tonu hei kauwhau māna ki te hunga e noho ana i te whenua, ki nga iwi katoa, ki nga hapu, ki nga reo, ki nga huihuinga tangata.
7 He nui tona reo ki te mea mai, Kia wehi koutou ki te Atua, hoatu ki a ia he kororia; kua tae mai hoki te haora e whakarite whakawa ai ia: koropiko hoki ki te Kai hanga o te rangi, o te whenua, o te moana, me nga puna wai.

8 ¶ A i aru mai ano tetahi atu anahera, i mea, Kua horo, kua horo a Papurona, te pa nui, i whakainu nei i nga tauiwi katoa ki te waina o te riri o tona puremu.

9 ¶ A i aru mai ano te toru o nga anahera i a raua, nui atu tona reo ki te mea mai, Ki te koropiko tetahi ki te kararehe, ki tona whakapakoko hoki, a ka tango i te tohu ki tona rae, ki tona ringaringa ranei,
10 E inu ano ia i te waina o te riri o te Atua, e ringitia nei, he mea whakananu-kore, ki roto ki te kapa o tona riri; e whakamamaetia hoki ia i roto i te kapura, i te whanariki i te aroaro o nga anahera tapu, i te aroaro hoki o te Reme:
11 A kake ana te paoa o to ratou whakamamaetanga, ake ake ake: kahore hoki he okiokinga i te ao, i te po, mo te hunga e koropiko ana ki te kararehe, ki tona whakapakoko hoki, mo te tangata hoki e tango ana i te tohu o tona ingoa.
12 Tenei te manawanui o te hunga tapu: tenei te hunga e pupuri ana i nga ture a te Atua, i te whakapono hoki o Ihu.

13 ¶ A ka rongo ahau i tetahi reo i te rangi e mea mai ana ki a au, Tuhituhia, Ka hari nga tupāpaku e mate nei i roto i te Ariki i nga wa i muri nei: Ae ra, e ai ta te Wairua, kia okioki ai ratou i a ratou mahi; e aru tahi hoki a ratou mahi i a ratou.

14 ¶ I titiro ano ahau, na, he kapua ma, a i runga i te kapua tetahi e noho ana, tona rite kei te Tama a te tangata, a i runga i tona mahunga he karauna koura, i roto ano i tona ringaringa he toronaihi koi.
15 Na ko te putanga mai o tetahi atu anahera i roto i te whare tapu, he nui tona reo

ki te karanga ki tera e noho
ra i runga i te kapua, Akina
iho to toronaihi, kotia: kua
taea hoki te wa e kokoti ai
koe; kua maroke hoki te koti-
nga o te ao:
16 Katahi tera e noho ra i
runga i te kapua ka aki iho
i tana toronaihi ki te whenua,
a ka kotia te whenua.

17 ¶ A ka puta mai ano he
anahera i roto i te whare tapu
i te rangi, he toronaihi koi
ano hoki tana.
18 Na ka puta mai ano te-
tahi atu anahera i roto i te
āta, kei a ia he mana ki te
kapura; he nui tona reo ki
te karanga ki tera i te toro-
naihi koi, i mea ia, Akina iho
to toronaihi koi, whakiia nga
tautau o te waina o te whenua;
kua maoa hoki ona karepe.
19 Na akina iho ana tana
toronaihi e te anahera ki te
whenua, whakiia ana e ia te
waina o te whenua, pangā
ana e ia ki te takahanga nui
o te riri o te Atua.
20 Na ka takahia te taka-
hanga waina i waho o te pa,
a puta ake ana he toto i roto
i te takahanga, tae noa ake
ki nga paraire o nga hoiho, a
taea noatia nga paronga ko-
tahi mano e ono rau.

UPOKO 15.

Nga anahera e whitu me nga whiu e whitu. 2 Waiata a nga toa. 5 Nga oko e whitu e ki ana i te riri.

A I kite ano ahau i tetahi
atu tohu i te rangi, he
mea nui, he mea whakami-
haro, tokowhitu nga anahera
kei a ratou nga whiu whaka-
mutunga e whitu; ko te wha-
kaotinga hoki enei o to te
Atua riri.

2 ¶ A ka kitea e ahau *he
mea* e rite ana ki te moana
karahi, he mea whakananu
ki te kapura: a, te hunga i
kaha i te kararehe, i tona
whakapakoko, i tana tohu, i
te whika *ano hoki* o tona
ingoa, e tu ana i runga i te
moana karahi, kei a ratou ano
nga hāpa a te Atua.
3 A kei te waiata ratou i
te waiata a Mohi, pononga a
te Atua, i te waiata ano a
te Reme; i mea ratou, He
nui au mahi, e miharotia ana,
e te Ariki, e te Atua Kaha
rawa; tika tonu ou ara, pono
tonu, e te Kingi o te hunga
tapu.
4 Ko wai e kore e mataku i
a koe, e whakakororia hoki
i tou ingoa, e te Ariki? *ko
koe* anake hoki te Mea tapu:
e tae mai hoki nga tauiwi
katoa, e koropiko ki tou aro-
aro; kua whakakitea hoki o
tikanga.

5 ¶ A muri iho i enei mea
ka kite ahau, na kua puare
te whare tapu o te tapena-
kara o te whakaaturanga i te
rangi:
6 Na ka puta mai i roto i te
whare tapu nga anahera e
whitu, i a ratou nei nga whiu
e whitu, o ratou kakahu he
rinena ma, he mea kanapa,
he mea whitiki o ratou uma
ki te whitiki koura.
7 A ka hoatu e tetahi o nga

mea ora e wha ki nga anahera e whitu etahi oko koura e whitu, kī tonu i te riri o te Atua e ora nei, a ake ake ake.

8 Na kua kī te whare tapu i te paoa, he mea na te kororia o te Atua, na tona kaha hoki: kihai hoki tetahi tangata i ahei te tomo ki te whare tapu, kia mutu ra ano nga whiu e whitu a nga anahera e whitu.

UPOKO 16.

2 *Ka ringihia nga oko.* 8 *Nga whiu.* 15 *Haerenga mai o te Karaiti.*

AKA rongo ahau i te reo nui, he mea no roto i te whare tapu, e mea ana ki nga anahera e whitu, Haere koutou, ringihia nga oko o te riri o te Atua ki te whenua.

2 ¶ Na haere ana te tuatahi, ringihia ana e ia tana oko ki te whenua; a kua pa he mariao kino, whakariharilia, ki nga tāngata kei a ratou nei te tohu a te kararehe, ki te hunga hoki e koropiko ana ki tona whakapakoko.

3 ¶ Na ka ringihia e te tuarua o nga anahera tana oko ki te moana; a ka meinga hei toto, ano no te tupāpaku: a ka mate nga wairua ora katoa i roto i te moana.

4 ¶ Na ka ringihia e te tuatoru o nga anahera tana oko ki nga awa, ki nga puna wai; a ka meinga hei toto.

5 I rongo ano ahau i te anahera o nga wai e mea ana, Tika tonu koe, e te Ariki, tenei koe inaianei, i mua ano koe, ko te Mea Tapu hoki koe, nau hoki enei whakarite whakawa.

6 I ringihia hoki e ratou nga toto o te hunga tapu, o nga poropiti, a hoatu ana e koe he toto ki a ratou kia inumia; he mea tika hoki ma ratou.

7 I rongo ano ahau i tetahi atu i roto i te āta e mea ana, Ae ra, e te Ariki, e te Atua Kaha rawa, pono tonu, tika tonu āu whakaritenga whakawa.

8 ¶ Na ka ringihia e te tuawha o nga anahera tana oko ki te ra; a ka hoatu ki a ia kia tunua nga tāngata ki te ahi.

9 Na, he nui te tunungą i tunua ai nga tāngata, a kohukohua ana e ratou te ingoa o te Atua, kei a ia nei te tikanga mo enei whiu: kihai hoki ratou i ripeneta, i hoatu i te kororia ki a ia.

10 ¶ Na ka ringihia e te tuarima o nga anahera tana oko ki te torona o te kararehe; a ka whakapouritia tona rangatiratanga; a ngaua ana e *nga tāngata* o ratou arero i te mamae,

11 Kohukohua ana hoki e ratou te Atua o te rangi mo o ratou mamae, mo o ratou mariao, kihai ano ratou i ripeneta ki a ratou mahi.

12 ¶ Na ka ringihia e te tuaono o nga anahera tana oko ki te awa nui, ki Uparati;

a mimiti ake tona wai, he mea
kia rite ai te huarahi o nga
kingi o te rawhiti.
13 A i kite ano ahau i nga
wairua poke e toru, te rite
kei te poroka, *e puta mai ana*
i te mangai o te tarakona, i
te mangai hoki o te kararehe,
i te mangai ano hoki o te
poropiti teka.
14 Ko nga wairua hoki ratou
o nga rewera, e mahi ana i
nga tohu, e haere atu ana ki
nga kingi o te whenua o te
ao katoa, ki te huihui i a
ratou ki te whawhai i taua
ra nui o te Atua Kaha rawa.
15 Nana, ka haere atu ahau,
anō he tahae. Ka hari te
tangata e mataara ana, e tiaki
ana i ona kakahu, kei haere
tahanga ia, kei kitea tona
whakama.
16 Na ka huihuia ratou e
ia ki tetahi wahi e karangatia
nei i te reo Hiperu ko Ara-
makerona.

17 ¶ Na ka ringihia e te
anahera tuawhitu tana oko
ki te takiwa o te rangi: a ka
puta mai he reo nui i te whare
tapu o te rangi, i te torona, e
mea ana, Kua mutu.
18 A ka puta he reo, he wha-
titiri, he uira, me te ru nui;
kahore he ru i pera te nui
no te oroko-nohoanga ra ano
o nga tāngata ki te whenua.
19 Na ka wehea te pa nui,
e toru nga wahi, a ka horo
nga pa o nga tauiwi: a ka
maharatia Papurona nui i te
aroaro o te Atua, hoatu ana
ki a ia te kapa o te waina o
te aritarita o tona riri.
20 A oma ana nga motu ka-
toa, kihai ano i kitea nga
maunga.
21 I heke iho ano hoki he
whatu nui ki nga tāngata i
te rangi, kei to te taranata te
taimaha: a kohukohua ana
te Atua e nga tāngata mo te
whiu a te whatu; he nui rawa
hoki tana whiu.

UPOKO 17.

Te wahine, 5 *ara a Papurona.* 9 *Ona mahunga e whitu; ona haona kotahi tekau.* 14 *Kei te Reme te papa.* 16 *Whiu mo te wahine puremu.*

NA ka haere mai tetahi o
nga anahera e whitu kei
a ratou nei nga oko e whitu,
a ka korero mai ki a au, ka
mea mai ki a au, Haere mai;
maku e whakakite ki a koe
te whakawakanga o te wahine
puremu, o te mea nui e noho
ana i runga i nga wai maha:
2 Kua puremutia nei e nga
kingi o te whenua, a hau-
rangi iho te hunga e noho ana
i te whenua i te waina o tona
puremu.
3 Na ka arahina wairuatia
ahau e ia ki te koraha: a ka
kite ahau i tetahi wahine e
noho ana i runga i tetahi
kararehe whero, kapi tonu i
te ingoa kohukohu, e whitu
ona mahunga, tekau nga hao-
na.
4 Na, te kakahu o te wahine
ra he mea papura, he mea
whero, he mea whakapaipai
ki te koura, ki te kohatu utu
nui, ki te peara, he kapa
koura ano kei tona ringa, ki

tonu i te mea whakarihariha,
i te poke hoki o tona puremu:
5 I tona rae ano hoki tetahi
ingoa, tuhituhi rawa, KO TE
MEA NGARO, KO PAPU-
RONA NUI, KO TE WHAEA
O NGA WAHINE PUREMU,
O NGA MEA WHAKARI-
HARIHA HOKI O TE AO.
6 I kite ano ahau i taua wa-
hine nei e haurangi ana i nga
toto o te hunga tapu, i nga
toto hoki o nga kai whakaatu
i a Ihu: a, toku kitenga i a
ia, nui atu te miharotanga i
miharo ai ahau.
7 A ka mea mai te anahera
ki a au, He aha koe i miharo
ai? maku e korero ki a koe
taua mea ngaro, te wahine,
me te kararehe hoki e waha
ra i a ia, nona nei nga māte-
nga e whitu me nga haona
kotahi tekau.
8 Te kararehe i kite ra koe,
i mua ia, kahore hoki inaia-
nei; ka puta ake ano hoki ia
a mua i roto i te poka torere,
a ka riro atu ki te whaka-
ngaromanga: na, te hunga e
noho ana i te whenua, kahore
nei o ratou ingoa i tuhituhia
ki te pukapuka o te ora o te
oroko-hanganga ra ano o te
ao, ka miharo ratou ina kite
i te kararehe i ora i mua, a
kahore nei inaianei, a, tenei
ake ka puta.
9 Tenei te hinengaro whai
mahara. Nga mātenga e whi-
tu, e whitu era maunga, kei
reira te wahine e noho ana i
runga i era.
10 Na, e whitu era kingi:
tokorima kua hinga, kotahi
tenei, ko tetahi kahore ano i
tae noa mai; a ka tae mai ia,
me noho ia, he wa iti nei.
11 Na, te kararehe, te mea i
mua ra, a kahore nei inaianei,
ko te tuawaru ano ia, no nga
tokowhitu ano hoki, e riro
ano ia ki te whakangaroma-
nga.
12 Na, nga haona kotahi
tekau i kite ra koe, kotahi
tekau era kingi, kahore ano
kia whiwhi noa ki tetahi
rangatiratanga; heoi kotahi
te haora e whiwhi tahi ai ra-
tou ko te kararehe ki te mana,
me te mea he kingi,
13 Kotahi tonu te whakaaro
nui o enei, e hoatu ano e
ratou to ratou kaha, to ratou
mana ki te kararehe.
14 E whawhai ano enei ki
te Reme, a e taea ano ratou
e te Reme: no te mea ko te
Ariki ia o nga ariki, ko te
Kingi o nga kingi: na, ona
hoa ano hoki he hunga kara-
nga, he hunga whiriwhiri, he
hunga pono.
15 I mea mai ano ia ki a au,
Nga wai i kitea e koe i te
nohoanga o te wahine puremu
ra, ko nga huihuinga tāngata
ratou, ko nga mano, ko nga
iwi, me nga reo.
16 Na, nga haona kotahi
tekau i kitea e koe i runga i
te kararehe, e kino ano enei
ki te wahine puremu, ka mei-
nga ia e ratou kia mōtī rawa
iho, kia noho tahanga, e kai
ano ratou i ona kikokiko, e
tahu hoki i a ia ki te ahi.
17 Kua hoatu hoki e te Atua
ki o ratou ngakau kia wha-
karite i tana i pai ai, kia
kotahi ano hoki o ratou wha-

kaaro, kia hoatu hoki e ratou to ratou rangatiratanga ki te kararehe, kia rite ra ano nga kupu a te Atua.

18 Na, te wahine i kite na koe, ko te pa nui ia, kei a ia nei te kingitanga ki nga kingi o te ao.

UPOKO 18.

Papurona ka horo. 4 Kei noho ki reira. 9 Tangi o nga tangata nunui ki a ia. 20 Hari o te hunga tapu.

AMURI iho i enei mea, ka kite ahau i tetahi atu anahera e heke iho ana i te rangi, he mana nui tona; mārama tonu hoki te ao i tona kororia.

2 He nui ano *tona* reo, he kaha tana karanga, i mea ia, Kua horo, kua horo a Papurona nui, kua meinga hei kāinga rewera, hei whare herehere hoki mo nga wairua poke katoa, hei whare herehere mo nga manu poke katoa, mo nga *manu* whakarihariha.

3 Kua inu hoki nga tauiwi katoa i te waina o te riri o tona puremu, i puremu hoki nga kingi o te whenua ki a ia, kua whai taonga hoki nga kai hoko o te ao i te nui o ana mea papai.

4 ¶ I rongo ano ahau i tetahi atu reo i te rangi, e mea ana, Puta mai koutou i roto i a ia, e toku iwi, kei uru tahi koutou ki ona hara, kei pāngia koutou e ona whiu.

5 Kua tutuki hoki ona hara ki te rangi, a kua mahara te Atua ki ana mahi hē.

6 Hoatu ki a ia tana i hoatu ai ki a koutou, takiruatia nga mea mona, kia rite ki ana mahi: te kapa i whakakiia e ia, kia rua a koutou whakakīnga mona.

7 Na, i whakanui ia i a ia, i torere ki ana mea whakaahuareka, kia pera ano te mamae me te pouri e hoatu e koutou ki a ia: e mea ana hoki ia i tona ngakau, E noho ana ahau hei kuini, ehara hoki ahau i te pouaru, e kore ano hoki ahau e kite i te pouri.

8 Mo konei ano ka tae mai ona whiu i te ra kotahi, te mate, te pouri, te mate kai; a ka tahuna ia ki te ahi: e kaha ana hoki te Ariki, te Atua e whakawa nei i a ia.

9 A e tangi ki a ia, e aue ki a ia nga kingi o te ao i puremu nei ki a ia, i torere ngatahi nei ki ana mea whakaahuareka, ina kite ratou i te paoa o tona tahunga;

10 Ka tu mai ratou i tawhiti i te wehi ki tona whakamamaetanga, ka mea, Aue, aue, te pa nui, a Papurona, te pa kaha! kua tae mai hoki tou whakawakanga i te haora kotahi.

11 Ka tangi ano hoki nga kai hoko o te whenua, ka aue ki a ia; no te mea kahore atu he tangata hei hoko i ta ratou utanga mai:

12 I te utanga mai o te koura, o te hiriwa, o te kohatu utu nui, o te peara, o te rinena pai, o te papura, o te hirika, o te *kahu* whero, me nga rakau taini katoa, me

nga tini oko rei, me nga tini
oko rakau utu nui whaka
harahara, *oko* parahi, rino,
mapere,
13 Me te hinamona, me nga
mea kakara, me te hinu ka-
kara, me te parakihe, me te
waina, me te hinu, me te
paraoa pai, me te witi, me
nga kararehe, me nga hipi,
me nga hoiho, me nga hariata,
me nga pononga, me nga wai-
rua tangata.
14 Heoi kua mahue koe i
nga hua i hiahiatia e tou nga-
kau, kua mahue hoki koe i
nga mea ngako katoa, i nga
mea papai, heoi ano kitenga
o aua mea e koe.
15 Nga kai hoko o enei mea,
kua whai taonga nei i a ia,
tu ana ratou i tawhiti i te
wehi ki tona whakamamae-
tanga, me te tangi, me te aue
ano ratou,
16 Me te ki ano ratou, Aue,
aue, te pa nui, i kakahuria ki
te rinena pai, ki te papura,
ki te whero, i whakapaia ki
te koura, ki te kohatu utu
nui, ki nga peara!
17 Kotahi tonu hoki te haora
a mōtī rawa iho taua taonga
nui. Na, nga rangatira kai-
puke katoa, me te hunga
katoa e huihui ana ki runga
ki nga kaipuke, me nga kai
whakatere kaipuke, me te
hunga katoa kei te moana
a ratou mahi, tu mai ana
ratou i tawhiti,
18 Me te karanga ano ratou
i to ratou kitenga i te paoa o
tona tahunga, me te ki ano
ratou, Ko tehea *pa* i rite ki
tenei pa nui?
19 Opehia ana hoki e ratou
he oneone ki o ratou mahu-
nga, kei te karanga ratou, he
tangi, he aue, kei te mea,
Aue, aue, te pa nui, i whai
taonga ai i ona utu nui te
hunga katoa he kaipuke o
ratou i te moana! kotahi tonu
nei hoki te haora a mōtī rawa
iho.
20 Kia hari ki a ia, e te ra-
ngi, e nga apotoro tapu ano
hoki, e nga poropiti; kua
whakaritea nei hoki e te Atua
ta koutou whakawa i a ia.

21 ¶ Katahi ka hapainga ake
e tetahi anahera kaha he ka-
maka i rite nei ki tetahi
kamaka rahi no te mira, a
makā ana e ia ki te moana,
me te ki ano ia, Ka peneitia
a Papurona, te pa nui, ka
makā whakareretia atu, e kore
ano hoki e kitea a muri nei.
22 Na, heoi ano rongonga i
roto i a koe ki te reo o nga
kai whakatangi hāpa, o nga
kai whakatakoto rangi waiata,
o nga kai whakatangi i nga
putorino, i nga tētere; e kore
ano hoki e kitea i nga wa i
muri nei tetahi kai mahi o
nga tini mahi i roto i a koe;
e kore ano hoki e rangona
i nga wa i muri nei te haruru
o te kohatu mira i roto i a koe;
23 E kore ano hoki e kitea i
nga wa i muri nei te māra-
ma o te rama i roto i a
koe; e kore ano hoki e ra-
ngona i nga wa i muri nei te
reo o te tāne marena hou, o
te wahine marena hou, i roto
i a koe: ou kai hokohoko
hoki ko nga tāngata nunui o

te ao; na o mahi makutu ano hoki i pohēhē ai nga iwi katoa.
24 I kitea ano hoki i roto i a ia nga toto o nga poropiti, o te hunga tapu, o te hunga katoa hoki i whakamatea ki runga ki te whenua.

UPOKO 19.

Whakamoemiti ki te Atua. 7 *Marenatanga o te Reme.* 10 *Ka pehia to Hoani koropiko e te anahera.* 11 *Parekura.*

NA, muri iho i enei mea ka rangona e ahau he reo nui me te mea no te mano tini i te rangi, e mea ana, Areruia; Te whakaoranga, te kororia, te honore, te kaha, kei te Ariki, kei to tatou Atua:
2 He pono hoki, he tika ana whakaritenga whakawa: kua whakaritea hoki e ia te whakawa mo te wahine puremu, mo te mea nui i hē ai te whenua i tona puremu, kua rapua ano e ia he utu i a ia mo nga toto o ana pononga.
3 Na ka tuaruatia ano ta ratou meatanga, Areruia. Heoi kake ake ana te paoa o taua *pa*, ake ake ake.
4 A takoto ana nga kaumātua e rua tekau ma wha me nga mea ora e wha, koropiko ana ki te Atua e noho ana i runga i te torona, mea ana, Amine; Areruia.
5 A ka puta mai he reo i te torona, e mea ana, Whakamoemiti atu ki to tatou Atua, e ana pononga katoa, e te hunga hoki e wehi ana i a ia, e te hunga iti, e te hunga nunui.
6 Na ka rangona ano he reo e ahau me te mea no te mano tini, me te mea he haruru no nga wai maha, me te mea he haruru no nga whatitiri kaha, e mea ana, Areruia: ka kingi hoki te Ariki, te Atua Kaha rawa.
7 Kia hari tatou, kia koa, kia hoatu he kororia ki a ia: kua taea hoki te marenatanga o te Reme, kua oti ano te whakapai a tana wahine i a ia ano.
8 A i tukua ki a ia kia whakakakahuria ki te rinena ma, ki te *rinena* kanapa: na, te rinena ra, ko te tika o te hunga tapu.
9 I mea mai ano ia ki a au. Tuhituhia, Ka hari te hunga kua karangatia ki te hapa o te marenatanga o te Reme. Ka mea mai ano ia ki a au, Ko nga kupu pono enei a te Atua.
10 Na ka takoto ahau ki mua i ona waewae, *ka mea* kia koropiko ki a ia. A, ka mea mai ia ki a au, Kauaka: ko tou hoa pononga ano ahau, no ou tuākana hoki kei a ratou nei te whakaaturanga i a Ihu: me koropiko ki te Atua: ko te whakaaturanga hoki i a Ihu ta te wairua o te poropititanga.

11 ¶ A ka kite ahau i te rangi e tuwhera ana, na, he hoiho ma; a, te ingoa o tona kai noho ko te Pono, ko te Tika, kei runga i te tika tana

whakarite whakawa, tana
whawhai.
12 Ona kanohi, ano he mura
ahi, i runga ano i tona māte-
nga nga karauna maha; he
ingoa tona kua oti te tuhi-
tuhi, e kore nei tetahi e mā-
tau, ko ia anake.
13 Te kakahu i kakahuria e
ia he mea tuku ki te toto: te
ingoa i karangatia ai ia, ko
te Kupu a te Atua.
14 E haere ana hoki i muri
i a ia nga taua, era i te rangi,
o ratou hoiho ano he ma, he
mea whakakakakahu ano ratou
ki te rinena ma, ki te mea
paru-kore.
15 E puta mai ana hoki i
roto i tona mangai he hoari
koi, hei patu māna i nga
tauiwi: he rino ano hoki te
tokotoko e tohutohu ai ia i a
ratou: e takahi ana hoki ia i
te takahanga waina o te ari-
tarita o te riri o te Atua
Kaha rawa.
16 He ingoa ano tona, tuhi-
tuhi rawa ki tona kakahu, ki
tona huha, KO TE KINGI
O NGA KINGI, KO TE
ARIKI O NGA ARIKI.

17 ¶ I kite ano ahau i tetahi
anahera e tu ana i te ra; a he
nui tona reo ki te karanga, i
mea ia ki nga manu katoa e
rere ana i waenganui o te
rangi, Haere mai, me huihui
mai ki te hapa a te Atua
nui;
18 Ki te kai i nga kikokiko o
nga kingi, i nga kikokiko o
nga rangatira mano, i nga
kikokiko o te hunga kaha, i
nga kikokiko o nga hoiho, o
o ratou kai noho hoki, i nga
kikokiko o nga tāngata katoa,
o nga mea ehara nei i te pono-
nga, o nga pononga ano hoki,
o te hunga nonohi, o te hunga
nunui.

19 ¶ A ka kite ahau i te
kararehe, me nga kingi o te
whenua, me a ratou taua, kua
huihuia ki te whawhai ki tera
e noho ana i runga i te hoiho,
ki tana taua hoki.
20 Na ka hopukina te ka-
rarehe raua tahi ko te poro-
piti teka i mahi ra i nga tohu
ki tona aroaro, i pohēhē ai te
hunga i tango i te tohu o te
kararehe, i koropiko hoki ki
tona whakapakoko. Na pa-
ngā oratia ana raua tokorua
ki te roto kapura e kā ana i
te whanariki.
21 Na, te hunga i toe, i wha-
kamatea ratou e tera e noho
ra i runga i te hoiho ki te
hoari e puta ra i roto i tona
mangai: a makona ana nga
manu katoa i o ratou kiko-
kiko.

UPOKO 20.

Herenga o Hatana. 4 *Ara-
nga tuatahi.* 7 *Hatana ka
wetekia.* 8 *Koka raua ko
Makoka.* 10 *Te rewera ki
te roto kapura.* 11 *Aranga
nui.*

I KITE ano ahau i tetahi
anahera e heke iho ana i
te rangi, kei a ia te ki o te
poka torere, me tetahi meka-
meka nui i tona ringaringa.
2 Na ka mau ia ki te tara-
kona, ki te nakahi onamata,
ko te Rewera nei ia, ko Ha-

tana hoki, ka herehere i a ia
kotahi mano nga tau;
3 Ka makā ia e ia ki te poka
torere, uakina atu ana, wha-
kapiri rawa te hiri ki runga
ki a ia, kei whakapohēhē ia i
nga tauiwi i muri iho, kia
taka ra ano nga tau kotahi
mano: a, muri iho i enei
mea, me wewete ia he taima
roto.

4 ¶ I kite ano ahau i nga to-
rona, a e noho ana ratou i ru-
nga, i hoatu ano hoki te wha-
karite whakawa ki a ratou: i
nga wairua hoki o te hunga i
poutoa mo te whakaaturanga
i a Ihu, mo te kupu hoki a te
Atua, *te hunga* kahore i koro-
piko ki te kararehe, ki tona
whakapakoko ranei, kihai
hoki i meatia te tohu ki o
ratou rae, ki o ratou ringa-
ringa; na, ka ora ratou, ka
kingi tahi me te Karaiti, ko-
tahi mano tau.
5 A kihai i ora ake te toenga
o nga tupāpaku, a taka noa
nga tau kotahi mano. Ko te
aranga tuatahi tenei.
6 Hari tonu, tapu tonu te
tangata he wahi nei tona i te
aranga tuatahi: e kore te
matenga tuarua e whai mana
ki a ratou; engari hei tohu-
nga ratou ma te Atua, ma te
Karaiti hoki, a kotahi mano
nga tau e kingi tahi ai ratou
me ia.

7 ¶ Ano ka pahemo nga tau
kotahi mano, ka wetekina a
Hatana i roto i tona whare
herehere,
8 A ka haere ia ki te wha-
kapohēhē i nga tauiwi i nga
pito e wha o te whenua, i a
Koka raua ko Makoka, e hui-
hui ai ratou ki te taua: te
tokomaha o ratou rite tonu
ki te onepu o te moana.
9 Na haere ana ratou ki te
whanui o te whenua, kara-
potia ana e ratou te nohoanga
o te hunga tapu, me te pa e
arohaina ana: na ko te he-
ketanga iho o te kapura i te
Atua, i te rangi, pau ake ra-
tou.
10 Na, te Rewera i whaka-
pohēhē nei i a ratou, pangā
ana ia ki te roto kapura wha-
nariki, ki te wahi kei reira
nei te kararehe me te poro-
piti teka, a ka whakama-
maetia ratou i te ao, i te po,
ake ake ake.

11 ¶ A i kite ano ahau i
tetahi torona nui, he mea
ma, i tetahi hoki e noho ana
i runga, rere ana te whenua
me te rangi i tona kanohi;
kahore hoki i kitea he wahi
mo raua.
12 I kite ano ahau i te hu-
nga mate, i te hunga ririki, i
te hunga nunui, e tu ana i te
aroaro o te Atua; na, kua
whakatuwheratia nga puka-
puka: kua whakatuwheratia
ano hoki tetahi atu puka-
puka, ara to te oranga: a
kei nga mea i tuhituhia ki
aua pukapuka he whakarite-
nga whakawa mo te hunga
mate, he mea whakarite tonu
ki a ratou mahi.
13 I tukua mai ano e te
moana te hunga mate i roto
i a ia; i tukua mai ano e te
mate, e te po te hunga mate i

roto i a raua: na ka whakaritea te whakawa mo tetahi, mo tetahi, he mea whakarite ki a ratou mahi.

14 Na ka pangā te mate me te po ki te roto ahi. Ko te tuarua tenei o nga mate.

15 A, te tangata kihai i kitea kua oti te tuhituhi ki te pukapuka o te ora, i pangā ia ki te roto ahi.

UPOKO 21.

Rangi hou, whenua hou. 9 *Hiruharama i te rangi.* 23 *Tona ra ko te Atua.* 24 *Hakari a nga kingi.*

I KITE ano ahau i te rangi hou, i te whenua hou: kua pahemo hoki te rangi tuatahi, me te whenua tuatahi; a kahore atu he moana.

2 I kitea ano e ahau, e Hoani, te pa tapu, a Hiruharama hou, e heke iho ana i te Atua, i te rangi, rite rawa ano he wahine marena hou kua oti te whakapaipai mo tana tāne.

3 I rongo ano ahau i te reo nui i te rangi e mea ana, Na, kei nga tāngata te tapenakara o te Atua, a e noho ia ki a ratou, ko ratou hoki hei iwi mana, ko te Atua nei ano hoki hei hoa mo ratou, hei Atua *ano* mo ratou.

4 Ka murua hoki e te Atua nga roimata katoa i o ratou kanohi; a kore ake he mate, kahore he aue, kahore he tangi, kahore he mamae i nga wa i muri nei: kua pahemo hoki nga mea o mua.

5 A ka korero tera e noho ra i runga i te torona, Na ka hangā houtia e ahau nga mea katoa. I mea mai ano ia ki a au, Tuhituhia: no te mea he pono, he tika enei kupu.

6 I mea mai ano ia ki a au, Kua oti. Ko ahau te Arepa me te Omeka, te timatanga me te whakamutunga. Ka hoatu noa e ahau ki te tangata mate wai he wai no te puna o te ora.

7 Te tangata i a ia te wikitoria, e whiwhi ia ki nga mea katoa; ko ahau ano hei Atua mona, a ko ia hei tama maku.

8 Na, te hunga wehi, te hunga whakateka, te hunga whakarihariha, nga kai kohuru, te hunga puremu, te hunga makutu, te hunga karakia ki te whakapakoko, te hunga teka katoa, te wahi mo ratou kei te roto e kā ana i te ahi, i te whanariki: ko te matenga tuarua tenei.

9 ¶ Na ka haere mai ki a au tetahi o nga anahera e whitu, kei a ratou nei nga oko e whitu e kī ana i nga whiu whakamutunga e whitu; ka ki mai ki a au, ka mea, Haere mai, maku e whakakite ki a koe te wahine marena hou, te wahine a te Reme.

10 Na kawea wairuatia ana ahau e ia ki tetahi maunga, he nui, he tiketike, a ka whakakitea mai ki a au te pa nui, a Hiruharama tapu, e heke iho ana i te rangi, i te Atua;

11 Kei taua *pa* ano te ko-

roria o te Atua: rite tonu
tona mārama ki to te kohatu
he nui whakaharahara nei
ona utu, rite tonu ki te kohatu
hahapa, e mārama nei me he
karahi;
12 He taiepa *kohatu* ano
tona, he mea nui, he mea
tiketike, tekau ma rua nga
tatau, kotahi tekau ma rua
ano nga anahera i nga tatau,
tuhituhi rawa ki te ingoa,
ara ki o nga hapu kotahi
tekau ma rua o nga tama a
Iharaira:
13 I te rawhiti e toru nga
tatau; i te hauraro e toru
nga tatau; i te tonga e toru
nga tatau; i te hauauru e
toru nga tatau.
14 Te taiepa ano hoki o te
pa, kotahi tekau ma rua ona
turanga, kei aua *turanga* ano
nga ingoa o a te Reme, apo-
toro kotahi tekau ma rua.
15 Na, tera i korero ra ki
a au, he kakaho koura tana
hei whanganga māna i te pa,
i ona tatau, i tona taiepa *ko-
hatu*.
16 Na, te takoto o te pa, e
whanga poti, tona roa rite tonu
ki *tona* whanui: na ka wha-
ngangā e ia te pa ki te ka-
kaho, kotahi tekau ma rua
mano nga paronga. Tona
roa, te whanui, me te ikeike,
rite tonu.
17 Na, ka whangangā ano e
ia tona taiepa *kohatu*, kotahi
rau e wha tekau ma wha nga
whatianga, he ruri no te ta-
ngata, ara no te anahera.
18 Na, te mea i hangā ai
tona taiepa *kohatu*, he haha-
pa: he koura para-kore ano
hoki te pa, rite tonu ki te
karahi mārama.
19 He mea whakapaipai ano
ki nga kohatu utu nui katoa
nga turanga o te taiepa *ko-
hatu* o te pa. Te turanga
tuatahi, he hahapa; te tua-
rua, he hapaira; te tuatoru,
he karakeroni; te tuawha, he
emerara;
20 Te tuarima, he hararo-
nika; te tuaono, he harariu;
te tuawhitu, he karihorita;
te tuawaru, he perira; te tua-
iwa, he topaha; te ngahuru,
he karihoparaha; te tekau
ma tahi, he hakiniti; te tekau
ma rua, he ametihita.
21 Na, nga tatau kotahi te-
kau ma rua, kotahi tekau ma
rua peara: tenei tatau, tenei
tatau, kotahi tonu peara: a,
te huarahi o te pa, he koura
para-kore, ko ia ano kei te
karahi piata.
22 Na kihai ahau i kite i
tetahi whare tapu i reira:
ko te Ariki hoki, ko te Atua
Kaha rawa raua ko te Reme
te whare tapu o reira.
23 Na, kahore taua pa i mea
ki te ra mona, ki te marama
ranei, hei whiti ki roto: e
whakamāramatia ana hoki a
reira e te kororia o te Atua,
ko te Reme hoki tona māra-
ma.
24 A e haere i tona māra-
ma nga iwi o te hunga e
whakaorangia ana: e kawea
mai ano hoki e nga kingi o
te ao to ratou kororia me to
ratou honore ki reira.
25 E kore ano ona tatau e
tutakina i te awatea: kore
ake hoki o reira po.

26 E kawea mai ano te kororia me te honore o nga tauiwi ki reira.

27 E kore ano e tomo ki reira tetahi mea whakanoa, e mahi ana ranei i te mea whakarihariha, i te teka ranei: ko te hunga anake kua oti te tuhituhi ki ta te Reme pukapuka o te ora.

UPOKO 22.

Awa wai ora. 2 *Rakau o te ora.* 5 *Te whakamarama mo te pa.* 8 *Kaua e koropiko ki te anahera.* 18 *Kei tapiritia mai he kupu ki ta te Atua; kei tangohia atu.*

NA ka whakakitea mai e ia ki a au he awa ora, e piata ana me te karahi, e puta mai ana i te torona o te Atua raua ko te Reme.

2 I waenganui o tona huarahi, o te awa ano hoki, i tetahi taha, i tetahi taha, te rakau o te ora, kotahi tekau ma rua ona hua, e hua ana ona hua i tetahi marama, i tetahi marama: a ko nga rau o te rakau hei whakaoranga mo nga tauiwi.

3 A kore ake he kanga i muri nei: ko reira ano hoki te torona o te Atua raua ko te Reme; a ka mahi āna pononga ki a ia:

4 E kite hoki ratou i tona kanohi; *ka mau* hoki tona ingoa ki o ratou rae.

5 Kore ake hoki o reira po; kore ake o ratou meatanga ki te rama, ki te mārama hoki o te ra; e mārama hoki ratou i te Ariki, i te Atua: a e kingi ratou, ake ake ake.

6 ¶ I mea mai ano ia ki a au, He pono, he tika enei kupu: a kua tonoa e te Ariki, e te Atua o nga poropiti tapu, tana anahera hei whakakite mai ki ana pononga i nga mea ka hohoro nei te meinga.

7 Na ka hohoro toku haere atu: ka hari te tangata e whakarite ana i nga kupu o te poropititanga o tenei pukapuka.

8 ¶ A i kite ano ahau, a Hoani, i rongo ki enei mea. A toku rongonga, toku kitenga, ka hinga ahau ki raro, ka mea kia koropiko ki mua i nga waewae o te anahera i whakakitea mai ai enei mea ki a au.

9 Na ko tana meatanga mai ki a au, Kauaka: he hoa pononga hoki ahau nou, no ou tuākana hoki, no nga poropiti, no te hunga ano e pupuri ana i nga kupu o tenei pukapuka: me koropiko ki te Atua.

10 ¶ Ka mea mai ano ia ki a au, Kaua e hiritia nga kupu o te poropititanga o tenei pukapuka: e tata ana hoki te taima.

11 Te tangata e hē ana te whakahaere, kia hē ano te whakahaere: te tangata e poke ana, kia poke ano ia: te tangata e tika ana, kia tika ano ia: te tangata e tapu ana, kia tapu ano ia.

12 Na ka hohoro toku haere atu; kei a au ano taku utu, a ka rite ki ana mahi ake

nga mea e hoatu ki tetahi, ki tetahi.
13 Ko ahau te Arepa me te Omeka, te timatanga me te whakamutunga, te tuatahi me te whakaotinga.
14 Ka hari te hunga e mahi ana i ana ture, ka taunga hoki ratou ki te rakau o te ora, ka tomo ano ki te pa ra nga tatau.
15 Kei waho nga kuri, me te hunga makutu, me te hunga puremu, me nga kai kohuru, me te hunga karakia ki te whakapakoko, me te hunga katoa e pai ana ki te teka, e mahi ana hoki.

16 ¶ Kua tonoa e ahau, e Ihu, taku anahera hei whakaatu i enei mea ki a koutou i roto i nga hahi. Ko ahau te pakiaka me te uri o Rawiri, te whetū mārama o te ata.

17 ¶ E mea ana hoki te Wairua me te wahine marena hou, Haere mai. Me ki ake ano e te tangata e rongo ana, Haere mai. Kia haere mai hoki te tangata e hiainu ana: kia tangohia noatia ano te wai ora e te tangata e hiahia ana.

18 ¶ He whakaatu hoki naku tenei ki te hunga katoa e rongo ana ki nga kupu o te poropititanga o tenei pukapuka, Ki te tapiritia e tetahi ki enei mea, ka tapiritia ano e te Atua mona nga whiu kua oti te tuhituhi ki tenei pukapuka:
19 A ki te tangohia atu e tetahi he kupu i te pukapuka o tenei poropititanga, ka tangohia e te Atua tona wahi i roto i te pukapuka o te ora, i te pa tapu hoki, i nga mea hoki kua oti te tuhituhi ki tenei pukapuka.

20 ¶ Tenei te ki nei te kai whakaatu o enei mea, Na ka hohoro ano toku haere atu. Amine. Ae ra, haere mai, e te Ariki, e Ihu.

21 ¶ *Kia tau* ki a koutou katoa te atawhai o to tatou Ariki, o Ihu Karaiti. Amine.

TE MUTUNGA.

HE

HIMENE

MO

TE KARAKIA KI TE ATUA

[HYMNS IN THE MAORI LANGUAGE]

AUCKLAND SUNDAY SCHOOL UNION
MACKY LOGAN'S BUILDINGS
DARBY STREET, AUCKLAND
1916

NGA MEA O ROTO O TENEI PUKAPUKA.

NGA RANGI O NGA HIMENE.

Ko te nuinga o nga Rangi o nga Himene e tohutohungia nei i te timatanga o ia Himene, o ia Himene, no roto i te pukapuka e kiia nei te ingoa, ko "Hymns Ancient and Modern." Te whika i te taha o te ingoa o te Rangi, ko te whika o taua Rangi i roto i taua pukapuka. E iwa nga Rangi kahore i roto i taua pukapuka. E wha o enei, ko to te 70 o nga Himene, ko to te 130, ko to te 168, ko to te 174, no roto i te pukapuka e kiia nei ko te "Hymnal Companion." Ko to te 132 no te "Bristol Tune Book." Ko to te 166 no te pukapuka e kiia nei ko "Sacred Songs and Solos." Ko to te 137, ko to te 173, me to te 176, kahore i roto i tetahi o enei pukapuka.

HE HIMENE MO ETAHI WA.

Ko etahi o nga Himene, he mea tuturu mo tona wa, mo tona wa. Tenei ano ia etahi o nga "Himene mo nga wa katoa" e tau ano mo etahi o aua wa i motuhia nei he Himene mo reira, mo etahi mahi ano hoki a te Hahi.

1. Mo te timatanga o te tau, 146.
2. Mo te Whakaunga, 88, 102, 103, 113, 114, 141, 142, 143, 144, 148, 180, 181, 182.
3. Mo te Motuhanga Minita, 113, 114, 143, 144, 155, 182.
4. Mo te Kawe i te Rongopai ki nga Tauiwi, 115, 156, 176.
5. Mo te Tanu Tupapaku, 129, 149, 150, 151, 152.
6. Mo te Ohaoha, 157.

HE WHAKAATU

I NGA RARANGI TIMATANGA.

HE WHAKAATU

HE WHAKAATU

HE WHAKAATU

HIMENE.

MO TE ATA.

1 *Ka ara wawe ano ahau.*—Wai. lvii. 8.

L.M. Rangi, **Intercession.** 456.

1 EOHO, e te Wairua,
E ara i te moenga!
Maranga tahi me te ra,
He mahi mau me timata.

2 Kei rite tenei ki nga ra
Kahore nei he huanga;
Whaia i tenei ra te pai,
Ano hei tenei mutu ai.

3 O taranata tuku mai,
Me mahi kia hua ai;
Maharatia taua ra,
Te Rangi o te Whakawa.

4 O mahi me o korero,
Me pono pu, me tupato:
Tou hinengaro kia ma;
Ka kitea e te Atua.

5 Na, o te Rangi karere,
Te whakapai, te himene !
Te ngakau nei, maranga ra !
E uru ki nga waiata.

2 *I takoto iho ahau, i moe ; i ara ake ano ; na Ihowa hoki ahau i whakamau ake.*—Wai. iii. 5.

C. M. Rangi, **Clifton.** 433.

1 E TE Atua, titiro mai,
Tenei te hoa whawhai
Te tohe ake nei, te mea
Kia whakamatea au.

2 Oti ko koe, e te Atua,
Kia tata tonu mai,
Hei pa e ora ai ahau
I oku hoa whawhai.

3 I takoto ahau, i moe,
I ara mai ano ;
Nau hoki ra i tiaki,
Koia i ora ai.

4 He mahi tohu tenei nau,
He atawhai ki a au ;
Ma konei au ka ora ai,
Ua awhitia e koe.

3 *Ka ara wawe ano hoki ahau.*—Wai. cviii. 2.

L. M. Rangi, **Commandments.** 3.

1 KORORIA nui, e te Atua,
Ki a koe i te ata nei ;
Nau tonu ra i atawhai
I pono ake ai ahau.

2 Tenei ahau ka whakahou
I aku kupu pono mou ;
Mau ia ahau e ako mai
Kia aru pono atu ai.

3 Te Wairua Tapu tukua mai
Hei whakakaha i ahau ;
Kia ruia ai ko oku he,
Kia whaia ai nga mahi pai.

4 Nga mea e mahia e ahau,
Whakaaro, kupu, aha noa,
Me tohutohu mai e koe,
Kia mahia tikatia e au.

5 Kia whakapaingia te Atua
I takea ai nga pai katoa ;
Matua, Tama, Wairua Tapu,
Kia whakapaingia tonutia.

4 *E kore ana mahi aroha e mutu : i tenei ata, i tenei ata, e hou tonu ana.*—Tangi iii. 22, 23.

L.M. Rangi, **Melcombe.** 4.

1 Hou tonu i nga ra katoa
Nga mahi tohu a t' Atua ;
Au marie ana toku moe,
Me toku ara ora mai.

2 He atawhai, he tohu nui
Na tenei Kai-tiaki pai
I whakawhiwhia ai ahau
Ki enei painga ranea mai.

3 Me whakarite e ahau
Nga mea katoa e pai ai ia :
Me inoi ra kia tukua mai
Te Wairua whakakaha mai.

4 Me ata mahi e ahau
Nga mahi o nga ra katoa ;
Me rapu ko te tikanga
E tata ai ki te Atua.

MO TE AHIAHI.

5 *Ka hari ahau ki te taumarumarutanga iho o ou pakau.*—Wai. lxiii. 7.

L.M. Rangi, **Canon.** 23.

1 E TOKU nei Atua pai,
He tini ke au atawhai :
I tenei po me waiata
Au mahi tohu o te ra

2 He Kingi nui koe ra,
Ko to te ao nei Kawana ;
Tauawhitia iho au
Ki raro i ou parirau.

3 Murua oku heanga
I he ai au i tenei ra ;
Ko toku rongo kia mau,
Ka ata moe ai ahau.

4 Hei runga i tou atawhai
Ahau nei okioki ai ;
Ko koe toku taiepa
Kei tata mai a Hatana.

5 E raro nei, e runga ra !
Tena, he whakanuinga
Ki te Atua Tapu ra,
Matua, Tama, Wairua.

6 *Ka hipokina koe e ia ki ona hou, a ka piri koe ki raro i ona pakau.*—Wai. xci. 4.

L.M. Rangi, **Canon.** 23.

1 Kororia nui e te Atua
Ki à koe ra i tenei po;
Ahau nei awhitia e koe
Ki raro i ou parirau.

2 Murua e koe nga he katoa
I he ai au i tenei ra;
Kia noho tika ai ahau
Ki a koe, ki te ao katoa.

3 Akona mai te noho pai,
Kia mate tika ai ahau;
Akona mai te matenga
E whiwhi ora ai ahau.

4 Araia atu ra e koe
Nga panga mate kino mai;
Kia whirinaki ai ahau
Ki runga ki tou atawhai.

5 Kia whakapaingia te Atua
I takea ai nga pai katoa;
Matua, Tama, Wairua Tapu,
Kia whakapaingia tonutia.

7 *Ko koe anake, e Ihowa, hei mea kia au toku noho.*—Wai. iv. 8.

8 7 8 7 7 7. Rangi, **Irby**. 329

1 Tenei matou ka tuohu
Tuku nei i te whakapai,
Mo au tini mahi tohu,
Mo au tini atawhai.

Nau, e Ihu, enei pai ;
Matou tiakina mai.

2 Mano tini au aroha
O te ata mai ano ;
Hono tonu mai te oha,
Taea iho nei te po.
Nei te wa e moe ai ;
Matou tiakina mai.

3 Maha nei a Whiro patu
Tini ana whakawai ;
Mau ano e arai atu ;
Mau e whakaora mai.
Roto tenei ao whawhai,
Matou tiakina mai.

4 Waiho mau e arataki
Enei waewae puta ke,
Kei kotiti ki tahaki,
Kei tapeka ki te he.
E te Kai-tiaki pai,
Matou tiakina mai.

8 *E kore tou Kai-tiaki e moe.*—Wai. cxxi. 3.

8 7 8 7 7 7. Rangi, **Dretzel.** 25.

1 HE aroha nou, e Ihu,
Tenei ra i kitea ai :
Tiakina hoki matou
I te roa o tenei po.
Atawhaitia mai e koe ;
Mau ano ka ora ai.

2 Tenei matou, he manene
Noho waenga i te he;
Nei ra tiakina iho
I o matou hoa whawhai.
Tino awhitia e koe
Ki ou ringa atawhai.

3 Ka pahure enei wahi
Me nga ra e ora ai;
A ka tata ki te mate;
Whakakahangia e koe.
Tangohia ki te rangi
Okioki atu ai.

9

E noho ki a maua.—Ruka xxiv. 29.

L.M. Rangi, **Hursley**. 24.

1 E Ihu kei mamao ra koe,
Kia tata tonu ki ahau;
Kei tu he kapua arai mai,
Te ata kitea atu koe.

2 E mahi au te ra roa nei,
Moe iho ranei i te po,
Taku e ohia atu ai,
Ko toku Kai-tiaki pai.

3 Kia tata koe te ao, te po,
Hei arataki i ahau:
Kia tata koe, tupono noa
Te ra e mate ai ahau.

4 I takahia i tenei ra
Tou reo aroha, atawhai?
E Ihu, timataia mai
Te ako ki te mahi pai.

5 Awhinatia nga turoro;
Te rawakore tiakina;
Te ngakau pouri tirohia;
Manaakitia mai te katoa.

6 Kia tata koe hei whakapai
I a au ano e ora nei,
A tae noa ki te mutunga,
Te wa e okioki ai.

10 *E noho ki a maua, kua ahiahi hoki, kua titaha te ra.*—Ruka xxiv. 29.

10 10 10 10. Rangi, **Eventide.** 27.

1 Te Ariki, hei a au koe noho ai,
He ponga hoki tenei no te ra;
Tupono noa nga mate o te ao,
Kia tata mai; hei a au koe noho ai.

2 Nga ra e ora ai te tangata,
Ano he tai e timu atu nei:
E koe, te take o te oranga,
Kia tata mai; hei a au koe noho ai.

3 Mau ano ra ka tino pono ai
He whainga tupu ki te hoa whawhai.
Mau ano au e ata arahi:
Kia tata mai; hei a au koe noho ai.

4 E kore au e ohooho noa
I enei he e whakararu nei:
E karo au nga whakawai katoa;
E toa ahau; kia tata mai ia koe.

Abide with me

5 Whakaaria mai tou Ripeka ki a au;
Tiaho mai ra roto i te po:
Ki kona au titiro atu ai:
Ora, mate, hei a au koe noho ai.

11

Ko koe anake, e Ihowa, hei mea kia au toku noho. Wai. iv. 8.

7 6 7 6 8 8. Rangi, **St. Anatolius.** 21.

1 Te ra nei ka toene,
Tu ake ko te po,
Me ngakau hari ake
Ahau ki te Atua.
E Ihu, tiakina mai
Kei he ahau a tenei po.

2 Nei tonu ka pahure
Nga painga o te ra;
Me hara-kore hoki
Ahau i tenei wa.
E Ihu, tiakina mai
Kei he ahau a tenei po.

3 Nei tonu ka tutuki
Nga mahi o te ra;
Me himene te hari.
Te kupu whakapai.
E Ihu, tiakina mai
Kei he ahau a tenei po.

4 Ko koe hei Kai-tiaki
Kia pono ai ahau:
Ko koe te matau ana
Ki oku mate nui.
E Ihu, whakarongo mai;
Ahau ra, tohungia e koe.

12 *Ka korerotia iho koe e ia ki ana anahera.*—Wai. xci. 11.

8 4 8 4 8 8 8 4. Rangi, **Nutfield.** 26.

1 Te Atua, nau nei i hanga
Te ao, te po;
Tino atawhaitia matou
I tenei wa.
Kiia ma nga anahera
Matou e tiaki iho
Kei tupono mai he mate
Te po roa nei.

2 Mau ra matou e awhina
A mate noa;
Mau ra matou e arahi
Kia ora ai.
Oha mai te reo karanga,
Te Atua, kei waiho matou;
Ata whakaminea atu
Ki te rangi.

13 *Na i te ahiahi, i te toenetanga o te ra, ka mauria mai e ratou ki a ia nga turoro katoa, me te hunga e nohoia ana e nga rewera.*—Maka i. 32, 33.

L.M. Rangi, **Angelus.** 20.

1 Kahore noa ki to te ra,
Ka hui, ka whakamine mai
Te hunga mate tinana,
E Ihu, nau i ora ai.

2 Kua ahiahi nei ano;
Ko matou kei te mine mai:
Kahore nei tou tinana,
Ko koe ia, tenei tonu koe.

3 E Ihu, anga mai nei ra,
Aroha mai, manaaki mai;
Tenei ano nga mate he,
Ngau whakaroto tonu nei.

4 Kahore ra he tangata
Hei mahi pono i te pai;
Tu ake he whakaaro mou,
Kei roto ko nga mahi he.

5 Kei a koe ra te mana nui,
Te ora mo nga mate nei.
Ki mai tou reo, kia pono ai
Ko tenei ora mo katoa.

MO TE RATAPU.

14 *Tera atu ano he okiokinga mo te iwi a te Atua.*—Hip. iv. 9.

8 8 8 8 8 8. Rangi, **Preston.** 387.

1 Ka tae te okiokinga,
Te ra e tino pai ana;
Ka tangi nei te tetere
E mine ai nga tangata:
Kia rongo koutou ki te reo
No to Ihowa kainga nui.

2 Ka tae nei matou ki konei,
Nau, e Ihowa, tenei pai,
A koe kia whakakitea mai,
Kia hari ai o tangata:
Ko koe to matou Kingi nui,
Ta matou mea hei waiata.

3 Hohorotia te ra e koe,
E kitea ai tou kanohi;
Ko reira mutu ai te he;
Ka nohoia te kainga hou.
Ka okiohi matou ra,
I tenei mahi atawhai.

15

Tomokia ona tatau i runga i te whakawhetai, ona marae i runga i te whakamoemiti.—Wai. c. 4.

8 8 8 8 4 4 8. Rangi, **St. Matthias**. 348.

1 Ka taka mai ano te ra
I whakatapua e te Atua;
Ka tae te okiokinga
Mo tana hunga pai katoa;
Ko ana mea
Papai katoa,
Ma tatou ra e whakahua.

2 Ka whakamine aianei
Te Hahi Tapu a t' Atua,
Ka waiata, ka whakapai
I tona ingoa tapu nei.
Kia uru ra
Tatou katoa,
Ki tenei hapu whakapai.

3 Ka whakamine nei ano
Ki tau karanga, e t' Atua;
Tou Wairua whakakitea mai;
Tou atawhai tukua mai;
Kia tika ai
Te whakahua
I enei kupu whakapai.

16 *Ko te ra tenei i hanga e Ihowa; kia whakamanamana, kia koa tatou i tenei.*—Wai. cxviii. 24.

8 8 8 8 4 4 8. Rangi, **Christchurch.** 28, No. 1.

1 Ka taka mai te hapati,
He hari mo te tangata:
Ka karangatia katoatia
Nga hapu o Nu Tirani:
  Maranga ra,
  Hohoro mai
Ki to t' Atua temepara.

2 Ko matou ra ka puta nei,
Ki tau karanga, e t' Atua;
E heke iho nei rapea,
Kia pono ai te haringa;
  Me tuku mai
  Te Wairua pai,
Ko reira matou hari ai.

17 *Te aranga ake o Ihu i te atatu, i te ra tuatahi o te wiki.*—Maka xvi. 9.

C.M. Rangi, **Nativity.** 299.

1 Ka puao mai ano te ra
  I whakatapua nei:
Te ra o te Ariki nui,
  I ara ake ai.

2 E kiia ana mai e ia
  Ki ana i te ao,
Ko ratou ra kia uru mai
  Ki tona aranga.

Prayer is the Soul desire

3 Nei ra te tino taonga nui
Mo tatou, kino nei,
Kia whakawhiwhia mai e ia
Mo tatou tenei pai.

4 Te rangimarietanga nui,
Te okiokinga,
Te ora tonu ake nei,
Kua tukua mai e ia.

5 Me himene he whakapai
Ki tenei Kingi nui,
Mo tana mahi atawhai
I tuku iho ai.

18 *I te Wairua ahau i te ra o te Ariki.*—Whkite. i. 10.

S.M. Rangi, **Dominica.** 37.

1 Nei tonu ko te ra
I kiia mo te pai;
E Ihu, take o te pai,
Tiaho iho koe.

2 Nei tonu ko te ra
E okioki ai;
E Ihu, whakahekea mai
Te tomairangi pai.

3 Nei tonu ko te ra
E rangimarie ai;
Araia atu ra e koe
Nga whakararu mai.

4 Nei tonu ko te ra
E inoi ake ai ;
Me ako mai nga ngakau nei
Kia inoi pono ai.

5 Nei tonu ko te ra
Tuatahi tonu mai ;
Manaakitia nga ra katoa
Kia mahia ai te pai.

19 *Kia kaua e hua-kore te ripenga o te aroha noa o te Atua i a koutou.*—2 Kori. vi. 1.

7 7 7 7. Rangi, **Canterbury.** 182.

1 Kia oho rapea tatou,
Kei parangia e te moe,
Ko te ra tapu tenei,
I ara ai a Ihu.

2 Mana ano e tahi
Nga kino o te ngakau,
Kia tomo marie mai ai
Nga kupu o te ora.

3 Mana e whakangoto
Aua korero ana ;
Ko reira ano tatou
Tino whakapono ai.

4 Kei maumau te aroha
O te Atua atawhai,
Kia uaua tonu ra
Tatou ki te oranga.

20 *Ma to maramatanga ka kite ai matou e te maramatanga.*—Wai. xxxvi. 9.

7 7 7 7. Rangi, **Innocents**. 33.

1 Tino o nga ra katoa,
Ra i whakatapua nei;
Ra i ara ake ai
Te Ariki atawhai.

2 Te Ariki mana nui,
I whawhaitia ai te he:
Tini hara o te ao,
Nana ra i whakaea.

3 Nana te marama nui
E tiaho iho nei;
Mana ra ka pono ai
Tatou noho pouri nei.

4 Mana ra te kupu mai
Ki nga ngakau ruwha noa
Kia tatanga ake ai
Ki te mahi i te pai.

5 Take o nga pai katoa,
Piri mai ko koe hei hoa,
Kia manawareka ai
Matou ki nga mahi pai.

Welcome Welcome
Sabbath morning

21 *Ko te ra tenei i hanga e Ihowa.*—Wai. cxviii. 24.

L.M. Rangi, **Church Triumphant.** 35.

1 Ao ana mai ano te ra
I whakaritea e t' Atua,
Te ra tuatahi tonu ia,
I ara nei t' Ariki nui.

2 I penei mai ta Ihu ki ;
Ko tana kahui tapu nei,
Ko ana i aroha ai,
E uru ki te oranga.

3 He taonga ko te taonga nei,
Kia tino whakawhiwhia mai ;
Ko tatou, hunga hara nui,
Kia whakaorangia e ia.

4 Kororia nui, torona pai,
He ora tonu tuku noa ;
He oha enei nana mai,
Mo tatou, mo te hunga he.

5 Na konei ra puoho noa
Nga waiata, nga whakapai
Ki a koe, e te Kingi nui,
Mo tou aroha ki te ao

MO TE HAERENGA MAI.

22 *Tenei ia te haere mai nei me nga kapua ; a e kite i a ia nga kanohi katoa, me te hunga hoki i wero i a ia.*—Whkite. i. 7.

8 7 8 7 4 7. Rangi, **St. Thomas**. 51.

1 Ha ! ka puta mai a Ihu
Runga i te kapua ma ;
Mano tini hunga tapu
Ona hoa hei whakapai.
Hareruia !
Mona tenei hari hou.

When shall we meet beyond
the river

2 Tenei ia ka ata kitea
E nga kanohi katoa;
Ma te kai kohuru hoki
E titiro, wehi pu.
Tangi rawa
Mo ta ratou kinonga.

3 Ko te rangi, me te moana,
Me te ao e rere ke:
Koera pu te hunga kino
I te tangi o te reo,
"Haere mai ra,
Haere ki te whakawa."

4 Ko konei ka tino rite
Tana pai, te oranga;
Aianei ka whakaminea
Ana tangata e ia.
Hareruia!
Mo te ra o te Atua.

5 E Ihowa, kia hohoro,
Nohoia te kainga hou;
Ta te Hahi, ta te Wairua,
Whakaritea wawetia.
Ka karanga
Tenei ao e kino nei.

6 Ae, Amine, mou, e Ihu,
Mou katoa te whakapai;
Tangohia tou kaha nui,
Meinga mou nga kainga nei.
Haere mai ra;
Hareruia! haere mai!

23 *He reo no tetahi i te koraha e karanga ana, whakapaia te huarahi o te Ariki, whakatikaia ona ara.*—Mat. iii. 3.

L. M. Rangi, **Winchester New.** 50.

1 Tu ana mai a Hoani
Nga parenga o Horano;
Nona te reo karanga mai
I roto i te koraha.

2 Te ara whakapaingia mai
Mo Ihu, mo te Kingi nui;
Tawhiritia ra e katoa
Te manuhiri ki te ao.

3 Me whakaae te kupu nei,
E te Ariki atawhai;
Ko koe anake hoki ra
To matou take oranga.

4 Totoro mai tou ringa pai,
Whakaarahia te hunga he;
Tiaho mai hei marama,
Kia kite ai te matapo.

5 Me whakanui te hari mou,
E Ihu, Tama a t' Atua:
He taenga mai nou ki te ao
I ora ai te tangata.

24 *Kua taka noa ake te wa e ara ai tatou i te moe.*—Rom. xiii. 11.

8 7 8 7. Rangi, **Merton.** 47.

1 Tangi ana mai te oro
O te reo karanga mai;
Ohooho mauri ana
Tona whakapuakanga.

2 Penei ana mai te kupu,
Kati koutou te momoe:
Ara ake, whakataua
Te Karaiti, t' Ariki.

3 Te Karaiti, mana hoki
Ana pai e taki mai;
Marama tiaho tonu;
Maunga-rongo ki te ao.

4 Te Karaiti, Reme tapu,
Koia ia e taria nei;
Take o te tino taonga;
Ora mo te tangata.

5 Kia tatanga! whakatika!
Whaia ko te ora nei.
Tika marie i te ara
E tutuki atu ai.

25

Kua tonoa mai ahau e ia ki te whakaora i te hunga ngakau maru, ki te kauwhau ki nga herehere kia haere noa.—Ruka iv. 18.

C.M. Rangi, **Bristol**, 53.

1 Ha! whakarongo, nei te reo,
Karanga ana mai;
Ko Ihu ra ka puta nei:
Kia hari ra, kia koa.

2 Te mea i haere mai ai ia,
He kawe ora mai:
He tuku i ta Hatana
I herehere ai.

3 He haere mai kia kite ai
Te hunga matapo;
He whakamama i te he
E pehi iho nei.

4 He kauwhau i te Rongo pai,
Te ora mo te ao;
Te tau manakohanga mai
A te Ariki nui.

5 E Ihu, Piriniha pai,
Ko koe te Kingi nui:
Me tuku tonu atu mou
Nga rangi whakapai.

26

Mea atu ki te tamahine Hiona, Na, tou Kingi e haere mai na ki a koe. —Mat. xxi. 5.

S.M. Rangi, **Franconia.** 48.

1 Nei ra ka puta mai
To tatou Kingi nui;
Me himene he waiata,
He rangi whakapai.

2 Te Tama tapu, nui,
Kua whakatangata;
Ano he tutua noa nei,
Ko tona ahua ia.

3 Nei whakataua ra
Te ora mo te ao;
Tamahine o Hiona,
Me whakatika koe.

4 A konei ake ia
Te kitea atu ai,
He ahua ke te putanga,
Ko ia hei whakawa.

5 Kia penei ano ia
Ka whakamatautau
Te mahi i nga mahi pai,
Kia tika ake ai.

6 Tupono rawa mai,
Ko tenei whakawa,
Kia ropu atu ai katoa
Ki a ia noho ai.

MO TE WHANAUTANGA O TE KARAITI

27 *Kia whai kororia te Atua i runga rawa; kia mau te rongo ki runga ki te whenua, me te whakaaro pai ki nga tangata.*—Ruka ii. 14.

7 7 7 7 D. Rangi, **Mendelssohn.** 60.

1 Rangona te himene
A o runga karere;
Whanau rawa i tenei ra
Kingi whai kororia.
Taunga iho no te pai
Ki te ao nei haere ai:
Mo a Whiro whakarau
To Ihowa rongo mau.
Whanau rawa i tenei ra
Kingi whai Kororia.

2 To nga rangi mataku,
Ta Ihowa Tama pu,
Nei ka whakatangata,
Whanau i te Wahina.
Tena a te Karaiti,
Kei te pa o Rawiri.
Tena a Ihu, ko ia na
Te Atua tangata.
Whanau rawa, &c.

3 Kingi o te Marie!
Mou a matou himene.
Nou te oha, nou te pai,
Nou te tino atawhai.
Take o te marama!
Puna o te oranga!
Nau ano te ora hou,
Nau i tuku atu tou!
Whanau rawa, &c.

28 *Nonaianei i whanau ai he Kai-whakaora mo koutou i te pa o Rawiri, ara a te Karaiti, te Ariki.* —Ruka ii. 11.

7 7 7 7 D. Rangi, **Mendelssohn.** 60.

1 WHAKARONGO ki te reo
E karanga iho nei;
Rongo pai ki te whenua,
Rongo mau ki te Atua!
Oho ake, e katoa,
Uru mai ki tenei ki;
Te Karaiti, t' Ariki,
Tenei ra ka whanau nei.
Whakarongo! nei te koa,
Mo te Kingi whanau hou.

2 Te Karaiti, t' Ariki,
Tama tahi a t' Atua:
Nei ra ia ka puta mai,
Momo o te Wahina!
Tango iho ana ia
I te ahua tangata:
Whanau tonu mai ano,
Noho ana i te ao.
  Whakarongo! nei te koa,
  Mo te Kingi whanau hou.

3 Te Imanuera nui!
Piriniha rongo pai!
Take o te oranga,
Te Karaiti, haere mai!
Te maharatia e koe
Tou kororia tino nui;
Tau i tumanako ai,
Ko te ora mo te ao.
  Whakarongo! nei te koa,
  Mo te Kingi whanau hou.

29

Nonaianei hoki i whanau ai he Kai-whakaora mo koutou i te pa o Rawiri, ara a te Karaiti, te Ariki.—Ruka ii. 11.

C. M. Rangi, **Winchester Old.** 62.

1 Tupono mai nga Hepara
  Tiaki hipi nei,
E noho ana i te po
  I waenga koraha:

2 Karanga ana mai te reo,
  He reo anahera,
"Kei wehi ra, kei oho noa;
  Tenei te rongo pai.

3 Kua whanau nei i tenei ra
He ora mo te ao,
Ko Ihu te Karaiti ia,
Te Tama a t' Atua.

4 He mea takai te kakahu
I hipokina ai ;
He tunga kai kararehe,
Ko tona moenga ia."

5 I taua wa ka puta mai
He ope tino nui,
Pa rekareka ana mai
Ta ratou waiata ;

6 "Kororia nui ki te Atua
O runga rawa nei ;
He rongo mau, he rongo pai,
Tenei ka timata."

30 *Tatou ka haere ki Peterehema.*—Ruka ii. 15.

6 6 10 D. Rangi, **Adeste Fideles.** 59.

1 Haere mai ra koutou,
Hunga whakapono,
Haere mai ra ki Peterehema :
Tenei tirohia,
Nei te tino Kingi,
Tino whakapaingia ia t' Ariki.

2 Ia, Atua nei ano,
Marama tiaho,
Kihai i kinongia te Wahina.
Ahakoa Atua,
Whanau ana mai ia ;
Tino whakapaingia ia t' Ariki.

3 Koutou Anahera,
Rehua mai he rangi,
Tino hari ake koutou katoa.
Hamama te reo
Mona i runga nei:
Tino whakapaingia ia t' Ariki.

4 Koutou o te ao nei,
Uru mai ra koutou,
Tukua atu mona te kororia.
Nei ko te Atua,
Kua whakatangata:
Tino whakapaingia ia t' Ariki.

MO TE TIMATANGA O TE TAU.

31 *Na, he aha taku e tatari atu nei, e te Ariki? ko koe taku e tumanako atu ai.*—Wai. xxxix. 7.

C.M. Rangi, **Tallis.** 72.

1 PAHURE marie ana ra
Te tau kua mutu nei,
Me ona koa, me ona pai,
Me ona tini he.

2 Ko tenei ia, me whakapai
Te Ingoa o t' Atua,
I takea ai nga pai katoa
E whakawhiwhia nei.

3 Ko matou, ka tuohu nei
Ki a koe, e t' Atua,
Manaakitia mai ra e koe,
Te tau ka timata.

4 Manaakitia te motu nei,
Nga tangata katoa :
Homai he ora tinana,
He rongo tino mau.

5 Nga hara kua pahure nei
Horoia mai e koe :
Homai he kaha ki katoa
Kia mahia ai te pai ;

6 Kia pehia ai nga mahi he,
Te roa o tenei tau :
Ka haere ai te Rongo pai
Nga takiwa katoa.

32 *Akona matou ki te tatau i o matou ra, kia anga ai te ngakau ki te whakaaro.*—Wai. xc. 12.

7 7 7 7. Rangi, **Culbach.** 73.

1 Te Ariki tino pai,
Ata whakarongo mai ;
Tenei au ka ngakau koa
Mo to mahi atawhai.

2 Roa te tau kua mutu nei,
Kawe tonu ano koe
Ki te tohu i ahau,
Ki te tuku atawhai.

3 Timata ko tenei tau,
Tenei kei te ora au ;
Tini aku mahi he,
Tohu tonu ano koe.

4 Tenei au, whakaakona
Ki nga mahi pai katoa;
Puritia mai ra e koe
Kei kotiti ki te he.

5 Hiritia mai ra ahau
Hei tamaiti tupu mau:
Homai ko te ngakau toa,
Pono tonu, mate noa.

MO TE WHAKAATURANGA.

33 *Ko ahau te whetu marama o te ata.*—Whkt. xxii. 16.

L.M. Rangi, **Ludborough.** 355.

1 E koutou, e tiaho nei
I runga i te takiwa,
Nga whetu tini o te po,
E tirohia nei e katoa;

2 Ahakoa koutou tata noa
Te wahi i a Ihu nei,
He iti ra to koutou pai;
Ko tona ia, i kake mai.

3 Ta matou e whakaaro ai,
Ko tenei Whetu marama
Ko Ihu ra te take mai
O te aroha, o te pai.

4 Te Whetu e tiaho nei
I runga i te ao katoa,
Hei taki i te tangata
Kia tika ki te oranga.

5 Kia taea atu ra ano
Te wahi i te Whetu nei;
Ko reira tino kitea ai
Tona tiahotanga nui.

34 *Te hunga i haerere i te pouritanga, kua kite ratou i te maramatanga nui.*—Iha. ix. 2.

C.M. Rangi, **Dundee. 80**.

1 Te hunga noho pouri nei,
Kua kite marama;
He marama tiaho mai
I roto i te po.

2 Hui mai nga iwi o te ao
Hei kai-karanga mai;
Powhiritia te Kingi nui,
Te ora mo katoa.

3 Tamaiti ata-ahua ia,
Tamaiti whanau hou,
Kei a ia ra nga pai katoa,
Te tino mana nui.

4 Ko tona ingoa tonu nei
Te Piriniha pai,
Miharotanga ma katoa,
Te tino o t' Atua.

5 Ko tona kingitanga nui
E tau ki te katoa;
Kahore nei he mutunga,
A ake tonu ia.

6 E Ihu, whakamana mai
Ko tenei kupu pai;
Ko koe hei Kingi ake nei;
Ko matou tonu mau.

MO RENETI.

35 *Haea ano hoki o koutou ngakau, haunga o koutou kakahu, a tahuri ki a Ihowa, ki to koutou Atua.*—Hoere ii. 13.

C.M. Rangi, **Martyrdom.** 238.

1 KARANGA ana mai te reo,
Nei tonu ko te wa
E pouri ai te tangata
Mo ana mahi he.

2 Me mahi pono ake ia,
Inoi a ngakau mai,
Kei waiho ko te mahi nei
Hei mahi ngutu kau.

3 Papaki uma, tangi nui,
Aumihi ranei koe;
Kia na te ngakau ake ia
Ko kona pono ai.

4 Tahuri atu ki t' Atua,
Inoi a ngakau koe;
Tera e whakarongo ia,
Aroha tonu mai.

5 E te Atua, titiro mai,
Aroha iho ra;
Tenei whakaakona e koe
Ka mahi pono ai.

36 *Nana, tenei te wa manakohanga mai; nana, tenei te ra o te whakaoranga.*—2 Kori. vi. 2.

L.M. Rangi, **Weimar.** 68.

1 Nei tonu ia te tino ra
E rongo mai ai te Atua;
Nei tonu ia te tino wa
E rapua ai te oranga.

2 Na te Atua te atawhai,
Aroha nui ki tenei ao:
Kahore hoki ana pai
Kia mate noa te tangata.

3 Nei ra tahuri pono mai,
Inoia ko te ngakau hou;
Inoia ko a tatou he
Kia tino murua mai e ia;

4 Kia homai ko te atawhai,
Te tohu o te Wairua pai,
Kia kaha ai ki te whawhai,
Te pehi i nga mahi he.

5 Te Tokotoru Tapu, Nui,
Atua kotahi tonu ia,
Aroha mai, manaakitia
Matou e inoi atu nei.

37 *Na ka kawea ia e Wairua ki te koraha, a e wha tekau nga ra i whakamatautauria ai ia e te rewera, kihai ano hoki i kai i tetahi mea i aua ra.*—Ruka iv. 1, 2.

7 7 7 7. Rangi, **Heinlein.** 400.

1 TINO wha tekau nga ra,
Tino wha tekau nga po,
Me to nohopuku mai,
Me te tohea nuitia koe.

2 Tikaka mai ko te ra;
Ngau te matao o te po;
Noho tonu ano koe
Roto i te koraha.

3 Aua ianei e mihi
Mou i tohea nuitia nei?
Nohopuku tahi ai,
Mamae tahi ai me koe?

4 Tohea au e Hatana,
Whakararua mai e ia;
Tenei whakakahangia,
Nau nei ia i raru ai.

5 Te Ariki atawhai,
Tenei arohaina mai;
Aratakina ahau
Kei kotiti ki te he.

Rock of Ages

38 *Tenei matou te haere atu nei ki a koe.*—Herem. iii. 22.

7 7 7. Rangi, **St. Philip.** 94.

1 Te Ariki, tenei au
Ka tahuri atu nei.
Inoi pono atu ai.

Beautiful Zion

2 Homai ra he ngakau hou,
Ngakau kino ki te he,
Mahi i nga mahi pai.

3 Tenei ka tuohu nei,
Tukua mai te Wairua pai
Hei whakaako i ahau.

4 Nei ra whakarongo mai
Tino awhitia ahau
Hei tamaiti tupu mau.

Tirohia hoki 122–126.

MO TE MATENGA O TE KARAITI.

39 *I a tatou e hara ana ka mate a te Karaiti mo tatou.*—Roma v. 8.

C.M. Rangi, **Horsley.** 332.

1 Tera te maunga rongo nui,
Ko Maunga Kawari,
Te wahi ra i mate ai
T' Ariki atawhai.

2 E taea ranei te tatau
Nga mamaetanga nui
I ngaua kinotia ai ia
I tona matenga?

3 I tare ia, i mate ia,
Te tika mo te he;
Kia ma te toto, ma te wai
Nga hara e horoi.

4 Nana ano i whakaea
Te utu mo te he;
Mana ano ka ora ai
Te hunga hara nei.

5 Nei tonu te aroha nui
Kua whakakitea mai:
Me kati ra te mahi he,
Me mahi ko te pai.

40 *Ki a au ia kaua rawa he whakamanamana, ko te ripeka anake o to tatou Ariki, o Ihu Karaiti.*—Kar. vi. 14.

L.M. Rangi, **Breslau.** 200.

1 Me tito taku waiata
Mo Ihu i ripekatia;
Te utu mo te hunga he,
I ora ai te tangata.

2 I kitea ki te ripeka
To te Atua aroha nui,
I whakahekea iho ai
Te ora me te atawhai.

3 Ma tenei ra ka tahia ai
Nga hara ranea tonu nei;
Tau ana ko te marama,
Hei whakahari ngakau mai.

4 Ma tenei ra ka maia ai
Te hunga whawhai ki te he;
Ma tenei ra ka ngaro ai
Te wehi o te urupa.

We shall meet

5 Pa mai te wa e pouri ai,
Nei ra te ora mana mai ;
Te ora i nga he katoa,
Te hari ake tonu nei.

41

He hepara pai, ka tuku i a ia ano kia mate mo nga hipi.—Hoani x. 11.

L.M. Rangi, **Rivaulx.** 164.

1 Na a tatou hanga kino
Te Tama ra a te Atua
I kawe mai ki raro nei,
Kia iri ai ia, kia mate.

2 Ma reira ra ka kitea ai
He aroha whakahara ;
Koi rawa ki tona ngakau
O tatou whainga ki te he.

3 Engaro te aroha pu
Mo tenei mea te tangata,
E manawanui tatou nei
Kia wkakatuturi tonu ?

4 Kia oho koia pea tatou.
Kaua e whakaroaina,
Hoatu o tatou ngakau
Kia whakahoutia ai e ia.

42

I werohia tona kaokao e tetahi o nga hoia ki te matia, a puta tonu mai he toto, he wai.—Hoani xix. 34.

L.M. Rangi, **Veni Creator, No. 2.** 157.

1 Kua whakatarea a Ihu
Ki runga ki te ripeka ;
Whakaaroa marietia rapea
Tona matenga ki reira.

2 Puta pu nga ringaringa
Me ona waewae i te whao ;
Werohia ana te kaokao,
Hoho ana ona toto.

3 Whakaaroa e tatou te mea
I mate ai ra a Ihu ;
He kawenga ora tenei
Mo te tangata o te ao.

4 Kua hara tatou ki a ia,
Na reira tona matenga ;
He tini a tatou kino,
Ko te Kai-whakaora ia.

43 *Nga mea i waiho e ahau hei taonga, kiia ake enei e ahau hei rukenga i te mea ka whakaaro nei ki a te Karaiti.*—Piripai iii. 7.

L.M. Rangi, **Rockingham.** 108.

1 Ka tirohia te ripeka
I mate ai t' Ariki nui,
Ka iti haere taku pai
Ki enei taonga hemo noa.

2 He toto koa te rere mai
I ona ringa, ona wae ;
Tona aroha nei, te nui,
He tohu oranga ki a au.

3 Kaua ahau e puritia
Ki enei kino o te ao,
Ko taku e whakaaro ai,
Ko tona ripeka mamae.

4 Ma tenei utu oku he
Ka tino hemo ai katoa;
Ko toku ngakau wairangi
Ka aro atu ki t' Atua.

44 *I whakamatea hoki koe, a hokona ana matou e koe hei hunga ma te Atua ki ou toto.*—Whkt. v. 9.

L.M. Rangi, **Angels.** 8.

1 I WHAKAMAROA a Ihu
Ki runga ki te ripeka,
Kia rongo ki tana aue,
Mou ra, e toku wairua, mou.

2 Titiro pu ki nga toto
O ona ringa, ona wae,
Hoho tonu, rere tonu,
Kia ora ai te hunga he.

3 E ao te tino atawhai,
Ae ra, e Ihu, nau ki a au,
E rahi tau, kei hea taku?
Ahau, e Ihu, me pehea?

4 E hei ahau te whakaaro
Ki tenei aroha nui ou?
Kia turi, kia pake tonu;
Aua e rongo ki a koe?

5 Tenei, e Ihu, haere mai
Ki tenei ngakau kuware,
Kia ki i tou Wairua Tapu
Kei atea noa mo te kino.

45 *I werohia ia mo o tatou he.*—Ihaia liii. 5.

L.M. Rangi, **Leipsic.** 173.

1 Na wai i whakamatea ai
A Ihu, toku Kingi nui?
Hei utu koa mo oku he
Tona upoko i tukua.

2 Mo oku kino koia ia
I tare ki te ripeka?
Aue! te tino atawhai;
Nona ano t' aroha hou.

3 Koia te ra i pouri ai,
Kihai tiaho ki te ao;
I mate hoki te Atua
Hei utu mo te tangata.

4 Waihoki oku kanohi,
Ka ngaro i te whakama;
Ko toku ngakau konohi
E puta i te tangi nui.

5 Ka waiho ra hei tangi kau?
A hea t' aroha rite ai?
Ahau, e Ihu, tangohia;
Hanga e koe he ngakau hou.

46 *Ka mea ia, Kua oti. . . Na ka tuohu tona matenga tukua atu ana te wairua.*—Hoani xix. 30.

8 7 8 7 4 7. Rangi, **St. Thomas.** 51.

1 Whakarongo ki te kupu,
No ko mai, no Kawari;
Motu ke nga pukepuke,
Koara pu te ao katoa.
Oti rawa
Tana whakaoranga.

Sweet Sabbath Home

2 Oti rawa! Ae te hari
O te kupu ora nei;
Tini aua pai a Ihu
Tenei ra te puta nei.
Oti rawa!
Tenei ki maharatia.

3 Mutu pu nga whakarite
O te ture tawhito;
Rite pu i a Ihowa
Ana korero o mua.
Oti rawa!
Koia tenei haringa.

4 Tena, e nga Herapima,
Tatou nei ka waiata
Ki a Ihu, te Ariki
O te rangi, o te ao.
Hareruia!
Mona i kohurutia.

47

Ripekatia ana ia e ratou.—Hoani xix. 18.

L.M. Rangi, **St. Cross.** 114.

1 E KOUTOU, whakatata mai,
Te taha o te Ripeka;
Hei konei tatou mihi ai;
Ko Ihu kua ripekatia.

2 Hei konei tatou tangi ai
Mona e taunutia mai nei;
E hanga-kinotia nei ia;
Ko Ihu kua ripekatia.

3 U pu nga ringa me nga wae
Te titi ki te Ripeka ;
Tau ana te aroha nui
Mo Ihu i ripekatia.

4 Nga hara o te ao katoa,
Na enei ia i pehi nui,
Hei whakaea i enei he
Ia tonu i ripekatia.

5 E Ihu, homai ra e koe
He ngakau pouri mo te he,
Kia tangi pono atu ai
Mou tonu i ripekatia.

48

I kite ano a Meri Makarini raua ko Meri whaea o Hohi i te wahi i whakatakotoria ai ia.—Maka xv. 47.

8 8 8. Rangi, **Holy Sepulchre.** 123.

1 Tu ana mai nga wahine
Te taha o te urupa
Titiro pouri atu ai ;

2 He mea kia ata matauria
Te tino wahi tuturu
I waiho ai t' Ariki nui.

3 Kua mutu tana mahi pai,
Kua ea te utu mo te ao,
Kua mate atu hoki ia.

4 Kua ngaro kei te urupa
T' Ariki o te ao katoa,
Te Take o te oranga.

5 E koutou ra e pouri nei,
Te hunga ngakau mamae nui,
Hei konei okioki ai.

6 Homai o koutou he katoa,
Hei konei waiho iho ai;
Tenei te hoa aroha nui.

MO TE ARANGA.

49 *Koia rawa ano! kua ara te Ariki.*—Ruka xxiv. 34.

6 6 6 6 8 8. Rangi, **Harewood.** 239.

1 Kua ara t' Ariki,
Kua oho i te moe,
Kia hari ra te ao
Mo tenei oranga;
He pono hoki tenei ki,
Ko Ihu ra kua ara mai.

2 Ka whakamine mai
Nga karere katoa,
Ka waiata ano
I tenei rongo pai;
Kia rongo, e te ao katoa,
Ko Ihu ra kua ara mai.

3 Ae, hopukia te reo,
E koutou o te ao
Kua hokoa nei e ia
Ki tona matenga;
Karanga, me te hari nui,
Ko Ihu ra kua ara mai.

High on the Mountain Top

4 E Ihu, mou te pai,
Te hari o te ao,
Mo tenei oranga
Kua homai nei e koe ;
Ko koe te Reme a te Atua,
I mate, a kua ara mai.

50 *Na tona ringa matau, na tona ringa tapu i taea ai e ia te whakaora.*—Waiata xcviii. 1.

7 7 7 7 D. Rangi, **St. George.** 131.

1 TE Karaiti, t' Ariki,
Tenei ra kua ara mai ;
Ia i whakamatea nei
Mo a tatou mahi he.
Whakarongo, e katoa ;
Nei te take mo te koa ;
Te Karaiti t' Ariki,
Tenei ra kua ara mai.

2 Ahakoa te kowhatu
Arai o te urupa ;
Ahakoa i hiritia,
Ahakoa mataaratia ;
Hore kau he ritenga
Ki to tatou Kingi nui :
Papa kau i tona reo,
Me te mea titari noa.

3 Ea ake te aroha,
Nana ia i kawe mai.
Mutu tonu te whawhai,
Kiia ana ia he toa.
Tenei ia ka ara mai ;
E te Mate, kei hea koe ?
Tenei ia ka ora nei ;
E te Po, kei hea tou toa ?

4 Ora tonu ake nei,
Te ai ano matenga :
Ea ana ko te utu
Mo nga hara o te ao.
Whakanuia ra te koa
Mo to tatou Kingi nui.
Tenei kei te Kingi ia ;
Areruia ! Amine.

51 *Ko tenei kua ara a te Karaiti i te hunga mate.*—
1 Kori. xv. 20.

7 4 7 4 7 4 7 4. Rangi, **Easter Hymn.** 134.

1 Rangi tapu, rangi koa !
Hareruia !
Ko to Ihu Aranga ;
Hareruia !
Nona nei te Ripeka
Hareruia !
Taea ai te oranga.
Hareruia !

2 Rewa koa te himene
Hareruia !
Ki to tatou Kai-hoko.
Hareruia !
Na tatou nga mahi he
Hareruia !
Heke ai ia ki te po.
Hareruia !

3 Ko te mate, kore kau
Hareruia !
I to Ihu matenga :
Hareruia !

Ko te ora, kua pumau
Hareruia!
I to Ihu oranga.
Hareruia!

52 *Ko ahau ano tenei e ora nei, i mate hoki ahau i mua: na kei te ora tenei ahau, a ake tonu atu, Amine.*—Whkite. i. 18.

7 8 7 8 4. Rangi, **St. Albinus.** 140.

1 Ora nei ko t' Ariki,
Mutu tonu mai te wehi;
Ahakoa nga mate nui,
Nei ko Ihu kei te ora.
Areruia!

2 Ora nei ko t' Ariki;
Waiho iho ko te mate;
Mana au ka tomo ai
Ki te wahi o te ora.
Areruia!

3 Ora nei ko t' Ariki;
E whai tera au e ora:
Mana au e arahi.
Mana au e whakakaha.
Areruia!

4 Ora nei ko t' Ariki;
Ko ia toku matauranga;
Mona te aroha nui
Hore kau nei e mawehe.
Areruia!

5 Ora nei ko t' Ariki ;
Nona ra te tino mana ;
Mona te torona nui ;
Nei ko ia hei Kingi tonu.
Areruia !

Tirohia hoki 17, 19, 20, 173.

MO TE KAKENGA.

53 *Kua riro nei ia ki te rangi.*—1 Pita iii. 22.

S.M. D. Rangi, **Old 25th. 149.**

1 Kua kake atu koe
Ki runga noho ai,
E hono na te puta mou
Te rangi whakapai.
E whakapouri nei
Te hara me te he ;
Tou Wairua Tapu tonoa mai
Hei whakamarama.

2 Ko koe i kake nei,
I heke mai i mua,
Kia ngaua ai e te mamae,
Ka kingi tonu ai.
He ara mamae nui
E haere nei matou ;
Mau tonu ia e arahi,
E tae ai ki a koe.

3 Ko koe i kake nei,
E hoki mai ano,
Me to te Rangi ope nui
Hei whakauru mou.

E Ihu, mau e mea
Kia noho pai matou,
Kia kitea ai a taua ra
Ki tou ringa matau.

54 *Ka oti i a ia ake ano te horoi o tatou hara, noho ana ia i te ringa matau o te Nui i runga rawa.* —Hip. i. 3.

C.M. Rangi, **Metzler's Redhead No. 66.** 150.

1 Tenei ahau ka waiata
Ki toku Kingi nui,
Kai-whakaora i te ao
I hanga nei e ia.

2 Te nui o tona atawhai
I rapua mai ai au !
I whakamatea nei ko ia
Kia ora ai ahau.

3 Kua ea te utu mo te he,
Kua kake ake ia ;
Kei runga ra e noho nei,
Kei te torona nui.

4 Ahau, e Ihu, tohungia
I aku mahi he ;
Kia tata atu ai ahau
Ki tou torona nui.

5 Ko koe hei take haringa ;
Nau nei te oranga ;
Me ngakau koa, me hari nui
Mo tenei mahi au.

6 Ki a koe te kororia nui,
E Ihu, Kingi nui;
Kua kake ake hoki koe
Nga wa i runga nei.

Tirohia hoki 130–139, 177, 182.

MO TE PETEKOHA.

55 *Na puta whakarere mai ana he harurutanga no te rangi, ano he hau whakaharahara e keri ana.*—Mahi ii. 2.

C.M. Rangi, **Winchester Old.** 62.

1 I PUTA mai t' Atua i mua,
I puta riri mai;
He kapua po, he kapura,
Ko ona tohu ia.

2 Te putanga i muri nei,
He ahua ke ano,
He atawhai te tohu nui
I whakakitea mai.

3 He kapura mumura nei
Te tohu mai o mua;
He Wairua rangimarie ia
To muri tohu mai.

4 Ko tona taunga ki te ao,
Pa whakarere mai,
Ano he hau e keri nei;
Ko tona rite ia.

5 I ki te Hahi a t' Atua,
I ki te ao katoa:
He ngakau whakakake ia
Te mea e kapea nei.

6 Aroha mai, e te Atua,
Homai he ngakau hou,
Aroha, e te Wairua pai,
Kei kapea ko ahau.

56 *Tata tonu ki te toru o nga mano nga wairua i honoa mai i taua ra.*—Mahi ii. 41.

L.M. Rangi, **Melcombe.** 155.

1 Te Wairua pono, atawhai,
Tou kaha whakawhiwhia mai;
Nga mahi pai o tenei ra
Towhaina haeretia e koe.

2 Nga takiwa, nga reo katoa,
Me whakanui i te Atua;
Hei whakarongo ma te ao,
Nga mahi pai i mahia nei.

3 E koe, te Kai-arahi pai,
To Hahi tapu awhitia;
Manaakitia matou katoa,
E koe, te Wairua atawhai.

Tirohia hoki 113, 114, 182, 183.

MO NGA WA KATOA.

57 *He tapu, he tapu, he tapu a Ihowa o nga mano: ki katoa te whenua i tona kororia.*—Ihaia vi. 3.

12 13 12 13. Rangi, **Nicaea.** 160.

1 Tapu, Tapu, Tapu, Ihowa Kaha rawa;
Hono tonu i ia ra ta matou whakapai;
Tapu, Tapu, Tapu, Atua tino tohu,
Matua, Tama, Wairua, kotahi ia Atua.

2 Tapu, Tapu, Tapu, koropiko tonu
To te Rangi hunga tapu, mou te moemiti :
No tua iho koe, a ake tonu atu ;
Nau ano, hei ahuareka mou nga mea katoa.

3 Tapu, Tapu, Tapu, hara nui no matou
Kore ai e kitea atu tou kororia nui :
Tapu nei ko koe, he rite mou i kore,
Tino Kaha, Kino-kore, tino Aroha.

4 Tapu, Tapu, Tapu, Ihowa Kaha rawa ;
Ma te Rangi, ma te whenua koe e whakapai ;
Tapu, Tapu, Tapu, Atua tino tohu,
Matua, Tama, Wairua, kotahi ia Atua.

58 *E nga mea katoa e whai-manawa ana, whakamoemititia a Ihowa.*—Waiata cl. 6.

8 8 8. Rangi, **St. Aidan.** Bristol Tune Book, 225.

1 Aroha mai, e te Atua ;
Te rangi mou a te katoa
Manaakitia mai ra e koe.

2 Me aha koe, e te Matua ?
Me whakapai to mahinga,
I hanga ai e koe te ao.

3 E koe, te Tama a t' Atua ;
Me whakanui tou matenga,
I takea ai te oranga.

4 E koe, te Wairua atawhai,
E tohu nei, e ako nei ;
He whakapainga tenei mou.

5 Te Tokotoru Tapu, Nui;
Kia tino whakanuia koe
E runga ra, e raro nei.

59

Waiata atu ki a Ihowa; whakapainga tona Ingoa.—Waiata xcvi. 2.

7 7 7 5. Rangi, **Capetown.** 163.

1 Tokotoru Tapu, Nui,
Tahi tonu nei Atua,
Ata whakarangona
Tenei himene.

2 Marama tiaho mai,
Take o nga pai katoa,
Tou aroha atawhai
Whakahangia mai.

3 Puna o te oranga,
Tahia ra o matou he;
Horahia mai ra e koe
Te marino nui.

4 Koropiko atu nei,
Pehi tonu mai te he;
Ko a muri ake nei
Tino pono ai.

5 Tokotoru Tapu, Nui,
Tahi tonu nei Atua,
Matou ra manaakitia,
Arohaina mai.

60 *Tena kia waiata tatou ki a Ihowa : kia hari te hamama ki te kamaka o to tatou whakaoranga* — Waiata xcv. 1.

L.M. Rangi, **Old Hundredth.** 166.

1 Tena kia waiata tatou
Ki a Ihowa te Atua;
Kia hari pu ki te kaha
O to tatou oranga nui.

2 Kia rupeke, kia waiata,
Ki to t' Atua aroaro!
Na, kia kaha te waiata
I ta tatou whakapainga.

3 Ko Ihowa ano hoki,
He Atua nui, aroha pu;
Ae ra, he Kingi rahi ia
I era atua ke katoa.

4 Tena kia karakia pono,
A kia koropiko tatou,
Ki te Atua o te rangi,
I hanga nei hoki tatou.

61 *Kia hari te hamama ki a Ihowa, e nga whenua katoa.*—Waiata c. 1.

L.M. Rangi, **Old Hundredth.** 166.

1 Kia hari, e te ao katoa,
Ki a Ihowa te Atua:
E piko ki te Ingoa nui
Ona e noho iho nei.

2 Mahara ra, ko te Atua
Kei runga i nga mea katoa;
Ko ia t' Atua i hanga ai
Nga mea katoa e kitea nei.

3 E tomo, e te tangata,
Ki tona whare hari ai;
Kia whakapaingia ai e koe
Te Ingoa nui o te Atua.

4 Ko ia te take o te pai,
Nona ano te atawhai:
E pumau tonu tana ki,
E pono ki te ao katoa.

62 *E korerotia ana e nga rangi te kororia o te Atua; a e whakaaturia ana e te kikorangi te mahi a ona ringa.*—Waiata xix. 1.

S. M. Rangi, **Narenza.** 268.

1 Ko koe, e te Atua,
Te whakanuia nei,
Ua tirohia nga mahi nui
I mahia nei e koe.

2 E whakahua mai nei
Nga rangi i tou pai;
Kei nga Karaipiture ia
Te tino kitea ai.

3 E whakakitea nei
Tou nuinga e nga ra;
He kupu tapu ia te mea
Hei ako i ahau.

4 He ture tika au,
He kupu pono au,
Hei ako i te tangata
E noho kino nei.

5 Ko enei kupu ra
Te paingia nei e au:
Homai e koe te Wairua pai
Kia ngoto iho ai.

63 *Kia whakapai ano hoki nga kikokiko katoa ki tona ingoa tapu, ake, ake, ake.*—Waiata cxlv. 21.

L.M. Rangi, **Winchester New.** 50.

1 Nga mano iwi o te ao,
Hapainga ra he whakapai
Mo te Kai-hanga nui ra,
Mo te Kai-hoko atawhai.

2 Me uru o te ao hapu
Ki tenei tino waiata;
Me hapai taua ingoa,
Ka ora nei te tangata.

3 He oha, e Ihowa, nou
O tua iho, noho nei;
Nga kupu au, he pono pu,
A pumau tonu ake nei.

4 Me puta mou te waiata
I o te ao nei tini tai;
Paku, paku, i raro nei;
Me puta mou te whakapai.

Praise to the man who
communed with Jehova

64 *Ko te Atua kua aroha ki a tatou, a tonoa mai ana e ia tana Tama hei whakamarietanga mo o tatou hara.*—1 Hoani iv. 10.

6 6 4 6 6 6 4. Rangi, **Fiat Lux.** 360.

1 Tena ka waiata
Tatou i raro nei
Ki te Atua;
Tona aroha nui,
I atawhaitia ai
Tatou te hunga he,
Korerotia.

2 Nana i tuku mai
Tana Tamaiti pu
Hei whakaea;
Koia ka haere noa
Te toa. a Hatana;
Penei ka henumi
Tatou katoa.

3 Tena ka ora nei,
Rapua he tikanga
I te Atua.
Nona te pukenga
O nga whakaaro hou,
Nona te tikanga,
Nona te pai.

4 A ko te oranga
Mo nga tau tangata,
Korerotia.
Meinga ko Ihu ia
Hei whakamarire,
Waiho hei whakapai
Tona Ingoa.

65 *Ko Ihowa hei whakaara i te hunga kua whakapikoa iho; e aroha ana a Ihowa ki te hunga tika.*
—Waiata cxlvi. 8.

7 7 7 7. Rangi, **Vienna.** 38.

1 Ko Ihowa te Atua,
Nana tenei ora nui,
Koia tana atawhai
Mo te hunga o te pai.

2 Ko Ihowa te Atua,
Nana nei nga mea katoa;
Kaua koe e wehi noa
Ki te riri o te ao.

3 Ka titiro tonu ia
Ki nga mate hono nei:
Tera e tahuri mai
Ki te tuku atawhai.

4 Ko Ihowa te Atua
Nana tenei kupu hou,
Kawea atu taku ki
Puta noa te ao katoa,

5 Ahakoa ko Hatana
Tohe tonu ki te whai,
Kia mahara tatou nei,
Ko Ihowa te Atua.

66 *Ko ia te muru nei i ou kino katoa, te rongoa nei i ou mate katoa.*—Waiata ciii. 3.

7 7 7 7. Rangi, **Lubeck.** 65.

1 HONO tonu i ia ra
Taku tino waiata;
Mo te riri anga ke,
Koia taku himene.

2 Toku ngakau kua pai
No te wa i kitea ai
Aua toto heke ra
Runga i te Ripeka.

3 Waiho nei a Ihu pu,
Mana au e whakau;
Toku ora, toku pa,
Toku take waiata.

4 Ma katoa e waiata
Taua tino Ingoa;
Hira rawa tona pai,
Tini ana atawhai.

Sowing

5 Tena koia, hamama,
E nga mano iwi ra!
Tenei pu te oranga;
Tou Atua, e Hiona!

67 *Ka hari ahau ki tau whakaoranga.*—Waiata ix. 14.

L.M. Rangi, **Erfurt.** 57.

1 Ra hari nui i kiia ai
Ko Ihu toku oranga!
He ngakau koa, purena noa,
Na konei au i hari ai.

2 Kua hiritia nei ko ahau
Ma toku Kingi atawhai;
Me whakahua te hari nui;
Me waiata, me whakapai.

3 Kua oti tana mahi pai;
Kua kiia au na te Atua;
I rongo au i tona reo,
Ko au ra tena, aru noa.

4 Ko tenei ia, kia pono koe,
E toku ngakau wairangi;
Kia pumau koe ma te Atua;
Kei aru koe nga mahi he.

5 Kia pono koe nga ra katoa
E ora ai i tenei ao,
Tutuki noa tou matenga;
Ko kona koe tu hari ai.

Let us speak kind words
to each other

68 *E Ihowa, e to matou Ariki, ano te nui o tou ingoa i te whenua katoa!*—Waiata viii. 1.

L. M. Rangi, **Intercession.** 456.

1 E RAHI koe, e te Atua;
Te nui, te pai o tou Ingoa!
E koe, e whakanuia nei
I runga i te ao katoa!

2 He aha ra te tangata,
I arohaina ai e koe?
I tukua ai t' Ariki nui
Hei utu mo o matou he?

3 Me tuku te honore nui
Mona i whakamatea nei:
Me rite mai nga mea katoa
Te whakahua i tona pai.

4 E Ihu, toku oranga,
Nou nei te Ingoa tino pai,
Kia whakanuia haeretia,
Taiawhio noa te ao katoa.

69 *Waiatatia ki a Ihowa he waiata hou, he mahi whakamiharo hoki ana.*—Waiata xcviii. 1.

10 10 11 11. Rangi, **Hanover.** 431.

1 WHAKAHUATIA mai he waiata hou;
Whakapaingia ra to tatou Atua;
Kua oti nei hoki nga mahi nunui,
Hei miharotanga, hei putanga koa.

2 Kua taea e ia nga tikanga pai;
Kua ea te utu mo tatou katoa;
Kua kite nga pito katoa o te ao,
Na to tatou Atua te oranga nui.

The day dawn is breaking

3 E oho rapea, e koutou katoa,
Kia waiatatia te waiata nei ;
Hei tohu aroha, hei putanga koa,
Mo Ihu, te Kingi, te tino Atua.

4 Tenei ano ia te haere mai nei
Hei Kai-whakawa mo tatou katoa :
Te iti, te rahi, e whakaae mai,
He whakawa tika te whakawa nei.

70

Pai tonu te Reme i whakamatea hei tango i te kaha, i te taonga, i te matauranga, i te mana, i te honore, i te kororia, i te whakapai.—Whkite. v. 12.

8 6 8 6 8 8 8 7. Rangi, **Salisbury.** Hym. Comp. 500.

1 He rongo pai te oranga,
He hari mo te ao ;
Na Ihu ra i kawe mai
I tona matenga.
He kororia, he honore
Ki a Ihu te Ariki ;
Ko te Reme te oranga ;
Hareruia ki t' Atua.

2 Na Ihu ra i pono ai
To tatou oranga ;
I mate ia ki Kawari
Hei utu mo te ao.
He kororia, he honore
Ki a Ihu te Ariki ;
Ko te Reme te oranga ;
Hareruia ki t' Atua.

3 Kia rongo ra te ao katoa
I tona atawhai ;
Hei a ia nei te oranga
E tohu ana mai.

He kororia, he honore
Ki a Ihu te Ariki;
Ko te Reme te oranga;
Hareruia ki t' Atua.

71 *Whakapaingia tona ingoa; whakakitea tana whakaoranga i tenei ra, i tenei ra.*—Waiata xcvi. 2.

10 10 11 11. Rangi, **Hanover.** 431.

1 E koutou katoa, kia oho rapea,
Whakahuatia mai he waiata hou;
Ko Ihu te Kingi kia kororiatia,
Ko tona aroha kia waiatatia.

2 Kei a ia ano te oranga nui
Kua takoto nei mo tatou katoa;
Kei a ia te kaha, te marietanga,
Te aroha katoa, te hari, te pai.

3 Ko ahea rawa tino kitea ai,
E paingia ana to tatou Atua?
E Ihu, tou kaha whakakitea mai,
Whakahoutia e koe nga ngakau katoa.

4 Ko reira ano whakapaingia ai
Tou ingoa tapu mo tou atawhai:
Ko koe, ko te Kingi, e kororiatia;
Ko ou painga katoa e waiatatia.

How firm a Foundation

72 *Waiho atu i te Reme te whakapai, te honore, te kororia, te kaha, a ake ake ake.*—Whkite. v. 13.

C.M. Rangi, **St. Anne.** 165.

1 Ka whakapai i runga ra
Nga tini karere;
Kia uru tatou aianei
Ki aua waiata.

2 Ka pai kia whakanuia nei
Te Reme a t' Atua ;
Ko tona matenga mamae
To tatou oranga.

3 Mo Ihu te honore nui,
Te mana o te ao ;
Nga pai katoa kia apitia
Mo tana mahinga.

4 Kia hui nga tini mea katoa,
Te rangi me te ao ;
Kia puta ke he whakapai
Mo tenei Kingi nui.

73 *Kei te waiata ratou i te waiata a Mohi, pononga a te Atua, me te waiata ano a te Reme.*—Whkite. xv. 3.

S.M. Rangi, **Dedication.** 395.

1 MARANGA tatou, e !
Ki tenei waiata ;
Ko ia ta Mohi himene
Me ta te Reme ra.

2 Katoa mai ano,
Me tuku whakapai,
Nga ngakau me nga arero,
Ki te Kai-atawhai.

3 Mona i mate ra ;
Mona i ara mai ;
Te noho mai i te rangi ra
Inoi tonu ai.

4 Waiata tonu, a
Maiangi noa, e
Te ngakau me te manawa
I tenei himene.

5 Te hunga hara, e!
Kaua hei wahangu;
Ka ea nei o koutou he,
Na te Ariki pu.

6 Meake rangona
Te poroaki mai;
"Me haere mai, e tama ma,
Ki konei noho ai."

7 Tena te waiata,
Hei tino whakapai,
A Mohi, a te Reme ra
Te puta nui ai.

74 *E nga tama a te tangata, kia pehea te roa o to koutou arohatanga ki te horihori, o ta koutou whainga i te teka.*—Waiata iv. 2.

C.M. Rangi, **Manchester New.** 354.

1 E KOUTOU, e nga tangata
E noho kino nei,
Ko ahea koutou mutu ai
Te mahi i te he?

2 Waiho nga mea o tenei ao;
Tahuri ki t' Atua;
Mahara ki te mahi nui
A te Ariki pai.

Prayer is the Souls desire

3 Hoatu ra he whakapai
Ki tona Ingoa nui ;
Inoia ra he ngakau hou,
Kia tapu tonu ai.

4 Ko ta te ao e rapu ai,
Ko tona haringa.
Me rapu ia, me kimi ia,
E kore e kitea.

5 He kore tonu no te pai
E kitea i te ao :
Kei runga ra te haringa
E pumau tonu nei.

75 *Ki a koutou e whakapono na, he mea utu nui ia.*—1 Pita ii. 7.

C.M. Rangi, **St. James.** 388.

1 He ahuareka pu ki a au
To Ihu Ingoa pai ;
Na reira nei te mataku
Mawehe rawa ai.

2 Ora te wairua i maru ;
Pouri, kua marama ;
Kua mama noa te taimaha ;
Hiakai, kua makona.

3 Te Toka e au iho ai ;
Kowhatu piringa ;
He kaha tuku tonu mai
I nga wa matenga.

4 He ngakau-kore tenei au
Te hoatu whakapai ;
Kia kite i tou kanohi,
Ko reira ngahau ai.

76 *Ki a koutou e whakapono na, he mea utu nui ia.*—
1 Pita ii. 7.

C.M. Rangi, **St. Peter.** 176.

1 E KINO koe te Ingoa nei,
To Ihu Ingoa nui !
Pa rekareka ana mai
Te panga ki ahau.

2 Te Ingoa ra e ngaro ai
Nga he e pehi nei ;
He mana ia e ora ai
Te wairua hiakai.

3 Te Ingoa pai, te Toka nui
E piri ai ahau ;
Te puna e pupu mai ai
Nga atawhai katoa.

4 E Ihu, toku Hepara,
Ariki, Kingi nui ;
Tenei ka tukua atu mou
He rangi whakapai.

5 Hei kawe noa, hei tohe nui,
Matoke tonu ia ;
Kia kitea atu ra 'no koe,
Ko kona ngoto ai.

6 I tenei wa me whakahua
Ko tou aroha nui ;
Te wa e mate ai ahau,
Manaakitia e koe.

77 *Te aroha o Te Karaiti e kore nei e taea te mohio.*—
Epeha iii. 19.

L.M. Rangi, **Wareham.** 63.

1 KIA 'rangona enei kupu,
No te aroha o Ihu ;
Ka karanga ki a tatou,
Kia tahuri, a ka ora.

2 He aha tona aroha ?
I heke iho ia i mua
Ki te ao maori, hei utu
Mo o tatou tini hara ;

3 A mate rawa ana ia,
Tanumia ana kia ngaro ;
A no te po toru ra ia
I ara mai i te ana.

4 Ko tona aroha tenei,
Kia ngaro tonu iho ai
Te kaha o te rewera,
Kei hopukia tatou e ia.

5 Tena kia tahuri tatou
Ki a Ihu keiwha mate,
Kia arohaina ai tatou
E ia, kia ora tonu ai.

78

Ki te whakairihia ake ahau ki runga i te whenua, maku nga tangata katoa e kukume ki a au.—Hoani xii. 32.

6 6 6 6. Rangi, **St. Martin.** 188.

1 Piriniha tapu,
Take o te ora,
Whakarongo iho
Ki nga mihi ake.

2 Tare ana mai koe
Runga te ripeka,
Hei kukume atu
I te hunga hara.

3 Nei ra ia te tohu
Hei miharotanga,
Tenei te aroha
Whakahara rawa.

4 Nou nga toto tapu
Rewa ana mai nei ;
Toto whakaheke
Mo te hunga hara.

5 Waiho mai i konei
Toku take ora ;
Oku hara tini,
Mau e tahi atu.

6 Te Ariki tapu,
Au nei arohaina ;
Tenei arahina
Ki te ora tonu.

79 *Kua whiriwhiria e Meri tena wahi pai e kore nei e tangohia i a ia.*—Ruka x. 42.

8 8 6 8 8 6. Rangi, **Purleigh.** 195.

1 E TE Ariki atawhai,
Ko ahea ra tupono ai
Ahau e kimi nei,
E tohe nei, e kawe nei,
Kia matau atu ai ahau
Ki tou aroha nui?

2 He teka ia e mohiotia
Te pai o tenei taonga nui
I tukua iho nei:
Te nui, te roa, te hohonu,
E kore ra e matauria;
He taonga ngaro ia.

3 E au, e noho kino nei!
Te whiwhi au ki tenei pai,
Ki tenei oranga!
Me mihi au, me kimi au,
Kia whakawhiwhia ra ano
Te taonga nei ki a au.

4 Kia pumau tonu ai ahau,
Me Meri ra i awhi nei
Nga wae o t' Ariki;
Hei koa, hei tino painga ia
Te wa e rongo ake ai
Ahau ki tona reo.

80 *Ahau, e te Ariki, whakaorangia.*—Matiu xiv. 30.

6 5 6 5. Rangi, **St. Constantine.** 194.

1 TAMA ngakau marie,
Tama a t' Atua,
Tenei tonu matou,
Arohaina mai.

2 Murua ra nga hara:
Wetekina mai
Enei here kino,
Whakararu nei.

3 Takahia ki raro
Tau e kino ai;
Kei pa kaha tonu
Ko nga mahi he.

4 Homai he aroha
Mou i mate nei.
Tenei ra, e Ihu,
Takina e koe;

5 Tenei arahina
A tutuki noa:
Puta i te pouri,
Whiwhi hari nui.

6 Tama ngakau marie,
Tama a t' Atua,
Tenei tonu matou,
Arohaina mai.

81 *Ko Ihowa toku hepara.*—Waiata xxiii. 1.

8 7 8 7. Rangi, **Dominus regit me.** 197.

1 Ko Ihu toku Hepara,
He kai-tiaki pono;
Ko tana atawhai ki a au
He mahi tohu tonu.

2 E arahina au e ia
Te taha o nga awa;
Kia inu iho ai ahau
Te puna o te ora.

3 Nga wahi matomato nui,
E tae ahau ki reira;
Ko ana kai papai katoa,
Hei ora enei moku.

4 Kuware au, kotiti ke,
Aroha tonu mai ia;
E rapua au, e kumea mai
Ki roto ki te kahui.

5 E pumau tona atawhai,
E kore ra e mutu;
E arahina au e ia,
Tae atu ki te ora.

See the mighty angel
flying

82 *Ko Ihowa toku hepara, e kore ahau e hapa.*—Waiata xxiii. 1.

7 7 7 7. Rangi, **German Hymn.** 372.

1 Ko Ihowa te Atua
Toku Kai-tiaki pai;
Mana au e arahi
Ki nga wahi ora nui.

2 Mana ra ka ora ai
Toku wairua i te he;
Mana ra e ako mai
Ana ture ki ahau.

3 Ina haerea e ahau
To te mate takiwa,
Tera ia e tata mai;
Mana au ka ora ai.

4 Pumau tonu tona pai,
Tana atawhai ki a au;
Koia ka purena ai
Toku ngakau i te koa.

83 *Whakaukia oku hikoinga ki o ara, kei paheke aku takahanga.*—Waiata xvii. 5.

C.M. Rangi, **Abridge.** 282.

1 E Ihu, whakarongo mai
Ki a au e inoi nei;
Mau ra ahau e arahi
Kei peka ki te he.

2 He mahi whakararu mai
Ta Hatana i a au;
Ahau ra whakaorangia
I ana tohe mai.

Beautiful words of love

3 E riro au te whakawai,
E taka ki te he,
Aroha mai ra, kumea au
Kia hoki ki te pai.

4 Whakaakona ahau e koe
Kia matau iho ai;
Kei a koe ra te kaha mai
E pono ai ahau.

84 *He mea arahi ratou e ia i te awatea ki te pou kapua; i te roa hoki o te po ki te maramatanga o te ahi.*—Waiata lxxviii. 14.

10 4 10 4 10 10. Rangi, **Lux benigna.** 266.

1 MARAMA pai, ahau e kimi nei
Me arahi:
Tu mai te po e he ai hoki au,
Me arahi.
Te ara pai me tohutohu mai
Kia tika ai te hikoi oku wae.

2 No tenei wa ahau ka inoi ai,
Me arahi:
I era ra ko tenei ngakau he,
Kotiti ke:
He pai ki a au nga mahi he katoa;
Te ai he mea e hopohopo ai.

3 Tau mahi ia, he atawhai i a au,
He tohu mai;
Nei tonu ra me arahi e koe,
Tutuki noa.
Kia waiho ko te aonga o te ra
Hei takiwa e hari tonu ai.

Se the mighty angel flying

85 *Haere mai ki ahau, te koutou katoa e mauiui ana, e taimaha ana, a maku koutou e whakaokioki.*—Matiu xi. 28.

8 5 8 3. Rangi, **Stephanos.** 254.

1 MATE koe i te mauiui,
  Tamia rawatia?
Nei kei a au te ata noho;
    Haere mai!

2 Matauria ai ki te tohu,
  Whaia atu ai?
Poka pu nga wae, nga ringa,
    Te kaokao.

3 He karauna kingi ranei,
  Mau ki tona rae?
Koia tena, otira he
    Taramoa.

4 Kite au, whai haere atu
  Whiwhi ranei au?
Nui te mahi, nui te raru,
    Te mamae.

5 U tonu ahau ki a ia,
  Aha ra te pai?
Mahue raru, mutu mahi,
    Nui te koa.

6 Whakatata au ki a ia,
  Panaa ranei au?
Rangi, whenua, kia pahure,
    Kore noa.

7 Kitea, whaia, taea, tohea,
  E manaaki mai?
Ae katoa te hunga tapu;
    Ae ano!

86 *Ki te haere mai tetahi ki a au, e kore rawa ia e hiakai; ki te whakapono hoki tetahi ki a au, mutu ake tona mate wai.*—Hoani vi. 35.

C.M. D. Rangi, **Vox Dilecti.** 257.

1 Ki ana mai to Ihu reo,
"E koe, e ngenge nei,
Hei konei okioki ai;
Urunga mai ki a au."
Hohoro tonu atu au,
Au, kino nei ano,
A okioki ana au,
Tae tonu mai te koa.

2 Ki ana mai to Ihu reo,
"Nei ra te tino wai,
Tuohu mai, kia inu koe.
Hei ora tenei mou."
Ko au ra tena inu noa
I taua awa pai:
Na noa ko toku mate wai,
A ora ana au.

3 Ki ana mai to Ihu reo,
"Ko au te marama;
Titiro mai, e ao tou ra
Hei ra marama nui."
Titiro atu ana au,
Marama tonu mai:
Ko ia te Whetu, me te Ra
Hei taki i ahau.

87 *Haere mai ki a au, e koutou katoa e mauiui ana, e taimaha ana.*—Matiu xi. 28.

L.M. Rangi, **Angelus.** 20.

1 He pouri noku mo te he
E pehi kino nei i a au,

I rongo ake ai ahau,
He reo karanga, "Haere mai!

2 E pehia iho ana koe,
He mate tou, he mamae nui?
Me anga mai ra koe ki a au;
Kei a au te ora; haere mai!

3 Tenei te wahi pai kei a au;
Hei konei okioki ai;
Kei kinongia mai toku reo:
Kia maia ake; haere mai!

4 Me tika mai nei koe ki a au;
Kei anga, kei kotiti ke:
Titiro mai, kia mohio koe,
Ko au ra tenei; haere mai!"

5 Nei ra te reo aroha nui,
Te tohu o te atawhai.
E Ihu, ae, me haere au:
Karanga mai ra, "Haere mai!"

88 *Tenei ahau te tu nei ki te tatau, te patuki nei.*—Whkite. iii. 20.

7 6 7 6 D. Rangi, **St. Catherine.** 198.

1 Ko koe, e Ihu, tena
E patoto mai nei;
E whanga tonu ana,
Ko koe kia tomo mai?
E ao ianei te kino,
Te hara tino nui;
Ko au kia keke tonu
Ki tau i tono ai?

2 He puta kei ou ringa,
He nawe kei ou wae,
Karauna tohu mamae
Kei runga i tou rae.
Na oku hara ena
I rapa atu ai,
Nga hara whakakake
Ki tou aroha nui.

3 Ko koe, e Ihu, tena,
E ata ki mai nei,
"I mate au mo koutou
Te tukua atu au!"
Me kati au te turi;
E Ihu, tomo mai:
Me rahui toku ngakau
Hei wahi pumau mou.

89 *E aroha ana koe ki a au?*—Hoani xxi. 16.

7 7 7 7. Rangi. **St. Bees.** 260.

1 Toku wairua, oho mai,
Whakarongo ake ra,
Nei ta Ihu kupu mai,
"He aroha ranei tou?

2 Naku koe i tango mai
I nga here whakarau;
Naku koe i ora ai:
He aroha ranei tou?

3 Noku te aroha nui,
Pumau tonu ake nei,
Te ai tona rite mai:
He aroha ranei tou?

Softly beams the sacred dawning

4 Tera te torona mou,
Te kororia tino nui;
Ki mai koia ki ahau,
He aroha ranei tou?"

5 Te Ariki, koia nei
Ko te mate i ahau:
Mau ahau e ako mai
E aroha pono ai.

90 *Me i maharatia e koe nga kino, e Ihowa; ko wai, e te Ariki, e tu?*—Waiata cxxx. 3.

8 8 6 8 8 6. Rangi, **Bridehead.** 297.

1 E Ihu, kiia mai e koe,
A tou putanga mai a mua,
E ora ranei au?
E pai mai ranei koe ki a au,
E tohu i te tangata
E hara tonu nei?

2 Te wa e kohia ai e koe
Tou hunga ki tou kainga,
E riro ranei au?
Ko au e keke tonu nei,
E hara tonu nei ano,
E ora koia au?

3 E ao ianei te mate nui,
Ko toku ingoa kia kapea,
Ko au ra kia mahue!
E Ihu, arohaina mai,
Ahau ra whakaorangia
I tenei mate nui.

4 Tu ora ake ko ahau,
Ki a koe te kororia nui,
Te mana me te pai;
Me hui nga whakapainga mou,
Nou nei te tino atawhai
I ora ai ahau.

91 *E whiwhi koutou ki te okiokinga mo o koutou wairua.*—Matiu xi. 29.

C.M. Rangi, **St. Agnes.** 178.

1 Koutou, te hunga i nga he
E pehi kino nei:
E ai ta Ihu, "Haere mai,
Maku ka mama ai."

2 Koutou, e tamia iho nei,
Tahuri tonu mai;
Hei konei okioki ai,
Tenei te atawhai.

3 Ma konei ra ka ora ai
Koutou e mate nei;
He rongo mau, he hari nui,
Tana e tuku ai.

4 Tahuri mai ra, tangohia
Te pai e kiia nei:
Kei paopaongia te oranga
Kua whakakitea mai.

92 *E te Ariki, kia mahara koe ki ahau.*—Ruka xxiii. 42.

C.M. Rangi, **St. Mary Magdalene.** 459.

1 E Ihu toku oranga
I oku tini he,
I runga i tou kainga,
Mahara mai ki a au.

If their is sun shine in
your heart

2 I a au e pouri pu ana,
Kua rapua au e koe ;
I a au ano ka marama,
Mahara mai ki a au.

3 Ahau i tae ki tenei ra,
He mahi hoki nau ;
Waihoki tenei mahinga
Maharatia e koe.

4 Ka tohe nei a Hatana
Kia hoki atu au ;
E Ihu, kia uaua ra,
Mahara mai ki a au.

5 Ka whakatata pu ahau
Te haere i te ao,
Ko reira koe whakaaro ai,
Mahara ai ki a au.

93 *Kia manawanui ; ko ahau tenei ; aua e wehi.*— Matiu xiv. 27.

8 8 8 6. Rangi, **Misericordia.** 255.

1 Pa mai nga hau pukeri nui,
Tu kino mai he ngaru pua,
Ra roto ana mai te reo,
Ko au ; kei wehi koe.

2 Ko au, ko tou Ariki nui ;
E arohaina iho koe ;
E taupuatia ra koe e au :
Ko au ; kei wehi koe.

3 Ko ena hau e keri na,
Ko ena ngaru aki mai,
E rongo ra ki toku reo :
Ko au ; kei wehi koe.

4 Te kapa nei ra, inumia;
E kawa mai, kei kinongia;
Kua inumia ra e ahau:
  Ko au; kei wehi koe.

5 Ko au tou kai-tiaki pai,
Tou kai-arahi pono nei;
Kei a au te tino taonga mou:
  Ko au; kei wehi koe.

6 Ka whakatata haere koe
Tou okiokitanga mai,
Tenei te reo powhiri mou,
  Ko au; kei wehi koe.

94 *Ka ai he tangata hei kuhunga atu ina pa te hau, hei piringa kei mate i te tupuhi.*—Iha. xxxii. 2.

7 7 7 7 D. Rangi, **Hollingside.** 193.

1 Au, e Ihu, tirohia,
Arohaina iho ra;
Whakaaetia ake au
Ki tou uma piri ai;
I te wa e aki ai
Enei ngaru kino nei:
I te wa e keri ai
Enei awha kaha mai.

2 Tiakina mai ahau
I te wa e rurea nei;
Aratakina e koe
Roto te marino nui;
Aua au e waiho noa;
Awhitia mai ra e koe;
Hipokina iho au
Raro i ou parirau.

O my Father

3 Ranea tonu ana mai
Tou aroha atawhai;
Kaha ana mai ko koe
Ki te muru i nga he:
Puna o te oranga,
Whakahekea tenei wai,
Kia pupu i roto nei
Tae noa ki te mutunga.

95 *Taua toka ra, ko Te Karaiti.*—1 Kori. x. 4.

7 7 7 7 7 7. Rangi, **Redhead 76.** 184.

1 E TE Toka ingoa nui
Onamata iho ra,
Moku nei i wahia ai,
Hunaa iho au e koe;
Tahia ake oku he
Ki te toto, ki te wai.

2 Hore kau e ea i a au
O te ture tikanga,
Ahakoa au oke nui
Tangi tonu ranei au;
Mau anake hoki ra,
Mau ka ora ai ahau.

3 Tenei au te tu kau nei,
Hipokina iho ra;
Tenei au te mate nei,
Whakaorangia e koe:
Oku kino, oku he,
Mau, e Ihu, e horoi.

4 I ahau e ora nei;
A te wa e mate ai;
Ina piki ake au
Ki te ao e ngaro nei;
E te Toka ingoa nui,
Hunaa iho au e koe.

Earth with her ten
thousands flowers

96 *Kia mohio ano hoki ki te aroha o Te Karaiti.*—Epeha iii. 19.

C.M. Rangi, **Dundee.** 221.

1 Homai, e Ihu, he ngakau
Kia rongo atu ai
Ki tou tino aroha nui
I whakakitea mai.

2 Homai i tou Wairua rapea
Kia matau ai matou
Ki te nuinga o te kino
Ki roto nga ngakau.

3 He ngakau tinihanga ra
Kei a matou katoa;
Homai rapea he ngakau hou,
Kia ki i te aroha.

4 Whakanuia rapea e koe
To matou aroha,
Mo matou nei tou matenga
Ki Maunga Kawari.

97 *Kua homai e te Atua ki a tatou te oranga tonutanga; kei roto ano i tana Tama tenei oranga.*—1 Hoani v. 11.

6 6 6 6 8 8. Rangi, **Harewood.** 293.

1 Kia rongo mai koutou
Ki enei tataku,
He tataku pono,
Na te Atua i mea;
Tana Tamaiti i homai.
Ko ia hei utu mo tatou.

High on the Mountain Top

2 Kaua e whakahoe
Ki ana korero,
Kua he hoki tatou
I te hanga kino;
Tana Tamaiti i homai,
Ko ia hei utu mo tatou.

3 He mea whakamarie
Ona toto ano
Mo o tatou hara
Ki a Ihowa ra;
Tana Tamaiti i homai,
Ko ia hei utu mo tatou.

4 E Ihowa, homai
Tou Wairua, kia hei ai
Matou te aroha
Mo taua oranga;
Nau tau Tamaiti i homai,
Ko ia hei utu mo matou.

98 *He aha taku e whakahoki atu ai ki a Ihowa mo ana atawhaitanga katoa i a au?* —Waiata cxvi. 12.

L.M. Rangi, **Commandments.** 201.

1 E Ihu, akona matou,
Te mahinga a tou ringa,
Ki te waiata ki a koe,
Ki te ho ake whakapai.

2 Marie koe hei arahi mai
I a matou ki konei nei,
I rangona ai he Atua,
He mahi whakaora tau.

3 He aha hoki ta matou,
Hei whakahoki ki a koe,
Mo tou aroha nui rawa,
Ki te tohu i a matou ?

4 Hore rawa a matou mea,
He kino kau kei a matou :
Ko matou ra, meatia e koe,
Hei hunga mou i tenei ao.

5 Ko tou marama te homai,
Hei whiu i to matou pouri ;
Kia ata hari pono ai
Matou, e Ihu, ki a koe.

99

Whakaakona ahau ki te mea i tau e pai ai, ko koe hoki toku Atua.—Waiata cxliii. 10.

C. M. Rangi, **Bedford.** 279.

1 E Ihu, homai ra e koe
He ngakau ngawari,
Kia rongo tonu ai ahau
Kia au whakaaro hou.

2 Me tuku mai i tenei ra
Tou Wairua whakapai,
Kia kitea ai e au te he
E noho nei i a au.

3 He tini aku mahi he,
Ko au e kino nei ;
Rukea ki waho aianei,
Kia poto ai katoa.

4 Kia tupu ko te whakapai
Mo tou aroha nui,
Kia waiho ai te ngakau nei
Kia tapu tonu mou.

How great the wisdom and the

100 *Ko tenei Atua te Atua mo tatou ake-ake; ko ia hei kai-arahi i a tatou a mate noa.*—Waiata xlviii. 14.

8 7 8 7 4 7. Rangi, **Pilgrimage.** 196.

1 Arahina, e Ihowa,
To pononga i te ao:
Whakakitea mai tou kaha,
Puritia ra au e koe
A whangainga
Ki te kai e ora ai.

2 Whakahekea mai te puna
Hei horoi mo te hara;
Tukua ko te kapua mura
Hei arahi i ahau;
Tenei hoki
Whakakahangia e koe.

3 Whakamamakia e koe
To te mate takiwa;
Whakawhitia to pononga
I nga wai o Horano;
Whakauria
Ki te wa o Kenana.

Guide us o thou great Jehovah

Lord accept our true devotion

101 *Kua mea mai a Ihowa ki a au, Ko koe taku Tama, nonaianei koe i whakatupuria ai e ahau.*—Wai. ii. 7.

C.M. Rangi, **Salisbury.** 377.

1 He aha ra i nana ai
Nga iwi o te ao;
He aha i whakaaro ai
Kia mahi i te he?

Prayer is the Souls sincere desire

2 I whakatika ake ai
Nga kingi o te ao;
Kia whawhaitia ko te Atua,
Ko tana Tama pai.

3 Ahakoa ratou tohe mai,
Tera e mate noa;
Nei hoki ra, kei Hiona,
Te tino Kingi nui.

4 I ki mai hoki te Atua,
Ko tana Tama ia,
Mana nga tauiwi katoa,
Nga pito o te ao.

5 Kia mohio e te tangata,
E ako i te pai;
Tahuri ki te oranga
Kua whakakitea mai.

102

Ko ia ano te upoko o te tinana, ara o te Hahi.
—Korohe i. 18.

7 6 7 6 D. Rangi, **Aurelia.** 215.

1 Te take o te Hahi,
Ko Ihu Karaiti;
He taonga tupu nana
I matea nuitia ai.
I runga i te rangi
Ka rapua mai e ia;
Mo konei ona toto
I whakahekea ai.

2 Ka ata whiriwhiria
I roto i te ao
Nga iwi kia kotahi,
Hei Hahi ma t' Atua;

Nei hoki te pepeha,
  Kotahi Ariki,
Kotahi Whakapono,
  Kotahi Ingoa nui.

3 E taunutia te Hahi
  Ua pangia e te he;
E pehi ko nga kino
  E hono ake nei:
He tutei tonu tana,
  He mataara tonu;
He mihi tonu ake,
  Te roa! A hea ano?

4 E ranea ko nga mahi,
  Pa ranei ko te he,
Tuhono tonu ake
  Nga whakararu nui,
Kahore he whakaaro
  Kia pouri tonu ia;
Kua tata nei te wahi
  E okioki ai.

5 Homai, e te Ariki,
  Te Wairua atawhai,
Hei arataki ake,
  Hei ako i te pai:
Kia whaia ko te hunga
  Kua okioki nei,
Tutuki rawa atu
  Ki a koe noho ai.

103 *Kia mataara koutou, me te inoi.*—Matiu xxvi. 41.

7 7 7 3. Rangi, **Vigilate.** 269.

1 Koe, Karaitiana nei,
Ata whakarongo mai,
Tenei, kia mataara koe,
  Kia inoi.

2 Aua koe e ruwha noa,
Kei te nui he mahi mau ;
Ae ra, kia mataara koe,
Kia inoi.

3 Tohe mai te hoa whawhai :
Ranea ana whakawai ;
Tama, kia mataara koe,
Kia inoi.

4 Kei te whanga tonu ia
Mou kia taka ki te he ;
Oti kia mataara koe,
Kia inoi.

5 Whakarongo ake ra
Ki ta Ihu ako mai ;
Tama, kia mataara koe,
Kia inoi.

6 Kia mataara tonu koe,
Hono tonu te inoi ;
Ae ra, kia mataara koe,
Kia inoi.

104

Kahore ahau e whakama ; e matau ana hoki ahau ki taku i whakapono ai.—2 Timoti i. 12.

L.M. Rangi, **Melcombe.** 356.

1 Oti kia whakama ahau
Ki te Ariki o te ao,
Nana te ora i homai,
Nana ano te rongo pai ?

2 He tika tenei whakama
Mo aku kino ki a ia,
Mo toku ngakau matoke,
Me aku tini mahi he.

Sweet hour of prayer

3 No Ihu ia te atawhai,
Mana ahau ka ora ai,
Kua ora nei te ao katoa
I tona tino matenga.

4 Homai rapea ki a matou
He ngakau whakapono pu,
Kia mate i te ngakau hou
O matou ngakau tawhito.

105

Kaua e mataku, e te kahui nohinohi; kua pai hoki to koutou Matua ki te homai i te rangatiratanga ki a koutou.—Ruka xii. 32.

7 7 7 7. Rangi, **Buckland**. 334.

1 E TE kahui iti nei,
Aua ra e wehi noa;
Nei ano te atawhai
O te kai-tiaki pai.

2 Ina karapotia mai
E nga kino o te ao,
Anga atu ki t' Atua
Aua e titiro ke.

3 Tena 'no te kainga hou,
Mana nei e tuku mai;
Nana hoki tenei pai,
Tenei mahi atawhai.

4 Kati ra te oho noa
Ki nga mate puta mai;
Ina hoki ko t' Atua,
He Matua aroha nui.

106 *I te ata ka whakatikaia atu e ahau taku inoi ki a koe, a ka titiro matatau atu.*—Waiata v. 3.

L.M. Rangi, **St. Ambrose.** 144.

1 Whakaaroa mai, e te Atua,
Ahau e mihi atu nei;
Kia rongo, e te Kingi nui,
Ka inoi atu hoki au.

2 E kore ra e awatea,
Ko toku reo kua rangona;
Ka anga ake hoki au,
Ka inoi atu ki t' Atua.

3 He kore hoki nou e pai
Kia mahia tonutia te he;
Ko tau e whakakino ai,
He ngutu kawe hianga.

4 Meinga mai au, e te Atua,
Kia tika i o ara pai.
Me arahi ahau e koe
Kei riro i te hoa whawhai.

107 *Ka hari te tangata kahore nei e haere i te whakaaro o te tangata kino, kahore ano hoki e tu i te ara o te hunga hara.*—Waiata i. 1.

C.M. Rangi, **St. Timothy.** 5.

1 Ka painga ra te tangata
E kore e rite
Ki ta te tangata kino
Ana tini mahi.

2 Tena ko tana pai ano
Te ture a t' Atua,
Ko reira ona whakaaro
I te ao, i te po.

3 Me te rakau tona rite,
E tupu pai ana,
Kei te tahataha awa,
Matomato tonu.

4 Ana mea katoa e pumau,
Kei a ia te Atua
Hei Matua atawhai mona,
Ko ia hei tamaiti.

5 Ka titiro a Ihowa
Ki ana tangata ;
Tena ko te hunga kino,
He mate to ratou.

108

E rite ia ki te rakau i whakatokia ki te taha o nga awa wai, e whai hua nei i te po e hua ai.—Waiata i. 3.

C. M. Rangi, **St. Fulbert.** 189.

1 He hari to te tangata
E kore nei e whai
Ki to te kino runanga,
Ki reira noho ai.

2 Kei ta Ihowa ture ke
Tana tumanako ;
Waiho hei mahi mo te ra,
Hei rapu mo te po.

3 E rite ki te rakau pai,
Whai hua nei ano,
I tupu ki te taha wai,
I pai te whakato.

4 E pahau tonu tona rau,
E matomato pu ;
Ko ana mahi e pumau,
E meinga kia u.

5 Ka waiho to Ihowa pai
I tona iwi pu;
Apopo ngaro atu ai
Nga tangata tutu.

109 *E matau ana a Ihowa ki te huarahi o te hunga tika; ko te huarahi ia o te hunga kino e ngaro.*—Waiata i. 6.

C.M. Rangi, **Dundee.** 221.

1 He hari to te tangata
E kore nei e pai,
E kore nei e whakaae
Kia mahi i te he.

2 He rakau tupu taha wai,
E ranea nei nga hua,
E kore nei e mate noa,
Ko tona rite ia.

3 Te penei ra te tangata
E whai nei i te he;
He papapa titari noa,
Ua puhia e te hau.

4 Ka timata te whakawa,
E kore ia e tu:
Ka runanga te hunga pai,
Ka kapea atu ia.

5 Te ara o te hunga pai,
E matau te Atua;
Ko to te hunga kino ia,
Ka heke ki te po.

110 *Kia inoi tonu; kaua e ngoikore.*—Ruka xviii. 1.

L.M. Rangi, **Breslau.** 246.

1 E tini koe nga mahi he,
Nga mahi whakararu mai,
Te tika ai ko tenei mea,
Te inoi pono ki t' Atua.

2 He inoi nei te tino mea
E pono ai te tangata ;
E kakea ai te ara hou
I kitea nei e Hakopa.

3 He inoi ra te take mai
E tino maia ake ai,
E ngaro ai te kapua po,
E tau mai ai he marama.

4 Ma konei koe ka kaha ai
Te patu i te hoa whawhai ;
Ta Hatana e wehi ai,
He ngakau inoi pono nei.

5 Me inoi a ka whiwhi koe ;
Patoto, ka tuwhera mai :
Ko kona ra koe matau ai,
He inoi ia te mahi pai.

111 *Ma te Atua tatou e atawhai ; mana tatou e manaaki.*—Waiata lxvii. 1.

L.M. Rangi, **Ely.** 75.

1 Titiro mai, e te Atua,
Ki tenei whakaminenga,
Kia whakarongo iho koe
Ki tenei rangi whakapai.

2 Hei konei ra koe noho ai,
Hei waenga i a matou nei :
Manaakitia mai ra e koe
Te kahui o tou atawhai ;

3 Kia tika ai te waiata
Kia pono ai te karakia ;
He mea kia riro iho ai
Te taro o te oranga.

4 Kia tau te oro whakapai
I roto i te whare nei;
Hei konei oho ake ai
Nga Areruia hari nui.

112 *Te wahi e whakaminea ai te hunga tokorua, tokotoru ranei, he whakaaro ki toku ingoa, kei reira ahau, kei waenganui i a ratou.*—Matiu xviii. 20.

C.M. Rangi, **Whitwell.** 66.

Prayer is the Soul's sincere desire

1 Nga wahi ra e mine ai
Te hunga karakia,
He whakarite i te ki
A Ihu t' Ariki;

2 "Ko reira ano hoki au,"
E ai ko tana ki,
"E ata whakarongo au,
E tino whakapai."

3 Nei tonu whakapaingia mai
Matou e mine nei;
Homai e koe he ngakau hou
Kia inoi pono ai.

113 *Te Kai-whakamarire, te Wairua Tapu, e tonoa mai e te Matua i runga i toku ingoa.*—Hoani xiv. 26.

8 7 8 7. Rangi, **Batty.** 109.

1 E te Wairua, Kai-hanga
O te ngakau tangata,
Heke iho, tou kaha
Homai ki au pononga.

2 Oha a te Rungarawa,
Hei Kai-whakamarire:
Ahi, Aroha, Wai ora,
Hinu whakawahinga.

3 Takiwhitu au mea homai,
Ringa o te Atua:
Ta te Matua i ki mai,
Hei whakaako korero.

4 Mau te marama e homai,
Matapuna aroha:
Mana tonu tou kaha
Ki o matou tinana.

5 Mau e arai te hoa-riri;
Mau e ata noho ai:
Matou ata arahina:
Kia atea ai i te he.

6 Homai au mea whakahari:
Me au tohu atawhai:
Whakangaromia te whainga
Runga i te Rongo-mau.

7 Meinga matou kia whakaae
Ki te Matua aroha,
Ki te Tama atawhai,
Ki to Raua Wairua.

8 A kia puaki he moemiti
Ki te Tokotoru pai.
Ko te Wairua whakahari,
Hei a matou noho ai.

114 *Te Kai-whakamarie, e tonoa mai nei e ahau ki a koutou i te Matua, te Wairua o te pono, e puta mai nei i te Matua.*—Hoani xv. 26.

L.M. Rangi, **Veni Creator,** *No. 2.* 157

1 Te Wairua Tapu, atawhai!
Tou kaha whakakitea mai:
Homai he tohu mo te pai
Ki roto ki nga ngakau nei.

2 He tohu whakahari ra
Te tohu o tou atawhai;
He marama tiaho ia
I roto i te pouri nui.

3 Tohaina mai ra aianei
Te mana o tou atawhai:
Hei whakawahi mo te pai,
Hei whakahari i katoa.

4 He rongo mau te tuku mai,
Kei tata ko te hoa whawhai;
Kia tu ko koe hei arahi,
Ka pumau ko nga pai katoa.

5 He ngakau hou te hanga mai,
Kia whakapaingia ake ai
Te Tokotoru Tapu, Nui,
Kotahi tonu nei Atua

115

Kia marama.—Kenehi i. 3.

6 6 4 6 6 6 4. Rangi, **Moscow.** 360.

1 E Koe, i na tou reo
I hanga ai i mua
Nga mea katoa;
Whakaaroa mai e koe
Nga wahi pouri nui,
Ki mai ano tou reo,
Kia marama.

2 E koe, i takea ai
Te ora mo te ao,
Aroha mai:
Te hunga matapo
Maharatia e koe,
Ki mai ra ki katoa,
Kia marama.

3 E koe, te Wairua pai,
E arataki nei,
Kia atawhai:
Nga mea kotiti ke,
Te ngakau kuware,
Me ako mai e koe
Kia marama.

4 Te Tokotoru nui,
Atua kotahi nei,
Ki mai tou reo:
Nga wahi noho he,
Nga takiwa katoa,
Taiawhio noa te ao.
Kia marama.

Our mountain home so dear

116 *Te purapura, ko te kupu a te Atua.*—Ruka viii. 11.

C M — Rangi, **St. Magnus.** 301.

1 E Te Atua, kua ruia nei
O purapura pai :
Homai e koe he ngakau hou,
Kia tupu ake ai.

2 E Ihu, kaua e tukua
Kia whakangaromia,
Me whakatupu ake ia,
Kia kitea ai nga hua.

3 A ma te Wairua Tapu ra
Matou e tiaki,
Kei hoki ki te mahi he
O matou ngakau hou.

Prayer to the Souls desire

117 *He rama to kupu ki oku waewae, he maramatanga ki toku ara.*—Waiata cxix. 105.

6 6 6 6. — Rangi, **Ravenshaw.** 243.

1 Te Ariki tohu,
Waiho ko to kupu
Mana au e taki
Ki te ara tika.

2 Tata te hoa riri,
Nei te kupu pono :
Kupu whakahari
Mo te ngakau wehi.

3 Tu te awha keri,
Mangu mai te rangi,
Tera ia e pono
Tana arataki.

4 Ma wai ra e kimi,
Ma wai ra e whaki
O te Kupu tapu,
Ona tini painga ?

5 Kupu whakahari
I te hunga ora ;
Kupu whakaora
Mo te hunga mate.

6 Nei ra, kia whakaaro,
Puritia te Kupu ;
Mana nei e taki
Ki te ora tonu.

I need thee every hour

118 *Kia ora koutou i tenei whakatupuranga tutu.* —Mahi ii. 40.

7 7 7 7. Rangi, **Culbach.** 73.

1 WHAKARONGO, e mea ma,
Ki te aha e taria?
Titiro ra ki te ao,
E rere tonu ana.

2 Ma te turi ka aha ai?
Ma reira koe e huna?
Heoi ano rongonga,
Ki te kupu anga mai.

3 Tera ano a Ihu,
Kei te mea i te kainga
Mo ana tamariki,
E anga atu ana.

4 Mo tatou taua wahi?
Ae, kia hou ano hoki
Enei ngakau matoke.
Ua ngoto te aroha.

5 Kia hono te whakaaro,
Kei tau tona aroha,
Kei riri ki a tatou,
A mate tonu iho.

119 *He puna ora te wehi ki a Ihowa, e mahue ai nga reti o te mate.*—Whakatauki xiv. 27.

L.M. Rangi, **Commandments.** 201.

1 OTI ko tatou e mate?
He pono no te mea hoki
Kua poroki a Ihowa,
E mate te iwi hara.

2 A ka whakawakia tatou?
Koia ra, a, a taua ra
Ka whakatangihia hoki
Te tetere a te Atua.

3 A ka ara ake tatou,
Ko te hunga whakapono
Ki te ora tonu hoki,
Ki a Ihu, ki te rangi.

4 Ko te hunga whakateka,
Ka turakina ki te po
E te riri o te Atua,
Hei parau ma te rewera.

5 Ka pehea ra nga whakaaro?
Kia noho tatou i te he?
Kahore, me oma tatou
Ki a Ihu, ki te ora.

6 Hapainga tatou; kei taria,
E whanga nei a Hatana.
Na, whakatika koia pea,
Kei rokohina ra tatou.

120

Ka whakarite whakawa ia mo te ao i runga i te tika, mo nga iwi hoki i runga i tona pono.—Waiata xcvi. 13.

L.M. Rangi, **Old Hundredth.** 166.

1 Ma Ihu ra e whakawa
Nga iwi o te ao katoa:
Ko reira whakaritea ai
Nga mahi a te tangata.

2 Ko reira whakamatea ai
Te hunga hara tonu nei;
E kore ra e tohungia
Ua tohe tonu ki te he.

3 Mahara, e te tangata,
E awhi ki te oranga,
Kei riri mai ko te Atua,
Ka mate tonu atu koe.

121 *E nga kuware, kia matau koutou ki te ngarahu tupato; e nga wairangi, kia mohio te ngakau.* —Whakatauki viii. 5.

Pray speak no ill,

L.M. Rangi, **St. Bartholomew.** 374.

1 Ki ana mai te wairangi,
Kahore tonu, he Atua;
He mea kia tika haere ai
I tona huarahi he.

2 I tirohia e te Atua
Te ahua o te tangata,
Kua he katoa, kua tika ke,
Kihai kotahi mo te pai.

3 Aue! te mate mo te ao!
Ko hea te hara piri ai?
Ko hea te ngakau hianga
Ua pa te riri a t' Atua?

4 Titiro ra ki Kawari,
Te take o te oranga:
A whakapaingia tonutia
Te Kingi nui o Hiona.

122 *E Ihowa, tohungia ahau; e ngoikore ana hoki ahau.*—Waiata vi. 2.

S.M. Rangi, **St. Michael.** 152.

1 Kei riri tonu mai,
E te Atua, ki a au;
Kia tohu koe, kia atawhai
Ki a au e pouri nei.

2 He ngakau mamae nui
Mo aku mahi he,
Koia ka tangi ai ahau,
Ka mihi atu ai.

3 Tenei a Hatana
Te tohe tonu nei;
He mea kia hinga ai ahau
I ana whakawai.

4 Homai, e te Atua,
He kaha ki ahau,
Kia maia ai ahau te pei
I toku hoa whawhai.

123

Kia ara ake ai hoki i roto i te mahanga a te rewera te hunga i hopukia oratia e ia hei mahi i tana e pai ai.—2 Timoti ii. 26.

L.M. Rangi, **St. Gall.** 29.

1 E Ihu, kua rongo matou
I te nui o tou aroha,
E kore hoki e ahei
Te whakamatau i au mea.

2 E puritia ana matou
E te rewera, mau tonu;
Ngaro pu o matou ngakau
I te hara, i te pouri.

3 Titiro iho nei rapea,
A whakaorangia matou
I te kaha o Hatana,
Te ariki o te reinga.

4 Whakahangia ra tou Wairua
Ki a matou e pouri nei;
Kia tara ai matou katoa,
A kia whakamaramatia.

5 A me nga tama a te Atua
Hei konei matou hari ai;
A ua mate, ki te rangi
Ka noho tahi ai tatou.

124 *E Ihowa, e tukinotia ana ahau; pikitia toku turanga.*—Ihaia xxxviii. 14.

L.M. Rangi, **St. Gregory.** 83.

1 Ka whakahari te Atua
I te hinengaro pouri;
E Ihu, toku tirohia,
Tenei ranei te pouri nei?

2 E rongo au, he rongo noa,
Tona rite kei te rino;
E rongo au, he mamae kau,
Noku te matau ki au mea.

3 He mea ano ra ka hiahia
Kia arohatia koe e au;
He ngakau ke ka puta mai,
A ko te pai ka henumi.

4 Takitahi nga wahi pai
E mea nei au kia ranea mai,
Ko te inoi mo te kaha
Ka whakangoikoretia.

5 Meinga e koe te ngakau nei,
Ko tona tu kia puta ke,
Mau ra e mea hei ngakau hou;
Ko reira au ka hari ai.

125 *E te Atua, tohungia ahau, te tangata hara.*—Ruka xviii. 13.

S.M. Rangi, **St. Michael.** 152.

1 E Ihu tenei au,
He kino kau ano,
E tono ana ki a koe
Kia whakahou i a au.

The happy day has rolled on.

2 E kore au e hei
Te tango i au mea,
E herea ana hoki au :
E Ihu, wetekia.

3 Kahore aku mea
E paingia ai ahau ;
Mou anake, e Ihu, mou,
Whakaorangia au,

4 Oku tini hara,
E Ihu, horoia ;
A homai ra he ngakau hou,
He pera ia me tou.

126 *E te Ariki, kia kite o maua kanohi.*—Matiu xx. 33.

C.M. Rangi, **St. Ethelreda.** 248.

1 TAKOTO iwikore nei
Te ngakau tangata,
Ko te maranga te ahei
I ona taumaha ;

2 Te hiahia kawe ke,
Te ngakau matapo,
Te tohe ki nga ara he,
Te kore mohio.

3 E Ihu, mau te matapo
E whakamarama :
Mau ra e whakamohio,
E homai tikanga.

4 Whakahauorangia mai
Te hunga hara nei ;
Ka haere me te whakapai.
Te ara oranga.

127 *E hiainu ana toku wairua ki a koe, e hiahia ana oku kikokiko ki a koe i te whenua maroke, hiainu, kahore nei he wai.*—Waiata lxiii. 1.

S.M. Rangi, **Lyte.** 284.

1 MAMAO mai nei ahau
I a koe, e t' Atua,
I ngakau mihi ake ai
Kia tata atu au.

2 Kia piki ake au
Te wa i a koe na;
Kia okioki iho ai,
Te pa i Hiona.

3 Roa mai te takiwa,
Pa mai he ngenge nui,
Ko taku ia e oke ai,
Kia ora ko ahau.

4 Kia tata tonu koe,
Hei taki i ahau,
Kia puta ora ake ai
I enei he katoa.

128 *Kua aua atu te po; ka tata te ao.*—Roma xiii. 12.

11 10 11 10 9 11. Rangi, **Pilgrims.** 223.

1 HA! nei te reo; tau ana mai te oro,
Taiawhio noa nga wahi o te ao,
He waiata te mea e rehua mai nei;
Ki ana mai, e mutu ra te he.
Reo Anahera, waiata mai;
Powhiritia ra ko nga manene nei.

2 Whanake ra, na Ihu te karanga,
Tahuri mai, e koutou ngenge nei.

He rongo pai, he maunga rongo tonu,
  Nei, ra te rangi o te waiata.
    Reo Anahera, waiata mai;
Powhiritia ra ko nga manene nei.

3 Kei aua noa, ano he rangi reka,
  Te reo o Ihu e karanga nei;
Nga mano ra, nga iwi, whakarongo,
  Hui mai katoa ki a ia noho ai.
    Reo Anahera, waiata mai;
Powhiritia ra ko nga manene nei.

4 E tae mai ra te okiokitanga;
  Tu mai te po, he aonga to te ra;
Kei aha koa te roa noa ai te ara?
  He ora nei kei tona mutunga.
    Reo Anahera, waiata mai;
Powhiritia ra ko nga manene nei.

5 Waiata mai nga Anahera tapu;
  Waiatatia ta koutou rangi pai;
Hei whakakoa, hei whakahari ngakau,
  Ao noa te ra e okioki ai.
    Reo Anahera, waiata mai;
Powhiritia ra ko nga manene nei.

129 *Ka noho tonu tatou ki te Ariki.*—i Teh. iv. 17.

S.M. D. Rangi, **Nearer Home.** 231.

1 PUMAU ki te Atua!
    Amine, koia ia;
  Nei ra te tino kupu pai,
    Te kupu whakakoa,
    Tautoko i ahau
    E oke haere nei;
  He ra, he takiwa mahue,
    Kua tata haere au.

2 Te pa kororia nui,
E noho ai ahau,
Ano ki te whakaaro mai,
Kua kitea atu koe!
Te pai o ia whenua,
Marama ana mai
Te pa o toku Kingi nui,
Hiruharama hou.

3 Pumau ki te Atua!
Ko tenei kupu pai,
Hei aianei, e te Matua,
Ka whakamana mai.
Kia tata tonu ra,
Hei arahi i a au;
Tautokongia ahau e koe,
Kia haere pono ai.

4 Tupono noa te ra
E mate ai ahau,
Kia waiho ia hei takiwa
E tino ora ai,
E whiwhi ai ahau
Ki ena taonga nui,
E rite ai te kupu nei,
Pumau ki te Atua.

130

Kahore hoki he pa tumau mo tatou i konei; engari e rapu ana tatou i tetahi i roto i nga wa a muri nei.—Hiperu xiii. 14.

6 6 8 6 4 7. Rangi, **Egypt.** (Hymnal Comp. 324).

1 Ka mahue Ihipa,
Te kainga o te he,
He kainga hou te rapua nei
Hei okiokinga.
Harerula,
Arabina ki t' Atua.

2 Ko reira mutu ai
Te whawhai, me te he ;
Ko reira noho marie ai
O tatou tinana.
Hareruia,
Arahina ki t' Atua.

3 Ha ! whakarongo ra !
Te waiata o ko,
Ka puta nei i Kenana,
Te kainga o t' Atua.
Hareruia,
Arahina ki t' Atua.

4 E hari ana mai
Nga mano i te pai ;
Ka whakapai katoa ano,
Ka kitea ra t' Atua.
Hareruia,
Arahina ki t' Atua.

5 Meake tatou tae,
Ki aua pai ano ;
Ka uru ki te waiata
O taua kainga hou.
Hareruia,
Arahina ki t' Atua.

131 *Kahore hoki he pa tumau mo tatou i konei, engari e rapu ana tatou i tetahi i roto i nga wa a muri nei.*—Hiperu xiii. 14.

7 6 7 6. Rangi, **St. Alphege.** 225.

1 Kahore ra i konei
He wahi pumau mou ;
Me rapu atu tera
E ngaro atu ra.

arise oh Glorious ZION

2 Te pa e kiia ana
  Kua whakaritea mai
Hei okiokitanga
  I enei mahi he.

3 He mahi whawhai tonu
  To tenei takiwa;
Erangi ia, he pono,
  Ko reira mutu ai.

4 E puao mai te ata
  Hei huna i te po;
Te hunga whakapono,
  Ko reira hari ai.

5 E kitea atu hoki
  Te mata o t' Atua;
Tuturu tonu atu
  Ta ratou whakapai.

6 E whiwhi pumau hoki
  Ki ena taonga nui,
Ua nohoia e ratou
  Te pa o te Atua.

132 *Kei tou aroaro te haringa nui.*—Waiata xvi. 11.

8 8 8 8. Rangi, **Doncaster.** (Bristol Tune Book 231).

1 E Ihu, whakaaro mai koe
Ki ahau ra e inoi nei,
Kia tae atu ai ko ahau
Ki tou wahi kororia nui.

2 Whakakitea mai ki ahau
Te pai o te Kenana hou,
Ki ahau ra e ohia nei
Ki tou wahi kororia nui.

3 Ko koe toku haringa nui,
Ko taku e pai atu ai,
Te kai-arataki i a au
Ki tou wahi kororia nui.

4 Ko koe ra e taria nei,
Kei roa tou putanga mai;
Hohoro tau tango i a au
Ki tou wahi kororia nui.

133 *E marama hoki ratou i te Ariki, i te Atua.*—Whakakitenga xxii. 5.

C.M. Rangi, **Beatitudo.** 438.

1 Mahue rawa tenei ao,
Reia ko runga ra:
Kei aua atu, kei mamao,
Te ao e marama.

2 Hore o reira wahi he;
Hore te mate e tae;
Hore he tangi, he aue;
Hore he wa mamae.

3 Tera nga mano hunga ma
Ko reira hui ai;
Tahi ano te waiata,
Tahi te whakapai.

4 Hei aha tenei marama,
Hei aha tenei ra,
I to Ihowa torona
Hei whakamarama?

134 *Ina, tera atu ano he okiokinga mo te iwi a te Atua.*—Hiperu iv. 9.

C.M. Rangi, **York.** 237.

1 Tera te ao marama nui,
He wahi haringa,
E okioki tonu ai
Nga tama a t' Atua.

2 Kei runga ra te kainga nei
E anga ana mai ;
He mate kei te takiwa
E whiti atu ai.

3 I penei hoki Kenana
I kitea ai i mua ;
Kokoti pu i waenganui
Nga wai o Horano.

4 Tu wiriwiri atu nei
Te ngakau wehi noa ;
Titiro iho ko nga wai,
Te maia ki te kau.

5 Homai e te Atua ki a au
He whakapono nui.
Kia maia ai ahau te kau,
U noa ki Kenana.

135

Ma te Atua e muru atu nga roimata katoa o o ratou kanohi.—Whakakitenga vii. 17.

7 7 7 7. Rangi, **Monkland.** 381.

1 No hea tenei ope nui,
Tenei iwi kahu ma,
Karapoti tonu nei
Te torona o t' Atua ?

2 Nei katoa i puta mai
I nga mamaetanga nui ;
Hunga maia, tino toa,
Tae noa ki te mutunga ;

3 A ka okioki nei
I a ratou mahinga,
Hiri rawa e t' Atua
Tona ingoa ki nga rae.

School thy feelings

4 Mutu pu te mate kai,
Mutu pu te mate wai,
Ngaro noa nga roimata
I nga kanohi katoa.

5 Ora tonu ake nei,
Koia ra ka whakapai
I te Reme a t' Atua,
Nana nei i ora ai.

136 *Ka murua hoki e te Atua nga roimata katoa i o ratou kanohi.*—Whakakitenga xxi. 4.

7 6 8 6 D. Rangi, **Alford.** 222.

1 He mano, mano tini
Nga iwi kahu ma,
Te hunga ra kua murua nei
A ratou mahi he.
Kua oti, mutu rawa,
Nga whawhai ki te ao;
Tawhiritia kia tomo ai
Te hunga maia nei.

2 Nei ra nga Areruia,
Haruru ana mai:
Nga mano hapa rangi pai,
E whakatangi nei.
He whaki mo te hari
Puoho tonu mai,
Te ra e whakaeangia ai
Nga mate tini nei.

3 Te ra e tutaki ai,
Te ai he wehenga;
Te ra e oho hari ai
Te hunga mine mai.
Nga pani, nga pouaru,
Whanaunga tini noa
Ko reira tutataki ai
I runga i te koa.

4 E koe, te Reme tapu,
I whakamatea nei,
Tutatangia mai ra e koe
Ko tenei hari nui.
Kai-whakaora pono,
Ko koe hei Kingi nui,
Te tohu o tou putanga
Hohorotia e koe.

137 *Kua rite hoki i a ia tetahi pa mo ratou.*—Hiperu xi. 16.

6 6 5 6. Rangi, "**There is a city bright.**"

1 TERA te wahi pai,
Wahi marama nui ;
Te ai he hara
Hei whakakino noa.

2 E Ihu, meinga au
Kia pumau tonu mau :
Arahi rawa
Kei peka ki te he.

3 Nei ra te haere nei,
E Ihu, tohungia ;
Aroha mai ra,
Horoia au kia ma.

4 Kia whiwhi ra ko au
Te kahu tino ma,
Tu hari ake
Roto te kahui pai.

138 *Te pa nui, a Hiruharama tapu*—Whkt.xxi.10.

C.M. Rangi, **Southwell.** 236.

1 HIRUHARAMA, toku pa,
Te wahi o te pai !
Ko a hea ra au tomo ai,
Ou painga kitea ai ?

2 Te ingoa nui, te kainga pai,
E arohaina nei !
Ko a hea ra koe kitea ai
E au e ohia nei ?

3 E koe, te pa o te Atua,
O toku Kingi nui,
Ko a hea ra au uru ai
Ki ena haringa ?

4 E kore ra e wehingia
  Te panga mate mai,
Ua kitea atu e ahau
  Te ao marama nei.

5 Kei reira ra e noho nei
  A Ihu te Atua :
Mana ahau ka tomo ai
  Ki roto ki te pa.

139 *Ko te Ariki ia o nga ariki; ko te Kingi o nga kingi.*—Whakakitenga xvii. 14.

C.M. Rangi, **Miles Lane.** 300.

1 KARANGATIA ra e katoa
  To Ihu ingoa nui ;
Te tohu kingi kawea mai,
  Karaunatia ko ia.

2 Nga ope i te Rangi nei,
  Ia whakanuia mai ;
I runga i to koutou koa
  Karaunatia ko ia.

3 Nga mano iwi o te ao
  E whiriwhiria nei ;
Karangatia te Kingi nui ;
  Karaunatia ko ia.

4 Nga uri nei o Rawiri,
  Karangatia ra ia ;
Ia nei i whakatangata,
  Karaunatia ko ia.

5 Koutou, te hunga i nga he
  Kua murua atu nei,
Nana ianei i whakaea ;
  Karaunatia ko ia.

6 Nga iwi, nga hapu katoa,
Tirohia iho ra;
Kia rite te whakaaro mai,
Karaunatia ko ia.

140 *Kua riro nga rangatiratanga o te ao i to tatou Ariki, i tana Karaiti hoki; a ko ia hei Kingi ake ake ake.*—Whakakitenga xi. 15.

L.M. Rangi, **Galilee.** 220.

Memories of Galilee

1 Ko Ihu ra, e kingi ia
Taiawhio noa i tenei ao;
E tu nga takiwa katoa,
I tona kingitanga nui.

2 Nga iwi me nga reo katoa,
E whakaae ki tona nui;
Tamariki nonohi nei,
E uru ki te whakapai.

3 Nga mea papai, nga taonga nui,
E ruia mai ma te katoa:
Te ora mo te hunga he,
Te okiokitanga pai.

4 Maranga ake, e katoa,
Karaunatia te Kingi nei;
Ma runga ra nga whakapai,
Ma tatou te Amine nui.

141 *Kia mau ki nga mea whawhai katoa a te Atua.*
—Epeha vi. 13.

S.M. Rangi, **St. Ethelwald.** 270.

1 E KOE, e noho nei,
Tu maia ake ra;
Whitiki, kia tatanga mai;
Tenei he mahi mau.

2 Te pono tangohia,
Nei ra tou whitiki;
Kei te Ariki tonu ia
Te mana tika mou.

3 Tu ake ra, kia toa,
Kei ngakau wehi koe;
Nga kahu whawhai a t' Atua,
Hei kahu enei mou.

4 Kia maia tonu ra,
Te kino, whawhaitia;
Me tino takahi e koe
Nga mahi he katoa,

5 Kia mutu mai ra 'no
Ko enei mahi au,
Ko kona ra koe whiwhi ai
Ki te karauna pai.

142

Te tangata i a ia te wikitoria, maku ia e mea hei pou i roto i te whare o toku Atua.—Whakakitenga iii. 12.

7 7 7 7. Rangi, **Redhead, No. 45.** 447.

1 Koutou, hoia pono nei,
Kia tatanga tonu ra,
Kei te nui te utu mai
Mo te hunga mahi pai.

2 Ta te ao e whiwhi nei,
Kore noa he tikanga;
Ta t' Atua e tuku ai,
Ko te ora tonu ia.

3 Nei ano te wahi pai,
Okiokitanga mai;
Wahi o te hari nui,
Kei te rangi tonu ia.

4 Taonga tini ki te ao,
Tera e memeha noa;
Whaia ko te taonga nui,
Ta t' Atua e tuku ai.

5 Te karauna tino pai,
Ora ake tonu nei,
Koia nei nga utu mai,
Mo te hunga mahi pai.

143 *Ki te mea tetahi kia haere mai i muri i a au, me whakakahore ia e ia ano, me amo tona ripeka i nga ra katoa, ka aru ai i a au.*—Ruka ix. 23.

L.M. Rangi, **Beccles.** 415.

1 Ko Ihu nana tenei ki;
E whai mai koe hei akonga.
Me whakakahore ko koe,
Ka amo i tou ripeka.

2 E amo koe, kei wehi noa
Ua rongo i te taimaha;
He kaha mou kua tukua mai,
Kei ngenge, kei he-manawa.

3 E amo koe, kei whakama
Ka whakarere iho ai;
I mate ra tou Ariki,
Te mate mou kei tata mai.

4 E amo i tou ripeka;
Ma Ihu koe ka kaha ai,
Ka kore ai e takahia,
Rupahu noa te hoa whawhai.

5 E aru i tou Ariki,
Hei mahi mau a mate noa;
Ra runga i te ripeka
Te ara atu ki te koa.

144 *Ki te mea tetahi kia haere mai ki te whai i a au, me whakakahore ia e ia ano, a me amo tona ripeka, ka aru ai i a au.*—Matiu xvi. 24.

L.M. Rangi, **Breslau.** 263.

1 ME mau koe i tou ripeka,
E ai ta Ihu kupu mai;
Me kape ko nga he katoa,
Ka aru pono ai i a au.

2 Me mau koe i tou ripeka:
Taimaha mai, kei wehi koe;
Kei a ia ra te kaha mou,
Kei hoha koe, kei ruwha noa.

3 Me mau koe i tou ripeka;
Tawaia koe, kei whakama,
Kei whakarongo iho koe
Nga nuka noa, nga ako he.

4 Me mau koe i tou ripeka;
Kia maia, a tutuki noa;
He kainga pai te kainga mou,
E okioki iho ai.

5 Me mau koe i tou ripeka;
Kia pono koe a mate noa;
Koe reira ra koe whiwhi ai
Ki te karauna tino pai.

145 *He kore noa iho nga mamae o tenei wa, ki te whakaritea ki te kororia e whakakitea mai ki runga ki a tatou a mua.*—Roma viii. 18.

L.M. Rangi, **St. Petrox.** 410.

1 HE ara tini nga mamae
Te ara ki te oranga:
Ka taea atu ia te pa,
Ka ea ko enei matenga.

2 Hei aha hoki enei mea
E pa mai nei i tenei ao?
He mate mama noa ano
Ua tirohia te mutunga.

3 Ko enei mate iti nei
Hei mahi hoki i te pai,
Te pai kororia, tino nui,
E kore e memeha noa.

146 *E te Ariki, ko koe to matou nohoanga i tera whakatupuranga, i tera whakatupuranga.*—Wai. xc. 1.

C.M. Rangi, **St. Anne.** 165.

1 E te Atua, ko koe nei ra
Te kai-awhina mai;
Te pa e ora ai ahau
I enei mate nui.

2 Ko koe te marumaru mai
E au ai toku moe.
Kia tata tonu mai ko koe,
Tera e ora au.

3 Kahore noa kia hanga mai
Nga maunga o te ao;
Kua Atua noa mai ano koe,
A ake tonu nei.

4 Ki a koe nei, nga mano tau,
He ra kotahi ia;
I rite ki te takiwa
Mataara o te po.

5 Pahure haere ana ra
Nga iwi o te ao;
Ano he taru tupu mai
E kotia atu nei.

6 E te Atua, kia tata koe
Hei kai-awhina mai;
Mau ra ahau e arahi
I enei mate nui.

147

Ka whakapaingia e ahau a Ihowa i nga wa katoa: he whakamoemiti tonu ta toku ngakau ki a ia. —Waiata xxxiv. 1.

C.M. Rangi, **Wiltshire.** 290.

1 Ahau e whakararua nei
E enei mate he;
He whakapai ki te Atua,
Ko toku hari ia.

2 Nei whakapaingia ake ia,
Te ingoa tino nui;
Ko ia te kai-tiaki pai,
Tutata tonu mai.

3 Ko ana e aroha ai
E tohungia e ia;
Ko ia hei karo i nga he,
Hei tuku ora mai.

4 Nei koia whakamatauria
Te nui o tona pai;
Ko kona whakaaetia ai
He tino pono ia.

5 Ko te Atua kia wehingia
Tau tonu mai te pai;
Ko kona tatou whiwhi ai
Ki tona atawhai.

148 *Whawhaitia te whawhai pai o te whakapono, hopukia atu te oranga tonutanga.*—1 Timoti vi. 12.

7 7 7 7. Rangi, **University College.** 291.

1 Tini mate, raru nui
Haere maia ake ra;
Kei awangawanga koe,
Oti kia manawanui.

2 Aua koe e pouri noa,
Wehi ranei i te roa;
Tuku tata ake nei
Koe te hari tonu ai.

3 Miria mai ou roimata,
Haere hari ake ra,
Whawhaitia te whawhai pai
Me te maia ake koe.

4 Haere tonu ake ra,
Tangohia te ora mou;
Mou te wikitoria nui,
Te karauna tino pai.

5 No ka tomo atu koe
Ki te rangi noho ai;
Kati mau, he himene
I nga rangi whakapai.

149 *E kore koe e matau aianei ki taku e mea nei; otira e matau koe a mua ake nei.*—Hoani xiii. 7.

C.M. Rangi, **London New.** 373.

1 He mahi huna ta t' Atua
I ana mahi nui;
He ara nona kei nga wai,
E haerea te awha.

2 Kei aua atu, kei mamao,
Nga rire ngaro nei ;
Kei reira ra te take mai
O ana mahi nui.

3 E koutou e mataku nei,
Kia maia ake ra ;
Pa mai he pouritanga nui,
Kei ohooho noa.

4 Kei kino koutou ki t' Atua
E mahi iho nei ;
Kei aha koa te pouri mai ?
Te mutunga he pai.

5 E hengia e te tangata
Nga mahi a t' Atua ;
Ko ia e matau ana mai,
Mana e whaki nui.

150 *Kauaka e waiho i taku e pai ai, engari i tau.*—Ruka xxii. 42.

8 8 8 4. Rangi, **Troyte, No. 1.** 264.

1 Ahau e inoi atu nei,
Akona mai, e te Atua,
Kia tino pono taku ki,
Kati i tau.

2 Ahakoa tau te pouri nui,
Kia hangu tonu ano au,
Ko tenei kau kia rangona,
Kati i tau.

3 E pai mai koe kia tangohia
Taku e tumanako nei,
Nau ano ra nga mea katoa ;
Kati i tau.

4 Ahakoa ngakau mihi au
Mo nga whanaunga ngaro noa,
Me penei ake taku ki,
Kati i tau.

5 E pa he mate tinana,
Akona iho ra e koe
Kia penei tonu taku ki,
Kati i tau.

6 Tahia e koe nga he katoa,
Homai he hinengaro hou,
Kia pumau tonu taku ki,
Kati i tau.

151 *Te wahi e noho ai ahau, ko reira ano hoki taku kai-mahi.*—Hoani xii. 26.

7 7 7 7. Rangi, **Glebe Field.** 153.

1 TANGO iho t' Ariki
Nei ko ana i te ao
Ki te wa i a ia nei
Pumau tonu atu ai.

2 Hono tonu ana mai
Te karanga, "Haere mai,
Tomo mai ki runga nei
Okioki iho ai."

3 Ka karangatia e ia
Hore ana patai mai,
Tera ranei e tukua
Tana i karanga ai.

4 Mei pataia iho pea,
Hoki ake ko te ki,
Waiho mai, e te Atua,
Tohungia to matou hoa.

Come ye children of the Lord

5 Otiia ko te Atua,
Hore ana mahi he;
Kati ra, me whakaae
Tana nei i tono ai.

152

Ehara to tatou i te tohunga nui e kore nei e ahei te mamae tahi me tatou e ngoikore nei.—Hiperu iv. 15.

7 7 7 7. Rangi, **Redhead, No. 47.** 399.

1 Piko nei te matenga,
Tau mai ko te pouri nui;
E te Tama a t' Atua,
Tenei arohaina mai.

2 Ngaro nei o matou hoa,
Riro atu ki te po;
Tangihia i muri nei,
Tenei arohaina mai.

3 Tena koe kua taunga noa
Ki nga mate o te ao;
Nou te mate tino nui;
Tenei arohaina mai.

4 Tena koe te mohio na
Ki nga panga mamae mai;
Nou te mamaetanga nui;
Tenei arohaina mai.

5 Mamae ko te ngakau he,
Pouri whakaroto ia,
Pehi kino iho nei;
Tenei arohaina mai.

6 Whakapikau ana koe
I nga hara o te ao;
Nau katoa i whakaea;
Tenei arohaina mai.

Let us oft speak kind words to each other

153 *Ko te Atua to tatou piringa, to tatou kaha, he kai-awhina e tino tata ana i nga wa o te he.*—Waiata xlvi. 1.

L.M. Rangi, **St. Bartholomew.** 374.

1 Tau mai te pouritanga nui,
Ngau kino whakaroto nei,
Rarangi mai nga he katoa;
E te Atua, aroha mai.

2 Ko koe te hoa aroha nui,
Te kai-tiaki pono nei;
Me anga oti au ki hea?
Ko koe nei toku oranga.

3 E kino oti ranei koe
Ki a au e tangi atu nei?
E whakangaro ranei koe
Ua rapua atu koe e au?

4 Kahore; ina hoki ra
To kupu i ki mai ai koe,
Kei a koe te aroha nui;
E kore koe e turi mai.

154 *Na ka ara ia, a riria iho e ia te hau, ka mea atu ki te moana, Kati, whakamutua.*—Maka iv. 39.

8 8 8 3. Rangi, **St. Aelred.** 285.

1 Nui mai te panga o te hau,
Mataku noa nga akonga;
Ko koe ia, te Ariki pai,
I te moe.

2 Ka mate tatou; nei te ki
I oho whakarere mai;
Ki tonu ake ai tou reo,
"Kati ra."

3 Te hau pukeri, mutu pu,
Tu mai ko te marino nui ;
I paki ai, i ora ai ;
Na tou reo.

4 Pa mai nga mate o te ao,
Nga mea e whakararu nei,
Ki mai ano ko taua reo,
"Kati ra !"

155 *Ko etahi hei hepara, hei kai-whakaako, kia tino rite ai te hunga tapu he mea mo te mahi minita.*—Epeha iv. 11, 12.

L.M. Rangi, **St. Lawrence.** 353.

1 E KOE, te Kingi atawhai,
I takea ai nga mahi pai ;
Tiaho mai tou marama,
Ko koe te rapua atu nei.

2 Manaakitia mai ra e koe
Te kahui o tou atawhai,
Kia pumau tonu iho ai
Hei Hahi tapu ma t' Atua.

3 Whakaakona au Minita,
Te ngakau inoi tonu nei,
Homai he matauranga nui,
Kia tika ai te ako mai.

4 A ratou e whakaako ai,
Me ata tohutohu mai,
Kia ngakau whakarongo ai,
Kia tohe ki te mahi pai.

5 Manaakitia nga hepara :
Manaakitia nga hipi nei ;
Kia tu mataara tahi ai,
Tutuki noa te mutunga.

156 *E whakanuia ahau i waenganui i nga tauiwi, e whakanuia ahau i te whenua.*—Waiata xlvi. 10.

8 8 8 8 8 8. Rangi, **St. Matthias.** 348.

1 E Ihu, e te Kingi nui,
Hohorotia e koe te ra
E tino whakapono ai
Te ao katoa ki tou Ingoa.
Ae ra, e Ihu, tangohia
Te ao katoa hei kainga mou.

2 Tukua e koe te rongo pai
Kia rere haere i te ao,
A whakamatea rawatia
Nga mahi a te rewera.
Ae ra, e Ihu, tangohia
Te ao katoa hei kainga mou.

3 Tonoa e koe au karere,
Kei kauwhau i te oranga,
Kia whakapono ra ano
Nga pito o te ao katoa.
Ae ra, e Ihu, tangohia
Te ao katoa hei kainga mou.

Praise to the man who communed with Jehovah

157 *Ka riro noa nei i a koutou, me hoatu noa e koutou.*—Matiu x. 8.

8 8 8 4 Rangi, **Almsgiving.** 365.

1 Nga pai katoa e ranea nei,
I pono ai te tangata,
E te Atua, Ariki nui,
Nau ra katoa.

2 Te ra e whiti iho nei,
Nga mau katoa o te whenua,
Te ora mo te tinana,
Nau ra katoa.

3 Te tino o te atawhai,
Te matenga o Ihu nei,
Me ona painga ranea mai,
Nau ra katoa.

4 Te Wairua Tapu tuku mai,
Me ana mahi atawhai,
E whakahari ngakau nei,
Nau ra katoa.

5 Nga kauwhau o te Rongo pai,
Te maunga rongo ki te ao,
Te ora ake tonu nei,
Nau ra katoa.

6 Kia kaua oti maku mea
E tuku oha ai ahau ?
Nui nei nga atawhai ki a au,
Nau ra katoa.

7 Me tuku taku rawa mau
I runga i te ngakau koa ;
Nau nei ahau i whiwhi ai ;
Nau ra katoa.

MO TE HAPA A TE ARIKI.

158 *Meinga tenei hei whakamahara ki ahau.*—Ruka xxii. 19.

L.M. Rangi, **Leipsic.** 173.

1 E KOUTOU, whakatata mai ;
Pa mai ra ki te Hapa nei ;
Kia whakaritea iho ai
Te kupu a te Kingi nui.

2 Te kupu ra i ki nei ia,
Kia whakaritea tenei mea,
Hei tohu, kia mahara ai
Tatou ki tona matenga.

3 Tenei te marietanga nui,
Te maunga rongo mo te ao;
Tenei te mea e ngaro ai
Nga hara o te tangata.

4 Kua rite nei nga mea katoa;
Kei noho atu; haere mai,
Ka tango hari iho ai
I tenei tohu atawhai.

159 *Haere mai; kua rite nei hoki nga mea katoa.*—Ruka xiv. 17.

S.M. Rangi, **Annunciation.** 409.

1 Tenei te atawhai
A te Ariki nui;
I tukua tona tinana
Hei ora mo te ao.

2 Ka unga mai e ia
I tenei wa ano
Ki tona tepu noho ai
Ana tamariki.

3 E Ihu, tenei ra
Matou ka mine nei,
He tango i te hakari
Kua taka nei e koe.

4 Me tuku tonu mai
Te Wairua o te pai
Hei ako i nga ngakau nei,
E tango tika ai.

160 *He kai pono hoki oku kikokiko, he tino mea oku toto hei inumanga.*—Hoani vi. 55.

C.M. Rangi, **St. Flavian.** 320.

1 E TE Atua e ngaro nei,
Tutata tonu ia;
Homai he painga mo katoa
E whanga atu nei.

2 Kia matauria ai ko te pai
O tou aroha nui,
E rere nei, ano he wai,
Hei whakamakuku.

3 Tenei te haere atu nei
He tono hoki nau,
He tango i te hakari
I taka nei e koe.

4 Te tinana o t' Ariki
I whakamatea nei;
Nga toto tapu, rewa noa
I Maunga Kawari.

5 Na enei ra i takea ai
Te ora mo te ao;
Ma enei ra ka pono ai
Nga mahi ki t' Atua.

How great the wisdom
and the love

161 *Haere mai; kua rite nei hoki nga mea katoa.*—Ruka xiv. 17.

L.M. Rangi, **Rockingham.** 317.

1 HE pono koia, e t' Atua,
Kua horahia te hakari?
Te kapa o tou atawhai,
Purena tonu ana mai?

2 Te nui o tenei hakari,
Ta Ihu ra i taka ai;
Kia kainga tona tinana!
Nga toto koa kia inumia!

3 He aha ra ka kapea ai?
Te paingia mai ai e katoa?
Kotahi nei i tata mai;
Te tini kei te ngaro noa!

4 He teka oti tenei ki,
I mate ia mo te katoa?
I paopaongia ai hoki ra
Te kai ma nga tamariki.

5 Me tohe, me kukume mai,
Kia kapi ai te tepu nei;
Kia whiwhi ki te oranga
Te hunga whakatata mai.

162 *E arohaina ana e ahau te hunga e aroha ana ki a au; te hunga hoki e rapu wawe ana i a au, e kite ratou i a au.*—Whakatauki viii. 17.

7 6 7 6 D Rangi, **Dies Dominica.** 321.

1 E TE Matua aroha,
Titiro iho koe;
Ta matou inoi tenei,
Kia whakawahia mai;
Kei tata ko nga hara
Hei whakararu noa;
Kia tika ai te panga
Ki tenei Hapa nui.

2 E Ihu, te Karaiti,
Me arahi e koe;
Ko koe te huarahi
E tika atu ai;
Ko koe te tino pono
Hei whakakaha mai;
Ko koe te taro ora
I tukua iho nei.

Ye Elders of Israel

3 E koe, te Wairua Tapu,
Titiro iho koe ;
Ko enei ngakau pouri,
Me whakahari mai.
Towhaina te aroha,
Manaakitia mai ra ;
Kia pono ai te tango
I tenei Hapa nui.

4 Te Tokotoru Tapu,
Atua kotahi nei !
Tou painga whakakitea ;
Tenei manaakitia :
Kahore nei he kaha
Hei mahi i te pai ;
Kei a koe ra te mana
E pono ake ai.

Tirohia hoki 187.

MO TE IRIIRI.

163 *Uru atu koe ki nga mate o te Rongo pai, kia rite ki ta te Atua whakakahanga.*—2 Timoti i. 8.

C.M. Rangi, **St. Leonard.** 278.

1 E TAMA ma, kia rongo mai,
Mo tatou tenei ki ;
Mo tatou e huaina nei
Te whanau a t' Atua.

2 Ka iriiria nei ano
Hei tohu mo te pai,
Kia mate ki te kinonga
O tatou ngakau he.

3 Waiho nga mea memeha noa
Hei taonga mo te ao,
Kei runga ia o tatou mea
E tohu ana mai.

4 E Ihu, tukua mai rapea
Tou kaha whakamau,
Kei tahaetia e Hatana
Au mea ka riro mai.

164 *Kei whakama koe ki te whakaaturanga i to tatou Ariki.*—2 Timoti i. 8.
C.M. Rangi, **St. Stephen.** 328.

1 Hei tohu mou, kia tika ai
To mahi ki t' Atua,
I tohungia ai ki tou rae
Te tohu Ripeka.

2 Hei tohu mou, kei whakama
Te whakahua e koe
Te Ingoa e rangona nei,
To Ihu Ingoa nui.

3 Kia haerea ai te ara hou
I haerea nei e ia;
Mau iho ki tou ripeka
Ka aru atu ai.

4 Hei tohu mou, kia maia ai
Te whawhai ki te he;
Kia hoia mahi pono koe,
U tonu, mate noa.

5 I peneitia te tohu mou,
I hiritia ai koe;
Kia maia koe a muri nei,
Ko te karauna mou.

MA TE TAMARIKI.

165 *Ka mau ia ki tetahi tamaiti, a whakaturia ana ki tona aroaro.*—Ruka ix. 47.
7 6 7 6 D. Rangi, **In Memoriam.** 337.

1 Tera ia te hoa aroha
Mo nga tamariki;

He hoa e pumau tonu,
He hoa aroha nui,
Nga hoa o tenei ao nei,
Tera e ngaro noa ;
Ko ia e pumau tonu
Aroha tonu mai.

2 Tera ia te wahi pono
Mo nga tamariki,
Kei runga, kei te rangi,
He wahi tino pai.
Kahore ra he rite
Kia kitea i te ao,
Te wahi o te hari
E pumau tonu ai.

3 Tera ia ko te karauna
Mo nga tamariki,
Tamariki a Ihu
I whiriwhiri ai ;
Karauna ataahua,
Karauna tino pai,
Mo ratou, mo te hunga
E paingia nei e ia.

4 Tera ia te Rangi pai
Mo nga tamariki ;
Nga haapa tino reka
E whakatangi ai ;
Anake ra kei runga
E tohu ana mai.
E Ihu, kohia atu
Ki a koe noho ai.

166

Tukua mai nga tamariki nonohi, aua hoki e araia atu to ratou haere mai ki a au.—Matiu xix. 14.

9 9 9 6 D. Rangi, **Come to the Saviour.**

1 Koutou katoa ra, mea iti nei,
Haere mai koutou, kei whakaroa ;

Tenei a Ihu nana te ki,
"Haere mai ra ki a au."
Nei te hari, tino hari nui,
A te wa e tutataki ai,
Hui atu tatou, ropu katoa,
Runga te rangi nei.

2 "Tukua mai ratou," nei tana ki,
"Aku i pai ai, kei puritia;
Mine mai koutou, anga mai nei,
Haere mai ra ki a au."
Nei te hari, tino hari nui,
A te wa e tutataki ai,
Hui atu tatou, ropu katoa,
Runga te rangi nei.

3 Nei ra whakaaro, tuturutia:
Tana e ki nei, me whakaae;
Nana te tono, nana te ki,
"Haere mai ra ki a au."
Nei te hari, tino hari nui,
A te wa e tutataki ai,
Hui atu tatou, ropu katoa,
Runga te rangi nei.

167 *U pu i a koe te mangai o nga kohungahunga, o nga mea ngote u.*—Waiata viii. 2.

L M — Rangi, **Alstone.** 331.

1 Ko tatou iti nei ano,
Tamariki nonohi nei,
Me aha ra ka taea ai
Nga mahi pai e kiia nei?

2 Nga akoranga mai o mua,
E whakaritea atu nei;
Ko ehea mahi oti ra
Kia mahia tonutia ano?

3 Nga ra katoa e ora ai,
Nga mea nonohi, iti nei,
He mahi ra kua tukua mai
Kia mahia atu mo te pai.

4 Te ngakau whakakake noa,
Totohe, mahi whakatoi,
Ki riri ranei, mahi he,
Me pehi enei mea katoa.

5 Kia mahi pai, kia atawhai,
Kei kupu riri ki nga hoa,
Kia rangimarie, noho pai,
Hei mahi enei ma katoa.

6 Kahore he tamaiti nei,
I kore ai te rite mai
He mahi ataahua, pai,
Kia mahia atu ki t' Atua.

168 *Kua uru na koutou ki nga mamae, ka uru ano hoki ki te whakamarietanga.*—2 Kori. i. 7.

7 7 6 6 6 6 7. Rangi, **Rejoicing.** Hym. Comp. 442.

1 NEI te wa e pouri ai,
Nei te wa e mamae ai,
E pehi ai te he.
Nei te tino hari,
Hari pumau tonu ;
Nei te tino hari,
Kei te Rangi tonu ia.

2 Ratou e aroha nei
Ki t' Atua i tenei ao,
Ko reira noho ai.
Nei te tino-hari,
Hari pumau tonu ;
Nei te tino hari,
Kei te Rangi tonu ia.

3 Tamariki iti nei,
Inoi pono ki t' Atua,
Ko reira mine ai.
Nei te tino hari,
Hari pumau tonu ;
Nei te tino hari,
Kei te Rangi tonu ia.

4 Nui te hari, nui te koa,
Ina kitea t' Ariki,
Runga te torona.
Nei te tino hari,
Hari pumau tonu ;
Nei te tino hari
Kei te Rangi tonu ia.

5 Kiano ra i rangona,
Kore noa kia matauria
Nga pai kua taka nei.
Nei te tino hari,
Hari pumau tonu ;
Nei te tino hari,
Kei te Rangi tonu ia.

6 Kia mataara, kia inoi,
Whanga marietia te ra
E tomo atu ai.
Nei te tino hari,
Hari pumau tonu ;
Nei te tino hari,
Kei te Rangi tonu ia.

169 *He mea whakama na ratou o ratou kakahu ki nga toto o te Reme.*—Whakakitenga vii. 14.

C.M. Rangi. **St. Peter.** 13.

1 He mano nga tamariki
Kua kite i t' Atua,
Kua murua nei o ratou he,
He hapu tino pai.

2 I pehea ra ı kitea ai
E ratou tenei pai?
I pehea ra i ora ai
Enei tamariki?

3 Na nga toto ra o Ihu
I whakahekea nei,
Na enei i horoi kia ma,
Koia i ora ai.

4 No tenei ao i rapua ai
To ratou oranga;
Na konei ra i kitea ai
Te mata o t' Atua.

170

Ko nga tamariki e karanga ana i te temepara, e mea ana, Ohana ki te Tama a Rawiri.—Matiu xxi. 15.

7 6 7 6 D. Rangi, **Ewing.** 228.

1 KA haere mai a Ihu
Ki Hiruharama,
Ka tu nga tamariki,
Ka waiata ake.
Kihai ra ia i riri
Ki taua mahi pai;
Ka whakarongo haere
Ki aua waiata.

2 Kua tae nei ki te rangi
A Ihu, kingi ai,
Te mutu te aroha
Ki ana i konei,
Me hui mai ra ki a ia
Karanga ake ai,
Ohana ki a Ihu,
To tatou Kingi nui.

3 Kia hangu ra ko tatou
Ki tenei waiata,
Tera e oho ake
Nga kowhatu katoa.
Me pehea he whakaaro?
Me mahi ngutu kau?
Kahore. Ko te ngakau
Me tuku ki t' Atua.

HE INOI.

171 *Ma te marie a te Atua, e kore nei e taea te whakaaro, e tiaki o koutou ngakau, o koutou hinengaro i roto i a Karaiti Ihu.*—Piripai iv. 7.

L.M. Rangi, **Canon.** 23.

1 Ma te marie a te Atua
Tatou katoa e tiaki;
Mana ano e whakau
O tatou ngakau ki te pai.

2 Ma te Atua Tamaiti ra,
Ma te Wairua Tapu hoki,
Ratou, Atua kotahi nei.
Tatou katoa e whakapai.

172 *Kia tau ki a koutou katoa te atawhai o te Ariki, o Ihu Karaiti, me te aroha o te Atua, me te whiwhinga tahitanga ki te Wairua Tapu; Amine.*—2 Koriniti xiii. 14.

L.M. Rangi, **Wareham.** 63.

1 To Ihu tino atawhai,
To te Atua aroha nui,
Ko ta te Wairua Tapu pai,
Kia tau iho ki a tatou.

2 Ma konei ra ka tika ai
A tatou mahi ki t' Atua,
Ka whiwhi ki nga atawhai
E kore nei e tangohia.

TAPIRI.

MO TE ARANGA.

173 *Koia rawa ano! kua ara te Ariki.*—Ruka xxiv. 34.

6 6 8 6 6 4 7 7. Rangi, **Deliverance.**

1 Tenei te Ariki
Kua ora mai ano:
Takoto ke te kowhatu;
Tuwhera kau te rua;
Ko ia kua riro mai.
Hareruia!
Nana nei i hinga ai,
Maru noa te hoa whawhai.

2 Ka ora tonu nei,
Te ai he matenga,
Ka arataki tonu ia
I ana akonga,
Te Rangi ra ano,
Hareruia!
To tatou Kai-arahi;
Ora tonu ake nei.

3 Kua ara mai nei ia,
To tatou Upoko,
Ko tatou, tona tinana,
E whakaarahia
A muri ake nei.
Hareruia!
Ora tonu tatou nei,
Na to tatou Ariki.

4 Tena! He whakanui
Mo te Ariki pai:
Mo tatou ia i mate ai,
I ara ai ano,
A ora tonu nei.
Hareruia!
Tona tino aroha,
Hore kau he mutunga.

MO NGA WA KATOA.

174 *Kia maia, kia toa: . . . Ko Ihowa hoki, ko ia te haere ana i tou aroaro.*—Tiu. xxxi. 6, 8.

6 5 6 5 D. Rangi, **St. Gertrude.** Hym. Comp. 322.

1 Hoia o te Hahi,
Whakatika ra;
Haere maia ake;
Nei he mahi mau.
Te Ariki Tapu,
Nana koe i ki,
Haere ki te whawhai,
Takahia te he.
Hoia o te Hahi,
Whakatika ra:
Nei te tohu mana,
Ko te Ripeka!

2 Ma te rongo maia
Hatana e pei;
Haere i te whati
Ia me tona nui.
Wehi mai te Reinga
I te rongo toa:
Tena, e te iwi,
Kia tatanga mai.
Hoia o te Hahi, etc.

Onward Christian Soldiers

3 Me he ope taua,
  Ko te ahua ia
O te Hahi tapu:
  E, ka oho mai.
Haere ropu tonu;
  Haere maia ai.
Ma wai ia e wehe?
  Ma wai e whawhai?
    Hoia o te Hahi, etc.

4 Taonga! e memeha.
  Pai! e ngaro noa:
Tena ko te Hahi,
  Pumau tonu ia.
Ahakoa te Reinga
  Whakatene mai;
Kore noa e kaha,
  Kore ia e toa.
    Hoia o te Hahi, etc.

5 Tena, e te iwi,
  Whakatika mai;
Haere ropu tonu,
  Haere a matua
Whakahua te hari
  Mo te Kingi nui.
Whawhaitia te kino;
  Turia ko te pai.
    Hoia o te Hahi, etc.

175 *Ano te ataahua o ou tapenakara, e Ihowa o nga mano!*—Waiata lxxxiv. 1.

7 7 7 7 D. Rangi, **Maidstone.** 240.

1 Taku nei e koa ai au,
Ko nga whare o t' Atua;
Ataahua ana mai
Enei tohu o te pai.

Kei te ohia atu au
Ki tou mata e t' Atua:
Whakawhiwhia mai ahau
Ki au tohu atawhai.

2 Manu rere takiwa,
Roa te ra e koa ai ia:
Nei ra ia te tino koa,
No te ngakau whiwhi nei:
Whiwhi painga, ora nui
Mo nga he e pehi nei;
Okiokitanga mai
Ki te uma o t' Atua.

3 Nei ano i tenei ao,
Ngakau hari ana ia;
Whiwhi ana ki nga pai,
Ranea tonu ana mai.
Roa te ara, kino mai,
Haere marie ana ia:
Tana e whakaaro ai,
Ko te okiokinga.

4 Te Ariki atawhai,
Tenei arohaina mai:
Aratakina ahau
Kei tapeka ki te he.
Tino akona e koe
I ahau e ora nei.
To pononga, aetia mai,
Ki tou taha noho ai.

176 *Mea atu i waenganui i nga tauiwi, e kingi ana a Ihowa.*—Wai. xcvi. 10.

Rangi, **Epenetus.**

1 Panuitia ki nga tauiwi, nei te Kingi nui!
Panuitia! Panuitia!

Panuitia ki te ao katoa, nei te hari nui !
Panuitia ! Panuitia !
Panuitia kia rangona, e kake tona nui ;
Tino Kingi tona ingoa, Kingi Rongo mau ;
Panuitia kia hari tonu, tenei hoki ia,
Kei te noho runga waipuke, to tatou kingi nui.

2 Panuitia ki nga tauiwi, Kingi mana ia !
Panuitia ! Panuitia !
Panuitia ki te ao katoa, motuhia nga tau !
Panuitia !
Panuitia ki nga mea tangi, kei te ora ia ;
Panuitia ki nga mea ruwha kia manawanui ;
Panuitia ki nga mea hara, te utu kua ea ;
Panuitia ki nga mea hemo, i toa ia i te mate,

3 Panuitia ki nga tauiwi kei te Rangi ia !
Panuitia ! Panuitia !
Panuitia ki te ao katoa tona aroha !
Panuitia ! Panuitia !
Panuitia ki nga huarahi, ki nga marae nui ;
Panuitia ki runga maunga, ki te akau roa ;
Kia pa kaha te karanga, hamama te reo,
Kia puoho ai te oro, ki nga takiwa katoa.

177 *Ko ia hoki kei te inoi mo tatou.*—Rom. viii. 34.

L.M. Rangi, **Commandments.** 201.

1 Tu mai te temepara pai,
Te tino whare o t' Atua,
Kei reira te Tohunga-nui,
Te Kai-tiaki o katoa.

2 Ia nei i mate mo te ao,
I whakaheke toto mai,
E mahi tonu ana ia,
To tatou hoa aroha nui.

3 Mamao mai i te Rangi ia,
Tau tonu te titiro mai;
E mohio ana hoki ia
He hanga noa te tangata.

4 O tatou mate hono nei
E arohaina ana mai;
Mahara tonu ana ia,
Ki ona mamae i te ao.

5 Nga pouri, nga mamae katoa,
I pa ki a ia wero ai;
Aumihi tonu ana ia
Ki ona hoa e pouri nei.

6 Te ngakau pouri, whakina
Ki te Torona atawhai;
Inoia ra he kaha nui,
Kia mama ai nga mate nei.

178 *Ko Ihowa toku maramatanga.*—Wai. xxvii. 1.

8 8 8 8 8 8. Rangi, **St. Matthias.** 28.

1 KAI-WHAKAORA atawhai,
Matou manaakitia mai ra:
To kupu whakangotoa mai,
Kia tupu ake ai he pai.
E ora nei, a mate noa,
Tiaho mai ra ki katoa.

2 Tiaho mai, kia pono ai
Te hikoi ake o nga wae;
Kia tika ai, kia hono ai
Te mahi i au mahi pai.
E ora nei, a mate noa,
Tiaho mai ra ki katoa.

3 Nga mahi he e mahia nei,
Murua e koe kia ngaro ai.
Homai te tohu rongo mau,
Kia rangimarie tonu ai.
E ora nei, a mate noa,
Tiaho mai ra ki katoa.

4 Homai he ngakau hari nui,
He ngakau wehi i te he,
Kia tino whaia atu ai
Tou ahua hara-kore nei.
E ora nei, a mate noa,
Tiaho mai ra ki katoa.

5 A matou e aroha nei,
Manaakitia katoa e koe:
Kia tau mai ko tou atawhai
Hei 'whakahari ngakau mai.
E ora nei, a mate noa,
Tiaho mai ra ki katoa.

179

He toto utu nui . . . no Te Karaiti.—1 Pit. i. 19.

6 5 6 5.

Rangi, **Caswall.** 107.

1 Aetia ki a Ihu,
Te kororia nui;
Nana ona toto
I riringi mai.

2 Take o te ora,
Kei nga toto nei;
Nona te aroha
Pumau tonu mai.

3 Tau te rangimarie
I nga wa katoa
Mo nga toto tapu,
Utu hara nei.

4 Hono te karanga
A nga toto nei,
Murua mai nga hara
O te hunga he.

5 Uhia enei toto
Ki te ngakau he,
Wehi noa Hatana,
Oma ana ia.

6 Oho mai te hari,
Koanga o te ao:
Uru ana hoki
To te rangi koa.

7 Rite mai te hapai
I o koutou reo;
Tino hari pono
Mo nga toto nei.

180 *He aha taku e whakahoki ai ki a Ihowa mo ana atawhainga katoa ki a au.*—Wai. cxvi. 12.

6 6 6 6 6 6. Rangi, **I mate moku koe.** 259.

1 I MATE moku koe,
Moku i hemo ai;
Ou toto rewa mai,
Moku kia ora ai.
I mate moku koe:
Kei hea ra taku mau?

2 Tau tini moku koe
I noho mamae ai,
Kia kite ai ahau
I tou kororia nui.
Tau tini moku au;
Kei hea ra taku mau?

3 Te pa o tou Matua,
Me tou torona nui,
I waiho nei e koe
Kia haere pouri ai.
Moku i waiho ai;
Kei hea ra taku mau?

4 Nga mamae tini noa,
Nga pouritanga nui,
Te ai he kupu mai,
Hei ata whakahua.
Moku i pangia ai;
Kei hea ra taku mau?

5 Te tino oranga,
Te kupu rongo mau,
Me tou aroha nui,
Nau ra i taki mai.
E rahi tau ki a au;
Kei hea ra taku mau?

6 Te wa tu ake nei,
Nga tau e ora ai,
Me whakahaere mau
I runga i te koa.
I tukua moku koe;
Ko au me tuku mau.

181

Ki te haere mai tetahi ki a au, e kore rawa e pangaa e ahau ki waho.—Hoa. vi. 37.

8 8 8 6. Rangi, **Misericordia.** 225.

1 E Ihu, Reme a t' Atua,
Moku nei koe i mate ai;
He mea karanga tenei nau;
Ahau manakohia.

2 Ahau e poke rawa nei,
Te ai he mea e paingia ai;
E mana ia tau ki, "Kia ma!"
Ahau manakohia.

3 Ahau e rurerurea nei,
He tini no te hoa-whawhai,
He whakawehi tonu mai:
Ahau manakohia.

4 Ahau, te he, te matapo,
Te rawakore, tirohia:
Te ora moku kei a koe:
Ahau manakohia.

5 He kupu tau, e horoi koe,
E muru hara, atawhai;
Ahau e whakapono nei,
Ahau manakohia.

6 Kua kore nei he arai mai,
He mahi na tou aroha:
Tena ahau hei mokai mau:
Ahau manakohia.

7 Kia matauria ai e ahau,
Ki konei, a ki runga na,
Te ranea o tou aroha;
Ahau manakohia.

182 *Te Kai-whakamarie e tonoa mai e ahau ki a koutou i te Matua.*—Hoa. xv. 26.

8 6 8 4. Rangi, **St. Cuthbert.** 207.

1 TA Ihu poroaki mai
I tona haerenga,
He hoa pumau hei arahi,
Hei awhina.

2 He manuwhiri atawhai
Hei whakamarire,
Ua kite ngakau papaku
E uru ai.

3 Hamumu whakaroto nei
Tona reo ngawari,
He ako mo te poka ke,
He whakahau.

4 Te mahi e manakohia,
Te toa ki te whawhai,
Te hiahia whai i te Atua,
Nana katoa.

5 Te Wairua pono, atawhai!
Ko koe kia uru mai:
Tahia nga ngakau nei kia pai
Hei taunga mou.

183 *Te whakapono, te tumanako, te aroha; te mea nui rawa ia o enei, ko te aroha.*—1 Kori. xiii. 13.

7 7 7 5. Rangi, **Charity.** 210.

1 Wairua Tapu, atawhai,
Tini nei ou koha mai;
Ko te koha tino nui,
Ko te aroha.

2 He aroha ra te mea
Kore nei e ruwha noa,
Kake tonu ki te nui;
Homai t' aroha.

3 Poropititanga mai,
E memeha atu ra:
He aroha ia te mea
Pumau tonu nei.

4 Whakapono ra, e ea;
Tumanako ra, e koa;
Ko te mea tiaho mai,
Ko te aroha.

5 Enei mea e toru nei,
Haere tahi ana ra;
Oti ko te mea i nui,
Ko te aroha.

6 Horahia ou parirau.
Kia taumaru iho ai
Tenei koha rahi au,
Te aroha nui.

184 *Kotahi tonu te mea o to koutou karangatanga hei tumanakotanga atu.*—Epeha iv. 4.

8 7 8 7. Rangi, **St. Oswald.** 274.

1 Tau te pouri, nui nga mate,
Tini whakararu mai,
Haere hari tonu ana
Nga manene i te ao.

2 Ra! te tohu mo te ara,
Atarangi ana mai;
Tohu pai, hei arataki
I te wa e haere nei.

3 Tahi tonu tenei tohu,
Ta t' Atua i tuku ai:
Whakahari ngakau ana;
Marama tiaho mai.

School Thy feelings Oh my
Brothers

4 Tahi tonu te whakaaro,
Ngakau whakapono nui;
He titiro tonu atu
Ki te wa e ora ai.

5 Tahi tonu mai te hari;
Me he reo kotahi ia:
Tahi tonu ra te haere
I te kaha o t' Atua.

6 Tahi hoki ra te hari
Runga i te rangi nei;
Wahi o te tino Kingi,
Te Matua aroha nui.

7 Nei ra, haere maia tonu;
Haere me te ngakau koa:
Ko te Ripeka hei taki,
Tae noa ki te mutunga.

8 Taro ake ka tutuki,
Ki te okiokinga;
Mutu ngenge, ngaro atu
Enei raru, enei he.

185 *Ka mea a Ihu ki a ia, Ko ahau te huarahi, te pono, me te ora.*—Hoani xiv. 6.

C.M. Rangi, **St. James.** 199.

1 Ko koe te Ara, mau ahau
Ka haere tika ai.
E rapua ake te Matua,
Mau ra ka kitea ai.

2 Ko koe te Pono, mau ahau
E ako pono mai:
Mau ra ka whai-whakaaro ai,
Ka ngakau tika ai.

3 Ko koe te Ora, na tou toa
I whakapumau mai:
Te hunga awhi ki a koe,
E kore ra e he.

4 Koe te Ara, koe te Pono,
Koe te Ora tonu,
Akona mai ahau e koe
Kia whiwhi ora ai.

186 *Ki te mea tetahi ko ia hei kai-mahi maku, me aru ahau e ia: a, te wahi e noho ai ahau, ko reira ano taku kai-mahi.*—Hoani xii. 26.

7 6 7 6 7 6 7 6. Rangi, **Day of Rest.** 274.

1 Kua ae ahau, e Ihu,
Hei mokai pumau mau;
Ko koe kia tata tonu,
Te Ariki, te Hoa.
E toa au ki te whawhai,
Kia tuara mai ko koe:
Mau tonu e arahi,
Ka kore ai e he.

2 Kia piri tonu mai koe:
E tata nei te ao,
Me ona ahuareka,
Me ana whakawai:

Come all Sons of Zion.

Kei roto te hoa-riri,
  Kei waho, taka noa;
Awhi mai koe, e Ihu,
  Kei hara ko ahau.

3 Mau au e tohutohu
  Ki tou reo ngawari,
E pehi te rupahu,
  Te ngakau titi ke.
Ua puhoi, whakahaua;
  Ua kaika, pehia mai.
Kia puaki kau tau kupu,
  Kia rongo tonu au.

4 Au pononga, e Ihu,
  E aru atu nei,
Kua ki mai koe, He pono,
  Hei a koe noho ai.
Kua ae nei au, e Ihu,
  Hei mokai pumau mau:
Ko koe hei whakakaha,
  Te Ariki, te Hoa.

5 Akona mai tou ara
  Kia haerea e ahau:
Mau e tautoko ake
  Ka haere tika ai.
Kia riro au i a koe;
  Tu tonu, mate noa:
Tutuki ki te rangi,
  Ki a koe noho ai.

MO TE HAPA A TE ARIKI.

187 *Ka tukua he whakakakara ki toku ingoa i nga wahi katoa, me te whakahere poke-kore.*—Maraki i. 11.

10 10 10 10 10 10. Rangi, **Unde et memores.** 322.

1 E TE Matua, nou na te aroha
Matou i ora ai ki Kawari:
E inoi tonu na te Kai-wawao,
Koia matou ka tapae atu nei
I taua tino whakahere pai,
I tau e ahuareka tonu na.

2 Titiro koe, ko tona kanohi,
He wahi nona matou nei katoa:
Kapea e koe o matou hapanga,
Te whakapono iti, inoi he.
I mate ra to matou Ariki
Kia kaua enei e maharatia.

3 Mana ano te inoi mana ai
Mo nga whanaunga, nga hoa aroha,
Kia awhitia e tou na atawhai:
O ratou wairua ata tiakina,
Kei tata mai nga mea e poke ai;
Kia hinga tonu ko te hoa-whawhai.

4 Tukua kia tata matou ki ou wae ;
E pumau tonu nei tou aroha.
Ma tenei taro ora, taro pai,
Karo ai matou i nga he katoa.
Kia hari matou hei pononga mau :
Kia u ki a koe ake tonu nei.

Richard Clay & Sons, Limited,
BRUNSWICK STREET, STAMFORD STREET, S.E.,
AND BUNGAY, SUFFOLK.

HE KUPU WHAKAMARAMA.

I runga i te hiahia nui o etahi o nga Kau matua, kua hoki atu i konei ki Hiona, kia mohio nga Hunga Tapu o nga motu nei ki nga himene e waiatatia e nga Hunga Tapu o Hiona, ka whakamaoritia enei himene. Tera, ka mahi ano etahi atu kia tino riro atu i a koutou te nuinga o nga himene o Hiona.

Kia kaha koutou ki te hapai ake i enei himene, kia mohio ai nga tangata katoa ki nga tikanga o te Rongo Pai mau tonu. Ina ngawari ratou ki nga himene katahi ka whakarongo pea ki nga kauwhautanga. Kati. Kia ora tonu koutou.

NA HEMI NITAMA RAMAPATA,

Te Kai Panui,

Hui Tau, Kaikohe, 1917.

Akarana,

1917.

1

KEI RUNGA RAWA I TE MAUNGA.

(High on the Mountain Top)

Kei runga te maunga
Kua tu ra te tohu,
Titiro e nga iwi
Powhiritia koutou.
Kei Hiona, he rangimarie;
Kei maunga Hiona e kitea ai

Kei te maharatia
Ta te Atua ki,
E whakakitea mai
Te tino Rongopai.
Ko tona marama ma reira kitea ai
E te ao katoa i enei ra.

Ka hanga whare ra
Ki Tona ingoa pai,
Kia tiro ra te iwi
Noho ki tawhiti.
Me haere ake tatou mahi Tana pai,
Ako ra te kupu, rite ai.

2

E TOKU MATUA.

(O My Father).

Toku Matua noho mai na
Runga i to kainga pai,
A whea hoki ai ahau
Ki tou uma piri ai ?
Roto i tou kainga tapu
Noho wairua ranei au,
He tika hoki i tou taha
Whakatipua ai ahau ?

He take tika he mahi nau
I noho ahau ki tenei ao,
Te tukua au kia mahara
Ki to mua whanautanga.
Anei te ki a te Wairua,
Ko au e noho manene nei
Mohio iho hoki ano,
No tou kainga tapu au.

Na te wairua au i ako
Ko koe toku Matua,
I ngaro ia te tikanga
Pewhea ra i matua ai.
E noho wehe ana ranei
Nga Matua i te rangi ?
Kore rawa, e ai te tika
He whaea ano toku na.

Ina mahue te ora mate
Takotoria nga kiko nei,
Tukua mai e oku Matua
Tutaki ake tatou na.
Ano e oti ai nga mahi
Tonoa ai ahau e Koe,
E nga Matua, tukua iho
Hei kona tatou noho ai.

3

TA HOHEPA METE INOI PUAKI TUATAHI.

(Joseph Smith's First Prayer).

Ano te pai o te rangi
Whiti pai te ra ano,
Tangi waiata nga manu,
Ara nei nga mea katoa,
A ka haere rapu Hohepa
I t'Atua aroha
Haere ki ro' ngahere,
Rapu ai te Atua.

A ka inoi atu ia,
Timata te puaki,
Puta mai te wairua kino,
Whakapouri rawa ia;
Ahakoa ra, u tonu ia
Ki te inoi kaha nei,
Ahakoa, u tonu ia
Ki te Matua aroha.

Ano puta te marama
Karopoti tonu nei,
A ka kite kororia
Heke iho tonu mai,
He Karere i te Rangi,
Ko wai raua ? Tiro mai !
Ko te Matua me te Tama
Tu mai nei ki a ia.

" Taku e aroha tenei
Whakarongo ki a ia!"
Nei te kupu ra i rongo,
Hei utu mo tana nei;
Hari nui tona ngakau
Kite ia i te Atua,
Whakarongo ano ia
Ki ta tona Ariki.

4

NAU MAI, NAU MAI TE HAPATI.

(Welcome, Welcome, Sabbath Morning).

Nau mai, nau mai te Hapati
Okioki matou nei;
Nau mai, e te ata
Na te inoi i whakapai,
Mihi mai nga kai-whakaako
Kia matou e hui nei
Mahi ratou kia whakaako
Matou i te haere pai.

Chorus:

Nau mai, nau mai te Hapati
Okioki matou nei;
Nau mai, e te ata
Na te inoi i whakapai.

Whakarongotia te tangi
A nga Ratapu katoa.
Me nga tai-tamariki
E parekareka nei.
Me te tohe mai nga reo,
Haere mai, kaua e roa.
Me te tangi a nga kupu,
Kia tetere, haere mai.

Matou nei ka koropiko,
He waiata ki te Atua;
Huri nei te ngakau pono,
Rapu Ana ara pai.
I nga kupu whakakite,
Ako matou, riki nei,
Aro mai nei i te rangi
Hei arahi ki te pai.

Nei ka kite i nga hoa,
Me nga Matua o te ao;
Kei te ngakau nui ia
Ki nga mahi a te Atua.
Ma nga kino ote ao
E whakau ki te pai,
Ka u tonu hoki matou,
Me aha, te ao tawai.

5

ANO TE NUI O TE MATAURANGA.

(How Great the Wisdom).

Ano te nui te aroha,
  I roto te rangi,
I tukua mai a Ihu nei
  Kia mate mo te ao.

Ko ona toto i heke ai,
  Me te manawa ano;
He whakahere harakore
  E ora ai te katoa.

Nana te ara takoto nei
  Nana i tohe mai;
Te wahi te oranga nui
  E noho nei te Atua.

Ano te pai o Tana mahi
  Te whakaoranga nui;
Ka tutaki pono rawa ai
  Te tika me te aroha.

E kainga ana te taro nei,
  E inumia nei te wai;
He whakamaharatanga ra
  Ko tatou ka pono ai.

6

E HIONA, TE ATAAHUA.

(Beautiful Zion).

E Hiona o runga ra,
Te nei pa e aroha nei au;
Atahua te urunga,
Wahi o Tana temepara;
Ma Ihu nei o Kawari,
Mana e powhiri mai ki a au.

Chorus:

E Hiona, E Hiono, E Hiona,
Pa ataahua o t'Atua.

Te Rangi tino marama,
Nga anahera kahu ma;
Waiata reka ki t'Atua,
Mea tatangi pai ano;
Kei reira tatou waiata,
Karakia ki te Ariki.

Karauna pai mo ia rae;
Ratou u noa te utu pai;
Kakahu ano e rite ai,
Ahua pai katoa e tae;
Hei reira ahu atu au
Hei reira okioki ai.

7

NGA KUPU ATAAHUA, NGA KUPU AROHA.

(Beautiful Words of Love).

Nga kupu tika aroha
Rangona ia ra,
Homai e Ihu i runga
Hei arahi matou.

Chorus:

Nga kupu aroha. Nga kupu mai
Na Ihu i homai. Na Ihu mai
He reka, pai, nga kupu mai
Nga kupu aroha.

Na nga apotoro pono
E arohaina nei,
E ako matou ia ra
I runga kupu pai.

Na nga poropiti ano
He mea na t'Atua,
He whakahe nga aro he
He whakatika pai.

He taonga nui nga kupu pai
Me rapu tonu ai,
E haere tika tonu ai
Nga kupu aroha.

8

KO TE ATUA TOKU MARAMA.

(The Lord is My Light).

Hei marama ora te Ariki oku,
E kore au e wehi e tata mai nei Ia.
Koia toku ora i pouri i te he;
Hei whakaatu pai na te wairua homai.

The Lord is my light,
He is my joy and my song,
By day and by night,
He leads, He leads me along.

Hei marama ora, te Ariki oku,
He aha ke te pouri, ka whakakitea mai
Noho mai nei Ia i runga kororia
Me aha au e noho i roto pouri nei?

Hei marama ora te Ariki oku,
I runga Tona kaha e maia ai ahau;
Te ngoikoretanga e koretia e Ia,
I runga whakapono e atawhāitia au.

9

E TE ATUA, E TE MATUA ORA TONU.

(O God the Eternal Father).

E te Atua mau tonu
I roto te rangi;
I to Ihu ingoa
Me whakapai e koe,
Te hunga tika tango nei
Te taro me te wai,
He tohu e mahara
Tou kupu atawhai.

Te whakahere tapu
Tikanga nui nei,
Nga hara kia murua
E Tana atawhai.
He mea whaaatu
To Ihu mamae nui
Ma tona wairua pono
Nga ngakau hono ai.

Ihu i whiriwhiria,
I heke iho nei
He whakahere tapu,
E ora ai katoa.
Tona ahua rite
Ki to te tangata,
Kai whakaora tonu
Mo tatou, raro nei.

10

KO TE INOI, TE TINO HIAHIA O TE WAIRUA.

(Prayer is the Soul's Sincere Desire).

Kia inoi tatou aianei
Ki to tatou Atua,
He whakawhetai atu ra
Mo ana pai katoa.

He mea ahuareka nei
Te inoi whakapai
He tino hiahia ra
Na te wairua pai.

Ko te inoi he mea ra
E puta tonu mai,
He whakaara, he aha noa
E huri ki te Atua.

Ko ia te tino oranga
Te tino kaha nei,
E ora haere ake ra
Te hunga karakia.

Ka hui te hunga tapu nei
He whakahoa tahi
Kei roto i te Matua
Me te Tama ano.

Kia inoi tatou aianei
Ki te Ariki pai,
Hei ako ano ma tatou
E inoi atu ai.

11

KIA TIKA TAU MAHI.

(Do What is Right).

Me mahi tika, e puta mai ao nei,
Tohu mai marama herekore;
E kitea mai nei, a tatou mahi,
E nga anahera, mahi tika.

Chorus:

He mahi tika, hei aha ka puta,
Whaia te tika i nga wa katoa;
Kei ngakau kore, erangi titiro;
Ka tiakina koe, mahi tika.

Me mahi tika, e motu nga here—
Ka mutu nga meka piata nei,
Ka meinga mama nga taimahatanga
Ka mau te pono nei, mahi tika.

Me mahi tika, kia u, kia maia !
E tata ana te utu rite,
Ka mutu te heke nga roimata,
Whai manatia koe, mahi tika.

12

KIA PAI NGA KUPU KI TETAHI ATU.

(Let Us Oft Speak Kind Words to Each Other).

Kia korero tatou nga kupu
E whakahari ngakau ai,
Kia pai hoki te whakarongo
Ka tipu te whakamarie.
Ka anga ra te ngakau pouri
Whai kaha i to runga ra,
Ka horo nga taepa kino,
Ka tipu te rangimarie.

O the kind words we give, shall in memory live,
And their sunshine forever impart,
Let us oft speak kind words to each other,
Kind words are sweet tones of the heart.

Kia korero tatou nga kupu
E oho te wairua pai,
He tangi pai ki te taringa,
He whakatipu te aroha.
Kia maha nga whakaaro penei
Nga whakahoutanga rongo,
Kia tae mai te wa e tuturu
Te tika me te atawhai.

13

HE AHA I KITEA I TE RANGI ?

(What was Witnessed in the Heavens ?)

Kitea aha i te rangi ?
He anahera rere mai.
I a ia ranei he mea mau mai ?
Ae ra hoki, te rongopai.
Kauwhautia: e ai tana,
Runga i te mana e'
Ki nga iwi, ki nga reo,
Nohoia nei te ao.

Kore atu he rongopai nei ?
Ae ra, a te tangata.
Hei aha oti to muri mai na ?
To mua puta mai ano,
Kauwhautia ra e Pita,
E Paora, e te Ariki;
Ta te hunga tapu kauwhau
Rite pu ki ta ratou.

Kiwhea oti ra i ngaro ?
Kihai ia i pahemo ?
Pewheatia ano nga iwi ?
Ta te Atua, tika pu.
Te rapu hua i wahi kau ra,
Te ao ranei i te po ?
Koia nei te ra e whiti,
E kite tika ai tatou.

14

LOVE AT HOME.

(Translated by Arthur Elkington).

Marama tiaho mai,
Me he aroha,
Nui te koa kei waenga nei,
Me he aroha.
Tau mai te rangimarie,
Ahuareka ana mai,
Marie kei nga wa katoa,
Me he aroha.

Aroha, aroha,
Marie kei nga wa katoa,
Me he aroha.

Rangimarie kei konei,
Me he aroha.
Kore puta nga riri,
Me he aroha.
Pua noa nga pua papai
Roto i nga motu nei,
Tau mai ra nga pai katoa,
Me he aroha.

Aroha, aroha,
Tau mai ra nga pai katoa,
Me he aroha.

Koa mai to tatou Atua,
Ki te aroha.
Kii katoa te ao i te koa,
Me he aroha.

Rere marie nga awa
Marama mai te rangi
  Tino koa mai te Atua,
Ki te aroha.

  Aroha, aroha,
  Tino koa mai te Atua
  Ki te aroha.

15

HAERE MAI KI TE KAI WHAKAORA.

(Come to the Saviour).

Koutou katoa ra, mea iti nei,
Haere mai koutou, kei whakaroa;
Tenei a Ihu nana te ki,
  "Haere mai ra ki a au."
Nei te hari, tino hari nui,
A te wa e tutataki ai,
Hui atu tatou, ropu katoa,
  Runga te rangi nei.

"Tukua mai ratou," nei Tana ki,
"Aku i pai ai, kei puritia;
Mine mai koutou, anga mai nei,
  Haere mai ra ki a au."
Nei te hari, tino hari nui,
A te wa e tutataki ai,
Hui atu tatou, ropu katoa,
  Runga te rangi nei.

Nei ra whakaaro, tuturutia;
Tana e ki nei, me whakaae;
Nana te tono, nana te ki,
  "Haere mai ra ki a au."
Nei te hari, tino hari nui,
A te wa e tutataki ai,
Hui atu tatou, ropu katoa,
  Runga te rangi nei.

16

HOIA O TE HAHI.

(Onward Christian Soldiers).

Hoia o te Hahi,
  Whakatika ra;
Haere maia ake:
  Nei te mahi mau.
Te Ariki Tapu,
  Nana koe i ki,
Haere ki te whawhai,
  Takahia te he.

Chorus:

Hoia o te Hahi,
  Whakatika ra:
Nei te tohu mana,
  Ko te Ripeka !

Ma te rongo maia
  Hatana e pei;
Haere i te whati
  Ia me tona nui.
Wehi mai te Reinga
  I te rongo toa:
Tena, e te iwi,
  Kia tatanga mai.

Me he ope taua,
  Ko te ahua ia
O te Hahi tapu:
  E, ko oho mai.
Haere ropu tonu;
  Haere maia ai.
Ma wai ia e wehe ?
  Ma wai e whawhai ?

Taonga ! e meheha.
  Pai ! e ngaro noa:
Tena ko te Hahi,
  Pumau tonu ia.
Ahakoa te Reinga
  Whakatene mai;
Kore noa e kaha,
  Kore ia e toa.

Tena, e te iwi,
  Whakatika mai;
Haere ropu tonu,
  Haere a matua
Whakahua te hari
  Mo te Kingi nui.
Whawhaitia te kino;
  Turia ko te pai.

17

THE LAND OF LOVE: THE SOUTH SEA ISLE.

(By S. J. Ottley).

You've heard of love in hamlets,
In cities and in towns,
Where your friends will greet you with a
    hearty hand;
But I'll sing to you a song of love
That's never been surpassed
By any race of people in the land.

Whakaronga ki te tangi o nga Iwi tonga nei.
I runga i te aroha haere mai,
Talofa, Aloha, E tama haere mai
Ki nga motu o te moana tonga nei.

No matter where you came from,
No matter where you're bound,
You can get a warm "Kia ora" from them there.
If there's trouble in your breast,
You can put your soul at rest
When you hear te iwi tangi "Haere mai."

"Nau mai E Tama, E Hoa haere mai
I runga i te aroha, haere mai.
Kia kaha ki te kai kia ora,
Kia pai te moe mahau,"
Ko te tangi o nga Iwi tonga nei.

You'll see a chieftain prancing
All dressed in war parade,
You may think his words are violent, full of hate,
But step a little closer and understand those strains
And you'll be surprised to hear him shout and say:

"Nau mai E Tama, E Hoa haere mai,
I runga i te aroha, haere mai."
It's a greeting strange and queer,
But one you'll never hear
Save it's in the Land of Love—the South Sea Isles.

18

HE INOI.

(Doxology).

Ma te marie a te Atua
Tatou katoa e tiaki;
Mana ano e whakau
O tatou ngakau ki te pai.

Ma te Atua Tamaiti ra,
Ma te Wairua Tapu hoki,
Ratou, Atua kotahi nei.
Tatou katoa e whakapai.

THE BUSINESS PRINTING WORKS. 55 ALBERT STREET-8567